

ထောင်းသူခင်ယုလမ်း လှိုင်းထူပုံးဝှံနှိုင်းတိတ်းလံာ်လှိုဝှံပိုင်

လွင်းတင်း ဂါခင်ဗုဂ်,ယုလမ်းလူတ်းယွမ်း ခင်းမိုင်းမာခင်း; ဂိတ်,ဗွခင်းသိုပ်,
လှိုင်းလွမ်းမးဗံာ်,လင်

လှိုင်းတိမ်လိက် -

Transnational Institute

ဗဟိုပိခင်၊ပိခင်ဗဟို၊တံး -

ခင်းခမ်းမာ

ထက်လိက်ဗဟို၊တံး -

ခွာခင်တရံး

ဗဟိုထက်လိက်၊ပိုင်ယုက်ယာင်၊ -

ထေ၊ပေးရက်တံ့

ရှာင်းခိုင်းပပွဲလိက် -

ဂုဏ်တူင်ခေးသမာ၊

ရှာင်းခိုင်းပပွဲလိက်၊ပိခင်၊ဗဟို၊တံး -

သျှာတခင်၊သိင်းရေ၊

နှိပ်ရှာင်းခေးပပွဲ -

လက်သုခင်ယုးလမ်ဂေ၊ခိုင်၊ မိုင်းတံးပွတ်းလခင်း

ISBN:

9789070563875

ရွာမ်းခွပ်လှို -

ပပွဲလိက်၊ဗဟိုခင်လံးကခင်ခန့် လံးကိတ်၊ကွက်၊မးလူလှို၊ ငိုခင်းဂမ့်လှို၊ရှင်းမိုင်းသဝီ၊တိခင်၊ယဝ့်။ လမ်းခင်းရှင်း

ပပွဲလိက်၊ဗဟိုခင်လံးကခင်ခန့် ပိခင်ပုခင်းဗွခင်း TNI တင်းပိုင်းသေ ကမ်၊ခွဲ၊ရှို၊မာထိုင်ဝု၊ ပိုင်းခခေးလှို၊မခင်း

လဝ်းတု၊ခေငိုခင်း မိုင်းသဝီ၊တိခင်။

ခေးမုခင်းခင်းပပွဲ -

သင်ခွဲ၊ကိတ်၊ကွက်၊ ကမ်၊ခခင် ကင်းကိုင် ခေးမုခင်းဗဟိုခင်လံးခင်း ပုခင်းတု၊ယိုင်းကခင်းကမ်၊လှို၊ပံးမာ၊

မီးခခင်လှို နှို၊မွက်၊ပခင်တူခင်း၊တေ၊ခေးမုခင်းသေ လှို၊တိုင်းရှို၊သင်၊ထုက်၊ဂု၊လံးယု။

TRANSNATIONAL INSTITUTE (TNI)

PO Box 14563, 1001 LD Amsterdam

The Netherlands

Tel: + 31 20 662 6608

Email: tni@tni.org

<https://www.tni.org/en/myanmar-in-focus>

<https://www.tni.org/en/drugs-and-democracy>

ရွာမ်းခမ်း 5

ခေးယေးတေးရှာရ် 8

ရှာင်းဃ်ခမ်း,တီး 1. မိုင်းမာခမ်း; ငလ; မိုင်းရှိုမ်းရှမ်း 9

1. ဂါခင်ရှပ်;ထတ်းသင်း; ခင်မ်းတင်းလှိုမ်းပူခင်းမး 10

လွင်းယးလမ်းတ,ရှတ်းထိုင် ခင်းမိုင်းမာခမ်း 10

မိုင်းမာခမ်း; ငလ; လွင်းပီခမ်းမးသမ်းလိုင်,ခမ်း 11

လွင်းဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်း လူတ်းယွမ်းလှိုမ်း ခင်းခိုင်;ရှပ်သိမ်းပီ (1997 – 2006) 17

ဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်း ဃုတ်းခိုခမ်းမးခိုခမ်း (2006-2014) 20

ယးလမ်း လွင်းခိုင်းခတ်းဂခင် ငလ; “ဂါခင်ခိုင်း,ခေးဂခင်” 23

■ လွင်းလိမ်း; 1. လွင်းထတ်းတီး; တင်းခမ်းဂါခင်ဃုဂ်, ငလ; ဂါခင်ရှိုတ်းကွဂ်,ယးလမ်း 24

2. ငမ်းလုံးပုံးမာဂ်;မီးတူင်,ဂူင်း တီးလှိုမ်းဃုဂ်,ယးလမ်း 28

ဂွမ်းသင် ဂူခင်းရှပ်းဃုဂ်,ယးလမ်း? 28

ရှာင်းဃ်ခမ်း,တီး (2) မိုင်းမာခမ်း; ပွတ်းရှင်, 30

ရှိုင်းကီးလှိုမ်းရှိုတ်းရှိုမ်းမီးဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်း 31

ငမ်းလုံးခမ်းလိခင်ရှိုခင်ဃုဂ် ငလ; ဃိုင်းဃုဂ်. 31

လွင်းခိုင်းခတ်းတင်းဂါခင်သိုဂ်း ငလ; လွင်းကမ်း,ခခိမ်းသမ်းတင်းဂါခင်မိုင်း 33

တင်းဃုဂ်ခင် ငလ;လွင်းကမ်း,မီးဂါခင်ရှိုခင်လိင်္ဂတွင်တင်တိုခမ်း ကခင်ခခိမ်းမခမ်း; 35

သုခင်,လှို.တိုဝ်းတီးလိခင် 36

သုခင်,ဂူးယိမ်ခိုခမ်းလှိုင်းခေး 37

ဂါခင်လှို.တိုဝ်းယးလမ်း လွမ်းခိုင်းထုင်း ငလ; ပီခင်ယးယး 39

ခေးယင်းခမ်း ငလ; ဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်း 43

3. ခဂ်တွခင်းလွင်းပီခမ်းမး ဂါခင်ဃုဂ်, ငလ; ဂးခခင်ယးလမ်း (2015 – 2021) 47

လွင်းတင်း ငလ; ဃုခင်းသိုပ်,လှိုမ်းရှိုတ်းရှိုမ်းမး လွင်းလူတ်းယွမ်းဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်းယမ်းလိပ် - 48

ဂါခင်လိပ်;ရှိုခင်းထတ်းသင်း; ငမ်းလုံးပိုခင်းတီးပကူဂ်းကခင်ခိုင်; 48

■ လွင်းလိမ်း; 2. ဂါခင်ထတ်းသင်းလွင်းဂါတ်,ယးလမ်း ရှင်းပင်ဂုမ်းလှိုင်းလှိုင်းသုခင်ယးလမ်း 48

မိုင်းမာခမ်း; 48

ရှာင်း; 1. ခဂ်တွခင်းလွင်းပီခမ်းမး ဂးခခင်ယးလမ်း လှိုင်းဂိုမ်းတီးသုခင် ခင်းလေးဝိုင်းသီ,သိုင်, 51

ဂါခင်ဃုဂ်,ယးလမ်း ခခွဂ်;မံမီး; ခင်းမိုင်းကခင်ခင်းတီးယး 52

ရှာင်း; 2. ခဂ်တွခင်းလွင်းပီခမ်းမး ဂးခခင်ယးလမ်း လှိုင်းဂိုမ်းတီးသုခင် ခင်းလေးဝိုင်းတးခီးလိမ်း 52

လွင်းယးယင်းလှိုမ်းခမ်းခမ်းဃုဂ်ထုခင်း (ATS) ခမ်းခိုခမ်းမး 56

4. ခွပ်,ပွင်းပေးလသီ,	61
ခွပ်,မံမီ; ငလ; ဂါခင်ရှ်တီးသင်း; ရှ်ဝ်,ဂပ်းပေးလသီ,	61
■ လွှန်းလိက်; 3. လက်ခမ်းဂါခင်ပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း ငလ; တွခင်းသွခင်းလိက်; ရှ်ခင်းရှ်.ဝံ	63
ဂါခင်ပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း ခင်းမိုင်းမာခင်း;	67
လွင်းတုမ့်ယွခင်း; ဂါခင်တီဂ်းဗီဝ်; မူလှ်ယးလမ်	71
ဂါခင်ဗီဝ်; မူလှ်ယးလမ် ခင်းမိုင်းထံး	75
ပေးလသီ,ယးမဝ်းဂမ် ရှင်းလုမ်းယိပ်းခွင်းဂင်,ခပ်	77
ဂါခင်တု.ရှ်.ရှမ်းယးလမ် ပီ 2005	81
တင်းလှ်,တု,မီးမး တူဝ်ယင်,ဂါခင်ပုဂ်းပွင်တင်တီခင်းမ့,	83
သုခင်,လံးသုခင်,ပီခင်ဂုခင်း၊ ဂါခင်ဗုဂ်,မာဂ်,ခွဂ်;မံမီ; ငလ;ဂါခင်ပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း	87
■ လွှန်းလိက်; 4. ပင်ဂုမ်လှ်လင်လင်သုခင်ယးလမ်မိုင်းမာခင်း;	89
ဂါခင်ဗုဂ်,ယးလမ် ကခင်လံးဝံ ငလ;ခွဂ်;မံမီ; ခင်းမိုင်းကိခင်းတီးယး	92
5. တေသိုပ်,ကွခင်ဂခင်ဂျ,တင်းခေးလိဝ်းရှ်?	94
လွင်းတုမ့်တိုဝ် ကိဂ်,ဗွခင်းယွခင်းလိဝ်းပီခင်မး ယွခင်းခွင်းဝိတ် 19 ငလ; လွင်းမဂ်းခင်းလိဝ်းရှ်,ခွင်း	94
ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်; ငလ;ဗွခင်းသိုပ်,မခင်း ပုခင်းတု,ဂါခင်ဗုဂ်,သွမ်းယးလမ်	95
6. ခေးထတ်းသင်းလှ်လင် ငလ; ခေးခေခမ်း	101
ခေးမံတွင်းလှ်လင်	106
ဗိုခင်လိဝ်းကပ်ကင်းကိဂ်	114

ရွာမ်းခမ်း

လွှားဂတ်,ယုမဝ်းဂမ်ခင်းမိုင်းမာခ်; မီးလွင်း
 လိက်;လံးမးဂမ်;ဗွင်း ခင်းခင်းတင်းလံာ်ဂွင်သိပ်းပီ
 ပူခင်းမးသေ လုဂ်တီးထုဂ်,မိဝ်းယုးကခ်ကပ်ယုးလမ်
 ဂ်တီးရှမ်း,ငမ်းလိက်;လံးပိခ်မးတီး ကခ်ယုးယုင်းလုံ
 မိဝ်းကိမ်းဗွီတုံထမိခ် (ATS) ငးဗေးလိုင်,တိုဝ်းခမ်းမး
 ခေခေယဝ်။ ဂါခ်ဗုဂ်,ယုး ခင်းမိုင်းလောင်း၊ မိုင်းမာခ်;
 ငလ; မိုင်းထံး ရှိုဝ်းရှိုင်းမး ခင်းခင်းတင်း 1970s ငလ;
 1980s သေ လိခ်လိခ်လပ်းတင်း သာမ်မိုင်းခုံ လိုဝ်း
 သိင်လင်မးဝး၊ သာမ်လိင်,ခမ်းယဝ်။ မိုင်းခင်းတင်းပီ
 1980 ခေခေ မိုင်းမာခ်; (မိုင်းခေခေ ကခ်ပိုခ်;ရှိုဝ်းဝး
 ပးမး Burma) ပိခ်မးမိုင်းဗုဂ်,သွမ်းယုး ယုးတီး
 သုတ်းခေယဝ်။ ခေခေဂေးယုး, လိမ်မိုင်းခင်း လင်ပီ
 1990s ခေခေ မိုင်းမာခ်;တိုဂ်ပိခ် တီးဂ်တီးကွဂ်,ယုး
 ယုးတီးသုတ်း ခင်းကေးသုးလိင်,လောင်းဝမ်းကွဂ်,
 သေတုဂေး ယုးလမ်ဗုဂ်,ခင်းမိုင်းမာခ်; လူတ်း
 ယွမ်းဂွးတေ့တေ့ဝးဝးယဝ်။ ဂါခ်ဗုဂ်,ယုးလမ်
 ခင်းမိုင်းထံးဂေးလူတ်းတိမ်,လူင်းဂွးတေ့တေ့သေခင်း
 မိုင်းလောင်းဂေး လူတ်းယွမ်းဂွးတေ့တေ့။ ဂါခ်ဗုဂ်,
 ယုးလမ်ခင်းမိုင်းမာခ်; ခိုခ်းဗုတ်းခိုခ်းမးထိုင်; လင်
 ပီ 2007၊ ဂုဂ်းဂး ကမ်,ရှိုတ်းထိုင် လခင်းမိုင်းကွခ်
 တင်းလိုဝ်းခေခေ။ တီးခင်းမိုင်းကိမ်းတီးယုးဂေး မီး
 ဂါခ်ဗုဂ်,သွမ်းယုးလမ် ကခ်ကမ်,မိခ်;လွမ်းမံးမီး -
 ရှမ်းပးကွင်းတီး လိုဝ်းတိတ်းလပ်းမိုင်းမာခ်;ဝံ - ဂုဂ်း
 ဂး ကမ်,မီးတူဝ်ခေဝ်တင်းဂါခ်ခေင်,ဂပ်,။¹

မိုင်းခင်းယမ်းခေခေ ဂါခ်လုံ.တိုဝ်း ATS ဂေး
 လံးရှိုင်းခွင်မး။ မိုင်းမာခ်;ပိခ်မး မိုင်းကခ်ဂ်တီး
 ကွဂ်, ATS ယုး,ကခ်ခိုင်။ ဗုဂ်ရှိုင်းကခ်ဂုခ်းရှို.
 လက်းခေမိတ်းသုတ်းတေ့ ပိခ်မိတ်းယုးမး လိုဝ်းကခ်
 မီးခေခေငလ; ဂးခေခေကေး,တီးခင်းမိုင်းယဝ်။ ဂါခ်ဂ်တီး
 ကွဂ်, ငလ; ဂါခ်လုံ.တိုဝ်း ယုးမးဂွမ်းကခ်ရှို.ဂခ်
 ဝး ခေမိတ်းဂေး ငးဗေးလိုင်,ခေမိတ်း ပိခ်တုဂ်,သိုင်,
 ခံးကွဂ်,လူထိုင်;လိုဝ်းတိုင်,မိုင်းခင်းပိုခ်တီးယဝ်။ ခိုင်း
 လိုဝ်းတုဂ်,ဂ်တီးကွဂ်, ATS ဂမ်;ပးခေခေ ကမ်,လုံ;ဝး
 ဂ်တီးကွဂ်,ခင်းမိုင်းမာခ်;မး။ ဂုဂ်းဂး လုဂ်တီးမိုင်း
 ဂ်မီးရှိုမ်း ကခ်ပိခ် မိုင်းခေ,၊ မိုင်းကိမ်းတီးယုး ငလ;
 မိုင်းထံးမးယဝ်။

တမ်းသုခ်ယုးလမ်ခေခေယိုင်း ခင်းလေးဝ်းဗုဂ်ခေခေ,

ဗိုလ်လိက်၊လုံးငါးကမ်းကန်ခန့် ကပ်လှည့်၊
 ခိုင်ဂါးထုတ်သင်း၊ လွင်းတင်းလေး၊ဗွေခင်းသိုပ်၊
 ဂါးခင်ဗုတ်၊သွမ်း၊ လေး၊ ဂါးခင်ရှိုတ်းကွက်၊ယားလမ် ကန်
 လူတ်းယွမ်းမားခင်းမိုင်းမာခင်း - ကန်မီးပူး ခေးကောင်း
 ကိုင်ဂမ်း၊ဗွေခင်း တီးလိုင်၊ရှင်၊ဝခင်းကွက်၊ကိမ်းတီး
 ယားယဝ့်။ ကန်ခန့်တေထုတ်သင်း၊ ငမ်းလုံးဂါးခင်
 မာန်၊မီးတူင်၊ပူင်းလှိုင်းဗုတ်၊သွမ်းယား လေးလွင်းရှိုတ်း
 သင်း၊ဂိတ်၊ဂမ်းပေးလသီ၊လံလံလှိုင်း ကိတ်၊လွင်းတုမ့်
 ယွမ်းခပ် ခိုင်လခန့်ဂါးခင်ဗုတ်၊သွမ်း၊ လေးတူင်၊ပူင်း
 လှိုင်းခေခန့်ယူ။ ခေးသမ်းလိုင်၊ဂေး၊ လှိုင်းခမ်းခေ
 ပခင်ရှုလေးတင်းလှိုင်၊ရှင်းခေးခင်းယိုင်းလှိုင်းဗုတ်၊
 ယားယဝ့်။ မခင်းထုတ်သင်း၊ပုံ လွင်းဂွင်္ဂါ၊ဂါးခင်ဗုတ်၊
 ယား ခင်းမိုင်းမာခင်းလေးလွင်းဂါတ်၊ယားဂူးမိုင်းမိုင်း
 ကိတ်၊ပူးလွင်းလှိုင်းတိုင်းလေး၊ဂါးခင်ရှိုတ်းကွက်၊ATSတိုင်း
 ခေမမားခင်းမိုင်းမာခင်းခေခန့်ယဝ့်။ လိုခင်းသုတ်းဂေး၊
 ခေးသမ်းလိုင်၊ခန့် ပခင်ခေးခေခမ်း ပေးလသီ၊
 တင်းခေမယဝ့်။

ပူခင်းမားကမ်း၊ပေးရှိုင် မိုင်းမာခင်းလုံးခပ်၊ထိုင်
 ခင်းဗွေခင်းယမ်းကန်ကမ်း၊ခေမိသမ်း လေး၊ကန်ကမ်း၊
 ခေခေခင်းခေခေတေတေယဝ့်။ ခွက်၊လှိုင်သေ လွင်း၊
 နိုင်၊တူးလှိုင်းကန်ပီခင်းမား လူလှိုင်းခွတ်းဝိတ် 19 လေး၊
 လွင်းခင်းခတ်းဂါးခင်သိုက်ကန်သိုပ်၊ပီခင်းယူ၊ ခင်းခေး
 လိခင်းလမ်းခိုင်းခေခေ ဝခင်းမိုင်းသိုပ်၊ထုပ်းလွင်းရှိုတ်း
 ရှံ၊တူးလေးလွင်းသုတ်းယုင်းကူခင်းဂမ်းမားထိုင်၊ဝံးလင်
 တပွဲသိုက်းယိုတ်းကမ်းခေတ်း၊ ခင်းလိုခင်းဗိုပ်ပိတ်၊ဝရီ
 ပီ 2021 ခေခန့်ယဝ့်။ လုံးငါးကမ်းဗိုခင်းခန့် ထုတ်သင်း၊
 လွင်းတုမ့်ယွမ်း၊ ဂါးခင်ခိုပ်၊ခေးလှိုင်းခန့် ဂမ်း၊ဗွေခင်း၊
 ကန်မီးခိုင်ဂါးခင်မာန်၊မီးယားလမ် လေး၊ တူင်၊ပူင်း
 လှိုင်းဗုတ်၊ယားလမ်ခေခန့်ယဝ့်။

ဂါးခင်သမ်းလိုင်၊ခန့် လုံးကိုင်ခိုင်ဂါးခင်ခွခင်း
 ခွာပိုခင်းတီး၊ ကန်မုတ်းလှိုင်း TNI လေး၊ မုတ်းလှိုင်းပိုခင်း
 တီး၊လံလံလှိုင်း ကိတ်၊ဗုတ်၊ခွခင်းခွာ (ဂမ်း၊ပူးခေမိပီခင်း
 လမ်း၊သုခင်း) ခင်းခေးတီးလှိုင်းဗုတ်၊ယားပိုင်လှိုင် ခင်း
 မိုင်းမာခင်း၊ ဗွေခင်းယမ်းလင်ပီ 2020 လေး၊ ရှိုင်းလိုခင်း
 ခေး၊ ပီ 2021 ယဝ့်။ ဂါးခင်ခွခင်းခွာခန့် လုံးထုတ်းရှိုတ်း
 သင်း၊တီးခင်းလေးဝိုင်းသတူင်း၊တူးခင်းလေး၊ပူထပ်၊
 ခင်းမိုင်းခင်း၊ လေးဝိုင်းဂူတုတ်းခင်းမိုင်းတီးပွတ်းရှင်၊

မွန်၊ယားလမ်ခင်း၊ ခင်းမိုင်းတီး

လေးဝိုင်း ဗုတ်၊ခွခင်း၊ သီ၊သိုင်၊ ရှိုင်ပူင်း လေး၊ လှိုင်လိမ်
 ခင်းမိုင်းတီးပွတ်းလမ်း ကိတ်၊ပူးလေးဝိုင်း တူးခီး
 လိက်၊ မိုင်းပိုင်း လေး၊ မိုင်းသတ်း၊ ခင်းမိုင်းတီးပွတ်း
 ကွက်၊ယဝ့်။ဂါးခင်ခွခင်းခွာဂမ်း၊ဗွေခင်းဂေး၊လုံးထုတ်း
 သင်း၊ ဗွေခင်းယမ်းလိပ်ဂန် တီးခင်းမခေပူ၊ရ လေး၊က
 ခေရု၊ခွာပရတီတုတ်းသ ခင်းလိုင်၊ရှင်၊ဝခင်းကွက်၊ကိမ်း
 တီးယားယဝ့်။²

လုံးငါးကမ်းဗိုခင်းခန့် ကိုင်ခိုင်ဂါးခင်ခွခင်းခွာ
 လေး၊ ပပွဲလိက်၊ဗိုခင်းလုံး TNI မိုင်းပူခင်းမား၊ ပိုင်လှိုင်
 မခင်း ဗုတ်၊ရှင်၊ဂါးခင်ရှင်လင် ခင်းသမ်းလိုင်၊ခမ်း -
 လွင်းဂါတ်၊ယားသုတ်းယုင်း (ပီ 2009) လေး၊ ဂါးခင်ဝံ၊
 ပွတ်းခိုခင်း - သမ်းလိုင်၊ခမ်း ကန်ခိုခင်းရှိုတ်းထိုင်ငမ်း
 လုံးရှိုက်၊ (ပီ 2014) ခေခန့်ယဝ့်။ ဂါးခင်လိပ်၊ရှိုခင်းပိုခင်း

တီးသွင်ကခင်ခန့် လံးထတ်းသင်း၊ ဂါခင်ခိုပ်၊ခေးလွှာဂ်း
ဂါတ်၊ယး၊ လွင်းရှိုတ်းသင်း၊လှိုင်းဂိပ်၊ဂပ်းပေးလသီ၊
ခလး၊ ခေးတုမ့်ယွခင်း၊ခပ်ခနိုပ် တူင်၊ဝူင်းလှိုင်းလံးထုတ်၊
တုမ့်တိုဝ် ခင်းမိုင်းမခင်း၊ ခလး၊ လှိုင်းတင်၊မိုင်းခင်းပိုခန့်
တီးယဝ်။ ဂါခင်လံးငါခင်းလှိုင်းခန့် ထိမ်ပခင်လွှာဂ်းပပ်၊
ကခင်လမ်၊လွင်းကခင်ခနိုင်း၊ ယွခန့်ပိုပ်၊ခပ်ကခင်း
ထတ်းသင်း၊ မိုင်းလိပ်၊ လွင်းလိပ်ဂူလ်း ကမ်၊လှိုင်းခလး၊
တေတူလ်းရှမ်း၊ပေးတင်းပိုခန့်တီး၊ ထတ်းသင်းယးဂူ၊
မိမ်းမိမ်းကခင်မီးယူ၊တီးခင်းပိုခန့်တီး၊ခလး၊ခွင့်ဂါခင်လှိုင်း
တိုင်းယး၊ ဂါခင်ရှိုတ်းကွတ်၊ ခလး၊ ပခင်ရှာဂါခင်ဂါးခါ
လှိုင်းခန့် လွမ်းဂခင်ခင်းဂါခင်လိပ်၊ရှိုတ်းကခင်လိပ်
ဂခင်ယဝ်။ ခွတ်၊လှိုင်းသေခန့် လံးငါခင်းလှိုင်းခန့် ပခင်
ခေးခခေခမ်း တင်းလှိုင်းပေးလသီ၊ယးမပ်းဂမ်
ကခင်ကိင်ခနိုပ်လမ်းထာခင်ပိုခန့်တီး၊ တင်းရှခင်ထိုင်
ကိတ်၊ခေးမုင်းယိုင်းတူင်၊ဝူင်းခလး၊လှိုင်းပိုခန့်တီး၊လှိုင်း
တင်တူင်ခပ်ခခေခယဝ်။ လံးငါခင်းလှိုင်းခန့်ဂေး၊ ကိင်
ခနိုပ် သုခင်၊လံးသုခင်၊ပိခင်ဂူခင်း ခလး၊ဂါခင်ကပ်လှိုင်း
ပန်းသို့၊ခနိုပ် လွင်းကခင်ပိခင်လံး၊ လှိုင်းတေပခင်ခွခင်း
လီ ခင်းလွင်းလမ်၊လွင်းတင်၊လှိုင်းကခင်မီးပေး ဂါခင်
ပူန်းပွင်၊ ပံးယူ၊လီ၊ လွင်းခပ်၊ရှမ်းပေး၊ လွင်းခင်၊ပိင်း
လံး/ယိင်း ကိတ်၊ဂါခင်ခမ်းယိခင်ယဝ်။ TNI ယုမ်၊ယမ်
ခင်းခေးတေး ပေးလသီ၊ယးမပ်းဂမ် ကခင်ကိင်ခနိုပ်
ထာခင်းလမ်၊လွင်းလှိုင်းခန့် -ခလး၊ကခင်လံးထုတ်၊သင်း၊
မေးလူလ်း၊ ဂါခင်ခပ်၊ရှမ်း၊ တူင်၊ဝူင်းလှိုင်းလံးထုတ်၊
တုမ့်တိုဝ် ကိတ်၊လှိုင်းပိုခန့်တီး၊ လှိုင်းဂိပ်၊ခွင်းခခေခ -
တေမီးခွခင်းလီခခေခလှိုင်း ပုခင်းတေး၊ဂူခင်းခင်းတူင်၊
ဝူင်းတင်းသိင်းယဝ်။

ခေးယေးဝေးရှာရ်

AD	ဂၢၢ်ခၢ်ပူၢ်ဂးပွၢ်တၢ်တၢ်ခၢ်	MOFF	ပၢၢ်ဂၢၢ်လူၢ်လၢၢ်သုၣ်ခၢ်ယးလၢမ်
ASEAN	လုၢ်မးမိုၢ်ခၢ်ကေးသျှး လီၤ,လၢခၢ်ဝၢ်ခၢ်ကွၢ်,	MTA	တပွဲသိုၣ်ခၢ်မိုၢ်ခၢ်တံး
ATS	ယးယူၢ်လုၢ်မးမိုၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်တံး	NDA	တပွဲသိုၣ်ခၢ်ကုၣ်လီၤ
BGF	တပွဲပွဲ.လီၤခၢ်လီၤခၢ်	NGO	တီၢ်,မုၢ်,ခၢ်လၢၢ်,လီၤလၢၢ်
CBN	ငဝ်းပိၢ်,ရူၢ်,ဂီၢ်,ဂၢ်ယးမၢ်ဂၢ်	NGO	လုၢ်မးတူၢ်,ဝူၢ်ခၢ် ဂၢၢ်ခၢ်ကၢမ်,လုၢ်
CCDAC	ငဝ်းဂၢၢ်ဂၢၢ်ခၢ် ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်လုၢ်လုၢ်	NLD	လုၢ်ပွၢ်လုၢ်ခၢ်
CDM	တိုၢ်ယးမၢ်ဂၢ်ခၢ်တံးပိုၢ်ခၢ်	NPS	မုၢ်လုၢ်မးတီၢ်,မုၢ်,ခၢ်လၢၢ်,လီၤလၢၢ်
CND	လုၢ်မးမိုၢ်ခၢ်တူၢ်ခၢ်ခၢ်သၢၢ်ခၢ်	PNLO/A	ယးယူၢ်လုၢ်မးမိုၢ်ခၢ်ကွၢ်,မးမိုၢ်
CPB	ကၢမ်ခၢ်တံး	PMF	လုၢ်မးပီၤ,တူၢ်.လီၤတိုၢ်
CSO	ခွမ်,မသျှ်ခၢ်,ဂီၢ်,ဂၢ်ယးမၢ်ဂၢ်	PNLO/A	မုၢ်လုၢ်မး/တပွဲသိုၣ်ခၢ် ပူၢ်တံးပွဲ,လီၤတိုၢ်
EAO	ပုၤတီၢ်,ခွမ်,မိၢ်,ခၢ်တိုၢ်မိုၢ်ခၢ်မၢ်ခၢ်	PNO/A	လီၤတိုၢ်လၢၢ်;ပကူၢ်
EU	လုၢ်မးတူၢ်,ဝူၢ်ခၢ်	RCSS	မုၢ်လုၢ်မး/တပွဲသိုၣ်ခၢ်
FPIC	လုၢ်မးယိၤပးဂွၢ်,ဂၢၢ်,လၢၢ်ခိုၢ်	Rs	လီၤတိုၢ်လၢၢ်;ပကူၢ်
ha	ရူၢ်,တုၢ်ယးရူၢ်	SAC	ခွၢ်,သီၤ,ကၢမ်ခိုၢ်ခၢ်လုၢ်ခၢ်
ICAD	ခေးယးလုၢ်လုၢ်လုၢ်လီၤ ဂၢၢ်ခၢ်ပခၢ်ရူၢ်	SAC	ရူၢ်ပီၤ
ICESCR	လုၢ်မးခေးယး ငူၢ်ငီၤကၢမ်လံးမး	SDGs	ခွၢ်,လီၤ,လၢၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်
IDP	ရူၢ်,ထီၢ်,	SUA	(ခၢ်ဂၢၢ်)
INCB	ပၢၢ်ဂၢၢ်လူၢ်ဂူၢ်မိုၢ်ခၢ်မိုၢ်ခၢ်	TNLA	ယိုၣ်ခၢ်မၢ်ဂၢၢ်ပူၢ်ဂးပွၢ်ခၢ်ယၢ်
JICA	ဂီၢ်,ဂၢၢ်ပူၢ်ဂးပွၢ်တၢ်တၢ်ခၢ်	UNDCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်တံးရူၢ်မးပွၢ်
kg	ခေးယးလုၢ်လုၢ်မိုၢ်ခၢ်မိုၢ်ခၢ် ဂီၢ်,လုၢ်လုၢ်သုၣ်ခၢ်,	UNODC	တပွဲသိုၣ်ခၢ်ပူၢ်တံးပွဲ,လီၤလၢၢ်
KIO/A	လုၢ်မးခေးယးမိၢ်, တူၢ်,ဝူၢ်ခၢ် ငလး	UNODCCP	ခၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢ်ယးမၢ်ဂၢ်
KKY	ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	လၢၢ်;လုၢ်မးခၢ်
KMT	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
KNLP/A	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
KNU	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
KOWI	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
MFLF	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
MI	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
MMK	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်
MNDAA	ရူၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်	UNODCCP	တပွဲသိုၣ်ခၢ်;လုၢ်မးခၢ်

ရှာင်းဖော်ခင်း, တီး, 1. မိုင်းမာခင်း, ငလး, မိုင်းခိုင်းရှမ်း

1. ဂၢၢ်ခၢ်လှ်းထုတ်းသၢင်; ခၢ်တၢ်လှ်းပူၤခၢ်မး

လှ်းယးလမ်စတၢ်, ရွတ်းထိုင် ခၢ်မိုင်းမၢ်ခၢ်

ခေးကၢင်;ကိင် ဂၢၢ်ခၢ်လှ်းယးလမ်ပွတ်းဂၢ်း ကွၢ်တၢ်သုတ်း ခၢ်ကွၢ်းတီးလှ်းကၢ်ခၢ်ပိခၢ်မိုင်း မၢ်ခၢ်ယၢ်လိင်ခၢ် စတၢ်,မးမိုင်းပီ 1519 မိုင်းဂူခၢ်းဂၢ်း ကၢ်ရပုၤခၢ် ကၢ်ယးလမ်မးထိုင်တီးဖၢင်,ပၢင်,လံာ်, မုတ်တမခၢ်ယၢ်။³ ယးလမ်လိပ်;တေဂွတ်းဖၢင်မး ခၢ်မိုင်း ဖၢ်,ခေးခၢ်, ဂူလှ်းဂၢ်း ကၢ်,ပေးမီး ဂၢၢ်ခၢ် ခူခၢ်းခူ. ဂီဝ်,ဂၢၢ်ခၢ်လှ်းယးလမ် တီးခၢ်မိုင်းရှေ့ခၢ်း ဂၢ်, လွမ်းလှ်းလိခၢ်ပိင်းလးဂူဝ်,ခမးခမ့မိုင်းမၢ်ခၢ်; ပၢ်ခၢ်ယၢ်လိပ်။ ရှၢ်ခၢ်တေ့,ထိုင်လဝ်ပီ 1800s ခၢ်ခၢ် ဂေး ကၢ်,ပေးမီးလှ်းမွတ်,လၢတ်; ဂၢၢ်ခၢ်လှ်းတိုင်းယး လမ် တီးခၢ်မံတၢ်ပိ ဝိခၢ်တၢ်ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်။⁴ ဂူလှ်းဂၢ်း ဂၢၢ်ခၢ်လှ်းတိုင်းယးလမ်ခၢ်ခၢ် ရှၢ်.ဂၢၢ်ခၢ်ယူ,ခၢ်ခၢ်ခၢ်း သေ မိုင်းခၢ်းသိပ်းရှၢ်းရှၢ်ပၢ်,ပီခၢ်ခၢ် ခၢ်း“ဖိမၢ်ခၢ်; သၢ်သိပ်းလိတ်းဂေး.”⁵ ခၢ်ခၢ်ဂေး.ခၢ်ခၢ်; လံးရှၢ်.တး တံာ် ယူခၢ်လှ်းတိုင်းယးလမ်လူခၢ်လှ်းခၢ်ယၢ်။⁶

ဂၢၢ်ခၢ်ဖုတ်,ယးလမ်ခၢ် လုတ်တီးလေးမိုင်းယူ, ခၢ်ခၢ်,မိုင်းခမး,သေ ခၢ်ခၢ်မးခၢ်မိုင်းမၢ်ခၢ်; ကၢ်ခၢ်ခၢ် လံးထုတ်,တိမ်းမံာ်တး ဖုတ်,ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်တီးခၢ်ကွၢ်းတီး; ရှိမ်းလိခၢ်လိခၢ် ကၢ်ခၢ်လှ်းမိုင်းတီးဖၢင်ယၢ်ခၢ်ခၢ် စတၢ်,မးမိုင်းဂၢ်ပီ 1700s ခၢ်ခၢ်ယၢ်။ ဂၢၢ်ခၢ်ဖုတ်, ခၢ်မိုင်းတီးခၢ် ခွၢ်ခၢ်ဝံထိုင်ခၢ်ပိုခၢ်တီးတး. လး; ဂၢ်;ဂၢ် တီးကၢ်ခၢ်ဖုတ်;ဖုတ်. ထုတ်,မိခၢ်;လွမ်းဂၢၢ်ခၢ် ဖုတ်,ယးတီးသုတ်းသေယးခၢ်ခၢ်လံးထုတ်,ဖုတ်,ပိခၢ် မၢ်,ရှၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ယၢ်။ ကွၢ်;တီးလှ်းခၢ်ဂေး ယူ,ဝံ ခၢ်ခၢ်သိခၢ်;တၢ်ဂၢ်.လမ်,လှ်း; ခၢ်ခၢ်ခၢ်သွင်မိုင်းသေ ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢ်.ခံယးလမ်သမ့ လှ်းတိုင်းခၢ်ခၢ်;သၢ်ခၢ် လး; သိခၢ်;တၢ်ဂၢ်ခၢ်ဂၢ်.ခံခၢ်; ကၢ်ခၢ်မီးဝံ (ပိုင်လှ်းမၢ်ခၢ်; လတ်းဖၢ်ခၢ်, ပိုခၢ်တီးဂၢ်;ဂၢ်) ယၢ်။ ခွၢ်;လှ်းသေ ပိခၢ်ဂုခၢ်,ဂၢ်.ခူဝ်;ခံ ကၢ်ခၢ်မီးခၢ်ခၢ်တွခၢ်; ယးလမ်ခၢ် ဂေး ပိခၢ်မးခူဝ်;ခွင်လမ်,လှ်း; ကၢ်ခၢ်ကၢ်လိတ်;ဂၢ်ခၢ် လံး;ကၢ်ခၢ်ခၢ်;ယၢ်။ မိုင်းပီ 1890 ခၢ်ခၢ် ယးလမ်ပိခၢ် မး မၢ်,ကၢ်ခၢ်လေ့ဂၢ်ခၢ်တီးသုတ်း ခၢ်ခၢ်ပိုခၢ်တီးဂၢ်; ဂၢ်ခၢ်လး;တး.ယၢ်။⁷ တံးလင်ခၢ်ခၢ် ယးလမ်ဂေး;ခၢ်ခၢ်

၅၂,တီးမိုင်းခါင် တီးကခင်ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗိဒဗေသ၂,သခေ,မိုင်း
ဝခင်းတူဂ်းခပ် လံး၅၅၅၅ခင်းပီ 1837 တီးခင်းထုင်
ရှင်၅၅၅၅ခင်းမိုင်းခင်းယပ်။^၈ ဝံးလင်မး ဂခင်ဗုဒ္ဓ,ယး
ခွာ်းထိုင် ကွင်းတီးတၢင်,လှိုင်းခင်းမိုင်းတံးယပ်။ ဂခင်
လှိုင်းတိုင်းယးလမ်ပီခင်းယးယးဂေ၅၅၅၅ လံး၅၅.ဂခင်မး တီး
ခင်းကွင်းတီးလှိုင်းခင်းယပ်။ လွမ်းခင်း,ဂခင်လိပ်၅၅၅၅
ကခင်ခင်းလှိုင်း “ခပ်ဗုဒ္ဓ,ယးမး၅၅၅၅၅၅၅၅၅၅၅၅၅၅
မိုင်းမိုခင်းခင်း, ခါင် ဂေ၅၅၅၅ တံး ပွတ်းခင်းမိုင်းမခင်း
မခင်း; ဂးခခင်းဂခင်လှိုင်းတိုင်းယးလမ်ပီခင်းယးယး
ဂးခခင်းယပ်။”^၉

ပွတ်းသခင်လှိုင်းမိုင်းတံး ဂေ၅၅၅၅ မိုင်းခါင် ကခင်
ဗုဒ္ဓ,ယးဂမ်းပးခင်းခင်း ခုခင်းပီခင်းတီးဂေ၅၅၅၅
ခင်းခင်း
သေ ခုခင်းဂေ၅၅၅၅ခင်းမီးတီးပွတ်းလိခင်းပီခင်း ဂေ၅၅၅၅
ပုဂ်,ခင်းခင်းခင်း ကမ်းပေးမီးဂခင်ဂမ်းဂမ်းခင်းယပ်။
မိုင်းခင်း,တီး ဂခင်ဗုဒ္ဓခင်းခင်းယးခင်းကင်းဂိတ်း
ခပ်ခင်းခင်း ခုခင်းဂေ၅၅၅၅ခင်း ဂေ၅၅၅၅ ခုခင်းပီခင်းတီး
ခပ် လံး
ထုဂ်,ပွတ်းပီခင်းသေမိုင်းခင်းပွတ်းသခင်လှိုင်းလှိုင်း
ပံး လံးထုဂ်,ကပ်ဗုဒ္ဓခင်းခင်းထုဂ်,ပီခင်းတီး ဗုဒ္ဓ
ခင်းတၢင်းကွမ်းခင်းပွတ်းဂခင်မိုင်းသမ့် လံးထုဂ်,
ကပ်ပံး ခင်း,တီးဂခင်ဗုဒ္ဓခင်းခင်းကင်းဂိတ်း ဂမ်းသိုဝ်း
ယပ်။ ဗုဒ္ဓခင်းပီခင်းတီးလှိုင်းခင်းဂေ၅၅၅၅ လံးထုဂ်,
ပခင်
ပံးသုခင်း,လံးသုခင်း,ပီခင်းဂမ်းခင်း ဂခင်မီးပးသုခင်း,
ဗုဒ္ဓ,ယးလမ် ကခင်ထိမ်ခင်းခင်းလမ်,လွင်းပခင်ခပ်
လှိုင်း; ဂခင်ဂိပ်းခင်း, ဂေ၅၅၅၅ ဂခင်သုဂ်,ကွမ်း,လှိုင်း
ထံး ဂေ၅၅၅၅ မိုင်းခင်း,ယပ်။ ခင်း,တီးမံးမီးယးလမ်
မိုင်းတံး
ပီ 1923 ခင်းခင်း ခုခင်းခင်းမိုင်းကင်းဂိတ်းခပ် တမ်း
တၢင်း
ဂခင်မခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ကခင်
ရှိုင်းရှိုင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ယး
ယု,လှိုင်းခင်းမိုင်းတံး (ကွင်းတီးခင်း,ကွမ်း,ခင်း
ခင်း)
ဂေ၅၅၅၅ မိုင်းခါင် (ထုဂ်ရှိုင်းခင်း) လံးထုဂ်,
ပံး
ဂခင်ဗုဒ္ဓ,ယးခင်းကွင်းတီးလှိုင်းခင်းတိုင်းထုဂ်,
လွမ်းမံး
မီးယု,ယပ်။¹¹

မိုင်းမခင်း; ဂေ၅၅၅၅; လွင်းပီခင်းမးသၢမ်လိင်,ခင်း

မိုင်းသိုဂ်းလမ်းဗုဒ္ဓ,ပွတ်းသွင်ယပ်၅၅၅၅, ဂခင်ဗုဒ္ဓ,
ယးလမ်လွမ်းလိခင်းသခင်လှိုင်းကခင်ပီခင်း မိုင်းမခင်း;
မိုင်းလၢင်း ဂေ၅၅၅၅; မိုင်းထံး တိုင်းခင်းပံးယု, ယပ်
ဂခင်ကွမ်း,ယးလမ်ခင်းပီခင်း ထုဂ်,လမ်းခါတ်းပွတ်း
80 တခင်း,ယပ်။¹² လွင်းတၢင်းခင်းမိုင်း ဂေ၅၅၅၅; ခင်း
လံးလှိုင်း လံးယုခင်းမီးမးလွင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
လမ်းခင်းမိုင်းမခင်းယပ်။ ဂမ်းကွမ်းတၢင်းသုတ်း
ပံး
လမ်းခင်းမိုင်းခင်း,ကခင်ပီခင်းခင်းခင်းခင်း
ပီခင်းပံး
လမ်း,လွင်းကခင်ခင်းယပ်။ ဝံးလင်ဂခင်ကွမ်း,
ပေး
ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
(KMT) ခင်းပီ 1949
ခင်းခင်း ပးတီး,ခင်း,မိပ်,ခင်းတိုင်း,လှိုင်း
ခင်း
တုဂ်ခင်းသခင်ခင်းယးလမ် - ကခင်ယုခင်းခင်း
တိုင်းဂေ၅၅၅၅; ခင်းယပ်။ ကခင်ခင်း ရှိုင်းရှိုင်း
ဗုဒ္ဓ,ယး ခင်းခင်းမိုင်းယု,ခင်း, - ကခင်ဗုဒ္ဓ,ယး
ခင်းလှိုင်းသေပီခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ခင်း, - ခင်းခင်းလိခင်းလိခင်း
ခင်းထိုင်မိုင်းတံးယပ်။ ခင်းခင်းခင်း ဝံးလင်ခပ်
သမ်းဂခင်ယပ် သိုဂ်းဂေ၅၅၅၅,တၢင်း,လှိုင်း
ကခင်ပံး
ခင်းထွံး၅၅၅၅,တီးပွတ်းခင်း,မိုင်းမခင်း; - တီး
ကခင်ခင်းခင်း
ရှိုင်း ဂခင်ပံးမခင်းမီးယးလမ်တေတေတေတေ
- ပွတ်း
ခင်း တၢင်းတေတေထွံးတပံးသိုဂ်းခပ် - မိုင်း
ခင်း,မခင်း
တၢင်းတေသိုဝ်,တိုင်းဂခင်တၢင်း ခင်း,မိပ်,
ခင်းတိုင်း,လှိုင်း
တုဂ်ယပ်။ မိုခင်းခင်း, လွမ်းသိုဂ်း
လှိုင်းခင်း,တၢင်း,
တုဂ်သီးပီခင်း ပီခင်းခင်း,လှိုင်းလင်ပံးခင်း -

“လွင်းတၢင်းလှိုင်းခင်း ကမ်း,လှိုင်းခင်းမံးမီး။
ယုခင်း
ပိုင်းခင်းခင်းခင်း ခင်းရှိုင်းရှိုင်းဂခင်ဂိပ်း
ခင်းယးလမ်
ယပ်။ ခင်းတေလံးသိုဝ်,တိုင်းတေ
လွင်းကမ်း,
လိခင်း,မိပ်,ခင်းတိုင်း ယပ်
တၢင်းတေတိုင်းခင်း
လပ်ဂပ်,လှိုင်း,လံးမီးတပံးသိုဂ်း
သေ တပံးသိုဂ်း
သမ့်လှိုင်း,လံးမီးခင်း
ပေးခင်း တၢင်းတေသိုဝ်
ခင်းခင်း
လပ်ဂပ်,လှိုင်း,လံးမီးခင်းယပ်။ ခင်း
လှိုင်းခင်းခင်း ကခင်ပီခင်းခင်း
လှိုင်းလိခင်းခင်း ပီခင်း
ယးလမ်ယပ်။”¹³

လွင်းတၢင်းခင်းမိုင်းလံးလံးလှိုင်း
ခင်း
ပီခင်း
တုဂ်ခင်းလမ်း,လွင်းကခင်ခင်း
ခင်းလွင်းရှိုင်းမုခင်း
ဂခင်ဗုဒ္ဓ,ယးလမ်းခင်းမိုင်းယပ်။ လင်ဂခင်
လှိုင်း

လိဝ်းဂွမ်းခေ ခင်းပီ 1948 ခေခေ မိုင်းရှမ်းတုမ်မိုင်း မာခမ်းကခင်းတိုက်တုတ်မးမိုးခေခေ ကမ်းရှင်သင် လီးမီးပင်တိုက်ခင်းမိုင်းမးယဝ့်။ ပု၊တီး၊ခွမ်၊မိပ်၊ခိတ် မိုင်းမာခမ်း (CPB) ပီခမ်းမးလုမ်းတုတ်လိခင်းကွမ်းတင်း သုတ်း တု၊တေတေ၊ဂါခင်းလုတ်ခင်းမးယဝ့်။ ဝံးသေ ခေခေ ကမ်းပေးရှင်သင် ဂါခင်းတုတ်ခင်းလောင်းမိုင်း လံာလံာကခင်း လွမ်းခင်းမိုင်းဂေး၊ ယိပ်းဂွမ်းခိုခမ်းမး တေး၊သုးလုင်ပွင်လိုင်၊ဂင် တု၊ဂိတ်၊ခေတိုက်တေး ကခင်းတုတ်သိုက်လုင်ပွင်လိုင်၊ရှ်းတင်းသင်း၊ ခိုတ်တုင်၊ ဝုင်းခပ် စလး၊ တု၊ကပ်လီးမးသုခင်း၊လီးသုခင်း၊ပီခင်း လောင်းမိုင်း ကိတ်၊သုခင်း၊တိပ်းတတ်းရှင်းခေခေခေ ယဝ့်။

ခင်းပီ 1962 ခေခေ တပွဲသိုက် (တပွဲမတေး) ကခင်းလွမ်းသိုက်လုင် ခေခေ၊ဝိခင်းကွမ်းရှင် သိမ်းကမ်း ခေတတ်းသေ ရှ်းတင်းသင်း၊တွမ်းဂါခင်းလမ်း၊လွင်းခင်း ဂါခင်းမိုင်းလိုင်၊မိုင်း လိမ်မိုင်းခေခေမးယဝ့်။ လင်ဂါခင်း သိမ်းကမ်းခေတတ်းခေခေ ပခင်းရှ်းဂါခင်းမိုင်းခေခေလမ်း ဂျု၊ထိုင်၊သေ ထိုင်၊ရှ်းခင်းဂါခင်းယိပ်းဂွမ်းလုတ်ခင်းခေ ခင်းမိုင်းတီးစလးမိုင်းခင်းမးယဝ့်။ ခင်းပီ 1968 ခေခေ ပု၊တီး၊ခွမ်၊မိပ်၊ခိတ်မိုင်းမာခမ်း လုတ်ကပ်တီးစလးမိုင်း ယု၊ခေခေ၊သေ စတေ၊ဂါခင်းခွမ်းလတ်းလိခင်းလိခင်း ခင်းမိုင်းတီးပွတ်းရှင်၊ လုတ်းတင်းလွမ်းထိမ်ခေ၊တိမ် တိမ်သေ သိမ်းကပ်တပွဲမာခမ်းခပ် ခင်းခေယဝ့်။ ခင်း ခင်းယမ်းလံာလံာပီခေခေ ပု၊တီး၊ခွမ်၊မိပ်၊ခိတ်မိုင်း မာခမ်း သိမ်းကပ်လီးလိခင်းလိခင်းခင်းခွင် လွမ်းလိခင်း လိခင်းမိုင်းခေ၊ ကခင်းမီးပုပိုခင်းတီးမိုင်းလး၊ ဂပ်၊ဂင် စလး၊ ဝု - ကွင်းတီးလိုင်၊ရှ်းတင်းကွမ်း၊ယု၊လမ်းပိုင်လုင် ခင်းမိုင်းယဝ့်။

သိမ်းပီ 1960s ခေခေ လိခင်းလိခင်းမိုင်းဂမ်း ပု၊ခေခေ ပီခမ်းမးခေ၊တုတ်းဂါခင်းဂုမ်းဂမ်း လုမ်းယိပ်းဂွမ်း ဂင်၊လောင်းမိုင်းလံာလံာလုမ်း (EAOs) ယဝ့်။ မိုင်းသိုက် ယိခင်းထိုင်မးလိခင်းလွမ်းခေခေ လုမ်းလိုင်၊ခေခေခေ၊တိတ်၊ ယိတ်၊ လုတ်းဝု၊ တေရှ်းတင်းဂါခင်းလွမ်းစလးကပ်တင်း လွမ်းထိမ်တီးမိုင်းခေ၊ ကိတ်၊ကုတ်းလိမခင်း ကခင်းပီခမ်း ပု၊တီး၊ခွမ်၊မိပ်၊ခိတ်မိုင်းမာခမ်းရှ်း ကမ်းခေခေ ရှ်းတင်း ဂါခင်းလွမ်းယု၊ကိတ်သေ စလး၊ ဂေး၊မိခင်း၊တင်၊ ကခင်း တံ၊ဝါခင်း၊ယု၊ခေ၊လင်ခေခေရှ်းခေယဝ့်။ လိုခင်းသုတ်း

မးဂေး၊ ဂေး၊မိခင်း၊တင်၊ စလး၊ ပု၊တီး၊ခွမ်၊မိပ်၊ခိတ် မိုင်းမာခမ်းတင်းသွင် ရိတ်၊ခွင်းခင်းဂါခင်းပံးမာက်၊မီးယု၊ လမ်းမးရှ်းရှ်း - လုတ်းခေ၊ဂမုထိမ်ခပ်ခွမ်းမိုင်း - လိုင်၊ကပ်လွင်းရှ်း၊လုမ်းပီခင်းဂါခင်းလမ်း၊လွင်း၊ ကမ်း၊ လွမ်းယု - သင်ဝု၊ပီခမ်းယု၊လိုင် ခေ၊ဂမုထိမ်ခပ်ခွမ်း မိုင်းခေခေ ရှ်းတင်းမိုင်းကမ်း၊ရှ်းကမ်း၊ရှ်းခေယဝ့်။¹⁴

ခင်းကွင်းတီးမိုင်းတံးလိုင်၊မီးဂါခင်းခေ၊ယု၊ လမ်းဂမ်းပု၊ခေခေ လုမ်းယိပ်းဂွမ်းဂင်၊ခပ် ပိုင်၊ကိတ် ဝိုခင်းခပ်၊ ကခင်းလုတ်မးတီးဂါခင်းဂု၊ခေ မိုင်းလိုင်၊ခေခေ၊ ဂါခင်းရှ်းခွမ်းတီးလောင်းသုခင်းယု၊ (ဂမ်းပု၊ခေခေ ပီခမ်း ခွင်းခွင်း)။ ဂါခင်းထိမ်လွင်းရှ်း၊လုမ်းသိုက်ပခင်းလုမ်း တေး၊သုင်၊ယု၊ ဂါခင်းထိမ်ရှ်း၊လုမ်း ပခင်းရှ်းရှ်းတီး ယု၊ခေခေ၊ခေခေ၊ ကမ်းခေခေ တင်းလှာခင်း၊တီးခေခေ သီခင်းတင်းဂု၊ခေလမ်း၊လွင်းလုမ်းမိုင်းထံးယဝ့်။ ပီခမ်း ရှ်းမးဂေးလုမ်းယိပ်းဂွမ်းဂင်၊လိုင်၊ခေခေခေ၊ခေခေ၊ကပ် လိုသု၊ခင်းဂါခင်းဂု၊ခေယု၊ခေခေလိုင်သေ ဂပ်၊ဝပ်၊ယိုင်၊ ကါခင်းဂါခင်းမိုင်းခပ်ခေခေယဝ့်။ ကခင်းသိုပ်၊ထိမ်ပခင်း ပိုင်လပ်၊ကု၊ခေ၊ စလး၊ဂါခင်းသုတ်းယု၊ခင်းမိုင်းတံး

ခင်းယိပ်းမးရှ်း တိုက်ခေခေ၊ကပ်ယင်ယု၊လမ်း၊လိုင်၊စလး၊လိုင်၊ခေခေခေ

တိုင်းတော်၊ သူင်၊ ယုးလမ် ခင်းမိုင်းတံး

ခေခံ ပီခင်ဗီခင်ဂါခင် “ပီ၊ တူ၊ လိတ်” ကခင်ဂွင်တုး သိုက်ဂူခင်းမိုင်း ကခင်လွမ်သိုက်လိုင် ခေခံ၊ ဝိခင်း ဧတ၊ နှိတ်းသင်းမုး ဝံးလင်ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတံး; ပီ 1962 ကမ်၊ ပေးရှိုင်ခေခံယဝ်။ ဂူ၊ ဂခင်ဝံတုး “ဂုးဂွံ၊ ယေး” (KKY) ခင်သေ ဗီခင်ဂါခင်ခေခံပခင်ရှ်းလုမ်းလုက်ဗိုခံ ခပ်ပီခင်မုး “ပီ၊ တူ၊ လိတ်” ဂှင်းလိုင်ပွင်လိုင်; တုးတေ တိုက်တေး သိုက်လုက်ဗိုခံ-လဝ်းခိုဝ်း လိုဝ်းဗုတ်း ခမ်မုးခင်းမိုင်းတံးခေခံယဝ်။ ဝံးလင်ဂါခင်ပုးတီ၊ ခွမ်၊ မိပ်၊ ခိတ် ခွက်၊ ခေးတီ၊ ခေခံ တွခင်းဂါခင် “ဂုးဂွံ၊ ယေး” ခပ် ခိမ်းပီခင်မုးကခင်လမ်၊ လွင်းသုတ်းယဝ်။ တုးခေခံသေတုးဂေး ဗိုဝ်၊ ကပ်လုံသုး၊ ခိုဝ်ဂါခင် လွံးထိမ်တပွဲမတေး တိုက်ဗုးခိမ်းခပ်ခေခံ လုမ်း “ဂုးဂွံ၊ ယေး” ခပ် လုံ၊ တိုဝ်းတခင်းရှ်းခပ် ဂမ်းပုးခမ် တုးဗွခင်းလီပံးမက်၊ မိးသေ ဂိပ်၊ ခွင်းခင်းဂါခင်ဂုးယုး ဂှ်းရှ်းယဝ်။

လုမ်းဂုးဂွံ၊ ယေး လိုဝ်းလိုဝ်းယွံ၊ သုတ်းခံ ပီခင် လုမ်းဂပ်၊ ဂါခင်ရှင်းလေးသိုက်ရှ်းခင် ဧလ; လုမ်းဂုးဂွံ၊ ယေးလွံမေး ကခင်ခုခင်သုးကွခင်ရှပ်ဝံယဝ်။ လုမ်း လိုဝ်းခံ လတ်းလုတ်တေးသူင်၊ ယုး လုက်ကပ်တီ၊ သုခင်ယုး ကခင်ပီခင်လက်ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊ ထိုင် လီခင်လီခင်ထံး တီ၊ ကခင်ယုးလမ်လံးထုက်၊ ခံပခင်

ဂူခင်းဂုးခံယုးလမ် ဧလ; ဂူခင်းရှိတ်းကွက်၊ ယုးဗိုခင်၊ ဗိုက်၊ လိုဝ်းခေခံယဝ်။ ကပ်တင်းဝိုခင်းခပ်; ကခင်လံး မုးတီ၊ ဂါခင်ဂုးခံယုးခံသေ ခပ်သိုဝ်ဂွင်းဂင်၊ ဧလ; မက်၊ ဂွင်း ဂိက်၊ ဂုခင်၊ လုံ၊ ခွင်းခံတုးခံခင်းမုးခင်း မာခင် ယဝ်။ ကခင်ခံ ပီခင်ဂါခင် ကခင်မိးခမ်မိတ်; ခမ် တွခင်းတေတေကခင်ခိုင်; သေ ခပ်လဝ်းခွက်၊ တပွဲ သိုက်ခပ်လံးယုးယဝ်။¹⁵

ပခင်ရှ်းဂါခင်သိုက်ကခင်လိုင်၊ ခမ်မုး ခင်းမိုင်း တံးဧလ; မိုင်းခင်ခေခံ မိးဗွခင်းတုမုယွခင်းခမ် ပုခင်း တုးတူင်၊ ဝိုင်းပိုခင်းတီ၊ ယဝ်။ ခင်းကွင်းတီ၊ လိုဝ်းထုက်၊ ထုမ်းပခင်ရှ်းဂါခင်သိုက်ခေခံ ယုးလမ်ခံပီခင်မက်၊ လိုဝ်းကခင်ဗုက်၊ လံးဂမ်းပုးဂေ၊ ခေခံ ကခင်ခိုင်; ယဝ်။ သင်တီ၊ ဂါခင်တင်းမက်၊ ခပ်; တပ်; ခမ်ဧလ; ခွင်း ကွက်၊ တင်၊ လိုဝ်းလိုင် ယုးလမ်ခံသီခင်းမခင်းလီဂ် သေ တေးငံးမိုင်းဂူခင်းမိုင်းဂိုင်ဂင်လံးပံး ယွခင်းပင် တိုက် ခင်းခေးတီ၊ ခပ်ယဝ်။ ကမ်၊ မိုခင်မက်၊ ခပ်; တပ်; ခမ်တင်၊ လိုဝ်းသေ ယုးလမ်ခံဂေး ထုက်၊ သိမ်းဝံ လံးငံး ဧလ; မခင်းထိုင်းသိမ်းဂုးခင်မခင်းဝံပုးယဝ်။ ယွခင်းပိုင်းဂူခင်းဂုးယုးလမ်ခပ် ဂံ့ဂံ့မုးထိုင်တီ၊ ဝါခင်း ဧလ; ဗေးတုးတေကပ်ခွင်းခွင်လတ်းလူးကွင်းတီ၊ လိုဝ်းမိးပခင်ရှ်းထိုင်ဂုးလွက်၊ ဂါတ်၊ ဂေး၊ ဂေ၊ မင်ယဝ်။

ယွခန့်ပခန်ရှာဂါခင်သိုက်: သိုပ်,လမ်းခးပး; လွတ်,တူင်းထိုင် သခင်လွဲမိုင်းတံးကိက်,မိုင်းခါင်လေး; တူင်,ပူင်းခပ် လံးပိုင်းကိင်ဂါခင်ဖုတ်,သွမ်းယးလမ် ခခမ်လိုင်မးယဝ်။ မိုခင်ခခင်, ဂူခင်းထံ,လိုင်ကင်းဂိတ်: ကိတ်တရီးယခင် ခါင်းပိပ် (Adrian Cowell) ဂေးကိပ်, ခလ,ယာင်းကံ လတ်ထိုင်ပိုခန့်တီးဖုတ်,ယးလမ်မိုင်း တံး ခန့်:ပီ 1960s ခလ; 1970s ခခေ ဝံးလိပ်ရှ်ခင်း ရှခင်တး -

“ယးလမ်ခန့် ပီခင်ဂုခင်,ကခင်လိပ် ရှင်းလောင်း သူခင် ကခင်လိပ်ထိုင်ပေးကပ်သိုင်,သိမ်း ခလ; တေးလံးခံး; - ကခင်ပွင်,တးပီခင်ကခင်မီးဂးခခင် ခန့်ခါင်းယမ်းခွင်းထူပင်းတင်းယပ်,ခိုတ်,ယဝ်။ ဂမ်းပးခခမ် ဂါခင်ရှမ်း,ခမ်းလူင်းကမ်း,မီးခုခင်မိုင်း ခန့် ပီခင်တးတေးခခေ;ဂါခင်ရှ်တီးကွက်,ယးလမ် လုဂ်ကပ်တီးပွတ်းကွက်,ခင်း လတ်ထိုင်ပိုခန့်တီး မိုင်းတံးပွတ်းတူက်: တီးကခင်ကမ်း,ရှ်တီးကွက်,ယး လမ် မိုင်းပူခန့်မးခခေယဝ်။”¹⁶

လွင်းရှိုင်းရှိုင်းယးလမ် ခန့်မိုင်းမခင်းခန့် ဖန် ကမ်းရှ်,ရှခင်မးကမ်း,လွဲ;သေ ဂါခင်ခါတ်;တူင်းသံင်၊ ဂူးမိုင်းမိုင်းဂေးမီးမးယူ။ ခန့်ဂါခင်တုမ့်တွပ်,ခခေ လွမ်သိုက်:လိုင်ခခေ,ဝိခင်း လိုသင်,ရှ်ယးပိတ်;လုမ်း ဂးရှ်,ယေးခပ် မိုင်းပီ 1973 ယဝ်။ ယွခန့်ပိုင်း ဂါခင် ကိပ်,ခွင်းခပ်ခန့်ဂါခင်ဂးယးဂမ်းသိုင်းခလ; ခပ်ပီခင် မးလွင်းလိကံလိုင် ခန့်တူင်,ပူင်းဂူးမိုင်းမိုင်းယဝ်။ တး ခခေသေတေးဂေး ယးဖုမ်းတးခပ်တေတင်းခွင်း ဂါင်, ခလ; ရိုတ်းပိတ်;ဂါခင်ပံးမာ်;မီးခပ်ခခေလး ဂးရှ်,ယေးဂမ်းပးခခမ် ခပ်;ထိုခင်,ရှမ်းရှမ်းဂခင်တင်း လုမ်းလုဂ်ခိုခန့်သေ သိုပ်,ရှ်တီးသင်းဂါခင်ဂးခံယး မမ်းဂမ်းဂျယဝ်။ လေးသိုက်:ရှခင်ခန့် ဂွင်ပိုလုမ်းယိပ်: ဂွင်းဂါင်, လံလံလုမ်းခန့်မိုင်းတံး၊ ဂူလုမ်းဂး ထုတ်,လပ်; ခေးတီးထံးခပ်တိုလွပ်းဂျ, ခန့်:ပီ 1973 ရှမ်းလိခင် လိခင်ထံးသေ ထုတ်,သိုင်,ကွက်,မိုင်းမခင်း; တီးကခင် မခင်းလံးယူ,ခန့်ခွက်; လံလံပီခခေယဝ်။ ခုခင်သျ, တင်းခိုခင်းမးတပ်သိုက်:တံးရှမ်းပွင်း (SUA) သေ ယဝ် ဂေးလံးတူက်:ခွက်;ခန့်မိုင်းမခင်းမးယူ,ယဝ်။ မခင်းလံး ထုတ်,ပွဲ,တူင်ခိုခင်းမိုင်းပီ 1974 လူလုမ်းဂါခင်လိပ်;ပီခင်, ဂါခင်တင်းမေးယူလိုင်ရသျူးသွင်ဂေး. ကခင် SUA

လွပ်းပီခင်တူင်ယိုပ်,ပိုခခေယဝ်။ တံးလင်ခခေမး မခင်းဂေး,တင်းတပ်မခင်းဂါခင်, SUA လွမ်းလိုင်:လိခင် လိခင်ထံး ခလ; ခန့်ကွင်းတီးလမ်,လွင်းခန့်မိုင်းတံး တးတေဂိပ်:ရှမ်းခလ;တေး.သိုင်,ယးလမ်ယဝ်။¹⁷

ခွင်းယမ်းခခေ,ခခေ ဂါခင်ဖုတ်,ယးလမ် ခလ; ဂါခင်လု.တိုင်းယးလမ်လူလုင်းလုင်းသီခင်းသံ၊ မံ၊ တိုဂ်ထုတ်,မိခင်းလွမ်းမံမီး; ခန့်ပွတ်းတွင်းတခင်း; မိုင်းဂမ်းခွင်း-ခန့်ကွင်းတီးပွတ်းကွက်,ခင်းခန့်မိုင်းတံး ရှခင်တေးထိုင် ပီ 1970 ယဝ်။ မိုင်းမိုင်းမခင်းလုင်း လံးမိုင်း ပါင်ဂုမ်လိုင်လတ်;လိုင်;လုမ်းဖု. ကိပ်,ဂပ်: လူလုမ်းယးမမ်းဂမ်းခခေ မခင်းရှ်တီးရှ်;မီးဂါခင်လုတ်: ယွခင်,ကခင်ပခင်ခွင်ပို ခခေ,တီးလိက်;ရှမ်းမံ ပုခင်းတး ပွဲ,ပိုဂါခင်ဖုတ်,သွမ်းယးလမ် ခန့်မိုင်းခါင်ခလ;မိုင်း တံး တးခါင်းတင်းရှိုင် 20 ပီခင်ယဝ်။ တံးလင်ဂါခင် သိုက်:ယိုတ်းကမ်းခခေ; ပီ 1962 ခခေ မိုင်းမခင်း; တုက်:ယွခင်းလတ်;လိုင်;လုမ်းဖု. ရှ်;ပခင်ခွင်ကွင်း တီးလိုင်:ခန့် ပီခင်မးတီးဖုတ်,ယးလမ်လိုင်:ထုတ်, လွမ်းမံမီး; - ကခင်တေးရှ်;မီးမး ဂါခင်သိုင်,ကွက်,ယး လမ်မိုင်းမခင်းမိခင်းလွမ်းမံမီး; ပခင်လွက်:ဂါတ်,ယး ယူရှ်;မိုင်းမိုင်းယဝ်။ ဂါခင်တုက်:ယွခင်းကခင်ခန့် လံး ထုတ်,ပာ်;ပိတ်;ယူ,ယဝ်။¹⁸

ပွတ်းကွခင်,တွင်းခခေ; ယွခင်ခေးထတ်: သင်းရှ်;မိုင်းမိုင်းခလ; လိုခင်းသုတ်:မး လိုင်ပွင်လိုင်; ခခေ,ဝိခင်း ရှမ်းဂါခင်ဖုတ်,ယးလမ်တင်းသီင်း ခန့်:ပီ 1974 လွမ်းလူလုမ်းမံမီး,ယးမမ်းဂမ်း ခလ; ယူလိုင်: ကခင်ပီခင်ခခေ - ကခင်ရှေးရှမ်းပိုဂါခင်ဖုတ်,သွမ်း၊ ဂါခင်ခံ၊ ဂါခင်မီးပို ခလ; ဂါခင်လု.တိုင်းယးမမ်းဂမ်း ခခေ;မံမီးခခေယဝ်။ မံမီးထိမ်ပခင်ခါင်းယမ်းလုတ်: ယွခင်, 5 ပီ တးလောင်းသူခင်လိုင်:ဂါခင်ရှ်လိုင်တွင် ခပ်ကိပ်ပိုင်းခခေဂါခင်ဖုတ်,ယးလမ်ပိုင်းတေးရှ်တူခင်း တေးငိုခင်းခပ်;တိုင်တံးယူ,ယဝ်။¹⁹ ဂူလုမ်းဂး ပိုင် ပီခင်တေးမခင်း တင်းခတ်:လုတ်တပ်မတေး, တးတံး ရှ်;တခင်းမိုင်းမီးပး,တီး,ကခင်လိပ်ခခေကမ်း,ပီခင်ဂါခင် မး၊ ယဝ်ဂေး ပံးပူခခေ,ဝိခင်းဂေး.လိပ် “လံးမခင်း; ယင်းလု: ပိုင်သိုင်,ခသျ,လိတ်ခခေ” ခခေလက်: ထာခင်လွင်းလု.သုမ်း ပုခင်းတေးရှ်;မိုင်းခလ;ဂါခင် မာ်;မီးတင်းသွင်ယဝ်။

လွင်းတင်းဗေဒ၊ခွန်၊တင်၊လှိုင်း ခွင်းလွှား
ဂတ်၊ယားမင်းဂမ်လုမ်း၊ဗျာ၊ဂေး၊ လွှဲးကီးဂါခင်ဗုဂ်၊
ယားလမ် ခင်းထိုင်မိုင်းမာခင်းယာဝ်။ ဗွင်းယမ်း 1970s
ငလး၊ တွင်းလဝ် 1980s ခခေ မိုင်းလမ်၊လွင်းလှိုင်း
ရှိုတ်းကွက်၊ယားလမ်သမ်မိုင်း - ကီ၊ရခင်း၊ ပျာဂိတ်၊
သတခင်း၊ငလးထိုင်၊ရ်ခီ၊ရှမ်းဂါခင်ဗုဂ်၊သွမ်းယားလမ်
မားယာဝ်။²⁰ မိုင်းထိုင်၊ရ်ခီ၊ - မိုင်းလဝ်ပီ 1970s ကခင်ပီခင်
မားတူခင်းတေ၊လှိုင်ယားဗျာခင်း၊ဗုဂ်၊ တီးလွှားဂတ်၊
မိုင်းယု၊ကိတ်သ်ခခေ - ရှေ့ရှမ်းဂါခင်ဗုဂ်၊သွမ်းယား
လမ် ခင်းပီ 1971 လွမ်းလူလှိုင်းရှိုင်းမိပ်၊ကီး ယု၊ကိတ်သ်
ကခင်ရှမ်းရှိုင်းခခေယာဝ်။²¹

ကခင်ခေ သင်းပခင်ရှာဂါခင်ရှာလိင်တွင်ယု၊
လှိုင် ပုခင်းတု၊လှိုင်သုခင်းယားလမ်တင်းခခေ လှိုင်း
ပိုင်းကိတ်ယားလမ် ပီခင်မာဂ်၊ရှာငိုခင်းခင်းခင်းကခင်
ခခေယာဝ်။ မိုင်းခခေ၊လုံးငါခင်း TNi ကခင်ခင်းလှိုင်း
လင်ဝ် လွမ်းခခေ၊လင်းခေးတီးမိုင်းထိုင်၊ရ်ခီ၊ခပ်လတ်၊
ဝံးဝး “ဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်ခေ မီးဗွင်းသိုပ်၊ယု၊ခခေ
ပုခင်းတု၊လှိုင်သုခင်းတင်းခခေသေ ခွင်သင်းပခင်
လွင်းလိပ်းလှိုင်တု၊လှိုင် ကခင်မီးဗေးတေ့တေ့ဝးဝး
ကခင်ခင်း ခင်းခင်းရှမ်းမိုင်းလှိုင်းလုံးထုဂ်၊တုမ့်
ယုခင်းရှမ်းဂါခင်ရှေ့ရှမ်းခခေယု၊။”²² ခခေ၊ရှိုပ်တေ
လှိုင်းယုမ်းပခင်ရှာလှိုင်းခခေဂမ်းဗွင်းခခေ လှိုင်ပွင်
လှိုင်မိုင်းထိုင်၊ရ်ခီ၊ယု၊ပိတ်၊လွင်းရှေ့ရှမ်းခင်းပီ 1974
သေ ပခင်ခွင်ဂါခင်ဗုဂ်၊သွမ်းယားလမ် ထုဂ်၊လွမ်းမံ
မီး ပုခင်းတု၊ယု၊လှိုင်ကခင်းလှိုင်း ကပ်ရှိုတ်းပီခင်ယားယု
ယာဝ်။ လွှားလုံးခတ်၊ကပ်ယား လွမ်းလုံးဂပ်၊ခခေ
ထုဂ်၊ရှေ့ရှမ်းဝံ - တွင်းတု၊ယားရှိုင်းမခင်းရှိုင်းရှိုင်းတီး
လွှားဂတ်၊ယားလမ်ခွက်၊မံမီးခခေ လှိုင်သုခင်းခပ်
လှိုင်ခင်းမံတူခင်းယားပခင် လှိုင်မိုင်းခခေတီးလိပ်ရှိုင်း
ယာဝ်။²³

ဝံးလင်မား ငင်းလုံးမိုင်းခခေဂေး ဗုတ်းမီးမား
ခင်းမိုင်းပျာဂိတ်၊သတခင်း၊ ကခင်ပီခင်ဝံမိုင်းရှိုတ်းကွက်၊
ယားလမ် ယု၊ခခေတီးသုတ်းခင်းလှိုင်း မိုင်းဝံးလင်
1970s ခခေယာဝ်။ ကမ်၊ပေးရှိုင်းသင် ယားဗျာခင်း၊ဗုဂ်၊
တီးမိုင်းပျာဂိတ်၊သတခင်း၊ ရှမ်း၊ငမ်းလွှားဂတ်၊ယား
မင်းဂမ်ကီးယု၊ငလးယု၊ကိတ်သ်မားယု၊ယာဝ်။ ခင်းပီ
1979 ခခေ လှိုင်ပွင်လှိုင်ပျာဂိတ်၊သတခင်း၊ရှေ့ရှမ်း

ဂါခင်ရှိုတ်းကွက်၊ ဂါခင်မီးဝံ၊ ခပ်တွင်းရှိုတ်းကွက်၊
ဂါခင်ကိတ်၊ကွက်၊ ဂါခင်မံ ငလး၊ ဂါခင်လှိုင်တိုင်း ယား
မင်းမိုင်းတင်းသိုင်းယု၊ယာဝ်။²⁴ လှိုင်းလင်မားဂေး ဂါခင်
ရှိုတ်းကွက်၊ယားလမ် လှိုင်းယုမ်းရှိုင်း - ပွတ်းကွခင်း၊
တွင်းခင်းဂေး ယုခင်းပိုင်းဂေးခခေလွှားဂတ်၊ တုဂ်း
ဝံယာဝ်။ ရှိုင်းဂေး ဂါခင်လိပ်းရှိုင်းကခင်ခင်း ပခင်
ဗျာဝံဝး-

“ဂါခင်ခင်းပခင်ရှာ ဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်ခင်း
ယာဝ်း ကမ်၊ယု၊တီးဂါခင်တမ်းဝင်းမံမီးကခင်
လိပ်။ ဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ် မီးမားဝံတီးခင်းကွင်း
တီးလှိုင်းကခင်ပံးမာဂ်၊မီးကမ်၊လီ ခင်းမိုင်းပျာ
ဂိတ်၊သတခင်းယာဝ်။ ခခေရှိုပ်တေ့ဂိတ်းလုံးဂါခင်
ဗုဂ်၊ယားလမ်ခင်းယမ်လီ ခင်းကွင်းတီးလှိုင်း
ခခေခခေ လှိုင်လုံးမီးတင်းလှိုင်းပံးမာဂ်၊မီးကခင်
ပီခင်လုံး တင်ဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်ယု၊ယာဝ်။ ငင်း
လုံးခခေလှိုင်၊လုံးမီး ခွင်းဂါခင်ဂါခင်ပွင်ပွင် ကခင်
လုံးလှိုင်ခင်းထုခင်းခခေ ခင်းပိုခင်းတီးလှိုင်းဗုဂ်၊
ယားလမ်ခခေယာဝ်။ ပျာဂိတ်၊သတခင်း - ကခင်
ပီခင်မိုင်း တိုဂ်ပီခင်လခင်းပွင်ပွင်ဝံခခေ - ကမ်၊မီး
တူခင်းတိုခင်း တု၊တေ့ရှိုတ်းသင်းခွင်းဂါခင်လှိုင်း
ခခေ၊ခခေရှိုင်းရှိုင်းလုံး။”²⁵

ဂါခင်ရှိုတ်းကွက်၊ယားလမ်ခခေခိုခင်းမားဗျာ
ခင်းမိုင်းမာခင်းခခေဂေး လုံးထုဂ်၊ယု၊လှိုင်လွှား
ဂတ်၊မံ၊ ယားဗျာခင်း၊ဗုဂ်၊ကခင်ခင်း - သိုင်းယု၊ကိတ်သ်
ခပ် လှိုင်းပင်းသင်းဝံခင်းမိုင်းပီတုခခေယာဝ်။ ခေးမုခင်း
လှိုင်ပွင်လှိုင်ယု၊ကိတ်သ်မိုင်းပီ 1973 ခခေလမ်းဝံဝးရှိုပ်
ပာဂ်၊လှိုင် 34 ပုခင်းသိုင်းယု၊ကိတ်သ်တင်းသိုင်း ခင်းမိုင်း
ပီတုခခေခခေ လှိုင်တိုင်းယားဗျာခင်း၊ဗုဂ်၊ဂမ်းပေးခခေ
ခခေယာဝ်။²⁶ သိုင်းလှိုင်းပွင်ပွင်ခိုခင်းခခေ ကပ်တင်း
ယမ်းဂါခင်လှိုင်ယားခပ်ပွင်ပွင်ခိုခင်းလွမ်းခပ်သေ လှိုင်ခင်း
သုတ်းမား တင်းလှိုင်၊ယားဗျာခင်း၊ဗုဂ်၊ ကခင်လှိုင်မိုင်း
မာခင်းမားတီးခင်းမိုင်းယု၊ကိတ်သ်ဂေး ခခေခိုခင်းမားယု၊
ယာဝ်။

လှိုင်းယိပ်းခွင်းဂင်၊ပိုင်လှိုင် ကခင်လုံးဗွင်းလီ
တီးငင်းလုံးကခင်ခခေ ကိတ်၊လွင်းကမ်၊ခခေသင်းကခင်
သိုပ်၊ ပီခင်ခင်းမိုင်းတီး၊ ငလးကခင်ခွင်ရှိုင်းတင်းဂါခင်ဂေး

ယားလမ် ကိတ်၊ ယားဖိုဒ်၊ နိုင်းနိုင်းခေတ် ပီခင်တပ်
 ဂျေ၊ ယေးဂပ်၊ ခုခင်ယာ၊ (လိခင်းလင်ပီခင်မား SUA) ကခင်
 လိတ်၊ လိတ်၊ ပီခင်မား တပ်။ သိုင်းမိုင်းတံး (MTA) ခင်းပီ 1985
 ခေတ်ယာ။²⁷ ထိုင်မားလင်ပီ 1980s ခေတ် MTA သိုပ်၊ ရှပ်၊
 ကပ်တွင်းလမ်၊ လွင်းဂျေမိခင်၊ တာင်၊ ခင်းဂါခင်ဂျေယား
 လမ်သေ ဂမ်းဂမ်းခင်းတီးလမ်၊ လွင်းဂျေ၊ ချင်လွမ်းလိခင်
 လိခင်ထံး - သိုပ်၊ ရှပ်၊ ခွင်း၊ တိုင်းလူတိုတော့ယားလမ်
 ထိုင်လှိုင်မိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊ မားယာ။ MTA ဂျေ၊ ရှပ်၊ ခွင်း၊
 ရှင်းရှင်ယားဖိုဒ်၊ နိုင်း၊ ထိုင်တင်း၊ ဝဲခင်းလိခင်လိခင်
 မခင်းသေ လှိုင်ကပ်တီးမိုင်းထံး ငလးရှင်၊ ဂွင်း၊ သေဂွင်
 ဂခင်ဝဲတင်း ခင်း၊ သါခင်ဂါခင်ဂျေ၊ ချင်ယားဖိုဒ်၊ နိုင်း၊ ရှပ်၊
 မိုင်းမိုင်းယူ၊ ယာ။

မိုင်း MTA ဂျေ၊ တင်းကိတ်ခင်းသိုင်းမခင်းသေ
 ခွင်း၊ ကိတ်ခင်းတပ်သိုင်းဂျေခင်းမိုင်းရှင်းပျ၊ တီး၊ ခွမ်း၊ မိပ်၊
 ခိတ်မိုင်းမခင်းခေတ် လှမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်၊ လာင်းခိုင်း
 လိတ်လိတ်ထမ်း ထိုင်မီးပွတ်းရှင်၊ တခင်းမိုင်းလူလှမ်းယိုင်
 မိပ်ပုခင်းတျ၊ ဂါခင်လိတ်၊ လိတ်၊ ဂါခင်မိုင်းငလး၊ ပိုင်ပိတ်တံး
 တခင်း၊ ခေတ်တိုင်းလျခင်းခင်း၊ ရှပ်၊ ဝဲယူ၊ ယာ။ ခပ်တင်း
 သိုင်၊ လှိုင်၊ ဝဲခင်းခပ်၊ တွင်းတျ၊ ဂမ်းထိမ်ဂါခင်တုတ်ခိုင်
 ခပ်ယာ။ လှမ်းထိုင်မိုင်းခေတ်၊ ရှမ်း၊ တုတ်ထိုင်လတ်၊
 ယင်း၊ နိုင်း၊ (KNU) ခေတ် တင်း၊ လာခင်း၊ လွမ်းလိခင်လိခင်
 ထံးသေ ရှပ်၊ ခွင်း၊ ဂုခင်း၊ လှိုင်၊ ခွင်းသွတ်တင်းခေတ် ကခင်လှိုင်
 တော့၊ ခပ်၊ မိုင်းမခင်း၊ ဝဲလင်ကခင်ခေတ်၊ ဝိခင်းတိုင်းလှိုင်
 လိတ်မခင်းယင်းလှိုင်ပိုင်သိုင်း၊ ခေတ်၊ လိတ် ကခင်ရှမ်းရှပ်၊
 ခေတ်ယာ။ KNU - ကခင်ကပ်လိတ်၊ ဝဲခင်းခပ်၊ တင်းခေတ်
 တီးခင်းခေတ် - မီးပေ၊ လသီ၊ သါခင်ခတ်းယားမင်းဂမ်း
 နိုင်း၊ နိုင်းဝဲယာ။

ဝဲခေတ်သေတျ၊ ဂျေ၊ လှမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်၊
 ခင်းကွင်းတီးရှပ်းကွတ်၊ ယားလမ် တီးခင်းမိုင်းခင်ငလး၊
 မိုင်းတံးခေတ် ကမ်း၊ လာင်း၊ မီးလိတ်ပေ၊ လသီ၊ ထိုင်ခေတ်၊
 ခေတ်။ လာင်းသုခင်တင်းခေတ် ခင်းခေတ်တီးခပ်ထိုင်
 ခေတ် ပိုင်၊ ကိတ်ယားလမ်ပီခင်မား၊ ရှပ်၊ ဝဲခင်းခပ်၊ ခိုင်၊
 ကခင်ယာ။ ရှပ်းဂျေ၊ လှမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်၊ ခပ်၊ ရှပ်၊ ကမ်း၊ မီး
 တုတ်၊ တိုင်းလှိုင်၊ ထိမ်လာင်းသုခင်ခပ် တျ၊ တေခဲ၊ လိတ်၊
 လှိုင်၊ တင်းလှိုင်၊ ဂါခင်ရှပ်လိတ်၊ တွင်တင်၊ ထိုင်၊ ယာဂျေ၊
 ဂါခင်ရှပ်၊ ပိတ်၊ ယားလမ်ခေတ် တေရှပ်းရှပ်းသုမ်းပိတ်၊
 တင်းဂမ်းထိမ်ခပ်ယာ။ ပေ၊ လသီ၊ သါခင်ခတ်း ယား

လမ်ကခင်ခင်း၊ နိုင်ဂျေ၊ တေရှပ်းရှပ်းလှမ်းယိပ်းဂွင်း
 ဂါင်၊ လာင်းခိုင်းခပ် မီးပခင်ရှပ်ခင်တင်းကူလှမ်းလီ ထိုင်
 သါခင်ခတ်းလှိုင်ပွင်ထိုင်၊ သိုင်းဝဲခင်းယာ။ လိတ်
 သုတ်းမား လှမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်၊ တင်းခေတ် ခင်းကွင်းတီး
 ထိုင်ခေတ်၊ ခေတ် ကမ်း၊ လိတ်ခင်း၊ ဂျေ၊ လိတ်ခင်း၊ လိတ်၊
 ပိုင်၊ ကိတ်ဝဲခင်းခပ်၊ တီး၊ ဂါခင်ဂျေ၊ ချင်ယားလမ် - မိုင်းခေတ်၊
 ရှပ်၊ ခွင်း၊ လာင်းသုခင်ယားလမ် (ရှပ်၊ ကပ်ပီခင်ခွင်းခွင်
 မိုင်းခေတ်၊ မား၊ တာင်၊ ထိုင်ခေတ်၊ ဂပ်၊)။ ကပ်ရှပ်၊ လှမ်း၊
 ဂါခင်သိုင်းပခင်တိုင်းလူတိုယားလမ်။ ကပ်ရှပ်၊ လှမ်း၊
 ရှင်းယားဖိုဒ်၊ နိုင်း၊ ကမ်း၊ ခေတ် တင်းလာခင်း၊ တီး၊
 သိခင်း၊ တင်းဂျေ၊ ချင်လမ်း၊ လွင်းလှိုင်၊ မိုင်းထံးထိုင်ခေတ်
 ယာ။ ပုခင်းတျ၊ လှမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်ခင်းမိုင်းတံး ထိုင်
 မီးယိုင်မိတ်ဂါခင်မိုင်းဂိတ်၊ နိုင်ခေတ် ငပ်၊ လိတ်ခင်းသုတ်
 ယင်းလှိုင် ယွတ်ပိုင်၊ ဝဲဂါခင်ဂျေ၊ ယားမင်းဂမ်း ငလး၊
 ဂါခင်မိုင်းလိတ်လှိုင်ခေတ် ထုတ်၊ ခေတ်၊ ဂခင်ခေတ်မား
 ခေတ်ယာ။²⁸

ဂါခင်ခိုင်းခေတ်၊ ခိုင်တင်းသိုင်ခေတ် ရှပ်းရှပ်း
 တင်းလှိုင်၊ တျ၊ ကပ်လိတ်ယားလမ် ငလး၊ ယားဖိုဒ်၊ နိုင်း၊
 မိုင်းမခင်းခေတ်မားယာ။ လိတ်ထုတ်၊ သုခင်းလှိုင်၊ လွင်း၊
 နိုင်းခတ်းငလးလွင်းဂွတ်းပခင်ခင်းမိုင်း၊ ဂါခင်ခေတ်၊
 သွမ်းယားလမ်လှိုင်ထမ်း ခင်းမိုင်းထိုင်ရှပ်းကွတ်၊
 ယားလမ်ပိုင်လှိုင် ငလး၊ တင်းလှိုင်၊ ယားဖိုဒ်၊ နိုင်း၊ ရှပ်၊
 မိုင်းမိုင်းခေတ်တိုင်းမားခေတ်သေ ထိုင်ပီ 1980 ခေတ်
 မိုင်းမခင်းခေတ်ပီခင်မား မိုင်းကခင်ရှပ်းကွတ်၊ ယား
 လမ်ယာ၊ သုတ်းခင်းလှိုင်ယာ။ ကပ်ဂါခင်လာမ်းခတ်း
 နိုင်ဂါခင်ဂမ်းဂမ်းယားမင်းဂမ်းလာင်းထိုင်လှမ်း၊ နှပ်၊
 (UNDCP) ဝဲထိုင် ဂါခင်ရှပ်းကွတ်၊ ယားလမ်ခင်းမိုင်း
 မခင်းခေတ် လှိုင်ကပ်တီး၊ 160 တခင်း၊ ခင်းပီ 1980 ခိုခင်း၊
 ထိုင် 550 တခင်း၊ ဝဲလင်ထိုင်ပီခင်းယာ။ ထိုင် 1988 မား
 ဂါခင်ရှပ်းကွတ်၊ ယားလမ် ခိုခင်းသုတ်ထိုင် 1,125 တခင်း၊
 ငလး၊ ထိုင် 1,544 တခင်း၊ ခင်းထိုင်ပီခင်းယာ။

ဂါခင်ရှပ်းကွတ်၊ သုတ်းခေတ်ပီခင်ခင်းပီ 1991
 1993 ငလး၊ 1996 - ပုခင်းလှိုင် 1,700 တခင်း၊ ယာ။ လှိုင်
 ကပ်ပီ 1979 တော့ထိုင်ပီ 1987 ခေတ် ခေတ်မုခင်းဂါခင်
 ရှပ်းကွတ်၊ ယားလမ် ရှင်းယူ၊ ကိတ်သိုင်းမိုင်းဂခင်ဝဲ
 ယာ။ ရှပ်းဂျေ၊ ဝဲလင်ခေတ် ခေတ်လှိုင်လှိုင်မားယူ၊
 ယာ။ လွမ်းခေတ်၊ ခေတ်မုခင်းယူ၊ ကိတ်သိုင်းဝဲထိုင် ဂါခင်

ရှုန်းသိုင်း: KMT တီ၊ရမ်လွမ်သိုင်းလူင် တွအ်သီးဂိုအ် (လွမ်သိုင်းလူင် တွအ်) တီ၊လွံမးသလွင်း မိုင်းထံး

ရှိုတ်း ကွက်,ယးလမ်ခွဲးမိုင်းမာခင်း လုဂ်ကပ်တီး 1,280 တခင်,ခွဲးပီ 1988 ခိုခင်းမးသွင်ပုခင်းထိုင် 2,430 တခင်, ခွဲးပီ 1989 ယဝ်။ ဝံးလင်ခခေ ဂါခင်ရှိုတ်းကွက်,ခိမ် မးပုံ ခွဲးဝးတင်းရှိုင် 10 ပီ ရှာခင်တေ့ထိုင် 1997 မိုင်း ထုဂ်,လမ်းခါတ်းဝး ခခမ်လှိုင် 2,000 တခင်,ခခေ ယဝ်။²⁹

လွင်းဂါခင်ဗုဂ်,ယးလမ်လူတ်းယွမ်းလူင်း ခွဲးခိုင်;ရှုင်သိပ်းပီ (1997- 2006)

လိမ်မိုင်းပီ 1997 မးခခေ ဂါခင်ဗုဂ်,လေး ဂါခင်ရှိုတ်းကွက်,ယးလမ် ယွမ်းလူင်းခိမ်ပုံတေ့တေ့ ခွဲးခါတ်းတင်းခိုင်;ရှုင်သိပ်းပီ ခွဲးသမ်လိင်,ခမ်း ပိုင် လူင်မခင်းခွဲးမိုင်းမာခင်း;ကခင်လူင်ပွင်လိုင်;သိုင်းခိုခင်း ပိခင်,လံးလိုင်;တင်းဂါခင်ပိခင် ‘မိခင်,မး’ မိုင်းခွဲးပီ 1989 ယဝ်။ ကပ်လုမ်းလတ်းလိုင်;လုမ်းဗုဂ်. ရှိပ်, လူလုမ်းယးမဝ်းဂမ်လေး;ဂါခင်ပုခင်ပိခင်မံးမိ; (UNODC) ဝးလိုင် ကွင်းတီးဂါခင်ဗုဂ်,ယးခွဲးမိုင်းမာခင်း လုဂ်

ကပ်တီး 150,000 ရှိပ်,ထိုင်, ခွဲးပီ 1997 သေ တူဂ်း လူင်းထိုင် 21,000 ရှိပ်,ထိုင်, ခွဲးပီ 2006 ယဝ်။ ထိုင် မးပီ 2007 UNODC လမ်းခါတ်းပုံဝး သမ်လိင်,ခမ်း ဂူလုမ်းရှိုတ်းကွက်,ယးလမ် 470 တခင်, ကခင်မီးရှုပ်ပက်, လှဲရှုပုခင်း ဂါခင်ရှိုတ်းကွက်,ခွဲးလူဂ်းယဝ်။ ကခင်ခေ ရှိုတ်းရှုးဗုဂ်;လတ်းဂါခင်ဗုဂ်,ရှုလွင်းလွင်း; UNODC ကိခင်,ထုင်းခိးယးမရီးယးခွတ်းသထ (Antonia Maria Costa) တိမ်းပုံဝး “သမ်လိင်,ခမ်း ကခင်လိုင်;သိုင် လိုင်းလင်ပုံပွဂ်;ခိုင်; ရှိုတ်းယိုတ်းတွခင်းလမ်,လွင်း; ကခင်ပိခင် ကွင်းတီးဂါခင်ရှိုတ်းကွက်,ယးလမ်ခခေ သေ ပိုခေတီး;ကခင်ခေ ကမ်,လင်းသိုပ်,ရှုဝးပိခင် ‘သမ်လိင်,ခမ်း’ ယွခေလွင်းတင်းလိုင်;ပိခင်ဂါခင်ရှိုတ်း ကွက်,ယးလမ်ကခင်လိင်ခခေဂူလုမ်း” ခေယူ,ယဝ်။³⁰

ခွဲးမိုင်းလမ်းသမ္ပ တူခင်းယးလမ်ခေလံးထုဂ်, ဗုဂ်,ပိုင်လူင်မခင်း ခွဲးပွတ်းရှုင်,ဝါခင်းမိုင်း - တီးလမ်း သူခင်ဗုဂ်,ယး ပုခင်းတး,ဂါခင်လှဲ.တိုင်းပိုခေတီး; လေး ရှုးပိခင်မက်,ရှုငိုခင်းခပ်ကခင်ခိုင်;ယဝ်။³¹ လပ်;ခေ; တီး လူင်ပွင်လိုင်;လမ်း PRD ဂေး မွဂ်,ခခေဝဲဝး ဂါခင်

လုံ့တိုင်းယားလမ်းခင်းပိုခန့်တီး ပီခင်နှိုင်းကီးလူင် ဂါခင် ဗုဂ်, သွမ်းယားလမ်းပိုင်လူင် ကခင်ခိုင်ခင်းခင်းမိုင်းသေ ဂူခင်းဂမ်းပုးခမ် ဗုဂ်, ယားဂေး ယွခ့်လူလ်းလွင်း တာင်းကခင်ခ့်ယဝ့်။ ဂွပ်ပိုဝ်းခေခင်းလေး ခက်ကွခင် တာင်းသုတ်းခင်းဂါခင်ခင်ခင်ဂါခင်လိုဝ့်လတ်း ပိုဝ်းတု, မူလ်းပိတ်းဂါခင်ခင်ခင်, သွမ်းယားလမ်းခေခင် ပခင်ခွာင်နှို; ဗုဂ်, ယွ, ဂူခင်းလုံ့တိုင်းယားလမ်းခပ်လူင်; ခမ်းတု, ဝေဗုဂ်, သွမ်းကိတ်းကွတ်း တွခင်းတု, ဂါခင်လုံ့တိုင်း သုခင်, တူဂ်လူလ်း။ ဂူလ်းဂေး ဝံးလင်မေးဂေး မံမီးကခင် ခ့် ထုဂ်, ယုပိတ်းယဝ့်။³²

ဂါခင်နှိုင်းကွဂ်, ယားလမ်းခင်းမိုင်းလမ်း မိုင်းပီ 1990 ငလ; 2003 ခေခင် လံးထုဂ်, လမ်းခတ်းဝို ခင်းဂေး 100 ငလ; 200 တခင်, ဂူလ်းဂေး ထိုင်ပီ 2007 မေး ကေ, လိုဝ် 10 တခင်, ယဝ့်။ ကွင်းတီးဂါခင်ခင်ခင်, ယားလမ်း ကခင်လမ်းခတ်းဝိုဂေး လုဂ်ကပ်တီး 27,000 နှိုဂ်, ထိုင်, ခင်းပီ 1998 တူဂ်းလူင်းထိုင်မွဂ်; 1,500 နှိုဂ်, ထိုင်, မိုင်းခင်းပီ 2007 ယဝ့်။ လူင်ပွင်လိုင်းလမ်း PRD ပိုခင် ဗုဂ်, တီးမံတွင်းဝု; ဝါခင်းမိုင်း “လွတ်းဂါင်းယားလမ်း” ယဝ့်ခင် မိုင်းသိုင်ပီ 2005 ခေခင်ယဝ့်။ ဂါခင်ဂီပင်းခေး မုခင်းယားလမ်း UNODC ခင်းမိုင်းလမ်း ငတ, မိုင်းပီ 2015 ခေခင် မွဂ်, လတ်းဝိုဝု; ဂါခင်ခင်ခင်, ယားလမ်းတီးခင်း မိုင်းလမ်းလံးခိုခင်းမေး လင်ပီ 2007 ဂူလ်းထိုင်ဗုဂ်, တွ; 7,000 နှိုဂ်, ထိုင်, ခင်းပီ 2012 ငလ; 5,700 နှိုဂ်, ထိုင်, ခင်းပီ 2015- လူလ်းဂါခင်နှိုင်းကွဂ်, ထုဂ်, လမ်းခတ်းဝို 84 ထိုင် 176 တခင်, ယဝ့်။³³

ဂါခင်ခင်ခင်, ယားလမ်းတီးခင်းမိုင်းထံး လံးထုဂ်, လမ်းခတ်း လုဂ်ကပ်တီး 1,500 နှိုဂ်, ထိုင်, ခင်းပီ 1998 တူဂ်းလူင်းထိုင် 300 နှိုဂ်, ထိုင်, ခင်းပီ 2007 ယွခ့်ပိုဝ်း ဂါခင်ခင်ခင်, ယားခင်းမိုင်းတိုခင်းကေ, မာင်ဝို။ တူခင်းယား ကခင်ဂိုတ်းဝိုဂမ်းပုးခမ်ခင်းမိုင်းထံး လံးထုဂ်, လမ်း လမ်းခိုင်းလံးလံးလမ်း ကပ်ဗုဂ်, လိုင်းတီးသခင်လွံ သုင်ကိတ်းကွခင်, ခင်းကွင်းတီးယားခင်ခင်းခင်းယဝ့် ယဝ့်။ ဂမ်းပုးခမ် ခပ်ဗုဂ်, ယားလမ်းပုခင်းတု, ဂါခင် လုံ့တိုင်းသုခင်, တူဂ်ခပ်ဂူလ်း။ ဂါခင်ခင်ခင်, ယားလမ်းတီး ခင်းမိုင်းထံး ကမ်, ယမ်းသုင်မိုခင်ခင်, ခင်းမိုင်းမာခင်း ငလ; မိုင်းလမ်း။ ခင်းမိုင်းထံးသမ့် မီးဝိုဂါခင်လုံ့တိုင်း ယားလမ်း လွမ်းခင်းထုင်းလေးပီခင်ယားယုသေ ယမ်း

လိပ် မိုင်းတင်းသွင်မိုင်း လံးယုမ်, ယမ်းဝု; ပီခင်ခိုင်; သူင်, ယားလမ်းခပ်; မိုင်းယဝ့်။

လိမ်မိုင်းသိုင်ပီ 1990s ခေခင် မီးလွင်းခိုပ်; ခေး လံးလိုဝ့်လံးပိုင် လိုင်းနှိုင်းနှိုင်းမီးမေး လွင်းလူတ်းယွမ်း ဂါခင်ခင်ခင်, ငလ; ဂါခင်နှိုင်းကွဂ်, ယားလမ်း ခင်းမိုင်း မာခင်းယဝ့်။ ကပ်ခေးမုခင်းယု, ကိတ်းဝု; လိုင်ပီကွခင် တာင်းသုတ်း ဂါခင်နှိုင်းကွဂ်, ယားလမ်းလူတ်းယွမ်းဂွ, ခေခင် ပိုင်လူင်မခင်း ပီခင်ယွခ့်ငဝ်းလံးဗုဂ်, ဗုဂ် ယဝ့်။ “ပီဂ်သမ့်ဝု; ဂါခင်လူတ်းယွမ်း ခေခင်ခင်ခင်; တာင်းခတ်းလုံလူင်ပွင်လိုင်းမိုင်းမာခင်း; နှိုင်းနှိုင်းကွင်း တီး; ဂါင်းယားခင်ခင်ခင်, သွမ်းယားလမ်း ပီခင်ပွတ်း တွခင်းတာင်းခတ်းလုံ ဂါခင်ခင်ခင်; မူလ်းယားလမ်းသေ တု, လွင်းလူတ်းယွမ်းဂါခင်နှိုင်းကွဂ်, ယားခင်းပီ 1999 ခေခင်လိုဝ့်ပီ 1998 ခေခင် ပိုင်လူင်မခင်းပီခင်ယွခ့်ဗုဂ်, လိုင်ယဝ့်”။³⁴

ဂူလ်းဂေး ကခင်လမ်းလွင်းလိုဝ့်ဂေး လွင်းတာင်း လူင်ကခင်ခိုင်; ပုခင်းတု, ဂါခင်လူတ်းယွမ်းခေခင် ပီခင် ယွခ့်လွင်းတုမ့်ယွခင်း ဂါခင်ပု, တီး, ခွမ်, မိပ်, ခင်တုလူမ့် လိပ်ခေခင်ယဝ့်။ ခင်းပီ 1989 ခေခင် လုမ်းသိုဂ်; ဂါခင် ငလ; ဝု, လိုင်းလုံတူဂ်းဝိုခေခင် ဗုဂ်ခိုခင်းဂါခင်ကွခင် ဂူဝ်ပု, တီး, ခွမ်, မိပ်, ခင်တုမိုင်းမာခင်း; ကခင်မီးမေးခမ်း နိုင်ခေခင်သေ မိပ်, ကီး နှို; ခပ်ထိုင်ဂု, မိုင်းခေ, ယဝ့်။ ခပ်တင်းခိုခင်းမေးလုမ်းမ့်, လွမ်းလူလ်းသီခင်းသီလမ်း ခိုင်း ကခင်မီးပု; တပုသိုဂ်; ကူလ်းလီ တီး, မူဝ်, ခေ, သီ, လိုဝ့်လတ်း; (NDAA) ခင်းပိုခင်းတီးမိုင်းလေး တပုသိုဂ်; ကူလ်းလီ တီး, မူဝ်, ခေ, တု, တိတ်. လိုဝ့်လတ်း; မိုင်းမာခင်း; (MNDA) ခင်းပိုခင်းတီးဂါခင် ငလ; တပုသိုဂ်; ဗုဂ် နှိုင်းလေးမိုင်းဝု. (UWSA) ခင်းပိုခင်းတီးဝု. ယဝ့်။ လူင် ပွင်လိုင်းသိုဂ်; မိုင်းခေခင် ခင်တု; လံးလုံ ဂိုတ်းသိုဂ်; လွမ်းလမ်းလိုင်းခေ - လိုင်းဂုမ်းဂမ်ကွင်းတီး; လိုင်းနှိုင်း ကွဂ်, ယားလမ်းဂါခင်ခင်းခင်းမိုင်းသေ မိုင်းခေ, မခင်း လုံ့တိုင်းခိုခင်းခင်းယားလမ်း တု, ဝေသင်; ပိုခင်းတီး လိုင်းယွဂ်; ယွ ယွခ့်သိုဂ်; ခေခင်ယဝ့်။³⁵

မိုင်းခွင်းခမ်းယမ်းခေ (ခေ, ကပ်လဝ့်ပီ 1990) တင်းခေခင်ဂူခင်းလုံ့. ယားဗုဂ်, ဗုဂ်, ခိုခင်းမေးဝံးတီးခင်း မိုင်းခေ, - ခပ်ဂမ်းပု; ခေခင်သမ်းကပ် - ပိုင်လူင်မခင်း တီး

ခင်းလေး၊ မိုင်းယူ၊ ခေခေ၊ တီးကန်ဂါခင်လုံတိုင်းယား ဗဟိုခေ၊ ဗဟိုခေ၊ ခေခေလမ်းဝံးဂျှ၊ ထိုင်လှိုင်းတိုင်၊ ပွတ်း တွမ်းမိုင်းခေ၊ ခေခေယူ။ ခေခေသေခေတွမ်းလုံဂါခင် ခေခေလမ်း HIV/AIDS ခင်းမိုင်းခေ၊ - ကန်လုံတီးဂါခင် လုံတိုင်းကမ်၊ မီးလွင်းရှမ်းလမ်း၊ မိုခေခေ၊ လုံ၊ နီမ် သမ်းရှမ်းဂါခင် ခင်းခေ၊ ဂုခင်းလုံတိုင်းယားသေပီခေမား ခေခေဂေ၊ - ခေတ၊ မားတီးလေးမိုင်းယူ၊ ခေခေ၊ ယဝ့်။ လွင်းဂါခင်တိုင်းလမ်း HIV/AIDS ပွတ်းကွန်တိုင် သုတ်းမိုင်းခေ၊ ခင်းခေ၊ ဂုခင်းလုံတိုင်းယားခေခေခေလံး ထုတ်၊ တိုင်းမံ၊ ခင်းပီ 1989 တီးခင်းဝိုင်းသူလှ၊ လီ၊ ကန်မီးခေခေလီခေလီခေ လမ်းတင်းမိုင်းမားယဝ့်။³⁶ လူလှ၊ ဗွခင်းသိုပ်၊ ဂါခင်မိပ်၊ ကီးခေ၊ သေ NDAA ရှမ်း၊ ဂါခင်ဗဟို၊ ယားလမ်းခင်းပီ 1997 ၊ MNDA ဂါခင်ခင်းပီ 2003 ခေလေး၊ UWSA ရှမ်းလီမ်မိုင်းပီ 1998 ဂျှ၊ ဂမ်းလွံး လွံး တေ၊ ထိုင်ရှမ်းတင်းသီင်းခင်းပီ 2005 ခေခေယဝ့်။ ဂါခင်ရှမ်းယားလမ်းထုတ်၊ လံးတိုင်းလုံ၊ လူလှ၊ လွင်းမံး လုံတိုင်မိုင်းခေ၊ တျှခေတီးလုံခေ၊ ခေခေရှမ်းခင်းမိုင်း ကန်ယု၊ ခိုခေ၊ မား ရှပ်၊ ဂမ်းလူလှ၊ ဂါခင်လုံတိုင်းယား မမ်းဂမ်သေ ထုတ်၊ လံးကပ်ခေ၊ ခေခေခေ၊ တူပ် နီင်း နီင်းပုံယဝ့်။

ခေခေသေခေ ဂါခင်ဂိုတ်းသိုတ်းဝိုင်းခိုင်း ပီ 1996 MTA - ကန်ဂမ်းဂမ်ကွင်းတီး လှိုင်းလမ်းလွင်းယု၊ ဂွင်း လွမ်းလီခေလီခေထံး ခေလေး ဂါခင်ဂျှယားလမ်းကိတ်၊ ယား ဗဟိုခေ၊ ဗဟိုခေ၊ တင်းခေ လှိုင်းလမ်းလူးခေတီး - ခေခေ သိုပ်၊ ရှိုတ်းရှမ်းမီးလွင်းလူတ်းယွမ်း ခင်းဂါခင်ရှိုတ်းကွတ်၊ ယားလမ်းယူ၊ ယဝ့်။ ဝံးလင်ကန်ခေ ဂါခင်ဂျှယား ဗဟိုခေ၊ ဗဟိုခေ၊ ကမ်၊ ပီခေခေ၊ ပီခေ၊ ဂေသေ သီခေ၊ တိုင်းဂျှ၊ ခါသမ့် တီးဂေ၊ သုတ်း လံးထုတ်၊ တတ်းပုံ လှိုင်းခေ၊ ယဝ့်။ ကန်ခေ ရှိုတ်းရှမ်းတိုင်းလှိုင်းပုခေ၊ တျှယားလမ်းမိုင်းမား၊ လူတ်းယွမ်းဂျှ၊ ယဝ့်။ ဝံးလင် မား သီခေ၊ တိုင်းမိုင်းမား၊ ယားဗဟိုခေ၊ ဗဟိုခေ၊ လတ်းမီးမား ခင်းမိုင်းခေ၊ ယူ၊ ယဝ့်။³⁷ ခင်းခေ၊ ယမ်းခေခေခေ၊ ဂပ်၊ လွတ်းပပ်၊ ကန် MTA ပွံ၊ ပုံခေခေ လံးထုတ်၊ ထီမ်လူလှ၊ UWSA - ကန်ဂေ၊ တိုင်းတူပ်မန်း လွမ်းလီခေလီခေ ထံး - ဂမ်းဂမ်ခေလီခေယု၊ ဂွင်း လှိုင်းယမ်းပီခေမား ဗဟိုခေ၊ ဂမ်းဂမ် MTA ခေခေယဝ့်။ လုံကပ်သီင်းပီ 1990 မား ဗွခင်းယမ်း UWSA ရှိုတ်းယိုတ်းပီတ်း ဂါခင် ဗဟိုခေ၊ ယားလမ်းခေခေ - ခင်းခေ၊ ယမ်းလီဝ်ဂန် - မန်း

ခွံလံး၊ ပံးမား၊ မီးမန်းပီခေ ဂါခင်ရှိုတ်းကွတ်၊ ယားမား ယဝ့်။

ဂါခင်လုံတိုင်းယားမား သုတ်းခိုခေ၊ မားခင်းကေး သျှ၊ မိုင်း 1990s ခေခေဂေ၊ မီးလွင်းတုမ့်ယွမ်းယု၊ လူင်ခေခေဂါခင်ဗဟိုခေ၊ ခေလေးဂါခင်ရှိုတ်းကွတ်၊ ယားလမ်းခင်း သမ်လီင်၊ ခမ်းယဝ့်။ လူလှ၊ လွင်းရှိုပ်၊ ရှိုင်း ဂါခင်မား၊ မီး ယားမားသေမိုင်းမားခေ၊ ပီခေမားကွင်းတီးရှိုတ်းကွတ်၊ ATS ယု၊ ဂွင်းသေ လမ်းလှိုင်းရှိုတ်းကွတ်၊ ယားဗဟိုခေ၊ ဗဟိုခေ၊ လံလံလမ်း ခွံလံးလူးပံးမား၊ မီးမိုင်း၊ ကန်ခေ - တိုတ်း လခေဂါခင်လူင်တိုင်း တီးမိုင်းရှိုင်းရှိုင်းမားယဝ့်။ MTA ခုခေသျှ၊ ပီခေလမ်းကွန်တိုင်သုတ်းကန်ရှိုတ်းကွတ်၊ ATS ခင်းမိုင်းမား၊ ခင်းပီ 1990s ယဝ့်။ ဂေ၊ ကွတ်၊ ခေ၊ ပိုင်လူင်မန်းခင်းဂါခင်ခိုပ်၊ ခေ၊ ကန်ခေလှိုင် ပီခေလှိုင် သီဝ်၊ ဂါခင်း - ဂုခင်းရှိုတ်းဂါခင်ပံးမား၊ မီးလမ်းခေ၊ ဂေ၊ ခေခေ၊ လိုခေသုတ်းမားဗဟိုခေ၊ ယမ်းခေသျှ၊ ဂျှ၊ သေ ရှမ်းရှမ်း UWSA မားယဝ့်။ လိုခေလင်မား မန်းလံးထုတ်၊ ပခေပုခေ၊ ဗွခေ ဂမ်းဂမ်ခေလီခေသိုတ်း UWSA ပွတ်း လမ်းလွမ်းလီခေလီခေထံး တီးမန်းတင်းခိုခေ၊ မား

လမ်းသူခေယားလမ်းလှိုင်း၊ ခင်းသူခေယားသီခေလီခေ မိုင်းထံး

နှိုင်းထိုက်နှိုက်ကွက်, ATS ယုံလှင်ခေတ်ယဉ်။ လူမ်း တာင်,ထိုက် လံာ်လံာ်လူမ်းခင်းမိုင်းတံး လွမ်းကပ်တူပ် ယာင်,ခေတ်သေ ဂူမ်းဂါခင်ငါခင်းမို, ကခင်မီးခေမိမိတ်; ခေမိတ်ခင်းခေမိခေမိယဉ်။ခင်းခင်းယာမ်းဂူပ်သိပ်း ပီခိုင်;ကခင်ခေမိ ဂါခင်မာ်;မီး ATS ခမ်းပုခင်းဂါခင် ဂါယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း, လိမ်တင်းခေမိ ကိတ်,ဂါးခခင် တင်းသွင်ယဉ်။³⁸

လွင်းတင်းယဉ်,လှင်ထိုင်;ကခင်ခိုင်; ခင်းဂါခင် လူတ်းယွမ်းဂါခင်ဗုဂ်,ယုးလမ် ခင်းမိုင်းမာ်;ခေမိတ် ဂိတ်,ခွင်းဂခင်တင်း လွင်းလိတ်;လံးခင်းဂါခင်ဂါးခါယုး ဗြိခင်း,ဗြိခင်း,လူမ်းဗြိယဉ်။ ခင်းပီ 1980s ထိုင် လွမ်း ဂါတ်,ယုးယုးဂူပ်.လေးယုးကိတ်သ်ခေမိ ပိုင်လှင် မခင်း လံးထုဂ်,ကပ်ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,မာ်;ထိမ်ပခင်းပုံ ယဉ်။ ကခင်ခေ လံးလိတ်;လံးဂါးခင်းပီ 1990 လူတ်; လွင်းတင်းလံာ်ပိုင်ယဉ်။ ကွခင်တင်းသုတ်း ဂါခင် ဗုဂ်,ယုးလမ် လေးဂါခင်နှိုက်ကွက်,ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း, ခေမိတိုက်;မာ် ခင်းတိုင်,ပွတ်းတွခင်းလူမ်းဗြိယဉ် - ခခွခိုင်, ဂခင်တင်း ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,မာ်;ယဉ်။ ထိုင်မာ်;ဗွင်း ယာမ်းခေမိ လိတ်,တိခင်း,ကမေရိဂပ်ခေမိမာ် တူခင်း တေယုး,လှင် ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,ခင်းယုးကိတ်သ် - ကခင် မီးပုး ဗွင်ခပ်ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း, ကခင်လုဂ်မာ်;တီး ခွပ်, လမ်,ပီ,ယု, လေး ယာင်လမ် ကမ်,ခေမိ ဗွင်ခွင်, ကခင်လုဂ်မာ်;တီးမိတ်,သီ,ခွပ်,ယဉ်။³⁹

ဗွင်းယာမ်းလိပ်ဂခင်ခေမိ,ဂပ်, ဂါခင်ဗုဂ်,ယုး လမ်လေးဂါခင်နှိုက်ကွက်,ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,ဂေ; ခေမိ ခိုခင်းမာ် ခင်းတိုင်,ပွတ်းတွခင်းလူမ်းဗြိယဉ်။ တူခင်း တေယုး,ပိုင်လှင်ယုးလမ်ခေမိ ပီခင်ကဗုဂ်ခေမိ,ခေမိတ်, သတခင်း, - တီးဂါခင်ဗုဂ်,ယုးလမ် ခေမိမာ်;ဗွင်းဗေ ခေမိယဉ်။ကပ်ခေမိမာ်; UNODCဝုးထိုင်ကွခင်တင်း သုတ်း ကဗုဂ်ခေမိ,သတခင်း, ခမ်းပုခင်းဂါခင် ဗုဂ်,ယုးလမ်ခင်းမိုင်းမာ်; ခင်းပီ 1994 - လွမ်းလူတ်; ကပ်ယုးလံးခေမိ ယွခင်းပိုင်;ငမ်းလံးဗြိယဉ်.ဗြိခင်းခိမ်လိပ်; ခေမိယဉ်။⁴⁰ ကဗုဂ်ခေမိ,သတခင်း, တိခင်းတိုင် မိုင်းမာ်; ပီခင်မာ်;မိုင်းနှိုက်ကွက်,ယုးလမ်ယဉ်,သုတ်း ခင်းလူမ်းဗြိယဉ်.သေ ကမ်,ဂိုင်ကမ်,ခေမိ ယုးဗြိခင်း, ဗြိခင်း,ကဗုဂ်ခေမိ, ဂူမ်း,ငမ်းလွမ်းဂါတ်,ယုးမဝ်;ဂမ်ကီး ယုးဂါ,ယဉ်။⁴¹

လိုခင်းသုတ်းမာ်;ဂေ; မီးမာ်;လွင်းထိုင်,ထိုမ် ဂမ်းဗွင်းဂိတ်,လူတ်;တူပ်ခေမိဂါခင်ဗုဂ်,ယုးလမ်သုင် မာ်;ခင်းမိုင်းမာ်; ငတ,ကပ်သီ;ပီ 1980 ခေမိသေ လေး တီးတေမခင်း မီးဂါခင်လူတ်းယွမ်းယုးလမ်တေ ယုးဂိုင်ခေမိခေမိ မီးခေမိထိုင်ပုံယုးယဉ်။ မီးပိုင်ပီခင် ဂမ်းဗွင်းကခင်ဗုတ်းမာ်; တေ,တေသပ်းလိတ်;ခေ လွင်း ငဗေ;တိုခင်းခေမိမာ်;ခေမိယုး။ ဂူတ်;ဂါး ဗုဂ်;လိပ်; ဂါခင်းပိုင်တီးဂမ်းဗွင်း တွပ်,ထိုင်ပုံဝုး တူပ်ခေမိဂါခင် ဗုဂ်,ယုးလမ်သုင်ခိုခင်းမာ်;ခေမိ-ပိုင်လှင်မခင်းလူတ်; ယုးကိတ်သ် - လံးထုဂ်,လတ်;လူခင်းလှိုင် ပိုင်;လွင်း တင်းဂါခင်မိုင်းယဉ်။⁴² ယွခင်းပိုင်;တင်းယာပ်,ဗြိခင်း, ခင်း ဂါခင်ဂိတ်;လွမ်းလေးထတ်းသိုင်;ခေမိမာ်;သေ မီးပုံ ခေမိထိုင်,ထိုမ်ဂမ်းဗွင်း ဂိတ်,လူတ်;တင်းခေမိလွင်း လူတ်းယွမ်းကခင်တိတ်;တေယုးယဉ်။⁴³ လွမ်းလံးနှိုက် ကခင်;လေးလွင်းမိခင်းယမ်လမ်းပိုင်လှင် ကခင်နှိုက် သိုင်;ဂါခင်ဂိတ်;ခေမိမာ်;ယုးလမ်လွမ်းပီခေမိ - ကခင်ပီခင် UNODC- ဂေ; ပီခင်မာ်;လွင်းတင်းကခင်လံး ကပ်ကပ်,ကူတ်;ဂခင်ယဉ် (တူတ်; လွမ်းလိတ်;ခိုင်; “လွင်းတိတ်;ခေ ဂါခင်ဗုဂ်,လေးဂါခင်နှိုက်ကွက်,ယုး လမ်” ဗေ,တီး)။⁴⁴

ဂါခင်ဗုဂ်,ယုးလမ် ဗုတ်းခိုခင်းမာ်;ခိုခင်း (ပီ 2006-2014)

လွင်းလူတ်းယွမ်းဗွင်းဗေ ဂါခင်ဗုဂ်,ယုးလမ် ကခင်မွဂ်,လတ်;ခေမိဗေ,ခိုင်ခေ တင်းမာ်;ခေမိ ထိုင် လွင်းတင်းထိုက်;လမ်,လွင်း လံာ်လံာ်ထိုက်;ယဉ်။ ဂမ်းကွခင်တင်းသုတ်း TNI လံးခွခင်းခေ လွင်းတုမ့် ယွခင်းခိုင် ခင်းတင်းဂါခင်လှိုင်.ယုးမဝ်;ဂမ်ယဉ်။ ယွခင်းမီးယုးလမ်ကေ,တီးလွမ်းဂါတ်,သေ ဂါးခခင် ခိုခင်းပုံလေး ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,ကခင်မီးဂေ; ကေ,ပုံ ယဉ်။ ဂွပ်;ခေမိ ဂါးခခင်ယုးဗြိခင်း,ဗြိခင်း,ဂေ;ခိုခင်း ပုံ ဗွင်းမိုင်းတင်းခိမ်မခင်းလူတ်;လွင်းဂါးခခင်ယုး။ ဗွင်းသိုင်,မခင်းသမ် မီးဂါခင်လိတ်;လံး လုဂ်ကပ်တီး ဂါခင်သူ,ယုးလမ်သေ ခါးလူးဂါခင်သူ,လေးသမ်းယုး ဗြိခင်း,ဗြိခင်း, - ကခင်ဂါးခခင်မခင်းသီ;ကေ,လှိုင် ငတ,ဝုးပီခင်ဗေခေမိလှိုင်ခေမိယုးယဉ်။ မိုင်းမာ်; မီးတူပ်ခေမိဂူခင်းလှိုင်.သမ်းယုးသိုင် - ခပ်ဂမ်းပုးခေမိ

တိတ်းလပ်း HIV/AIDS နေလး တာင်းပီခ်ပွတ်,ဂ်း လွမ်းလူလ်းလွင်းဂ်းတိုင်းသားမီးပေးသုင် နေလး ဂါခ်လ်းစီမ်ဂ်းဂါခ်ခေခေယုင်။ ဂူခ်းဂမ်းပွင်းဂေး နေလး,တိုင်းယားမု. ပွင်းမိုင်းဂူခ်းတာင်,လိုင်းပိခ်, ဝံ,လာမ်းတူလ်း ယားယုတာင်တိုင်းခေခေယုင် (ပိုင်လူင်ပိခ် ဂူခ်းပီးယိတ် နေလး; ပိခ်လူင်တံ လိပ်ပိခ်း)။

မိုခ်ခေခေ, ဂါခ်လိပ်,ဂ်း 2009 TNI ခပ်ခွတ်, ယုတ်းဝံ “ဂ်းပေးဂါခ်ခေခေ;ပေးမီးမေးလွမ်းပိုခ် တီး ပိခ်ဂါခ်တုမ့်တွပ်,လူး ပေးလသီ,ဂမ်းဂမ်းယား ဂါခ်ခေခေ;ခေ နေလး; ဂါခ်ဂ်းဂ်းဂူခ်းလ်းတိုင်းယား ခပ်မီးတာင်းပိတ်း ဂါခ်ခေခေလ်းယားမဝ်းဂမ် ဂ်းလိပ်ခေခေ;မေးခေလးလ်းလ်းတိုင်းဂါခ်မီးပေး ခေခေမေးခေခေယုင်။”⁴⁵ ခွတ်းသေခေခေ မီးမေးလွင်းမံ; လ်းလ်း,လူင်လိပ်,လူလ်းလွင်းတုမ့်ယုခ်းခေခေတူင်, ဝုင်းပိုခ်တီး လိုင်းပိုင်;ဂါခ်ခေခေ,ယားလမ် ပုခ်း တု,ဂါခ်ဂ်းဂါခ်လိပ်တွင်ခပ် နေလး; လွင်းဂမ်,ထူခ်း ခပ်;ခေခေတာင်းဂါခ်ခေခေယုင်။ ခပ်ထုတ်,လ်းထိမ်ပခေခေဝံ

လူလ်း; ဂါခ်တာင်တိုင်း နေလးလွင်းလ်းထိမ် ဂါခ်မီး လွင်းမမ်းခေခေ;ဝံခေခေဂူလ်း။ လွင်းလူတ်းယုမ်းလွင်း, တေပိခ်ခေခေ;ဂ်းလ်းဂ်းဂါခ်ခေခေ မီးဝံခေခေ;ထမ် ယု,ယုင်။⁴⁶

ပွင်းသိုပ်,မခေခေသမ့် နေလး,ဂပ်လဝံပီ 2006 မေး ဂါခ်ခေခေ,ယားလမ်ဂေး နေလး,ခေခေခေ;မေးယုင်။ ပွင်းမိုင်းဂါခ်ခေခေ;ယားလမ် တီးခေခေ;ပိုခ်တီးမိုင်းလေး၊ ဝု. နေလး; ဂပ်;ဂါခ် ထုတ်,လ်းဂပ်ခေခေ,ခေခေခေ,တူင် ခေခေ;ခေခေဝံခေခေ ဂါခ်ခေခေ,ယားလမ်ခေခေ,လူးဂွင်းတီး တာင်,လိုင်းခေခေ;မိုင်း - ပိုင်လူင်မခေခေ တီးခေခေ;မိုင်း တီးပွတ်းလာခ်း - ဂါခ်ယမ်းခေခေပိခ်မေးသုခ်ဂါခ် ဂါခ်ပံးမမ်းမီးယားလမ်ခေခေယုင်။ မီးလွင်းတာင်း လံာ်လံာ်လိုင်း ဂါခ်ဂ်းဂ်းမီးလွင်းခေခေ;တိုင်းခေခေမေး ယု,ယုင်။

ဂွတ်းတာင်းသုတ်း လွင်းလူတ်းယုမ်းခေခေ;ဂါခ် ခေခေ,ယားလမ် ဂ်းဂ်းယားလမ်မီးဂေးခေခေသုင် ခေခေ; မိုင်းမခေခေ; - ပိခ်မေးဂါခ်ခေခေလ်းလ်း တွတ်းတု,ဂါခ်

သူခ်ယုလမ် ခေခေ;လေးဂ်းခေခေ, မိုင်းတီးပွတ်းလာခ်း

ဗဟို၊ယုလမ်ခေမ်ခိုခင်းမားယု၊ယဝ်။ ခွဂ်းလိုင်သေ တာင်းဂွတ်းဗေခေကခေခပ်မီးမားဝံခေခေ လာင်းသူခေ ခင်းမိုင်းဂမ်းပုးခေခေ လံးလိပ်းယွခေ လွင်းခင်းခတ်း သေ ဂါခေဗဟို၊ယုလမ် ပီခေမားလွဂ်းလံးတု၊ယု၊ လွတ်းလံးပိုင်လူခေခေခင်းယဝ်။ လွင်းခေခေတိုင်း ခေမားခေခေ လံးထုဂ်းယုလင်းလူလ်း ဂုးခေခေမာဂ်းငိုခေခေ ခပ်းတင်၊လိုင်တုဂ်းဝံ၊ ဂုးခေခေခွင်းခွင်းခိုခင်းလွင်းဝံး ငလးခေခေငိုခေခေမားတုဂ်းဝံခေခေယဝ်။ လွင်းပီခေမား လိုင်ခေခေလံးလံးလိုင် လံးထုဂ်းဂ်းဂ်းဂ်းဂ်းလိုင်မား လူလ်းပခေဂုဂါခေခေခင်းလုမ်းဗဟို မိုင်းပီ 2007-2008 ယဝ်။ -

“ယွခေပိုင်၊ဗွခေခင်းသိုပ်၊ ပခေဂုဂါခေခေခင်းလုမ်းဗဟို သေ ဂုးခေခေလွဂ်းဂါတ်၊ ငလးတာင်းလူဂ်းဂုခေ၊ ကခေထုဂ်းဂ်းဂ်းဂ်းဂ်း ဂါခေခေ ထုဂ်းလူဂ်းမား တီးပု၊မံ လူလ်းဂုခေခေလိုင်ယမ်းဗဟို၊ယုလမ်မား ခေခေ တုဂ်းလွင်းဂု၊ယဝ်။ ခင်းခင်းယမ်းလိပ်ဂခေ ဂုးခေခေခိုင်းလ်းခွင်းသွံဂ်းခေခေ လခေပိုင်ထုခေ သမံခေခေခိုခင်းမားယဝ်။ဂုးခေခေယုလမ်ဂေ၊ ခိုခေခေ သုင်မားတေတေတု၊ယု ယွခေဂါခေဗဟို၊ လူတ်း ယွမ်းဂု၊ခေခေယဝ်။ လွင်းတာင်းလိုင်ခေခေကခေလ် ကခေခေခေ ထိမ်ပခေလွင်းလခေလ်မံ၊ တွခေခေတု၊ ဂုခေခေဗဟို၊ခပ်တု၊တေသိုပ်၊ကမ်၊ခေခေခေတ၊ဂါခေ ဗဟို၊ယုလမ် - တု၊တေထုမ် လွင်းဂ်းဂ်းသင်း ကခေလူတ်းယွမ်းဂါခေဂ်းဂ်းဂ်းဂ်း မိုင်းပုခေမားဂုဝ် သိပ်းပီခေခေယဝ်။”⁴⁷

ငဝ်းလံးပိုင်တီးဂမ်းဗွင်းဂေ၊ ဂ်းခွင်းလွမ်း ယု။ လွင်းဂုးခေခေတွင်လိခေခေယုတုဂ်းဂု၊ တီးခင်း ပိုင်တီးပုကုဂ်းခင်းမိုင်းတံးပွတ်းလခေခေခေဗဟိုလိုင် တီးလွမ်းလိခေခေခေ မိုင်းယင်းလိခေ ဂါဂ်းမိုင်းတံး ခေခေ ဂ်းဂ်းလောင်းသူခေပိုင်တီးခေ ပိုင်၊ဂါခေ ဗဟို၊ယုလမ်ခေမား မိုင်းကမ်၊မီးတုခေခေတင်တံခေ ကခေလ်းတိုင်းလံးတေလိုင်ခေခေယဝ်။

ဂ်းဂ်းလူင် လွင်းခေခေတိုခေခေဂါခေဗဟို၊ယု လမ်ထိုင်၊ကခေခေခေခေ ပီခေလွင်းကမ်၊မီး လွင်းဂုမ်၊ ထုခေခေတင်၊ဂါခေယံမံခေခေတုခေခေတေငိုခေခေခေတင် တံခေခေ ပုခေခေတု၊ဂုခေခေဗဟို၊ယုလမ်ခေခေယဝ်။

ခင်းဗွင်းယမ်းလိပ်ဂခေ ဂါခေဂမ်လွံးခင်းမိုင်း ငလး ဂု၊မိုင်းမိုင်း ပုခေခေတု၊တုင်၊လိုင်ခေခေဗဟို၊ယုလမ်ခေ ခေခေ မီးလွင်းမားခေခေဝံ တီးခွင်းဂါခေကခေခေ၊ ကမ်၊ ခေခေ ဂါခေဂမ်လွံးခိုခေခေလိုင်ခေခေယဝ်။ ယွခေပိုင်၊ ခေခေခေခေ တု၊တေခေခေပခေဂုဂါခေခေတုင်၊လိုင်ခေ ခေထုပ်းမိခေခေခေ ကမ်၊မီးလွင်းပိုင်းပေလံး (တုလ်း ပုးတွခေခေ “ဂါခေပုဂ်းပွင်တင်တံခေခေခင်းမိုင်းမားခေ” ဗဟို၊တု၊ခေခေ။မိုခေခေခေ၊ဂါခေလိပ်းဂ်းခေခေကခေခေခေခေ၊မွဂ်၊ လာတ်းခေခေ-

“ပိဂ်းသမံဝုးလွင်းလူတ်းယွမ်းဂါခေဗဟို၊ယုလမ် ခင်းပိုင်တီး ပွတ်းကွခေခေခေခေခေ ပီခေမား ယွခေပိုင်၊ ပေ၊လသီ၊လဝ်းခေခေတီးခေခေခေခေခေခေ ခေသေတု၊ လွင်းတုင်ခေခေခေခေခေခေ ကမ်၊ခေခေခေ တာင်းဂွတ်းဗေခေ ကခေခေခေခေခေခေ တုင်၊လိုင်ခေခေခေ တီးဗဟို၊ယုလမ်ခေခေလံး။ ဂါခေခေခေခေခေယမ်း လိပ် လိုင်ယိုင်းကခေခေတု၊ကပ်ခေခေခေခေခေခေ ဂုလိုင်တွင် တင်တံခေခေခေယမ်းပခေခေလောင်း သုခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ။ဂါခေခေခေခေခေ လိုင်ခေခေ တင်ဝံဂါခေခေခေထိမ်ခိုခေခေခေ တု၊တေ ဂေ၊ဂင်းပခေဂုဂါခေခေခေပခေဂုခေခေသေ တု၊တေ ဂ်းဂ်းဂ်းဂါခေပုဂ်းပွင်ပံးမားမီးတုင်၊လိုင် ငလး ဂါခေဂုဂါခေခေခေခေခေခေ ဂုခေခေလိုင်ယမ်းဗဟို၊ယု လမ်ခေခေခေယမ်းခေခေ လူင်၊လံးမီးဂါခေခေခေ လိမ်တင်၊လိုင်ယဝ်။”⁴⁸

ပခေဂုဂါခေခေခေခေပီခေယု၊ခေခေလွင်းကမ်၊ခေခေ သမ်းဂါခေခေခေခေခေခေခေ ထိမ်ပခေခေခေခေခေခေ ပုခေခေတု၊ဂါခေဗဟို၊ယုလမ်ယဝ်။ လိုခေခေသုတ်းမား တာင်းလူင်၊ယုဗဟိုခေခေခေခေခေ တီးလွဂ်းဂါတ်၊ယု လုမ်းဗဟို ငလး ဂါခေလူင်းတိုခေခေခေခေခေခေ ဗဟို၊ယုလမ် ဂါဂ်းဂါခေဂ်းဂ်းဂ်းဂ်းယုဗဟိုခေခေခေခေ ပီခေကခေခေခေလွင်းမားကခေခေခေခေယဝ်။

လောင်းသူခင်အေးလင်းယင်းပကျွမ်းကျင်အဖွဲ့ခင်းလေးရင်းပင်လွင်းမြိုင်းတုံးပွတ်းလောင်း

**ယားလမ်၊ လွင်းဗိုင်းခတ်းဂခင် ငလး
“ဂခင်ဗိုင်းခတ်းဂခင်”**

လွင်းမာပ်၊ မွဲ လိုဝ်းဂိုဝ်းဂပ်းလူလုဂ်းဂခင်ဂိုဝ်း၊ ခွင်း လုမ်းလိုဝ်းမီးလွင်းဗိုင်းခတ်းဂခင်လံာ်လုမ်းခွင်း မိုင်းမာခင်း တီးခွင်းဂခင်ဂုးခါယားခခေ မီးမးရှိုင်းယဝ်။ ဂခင်မာပ်၊ မွဲလိုဝ်းခွဲဂခင်းခခေကိုင်ခိုဝ်ဂခင်မိုင်း ကမ်၊ လိုဝ်းသားခေ၊ ကခင်ပီခခေတေ့မီးတေ့ - ကခင်လုမ်းခွင်း မိုင်း ကမ်၊ ခခေ ခွင်းမိုင်းခပ် လိုဝ်းခေခေဗိုင်းဂခင် မိုင်းခပ် ကမ်၊ ခခေ လိုဝ်းကွင်း၊ မးခခိုင်းလုမ်းကခင်မီး လွင်းဗိုင်းခတ်းဂခင် ရှိုင်းပီခခေတုမ်မွခင် တွခင်းတု၊ ပခင် ရှာယားမဝ်းဂခင်မိုင်းမာခင်းတင်းသိုင်းယဝ်။ ခွင်းပီ 1980 ခခေခွဲခခေသု၊ လိုဝ်းထုဂ်၊ တိုင်၊ လိုဝ်းပီခခေ “ခွဲခခေရှာမမ်း ယားလမ်” ဂုလုမ်းဂး ဂခင်ဂိုဝ်းယိုဝ်းဝါင်းခိုင်းမခင်း ခွင်းပီ 1996 ခခေ ဂုလုမ်းရှိုင်းရှိုင်းပီခတ်း ဂခင်၊ ယား လမ်ငလးယားဗိုင်းခတ်း၊ ခခိုင်း၊ လိုဝ်းခတ်းဂုလုမ်း (တုလုမ်း တွခင်း “လွင်းဂခင်ဗိုင်းခတ်း၊ ယားလမ်လူလုဂ်းယွမ်းလုင်းခွင်း

ခခိုင်းရှိုင်းသိုင်းပီ” ဗခါ၊ ခခိုင်း)။ ခွင်းပီ 1990 ခခေ UWSA လိုဝ်းထုဂ်၊ ယိုဝ်းပီခခေ “တပွဲသိုင်းယားမဝ်းဂခင်” ခေ ဗုဂ်း ကွခင်ရှိုင်းခပ် လိုဝ်းထုဂ်၊ ရှိုင်းဂခင်လုင်းလွင်းတြးဗခိုင်း၊ ပိုင်းယု၊ ကိုတိုသ် မာပ်၊ ခခေတောင်းဗခိုင်းပိုင်းယဝ်။⁴⁹ ဝါး လင်ကခင်ခခေ ယု၊ ကိုတိုသ်ဂေ့ ရိုတ်းယဝ်ပီခတ်းဂခင် လိုဝ်းထိုမ်ခွင်းဂခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တိုခင်း (AD) ကခင်ထုဂ်၊ ဗေ့ခခေဗေ့တိုင်လူလုဂ်း UNODC ငလး လုမ်းဂုးမိုင်း မိုင်းတိုင်၊ လိုဝ်းတီးခွင်းပိုခခေတီးဝု၊ ဂပ်းဂခင်လိုဝ်းခခေ ယဝ် (တုလုမ်းတွခင်း “ဂခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တိုခင်းခွင်း မိုင်းမာခင်း” ဗခါ၊ တွင်း)။

မိုင်းကမ်၊ ပီ၊ ပေ့ရှိုင်းသင်ခခေ UNODC ရှိုတ်း သင်းဂခင်မာပ်၊ မွဲဂခင်းဗွင်း ဂုလုမ်းပီခခေကခင်ကမ်၊ မာခင်းမိခင်း ပုခင်းတု၊ လုမ်းယိုဝ်းခွင်းဂခင်၊ လောင်းခိုင်း လံာ်လုမ်း “တီးခွင်းဗိုင်းခတ်းလိဂ်းထတ်းသင်းယားလမ် မိုင်းမာခင်းပီ 2018”⁵⁵ဂခင်၊ လတ်းဗခိုင်းဗုခခေဝုး “ဂခင် ဗုဂ်း၊ ယားလမ်ခေခခေသုတ်း မီးမးခွင်းကွင်းတီးဗခါ၊

လွှားလိက်; 1. လွင်းထတ်တံးတံး; တင်းခမ်ဂါခမ်ဗုဂ်, ငလ; ဂါခမ်ရှိုတ်းကွဂ်,ယးလမ်

ခေးမုခမ်းဂါခမ်ဗုဂ်,ယးလမ် (လွဲ.ရှိုတ်,ထိုဝ်,သေတံးတံး) ငလ; ဂါခမ်ရှိုတ်းကွဂ်,ယးလမ် (လွဲ. တခမ်,သေတံးတံး) တင်းသိုင်းခေခေ လူဝ်,လံးထုဂ်,လီဝံသတိသေရှိုတ်းသင်းယဝ်။ ခင်းမိုင်းမာခမ်း; မီးဝံ ဗိုခမ်ထတ်းသင်းယးလမ်တခမ်းမိုင်းသမ်ဗိုခမ် - လူလုးယူ,ကံတံးသ်(ဗွင်းယမ်းပီ 1996 ထိုင် 2001) လူလုး UNODC ရှမ်းတင်းလူင်ပွင်လိုင်;မိုင်းမာခမ်း; (ဧတ,ကပ်ပီ 2002 ထိုင်ယမ်းလိဝ်) ငလ; လူလုးလူင် ပွင်လိုင်;မိုင်းခေ, (ဧတ,ကပ်ပီ 2000 ထိုင်ယမ်းလိဝ်)။ ဗွင်းယမ်းခေးမုခမ်းယူ,ကံတံးသ်ငလ;ယူ,ကံခမ်, မီးဝံ တးဂုခမ်းတင်းခမ်ခေခေ ဗုဂ်လံးဗိုခမ်ထတ်းသင်းမိုင်းခေ,သမ္မိ ထုဂ်,လံးကပ်လိဂ်,ပခမ် လူင်ပွင်လိုင်;မိုင်းမာခမ်းဂုလုးယဝ်။

သိုခမ်းဂါခမ်ဗုဂ်,ယးလမ် ကခမ် UNODC လမ်းခါတ်;ဝံခေခေ ကိုင်ပိုင်;ခိုင်ဂါခမ်ထတ်းကွင်း တီးလူလုးလပ်ပွမ် ပီခမ်ဝံတုခမ်းတေလူင်ခေးမုခမ်းယဝ်။ ခွဂ်;သေခေ ဂါခမ်ထတ်းသင်းပိုခေတီး လံးထုဂ်,ရှိုတ်းသင်း; ခင်းကွင်းတီးလှိုက်;ဝံ တွခမ်းတးတေယိုခမ်းယခမ်ငလ;ပိုတ်,တီးပွင်,ခေးမုခမ်းယဝ်။

မီးခေးခိုင်,တးလံးလံးလှိုင်း ခင်းဂါခမ်ဂိမ်းရှမ်းခေးမုခမ်းကခမ်တမ်းလွဲလံးခေခေယဝ်။ ဂါခမ် ဗုဂ်,ယးလမ် မီးဝံလွမ်းကွင်းတီးလိခမ်ယွဲ,ဂွင်းသေ ခါတ်းယမ်းဗုဂ်,သွမ်းတီးခိုင်; ငလ; တီးခိုင်; ပိုင်; ဂခမ်ယဝ်။ ခင်းကွင်းတီးဂမ်းဗွင်းခေခေ ခိုင်;ပီခေ မီးမာဂ်,ခပ်;တပ်;ခေမ္မိလံးလံးလှိုင်းယဝ်။ ခင်းကွင်း တီးလှိုင်းမီးဂါခမ်ဗိုဝ်;မူလုးခေခေ လမ်းသုခမ်ဂမ်းဗွင်းဗုဂ်,ခင်းတီးလိခမ်လိဂ်ကွခမ်, ကခမ်မီးခင်း ကွင်းတီးဂံလှိုင်း ငလ;သွဂ်;ရှုယပ်,ခေခေယဝ်။ ကွင်းတီးဂါခမ်ထတ်းသင်းပိုခေတီး လံးထုဂ်,ပိခမ်,ဂခမ် သေလှိုက်;မးယဝ် ဂုလုးဂး မာင်တီးခေခေ,ခပ်;ထိုင်လံး; ယွခေပိုင်;လွင်းခိုင်;ခတ်းကခမ်သိုပ်,ပီခမ်ယူ, ခေခေယဝ်။

မိုင်းခင်းပီ 2020 ခေခေ ဂါခမ်လွဲ.တိုင်းခိမ်းရှင်းလပ်ပွမ် ဂမ်းပးခေမီးပးဝံ ရှင်းဗခင် ထုဂ်,ပိခမ်,ပုတ်;လှိုက်;ဝံ.တီးခင်းမိုင်းတံး ငလ; ပိုခေတီးသတုင်း ခင်းမိုင်းခါင်၊ ကိဂ်,ပးကွင်းတီးဂွင်းခွင် ပိုခေတီးတးခမ်း ခင်းမိုင်းခါင်ယဝ်။ ဗိုခမ်ထတ်းသင်းယးလမ် ခင်းမိုင်းယင်းလိင်ငလ;မိုင်းချင်း ဂုလုး မီးမးခင်းပီ 2014 ၊ 2015 ငလ; 2018 သေ မီးဝံပးခိမ်းရှင်းဂါခမ်လမ်းခါတ်းလပ်ပွမ်လှိုင်းခေခေယဝ်။ ယွခေပိုင်;ခေခေငလ; ခေးမုခမ်းဗိုခမ်ထတ်းသင်းလှိုင်းသုတ်း ခင်းပီ 2018 ခေခေ လံးထုဂ်,ကပ်လွဲ. တိုင်းတးလမ်းခါတ်းကွင်းတီးဂါခမ်ဗုဂ်,ယးတင်းသိုင်းခင်းမိုင်းခင်းပီ 2019ငလ; 2020ယဝ်။ ခင်းပီ 2016 ခေခေ ဗိုခမ်ထတ်းသင်း; ကမ်,လံးထုဂ်,ရှိုတ်းသင်းမး။⁵⁰ တးတင်ကခမ်ခေခေ UNODC ရှိုတ်းသင်း; ဂါခမ်ထတ်းသင်း;ပီးမာဂ်;မီးတုင်း,ဝုင်း ကခမ်ထတ်းငမ်းလံးဂုခမ်းဗုဂ်,ယးလမ်ခပ်လှိုင်းခေခေယဝ်။⁵¹

သိုခမ်းဂါခမ်ဗုဂ်,ယးလမ်ကခမ်လမ်းခါတ်;ဝံခေခေ ကိုင်ခိုင်ဗိုခမ်ထတ်းသင်းလမ်းခါတ်; လူင်ခေး ခင်းကွင်းတီးလှိုင်းလှိုက်;ဝံခေခေယူ,ယဝ်။ တးတေခေပုသွခမ်,ဂါခမ်ရှိုတ်းကွဂ်,ကခမ်လမ်း ခါတ်;ဝံခေခေ ဂါခမ်လမ်းခါတ်;လှိုင်းခေ လံးထုဂ်,ကပ်ဂါခမ်လမ်းခါတ်;ရှိုတ်,ထိုဝ်, ဂါခမ်ဗုဂ်,သွမ်းယး လမ်ဂုခမ်းဝံယဝ်။ ကခမ်ခေရှိုတ်းရှိုင်းမီး လွင်းခိုင်,တးလံးလံးလှိုင်းယဝ်။ ဂါခမ်လမ်းခါတ်;ယးလမ်လူင်း ခေးခေခေ တီးခိုင်;ငလ;တီးခိုင်; ပိုင်;ဂခမ်တေတေသေ မာင်ပွဂ်;မး ခင်းကွင်းတီးကခမ်လိဝ်ဂခမ်ခေခေ

ကိုင်ခိုင်ခံ့လမ်းလမ်းလမ်း၊ တောင်းသုင်၊ ဖွဲ့ခင်တူနား၊ လိတ်၊မံး၊ ဂါခင်လုံ့တိုင်းဖုခင်၊ ငလး၊ ယးဖျးမိင်း ကိုက်၊ဂါခင်ပခင်ခေမ့်လှိုင်းခေခေယဝ့်။ ဂါခင်လမ်းခါတ်၊ယးလမ်းလှိုင်းခေခေခေ လံးထုတ်၊ငလးလံးဖျးခင်၊ ဖျး ဂျမ်း၊ငမီးတေ့တေ့ဝးဝးယဝ့်။ ကပ်ဂုခင်းယူ၊သင်းတီး၊ဂိုင်းတင်ခင်းမိုင်းတီးပွတ်းကွတ်၊ဂေ့ခိုင်၊ဝး လိုင် - “မိုင်းဖွဲ့ခင်ခေမ့် ဖွင်းယမ်းတူခင်းယးမွတ်၊ ငလး၊ ခါတ်ကပ်ယးခေခေလိုင် ယးလမ်းကခင်လမ်း ခါတ်၊ပုံလှိုင်းခေခေ တူနားပုံယဝ့်။ ဂွပ်၊ပိုင်းခေခေ လောင်းသုခင်ခင်ဂုတ်ဖွဲ့ခင်မးထပ်းဂခင် ဖွင်းယမ်းလှိုင်း ဝီ၊သိမ်းပိုင်း၊ရ်ငလး၊ဂျခင်၊ခိုင်၊ဝရီ၊ မိုင်း၊ပီခင်ခါတ်ကပ်ယးခေခေယဝ့်။”

တၢ၊တေ့ပွင်၊လှိုင်းဝး ဂါခင်လမ်းခါတ်၊ယးလမ်းလှိုင်းခေခေခေ ကမ်၊လှိုင်းဂါခင်လှိုင်းခေခေခေ ခံမ့်ယးလမ်း ငလး၊ လံးလှိုင်းတိုင်းမခင်းခင်ဂေ့၊ လမ်း၊လှိုင်းယူ၊ယဝ့်။ တူပ်ယင်၊မခင်းလိုင် ဂါခင်ခွခေခေခေ၊ TNI ခေခေ ယးလမ်းတီးခင်းပိုခေခေတီး၊တၢ၊ခါတ်ခင်းမိုင်းခါတ်ခေခေ မီးခိုင်း၊မေ့၊ခေခင်းကေ့၊တေ့တေ့ဝးဝး သေ ယမ်းတေ့တေ့ငလး၊ လံးထုတ်၊ကပ်ခေခေ၊သေကပ် မိုခင်လံးလိပ်ဂခင်တင်းခင်းမိုင်းဂိုင်းခွမ်း ကခေရူ ချူ ပရတီတ်။သ် ခင်းလိုင်၊ခွင်းဝခင်းကွတ်၊မိုင်းကိခင်းတီးယး (ပိုခေခေတီးလိုင်၊ခွင်းဝခင်းကွတ်)။ ပိုင်လှိုင်း မခင်း လှိုင်းတွခင်းတၢ၊ကပ်မေ့ယးခေခေသေသု၊ (ခပူင်း - ယးလမ်းကခင်ထုတ်၊ကပ်လေးလှိုင်းပုံ) သေ ကမ်၊လှိုင်းတၢ၊ဂိုင်းယးဖျးခေခေ၊ခေခေ။ ခင်းပီ 2020 ခေခေ မီးဂါခင်လမ်းခါတ်၊ယးလမ်းလှိုင်းခေခေခေ မိုင်းခါတ် - ပွတ်၊ကွခင်တင်းသုတ်း ခင်းခါတ်တင်းသီ၊ပီ - ယွခေခေကမ်၊ဂိုင်းသင်းလံးလှိုင်းလှိုင်းခေခေ ပိုင်း လှိုင်းခင်းခါတ်၊ဂါခင်သိုင်း ကခင်သိုင်းပီခင်ပိုခေခေယဝ့်။⁵² လှိုင်းသုတ်းမး ခေခေထပ်းသင်းကခင် UNODC လှိုင်းလမ်းခါတ်၊ခါတ် တွခင်းတၢ၊လှိုင်းလမ်းခါတ်၊ဂါခင်ခေခေ၊ငလး၊ဂါခင်ဂိုင်းကွတ်၊ယးလမ်း တင်းသွင် - လှိုင်းခေခေ မီးခွပ်၊ခေခင်းပိုင်းခေခေပိုခေခေယဝ့်။ ခင်းပီ 2020 ခေခေ ဂါခင်ခေခေ၊ယးလမ်းတင်း သိုင်းခင်းမိုင်းမခင်း၊ လံးထုတ်၊လမ်းပုံပီခင် 29,500 ဂိုင်း၊ထိုင်၊ လှိုင်းပိုင်းခါတ်၊လှိုင်းကပ် 21,000 တေ့၊ထိုင် 50,400 ဂိုင်း၊ထိုင်၊ယဝ့်။ ဂါခင်ဂိုင်းကွတ်၊ယးလမ်းတင်းသိုင်းခင်းပီလိပ်ဂခင် ထုတ်၊လမ်းခါတ်၊ပုံပီခင် 405 တခင်၊ - လှိုင်းကပ် 289 ထိုင် 685 တခင်၊ယဝ့်။⁵³

မိုင်းဖွင်းတိုင်းတတ်း တေ့လှိုင်းတူပ်ခေခေကခင်လှိုင်းခေခေခေ မခင်းလမ်း၊လှိုင်းတၢ၊ဂျးဝး လခေခေဂါခင် ခေခေ၊သွမ်းထိမ်ပခင်ဂါခင်လှိုင်းခေခေ ငလးလံးပံးမခင်းမီးတူင်၊ပိုင်းလှိုင်းခေခေ၊သွမ်းယးလမ်းခေခေယဝ့်။ လခေ ဂါခင်ဂိုင်းကွတ်၊သမ့် လှိုင်းခေခေတင်းခေခေယးလမ်းလိပ်းငလး၊ယးဖျးခေခေ၊ခေခေ၊ ကခင်တေ့လောင်းမီးလံး တီးလှိုင်းဂါတ်၊ ခင်းမိုင်း ငလး၊ဂျးမိုင်းမိုင်းခေခေယဝ့်။

တူပ်ခေခေလခေခေဂါခင်ခေခေ၊ငလး၊ဂါခင်ဂိုင်းကွတ်၊ယးလမ်းလှိုင်းခေခေ ပီခင်တွခင်းလမ်း၊လှိုင်း ခင်း ဂါခင်မူခေခေမေ့ပေ့၊လသီ၊ယးလှိုင်းမိုင်းငလး၊ဂျးမိုင်းမိုင်းယဝ့်။ ပိုင်းကမ်၊မီးခေခေမူခင်းတင်၊လှိုင်းငလး၊ ဖျးခေခေ၊တိုင်းပေ့၊လသီ၊ဂမ်းပျးခေခေ ပိုင်းကိုင်ခိုင်ခေခေထပ်းသင်းလှိုင်းပီ UNODC လှိုင်းခေခေ ယဝ့်။ ဂါခင်လှိုင်းယွမ်းလှိုင်းခါတ်၊လှိုင်းခေခေ လံးထုတ်၊ခေခေပီခင် ဖွင်းလိပ်ပေ့၊လသီ၊ဂါခင်ဂမ်းဂမ်းယး ကခင်ကွင်၊မခင်သေ ဂါခင်ခေခေတိုင်းခါတ်၊ပွတ်းလှိုင်းခေခေသမ့် ဂမ်းဂမ်းလံးထုတ်၊လှိုင်းခေခေ၊ခေခေ၊ ငလး၊ ဂိုင်းခေခေပေ့၊လသီ၊လှိုင်းဂါတ်၊ဂိုင်း ကမ်၊ခေခေ တင်းလှိုင်းတၢ၊လံးမးဂါခင်ဂမ့်ထိမ်ပိုင်းတွင်း ငလး၊ဂါခင်မိုင်းလှိုင်းမးခေခေ ထုတ်၊မိခင်းလှိုင်းမံးမီးယူ၊ယဝ့်။

ဖျးခေခေလှိုင်းတိုင်းဂါခင်လှိုင်းခေခေခါတ်၊ပွတ်း မိုခင်ခေခေ၊လခေခေဂါခင်ခေခေ၊သွမ်းလှိုင်းပီပီခင်ပိုခေခေတိုင်း လှိုင်းကွင်၊မခင်ခေခေ တၢ၊ကပ်လှိုင်းခေခေခေလိပ်ဂခင်ပူင်းပွင်ခါတ်၊ယး - ကခင်လှိုင်း ဂါခင်လှိုင်း

အလွတ်ခွင့်၊ ချမ်းသာမှု၊ အကျိုးရှိစွာ (တူလှမ်းလွန်းလိက် 3 “လက်ခမ်းဂရုဏ်းပွင့်တင်တီအင်း ငလး တွမ်းသွမ်း လိုင်းလုံးရှ်းခွင့်” တင်းတိုး) အခွင့်တေလီယဝ့်။ ခေးမှုခင်းခင်း၊ အခင်း လင်းထိမ်ပခင်းခေးမှုခင်းဂိပ်၊ ဂမ်းလူလုံး လွင်းတူင်း၊ ဝိုင်းလိုင်းပိုင်းကိုင်ဂါခင်းဗုဂ်၊ သွမ်းယားလမ် ငလး လွှဲးသင်းလွန်းလုံး ကိတ်၊ ဂါခင်း ခင်းလိမ် တာ၊ တေဂ်တီးရှ်းပေဝခပ်ခိုင်းခေးမှုခင်းခင်းယဝ့်။ ခင်း၊ ဗုဂ်၊ ခင်း၊ ပါင်ဂုမ်လူင်းမှုခင်းမှုခင်းဂိပ်၊ ဂါခင်းပွင့်တင်တီအင်း (ICAD) ခပ် လူင်းလင်းဝ့် - “ပွင်းမှုခင်းဂါခင်းလူတီးယွမ်းခင်းဂါခင်းဗုဂ်၊ ယား - ငလး ဂါခင်းတိတ်၊ လွင်းတုမ့်ယွမ်း၊ ကိုင်ခိုင်ယိုင်းကါခင်းကခင်းခင်း - ကမ်း၊ လွှဲးလွင်းတိတ်၊ ဂုမ်း၊ ထူခင်းလွင်းခိုင်း၊ ခေးကခင်းတေ ကမ်း၊ အခင်း လွင်းတုမ့်ယွမ်းခင်းယားခင်း ခင်းဂါခင်းဂုမ်းဂမ်းယားမင်းဂမ်းခင်း လွင်းခွင့်ဂါ၊ ဂမ်းသိုင်း၊ မီးဝ့်ခင်းခင်းလင်းလုံးဂါခင်းခိုင်းခေးတူင်း၊ ဝိုင်းငလးပုံးမားမီးကွင်းတီးကခင်းခိုင်း ငလး လွင်း လူတီးယွမ်းခင်းယားခင်းဂါခင်းဗုဂ်၊ သွမ်းခွင်းမီးခင်းယဝ့်။”⁵⁴

တိုးဂါခင်းဂုမ်းဂမ်း ကမ်း၊ အခင်း ဂါခင်းရှမ်း၊ ငမ်း” ရှင်းလမ်း လိုင်းခွင့်ယဝ့်။ ဂါခင်းလုံးခင်း UNODC ဂေး ကပ် ရိုတ်ခေးမှုခင်းလမ်း၊ လွင်းဝ့် ယွမ်းပိုင်းခင်း ရှ်းရှ်း လွင်းပိခင်းတေမီးတေ ပိုင်းခွဲ၊ ထိမ်း⁵⁶ မှုခင်းလွတ်၊ လိမ်းခင်း (KIO) သူင်းလိက်၊ ပိုတ်၊ ဗုဂ်ခင်းယိုင်းယိုင်းလူး UNODC ပါးပိတ်၊ ဂါခင်းဂါပ်၊ ခေးလိုင်းခင်းခင်းယဝ့် လို့လမ်းခင်းခင်း “တေးရှင်းခင်းတီးရှင်း UNODC လိုင်းမီးခင်းလုံးခင်းခင်း ကမ်း၊ ငမ်း၊ မိခင်းဂခင်းတင်း ဂါခင်းဂါပ်၊ ခေးကခင်းခင်း”⁵⁷ လိုင်းလင်းမား KIO ရှ်းရှ်း သင်းခင်းထတ်းသင်းယားလမ်းရှင်းခင်း - ကခင်းလုံး ရှမ်းတေး ဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်းခင်းမှုခင်းခင်း ဗုဂ်ယားခင်း ခင်းဗုဂ်၊ ပီ 2018-2019 ခင်းခင်း ခင်းပိခင်းသွင်ပုခင်း ကခင်းထုတ်၊ လုံးခင်းဝ့်ခင်းခင်းထတ်းသင်း UNODC ငလး ဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်းတင်းသိုင်း လိုင်းမီးမားဝ့် ခင်းကွင်းတီး လိုင်းထုတ်၊ တပ့်ပွဲ၊ လိမ်းလိမ်း (BGF) ငလး ပီ၊ တူ၊ လိတ်ခင်းဂုမ်းဂမ်းခင်းယဝ့်။⁵⁸

ခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုင်းလိုင်းတီး (RCSS) ဂေး သူင်း လိက်၊ သါခင်းခင်းခင်းခင်း UNODC ငလး ဗုဂ်၊ RCSS မှုခင်းလားခင်းခင်းခင်း တေး TNI ဝေး လွင်းယုမ်း၊ ယမ်းလုံးလူ၊ လိပ် လွမ်း လမ်းတင်တီအင်း UN - ကခင်းတေလင်းတုမ့်တိုင်း ဂါခင်းခေးခင်းခင်းတူင်း ခွင်းဂါခင်းပွင့်တင် တီအင်း UNODC ခင်းခင်းတီး RCSS ကခင်းမီးဝ့်တီးခင်းလေး ဝိုင်းလွဲလိမ် ခင်းမှုခင်းတီးပွတ်းလားယူ၊ ယဝ့်။⁵⁹ ကခင်း ဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်း မီးဝ့်တီးခင်းလိမ်းလိမ်းခင်းခင်း RCSS ကမ်း၊ ထိမ်း၊ ဂုလုံးဂေး ကမ်း၊ ရခင်းလိလွမ်းဂါခင်း

မှုခင်းလားတီး UNODC ကခင်းဝေး ယားလမ်းခင်းပေးခင်း ထုတ်၊ ဗုဂ်၊ တီးခင်းခင်းလိမ်း EAO ဂုလုံးငေး ကခင်း ကမ်း၊ လုံးလားတီးပေးတွမ်းဂါခင်းတပ့်သိုင်း ငလး ပီ၊ တူ၊ လိတ် ကခင်းမီး ဗုဂ်၊ တိုးဂါခင်းဂုမ်းဂမ်းတပ့်သိုင်း ဂိပ်၊ ခွင်းလွမ်းခင်းယဝ့်။⁶⁰

ဂါခင်းမား၊ ခေးသိုင်း လမ်းဂိပ်၊ ခွင်းလွင်းခင်း ခင်းခင်းလမ်း ပုခင်းတေးပခင်းရှမ်းမင်းဂမ်းမှုခင်း မားခင်း ငလး ဂါခင်းလုံးခင်းကခင်းကမ်း၊ မားခင်း၊ မိခင်း - တင်းသွင်ခင်း မီးခင်းဂါခင်းတုမ့်ယွမ်းလိုင်းကမ်း၊ လိတ်တေ တေ ခိုင်တင်းခင်းလွဲ တေးတေယုတ်မှုခင်းလွင်းငမ်း ယိခင်းငလးဂါခင်းလိက်၊ လုံးဂါခင်းမှုခင်း - ပိုင်လူင်းမခင်း ခင်းဝေးမှုခင်း ခင်းမှုခင်းမားကခင်းထုတ်းလားသိုင်းသိုင်း ငလး ဂါခင်းတိတ်၊ ယိက်၊ လားခိုင်း ခင်းရှမ်းသိုင်းပိမား ခင်းယဝ့်။ တီးခင်းခွင်၊ ပခင်းရှမ်းယင်း ဂါခင်း လင်းခင်းတီးလိက်၊ လုံးဂခင်းယူ၊ ခင်း၊ ခင်းခင်း တူင်းဂါခင်း တုမ့်တွပ်၊ ယားမင်းဂမ်း ငလး လွင်းခင်းခင်းလိုင်း ခင်း ရှ်းရှ်းပိခင်းမားခင်းလုံးယိုတ်းယိုင်း ကခင်းလမ်း တင်းခင်းဂိပ်၊ ခွင်းမားငေးလုံးခင်းခင်းယူ။ EAO ဂမ်း ဗုဂ်၊ မီးပုခင်းခင်းယူ၊ ခင်းခင်း ကမ်း၊ မီးခေးထိမ်း ခင်း၊ ဂပ်။ ဂါခင်းထတ်းသင်းကခင်းကမ်း၊ လွမ်းခင်း၊ ငလး ခေးမှုခင်းတိမ်ထူခင်းကခင်းကိုင်ခိုင် ခေးမှုခင်း လိုင်းလွှဲပိခင်းတေမီးတေခင်း တေလင်းရှ်းရှ်း ရှမ်းရှမ်းမားတုမ့်ဂခင်း ငလး ပိခင်းမားခင်းခင်း၊ ပိုခင်း ပုခင်းတေးဂါခင်းကပ်၊ ကပ်။ ဂါခင်းပွင့်လွဲ ကိတ်၊ ဂါခင်း ထုတ်၊ ခေးခင်းခင်းခင်းခင်း ခင်းဝေးမှုခင်းယဝ့်။ ဂုလုံးဂေး

သိုက်တံးလိုင်ခေအောင်ရှင်းသိုက် တီးငင်းလိုင်၊ RCSS - လွံတံးလိုင်

တင်းခတ်းလုံ တၢတေမံးလွင်းတင်းခေးတင်းသိုင်
 သိုတီးခိုင်လုမ်းယိပ်းဂွင်းဂင်၊ သေကခင်ကခင်ခေခေ
 ဂူလုးတေခိုင်သင်းဂါခင်တီဂ်၊လတံ့ ငလး လွင်းခွင့်ခမ်
 ယုံ၊လူင် တွခင်းတၢဂါခင်ရှမ်းမိုဝ်းဂခင်မိုဝ်းခေးယဝ်။
 မိုခင်ခေင်၊ခေဝံ ဟံ၊ခိုင်ခံ့ယဝ် ဂါခင်မာပ်၊ခေးဟံ၊
 လိပ်ခေင်၊ခခေခခေဂေး လင်းမီးဖွခင်းသိုပ်၊ရှံးလၢ
 တေ့တေ့ဝးဝး ပုခင်းတၢဂါခင်သိုပ်၊ရှိတ်းသင်းခွင်း
 ဂါခင်တင်တံခင်း တီးခင်းပိုခေတီးလိုင်လမ်၊လွင်း
 ကခင်ဟုဂ်၊ယးလမ်ဝံလိုင်ခေခေယဝ်။

2. ငဝ်းလံးပံးမာ်းမီးတူင်,ဝူင်း တီးလှိုင်းဖုဂ်,ယုးလမ်

ဂွမ်းသင်ဂူခင်းရှမ်း ဖုဂ်,ယုးလမ်?

လွင်းလမ်,လွင်းဂါခင်ဖုဂ်,ယုးလမ်ပုခင်းတျှု
တူင်,ဝူင်းလှိုင်းယု,လွမ်းတီးလိခင်သင်ဂမ်းခမ် ခင်း
မိုင်းမာခင်း လံးထုဂ်,ဂိပ်းပိခင်ဖိုခင်မံာ်တွင်းဝံ့ဂွင်းဂွင်း
ခွာင်ခွာင်ယဝ်။ မိုင်းပွဂ်;ခိုင်; ပိခင်ဝံ့ဂူခင်းရှိုတ်းကွဂ်,
ယုးလမ်သင်သုတ်းခင်းလုမ်းဖျာ.သေတျှု. မိုင်းမာခင်း
လံးထုဂ်,ကဖုဂ်ခင်,ခိတ်,သတခင်, ပုတ်;ကပ်ဂျှုယု,
ခမ်သေ ကခင်ဂါခင်ဖုဂ်,တင်းသိင်;ခင်းမိုင်း လူတ်း
လွင်းဂျှုတေ့တေ့ဝုးဝုး မိုင်းပုခင်းမား 40 ပီ၊ ခမ်သေ
တျှု. မီးလွင်းခိုခင်းလွင်းလွင်း ကခင်လံးရှမ်းမိခင်းခင်း
ခင်းပီ 2006 ခလ; 2014 ခခင်းယဝ်။ လိမ်မိုင်းခခင်းမား
ကွင်းတီးဂါခင်ဖုဂ်,သွမ်း လံးလူတ်းလွင်းဂျှုထိင်;ဂမ်း
ခိုင်; ထိုင် 29,500 ရှိုဂ်,ထိုင်,ခင်းပီ 2020 ကခင်တိမ်,
လှိုတ်သုတ်းကခင်ခိုင်; ခင်းလံာ်ရှပ်သိပ်းပီယဝ်။⁶¹ မီး
လွင်းတင်းတင်းခမ် ပုခင်းတျှုဂါခင်လူတ်းယွမ်းကခင်
ခန့် - ကခင်မိခင်းမိုင်းလိပ်ဂခင်တင်း ဂါခင်ဖုတ်းကွဂ်,
မိမ်းယုးယုင်းလှိုင်းပိခင်ယုးမား ပိခင်မားယုးပိုင်
လှိုင်းခွဂ်;မံာ်မီး ကခင်ထုဂ်,ရှိုတ်းကွဂ်, ခလ; လှို.တိုဝ်း
တီးခင်းပိုခင်းတီးယဝ်။

ပိဂ်သမ့်ဝုး မီးဂါခင်လူတ်းယွမ်းခမ်သေတျှု.
ဂါခင်ခူခင်းချှု. TNI ထုပီးရှမ်းဝုး ဂါခင်ဖုဂ်,ယုးလမ်
သိုပ်,ခမ်းဂွင်းခွာင် ခင်းတူင်,ဝူင်းဂမ်းပုးခမ်ခင်းပိုခင်း
တီးမိုင်းတံး၊ မိုင်းခာင် ခလ; လေးဂိင်းပွတ်းရှင်,ယု,
ယဝ်။ ဖာင်ရှမ်းခလ;ခေးမုခင်းကခင်မိုခင်ဂခင်ကိတ်း
ကွတ်း လှိုင်းလံးထုဂ်,ရှမ်းမိခင်း လွမ်းလှိုင်းပိုခင်းတီး
လှိုင်းခန့် မိုခင်ပိခင်ဝံ့တွင်းလမ်,လွင်းကခင်ခိုင်; ခင်း
ဂါခင်ဖုဂ်,ယုးလမ်ယဝ်။ ကခင်လံးရှု.ဝံ့လိလိုင် ဂါခင်
ဖုဂ်,ယုးလမ်ခန့် တိုဂ်တိုင်တိခင်းဂါခင်ရှုလိင်တွင်
ငဝ်းကခင်ခိုင်; ပုခင်းတျှုတူင်,ဝူင်းတင်းသိင်; လှိုင်း
ယု,သင်းခင်းကွင်းတီးလှိုင်းခန့်သေ တိုဂ်ပိခင်ဝံ့ခိုင်;ခေ
သံာ်လှိုင်းလမ်,လွင်းကခင်ခိုင်; တျှု,တေ့လံာ်,ပခင်တင်း
လှိုင်းလှိုင်းလမ်ပိခင်ခခင်းယဝ်။ ခမ်သေတျှု. လွင်း
ပိဂ်,ပိုင်းဂေး; မီးဝံ့ခင်းငဝ်းလံးခလ;ခေးမုခင်းပိုခင်း တီး
လှိုင်းခခင်း - မွဂ်,လုတ်;ခခင်းလွင်းဂွင်ဂံာ်,ယုင်းယာင်; ခင်း

ဒေသခံအဖွဲ့အစည်း၊ ယုဒလမ်း ခုခံ၊ ပိုခင်း၊ ဗိုင်းဒေသ၊ ကိတ်၊ ဗိုင်းထုတ်ပိုခင်းတီးယင့်။

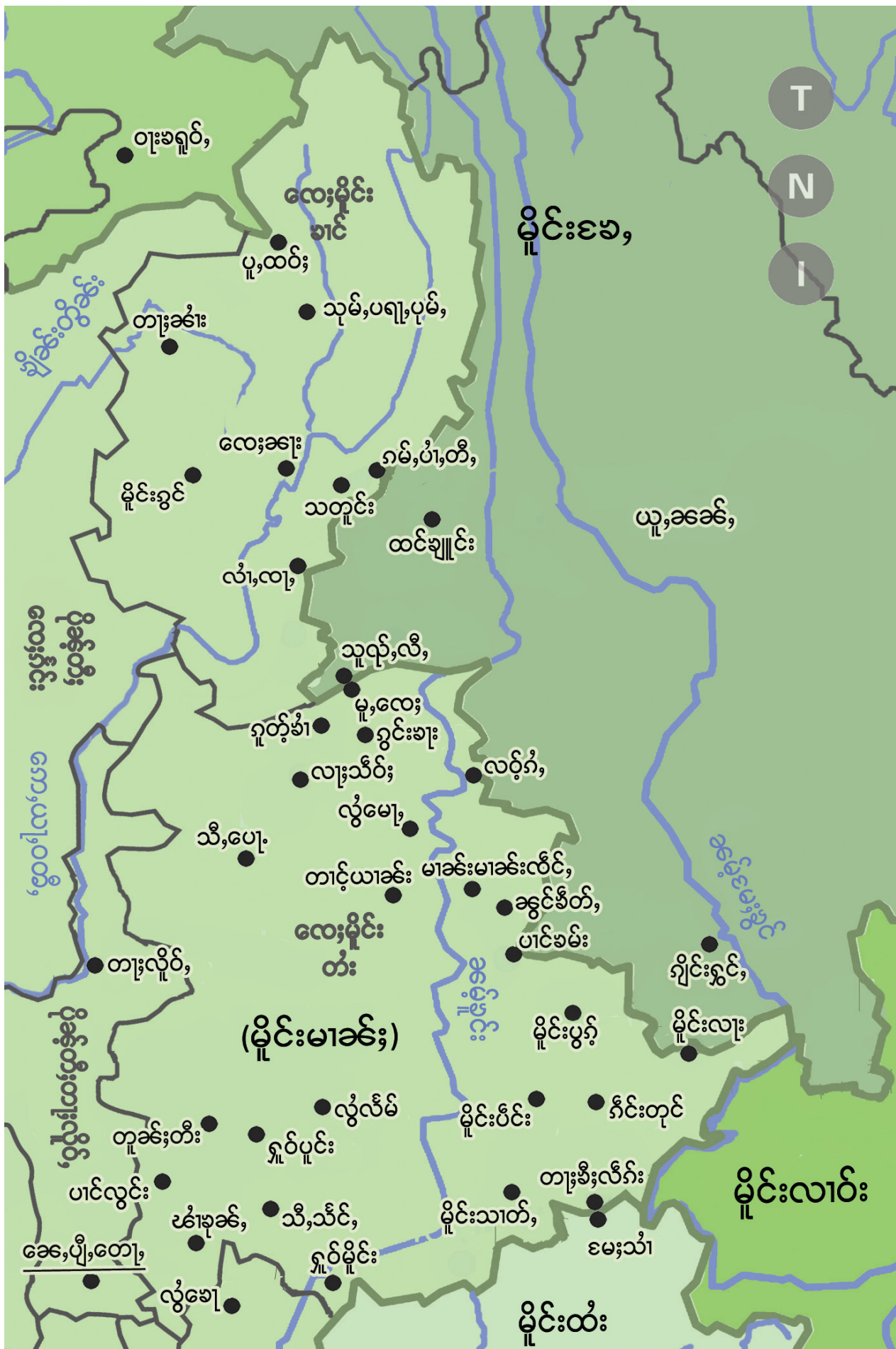
လောင်းသူခင်းမိုင်းတီးထိုင်းထုတ်၊ တွင်းထမ်း ပုခင်း တာ၊ လုံးငါခင်းကခင်းခန့် သပ်းလိင်းခခေဝု၊ ငဝ်းငု၊ ခလး၊ လွင်းတင်းဂါခင်းခန့်၊ ယုဒလမ်းခခေ တီးခခင်း ခလး၊ တီးခခင်း၊ ပိတ်၊ ပိုင်းဂါခင်းယင့်။ ကပ်ခပ်မွတ်၊ လတ်၊ ခခေဝု၊ လိုင် ဂါခင်းခန့်၊ တူခင်းယုဒလမ်းခခေလေးဝိုင်း ပါင်လွင်းဂမ်းပုခင်းခခေ လုံးထုတ်၊ သိုပ်၊ ပုတ်၊ ဂါခင်းမား ပါခင်းသိုပ်၊ ပါခင်း ဗွင်းမိုင်းခခေလေးဝိုင်းလွဲလိမ် ခလး၊ ရှပ်ပုင်းသမ့် မခင်းခခေ၊ မားခခေပီ 1990 ဝါးလင်လွင်းလူ သုမ်းဂါခင်းရှပ်ခင်းလိုင်တွင် လူလုံးလွင်းခင်းခခေ၊ ခခေ သိုင်းထိုင်းခခေယင့်။ ခခေကွင်းတီးတင်၊ လိုင်းမိုခင်း ခခေ၊ ဝါခင်းဂမ်းပုခင်းကေ၊ ကခင်းမီးတီးခခေလေးဝိုင်း မိုင်းပိုင်းခခေ ဂါခင်းခန့်၊ ယုဒခခေခခေ၊ မားမိုင်းပံ၊ ရှိုင် လင်၊ ရှပ်မီးရှပ်ပီ တေ၊ ရှပ်ပီ ပုခင်းမားခခေယင့်။

ဂါခင်းတွင်းထမ်း လိုင်းလုံးထုတ်၊ ရှိတ်းသင်းခခေ လေးဝိုင်းသီ၊ သိုင်၊ ခခေ မွတ်၊ လတ်၊ ခခေဝု၊ ဂါခင်း ခန့်၊ ယုဒလမ်းခခေကွင်းတီးခခေခခေတိုခင်းမားတေတေ ဝု၊ ဗွင်းယမ်းပီ 1990 ယုဒခခေခခေသိုပ်၊ ဂါခင်း ရှပ်လွင်းတင်းလံ၊ လံ၊ လိုင်းယင့်။ ကွခင်းတင်းသုတ်း မုတ်လုမ်း/တပွဲသိုင်းထိုင်းထုတ်၊ ပကူဝ်း (PNO/A) ခလး တပွဲသိုင်းမခင်း၊ လွင်းလုံးမိုင်းခခေလုံးလုံးထုတ်းယိုင်း ခခေပီ 1991 - ကခင်းရှိတ်းရှပ်၊ ပခင်းရှပ်ဂါခင်းသိုင်းသုတ်း သိုင်၊ ခလး၊ မီးလွင်းခခေသပ်းဂမ်းခခေခခေကွင်းတီး သေ မီးလွင်းရှပ်ခခေဂါခင်းခန့်၊ သွမ်းယု၊ လိုင်းတီးခခေ ဂါခင်းပံ၊ မတ်၊ မီးလွင်းဂါတ်၊ ခခေယင့်။ ထိုသွင်မား လိုင် ဂါခင်းခခေလေးတင်းလူဝ်၊ ပုခင်းတာ၊ မတ်၊ ဝိုခင်းခခေ၊ လွမ်းခခေထုတ်းတီးသုတ်းကခင်းခခေ၊ ကခင်းခန့်၊ တေ၊ ထိုင်ခခေယမ်းခခေခခေကွင်းတီးထိုင်းခခေ-ကခင်း ပီခင်းတွင်လိမ်းယု၊ လုံးထုတ်၊ လူမ့်ဂု၊ ဗွင်းယမ်းပီ 1995-1996 ခခေယင့်။ ဂါခင်းဝါခင်းမိုင်းပိုတ်၊ ပီခင်းပုတ်း ပီခင်းတွင်းလူပံ၊ မတ်၊ မီးလွင်းဂါတ်၊ ခခေလဝ်ပီ 1990 ခခေ ရှိတ်းရှပ်ဂုခင်းလုံးခခေခခေခခေမိုင်းတင်းခခေ လိမ်းခခေမိုင်းမခင်း - မီးပုလိမ် လိမ်းယုလံ၊ လံ၊ မိတ်၊ မံ၊ ယင့်။ မိုင်းဂုခင်းလုတ်၊ လိမ်းယုဂမ်းပုခင်းခခေ လုတ်၊ လုတ်၊ လိမ်းယုတွင် - ဂမ်းခခေပီခင်းထိုင်းခခေ ယုထိုင်းထိုင်းတီးသုတ်း ထိုင်ခခေယမ်းခခေ - မံ၊

လုံးလူလိမ်းယုတင်၊ လိုင်းခခေ တင်းလူဝ်၊ တွင် လိမ်းယု၊ တူခင်းလွင်းဂု၊ တေတေဝု၊ ဝု၊ သေ ဂါခင်းခခေ ခပ်လူမ့်လိပ်ဂု၊ ယင့်။ ပိတ်သမ့်ဝု၊ မီးလွင်းခခေခခေလွင်း လွင်းသေတာ၊ ယုခခေတင်းလူဝ်၊ ပိုင်းတာ၊ ယုလမ်းခလး ဂါခင်းခခေထိုခင်းသုင်ဝိုခင်းလေး၊ ငဝ်းလုံးကခင်းခခေ ကီး သုခင်းရှပ်လောင်းသူခင်းခပ် ပိုင်းကိတ်ဂါခင်းခန့်၊ ယုဒလမ်း ခခေလိုင်မား တေတေထုတ်းတီးခခေလွင်းလူ သုမ်းဝိုခင်း ခခေခပ်ယင့်။⁶² ကပ်ခခေယမ်းခခေခခေခခေ၊ ကခင်းခန့်၊ ယုဒလမ်းခခေကွင်းတီးခခေဝု၊ လိုင် -

“ခခေရှိတ်းခခေရှပ်း ယမ်းမီးဝိုခင်းခခေလီ တီး ဂါခင်းခန့်၊ တွင်လိမ်းယုရှပ်းခခေယင့်။ ရှပ်း လက်၊ လိမ်းယုတွင်တီးတူခင်းတီး ရှပ်သင်၊ လွင်းခခေသေ ပခင်းဂါခင်းလုံးရှပ်းဝိုခင်းခခေ တေတေရှိတ်းရှပ်းတီးတေတေဝု၊ ခပ်လောင်းလုံး ဂုခင်းတွင်လိမ်းယုရှပ်းရှပ်းခခေယင့်။ ရှပ်း ဂါခင်း ဂါခင်းပီ 1990s လိုင်းခခေ ဂါခင်းသင်၊ သိုင်း လုတ်းယုမ်း ခလး၊ ဂါခင်းခခေထုတ်းလွင်းတေ၊ ထိုင် လခခေကခင်းရှပ်းဂမ်းသိုပ်၊ ပိုင်းကိတ်ဝိုခင်း ခခေကခင်းမားတီး ဂါခင်းခန့်၊ တွင်လိမ်းယု ကခင်းလိပ်လုံးခခေယင့်။ ဗွင်းယမ်းခခေ ရှပ်း ကမ်းယမ်းပုခင်းလွင်းဂု၊ ရှိတ်းဂါခင်းတီးမိုင်းထံး၊ ယုခခေပိုင်းခခေ လောင်းသူခင်းဂမ်းပုခင်း တံပံး တတ်းခန့်၊ ယုဒလမ်း တွင်းတာ၊ ဂါခင်းယု၊ လွတ်း ခပ်ယင့်။”

ခခေပုတ်းတွင်းတင်၊ လိုင်းမိုင်းခခေခခေ ပိတ် သမ့်ဝု၊ ဂါခင်းလုံးထိုင်းလုလုံးခခေထုတ်းလုံးထုတ်၊ ပါတ်၊ ခခေပီထိုင်းပုခင်းမားသေတာ၊ ယုလမ်းလုံးထုတ်၊ ခန့်၊ ပီခင်းခခေ၊ မတ်၊ ဝိုခင်းခခေ၊ ခလး၊ တွင်းတာ၊ ဂါခင်း လုံး လွမ်းခခေထုတ်းပါခင်းသိုပ်၊ ပါခင်းလိမ်မိုင်း 19 ရှပ် ပါတ်၊ ပီမိုင်းခခေ⁶³ တင်းသွင်ယင့်။ လောင်းသူခင်းထိုင်းလုံး ထုတ်၊ တွင်းထမ်း ခခေသထုတ်း ခလး၊ ဂမ်းပံ၊ တီး၊ ယိုင်း လတ်၊ ဂါခင်းခန့်၊ သွမ်းယုလမ်း ပီခင်းမားဂါခင်းရှပ်လိုင် တွင်ယု၊ လူကခင်းခခေခခေ၊ ခလးပီခင်းပုတ်းတွင်းခခေ ထုတ်းပု၊ မွခင်းခခေယုခပ်ကခင်းခခေ - လုလုံးတင်း လူဝ်၊ ကမ်းထုတ်၊ ပုခင်းတာ၊ မတ်၊ ယုတီးမိုင်းခခေ၊ ကခင်း ပီခင်းမိုင်းရှပ်းရှပ်းယု၊ ယင့်။ ငဝ်းလုံးမိုခင်းဂါခင်းကခင်း ခခေခခေခခေလွတ်၊ ဝိုခင်းခခေတူင်၊ ပိုင်းခခေဂါခင်းခပ် လိုင်း

ယူ,သင်းပွတ်းရွင်,ပိုခန့်တီးလေးဂိုင်း - တီးယားလမ်တိုက် ထုဂ်,ဗုဂ်,ဂျင်းခွင်သေ လွဲ.တိုင်းထွမ်းအိုင်းထုင်း လေး ပီခင်ပုံသီခင်းတောင်းငိုခင်းခပ်;ကခင်ခိုင်းယဝ်။

ရှိုင်းကီးလိုင်းရှိုင်းရှိုင်းမီးဂခင်ဗုဂ်,ယားလမ်

ငင်းလုံးခမ်လိခင်ရှိုခင်ဗုဂ် လေး; ဗိုင်း;ဗုဂ်.

ဝခင်းလိုင်းဗုဂ်,ယားလမ်ဂမ်းပုခမ် ယူ,သင်း ပုံခင်းကွင်းတီးသခင်လွဲသုင် လူလုင်းငင်းလုံးဗိုင်း;ဗုဂ်. ရှိုင်းရှိုင်းလေးလိခင်ပိုင်းကေ, - ရှိုင်းရှိုင်းကမ်း,သင်, ထုဂ်,ကမ်း,ခခင်ဂျးခခင်ယု,လူခန့်လိုပုခင်းတု,ဗုဂ်, ခပ်;ယဝ်။ယားလမ်ခန့်ပီခင်မာဂ်,ငိုခင်းခပ်;ပိုင်းလူင်ပုခင်း တု,လောင်းသူခင်လိုင်းခန့် ဂမ်းပုခမ် - ရှိုင်းရှိုင်းခပ် သိုဝ်တောင်းဂိခင်ယီမ့် လေး ခိုင်းလွဲ.ခွင်းသွံတိုင်,လိုင်း လံ;ယဝ်။ခွက်;လိုင်သေယားလမ်ခခင် ဂူခင်းဝခင်းခပ် ဂမ်းပုခမ် ဗုဂ်,မာဂ်,ပုံးမာဂ်;မီးတိုင်,လိုင်း - ကခင် မီးပု မာဂ်,ထေးပတ်း၊ ဂူလုင်း၊ ဂျးဗီ, တွင်လိခင်းယား၊ ခိုင်၊ ခပ်ဂပ်,၊ မာဂ်,လွက်;၊ ခိုင်; လေး; မိခင် ကိဂ်,ဗုဂ်;

ယိုဝ်;ခခင်းခိပ် လွမ်းခင်း ပုခင်းတု,ဂခင်ဂိခင်ယီမ့်ခပ် ယဝ်။ ခခင်သေတု,ဂေ; ဂမ်းပုခမ်ခန့် ဂခင်ဂိ ရှိုင်,ဝခင်းခပ်-ကခင်ယခင်ဂိခင်းတီးဂျးခခင်,ခခင် ဂတ်,ကခင်လမ်တီးသုတ်း - ရှိုင်းရှိုင်းလောင်းသူခင်ခပ် ကမ်း,ကပ်လံ;ငိုခင်းခပ်;ဂုမ်း,ထူခင်း တီးမာဂ်,ခပ်;တပ်; ခခင်လိုင်းခခင်လံ;။ လွမ်းလူလုင်းလောင်းသူခင်ဂေ;ခိုင်း ကခင်ယူ,တီးခင်းပင်သင်း ပုခင်းတု,ဂူခင်းပုံးဗေ ခင်းမိုင်း (IDPs) ခပ် ရှိုမ်းဂမ်း,ပုံး,တီး,ခင်းမိုင်းခခင်ခခင် လိုင်-

“ကွင်းတီးရှိုင်းခန့် မီးပုံတီးတောင်းသုင် 3,000ထတ်း ဗီ,ခိုင်ပင်,လံ, - တီးတူခင်းယခင်ခပ် ကမ်း,မီး တိုဝ်တောင်းတု,တေပီခင်တူင်လံ;။ ခပ်;လေး တူခင်းမာဂ်,မိုတိုင်,လိုင်းဂေ; ကမ်း,ထုဂ်,လွမ်း ဗိုင်း;ဗုဂ်.ပိုခန့်တီး။ ယွခန့်ပိုင်းဗိုင်း;ဗုဂ်.ဂတ်းလီ; လေးငိုခင်းခပ်;တိမ်,မိုဝ်တိဂ်;ဂခင်တင်းယားလမ် ခခင်လေး; ခပ်;ရှိုင်းဂေ; ကမ်း,ဗုဂ်,လံ;ခခင်,ဂပ်,။”

ဂခင်ရှိုင်,ဂိတင်း ဝိုင်းမီးဂတ်,လမ်တီးသုတ်း လိုင်းခခင် ဂုံဂုံလံ;ထုဂ်,မီးပုခင်းငင်းလုံး သီခင်းတောင်း

ခခင်းယိုင်းလိုင်းလံ;ရှိုခင် တီးဂတ်,ခင်းပိုခန့်တီးတု.

လေး၊ ချွင်းသင်းလွင်းယူ၊ သင်းဂါခင်သင်း၊ ကမ်၊ လီ
 ခေခေသေ လောင်းသူခင်ဂမ်း၊ ပုဒ်ခေခေလံ၊ ယိမ်လူတုံတေ၊
 သူင်၊ မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေခေခပ်ယပ်။ ခေခေခေယိင်းလေး၊
 ဝိင်းလွံလိမ်ခင်းမိုင်းတံးဂေ၊ ခိုင်၊ ခိုခင်းခံ၊ ခေခေ တောင်း
 ယပ်၊ ဗိုတ်၊ မခင်းခေခေခေ ငလေး၊ ဂူခင်းဝါခင်း၊ မခင်းခေခေ
 ထုပ်၊ ညးလှိုင်းခေခေယပ်။

“ရှမ်းယူ၊ ဂိဝိင်းသေ သီခင်းတောင်းဂျ၊ လှိုင်းဝါခင်းရှမ်း
 သမ္မိကမ်၊ လီ၊ ယွခေခေပိုင်းခေခေ ဂါခင်တေ၊ သူင်၊
 ဂေ၊ ဂျ၊ ခေခေယပ်၊ တေတေယပ်။ ရှမ်းလံးသီင်း
 ငိုခင်းခေခေ တျ၊ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 လှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 တွခင်းတျ၊ ဂျ၊ လှိုင်းဂျ၊ ပိုင် ဂါခင်လှိုင်းမုးခေခေခေခေ
 ရှမ်းခေခေယပ်။ ခေခေပိုင်၊ ဝျ၊ ရှမ်းလံးငိုခင်းခေခေ
 ဂေ၊ ဂျ၊ ဂျ၊ ရှမ်းလံးလံ၊ ငိုခင်းခေခေခေခေယပ်။”

ကိုင်ကပ်ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 သူခေယျ၊ လမ်မိုင်းမခင်း၊ (MOFF) ဝျ၊ လှိုင်း-

“ဂါခင်လှိုင်းပိုင်လှိုင်းလှိုင်းထိမ်ပိုခေခေထာခေ ကမ်၊ မီး
 ကမ်၊ ခေခေ ကမ်၊ ဂျ၊ ထူခေခေ၊ တီးခင်းကွင်းတီး
 ရှမ်း။ ရှမ်းဂမ်း၊ ပုဒ်ခေခေယူ၊ လှိုင်းကမ်၊ မီးဗျ၊ ဗျ၊
 ငင်းလံးသီခင်းတောင်းကမ်၊ လီလေး၊ လွင်းလှိုင်း
 ထိမ်ပံးယူ၊ လီ ကိတ်၊ ပံးဂါခင်ရှိုခင်းဂေ၊ မီးလှိုင်း
 မခင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ကမ်၊ မီးဂါခင်ပခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ပီခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ”⁶⁴

သင်တိတ်၊ ဂါခင်တင်း မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေခေတောင်၊
 လှိုင်းလှိုင်း ယျ၊ လမ်ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 တေတေဝျ၊ ဝျ၊ သေ လောင်းသူခင်ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ခေခေဝျ၊ တောင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ယမ်း - ရှိုတ်၊ ရှိုင်း ယျ၊ လမ်မီးတိုဝ်တောင်းခေခေခေခေခေ
 မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေခေတောင်၊ လှိုင်းတင်းခေခေ ကမ်၊ လှိုင်း၊ ကပ်
 ဂျ၊ တီးဂါတ်၊ ကမ်၊ ခေခေ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ရှိုင်းခေခေယပ်။ ကိုင်ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ -

သူခေယျ၊ လမ်လှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ

“သင်တိတ်၊ ဂါခင်တင်း မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေခေတောင်၊
 လှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ကမ်၊ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ဗျ၊ လှိုင်းတောင်းသူင် မွတ်၊ 3,000 ထတ်၊ ငလေး၊
 ခိုခင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 သီင်းငိုခင်း ငလေး၊ ဂါခင်လံးဗျ၊ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 သင်ကမ်၊ ပုဒ် ခိုင်၊ ရှိုတ်၊ ရှိုင်းပိုင်လှိုင်းသေမိတ်၊ မိတ်
 လှိုင်း ကမ်၊ မီး မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေခေတောင်၊ လှိုင်း
 ကမ်၊ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 လမ် ကမ်၊ ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ဂျ၊ လှိုင်း ရှိုတ်၊ ရှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 မိုခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
 ယျ၊ လမ် ဂပ်၊ ဂျ၊ ရှိုင်းဂေ၊ တောင်းခေခေ
 မခင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ

လွင်းစဉ်းခတ်းတောင်းဂါခင်သိုက်း ငလး
လွင်းကမ်,ခင်မ်သတ်းတောင်းဂါခင်မိုင်း

ကွင်းတီးဂမ်းခမ်လှိုင်းမီးဂါခင်ဗုဂ်,ယးလမ်
ခမ်ဝံလှိုင်းခံ လံးထုဂ်,တုမ့်ယွခမ်း လူလမ်းလွင်းစဉ်း
ခတ်းဂါခင်သိုက်းခတ်းယတ်း ငလး လွင်းကမ်,ခင်မ်သတ်း
ဂါခင်မိုင်းယဝံ။ ခင်းရှိုမ်းရှမ်း လှိုင်းဂါခင်မိုင်းငလးဂါခင်
သိုက်းကမ်,ခင်မ်သတ်းခေခံ ယးလမ်ပခမ်ဗွခမ်းလီခမ်
သေမာဂ်,ခတ်းတဝ်းခေမံတင်,လှိုင်းဂူးကခမ်ယဝံ-မခမ်း
ပီခမ်မာဂ်,ခတ်းပွတ်းကခမ်ဗုဂ်,ငါး ဂ်းသိမ်းငါး ငလး
တေ့,သုင်,ငါး-ဂူးခမ်းဂျ.ခပ်မးသိုဝ်းယးလမ်တီးဝါခမ်း
ဂမ်းသိုဝ်း - ကပ်ဂ်းသိမ်းလံးခတ်းရှိုင်ခေခမ်း လူလမ်း
ကမ်,လူ.ကမ်,လီဝ် လိုခမ်းသုတ်း လံးဂူးခမ် ဗုမ့်ခမ်
ခိုခမ်း၊ ပိဂ်သမ့်တူးမီးဂါခင်ခိုခမ်းဂါခင်လှိုင်းလွင်းဂါတ်,
သေတေ့ ဂူးခမ်လံး,ပခမ်ယးလမ် သင်ပီခမ်ခွခမ်း
ပီခမ်ဂေ့ ဂမ်းခမ်သင်လှိုင်းသေမာဂ်,ခတ်းတဝ်းခေမံ
တင်,လှိုင်းယဝံ။ ယးလမ်ကပ်လီဂ်းပီခမ်ခိုခမ်းတွင်း
လံးငါးငါး ပုခမ်းတေ့,တေ့သိုဝ်းခိုင်းလှိုင်းသွံလမ်ပီခမ်
ကခမ်မီးပူးခတ်းခေမံတင်,ခေမံ ခွတ်းခေခမ်းတင်,ဝံ ခိုင်း
လှိုင်းသွံငလးယးယးလှိုင်းခေသေ မခမ်းရှိုတ်းရှိုင်းဂူး
ယိမ်ခိုခမ်းငါးယဝံ။ မိုခမ်ခေခမ်း,လတ်းသုခမ်ဂယာခမ်းမိုင်း
တံးပွတ်းလတ်းခေခမ်း,ခေခမ်း,လတ်းဝံလှိုင်း -

“ဝံးလင်ဗုဂ်,ယဝံခေခံ ခူးရှိုင်းကပ်ယးလမ်လံး
ခင်းခတ်းတင်,ခေခမ်းပာဂ်,ဝခမ်းယဝံ။ခူးရှိုင်းကမ်,လူဝ်,
လှိုင်းတိုဝ်း ခိုင်းခိုတ်းဂါတ်; ကမ်,ခေခမ် လွင်းလံး
ဂါခင်ဗုဂ်,သွမ်းကခမ်လခေခံသင်။ယးလမ်ခေမခမ်း
ခမ်း,ခေခမ်း ခမ်း,ဗုဂ်,ရှိုင်းလံးလီ၊ တေ့,ငါးငလးဂ်း
သိမ်းငါး၊ မီးဂူးခမ်သင် ငလးမီးလွင်းဂါတ်,တူဝ်း
တခမ်းဝံတေ့,သေ,ယဝံ။ ဂွမ်းခေခမ်းငလး ဂူးခမ်းရှိုင်း
ရှိုင်းယးလမ်တူး “ခွတ်းတွမ်းမိုင်းဗီ”ခေယဝံ။”

လွမ်းလူလမ်းဗုဂ်,ထမ်တွပ်, တီးဂူတံးခါဂေ့,ခေခမ်းတူး
လှိုင်း -

“ဂါခင်ဗုဂ်,ယးလမ်လံးရှခမ်ဂမ်းပူးခမ်တီးခင်း
ကွင်းတီး,လတ်းခိုင်းလံးထုဂ်,ပာဂ်;ပီတံးဝံ ကခမ်
လံးထုဂ်,လွင်းစဉ်းခတ်းဂါခင်သိုက်း တုမ့်ယွခမ်း
ခတ်းရှိုင်းလံးရှိုင်းသိမ်းပီခေခံယဝံ။ ကွင်းတီးလှိုင်း

ခေခံတင်,ခေခမ်,ခိုခမ်းယွ, မီးဂါခင်ဂမ့်လှိုင်း
ဂူးခမ်းမိုင်းကေ, တေ့,ထိုင် ပေးကမ်,ခွမ်းမီးသင်
ခေခံယဝံ။ ဂါခင်တေ့,သုင်, ပိုင်လှိုင်းမခမ်း ဂါခင်
မီးသိမ်းတင်,ဂပ်းသိုဝ်,လီလီပုခမ်းတူး,လွင်းငါး
လှိုင်းလှိုင်းဂူး,ဂျ.တင်,ခါငလးဂါခင်လှိုင်းထိမ်လှိုင်း
ခေခံကမ်,မီး - သိုဝ်,မူးဂေ့, မီးမူးလွင်းယပ်,
ဗုဂ်,ဂါခင်ဂပ်းသိုဝ်, တွမ်းတူး,ကပ်လံးခေ့
မုခမ်းလီ ပုခမ်းတူး,တိုဝ်းတင်,ဂါခင်ရှိုင်းခေခံ
တွင်းတင်,လှိုင်းယဝံ။ တီးခင်းပိုင်ပီခမ်ဂါခင်မိုင်း
ငလး ဂါခင်သိုက်းကမ်,ခင်မ်သတ်းတေ့,တေ့ခေခံ
ယးလမ်ပီခမ်မူးမာဂ်,ကခမ်သင်,ထုဂ်, ငလး
ကခမ်လံးလှိုင်းသုတ်း ယွခေခံပိုင်,မခမ်းပီခမ်မာဂ်,
ယွ,ဝံးငလးမီးကူး,ယူ.ပွတ်းခေခံယဝံ။”

ခွတ်းသေခေ - ကမ်,မိုခမ်မာဂ်,ပုင်းယွ,တင်,
လှိုင်းမိုခမ်ခေခမ်း,ခတ်း - ယးလမ်ခေခံတေ့,ငါးပုခမ်းတူး,
ဂူးခမ်းဂေ့,လံးပံးရှိုင်းလှိုင်းရှိုင်း,လူမ်းခေခံယဝံ။ မိုခမ်
ခေခမ်း,လတ်းသုခမ်မိုင်းတံးပွတ်းရှိုင်း,ဂေ့,ခေခမ်း - ကွင်း
တီး,ကခမ်ဂွံဂွံထုဂ်,လူး လွင်းစဉ်းခတ်းဂါခင်သိုက်းရှိုင်း
ရှိုင်း တုမ့်ယွခမ်းထိုင်ရှိုင်းသိမ်းပီခေခံ - သပ်းလီင်း
ခေခမ်း “သုကမ်,လတ်းတေ့,ထိုင်ခတ်း,ဂူး,လွမ်းသု။
ဂူးလမ်းဂူး တေ့,လုဂ်;ကွခမ်,လီဂ်းဂူးလမ်း လတ်းတေ့,ယး
လမ် လံးလံးဂီ,လူဝ်,ဂရမ်, ဗွင်းယမ်းပင်တိုက်းရှိုတ်,
ခိုခမ်းခေခံယဝံ။”

သင်လှိုင်းတူး ကမ်,မီးခေ့,တူဂ်းလှိုင်းဂါခင်ငမ်း
ယိခမ်ခတ်းယတ်း ကမ်,ခေခမ် လွင်းငးခမ်းဂါခင်မိုင်းခတ်း
ယတ်းပေးခေခံထိုင် မခမ်းလမ်,လွင်းပုခမ်းတူး,တေ့,ရှိုင်း
ဝံတူးလွင်းကမ်,ခင်မ်သတ်းဂါခင်မိုင်းလတ်းမီးလံးတေ့
မိုင်းဗွင်းယမ်းကမ်,မီး လွင်းစဉ်းခတ်းဂါခင်သိုက်း
ခေခံယဝံ။ ကပ်ရှိုင်းခေ့,သု,သေ့,တူခမ်ခေခံ ခင်း
မိုင်းတံးပွတ်းလတ်းမွဂ်;လတ်း; TNI ဝံလှိုင်း “ပိုင်
ကမ်,မီးပင်တိုက်းငလး ယူ,ဝူခေခံတူး ရှိုင်းမီးလွင်းငမ်း
ယိခမ်တီးခင်းကွင်းတီးရှိုင်း။”⁶⁵ တီးခင်းပွတ်းတွမ်းဂမ်း
ဗွင်းမိုင်းတံးပွတ်းလတ်းခေခံ ဂါခင်ဗုဂ်,ယးခေခမ်
တိုင်းမူး ခင်းငးပီ 1988 ငလး; ပီ 2013 ဝံးသေတဝံ
သိုက်းမခမ်းယိုခမ်းမိုင်းဂါခင်ရှိုတ်းယိုဝ်း လွမ်းဂခမ်တင်
လမ်းယိမ်းဂွင်းဂါင်,ပိုခေခံတီး; - ခင်းဂါခင်ဂမ့်ထိမ်လွင်း
လူတ်းယွမ်းလွင်းစဉ်းခတ်းဂါခင်သိုက်း ငလးလွင်းဂ်ခမ်,

မိၤမိၤပိုင်မိၤပိုင်မိၤမိၤလၢၤခၢၢ်မိၤမိၤယုၤယဝ်ၤ။⁶⁶ ခၢၢ်တၢ်ဂၢၤခၢၢ်
ဂၢၤခၢၢ်တၢ်ယုၤလိၤလိၤ လိၤလိၤဂၢၤခၢၢ်တၢ်မတၢ်မတၢ်ကၢၤခၢၢ်
ဗၢၤလၢၤခၢၢ် 1990 ခၢၢ်ခၢၢ် ဂၢၤခၢၢ်တၢ်မိၤမိၤတၢ်ပွၤတၢ်လၢၤ
ပံးမၢၤမိၤမိၤမိၤ လၢၤခၢၢ်လိၤလိၤ - ဂၢၤခၢၢ်မိၤမိၤပုၤဂၢၤခၢၢ်
ဗၢၤလၢၤခၢၢ်လၢၤခၢၢ်ဂၢၤခၢၢ်တၢ်ကၢၤခၢၢ်ယုၤမၢၤမိၤမိၤခၢၢ်
ယဝ်ၤ။⁶⁷

ကပ် MOFF ဝါးလိုင် -

“ရှမ်းတင်းသီၣ်ယုၤတီးခၢၢ်ကွၢ်တီး လိၤလိၤဂၢၤခၢၢ်
လံးထုၣ်လၢၤခၢၢ်မိၤမိၤခၢၢ်သိုၣ်တၢ် တုၣ်ယုၤခၢၢ်
ခၢၢ်ပုၤပုၤသီၣ်ပီၤခၢၢ်ယဝ်ၤ။ ပၤပၤကမ်၊မိၤလၢၤခၢၢ်
ယီၤခၢၢ်လိုင် တၢ်တၢ်ပုၤပုၤခၢၢ်တီးရှမ်းလိၤလိၤခၢၢ်
ယၢၢ်၊တေ့တေ့ယဝ်ၤ။ လၢၤခၢၢ်မိၤမိၤခၢၢ်သိုၣ်တၢ်ခၢၢ်
ပီၤခၢၢ်ရှမ်းကီးလၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ် ဗၢၤလၢၤခၢၢ်ဗၢၤ
ယုၤလၢၤခၢၢ်ယဝ်ၤ။ တၢ်ကွၢ်တီးဂၢၤခၢၢ်ခၢၢ် တီးဂၢၤခၢၢ်
ကမ်၊မိၤပၢၤတိုၣ်တၢ်မၤလံၤပီၤယဝ်ၤလိၤလိၤခၢၢ် ယင်း
တိုၣ်မိၤလုၤယီၤပံးဂၢၤခၢၢ်ခၢၢ်သေ ကမ်၊မိၤလၢၤခၢၢ်
ခၢၢ်ယီၤခၢၢ်လံး။ လိၤလိၤဂၢၤခၢၢ်ပံးမိၤလၢၤခၢၢ်ခၢၢ်
ခၢၢ်ခၢၢ် တေကမ်၊မိၤလၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ယီၤခၢၢ်တီးခၢၢ်မိၤမိၤ။
ယဝ်ၤဂၢၤခၢၢ် လိၤလိၤဂၢၤခၢၢ်ပံးမိၤလၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ယီၤခၢၢ်ခၢၢ်
တေကမ်၊မိၤဂၢၤခၢၢ်ပုၤပုၤသေ ရှမ်းတိုၣ်တၢ်တေလံး
ဗၢၤလၢၤခၢၢ်ယုၤယဝ်ၤ။”⁶⁸

ခၢၢ်လၢၤခၢၢ်လံးလိၤခၢၢ် လၢၤခၢၢ်မိၤမိၤခၢၢ်
သိုၣ်တၢ်လၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ယုၤတီး လုၤလုၤဗၢၤခၢၢ်သိုၣ်ပံး
ဗၢၤလၢၤခၢၢ်ခၢၢ် ရှမ်းတီးခၢၢ်မိၤမိၤဂၢၤခၢၢ်ဗၢၤ
ယဝ်ၤ။ ဂၢၤခၢၢ်ဝါးခၢၢ်ခၢၢ် မွၢ်လၢၤတၢ်ဝါး -

“မိၤမိၤခၢၢ်ရှမ်းဂၢၤခၢၢ်ခၢၢ် ရှမ်းကမ်၊ယၢၢ်ရှမ်း
တုၣ်ယုၤလၢၤခၢၢ်သေပွၤပွၤ။ ပၤခၢၢ်သိုၣ်ပံး၊ပၤခၢၢ်မၤ ရှမ်း
ဗၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ်လိၤခၢၢ်ယုၤ လၢၤခၢၢ်ထုၣ်မၤ
ယဝ်ၤ။ ခၢၢ်ပီ 1998 ခၢၢ်ခၢၢ် တင်းဝါးခၢၢ်လံးထုၣ်၊
မိၤမိၤခၢၢ်ခၢၢ် ယုၤခၢၢ်ပုၤပုၤခၢၢ် “တီၢ်ပံးသီ၊တီၢ်ပံး”
ဂၢၤခၢၢ်တၢ်မတၢ်မတၢ်ခၢၢ်သၢၤခၢၢ်သေ⁶⁹ ဂၢၤခၢၢ်
ဝါးခၢၢ်ခၢၢ်ပုၤပုၤမၤခၢၢ်ခၢၢ် တံးလၢၤခၢၢ်ပီၤခၢၢ်
ဂၢၤခၢၢ်။ ဝါးခၢၢ်ရှမ်းတင်းဝါးခၢၢ် လံးထုၣ်၊ယုၤလိၤ
လိၤခၢၢ်ကပ်တုၣ်ယုၤခၢၢ်ခၢၢ် ကိၣ်တုၣ်ယုၤခၢၢ်
ယုၤလိၤခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ် ရှမ်းလံးခၢၢ်ခၢၢ်မၤသေ
ရှမ်းသၢၤခၢၢ်ဂၢၤခၢၢ်ပိုင်ပိုင်ယဝ်ၤ။ မၤခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ်
ဂၢၤခၢၢ်မိၤမိၤတၢ်တေလိၤလိၤခၢၢ်ရှမ်းရှမ်း ရှမ်း
ခၢၢ်ခၢၢ် လံးဂၢၤခၢၢ်ခၢၢ်ခၢၢ် ပီၤခၢၢ်ယုၤလၢၤခၢၢ်”

**တၢင်းဃၢၤခေံးလး၊ လွင်းကမ်၊မီးဂၢၤခေံးဂၢၤခေံးလီၤတွံင်
တၢင်းတၢင်းကမ်ခေံးမၤခေံး**

ကမ်ပိခေံးဃၢၤထီၤဝံၤလိုင် ဂၢၤခေံးဃၢၤယုၤခေံး သိုပ်၊ခွံၤခွံၤခိုတးခိုတးလမ်လမ်လွမ်း လွင်းယုၤယုၤခေံး ဂၢၤခေံးဂၢၤခေံးလီၤတွံင်တၢင်းတၢင်းခေံးယၢၤပုၤခေံးတၢၢ် တူၤပူၤလိၤခေံးယုၤ ပိုခေံးတီးသခေံးလွံတင်းခေံးယၢၤပုၤခေံး တွံၤခေံးတီးဂမ်၊ပုၤခေံးမိ တီးကမ်တူၤခေံးယုၤထုၤ၊ လီၤခေံး၊ခွံၤခွံၤခွံၤခွံၤခေံး ယုၤလမ်သိုပ်၊ပိခေံး မၤ၊ငိုခေံးခေံးပိုင်လိုင် ပုၤခေံးတၢၢ်လၢၤလၢၤလၢၤခေံး တေံးခေံးလိၤခေံးလိၤခေံးလိၤခေံးလိၤခေံးလိၤခေံး၊ ဂၢၤခေံးယုၤ။ ငိုခေံးခေံးကမ်ခေံးယုၤလမ်ခေံး လီၤ ကပ်လံၤတၢၢ်သိုဝ်လွင်းဂိခေံးယိမ့် ကိၤ၊တၢင်းလိုင်၊ တၢင်းလိၤခေံး လးတၢၢ်တေံးလံၤ၊ဂၢၤခေံးလုၤခေံးခေံးယုၤ။ ကိၤကပ်ခေံးယိခေံးပကူၤခေံး လးဝီၤခေံးယုၤပုၤခေံးဂၢၤခေံး ခေံးဝုၤခေံးလိုင် -

“မိုဝ်းခေံးပုၤခေံးယုၤလမ်ခေံး ဃၢၤခေံးပုၤခေံးလီၤတွံင် လီၤခေံးယုၤယုၤ။ ဂၢၤခေံးယုၤလီၤခေံး ဂမ်၊ခေံးလီၤတွံင် သီခေံးငိုခေံးမၤခေံး (မွၢ်၊ 450 - 550 တေံးလၢၤ)”⁷⁰

တေံးယုၤလမ်ခေံးလွံ (1.62ဂီၤလူၤခေံး)လး၊ 3,000 ကမ်၊ခေံး 4,000 ငိုခေံးမၤခေံး (2.50-3 တေံးလၢၤ) တေံးပုၤခေံးလီၤခေံးယုၤခေံးလွံယုၤ။ မိုဝ်းဂၢၤခေံး ဃၢၤခေံးပုၤခေံးလီၤတွံင်တၢင်းတၢင်းခေံးယုၤခေံး ဂၢၤခေံးမိ၊ခေံးခေံး ခေံးမုၢ်ခေံးထုၤခေံး တၢၢ်ခေံးဂၢၤခေံးယုၤခေံး ယုၤခေံးခေံးလး၊ ဂၢၤခေံးယုၤလမ်ခေံးယုၤ။”

လၢၤခေံးသုၤခေံးထီၤခေံးဂၢၤခေံးခေံးတီးလးဝီၤခေံးသုၤခေံး ပရၢၤပုၤခေံး ခေံးမိုဝ်းခေံးလီၤတွံင်၊ခေံးဝုၤခေံး ငိုခေံးခေံးကမ် ခေံးကပ်လံၤမုၢ်တီးဂမ်၊ယုၤလမ်ခေံး ကမ်၊ ဂုၤခေံးထုၤခေံးပုၤခေံးတၢၢ်လံၤ၊ ဂၢၤခေံးဂၢၤခေံးဂိခေံးခေံး တင်းသီၤခေံးသေတၢၢ် ဂၢၤခေံးယုၤလမ်ခေံး ပိခေံး လွၢ်းလံၤလီၤခေံးခေံးလံၤလံၤ၊လံၤ တၢၢ်လုၤခေံး၊ခေံး ခေံးခေံးခေံးလံၤခေံးသုၤခေံးတီးခေံးဝီၤခေံးပူၤထံၤခေံး ကမ်၊ ခေံး ဝီၤခေံးလးခေံးယုၤ။ ဂမ်၊ပုၤခေံး ဂုၤခေံးဂမ်၊ ကေံးလိၤခေံးယုၤသုၤခေံးခေံးတီးလိၤခေံးခေံး ကမ်၊မီး တူၤခေံးတိုခေံးဂုၤခေံးထုၤခေံးတၢၢ်လံၤခေံးတိုခေံးခေံးဂၢၤခေံး ဃၢၤခေံးပုၤခေံးလီၤတွံင်လုၤခေံးမံၤမိ၊ ကမ်၊ခေံး ယုၤလမ်ခေံးယုၤခေံးယုၤ။ ကိၤကပ်ခေံးယုၤလံၤခေံးဂၢၤခေံး ခေံးတီးဂမ်၊ပုၤခေံးတီး ခေံးမိုဝ်းခေံးလီၤတွံင် -

ရှင်းရှင်းခေံးတီးဝုၤခေံးခေံးခေံးခေံးခေံးခေံး

“ဂူခင်းဝါခင်းလှိုင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်း ဂူလှိုင်းပီခင်းပုခင်း တာ၊ ယိုင်းကားခင်းလွင်းယု၊ သင်းဂိခင်းသင်း၊ တာ၊ ထုမ်းဂျးလှိုင်းလံ၊ ခေးဂျေတေဂျိုခင်းခပ် ငလးတာ၊ ဂမ့်ထီမ်ဂါခင်းဂိုခင်းလုဂ်းကွခင်း၊ ခပ်ယဝ့်။ လောင်း ငခ၊ ငလးဂူခင်းလှိုင်း ကခင်းမီးလံးဂိုခင်းခွခင်းယု၊ ခခေဂူလှိုင်း လောင်းဂိုခင်းသင်းဂါခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုဂျင်း ချင် တာ၊ ယိုင်းကားခင်းပံးမားမီးယဝ့်။”

ကခင်းပိုင်းဂခင်းသမ့် ပုခင်းတာ၊ လောင်းသူခင်း ဂမ်းပုခင်းခင်းလိုင် မခင်းပီခင်းတောင်းလှိုင်းကခင်းလမ်းပီခင်း မိုခင်းခင်းကခင်းလံးကွခင်း၊ မိုင်းတံးပွတ်းလောင်းမွဂ်၊ လတ်းဝုး-

“ခးဂှ်းငတ၊ ခေးဂျိုခင်း မိုင်းသမ်ပီပုခင်းမုးသေ လွမ်းခင်း၊ နှိုင်းထုင်းပကူဂ်းဝုးလိုင် ခးဂှ်းငတ လံးကွဂ်၊ ဂျိုခင်းပေးငမး၊ ဂျ၊ ငတ၊ တင်းခေးဂျိုခင်း ခးဂှ်းဂှ်းဂူလှိုင်းယဝ့်။ ပေးငမးခးဂှ်း ကမ်၊ လောင်းလှိုင်းခေးဂျိုခင်းမု၊ ဂွပ်းခခေ ခးဂှ်း တံးပတ်းပတ်းပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်း တာ၊ တေမီးဂိုခင်းခပ်း ဂုမ်ထုခင်းသေ ဂမ့်ထီမ်ခေးဂျိုခင်းခးဂှ်းယဝ့်။”

ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းဂွင်၊ သမ့် ခေးဂျိုခင်းခပ် ဂမ်း ဂမ်းကပ်ယုလမ်း ဂိုင်းဂွမ်ဝံ တာ၊ တေဂျိုခင်းမိုခင်းလွမ်း ဂါခင်းလှိုင်းတိုင်းကခင်းကမ်၊ မုင်းမွင်း ကမ်၊ ခခေ ယု၊ လှိုင်း မိုခင်းခင်းပခင်းဂျတောင်းဂိခင်းယိုမ့် ကမ်၊ ခခေ ပံးယု၊ လီ ခခေယဝ့်။ ကပ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ထမ်တွပ်၊ တီးဂူတံးခေးဂျို ခခင်းဝုးလိုင် -

“ယုလမ်းခခေဂေး လံးဂိုင်းဂွမ်ဝံဂိုမ် ပုခင်းတာ၊ ခေးဂျိုခင်းတင်းခခေ တာ၊ တေထုမ်းဂါခင်းလှိုင်းလံ၊ ခိုဂ်းခိုဂ်းခခေ မိုခင်းခင်း လွင်းခိုဂ်းခိုဂ်းပံးယု၊ လီ ငလး ဂျေဂိုခင်းလုဂ်းကွခင်း၊ ခပ်ယဝ့်။ ပိုင်လှိုင်း မခင်း လောင်းသူခင်းယုလမ်းခင်းခင်းမိုင်းတံးပွတ်း ဂွင်၊ ယမ်းခတ်းလိခင်းသေ ဂိုင်းသိမ်းယုလမ်းခပ် ကခင်းခပ်ကပ်ဝံတံးလိခင်းခင်းခင်း ပုခင်းတာ၊ ဂါခင်းလှိုင်းလံ၊ လှိုင်းကမ်၊ မုင်းမွင်းသေလှိုင်းပိုင် ကခင်းလောင်းမီးမုး ခင်းခင်းခေးခခေယု၊ ယဝ့်။ ဂါခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်း ခင်းငဝ်းလံးလှိုင်းခခေခခေ မိုခင်းသိုဝ့် ဝံဂျပွဲလှိုင်းလှိုင်းပခင်း (ပဂခင်းချီဝိတ်.)

ကမ်၊ ခခေ ကပ်ဝံဂါခင်းဂမ့်လှိုင်းသံလှိုင်း တွခင်းတာ၊ တူင်းလှိုင်းလောင်းခိုင်းခပ်ယဝ့်။”

သုခင်းလှိုင်း တီးလိခင်း

လွင်းတောင်းလမ်းလွင်းထိုင် ကခင်းဂိုခင်းဂျိုခင်းမီး ဂါခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်းခေးခခေ ပီခင်းဂါခင်းဂိုခင်းသင်းလွင်း လိဂ်းလံးပံးမားမီးငလးမံမီး နှိုင်းယမ်းပခင်းခိုလံး ဂါခင်းမိုင်းမိုင်းမခင်း ကခင်းငတ၊ မုးမိုင်း ပခင်းလှိုင်းပွင် လှိုင်းတိုင်းသိုင်၊ (2011- 2016)။ လှိုင်းခခေပီခင်းမိုခင်းမိုင်း လိဂ်းကခင်းတင်း လွင်းသိမ်းတီးလိခင်းခင်းလှိုင်းမုးခခေ ယဝ့်။ မံမီးငလးပေးလသီ၊ မု၊ လှိုင်းပခင်းခေးလီ ဂါခင်း လှိုင်းတိုခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်းယု၊ ဂျင်း ငလး ဂါခင်းလှိုင်းကပ် ခိုင်းခွင်သခေးဝကခင်းကမ်၊ ခင်းယမ်းခခေ လံးထုဂ်၊ လှိုင်းမုးသေ ဂိုခင်းဂျိုခင်းမုးဂါခင်းသိမ်းတီးလိခင်းတေတေ ဝုးဝုး ခင်းတူင်းလှိုင်းခခေယဝ့်။⁷¹

လမ်းလွင်းတီးသုတ်းဂေး မံမီး ငလး တောင်း ဂိုခင်းသင်းလှိုင်းခခေ ကမ်၊ မခင်းသုခင်းလံးတီး လိခင်းလွမ်းထုင်း တီးခင်းတူင်းလှိုင်းလောင်းခိုင်းခပ်ခခေ ယဝ့်။ လှိုင်းသေပီခင်းမုး ဂူခင်းဂိုခင်းဂါခင်းဂိခင်းလောင်း လှိုင်းကမ်၊ မီးတီးလိခင်း ကမ်၊ ခခေ ဂျသုခင်းဂိုခင်းလှိုင်း ဂိုလှိုင်းတာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်းခခေ ဂူခင်းလှိုင်းထုဂ်၊ သိမ်း တီးလိခင်းခပ် ကမ်၊ မီးတောင်းလှိုင်းသင်း။⁷² ဂါခင်းလိဂ်းလံး ဝံးပံးမားမီးဝါခင်းခခေလုဂ်းကပ်တီးဂါခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်း တာ၊ ယုလမ်းဂိခင်းသင်း ကခင်းကမ်၊ ပေးလံးသိုင် သင်ခခေသေ ထိုင်မုးဂါခင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်းကခင်းမီးဂါခင်း လှိုင်းတိုခင်းသုခင်းတာ၊ သုခင်းကွဂ်၊ ခခေဂေး မီး လွင်းတုမ့်ယွခင်းဂျိုလှိုင်း တီးခခေဂူခင်းတူင်းလှိုင်းပုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်း လှိုင်းကူခင်းကွခင်းတီးသုတ်း ဂိုခင်းဂျိုခင်းခင်း ခွတ်၊ ကမ်၊ သုတ်းကမ်၊ သိုင် ငလး နခင်းဂိုခင်းဂျ၊ ထိုင်ယဝ့်။⁷³

ကိင်ကပ်ခေးပိုခင်းခခေ၊ MOFF 2019 ဝုးလိုင်-

“ဂှ်းဂမ်းခင်းငတ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယုလမ်းမုး ဂွပ်းပိုင် ကမ်၊ မီးသုခင်းလှိုင်းတီးလိခင်းယဝ့်။ တီးခင်း လေးဝိုင်းခခေခခေ လောင်းသူခင်းပိုခင်းတီးခပ်

သုမ်းတီးလိခင်းဂမ်းကွခင်းတောင်းသုတ်း ယွခင်းပိုင်း
 ဂါခင်းဂေ၊သင်း၊ဗံးမိုင်းပံး (1964-1970) ကခင်း
 ထူမ်းလိခင်းဖုဂ်၊သွမ်း၊ 3,000 ကေ၊ဂျ. ငလး 12
 ဝါခင်း၊ ဝံးလင်သမ့် ယွခင်းပိုင်း“တိပ်းသီ၊တိပ်း”
 ကခင်းတပွဲမတေ၊ရှ်တီးသင်းခင်းပီ 1980 သေ
 လိုခင်းသုတ်းမး ခင်းပီ 1991 မိုင်းတပွဲမတေ၊
 တင်းခမ်းခပ်မး ငလးသိမ်းကပ်တီးလိခင်းရှ်း
 6,000 ကေ၊ဂျ.ပံးခေခင်းယဝ့်။ ဝံးလင်ခေခင်းကမ်း၊
 ပေးရှိုင်း လူင်ပွင်လိုင်း၊ ဂေ၊တင်းသီခင်းတင်း
 လူတုးဖုဂ်၊ပခင်း - လွဲခေ၊သေ ယဝ့်ဂေ၊သိမ်း
 ပးတီးလိခင်း တု၊ရှ်တီးတင်းလူတုးဖုဂ်၊ခင်းယဝ့်။
 ခင်းရှ်းဂေ၊ခိုင်း၊ သုမ်းတီးလိခင်း 12 ကေ၊ဂျ.
 ပုခင်းတု၊သီခင်းတင်းလူတုးဖုဂ်၊ကခင်းခင်း။ ဖွခင်း
 သိုပ်၊မခင်းသမ့် လောင်းသူခပ်ခပ်ခွဲ၊လူးဝါခင်း၊
 တိုင်၊တီးလိုင်းတီးလိခင်းသုင်လိုင်းသေ ယွခင်းပိုင်း
 ခပ်ဂမ်းခမ်း ပိခင်းပီးပိခင်းခွင့်ဂခင်းငလး၊ ခပ်လံး

မိင်၊တီးလိခင်းပခင်းဂခင်းလွဲ.ယဝ့်။ ကွင်းတီးလိုင်း
 ခင်းဖုဂ်၊ယးလမ်းလံးဂုလုး၊ ယွခင်းပိုင်းခခင်းငလး၊
 ဂါခင်းဖုဂ်၊ယးလမ်းဂေ၊ ခမ်းလိုင်းမးယဝ့်။
 လိုခင်းသုတ်းမးလိုင်း ခင်းသေဖုဂ်၊သွမ်းယး
 လမ်းခခင်း လောင်းသူခပ်တင်းခမ်း ကမ်းရှခင်း
 ကခင်းတိုင်တိခင်းတိုင်၊လိုင်း။ ခင်းကွင်းတီးတိုင်၊
 လိုင်းတင်းခမ်းခခင်း ဂုခင်းရှ်းလံးထူင်းပခင်းရှု
 မိုင်းဂခင်းယဝ့်။”⁷⁴

သုခင်း၊ဂူးယိမ်ခိုင်းလူင်းခေ၊

ဂမ်းပးခမ်း ပိဂ်သမ့်ယွမ်းရှပွဲတု၊ မိုင်းလောင်း
 သုခင်းလိုင်းကမ်း၊ပေးမီးသင် လောင်းဂူးယိမ်လံး ပုခင်း
 တု၊လူင်းထုခင်းဂါခင်းဖုဂ်၊သွမ်းခခင်း မခင်းလွဲးရှ်း
 ဂါခင်းရှ်တီးကွဂ်၊ရှ်းသူခပ်ခပ်ခေ၊ခမ်းမးသေ ခမ်း
 ပုခင်းလံးတင်းခခင်းခခင်းခခင်းသေတု၊ဂေ၊ သုခင်းတု၊

ကပ်လံးလွင်းဂူးယိမ်ဂိုင်,တၢခမ်,ခေခန့် ပီခမ်ပုံလွင်း; နိုင်,တၢလူင်ကခမ်ခိုင်; ပုခမ်းတၢ,လၢဝ်းသူခမ်သခမ် လွံသုင်ခပ်ခင်းမိုင်းမၢခမ်းယဝ်။ လွမ်းခေင်,မံမီးလူင်ပွင် လိုင်း; ဂီဝ်,လူလုးဂူးဂၢခမ်ခိုင်းလှိုင်းခေခန့်လိုင် ဂၢခမ် ဂူးယိမ်တင်းသီင်းလူင်,လံးဂမ့်ပုံလူလုး; ဂၢခမ်သိုဝ်ခံ၊ တီးလိခမ်ဂိုခမ်း ကမ်,ခေခမ် မံယေးခိုင်းကခမ်သ့, ဝိုခမ်းတံတူဝ်ပုံ-ကခမ်ဂီဝ်ခမ်းလွင်းခွင်းခမ်လံးဂီဝ်ခမ်း လံးသၢင်း; ပုခမ်းလၢဝ်းသူခမ်သီခမ်းလီဂ်ခပ် တၢ,ကပ် ဝိုခမ်းဂူးမးလံး; တီးယေးခိုင်းပံးမၢဂ်;မီးခပ်ယဝ်။

မီးခွင်းဂၢခမ်ဂူးယိမ်လူင်ပွင်လိုင်း; သွင်ကခမ် ပုခမ်းတၢ,လၢဝ်းသူခမ်ခပ်ခင်းမိုင်းမၢခမ်း; - ကခမ်ခိုင်; ပီခမ်“မျှ.လိင်းယွင်,” ကခမ်ဂွင်းဂၢခမ်ပုဂ်းပွင်ဝၢခမ်း; ခွက်;ဂေၤ.ကပ်ပုခမ်း;ဗွခမ်း; ငလ; ထီင်း;ကခမ်ခိုင်; ပီခမ်ခွင်းဂၢခမ်ဂူးယိမ်ဂၢခမ်ဗုဂ်,သွမ်း; ကခမ်ယေး ဝိုခမ်း; ဂီဝ်,ဂၢခမ်ပုဂ်းပွင်ဗုဂ်,သွမ်း;မိုင်းမၢခမ်း; လတံး ဂၢခမ်ပုံ။ ခေခမ်သေတၢ. ဝၢခမ်းလှိုင်းဗုဂ်,သွမ်းယး လမ် ဂမ်းပးခေခမ်လံးထုဂ်,ပၢဂ်;ပုံ ယွခမ်ပိုဝ်းခပ်ကမ်, မိခမ်းလွမ်းခေင်,တၢင်းလူဝ်,ကခမ်မၢဂ်;မခမ်းပုံ - တၢ, တေမီးသုခမ်,ရှပုံဂၢခမ်ဂူးယိမ် ကခမ်မီးတုးခွင်းဂၢခမ် မျှ.လိင်းယွင်,ခေခန့် ဝၢခမ်းလူဝ်,လံးမီးခေခမ်လှိုင်း 80 မုဒ်ရှေ့ရှိုခမ်း၊ ဂူလုးဂး ဝၢခမ်းလှိုင်းဗုဂ်,ယးလမ်ဂမ်း; ပးခေခမ်ခန့် လီဂ်သေ ဗေတ်,ဗေတ်,ဗေတ်,ဗေတ်ခေခမ်ပုံ လွမ်းသခမ်လွံသုင်တီးဂံခေခမ်ယဝ်။ ယေးခိုင်းဂီဝ်, ဂၢခမ်ပုဂ်းပွင်ဗုဂ်,သွမ်း;မိုင်းမၢခမ်းသမ့် ထီမ်ပခမ်လွင်း; ဂူးယိမ်တွခမ်းတၢ,လၢဝ်းရှံးခပ်;ပွတ်းလိခမ်ပီင်းလှိုင်းမီး ဝိုတီးလိခမ်ယဝ်၊ ဝၢခမ်းလှိုင်းမီးလွမ်းလွံသမ့် လှို.တိုဝ်း ပိုင်ဂၢခမ်လတံးဂၢခမ်လိခမ်လွမ်းဗုဂ်;ထုင်းသေ ကမ်, မီးဝိုသီခမ်းမံတီးလိခမ်။ ဗွခမ်းသိုပ်,မခမ်းသမ့် လၢဝ်း သူခမ်ယးလမ်မိုင်းလီဂ်တင်းခေခမ် လံးကိုင်ပိုင်;ခေခမ် ဂၢခမ်ဂူးယိမ်ခိုင်း ကခမ်ကမ်,လှို;တၢင်းဂၢခမ် ကခမ် မီးခီးလွမ်းလှိုခမ်သုင်တေတေဝးဝး; လုဂ်ကပ် 5 ပုခမ်း ထိုင် 20 ပုခမ်းခေခမ်ယဝ်။

ဂးခခမ်ခီးတွက်, ခင်းပိုင်ဂၢခမ်ဂူးယိမ်ခိုင်း သီခမ်းလီဂ် ကခမ်ကမ်,လှို;တၢင်းဂၢခမ်ခေခမ် ကိုင် ခေခမ်လွင်းယုမ်,ယမ်၊ လွင်းလမ်လှိုငလ;လွင်းဂွင်ဂံ, ခေခမ်ရှိုခမ်း ခင်းခေခမ်ယိမ်ပခမ်ငလ;ဗုဂ်;ယဝ်။ တၢ, ဂူးယိမ်မးတီး; ပီခေခမ်လှိုဝိုခမ်းခေခမ် ဂံလံးရှခမ်ဝးပီခမ်

ခေခမ်လှိုဂ်;လီတီးသုတ်းယဝ်။ ကပ်ခိုခမ်းဂူးတီးဂူးခမ်းဂး ခင်းဝိုင်း ကခမ်ကမ်,လူဝ်,လံးမီးခွင်းခွင်ဂမ့်သင်ခေခမ် ဂီဝ်ခမ်းမီးဂးခခမ်ခီးတွက်,သုင်သုတ်း - မၢင်ပွက်;ထိုင် 20 ပုခမ်းတေၤ,လှိုခမ်ယဝ်။ လၢဝ်းသူခမ်ယးခေခမ်းယိုင်း တံးဂေၤခေခမ်; တီးငေခမ်းဝိုင်းလွံလိမ်ခင်းမိုင်းတံးပွတ်း လၢခမ်းခံးခေခမ်လွင်းမခမ်းကပ်ခိုခမ်းဂူးတီးပီးခေခမ်မခမ်း ဂေၤခေခမ်; တၢ,တေလူင်းတိုခမ်း ခင်းဂၢခမ်ဗုဂ်,ယး လမ်ဝး -

“ခးရှမ်းဂူးယိမ် ဝိုခမ်းမၢခမ်းခိုင်;လၢခန့် (မွက်; 600 တေၤ,လၢ,) တီးရှိုခမ်းလုင်းခးရှမ်း တၢ,တေ လူင်းတိုခမ်းခင်းဂၢခမ်ဗုဂ်,ယးမိုင်းပီဂံ။ ဂမ်းပး ခေခမ် ရှမ်းခးရှမ်းခိုခမ်း ကခမ်လံးမးတီးခိုခမ်းခပ်; ယးလမ်မိုင်းပီပုခမ်မးသေ ခိုခမ်းလူင်းတိုခမ်းခင်း ခမ်းဗုဂ်,ထီင်းပွက်;ခေခမ်ယဝ်။ ဂူလုးဂး လွက်; သူခမ်ယးခးရှမ်း ခင်းသွင်ပီပုခမ်မးခန့် ခွခမ်, ကွက်,မခမ်းကမ်,ပေးလီ - မိုင်းဗွင်းယမ်းကပ် ခေခမ် ယွခမ်ပိုဝ်းဗုဂ်မးလၢဝ်ပီတံးယၢင်ယး

ခေခမ်းယိုင်းဂးခးရှမ်းဂေၤခေခမ်; လူလုခပ်;ဂၢပ်, ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းတွက်,

ဂမ်းပုးခမ်လေး၊ ချးရှင်းရှင်းကပ်လံးယုးလမ် သာမ်လွံ (4.8 ဂီးလူဝ်း) ဂမ်းပုးခမ်ချးရှင်းယမ်း လံးမုးရှင်းလွံ (9.6 ဂီးလူဝ်း) ယဝ်။ လုင်းရှင်း ရှင်းယုးခမ်းခီးတွက်၊ ဂါခင်ဂူးယိမ်သာမ်ပုးခမ်းတေ၊ လိုခင် ယွခေပိုဝ်းရှင်းပိခင် ပီးခွင့်လမ်လုံဂခင် ငလးရှင်းခိုင်၊ လွံးဂခင် ဗွင်းယမ်းတုဂ်းတင်းယပ်၊ ဗိုတ်၊ ယဝ်။ ခတ်းလုံပခင်ခိုခင်းလုင်းရှင်း ဝိုခင်း ရှားသီခင် (ခိုင်၊ ဝိုခင်းဂူး) လင်ခတ်းကပ်ယုး မိုဝ်း ပုခေမုးသေ မုင်းမုင်းတု၊ တေပခင်ခိုခင်းထိုင်၊ ခိုင်၊ ခိုင်၊ ပီသိုင်၊ ခေယဝ်။ ပိဂ်သမ့်ဝုးချးရှင်းလူဝ်၊ ပခင်ခိုခင်းလုင်းရှင်း ခီးတွက်၊ တေ၊ လိုခင်တိမ်၊ သုတ်းသေတု၊ ဂေး၊ တု၊ တေပခင်လံးခိုခင်းဝိုခင်း ဂူးခေခေ လံးကပ်ခတ်းယမ်းဂါခင်ဗုဂ်၊ သွမ်းသွင် ပွဂ်၊ ယဝ်။ ပုခင်းတု၊ လုင်းသုခင်ယုးလမ်ကခင် ကမ်၊ ပေးမီးသင် လိုဝ်းလံးယိမ်ဝိုခင်းမုးဗေ၊ ခွဂ်၊ လုလုးဂုးခခေခီးတွက်၊ သင်ခေခေ ချးရှင်းကမ်၊ ဝုခေလွမ်းလံးယဝ်။ မိုဝ်းခပ်ထုပးလုး လွင်းတုဂ်း လုံဂ်၊ ဂါခင်ဝိုခင်း ကခင်ပိခင်ယွခေလုလုးဂုးခခေ ခိုခင်းလုင်း၊ ကပ်ယုးကမ်၊ ပေးလီ ကမ်၊ ခခေ ဂါခင်ဗေ၊ မုလုလုလုးတမ်၊ ခုတ်၊ ခပ်ခေခေ တု၊ ရှုံးလုင်းသုခင်ယုးလမ် လိုဝ်းကခင်ကမ်၊ ပေးမီး သင် ပုခေလွတ်းကွဂ်၊ တုင်၊ ခခေ၊ ရှင်းရှင်းခခေ ယပ်၊ တေတေယဝ်။”

ပိဂ်သမ့်ဝုး မီးလွင်းခွင့်ခမ်တင်းသိုင်၊ ကခင် ရှိတ်းရှုံးလုမ်းဂါခင်ဝိုခင်းခပ် ကမ်၊ ထိမ်ပခင်ဂါခင်ဂူး ယိမ်ဝိုခင်းသီခင်းလီဂ် တီးတုင်၊ ဝုင်းဝါခင်းခွဂ်၊ ခပ်သေ တု၊ ဂေး၊ လုင်းသုခင်ယုးလမ်ခပ် တိုဂ်မီးဂါခင်ခပ်၊ ထိုင် ဂါခင်ဂူးယိမ်ကမ်၊ လုင်းတင်းဂါခင် လံးလံးတီး လံးလံးတင်းယဝ်။ ယွခေပိုဝ်းကမ်၊ ပေးမီးဗေး တု၊ သုမ်းဝိုခင်းဂူးငလး၊ ဗုပခင်ယိမ်ဝိုခင်းသုခင်၊ တုင်ခပ် ရှုံးယိမ်ဝိုခင်းပခင်လုင်းသုခင် လိုဝ်းယိုင်းကါခင်းဗုဂ်၊ ယုးလမ်လိုင်သေ လိုဝ်းဗုဂ်၊ မာဂ်၊ ခပ်တပ်၊ ခေမ့်တင်၊ လိုဝ်းယဝ်။ ပွတ်းကွခင်၊ တွခင်းခိုင်၊ ကခင်ခေပိခင် ယွခေ ခတ်းဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးလမ်ပွတ်းလိုင်သေမာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေမ့်တင်၊ လိုဝ်းတင်းခမ် ငလးဂုးခခေယုး လမ်လိပ်းဂေးခမ်လိုင်ယဝ်။ သင်လုင်းသုခင် ကမ်၊ မီးဝိုခင်း တု၊ ပခင်ခိုခင်းဝိုခင်းဂူးလိုင် ဗုပခင်ယိမ် ဝိုခင်းသုခင်၊ တုင်ဂမ်းဗွင်းတေကပ်ယုးလမ်လိပ်းဂမ်း

ဗွင်းတင်တိခင်းယဝ်။ ဂုးခခေခီးတွက်၊ ယမ်းလိပ် ပုခင်း တု၊ ဝိုခင်းဂူးခင်၊ ခခေခခေ ပိခင်မွဂ်၊ 5 ထိုင် 10 ပုခင်း ကိုင်ခိုင်လွင်းလမ်လုံတုင်၊ ဝုင်း ခင်းဂါခင်ဗုဂ်၊ ငလးဗုပခင်ယိမ်ပခင်ယဝ်။ ကခင်ခေထုဂ်၊ ရှိတ်းရှုံးမခင်း လုံလုလုး၊ လုင်းသုခင်ယုးလမ်ပကုင်းဂေး၊ ခိုင်၊ ခင်း လေးဝိုင်းသီ၊ သိုင်၊ မိုင်းတံးပွတ်းလုခင်းဝုး -

“ယွခေပိုဝ်းခပ်ရှုဝုး ရှင်းတေကပ်ယုးလမ်သေ သံးခခေခိုခင်း ခင်းလံးလံးလိုခင်ခခေလံးငလး တု၊ တေဂူးဝိုခင်းတီးဂူးခင်းဂု၊ ကမ်၊ ခခေ သေ ဂေး၊ ဂေး၊ ထိုင်၊ ခခေ ငံးလိုင်တွခင်းတု၊ ရှင်း ယဝ်။ ယွခေပိုဝ်းဂုးခခေယုးလမ် ခမ်လိုင်မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေမ့်တင်၊ လိုဝ်းငလး၊ ခပ်ကမ်၊ လုင်၊ မံး လုံလွင်းသုမ်းဝိုခင်းခပ်။ ပိဂ်သမ့်ဝုးရှုဝုး သင် ရှင်းဂိုဝ်းဝိုခင်းခိုင်၊ လိုခင် ကမ်၊ ခခေ သွင် လိုခင်လိုင် ရှင်းလုင်းလံးဂုးခခေလီလိုင်သေတု၊ ဂေး၊ ယွခေပိုဝ်းဝုးရှင်းလုင်၊ လံးခါဂမ်းသိုဝ်း တု၊ တေပခင်ခိုခင်းဝိုခင်းဂူးဝံးလင်ကပ်မာဂ်၊ ခပ်၊ တပ်၊ ခေမ့်ခခေငလး ရှင်းလံးဂုးခခေဂုခင်၊ ဗုဂ်၊ သွမ်း ရှင်းတိမ်၊ တု၊ သေ၊ (ခွဂ်၊ သေယုးလမ်)။ တွင့်ရှင်း ကမ်၊ ပွဲလံး။”

ဂါခင်လုံတိုဝ်းယုးလမ် လွမ်းဗွင်းထုင်း ငလး ပိခင်ယုးယု

ခွဂ်၊ လိုင်သေ ပိခင်ဂါခင်ရှုဂ်ခင်လီဝ်တွင့်ငလး၊ သီခင်းတင်းဝိုခင်းခပ်၊ ခခေ ဂါခင်ဗုဂ်၊ ငလးဂါခင်လုံ တိုဝ်းယုးလမ် ဂံးလံးထုဂ်၊ ထုမ်ဝိုလုံဂ်လုံဂ် တီးခင်း ဗွင်းငလး၊ ဗွင်းထုင်း ရှင်းတုင်၊ ဝုင်းလုင်းသခင်လွံ တင်းခမ်ယဝ်။ ယုးလမ်လုင်းထုဂ်၊ လံးကပ်ဝိုပိခင် ခခေ၊ တုခင်းကခင်ဗုဂ်၊ ကမ်၊ ခခေ ယုးယုဗွင်းထုင်း ဂပ်၊ ငဂ၊ တီးသုတ်း ရှင်းခိုဝ်းဂူးခင်းခိုင်၊ ကခင်ယဝ်။ ဂူးခင်းလိုင်ယု၊ ခင်းကွင်းတီးဂံ ကခင်ဂံတီးပခင်ပံးယု၊ လီခခေ သိုပ်၊ လုံ၊ ငလးဝိုဂုးခခေယုးလမ် ပိခင်ခခေ၊ ယုးယုဗွင်းထုင်း တု၊ ယုတ်းယုငင်းလံးလံးလံးလိုင် လိမ်ခေဝ်၊ တွင့်ဂု၊ ဗေ၊ ပုးလုံတီး၊ လိပ်းငလးကံ၊ ယဝ်ဂေး၊ တု၊ တေရှိတ်းရှုံးဂါခင်တွင့်မံးလုတ်းယွမ်း ခခေယဝ်။

ဂူခင်းခိုင်းခေ၊၅၂၊ လိုင်းလံးထုဂ်၊တွင်းထမ် သပ်းလိင်းခေ လံးခပ်ကပ်ယားလမ်ဂမ်းဗွင်းသို၊ခင်း ဂူဂ်မီ၊ခပ်၊ ဂှင်းဗွင်းသေယဝ်ဂိခပ် တျ၊တေဂိုတ်းလွင်း တွင်းခေ၊ဂှ်း ကမ်၊ခေခပ် ကပ်ယားလမ်တျးသို၊တီး လိပ်းတျ၊တေဂှမ်းလို့တ်းယဝ်။ခေင်းယိင်းလိုင်းကခပ် ထုဂ်၊တွင်းထမ်ခင်းမိုင်းတံးဂေ၊ လိုင်းတိုင်းခေ၊ဝံးဂေ၊ ခခပ်ယားလမ် ပိခပ်ယားယုလွမ်းထုင်း ကခပ်မိခင်း ယမ်လီခေခေယဝ်။ ကိင်ကပ်ခေင်းယိင်းဂေ၊ခေင်း ကခပ်ဗုဂ်၊ယားလမ်ခေခေဝုးလိုင်း-

“ယားလမ်ခေ ပိခပ်ယားယုလမ်၊လွင်းပုခင်းတျ၊ ဂှမ်းသေဂှမ်းခို၊သိုပ်၊ဗုဂ်၊ယားလမ်ယု၊ယဝ်။ ဂှမ်း ဂူဂ်ယားယုလိုင်းကပ်သခပ်ခေမိးဂှ်းတံးဝံ။ ခေဂှ်း သေခေခေ သင်ဝိုင်း ကမ်၊ခေခပ် ဂှ်းခပ်ကမ်၊ယု၊ လီပေးခေခေလိုင်း ဂှမ်းဂေ၊လိုင်းယားလမ်ပိခပ်ယား ယုတျ၊ခပ်ယဝ်။ သင်ဝုးလုဂ်၊ကွခင်းခပ်ခေပ် ကမ်၊ခေခပ် လိပ်းသိပ်၊လိုင်း ဂှမ်းကပ်ယားလမ် ခေခင်းခေမိးသေ တျးလွမ်းတူဂ်ခပ်ယဝ်။ သင် ဂှမ်းမီးလွင်းလိပ်းသိပ်၊လိုင်း ဂှမ်းခေယားလမ် သေဂိခပ်လံးယဝ်။ ဂှမ်းဂေ၊လိုင်းယားလမ် ယုတွင်း ဂှ်းလံးယဝ်။ ယားလမ်မိး၊ခေယားယုလိုင်းကပ် သခပ်ခေမိးဂှ်းတံးဝံခေခေ ပိုင်းဂခပ်ဝံယဝ်။ ယား လမ်မိးခေ ခပ်၊တင်းတိုင်းတေတေ ပုခင်းတျ၊ ယိုင်းကခင်းဂခပ်ယုတ်းယုယဝ်။တျ၊ဂှ်းမီးသုခပ်၊ လံးဗုဂ်၊ယားလမ် ပိခပ်မဂ်၊ထုဂ်၊လွမ်းမိးမိး ခေခေ တေလီယု၊ယဝ်။”

ဗုဂ်၊လံးဂေ၊ခေခေ ကခပ်လံးထုဂ်၊တွင်းထမ် ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းဂှ်း၊ခေခေ မွဂ်၊လတ်းခေဝုး ယား လမ်ခေမိးဂှ်းမိးခခပ် ပိခပ်ဝံယားယုလွမ်းထုင်းခေခေ ကခပ်ယဝ် “ပုခင်းတျ၊ဂှ်းလိုင်း ယားလမ်ခေ ခို၊ဝုးပိခပ် ယားယုဗုဂ်၊ကခပ် ကခပ်ဂှ်းလိုင်းတိုင်းတွင်းတျ၊တင်း ခံးတင်းပိခပ်ဂူ၊လိုင်းလိုင်းယဝ်။”

ဂခပ်သု၊ခေလိုင်းယားလမ်ခေ ကမ်၊ခေခေဝုးဝံ ပိခပ်ပိုင်ဂပ်၊ဂူဂ်၊ ဝံပိခပ်ပု၊ခေခေ၊ခေခေ၊ခေခေထုင်း ခေခေကခပ်ယဝ်။ ယားလမ်လံးထုဂ်၊လိုင်းလွမ်းထုင်း ခေခေ ပင်တူင်၊ဝိုင်း မိုခပ်ခေခေ၊ ခိုခင်းဂှ်းမိး၊ ပင်ပွဲးကပ် မဂ်၊ခပ်၊တပ်၊ခေမိး ပင်ဂူဂ်၊ပို၊ ပင်ပွဲးပိမိး၊ ဂခပ်

ကပ်၊ကူဂ်၊တွင်းဝိုင်း ခေခေဂခပ်ခေခေလိုင်းလမ်၊လွင်း ကိဂ်၊ပင်မု၊သု၊လိုင်းခေခေယဝ်။ ယားလမ်ခေလံး ထုဂ်၊ကပ်ယိုခင်းပခပ်ဗုဂ်၊ ခိဂ်၊လိုင်းလမ်၊လွင်း ခေခေ ဗုဂ်၊ခေခေခိုင်း ဂှ်းပိခပ်ဂခပ်ခေခေလွင်းဂှ်းတွင်း ခေခေလွင်းခေမိးထိုပ်ယဝ်။ မိးဝံပိုခင်းယားဂှ်း ဂခပ် ဗုဂ်၊သွမ်း ခေခေ လွင်းပိုင်းကိင်ယားလမ် ပုခင်းတျ၊ ဂခပ်ဂှ်းဂိခပ်လိုင်းတွင်းသေ ယားလမ်ပိခပ်မု၊ခိုင်းဂှ်း ပင်တူင်၊ဝိုင်း ခေခေ လွင်းယုမိး၊ယမ်တင်းလို ကခပ် လံးထုဂ်၊ယိုခင်းပခပ်ဂခပ်မု၊ပခပ်သိုပ်၊ပခပ် ခေခေတွင်း ဝိုင်းလတ်းခိုင်းလိုင်းခေခေယဝ်။ ပိုခင်းဂူခင်းတင်းခေခေ လိုင်းယု၊လွမ်းသခပ်လွဲသုင်မိုင်းတံး တိမ်ဝံလုဂ်၊က ပုမိး၊ခေခေထုင်း၊ လံးဂှ်းတံးလံးသင်း၊ခေခေထုင်း၊ ဂခပ် ယုတ်းယုလွမ်းထုင်း ခေခေ တင်းယုမိး၊ယမ်လိုင်းဂှ်း ဝံဂခပ်လိုင်းတိုင်းယားလမ်ယု၊ယဝ်။ ကိင်ကပ်ဗုဂ်၊တင် တူင်လတ်းသုခပ်ယားလမ်မိုင်းမခင်း (MOFF) ဂေ၊ခေခေ ဝုးလိုင်း-

“ဂူခင်းဝခင်းဂမ်းဗွင်း ဂမ်းခေခေလိုင်းယားလမ်ပိခပ် ဂခပ်လု၊ဗု တျ၊မင်၊ဂလု၊မဂ်၊ခပ်၊တပ်၊ခေမိး ခေခေ၊ခိုင်းဗဂပ်၊လပ်၊သင် ကမ်၊ခေခေ တျ၊ တေခေဂခပ်ဂှ်းတွင်း ခေခေလွင်းခေမိးထိုပ်ထုး ခိဂ်၊လိုင်းခပ်၊ဂှ်းပင်မု၊သု၊ ပင်ဂူဂ်၊ပို၊ ခေခေ ပွဲးလမ်၊လွင်းတင်၊လိုင်းယဝ်။ ဂူခင်းလိုင်းယု၊ လွမ်းလွဲဂေ၊ လိုင်းတိုင်းယားလမ်ပိခပ် ခိုင်းဂှ်း ခေခေ ခေခေမိးလိုင်းမိးခေခေ လိမ်ကပ်ဝိုင်း လိုင်း မိးခေခေခေခေ ကမ်၊ခေခေ ပိခပ်ခေခေခေခေ လီ တျ၊ ဂှ်းဂှ်း မိးလိုင်းကမ်၊လီ ပိုင်လုင်မခင်း မိုဂ်၊ လမ်းတူင်ထိုခေခေ၊ခေခေယဝ်။”

လတ်းသုခပ်ယားလမ်လု၊ တီးလေ၊ဝိုင်းမိုင်း သတ်၊ မိုင်းတံးပွတ်းကွဂ်၊ဂေ၊ခေခေ ဂမိးလတ်းခေဝုး ခေခေလိုင်းသေပိခပ်ခေခေခေခေ မိးလွင်းတင်းလမ်၊ လွင်းခေခေထုင်း ခေခေ ဂခပ်လိုင်းပိခပ်ယားယု တျ၊ဗုဂ်၊ ယားလမ်ယု၊ယဝ်-

“ယားလမ်ခေ ကမ်၊ခေခေဝုးပိခပ်မဂ်၊ခေခေခေ တျ၊ လံးမု၊ခေခေ ပုခင်းတျ၊ဂူခင်းလု၊ခေခေ၊ခေခေ၊ ဂှ်း။ ဂှ်းလိုင်းယားလမ် ပိခပ်ခေခေ၊ယားယု ခေခေထုင်း တျ၊ယုတ်းယုတင်းပိခပ်တင်းခေခေ

ယဝ်။ ရှမ်းဂေးလုံ.ယးလၢမ် ခၢ်ဂၢၤခၢ်ခၢ်တီးသၢင်; တူင်,ဝူင်ရှမ်းတင်းခၢမ် မိၤခၢ်ခၢ်,ပၢင်ဂူပ်.ဂူး၊ ပၢင်သွမ်း၊ ဂၢၤခၢ်ခၢ်ခၢ်ရှိုခၢ်ခၢ်, ငလးပၢင်ပွဲးတူင်, ဝူင်တၢင်,လိဝ်းယဝ်။ ယးလၢမ်ပီခၢ်ပွတ်းတွခၢ်; ဖေဝတူင်,ဝူင်ရှမ်း၊ တၢင်းယုမ်,ယမ်ရှမ်း ငလး တီး ရှိုဝ်းယမ်ရှမ်းယဝ်။”

ယးလၢမ်ခၢ်ဂေး လံးကၢ်လုံ.တၢ်လူ,ပခၢ် ဖီ ပူ,မွခၢ်,ခၢ်ယးငလးဖီပူ.ပး ရှမ်းခၢ်ခၢ်ခၢ်လုံငလး; တူလုံးထိုင်ဂူခၢ်ခၢ်ဂေးတၢ်ရှိုခၢ်ခၢ် ခၢင်,ရှိုခၢ်ခၢ်တေ ယူ,လီငလးခိုခၢ်ခၢ်,မၢ်,မီးလီပီခၢ်ယဝ်။ တူင်ယၢင်, မခၢ်လိုင် ဂူခၢ်ခၢ်ခၢ်ဂယခၢ်ယုမ်,ယမ်ဝး ယးလၢမ် ပခၢ်လၢပ်;လီ တီးခၢ်ဂၢၤခၢ်ခၢ်,ထိုခၢ်, ငလး, ဂိတ်, ခေသတ်းလိဝ်းမီးခွင့် ကိတ်,ခီရှမ်းရှံပခၢ်ခၢ်ယဝ်။ လွမ်းခၢင်,လၢင်းသူခၢ်ယးလၢမ်ဂယခၢ် ငလးဝိင်းခၢ် ခုခၢ်, ခၢ်ခၢ်ခၢ်တီးပွတ်းလၢခၢ်ခၢ်ဝးလိုင် --

“မိၤခၢ်ခၢ်ရှမ်းဂူးငလး,ထိုခၢ်,ခခၢ် ဂူခၢ်ခၢ်ခၢ်ဂယခၢ်; ရှမ်း ပးယးလၢမ်ကိတ်းကွတ်းဂူးတၢ်သေ,ယဝ်။ ရှမ်းရှိုခၢ်ခၢ်တၢင်းလူ,ကိတ်းကွတ်း ကၢၤခၢ်ခၢ်ပးယး လၢမ်၊ မၢ်,မူ. လီခၢ်ယး ငလးလဝ်;ခဝ်; ပခၢ် တီးဖီပူ.ထိုခၢ်,ယဝ်။ ရှိုခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ် ရှမ်း လမ်းလံး;တူင်ထိုခၢ်,ခခၢ်လိဝ် ငလး; ရှမ်းကမ်, လံးထုတ်,တူင်ထိုခၢ်,ခခၢ်ရှမ်း။ တၢင်းယုမ်,ယမ် ငလး;တၢင်းရှိုခၢ်ခၢ်ခၢ်;ကၢၤခၢ်ခၢ် လံးထုတ်,ပုတ်; ဂၢၤခၢ်ခၢ်ပၢင်သိုပ်,ပၢင်သေ ဂူခၢ်ခၢ်ခၢ်,ရှမ်းဝခၢ်; မိၤခၢ်ခၢ်ခၢ် တိုက်ရှိုခၢ်ခၢ်;ကၢၤခၢ်ခၢ်ယူ,။”

မိၤခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်,ဂပ်, ဂူခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်,ဂၢ်.လိဝ်း ယူ,သင်းလွမ်းပွတ်းရှင်, ပိုခၢ်တီးငလးဂိတ်းခခၢ်ဂေး ပူယးလၢမ်ပီခၢ်ပွတ်းတွခၢ်;လမ်,လွင်း; ပီခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်; ဖခၢ် ဖခၢ်;ထုင်းခပ်ကၢၤခၢ်ခၢ်;ယဝ်။ ပိတ်သမ့်ဝး တူင်,ဝူင်; ခရိတ်ယၢခၢ်,ခပ်ပိုခၢ်ပိတ်;မး တၢင်းရှိုခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ် ခၢ်သိုပ်,သိုပ်,သေတၢ်.ဂေး ဖုးတၢင်တူင်ခၢ်ရှိုခၢ်ခၢ်; လဝ်;သၢင်လဝ်;မၢ်,ခပ်ဂမ်;ပးခမ် သူ,ယးလၢမ်လွမ်း ဂၢၤ ဖခၢ် ယမ်းသီတ်;ဂးသီတ်;ခခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်,တၢင်,

ခင်းယိင်းခပ် လေး၊ ဂါခင်ဖုန်၊ယားလမ်

ခင်းယိင်းခပ် ပီခင်ငဝ်းခင်းဂါခင်ဖုန်၊ယားလမ်လေး၊ရှိတ်းသင်း၊ဂါခင်မိုခင်ဂခင် ကခင်ဂူခင်းလံးရှိတ်းသင်း၊ ခင်းသူခင်ယားလမ်ဂမ်း၊ပးခမ် - လုန့်ကပ်ဂါခင်ရှင်း၊ရှိတ်းတီး၊လိခင် တော့ထိုင် ခမ်းမံ၊ ခမ်းကပ်ယူ၊ယဝ်။ မာင်ပွန်း၊မာင်လှိ ဂါခင်ငါခင်းလင်းထုန်း၊လိက်၊ ဝံ လွမ်းလူလှ်းခမ်းဂတ်းရှိတ်းတင်လေး၊ကခင်ရှိတ်းလံး-လူလှ်း၊ဂူခင်းလံးရှိတ်းသင်း၊ဂါခင်ရှင်း၊ရှိတ်းတီး၊လိခင်ဂမ်း၊ပးခမ် လေး၊ ခင်းယိင်းကပ်လှိသွံ့၊ခိုဝ်ဂါခင်ဖုန်၊ယားလမ်လှိမ်းမီး ရှပ်ယွံ့ရှပ်ယိမ်းခခေယဝ်။ ခွန်းလှိဝ်သေယားလမ်ခခေ ခင်းယိင်းတင်းခမ်ဖုန်၊သေခံ၊ မာန်၊ခပ်၊တပ်၊ခမ်းတင်၊လှိမ်းကခင်မီးပး ခင်၊ ဂး၊ခီ၊ မာန်၊ထေး၊ပတ်၊ မာန်၊လွန်း၊ ထုင်၊ ခိင်၊ မိခေ၊ တွင်လိခင်းယား၊ ခပ်၊ဂပ်၊ ဖုန်းဂတ်၊ လေး၊ဂူလှ်းလှိမ်းခေယဝ်။ ခမ်းခင်းလေး၊ခွန်းကွန်း၊ခင်းထိုခင်၊တင်၊လှိမ်း ပီခင်ကခင်ရှုယပ်၊မး မိုဝ်၊ကမ်၊ ပေးရှိင်ခေသေတု၊ ဂမ်း၊ခင်း၊ဂေး၊ရှုခမ်းခမ်းခင်းလေး၊ ခွန်းခွင်ခင်းထိုခင်၊လှိမ်းခခေယဝ်။ လိုခင်းသုတ်း

မး ခင်းယိင်းဂမ်း၊ခင်း၊ဂေး၊ ရှိတ်းဂါခင်ဂါခင်လင်း၊ ရှိတ်းသူခင် ရှုရှု၊ငိုခင်းခပ်၊ခေး၊ရှုခင်းခပ်လှိဝ်မးယဝ်။

ခွန်းလှိဝ်သေရှိတ်းဂါခင် တီးခင်းရှိတ်းသူခင်လှိမ်းခခေ ခင်းယိင်းခပ်ဂေး၊ ရှပ်၊ပုခင်း၊ခင်း၊ခေး၊ ရှုခင်းဂမ်း၊ခမ်သေ ရှိတ်းသင်း၊ဂါခင်ခေး၊ရှုတော့ ရှုခင်းဂမ်း၊ခမ် မိုခင်ခင်၊ရှပ်ခပ်၊ လှိမ်းခွန်း လေး၊လှိမ်းလေး၊လှိမ်းကွန်း၊ခပ်ခခေယဝ်။ ခပ်ဂေး၊ ဂမ်း၊ပးခမ်လံး၊ရှင်း၊ရှိတ်းခပ်၊ဖုန်း ပုခင်း၊တု၊ဂါခင်လူ၊တုမ်ဂခင်လေး၊ပင်တုင်၊ဝှင်း ကိတ်၊ပးတု၊မုခင်လင်း၊ ရှုခင်းလှိဝ်သိုက်၊လေး၊တမ်၊ခေတ်၊ လှိမ်းဂွံ့ဂွံ့လေး၊ထိုင်ဝါခင်းလှိမ်းခခေယဝ်။ ပုခင်း၊တု၊ခင်းယိင်းဂမ်း၊ပးခမ်ခခေခင်း၊ဝခင်းခင်း၊ဝခင်းခေံ ငတ၊လှိမ်းမွန်း 4 မှင်းဂါခင်ခင်းသေ သုတ်းသိင်းမွန်း 8 မှင်း ကမ်း၊ခခေ 9 မှင်းဂါခင်ခမ်း၊ မိုဝ်၊ဂါခင်ခေး၊ရှုခင်းတင်းသိင်းယဝ်တုင်၊ ခခေယဝ်။ မိုဝ်၊တိတ်၊ဂါခင်တင်း ရှုခင်းလံးဂမ်း၊ပးခမ်လှိမ်းလှိမ်း၊ခမ်းယမ်းခမ် တီး၊ဂါခင်လှိမ်း၊ ဂါခင်တုင်၊ ဝှင်းလေး၊ဂါခင်မိုင်းလှိမ်းခခေလှိဝ် ခွန်းလှိဝ်သေပင်ပွံးတီး၊ရှိတ်းယမ်းလေး၊ပင်တုင်၊ဝှင်း မိုခင်ခင်၊ပင်ဂူပွံ့

လှိမ်းလှိမ်းခင်းယားလမ် ပုခင်း၊တု၊ဖုန်၊လိမ်း၊ခင်း၊ခင်း

ဂူး ကမ်,ခေခပ်ပင်သွမ်းလှိုင်းခေခေ ခေင်းယိုင်းခပ်
ဂမ်းပုးခေခပ် ကမ်,ပေးမီးခမ်းယမ်းလှိုင်းသင်။ တီး
ပင်ပွဲးယို,လှိုင်းခေခေသမ့် ဂူခင်းလုံးခပ် ဂုံ့ဂုံ့လုံး
ကပ်ပုခင်းခေခေရှင်တူမ်းယဝ့်။ ကပ်ခေင်းယိုင်းပ
ကူင်း ကျယု 50 ဂေ့ခေခေ; တီးလေးဝိုင်းရှင်ပူင်း မိုင်း
တီးပွတ်းလခင်းဝုးလှိုင်း-

“ခေးရှင်းလုဂုံ့ခေခေလှိုင်းခေခေ ဂုံ့ဂုံ့ခေခေရှင်တူမ်း
ခေခေဂေခေရှိုခင်းတင်,လှိုင်း ကိတ်,ပုးဂေခေလှိုင်း
လေးလခေခေခေခေ,ခေးရှင်းသွင်ဂေ့ယဝ့်။ ယဝ့်ဂေ့
ခေးရှင်းရှင်,ရှိုခင်းကိပ်,ခပ်;သေဂေ့,သူခေခေ။ဝံးလင်
ဂေခေခေးရှင်းတီးခေခေသူခေခေခေ ခေးရှင်းပွတ်းရှိုခင်း
မိုင်းရှင်ခမ်း; ရှင်,ရှိုခင်းခမ်းခမ်းခေခေ;ရှိုခင်းဂေခေ
ခေးရှိုခင်းထိုင်းယဝ့်။ ခေးရှင်းခပ်;တီးခေခေ ဝံး
လင်ဂေခေရှိုခင်းလှိုင်းခေခေယဝ့်သိုင်းခေခေယဝ့်။”

တင်းယပ်,ခေခေ,လှိုင်းခပ်မိုခေခေ ဂုံ့ဂုံ့ခေခေ
ခေင်းယိုင်းကွင်းတီးလှိုင်းခေခေဂမ်းပုးခေခေ သင်,ခေခေ
မေးလှိုင်းလမ်လှိုင်း ခေခေရှိုခင်းဂေခေခေ,ခေခေ မေး
ခေခေလှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
လှိုင်း ခေင်းယိုင်းတီးဂေ့ခေခေ; တီးဝေခေ;သခေခေ
လေးဝိုင်းလှိုင်း မိုင်းတီး ခေခေခေ;ခေခေ ခေခေယမ်းမီး
ခေခေရှိုခင်း,ခေခေ လေးမခေခေခေခေခေခေခေခေ
တင်,လှိုင်း ဂုံ့ဂုံ့တူမ်းဂေခေကပ်,လခေခေ; ကမ်,ခေခေ
လိတ်;လေး; လေးရှိုခင်းလေးသင်;ဂေခေခေ,သွမ်းယဝ့်။
ကပ်ခေင်းယိုင်းလေးရှိုခေခေ; တီးလေးဝိုင်းမိုင်း
ဝိုင်း မိုင်းတီးပွတ်းကွတ်,ဝုးလှိုင်း -

“ရှင်းလင်းသူခေခေခေင်းယိုင်းခေခေ,ယေးလမ် ခေခေ,
လှိုင်းထိုမ်းခေခေ မိုခေခေခေ, ပတ်,ယိုင်းခေခေ;မာသူခေ
ကပ်ဝေခေခေခေယဝ့်။မိုခေခေခေခေခေ,ဂပ်,မိုင်းရှင်း
ခေခေ,ယင်ယေးလမ်ခေခေခေခေ ရှင်းခေခေ,လှိုင်းထိုမ်း
ခေခေယဝ့်။ ခေင်းယိုင်းလေးရှိုခင်းဂေခေ ခေခေ; လှိုင်း
ခမ်းယမ်းတင်းခေခေ ခေခေသူခေခေယေးယဝ့်။”

တီးခေခေ ခေးတီးတူင်း,ရှင်းခေခေ;ဂေခေခေခေခေခေ
ကမ်,ပေးလေးရှိုခေခေခေ; ခေခေ; ထုတ်,မမ်းမခေခေ;သေတေး
ဂေ့ ခေင်းယိုင်းလှိုင်းခေခေ,ယေးလမ် မီးတင်းရှိုခေခေ
လိတ်, တီးခေခေခေ;တီးလှိုင်းလှိုင်း,လှိုင်းထိုမ်းခေးရှိုခင်းခေခေ

တင်းခေခေ - ကခေခေပေးဂေခေခေ,သွမ်း; မိုခေခေခေ,ခမ်း
ခေခေ,မာဂေခေ,မိုခေခေ;လှိုင်းလှိုင်းခေခေ လေးရှိုခင်းသင်;ဂေခေတူင်း
ထုင်းလှိုင်းခေခေ,သွမ်း;လေးလေးလှိုင်း တွမ်းတေး,ရှိုခင်းရှိုခေခေ;
တင်းခေခေခေ;တင်းခေခေခေ,ခမ်း;တင်းခေခေ ကခေခေ
ခေခေ,တင်းသွင် ခေခေလှိုင်းမေးယဝ့်။

ဝိုခေခေခေ;ခေးရှိုခင်းဂမ်းပုးခေခေ လေးထုတ်,ဝိုခေခေ
ခေင်းယိုင်းလှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ ဝေခေ
တေး,ဝေခေခေခေယဝ့်။ လှိုင်းတိုင်းတင်းဂေခေခေခေခေခေ
ရှိုခင်းလှိုင်းလမ်,လှိုင်းဂမ်းခေခေ လေးရှိုခင်းသင်;ရှိုခင်းဂခေ
မိုခေခေခေ, သိုင်းလှိုင်းခေခေ; ကမ်,ခေခေ ခေခေဂေခေလှိုင်း
တိုခေခေဂေခေခေ,သွမ်း;တေး,ပေးခေခေခေယဝ့်။ ခေခေ
သိုင်း,လှိုင်းခေခေ လင်းတူမ်းယေးလှိုင်း; ငမ်းလေးဂေခေ
မာဂေခေ;ခေးရှိုခင်း ခေခေ;လှိုင်းတင်းတင်,လှိုင်းယဝ့်။
လင်းသူခေခေယေးခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
ခေခေ,ဂခေခေခေခေခေ,ခေခေခေ မွတ်,လခေခေ;ဝုး ခေခေ,
ပေးလေးဂေခေ;ခေခေ ခေခေခေခေ ကမ်,ခေခေ ဂေခေတေး
သွင်,ယေးလမ် ကခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
ရှိုခေခေထုင်းရှိုခင်းဂေခေခေ,လှိုင်း တီးခေခေ;ဝေခေ;ခေခေ;
ဝေခေ;ခေခေယဝ့်။ ကပ်ခေင်းယိုင်းပကူင်းဂေ့ခေခေ;
ခေခေ;လေးဝိုင်းရှိုခေခေခေ;ဝုးလှိုင်း -

“ယူခေခေဝိုင်းဝုး ဂခေခေခေခေခေခေ,ပေးလေးခေခေ ရှင်း
မီးတင်းယပ်,ခေခေ, တေးဂခေခေရှိုခေခေခေခေခေခေ
ခေးရှိုခင်းခေးရှင်း - ရှင်းကမ်,ခေခေယေးလမ်လေး; ပိုင်း
ဂေးခေခေခေခေတူင်းဂေး,ခေခေ; ခေးရှင်းကမ်,ပေးထုတ်,
ခေခေ;လှိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ
ခေးရှိုခင်းခေခေရှင်းလေး;ပိုင်းခေခေခေခေခေခေခေခေ
ယိုင်းရှင်း ကခေခေရှိုခင်းဂေခေယူ,တီးမိုင်းထီးခေခေ
ယဝ့်။”

ဝိုခေခေခေ;ကခေခေခေ;မေးတီး ဂခေခေခေ,ယေးလမ်
ခေခေ ဂမ်းပုးခေခေ ဝေခေပွတ်းတွမ်းဝိုခေခေခေ;လမ်,
လှိုင်းခေးရှိုခင်း လှိုင်းကပ်ရှိုခေခေ, 50 ပုခေခေ; တေး,ထိုင်း
ရှိုခေခေ, 70 ပုခေခေ;ခေခေယဝ့်။ပုခေခေ;ကခေခေခေခေခေခေခေ
သွင်လှိုင်းပုခေခေ;တေး,ခေးရှိုခင်းလှိုင်းယူ,သင်းလှိုင်းကွင်း
တီး,သွင်လှိုင်း တီးလှိုင်းမာဂေခေ,ခမ်း;တင်းခေခေထုတ်,လှိုင်း

မာမီး သမ္မုလံးငိုခင်းကော၊ မိုခင်းခင်း၊ ခပ်းဂါပ်၊ ငလးဂူလ်း
ခပ်ကမ်၊ ယူ၊ လံးခေခင်းယဝ့်။ ငိုခင်းခပ်းလုဂ်းမားတီးယား
လမ်လံးထုဂ်၊ လှံ့ပိုင်လူင်မခင်း တီးလှိုင်းကခင်းလှိုင်၊
မိုခင်းခင်း၊ ခပ်းခေမိုတင်းဂါခင်း၊ ဂါခင်းပံးယူ၊ လီငလး
ဂါခင်းရှ်ခင်းယဝ့်။ ပေးမားပူခင်းသွခင်း၊ တူလ်း လွင်းလမ်၊
လွင်းယားလမ် ကခင်းထိမ်ပခင်းတင်းလှိုင်၊ ခပ်းပွတ်း
ငလးခပ်းယားပေးခေခင်းလိုင် လောင်းသုခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်
ခင်းယင်းဂမ်းပားခေမိ ရှခင်းယားလမ်ပိခင်းတူခင်း
တော့ငိုခင်းခပ်းငလးဂါခင်းခင်းခပ်းပခင်းရှ်ခပ် - ကမ်၊ လှံ့
ဝားပိခင်း ခိုင်းကခင်းယူ၊ ပံးလှံ့ ကခင်းပိခင်းယားမမ်းဂမ်
ကမ်၊ ခေခင်း ကခင်းပိခင်းပခင်းရှ်။

ဂမ်းပားခေမိငတု ဂခင်းခွခင်းဗုဂ်၊ ဗုခင်းခေခင်းရှခင်း
မိခင်းဝား တီးခင်းကွင်းတီး လှိုင်းလီပ်းရှ်ခင်းဝံ့ခေခင်း
ခင်းယင်းခပ် ကပ်ဂေးတေးဂေးဝား ပုတ်းကမူလ်း၊
ငလးမီးတီးလိခင်းတူဂ်၊ လံးယူ။ ခေခင်းသေတေး
ဂေး မီးဝံ့ပိုင်တီးလိခင်းလွမ်းထင်း တီးခင်းပွတ်းတွခင်း
ဝါခင်းမိုင်းဂမ်းဗွင်း ကခင်းကမ်၊ မမ်းမခင်းသုခင်းလံး
တီးလိခင်း ပုခင်းတေးခင်းယင်းခေခင်းယူ။⁷⁶ ပုခင်းတေး
ဂူး လှိုင်းငတု၊ ခေးရှ်ခင်းယဝ့်လိုင် ဂါခင်းပိခင်းလင်းခွင်
လိခင်းခေခင်းလံးထုဂ်၊ လှိုင်းလှိုင်းရှ်ခင်းဂခင်းသေ လှိုင်း
လင်းခွင်တီးလိခင်းခေခင်း လံးထုဂ်၊ ကပ်လှိုင်းတင်းသွင်
သွံ့၊ ပေးယဝ့်။ ခေခင်းသေတေး ခင်းကွင်းတီးမာင်လှိုင်း
ခေခင်း ပိဂ်သမ္မုဝားဗုခင်းထင်းပိုခင်းတီး ဝံ့တီးလိခင်းတေး
ရှ်းဗုဂ်ငလးမေး ပိခင်းလင်းခွင်ရှ်ခင်းဂခင်းသေတေးဂေး
ပိုင်လှိုင်းကခင်းလှိုင်ပွင်လှိုင်းကွဂ်၊ ပခင်း ပုခင်းတေးပိခင်း
လင်းခွင်လိခင်းခေခင်း မွဂ်၊ လတ်းဝံ့လှိုင်းလင်းဗုဂ်
ဂူလ်း။ ပန်းပိုင်တီးလိခင်းလွမ်းထင်း လှံ့တိုင်းတိမ်တိမ်
ကမ်၊ ခေခင်း ပိခင်းပွတ်းတွခင်း တီးခင်းကွင်းတီးတင်း
ခေခင်းလှိုင်းဗုဂ်၊ ယားလမ် - တီးဂူခင်းရှ်ခင်းကမ်၊ လှံ့တိုင်း
ကမ်၊ ခေခင်း ကမ်၊ မမ်းမခင်းသုခင်းတီးလိခင်း ကခင်း
လှိုင်ပွင်လှိုင်းကွဂ်၊ ပခင်းခေခင်းယဝ့်။ ကပ်ခင်းယင်း
လားရှ်၊ တီးငေးဝိုင်းမိုင်းပိုင်းဝားလှိုင်-

“တီးခင်းခေ ရှ်းလတ်းဂါခင်းတီးလိခင်းရှ်း ခင်း
တူင်၊ ဝိုင်းရှ်း လွမ်းလူလ်းဂါခင်းရှ်းတင်းသင်းလွမ်း
ထင်းယဝ့်။ ဗုဂ်ကမ်၊ ပိခင်းလင်းခွင် ‘ရှ်း’။ ဂူလ်းဂား
ရှ်းပုတ်းကမူလ်းတီးလိခင်းရှ်း ကခင်းမီးလှိုင်းရှ်း
လံးယူ။ လုဂ်းယင်းငလးလုဂ်းလံး ပုတ်းကမူလ်း၊

ဗီင်၊ ဗီင်၊ ဂခင်းယဝ့်။ ရှ်းမီးတီးလိခင်းတင်းခေမိ
သေ ရှ်းကမ်၊ သွံ့လှိုင်းဝား လှိုင်းခေခင်းပိခင်းရှ်းဂပ်
ရှ်းမိုး။ ရှ်းရှ်းဗုဂ်၊ တီးလှိုင်းဗုဂ်၊ သေ ရှ်း
ကမ်၊ မီးဗုခင်းလိဂ်းဗုခင်းလံးသေကခင်း။ ခေခင်း
သေတေး ရှ်းသုခင်းခေခင်းဝါခင်းဝံ့ယဝ့်။”

ခင်းယင်းခပ် လံးခပ်းပေးခင်းဂါခင်းတိပ်းတတ်း
တီးခင်းခေးရှ်ခင်းခပ်ခေခင်းခေခင်းသေတေးဂေး ဂမ်းခေမိ
ခပ်ကမ်၊ လံးခပ်းပေးခင်းဂါခင်းတိပ်းတတ်း တီးလခင်း
တူင်၊ ဝိုင်းခပ်။ ကပ်ခင်းယင်းဂေးခင်းဝားလှိုင်
“ဂူခင်းလံးခပ်ဂူလ်းလံးခပ်းရှ်းပေးခင်းခပ်းတွခင်းဂါခင်း
တိပ်းတတ်းခင်းဝါခင်းခေးရှ်းသေ ခပ်ကမ်၊ ရှ်းခင်း
ယင်းခပ်းရှ်းပေး။ ဂူခင်းရှ်း ဂူလ်းလွမ်းကပ်ဂါခင်း
တိပ်းတတ်း လှိုင်းကခင်းဗုဂ်လံးခပ်းရှ်းတင်းသင်းခေခင်း
ယဝ့်။”

ခင်းယင်းထိုင်းဂေးခင်း လံးလှိုင်လတ်းဝား
“ခင်းယင်းခပ် မီးသုခင်းလတ်းလေးမွဂ်၊ လတ်း
သေတေးဂေး ဂူခင်းရှ်းကမ်၊ ထွမ်းငလးကမ်၊ ခေပွ
ယမ်ခပ်။ ခေးရှ်းရှ်းရှ်း ခင်းယင်းမီးသုခင်းလွင်းလွတ်း
လိဂ်းဂါခင်းလတ်းလေး ငလးရှ်းဂူခင်းရှ်းမမ်းမခင်းခပ်
ယဝ့်။”

ခွဂ်းလှိုင်သေခေ ခင်းယင်းဂမ်းခေမိ မီးတင်း
မံးလှိုင်ဂပ်၊ လူလ်းလွင်းယူပေးယွမ်းတိုဝံ့တင်းဂါခင်းရှ်း
ပုခင်းတေးခပ်ငလးလုဂ်းလင်းခပ် - ရှ်းပိခင်းယွခင်း
သဗေဝေးကမ်၊ ငခေခင်းဂါခင်းရှ်းခင်းလိဂ်းတွင် ငလး
ငိုခင်းခပ်းခပ်ယဝ့်။ ပုခင်းလုဂ်းကွခင်းလှိုင်းကွဂ်၊ ရှ်း
ရှ်းခင်းသုင်ဝံ့တီးခင်းကွင်းတီးသခင်းလှိုင်ဝါခင်းခွဂ်းလှိုင်
ခေ ယွခင်းပိုင်ဝား ခေးရှ်းလှိုင်းလှိုင်းကမ်၊ သူင်၊ လုဂ်းခိုခင်း
ရှ်းရှ်းခင်းလံးခေခင်း လံးကပ်လုဂ်းကွခင်းခပ်ဂွေးလွမ်း
တီးသုခင်းယားယဝ့်။ ကပ်ခင်းယင်းလားရှ်းဂေးခင်း
တီးခင်းမိုင်းတီးပွတ်းကွဂ်၊ ဝားလှိုင် “ရှ်းကမ်၊ မီးခင်း
ယင်း ခင်းတွခင်းဂါခင်းကွခင်းရှ်းတီးဝါခင်းရှ်း။ ရှ်း
ကမ်၊ မီးဂါခင်းရှ်းသေ ကမ်၊ လတ်းရှ်းမခင်းလံး။”

ဝံးလင်ဂါခင်းကမ်၊ လံးခပ်းပေး။ ဂါခင်းရှ်းပိခင်း
တင်းဗီင်တီး ငလးဂါခင်းပိုခင်းပိတ်းခေပွရှ်းသိပ်းပိမား
ခေခင်း မိုင်းပူခင်းမားရှ်းသိပ်းပိခင်းခေခင်းဂူလ်း လောင်း

လောင်းသူခင်ယုလမ်းခင်းယိုင်းဂေါ့ခိုင်၊ တီးခွဲလေးဝိုင်းခါးခါး၊ မိုင်းတီးပွဲတီးလောင်း

သူခင်ယုလမ်းခင်းမိုင်းမာခင်းမွန်၊လတ်းခေ တောင်း
 လှုပ်၊ ငလးရှ်းသီင်ခပ်လံးထုဂ်၊ငါခင်း ယွခွဲပိုင်းဂါခင်
 မီးမးကွင်းတီး မိုခင်ခင်၊ပင်ဂုမ်လှုပ်လောင်းသူခင်
 ဖုဂ်၊ယုလမ်းခင်းမိုင်းမာခင်းခေခေယဝ်။ လောင်းသူခင်
 ဖုဂ်၊ယုလမ်းခင်းယိုင်း တောင်တူဂ်ခင်းလိုဝ်းတူဂ်
 ခိုင် ခင်းကွင်းတီးလိုဝ်းခွဲ ပုခင်းကွခင်းခိုင်၊ ဂုလ်းဂါး
 သီင်ခပ်လင်ခိုခင်းမးဂုးပီ ယွခွဲပိုင်းခပ်ကပ်လံး လွင်း
 ယုမ်၊ယမ်တူဂ်ဂပ်၊ငလးမီးသီင်ဂီခင်းခိုင်မး ပုခင်းတု၊
 တောင်းလှုပ်၊ခပ်ယဝ်။ လံာ်လံာ်လိုဝ်းမွန်၊လတ်းတီးပင်
 ဂုခင်းခေမ် ကခင်းလုမ်းတူဂ်၊ဂုင်းလိုဝ်းကမ်၊လှ်းလှုပ်
 ပွင်လိုင်း (NGOs) ခပ်လံာ်လံာ်လိုဝ်းလတ်းရှ်းတီးသေမခင်း
 ခင်းကမ်၊လံးတီးခင်းသေတီးသေတုဂေါ့ (တူလ်း
 တီးတွခင်း “ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်း ငလး ဖွခင်းသိုပ်၊
 ဂါခင်ဖုဂ်၊သွမ်းယုလမ်း”) ခင်းယိုင်းပကူဂ်းဂေါ့
 ခိုင်၊ ခပ်ခိုင်၊ပုခင်းတု၊သဖေးမိုင်းတီး ပခင်မုဂ်လုမ်း
 တီး၊မုဂ်၊ခရေ၊သီ၊လိုဝ်းလတ်း (NLD) ခင်းပင်လိုက်တင်း
 2020 ခေခေယဝ်။

3. ခန့်တွဲခင်းလွင်းပိခင်မုး ဂါခင်ဗုန်၊ ဧလး ဂုးခင်ယုဂ်လမ် (2015 – 2021)

မိုခင်ခင်၊မွန်၊လာတ်၊ဝံးဗံ၊ခေးခေခေ ပေး
ကပ်ဂါခင်လမ်းခါတ်၊ UNODC ဝုးလိုင် ဂါခင်ဗုန်၊ယုဂ်
လမ်ခင်းမိုင်းမာခင်း၊ ရွတ်၊ထိုင်လိုင်းလွမ်မခင်းခင်းပီ
1996-ရှမ်း၊ခမ်းဝံးကွင်းတီးတင်းသိုင်၊ခမ်လိုင် 160,000
နှိန်၊ထိုင်၊ယဝ်။ ဝံးလင်ခေခေ မခင်းလူတ်းလွင်းမုး
လွဲးလွဲး ထိုင်လခေတိမ်၊သုတ်း မွန်၊ 20,000 နှိန်၊ထိုင်၊
ခင်းပီ 2006၊ ရှုလုံး ခိုခင်းခိုခင်းထိုင်၊ဂမ်းခိုင်၊ ဧတ၊
ကပ်ပီ 2007 ထိုင်မွန်၊ 60,000 နှိန်၊ထိုင်၊ခင်းပီ 2013
ဧလး၊ ပီ 2014 ခေးတူဂ်းလွင်းထိုင်မွန်၊ 30,000 နှိန်၊
ထိုင်၊ခင်းပီ 2020 ယဝ်။⁷⁷ ပေးခေခေလိုင် ဧတ၊ကပ်
2007 ဂုးခေခေ ဂါခင်ဗုန်၊တူခင်းယုဂ်ခင်းမိုင်းမာခင်း၊
မီးဝံးခင်းဧဂ၊ဂင် 30,000 ဧလး၊ 60,000 နှိန်၊ထိုင်၊ယဝ်။⁷⁸

ခတ်းဂခင်တင်းငဝ်းလံးပိုခေလင်ခေသေ ဂုး
ခင်ယုဂ်လမ် လွင်းဂိပ်းတီးသုခေ ဂှ်ခိုခင်းလွင်းဝံးယု၊
ယဝ်။ လာတ်းသုခေယုဂ်လမ်လိုင်လံးထုဂ်၊တွင်းထမ်
ပုခင်းတု၊ဂါခင်ခွခေ.ခွ၊ကခင်ခေမွန်၊လာတ်၊ဝုးခပ်လံး
ရှပ်မုးဂုးခင်သုင်သုတ်း ခင်းပီ 2010 ဧလး၊ ပီ 2022
မိုင်းဂုးခင်ယုဂ်ရွတ်၊ထိုင် ခိုင်လွံ. (1.62 ဂီးလွင်း) ခေ
ခိုင်လခေပု။ (မွန်၊ 900 တေးလု၊မိုင်း၊ဗွင်းခေခေ)
ယု၊ယဝ်။ ဧတ၊မိုင်းပီ 2012 မုး ဂုးခင်ယုဂ်လမ်လွင်း
ဂိပ်းတီးသုခေ ဧတ၊တူဂ်းလွင်းမုးသေ ဧတ၊ကပ်ပီ
2015 မုးခေခေ ဂုးခင်လံးတူဂ်းထိုင်ဗံ၊တုး 500,000
ပု။ (မွန်၊ 420 တေးလု၊) တေးလွံ. ဧလး၊ ထိုင် 250,000
ပု။ (မွန်၊ 200 တေးလု၊) တေးလွံ. ခင်းပီ 2020 ခေခေ
ယဝ်။ ကခင်ခေ ပိခင်လွင်းတင်းပိုင်လွင် ကခင်ကီးရှုး
ကွင်းတီးဂါခင်ဗုန်၊ယုဂ်လမ်ခင်းမိုင်းမာခင်း၊ ယွမ်းလွင်း
ဂုး လိမ်မိုင်းပီ 2015 ခေခေယဝ်။

လွင်းတိုင်း၊ လေ၊ ဖွဲ့ခင်းသို့ပုံ၊ လိုင်းနှိုင်းနှိုင်းမီးများ
လွင်းလှည်းယွမ်း၊ ဂါဇန်အုပ်၊ ယုးလမ်းယမ်းလီဝ်
- ဂါဇန်လီဝ်၊ နှိုင်းထုတ်သား၊ ငင်းလုံးပိုခန့်တီးပ
ကွင်းကန်ခိုင်

ဂါဇန်ဂျာဇန်လီဝ်တွင် တီးလှည်းပွင့်လှိုင်၊ ကမ်၊ အခေ
လမ်းတောင်၊ လိုင်း၊ ကန်နှိုင်းဂါဇန်ယုးခင်းကွင်းတီး။
ကပ်လောင်းသူခင်းလုံးဂေး၊ ခိုင်၊ ခင်းဝါခင်းခွင်ခမ်း
လေးဝိုင်းသီ၊ သီင်၊ ဝါးလှိုင်-

လွင်းဂျာခေယုးလမ်းလှည်းယွမ်းနှိုင်းခန့် နှိုင်း
နှိုင်းကမ်၊ မီးဂါဇန်ဂျာဇန်လီဝ်တွင် ခင်းကွင်းတီးအုပ်၊
ယုးလမ်းလိုင်းခေခင်းယုဝ်။ ဂုခင်းဝါခင်းဂမ်းပုးခေမ
လိုင်းလုံးထုတ်၊ ထာမ် ခင်းလေးဝိုင်းသီ၊ သီင်၊ လေးဂွင်
ပွင့် ဖွင့်ခင်းလွင်းငင်းလုံးပုံးမား၊ မီးခပ် ရှင်းနှိုင်းမား
လေး၊ မီးတောင်ယာပ်၊ လွင်းဂါဇန်ဂျာဇန်လီဝ်တွင်ခေခင်း
ယုဝ်။ ခွင်းလိုင်းသေမုင်ဂျာဂျာခင်းဂမ်းပုးကေ၊ လိုင်း
ကပ်လုံးအခင်းလီ တီးခင်းဂါဇန်ပုးပွင့်တောင်တိုင်း
ကန်လုံးထုတ်၊ ဖေးခေမ၊ တူင်လှည်း UNODC ခေခင်း
ဂုခင်းဝါခင်းဂမ်းပုးခေမ ကမ်၊ လုံးရှပ်တင်းလွင်းထီမ်

“ပီဂါခေခင်း ချးရှင်းကပ်လုံးယုးလမ်းသီ၊ လှို့။ တီး
တီးလီခေခင်းလှည်းယုဝ်။ တီးခင်း၊ ချးရှင်းကပ်
လုံးပိုခင်း 10 သီခင်း (မွက်၊ 750 တေးလှ၊)။ ချး
ရှင်းဂေး၊ ကပ်လုံးခပ်ဂပ်၊ 600 လှို့။ ကန်ချး
ရှင်းခါလုံး 1.8 သီခင်း (300 ပျးတေးလှ၊)။ ဂုလုံးဂျာ
တေးတေသိုဝ်လှိုင်းခပ်ဂပ်၊၊ အခေ၊ လေးယုးချး
မိုင်းလိုင်းခေခင်း ချးရှင်းလုံးသီင်၊ ပိုခင်း 1.5 သီခင်း
ပျး၊ ပေးခေခင်း ချးရှင်းဂုလုံးကပ်လုံးပိုခင်း 30,000
ပျး တီးဂါဇန်အုပ်၊ ခပ်ဂပ်၊ ယုဝ်။”

လွင်းလိက်၊ 2. ဂါဇန်ထုတ်သားလွင်းဂတ်၊ ယုးလမ်း ရှင်းပင်ဂုမ်လှည်းလောင်းသူခင်းယုးလမ်း မိုင်းမားခင်း⁷⁹

“ဂျာခေယုးလမ်းလှည်းယွမ်းမား လီမ်မိုင်းပီ 2012 ယုဝ်။ ဂျာခေတီမ်၊ သုတ်၊ ပီခေမိုင်းခင်းခါင်းအုပ်၊ ယုး
လမ်း ပီ 2016-17 ယုဝ်။ ခါင်းအုပ်၊ ယမ်းခန့် ဂျာခေခိုခင်းမားကိတ်ခိုင်။ ဂုလုံးဂျာ သင်တိုက်၊ ဂါဇန်တင်း ဖွင်းပီ 2011
လိုင်း ဂျာခေလိုင်းခန့်တိုက်တီမ်၊ ပုံတေတေ - ချးဝါးခိုင်ခိုင်၊ ကန်မီးခင်းပီ 2012 ခေခင်းယုဝ်။

ရှင်းဝူခင်းဝါး မီးလွင်းတင်းလုံးလုံးလိုင်း ပုခင်းတေးဂျာခေယုးလမ်းလှည်းယွမ်းလိုင်းခန့်ယုဝ်။ ယုခေပိုင်း
ဂါဇန်ဂုမ်းဂမ်ခိုင်းခိုင် လှည်းလှည်းပွင့်လှိုင်၊ ကိတ်၊ လမ်းလောင်းမိုင်းယိပ်ခွင်းဂင်၊ ဂမ်းအွင်းလေး၊ ဂုခင်းဂျပေမကမ်၊ ပေး
မားတီးဝါခင်းရှင်း။ ယိုင်းကါခင်းလမ်းယိပ်ခွင်းဂင်၊ လိုင်းခန့် ပီခေတေးဂုမ်းလွင်းဂတ်၊ ရှင်းဂုလုံးသေ ခပ်ဂုလုံးပခေ
ဂုခင်းဂျပေမလိုင်းဂိုင်း၊ ခွင်းလွမ်းခပ် ရှိုင်းကပ်လုံးယုးလမ်းယုဝ်။

လွင်းတင်းထီင်းကန်ခိုင်၊ သမ့် ပီခေဝါး ဂုခင်းဂျပေမခပ်လှိုင်းခင်း ခင်းဂါဇန်ဂျပေမ ATS ကန်မီးခေမ့်
တွင်းခေမ့်လှိုင်းခေခင်းယုဝ်။ တင်းလှည်း၊ ATS ပိုခင်းတီးခေမ့်ခိုခင်းမားသေ ဂုခင်းဂျပေမလောင်းနှိုင်းနှိုင်း၊ ဂါဇန်နှိုင်းကွက်၊
လေး၊ ဂါဇန်ခါခေမားယုဝ်။ ယမ်းလီဝ် ATS မီးလွင်းဂတ်၊ ယုဝ်၊ လှိုင်းယုးလမ်း၊ နှိုင်းကွက်၊ လေး၊ တေးလှည်း၊ ငါးလိုင်း
ယုဝ်ဂေး၊ လှိုင်းတိုင်းငါးယုဝ်။ ATS ဂေး၊ မီးခေမ့်မိတ်၊ ခေမ့်တွင်းယုဝ်၊ လှိုင်းယုဝ်။

ဂုခင်းဂျပေမလိက်၊ လုံးလှည်းတိုင်း ခင်းတီးလီခေခင်းလေး၊ ဂါဇန်ဂျပေမခါးဂါး တောင်ယုးလမ်း ယုခေပိုင်းယမ်းလီဝ်
ကန်ခေမီးခေမ့်တွင်းလိုင်းဂါဇန်ခင်းယုးလမ်းယုဝ်။ ဂုခင်းမီးခပ် ကမ်၊ ကပ်ပိုခင်းခပ်လှည်းတိုင်း ခင်းယုးလမ်းသေ
ကိတ်ယုဝ်။ ခပ်တေ၊ လှည်းတိုင်း ခင်းတီးလီခေခင်းလေး၊ ဂါဇန်ဂျပေမခါးဂါးပုံယုဝ်။ ကန်မားသိုဝ်ယုးလမ်း တီးဝါခင်းရှင်း
ခေခင်း မီးဂုခင်းဂေး၊ ကမ်၊ ခေခင်း သွင်ဂေးဂုလုံး။

ခင်းမိုင်းခင်းခင်း ဂူခင်းဂူခင်းယိမ်ငိုခင်းပခင်း တိတ်းလာတ်းရှင်းရှင်းခင်းခင်းယားလမ်ခိုခင်းတီးခင်း ဂျားခင်း တိမ်၊လှိုင်ယင်း။ ရှင်းလှိုင်၊ငိုခင်းဂူတီးခင်း ပုခင်းတျာ့သိုဝ်ခင်းခင်း ငလးတောင်းလှိုင်၊ပိုခင်းထာခင်းတင်၊လှိုင်ယင်း။ ရှင်းကမ်း၊မီးတောင်းလှိုင်၊ကိတ်း၊ရှင်းသိတ်းဂျားသိတ်းခင်းငလး ဂျားလုံးရှင်းကပ်ယင်း။

ယွခင်းပိုင်းဂူခင်းသိုဝ်မားတီးတခင်းရှင်းကော၊ငလး ကမ်း၊ပေးမီးလွင်းခင်းခင်းခင်းခင်း။ မာင်ပွတ်းမား ဂူခင်းသိုဝ်မားဂေးခင်းဂူလင်းသေ မိုင်းဂူခင်းရှင်းလှိုင်၊ငိုခင်းတေ့တေ့တေ့တေ့ခင်း ခပ်ခပ်ခင်း ခင်း၊ဂျားခင်းဂူခင်းဂျာ ထာမ်ပခင်းခင်းယင်း။ တေးခင်း၊ဂျားခင်းယားလမ်လှိုင်ယင်းယွမ်းမားသေတျာ့ဂေး မခင်းယင်းတိုက်ပိခင်း မာတ်၊ကခင်း ပိခင်းပားမာတ်၊မီးတီးသုတ်းတျာ့ရှင်းယင်း။”

ကပ်လောင်းသူခင်းခင်းယင်းပကူင်းဂေးခင်း ငလးပိုင်းရှင်းပိုင်းတေ့လှိုင်-

ငိုခင်းကခင်းခင်းရှင်းရှင်းလုံးဂေး ဂူလင်းပိခင်းငိုခင်း ဂိခင်းလောင်းလုံးခင်း ကခင်းခင်းရှင်းလုံးမား တီး ဂခင်းဂိခင်းလောင်းပိုင်းခင်းယင်း။”

“ခင်းရှင်းခင်းယားလမ်မား ရှိုင် 15 ပီယင်း။ မိုင်း ပုခင်းမားခင်း ရှင်းမီးခင်းလုံးယာပ်၊ခိုတ်၊ ပုခင်း တျာ့ဂခင်းရှာလှိုင်တွင်းရှင်း တေ့တေ့တေ့တေ့သေ ဂျား ခခင်းတွင်းလိခင်းယားတိမ်၊ဝိုတေ့တေ့ ဂူလင်းဂျား ဂခင်းခင်းယားခင်း မီးလွတ်းဂတ်၊မခင်းယင်း။ မိုင်း ရှင်းခင်းတွင်းလိခင်းယားခင်း ရှင်းကမ်း၊မီးခင်း ခင်းမိုင်းထူခင်း တျာ့မိုင်းရှာခင်းရှင်းမား။ ယွခင်း ခခင်းငလးရှင်းခင်းယားလမ်ယင်း။ပိခင်းရှင်းခင်း၊ ခိုင်းကော၊ဂခင်းဂူလင်း။ ယွခင်းရှင်းယင်းပံ၊လုံးခင်း ယားလမ်ကခင်းကပ်ပီပုခင်းမားခင်းငလး ခင်းရှင်း ကမ်း၊ရှာတေ့ ယားလမ်ကခင်းလုံးပိခင်းပိခင်းရှိုင်သေ မိုင်းတျာ့ခင်းယား။ ပိခင်း ဂျားခင်းယားလမ်ပိခင်း 3သိခင်း (မွတ်း 225 တေ့၊လျာ၊) တေ့၊လွှဲယင်း။ ယွခင်း ပိုင်းရှင်းကမ်း၊ခင်းယားလမ်လုံးသေ ဂျားခင်းတူခင်း ဝိုငလး ရှင်းလုံးထူပင်းတောင်းယာပ်၊ခိုတ်၊ ပုခင်း တျာ့ဂခင်းရှာလှိုင်တွင်းမိုင်းရှာခင်းယင်းယင်း။ ယမ်း လိပ် ရှင်းဂူလင်းလုံးပိုင်းကိတ် ငိုခင်းလှိုင်လှိုင် ယင်းရှင်း - ဂေးတိုက်ရှိုတ်းဂခင်းဝိုခင်းမိုင်းထုံး - ပုခင်းတျာ့ခင်းခင်းတောင်းဂိခင်း ငလး ဂခင်းရှာဂိခင်း လှိုင်တွင်းမိုင်းရှာခင်းယင်း။ ယမ်းလိပ် ကမ်း၊မီး ဂူခင်းသိုဝ်။ ယွခင်းခင်း မီးဝိုယားလမ်ယင်းမွတ်း သွင်း သာမ်လွှဲ ကခင်းခင်းရှင်း တေ့လုံးကပ်ပိခင်းသိမ်းဝို ယင်း။ ယွခင်းပိုင်းခင်းငလး ပေးခင်းရှင်းတိတ်း တင်းငိုခင်း ကခင်းခင်းရှင်းကပ်လှိုင်တိုခင်းခင်း၊ သွမ်းခင်းလှိုင် ခင်းရှင်းကမ်း၊မီးခင်းတွင်းသင်း။

ဂမ်းပုခင်းခင်း လောင်းသူခင်းခင်းမွတ်းလာတ်းလွင်း တောင်းဂျားခင်းယားလမ် လှိုင်ယင်းယွမ်းခင်း ယွခင်းဂူခင်းမား သိုဝ်ယားလမ်တီးတခင်းကော၊လှိုင်ဝိုခင်းယင်း။ ခပ် မွတ်းလာတ်းတေ့ ကခင်းခင်းရှိုတ်းရှိုတ်းမီးမား လွင်းရှမ်း၊ခင်း ပိခင်းပွတ်းပိခင်းတွင်းလှိုင်၊ ဂူခင်းဂျားခင်းခင်းလှိုင် လှိုင်တိုင်းတခင်းရှင်းခင်းသေ ပခင်းငိုခင်းကော၊လှိုင်ခင်း ယင်း။ ခွတ်းလှိုင်သေခင်း လောင်းသူခင်းခင်းလာတ်းယမ်းတေ့ ဂခင်းရှမ်းဂမ်းခင်းခင်း ကခင်းလှမ်းယမ်းခင်းရှင်း၊ခင်းခင်းတီး သင်း မိုင်းခင်း၊ PNO ငလးတမ်းခင်း - ကခင်းရှခင်း လိင်းလှိုင် လာခင်းဂူတ်၊ထတ်းငလးခင်းကခင်းတမ်း တင်းပခင်းဂူခင်းဂျာယားခင်း - ဂေး ရှိုတ်းရှိုတ်းမီးမား လွင်း လိတ်းလုံးကခင်းခင်းယင်း။ ပိတ်းသမိုင်းတေ့ လုံးရှိုတ်းလုံး သင်းတီးခင်းငလးတီးခင်း ပိုင်းဂခင်းသေတျာ့ဂေး ဂခင်းဂိတ်းခင်းခင်းခင်းခင်း လုံးထုတ်း၊ PNO၊ တမ်း ခင်းငလးလင်းခင်းတီးပိုခင်းတီးခင်း တမ်းတင်းပခင်း ဂူခင်းဂျာ ကိတ်းပုခင်းလောင်းသူခင်းခင်းခင်းယင်း။ သင်း ရှင်းတူလှိုင်လှိုင် လှိုင်လှိုင်ခင်း သိုဝ်လှိုင်လှိုင် လွင်း လှိုင်၊ငိုတ်းဂခင်းတိတ်းခင်းမူလှိုင် တျာ့ဂိတ်းခင်းခင်းခင်း မိုင်း - လုံးရှိုတ်းသင်းကခင်းဂူခင်းတခင်းခင်းခင်းတေ့ ကမ်း၊ တေးငလးကမ်း၊ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းယင်း။

ကမ်း၊လာတ်းလုံးလှိုင်သင်းခင်း၊လှိုင်၊ လွင်းဂျားခင်း ယားလမ်လှိုင်လှိုင်လှိုင်လှိုင်-ကခင်းတိုက်ပိခင်းဝိုမာတ်၊ ငိုခင်းခင်းပိုင်းလှိုင် ခင်းတူင်း၊လှိုင်လှိုင်ခင်း - ခင်း မီး

လွင်းတုမ့်ယွခင်းကန်လမ်,လွင်း တီးလှင်းပာခင်လောင်း သူခန်ခပ်ယဝ့်။ လွင်းဂျးခန်ယုလမ်တူဂ်းခခေန် သူခင်းရှ်းလောင်းသူခန်ဂမ်းဖွင်း; ကပ်မာန်,ငိုခင်းခပ်; လွမ်းမံမီး,မိုခန်ခင်,မာန်,ထေးပတ်း;တွင်လီခင်းယု; ဂျးဗီ,လေးခိုင်; ဗုဂ်,လေးလွမ်းတူခင်းယုလမ် ပုခင်းတုရှ်းရှ်းမီး တူခင်းတေငိုခင်းခပ်;လံလံကန် ယဝ့်။ ဂမ်းပုခင်း ကန်ခန်လံ;ထုဂ်,လောင်းသူခန် လိုင်းမီးလွင်းလိခင်ယွ,လိုဝ် လေးမီးငိုခင်းတိုခင်းဂုမ်, ထူခင်း လှဲ.တိုဝ်းတု,လှင်းတိုခင်း ခင်းမာန်,ခပ်;တပ်; ခမ့်လိုင်းကန်မို့, - ကန်ရှ်းရှ်းလံပီ တု,ထိမ်ပခန် တူခင်းတေငိုခင်းခပ်;မခင်းဂိုမ်းလံ;ခခေန်ယဝ့်။

ခခေန်သေတု.ဂေး; ခေးရှေးတေရှိုခင်းဂမ်း ပုခင်း လံ;တူဝ်ထုပ်းဖွခင်းသိုပ်,လိုင်းကမ်,လီတေ တေမုးယု,ယဝ့်။ လိုင်းခွဲမီးပုးပွဲ လွင်းလံ;ဂိုတ်းပိတ်; ဂာခန်ရှ်းခင်းလုဂ်;ကွခင်း,ခပ်၊ လွင်းလှတ်းယွမ်းဂာခင်လှဲ. လံ, ရှပ်,ပံးယု,လီလေးခပ်;ခမ့်တောင်းဂါခင်၊ လှဲ.တိုဝ်း ငိုခင်းဂုးခီးတွဂ်,သုင်သေ မီးဖေးခမ်ခခေန်၊ ခံတီးလိခင် လေး; ပုင်းရှ်းသေ လံ;ရှ်းရှ်းဂာခင်ပိခင်ဂုခင်းဂါခင်လောင်း; ကိဂ်,ပုဂ်ဂာခင်လှတ်းယွမ်းလွင်းဂမ့်လှဲ;တူင်,ပုင်း လေး; တီးရှိုင်းယမ်ခင်းတူင်,ပုင်းခပ်လိုင်းခခေန်ယဝ့်။

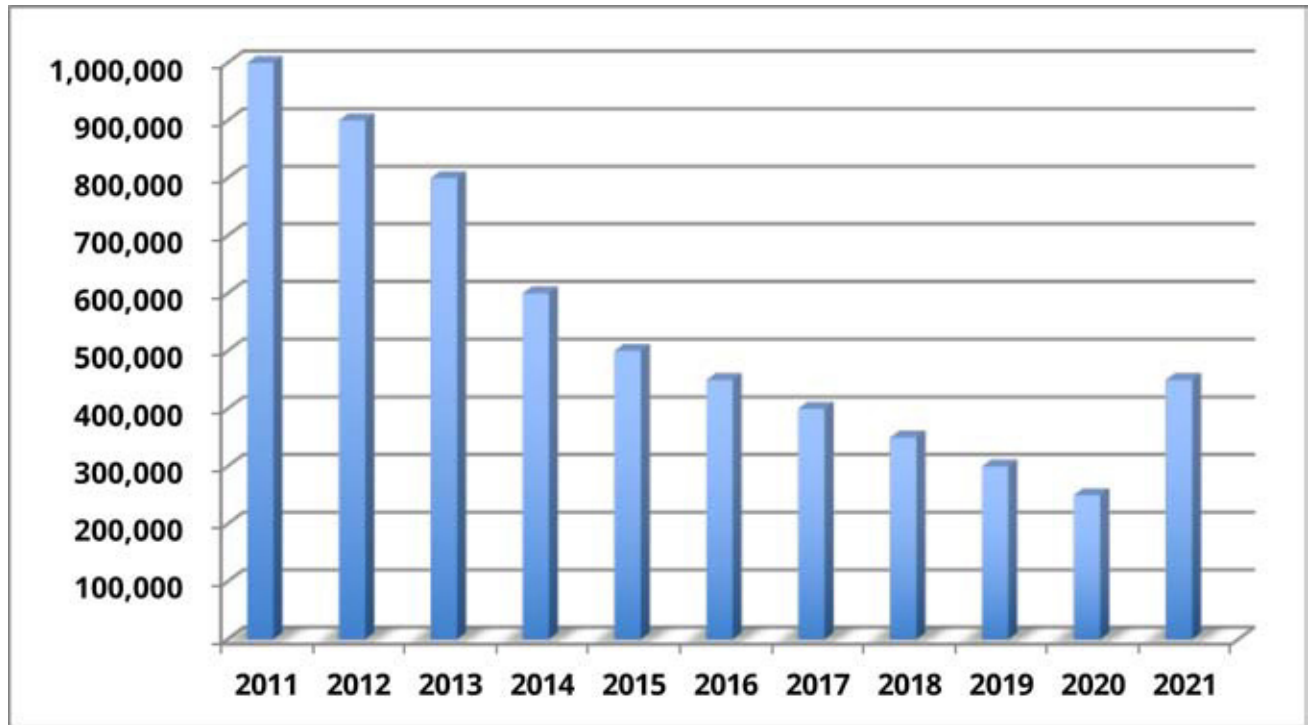
ခွဂ်းလိုဝ်သေခွဲ ရှပ်ဂုခင်းတင်းခမ်လံ;ခံ၊ ခပ်;ဂျးမိုင်းထံး - လံး၊ ယိုင်း လေးဂုခင်းသီခင်းပာခင် သိဂ်းရှ်း - ဂမ်းပုခင်း ပိခင်ဂုခင်းရှ်းရှ်းဂါခင်ကမ်,မီးပွဲ လိုင်းလောင်းမီးဖေးဂါခင်တိုင်းတိုင်လူလံ၊ လေးဂါခင် ဂျးခံဂုခင်း (ပိုင်တိုင်း; - ဂါခင်တိုင်းရှ်းခင်းယိုင်းကွခင်း, ဂုပ်.ဂုး) ခခေန်ယဝ့်။ ခင်းကွင်းတီးဂမ်းခမ် ခွဂ်းသေ ဂါခင်ဗုဂ်,ယုလမ်ခခေန် ကန်ခန်ပိခင်လွင်းလံး ရှ်းရှ်းသင်းပိုင်လှင်ကန်ခခေန်; ပုခင်းတု,တူင်,ပုင်းတခင်း; ခွဂ်းခေးပင်,ခပ် ရှ်းရှ်းဂါခင်ရှ်းခင်လိင်္ဂတွင်ခပ် ပခင်,လံ;ခခေန်ယဝ့်။ လွင်းယပ်,ဗိုတ်, လိုင်းကန်ဂျး ခခေန်ယုလမ်တူဂ်း ရှ်းရှ်းပိခင်မုးခခေန် ပိုင်လှင်မခင်း ပိခင်ကန်လိမ်းသီပ်, ပုခင်းတု,ဂုခင်းလိုင်းသူခန်ယု; ခပ်လံ;ထုဂ်,ဗီမ်းမုလှ်ပိတ်; လေး; ခေးရှေးတေရှိုခင်း လိုင်းလံ;ရှပ်,ပုခင်းဖွခင်းဂေး.လိပ် - ကန်ရှ်းမီးလွင်း; ကုခင်းကွခင်း,တောင်းပံးမာန်;မီးခခေန်ယဝ့်။ ကပ်လောင်း သူခင်ခင်းယိုင်းဂေး.ခခေန်; တီးလေးဝိုင်းသီ,သိုင်,တု; လိုင် - “တု,တေဂျးမိုင်းထံးခခေန် လုဂ်,ကွခင်း,မုးရှပ် တိုဂ်းလိဂ်းရှ်းခခေန်, ယွခန်ပိုင်;ခခေန်လေး; တေးမိုင်း ဂျးခခေန်တိုမ်,လိုဝ်ယမ်းလိပ်ခွဲ ဂါခင်ဗုဂ်,ယုလမ် ပိခင်ခေးဂေးခံကန်လိပ် ပုခင်းတု,ခေးရှိုခင်းမုးရှပ်; ယဝ့်။ မုးရှပ်;ယွခင်းသူး ရှ်းရှ်းခခေန်မခင်းမိုခင်းမုးထိုင်; ကမ်,ရှိုင်းခခေန်ယု။”⁸⁰

ရွပ်;ပိုဝ်းဝါး မခင်းသိုပ်,ထီမ်ပခင်တူခင်းတော့ ငိုခင်းခပ်;တော့တော့ယူ,လေး; ပိက္ခိသမ္ပိဝါးကွင်းတီးလီက္ခိ ငလေးဂါးခခင်တီမ်,လိဝ်ဂေး; လောင်းသူခင်ဂမ်းပုးခခမ် ဗုဂ်,ယုးလမ်ယဝ်။ ခွဂ်;လိဝ်သေခခေ ငလောင်းသူခင် ခပ်တိုက္ခိမုင်းမုင်းဝါးဂါးခခင်တော့ခိုခင်းလီမေးသေ ကခင် ခပ်ဂုခင်ပီခင်တိုဝ်တောင်း ကမ်,ပေးသူ;မီးကခင်ခိုင်; ခခေ ကမ်,ခွဲ;ပွဲ,လွတ်;မိုဝ်းယဝ်။

တုးတော့ဂူ.ဝါး လွင်းဂါးခခမ်ယုးလမ်လီမေး လင်ပီ 2020လေး;လဝ်ပီ 2021ခခေ လီခခေခင်းတောင်း မွဲ,ကခင်ခိုင်;ယူ,ဂိုဝ်ခခေခေ တိုက္ခိလဝ်တော့တော့ယူ။ ခခေသေတုးဂေး; မခင်းလီ;ကပ်ပီခခေခေး;ဗုဂ် ပုခင်း; တုးဂူခင်းလိဝ်;ကပ်ဂွမ်းမံ၊ ဂါးခခေလေး;ဂါခင်ဂိုတ်း ကွဂ်,ယုးလမ်လူတ်းလူင်း ပီခခေသါဂ်;သေ,ကခင်ဝါး ပေး,လသီယမ်းလိဝ်ပီခခေဂါခင်ယူ,(တူလုးတွခင်း;“ခွပ်, မံမီး; လေး; ဂါခင်ဂိုတ်းသင်း; ဂိုဝ်,ဂပ်းပေး,လသီ,” တောင်းတုး) ခခေခခေယဝ်။ ဂါခင်တုမုယွခင်း;တောင်းပံး မာဂ်;မီး လူလုး;ဂါခင်သိုဂ်းသိမ်းကမ်းခခေတ်; လေး;ပခင် ဂုဂါခင်မိုင်းယမ်းလိဝ် လွဂ်,ဂွဲ;ဂွင်;ဂွဲ;မေးယဝ်။ တီးခင်း ငဝ်းလံးခခေ,ခခေခခေ လွင်းသိုပ်,သံလွင်ဂါခင်ဗုဂ်,

ယုးလမ်ကခင်သီခင်းယွ,လိဝ်မေးတော့တော့ လိပ်;ပီခခေ မေးငဝ်းလံးကခင်ပီခခေလံ;သုင် ကခင်ခိုင်;ယူ,ယဝ်။

လိုခင်းသုတ်းမေး ပိက္ခိသမ္ပိဝါးခခေလွင်းယူခေ ဂခင်းယွ,လူင်သေတုးဂေး; လောင်းသူခင်ဂမ်းပုးခခမ် ဂွမ်းတီးပိုင်; လေး;ထုဂ်,လဝ်;ခေးတီးပွဲ,ဗေးပီတ်; ယွခေပိုဝ်းဝါးခွင်းဂါခင်ဂါခင်ပုဂ်;ပွင်တိုင်တီခင်း လေး; လွင်းဂိုတ်းသင်း;ခင်းကွင်းတီး; ကမ်,ခွပ်;မံခင်း;ဂခင် တင်း တောင်းလူဝ်,လေး;တောင်းမုင်း;မုင်းခပ် (တူလုးတီး; “ဂါခင်ပုဂ်;ပွင်တိုင်တီခင်းခင်းမိုင်းမာခင်း;” တောင်းတုး) ခခေယဝ်။ လောင်းသူခင်ခပ်ပီခခေသီလိဝ်ဂခင်သေ တုဂ်;ယွခင်း ဂွမ်းမခင်း;လေး;တောင်းလွဲ;ထီမ်ခင်းယမ်း တီး;လူင်ပွင်လိုင်; ကိဂ်,လုမ်းတိုင်,လိဝ်; ဂွဲ;လွဲ;ထီမ် ဂါခင်ဂုဂါခင်လိဝ်တွင်ခပ် လူလုး;ငဝ်;ပိုခခေကခင်ခင်း ယမ်း ကခင်မီးလွင်းလါဂ်,လံးမေးခခေယဝ်။ ကပ် လောင်းသူခင်ယုးလမ်ခင်းယင်းဂေး;ခိုင်; တီးလေး; ဝိုင်းဂူဝ်ပုင်းဝါးလိုင် - “ဂါခင်လူတ်းယွမ်းယုးလမ် လူဝ်, တောင်းလွဲ;ထီမ်ဂါခင်ပုဂ်;ပွင်ခင်းယမ်းယဝ်။ ခွင်းဂါခင် ခင်းပွတ်းလိဝ်;ခေ ကမ်,လေး;ခပ်ခခေဂုဂါခင်းယမ်းလိဝ်; ခခေလံ;”⁸¹

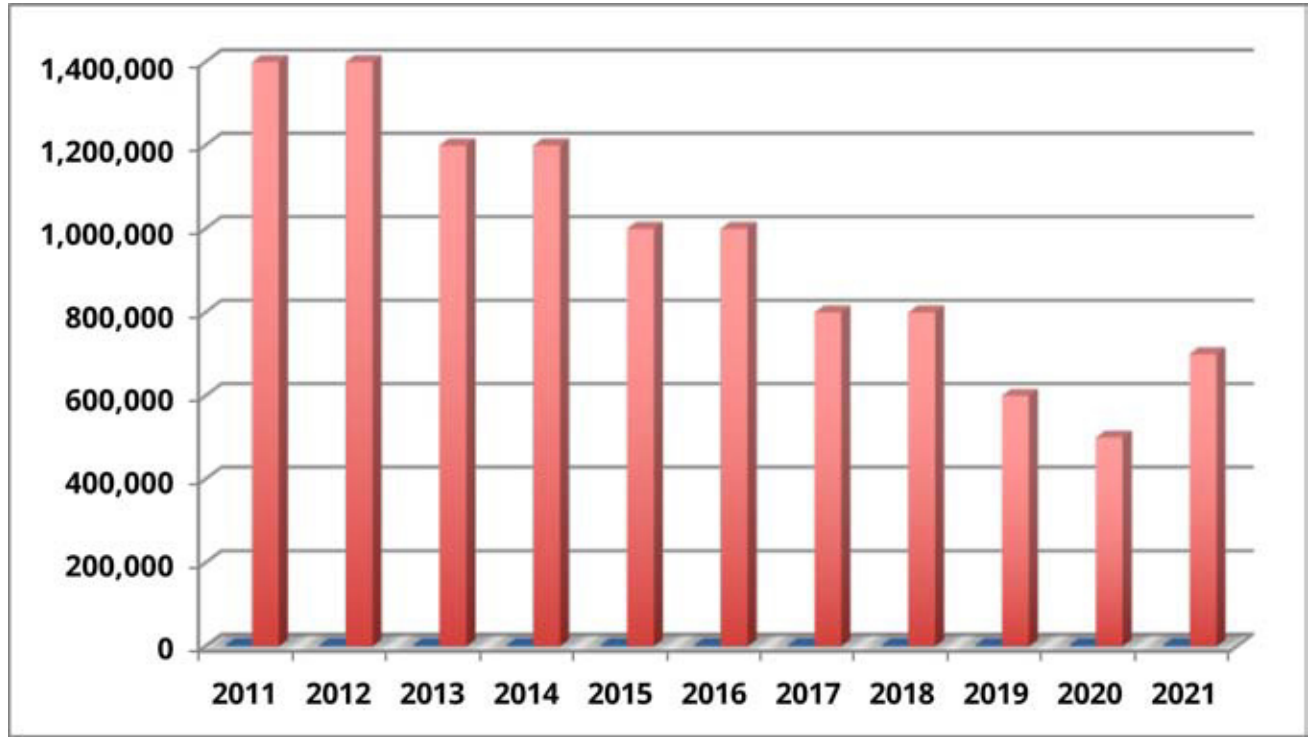
ရှာင်း; 1. ခက္ခိတွခင်းလွင်းပီခခေမေး ဂါးခခေယုးလမ် လူင်းဂိုတ်းတီးသူခင် ခင်းလေးဝိုင်းသီ,သီင်, (ဂါးခခေဗတုးဗိုင်, လီမ်မိုဝ်; 2011 - လွမ်းခခေ,လောင်းသူခင်လိဝ်;လံ;ထုဂ်,တွင်းထမ်ဝ် - ဂါးခခေငိုခင်း မာခင်း/လွဲ.)

**ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ် ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး
ခၢ်မိုၢ်ကိၤခၢ်တီးယၢၤ**

ခၢ်ဂၢၢ်သေမိုၢ်မၤခၢ်ခၢ် မိုၢ်ကိၤခၢ်တီးယၢၤ ပီၤခၢ်မိုၢ်ပိုင်လူင် တိုင်;မိုၢ်ခၢ်ခၢ်;ခၢ်ပိုၤခၢ်တီး ဂၢၢ်ခၢ်မိး ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ် ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိးယၢၤ။ ယၢၤခၢ်ပိုၤဂၢၢ်,မိး ဗၣ်ခၢ်ထုတ်သးယၢၤလၢမ် ခၢ်မိုၢ်ကိၤခၢ်တီးယၢၤလၢမ်; ဂၢၢ်,မိးခၢ်မုၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်, ငလး; ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်တီးကွၢ်,ယၢၤလၢမ်တိတ်တီးတၢ်ဂၢၢ်။ ခၢ်ခၢ်သေတၢ်ဂၢၢ်; လူင်ပွင်လိုင်; ကိၤခၢ်တီးယၢၤ ကၢ်ကွၢ်,ခၢ်ပိုၤခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,မိး;ဗၣ်ဂၢၢ်; ဂၢၢ်,လူလုၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး; ခၢ်မိုၢ်သေ လံၤခၢ်ခၢ်ဝံၤ; မိးမုၢ်; 22,000 ဂၢၢ်,ထိုင်, ခၢ်ပီ 2011 ငလး; 28,000 ဂၢၢ်,ထိုင်,ခၢ်ပီ 2012 ယၢၤ။⁸² လၢမ်;ခၢ်တီးဂၢၢ်, လူင်ပွင်လိုင်;ကိၤခၢ်တီးယၢၤဂၢၢ်. ခၢ်ခၢ် လၢမ်;ခၢ်တီးဝံၤ ခၢ်ပီ 2009 ခၢ်ခၢ်ဝံၤ; ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်, ယၢၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး; ခၢ်ခၢ်လိုင်,ရှင်,ဝခၢ်ခၢ်ကွၢ်,ကိၤခၢ်တီး ယၢၤခၢ်လိုင် - “ခၢ်ဂၢၢ်လၢမ်;ခၢ်တီး;ခၢ်ရှင်;ခၢ်ခၢ်တီး ကေ,သုတ်; မခၢ်မိး 30,000 ဂၢၢ်,ထိုင်,သေ မခၢ်ယၢၤလၢမ်;ထိုင် 50,000 ဂၢၢ်,ထိုင်,ယၢၤ။”⁸³ ဂၢၢ်လိပ်;ဂၢၢ်ခၢ်

ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး; ခၢ်ခၢ်လိုင်,ရှင်,ဝခၢ်ခၢ်ကွၢ်, ကိၤခၢ်တီးယၢၤ မၤခၢ်ခၢ်ခၢ်;ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ် ငလး;ဂၢၢ်; ဗၣ်ဂၢၢ်,လၢတ်;ဝံၤ; ခၢ်မုၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ် ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး;တီး;ကိၤခၢ်တီးယၢၤခၢ်မိုၢ်ခၢ် “လံၤ;ထုတ်,သွခၢ်, ယၢၤခၢ်ခၢ်တၢ်တၢ်ဝံၤ;ပီယၢၤခၢ်ခၢ်ရှင်ယၢၤ”။⁸⁴ ခၢ်ပွင်,ဝံၤ; ကိၤခၢ်တီးယၢၤ လၢမ်;ပီခၢ်မိုၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,သွမ်း;ငလး; ဂၢၢ်တီးကွၢ်,ယၢၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး;ယၢၤ,သုတ်; ပီခၢ်ထုတ်သး လၢမ်;ဗၣ်. - လၢမ်;ဗၣ်,လိုင် ကၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ခၢ်ခၢ်,သတၢ်ခၢ်, ငလး; မိုၢ်မၤခၢ်; - ကၢ်,ခၢ်ခၢ် ယၢၤလၢမ်;ခၢ်ခၢ်;ပီခၢ်မိုၢ် မၤခၢ်;လိလိယၢၤ။⁸⁵

ပွတ်;တွခၢ်;လၢမ်,လွင်; ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ်ခၢ်ဂၢၢ်မံၤမိး;ခၢ်ကိၤခၢ်တီးယၢၤ ပီခၢ်ခၢ်ခၢ်လိုင်,ရှင်,ဝခၢ်ခၢ်ကွၢ်, လိုင်;မိုၢ် - ခၢ်ခၢ်ကွၢ်;တီး;လိုင်;တိတ်;လၢမ်;ခၢ်ခၢ်ခၢ် မၤခၢ်;ယၢၤ။ လိခၢ်လိခၢ်မိုၢ်မၤခၢ်;ငလး;ကိၤခၢ်တီးယၢၤ မိး;ဗၣ်ဂၢၢ်; ပိုၤခၢ်တီး;လိခၢ်မိုၢ်ခၢ်ခၢ်;ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ် လိုင်; ကၢ်ခၢ်ခၢ်;မိုၢ်ခၢ်ခၢ်ယၢၤ။ လုမ်း;လၢမ်;ခၢ်ခၢ်;ဗၣ်ဂၢၢ်; ကၢ်ခၢ် ယၢၤ,သုတ်;ဝံၤ;ခၢ်ခၢ်ကွၢ်;တီး;ဂၢၢ်ယၢၤ ငလး;ပီခၢ်သခၢ်လွံဝံၤ လိုင်;ခၢ်ခၢ် ကၢ်ခၢ်ယၢၤလိခၢ်လိခၢ်ဝံၤယၢၤ။

ရှင်; 2. ခၢ်တွခၢ်;လွင်;ပီခၢ်မၤ ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,ယၢၤလၢမ်လူင်;ဂၢၢ်;တီး;သုတ် ခၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်;တီး;တၢ်ခၢ်ခၢ်;လိလိ; (ဂၢၢ်ခၢ်ဗၣ်ဂၢၢ်,လိလိ; 2011 - လၢမ်;ခၢ်ခၢ်,လၢမ်;သုတ်;လိုင်;လံၤ;ထုတ်,တွခၢ်;ထၢမ်ဝံၤ - ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်; မၤခၢ်;/လွံ.)

ဂၢၢ်ခၢၣ်န့ၣ်ပုၣ်ခၢၣ်တၢ်လၢၤတၢ်ခၢၣ်ကၢၣ်ခၢၣ် လံး ထုၣ်, နီၣ်တၢ်သၢၣ်; တီးခၢၣ်မၤခိၣ်ပူၤ, ရ ငလး; ကၢၣ်ခၢၣ်ပုၣ်ရ တီၣ်တံၣ်သ် - ပွတ်းတွၢ်ခၢၣ်, လိၣ်, ရွၢ်, ဝၢၣ်ခၢၣ်ကွၢ်, ငလး; မိုၣ်: ကိၣ်ခၢၣ်တီးယၢၤတၢ်ခၢၣ်သ့ၣ်။ ပိုၣ်ခၢၣ်တီးမီးလၢၤတၢ်ခၢၣ်: လၢၤ, လံာ်ကၢၣ်ခၢၣ် ပိုၣ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, တူၣ်ဂၢၢ်, လွတ်းလိၣ်မး တီးခၢၣ်ခၢၣ်, လိ, မိုၣ်: မိုၣ်: ကိၣ်ခၢၣ်တီးယၢၤလွတ်းလိၣ် မးခၢၣ်ပီ 1947 ခၢၣ်ယၢၤ။ တၢ်, တုၣ်မ့ၣ်တွၢ်, ခေးလူၣ်ပွၣ် လိုၣ်: မိုၣ်: ပၢၤဂၢၢ်; ပိတ်; ခေးတုၣ်: ယွၢ်ခၢၣ်ခၢၣ်သေ လုၣ်: ပိုၣ်ခၢၣ် တီးလံာ်လုၣ်: ကၢၣ်ခၢၣ်ခိၣ်လၢၤတၢ်ခၢၣ်ခၢၣ် ငတ, မး ဂၢၢ်ခၢၣ်လုၣ်ခိၣ်ခၢၣ် တၢ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်မိုၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်သိုၣ်: ကၢၣ်ခၢၣ်တိုၣ် တေလံး; ဂၢၢ်ခၢၣ်ခၢၣ်ယၢၤ။ မခိၣ်ပူၤ, ရ ငလး; ကၢၣ်ခၢၣ်ပုၣ်ရ တီၣ်တံၣ်သ် ရွၢ်; လိၣ်ခၢၣ်လိၣ်ခၢၣ်ဂ့ၣ်: မိုၣ်: မိုၣ်: ကၢၣ်ခၢၣ်ယၢၤ: လွမ်းဂၢၢ်တၢ်ခၢၣ်: မိုၣ်: ခၢၣ်, တိုၣ်: ငလး; နီၣ်: ငလး; မိုၣ်: မိုၣ်: မၤခၢၣ်ယၢၤ။ သွၣ်ငလး; မိုၣ်: ခၢၣ် လံးထုၣ်, ပုၣ်ခၢၣ်တုၣ်; ပီခၢၣ်ငလး; မိုၣ်: လိုၣ်: လံးထုၣ်, ပၢၤဂၢၢ်; တၢ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်မိုၣ်: ငလး; ဂၢၢ်ခၢၣ်ပံးမၤဂၢၢ်; မီးတီးသုတ်: ခၢၣ် ကိၣ်ခၢၣ်တီးယၢၤယၢၤ။ ဖွၣ်: မိုၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ယၢၤလမ်းခၢၣ် မခိၣ်ပူၤ, ရသုတ်သုတ်: ခၢၣ်ငလး; တွၢ်ခၢၣ်လံးခးလံး ကုခ ရးလံးငလး; ချၢၣ်ခၢၣ်တၢ်ခၢၣ်ခၢၣ် ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ခၢၣ်ကၢၣ်ခၢၣ် ရးလံးငလး; တီၣ်တံၣ်သ်သမံၣ် ပိုၣ်လူၣ်မခၢၣ်တုၣ်ဂၢၢ်ခၢၣ်ပံး ခၢၣ်ငလး; တွၢ်ခၢၣ်; ကၢၣ်ခၢၣ်ဂျၢၤ ငလး; လေးဂီၢ်တံၣ်ယၢၤ။

ဖွၣ်: မိုၣ်: ခၢၣ်ကွၢ်တီးတၢ်, လိုၣ်: ယၢၤလမ်းမီး မးကၢၣ်, ပေးဂီၢ် ငလးထုၣ်, လံးဃၢၣ်, ပီခၢၣ် လံးဂုၢ်ခၢၣ်: ဝၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်တၢ်လံးတွၢ်ခၢၣ်ခၢၣ် ခၢၣ်ကွၢ်တီးကၢၣ်ခၢၣ် ရးလံးငလး; တီၣ်တံၣ်သ် ဂၢၢ်ခၢၣ်ဖွၣ်: သမံၣ် ယၢၤလမ်း လံးဂုၢ်. တုၣ် ထုၣ်, ဃၢၣ်, မးပၢၤခၢၣ်သိုၣ်, ပၢၤခၢၣ်ယၢၤ, ယၢၤ။ ခၢၣ်မခိၣ်ပူၤ, ရ လိုၣ်ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ယၢၤခၢၣ်ခိၣ်ခၢၣ်; တေ့တေ့တုၣ်: မိုၣ်: ပုၣ်ခၢၣ် မး 15 ပီ - ပိုၣ်လူၣ်မခၢၣ်: ပီခၢၣ်လံးဂၢၢ်ခၢၣ်ဂၢၢ်ခၢၣ်လိၣ်တွၢ် ကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်; ယၢၤ။ ခၢၣ်ကွၢ်: သေယၢၤလမ်းခၢၣ် လၢၤ: သူခၢၣ် တီးငလး; မိုၣ်: တၢ်: သွၣ် ဃၢၣ်, မၤဂၢၢ်, ခၢၣ်: တၢ်: ခၢၣ်တၢ်: ခၢၣ် ပုၣ်ခၢၣ်: တၢ်, ဂၢၢ်ခၢၣ်ဂီၢ်ခၢၣ်ယံၣ်သုၣ်, တူၣ် ငလး; ပုၣ်ခၢၣ်: တၢ်, ဂၢၢ်ခၢၣ်ယၢၤ။ ကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်လိၣ်: လိုၣ် လိုၣ်: ခၢၣ်မီးပး မၤဂၢၢ်, နီၣ်; ခၢၣ်, ဂုၣ်လုၣ်, ထုၣ်, ဝဲဃၢၣ်: ရွၢ် (မသုၣ်, လၢၤ)။ မၤဂၢၢ်, နီၣ်, ပီ, ခူၣ်, တူၣ်, ခၢၣ်: ဂၢၢ်, မၤဂၢၢ်, လွၢ်: ခၢၣ်, ထုၣ်, လိုၣ်, ကၢၢ်လုၣ်, မၤဂၢၢ်, ပၢၤ, ထုၣ်, ခၢၣ်: ကိၣ်, ပး ဃၢၣ်: ယိုၣ်: ခၢၣ်: ခၢၣ်လံးလံးလံးလံး - ကိၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်လံးလံး: ဖွၣ်: ဃၢၣ်. ငလး; လိၣ်ခၢၣ်ပိုၣ်ခၢၣ်တီးယၢၤ။

လံးထုၣ်, ငလး: ဝဲဃၢၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, သွၣ်: လိုၣ်: မိုၣ်: ကၢၣ်ခၢၣ်ပီခၢၣ်ပုၣ်ခၢၣ်: တၢ်, ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, သွၣ်: ဝၢၣ်ခၢၣ်: ခၢၣ်: ခၢၣ်: ပၢၤ, ယုၣ်မုၣ်ခၢၣ်: ပီခၢၣ်ပွတ်းတွၢ်ခၢၣ်: လွၢ်: လံးဂၢၢ်ခၢၣ်ဂၢၢ် ဂီၢ်ခၢၣ်လိၣ်တွၢ်လၢၤ, လံးသေ⁸⁶ ဂၢၢ်: ပးခၢၣ် ပိၣ်သမံၣ်တုၣ်: ကေ, လိုၣ်သေ ကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်လံး: ဝဲဃၢၣ်: မးတီးယၢၤလမ်း ခၢၣ်ခၢၣ်သေတၢ်. ဂေ့: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, မၤဂၢၢ်, ဝဲဃၢၣ်: လိုၣ်: ခၢၣ် နီၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်ပီခၢၣ်တူၣ်ခၢၣ်: တေ့ဝဲဃၢၣ်: တၢ်တံၣ်ခၢၣ်: ပုၣ်ခၢၣ်: တၢ်, လၢၤ: သူခၢၣ် ဖွၣ်: မိုၣ်: မီးမးဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်: မုၣ်လုၣ်ယၢၤ လမ်း ကၢၣ်, ခၢၣ် ဂးခၢၣ်ယၢၤတူၣ်: ဝဲဃၢၣ်: ယၢၤ။ လၢၤ: သူခၢၣ်လိုၣ်: ထုၣ်, လံးတွၢ်: ထၢမ် ခၢၣ်: မခိၣ်ပူၤ, ရ လိုၣ်လမ်း: ငလး; ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ယၢၤလမ်း နီၣ်: နီၣ်: ငလး: လံးပံးမၤဂၢၢ်: မီး ခၢၣ်ခိၣ်ခၢၣ်: ယုၣ်, မး - ကၢၣ်လံး: ဝဲဃၢၣ်: လွၢ်: ပီ တူၣ်ယၢၤ, မခၢၣ်: ခၢၣ်: ငလး; 400,000 ရူ, ပီ: ငလး; 700,000 ရူ, ပီ: (5,400 - 9,400 တေ့, လၢၤ) ယၢၤ။ ယၢၤလမ်းဂေ့: ပီခၢၣ်တူၣ်ခၢၣ်: တေ့ ဝဲဃၢၣ်: ပိုၣ်လူၣ် ခၢၣ်: ကၢၣ်ခၢၣ်ရးလံး ပရတီတံၣ်သ် - သင် ကၢၣ်, မီးခၢၣ်လိုၣ် လၢၤ: သူခၢၣ်တေ့လံး: ခၢၣ်: နီၣ်: တၢ်, လိၣ်လူ ငလး; ကၢၣ်လံး: တၢ်: လူၣ်, ငလး; ပိုၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်: တေ့ ဝဲဃၢၣ်: ခၢၣ်ယၢၤ။

ဖွၣ်: နီၣ်: တၢ်: “ဂျၢၤမိးမိး” (ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, နီၣ်: လံး တီး) ဂၢၢ်: ပးခၢၣ်သိုၣ်, မီးဝဲ - ကၢၣ်ခၢၣ်ခိၣ်: ဂၢၢ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ယၢၤလမ်း ငလး; သုခၢၣ်, လံးလမ်း: ခၢၣ်: တီး: လိၣ်ခၢၣ် မီးဝဲမိုၣ်ခၢၣ် ဂၢၢ်ခၢၣ်ခၢၣ်: မိုၣ်: တၢ်: သွၣ်ယၢၤ။ ကိၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်: တီး: သေ ယၢၤလမ်းလံးထုၣ်, လံး. ဃၢၣ်: ခၢၣ်, သေကၢၣ်⁸⁷ ကၢၣ်, ခၢၣ် ပီခၢၣ်ယၢၤယၢၤ။ ပိၣ်သမံၣ်တုၣ်: လၢၤ: သူခၢၣ်ဂၢၢ်: ပး ခၢၣ် ဃၢၣ်, ယၢၤလမ်းငလး; မၤဂၢၢ်, တၢ်, လိုၣ်: တီး: လွၢ်: လိၣ်ခၢၣ်လိၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်သေတၢ်. ဂေ့: ကွၢ်: တီး: ကၢၣ်ခၢၣ်ယိုၣ်: ဝဲဃၢၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်, ယၢၤလမ်း ပိုၣ်: ဂၢၢ်ခၢၣ်တေ့တေ့တုၣ်: - လုၣ်ကၢၣ်ကေ, လိုၣ် 0.4 နီၣ်, ထိုၣ်, တေ့, ထိုၣ် 20 နီၣ်, ထိုၣ်, ခၢၣ်: ကွၢ်: တီး: ကၢၣ်ခၢၣ်ရးလံး ပရတီတံၣ်သ်မၤလိုၣ်: ယၢၤ။ လၢၤ: သူခၢၣ်ဂၢၢ်: ပးခၢၣ် လိုၣ်: လံးထုၣ်, တွၢ်: ထၢမ် မွၢ်, ငလး; ဂၢၢ်: ပးခၢၣ် ယၢၤလမ်းလံးထုၣ်, ဃၢၣ်, ခၢၣ်: ကွၢ်: တီး: သခၢၣ်လံး: ဂၢၢ်ခၢၣ်ဂၢၢ်: ကၢၣ်ခၢၣ်ဂီၢ်: ခၢၣ်ယုၣ်, ပုၣ်ခၢၣ်: တၢ်, ငလး; ဂၢၢ်ခၢၣ်ထတ်: လုၣ်: ငလး; ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်: မုၣ်လုၣ် ခၢၣ်ယၢၤ။

မံးမီးယၢၤမၤဂၢၢ်: ငလး; ယၢၤယုၣ်: လိုၣ် 1985 (NDPS Act) တၢ်: ဝၢၣ်: ခၢၣ်, မံးမီး ဂၢၢ်ခၢၣ်ဃၢၣ်: မုၣ်လုၣ်. ယၢၤမၤဂၢၢ် ခၢၣ်: ကိၣ်ခၢၣ်တီးယၢၤယၢၤ။⁸⁸ ကၢၣ်ခၢၣ်ခၢၣ်လိၣ်: လိုၣ် မခၢၣ်:

အခေပွဲဂါဇာတ်တိုင်းအိတ်၊ မူလှိုသုခယားလမ် လေး တာမ်၊
ငိုခင်း ကိတ်၊ တာမ်၊ ခွက်၊ ပုခင်းတု၊ ဂူခင်းလှိုင်းအုတ်၊ ယား
လမ်ကမ်၊ မီးပွဲ ကမ်၊ အခေခေ ခွက်၊ မံမီး၊ အခေခေယာဝံ။

ပိတ်သမ္ပတုဂါဇာတ်အိတ်၊ မူလှိုလေးဂါဇာတ်ပခပ်တာမ်၊
လွမ်းမံမီး၊ ကမ်၊ ဂွင်ဂံ၊ ဂခေသေတု၊ ဂေး၊ လောင်းသုခေ
ဂမ်၊ ဗွင်းမွတ်၊ အခေဝု၊ ဂါဇာတ်အိတ်၊ မူလှို - မီးမားမိုဝ်းလှိုဂေး
- ခွင်ပခပ်ရှာလှိုင်းလှိုင်း ပခပ်မုင်ရှေ့ရှိုခင်းခပ် - ကခေမီး
ပုးလွင်းမတ်းတတ်းဂါဇာတ်ရှိုခင်းလုတ်၊ ကွခေ၊ ခပ်၊ ဂါဇာတ်
ကပ်လွင်းဂမ်လွမ်းပံးယု၊ လီ လေး ခွင်းမင်လွင်းလှိုင်း
ဂါဇာတ်ရှိုတ်းရှိုတ်းကမ်၊ မီး လွင်းဂုမ်၊ ထူခင်းတောင်းဂါဇာတ်ယိမ့်
အခေခေယာဝံ။ ခွင်းမခေပု၊ ရခေခေ ပိတ်သမ္ပတု၊ လုမ်းယိပ်း
ဂွင်းဂင်၊ မင်လှိုင်း လံးရှု၊ ဝု၊ မိုခေသါခေခတ်းဂါဇာတ်အုတ်၊
ယားလမ်သေတု၊ ဂေး၊ လောင်းသုခေခပ် လံးငါခင်းပွဲ
ဂါဇာတ်ပခပ်သူးလောင်းတီးလုမ်းယိပ်းဂွင်းဂင်၊ လေးတမ်၊
အုတ်၊ ပိုဝ်းတု၊ ခေ၊ ဂါဇာတ်အိတ်၊ မူလှိုအခေခေယာဝံ။

လောင်းသုခေပိုခေတီးခပ်ဂေး၊ ရှင်းခိုခင်းမားလွတ်း
လံးရှိုတ်းသင်းလံ၊ လံ၊ လှိုင်း တု၊ တေ၊ သု၊ ဂါဇာတ်အိတ်၊
မူလှိုယု၊ ယာဝံ။ လှိုင်းခေမီးပု၊ ဂါဇာတ်အုတ်၊ ယားဂံယာခေ
ဝါခင်းခပ်၊ ဂါဇာတ်လှိုခေ သီခင်းတု၊ သံ၊ တောင်းကခေအိတ်း
ကမ်၊ အခေ ကမ်၊ လှိုင်းလှိုင်း ပခပ်လုမ်းအိတ်၊ မူလှိုခပ်
တု၊ ရှိုတ်းရှိုတ်းခပ် ဂံယာခေသုခေယားလမ်လှိုင်းအခေခေဂု၊
ကမ်၊ အခေယင်းကိုတ်းသီခင်းတောင်းတု၊ ရှေ့၊ ဂါဇာတ်ခပ်၊
ထိုင်သုခေလှိုင်းခေခေ - ခေင်၊ လံးထုတ်၊ လောင်းသုခေ လေး
တွခေ၊ ကခေဂေး၊ လံးငါခင်းပွဲ - “ရှင်းကပ်တုမ်လှိုင်း
လှိုင်းခေခေပွဲလွမ်းတောင်း ခေင်၊ ရှိုတ်းခပ် (လင်းခေးတီး
လှိုင်းရှိုတ်းသင်းဂါဇာတ်အိတ်၊ မူလှိုသုခေယား) ကမ်၊ ခပ်၊
သုခေလှိုင်းခေခေလံးယာဝံ။”

ခွင်းကခေရုချုလ် ပရတ်တုတ်သံခေခေ ဂါဇာတ်အုတ်၊
ယားလမ် မိုခေပိခေတွခေ၊ တု၊ ခွင်းမိုင်းလှိုင်းသေလွတ်း
ဂါတ်၊ ရှု၊ မိုင်းမိုင်းယာဝံ။ တီးတေ့မခေ ပိတ်သမ္ပတု၊ ဂမ်၊
ဗွင်းဂေး၊ လံးထုတ်၊ ကပ်ခံ၊ ပခပ်ဂူခင်းလုတ်၊ ခံ၊ သေတု၊
ဂေး၊ ယားလမ်လံးထုတ်၊ ခံ၊ ပိုင်လှိုင်းမခေ တီးဂူခင်း
လှိုင်းယားလမ်ပိုခေတီး - လှိုင်းသိုဝ်းယားလမ်လံးတီးရှိုခင်း
လောင်းသုခေ ကမ်၊ အခေ တီးဂါတ်၊ ဂမ်၊ သိုဝ်းလံးခေခေ
ယာဝံ။ ယားလမ်လံးထုတ်၊ လှိုင်းထုင်း ပိခေယားယု
လွမ်းလှိုင်းကခေရုချုလ် ပရတ်တုတ်သံ ဂမ်၊ ပု၊ ခေမ် တု၊

အိတ်၊ ကခေကပ်လှို - ကပ်ယားလမ်ယမ်း ခွင်းလှိုင်းရှင်၊ ဝခေ၊ ကွတ်၊ ကိတ်၊ တီးယား

ယုတ်းယု တွင်၊ လိပ်း၊ လွင်းဂူခေ၊ ခိုခင်း၊ လှိုတ်းသုင်၊ တွင်
ဂု၊ ကမ်၊ အခေ ဂူလှိုင်းတု၊ ရှိုတ်းလှိုင်းလှိုင်းသုခေခေယာဝံ။ ယား
လမ်ဂေး၊ လံးထုတ်၊ လှိုင်းရှင်၊ ခွင် ပုခင်းတု၊ ပု၊ လှိုင်း (တောင်း
လှိုင်း) - ဂါဇာတ်ရှိုတ်းသင်းလွမ်းထုင်း လေး ဂါဇာတ်မူးလေးအိ
ကခေဂူခင်းခိုင်းမိသမြိခပ် တိုင်းဂမ်ခေခေယာဝံ။ မိုခေ
ခေင်၊ လောင်းသုခေလံ၊ လံ၊ လှိုင်း ခွင်းလေးတွခေ၊ ကခေ၊
ဂေး၊ မွတ်၊ ခေပွဲ “ခွင်းကွင်းတီးရှင်းခေယားလမ်ခွင်းဝု၊ မီးဂူ၊
ရှိုခင်းယာဝံ။” ကခေခေဂေး၊ လံးထုတ်၊ လံးငါခင်းရှင်၊
ဂါဇာတ် ခေ၊ တိုင်းတေ့၊ ခွတ်၊ မိုင်းမိုင်းယု၊ ကိတ်တုတ် ပီ
2021 မတ်းမခေဝု၊ “ခေင်သေတု၊ ဂေး၊ တုခေ၊ ယား
လမ်လံးအုတ်၊ ခွတ်၊ မံမီး၊ ခွင်းမိုင်းကိတ်းတီးယား ပိုင်
လှိုင်းမခေ ခွင်းလှိုင်းရှင်၊ ဝခေ၊ ကွတ်၊ တု၊ ရှိုတ်းခွပ်းမိခေ၊
ဂခေတင်း တောင်းလှိုင်းဂါဇာတ်လှိုင်းတိုင်းပိုခေတီးခွင်းမိုင်း
ယာဝံ။”⁸⁹

ငဝ်းလံးခင်းမိုင်းမခိပူ,ရ တီးကခင်ဂါခင်လုံ. တိုဝ်းယားလမ်လွမ်းထင်းကော,လှိုဝ်သေ ခင်းကခရုချုလ် ပရတီတံသ်ခခေ ဝိုင်းဂခင်ဝံတိုက်,တိုက်,လိင်း လိင်းယဝ်။ ဂမ်းပးခမ် ဂူခင်းဂါင်(ပွဲးလား)ခပ် သိုဝ် ယားလမ်ဂမ်းခမ် ဂလး; မးတီးဝါခင်းသေ လိုခင်း သုတ်းမး ယားလမ်ခပ်တေလံးထုဂ်,ကပ်ဂျု,လုံ.လှိုဝ် ဂှိုဝ်ခခေခခေ လောင်းသူခင်ခပ် ကမ်,လံးဂူ.တျု,သေ,။ သိုဝ်,ခပ်,ဂေး လံးလံးငါခင်းဂါခင်ဂှိုတ်းကွဂ်, ယား ဗှိုခမ်,ဗှိုဂ်,ပိုခင်းတီး-တူဂ်,ယာင်,လှိုဝ် -ခင်းလေးတွခင်း ထောင်းပးလ် -ခေးမုခင်း ကခင်လံးထုဂ်,ဂါခင်တွင်းထမ် တင်းဗှိုပွင်,ခပ်,လမ်,လွင်းခပ် မန်းမခင်းဝံခခေယဝ်။ ဂမ်းပးခမ် လောင်းသူခင်ခပ်လံးပခင်ခွခင်း,လံးလံးလှိုဝ် တီးလမ်းယိပံးဂွင်းဂါင်, ကမ်,ခခေ ဂူခင်းလှိုဝ်ဝါခင်းခပ် ဂတ,ကပ် 30,000 တေ,ထိုင် 50,000 ရူ,ပီး (400-670 တေ,လျု, တေ,ခခင်းခပ် တျု,ခေးဂှိုခင်းခခင်းလင် ယူ,ယဝ်။

ကပ်ဗှိုပွင်,ခပ်,လမ်,လွင်း; ကွင်းတီးကခင်မီး ပး လဝ်းခေးတီးတမ်,ခခေ,ပိုခင်းတီးဂေး.ခခင်းတျု,လှိုဝ် ဂါခင်ဗှို,ယားလမ်ခင်းမခိပူ,ရ မိုခင်းခခေ,ဂှိုင်းခွခင်း လေးဂခင်ဝံ ခင်းပံးမန်းမီးယားပိုခင်းတီးသေ ဂွင်းဂခင် ဝံတင်းလမ်းတိုင်,လှိုဝ်း - ကခင်ဂှိုခင်းလိင်းလှိုဝ် တီးမိုင်း မခင်းယဝ်။ ယွခင်းပိုဝ်းတျု ဂူခင်းပိုခင်းတီးလုံ.တိုဝ်း ယား ထုဂ်,ဂှိုတ်းကွဂ်,လံးလံးလှိုဝ်းမိုခင်းခခေ,ယားကံယားမး (WY လုဂ်တီး မိုင်းမခင်းမး)။ ယားဗှိုခမ်,ဗှိုဂ်, (လုဂ်မး တီး,ကိမ်ဗေလ်,ဝိင်းလှိုဝ် လေးမိုင်းမခိပူ,ရ) ဂလးယား လုံ.ခင်းဂွင်းယားယု မိုခင်းခခေ, ဂက,ဗေရျု,လေး,လမ်, ခခေဂလး; လံးလုံ.တိုဝ်းယားပိုင်းဂခင်တေတေတေတေ တင်းလှိုဝ်းမီးခင်းကခရုချုချု ပရတီတံသ်ယဝ်။ ကခင် ခခေ ခတ်းဂခင်တင်းပိုဂ် တင်းလံးလုံ.တိုဝ်းယား ခင်းက ခရုချုပရတီတံသ်-တီးယားလမ်တိုဂ်ပိခင်းဝံယားထုဂ်, လုံ.တိုဝ်းတီးသုတ်း ခင်းဝါခင်းလှိုဝ်းခခေယဝ်။

ဂးခခေယားလမ် ခင်းကခရုချုချု ပရတီတံသ် ဂလးမခိပူ,ရ တင်းသွင် မီးသံင်ခိုခင်းလှိုဝ်းလိင်းလိင်း လွမ်းလှိုဝ်းဗှိုင်းဗှို. ဂလးခပ်းယမ်းလွမ်းပီ မိုခင်း ခခေ,လှိုဝ်းကခင်ပိခင်းယူ,ခင်းမိုင်းမခင်းယဝ်။ ဂမ်းပး ခမ်ဝံးလင်ကပ်ယဝ် မိုဝ်းခွဝ်းထိမ်ခမ်ခိုခင်းမးခခေ ဂးခခေယွမ်းလှိုဝ်းဂမ်းလိဝ်သေ ခိုခင်းသုင်မးခိုခင်း ဝံး

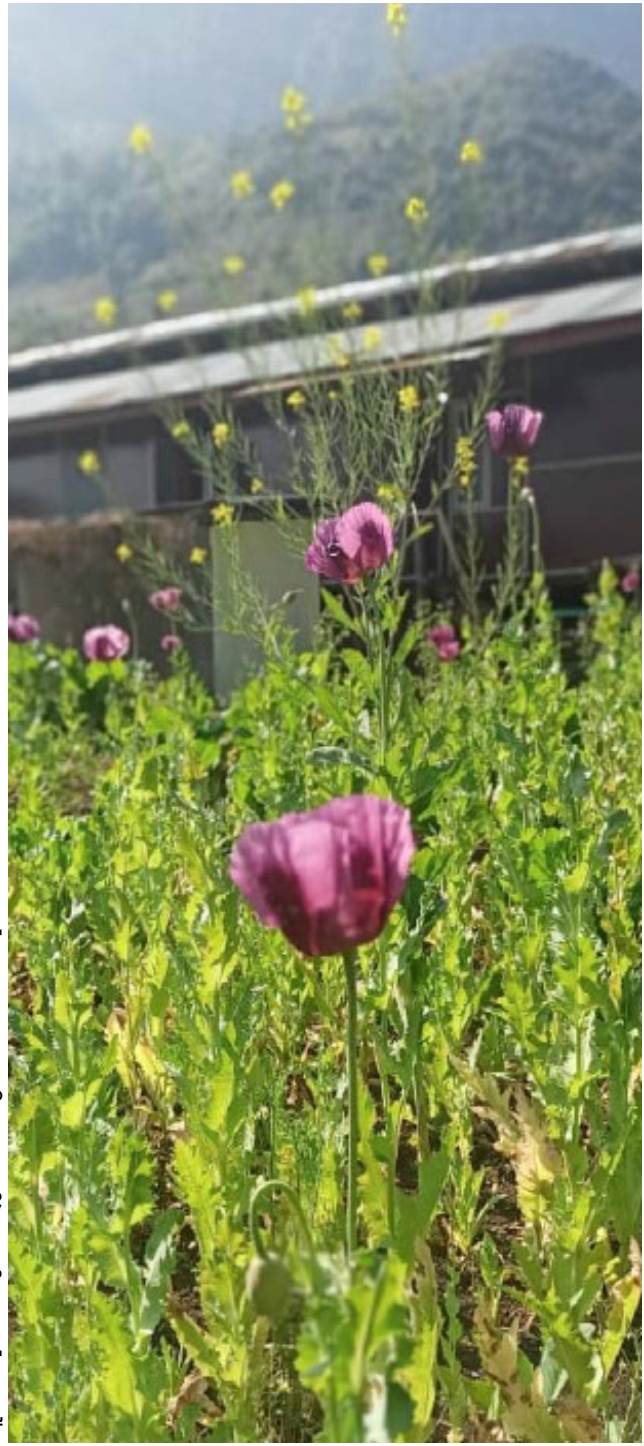
လင်ခင်းပီခခေယဝ်။ လောင်းသူခင်လှိုဝ်းယူ,ခင်းကွင်း တီး ကခရုချုချု ပရတီတံသ်လံးလံးလှိုဝ်း လံးငါခင်း ဂးခခေဗေတေဗေင်,ယားလမ် ဂတ,ကပ်မွဂ်; 400 ရူ,ပီး ထိုင် 2,000 ရူ,ပီး တေ,ခခင်းထေးလျု. (460 - 2,300 တေ,လျု,တေ,ဂီးလှိုဝ်း)။^{၉၀} ကိင်ခခိုဝ်ခပ်းယမ်း ခင်း ခခင်းပီယဝ်။ ကခင်ခခေ မိုခင်းခခေ,ဂှိုင်းသုင်မးတေတေ လှိုဝ် ဂှိုပီတေ,သိပံးပီပူခင်းမး မိုဝ်းလောင်းသူခင်ခပ်ဂှို ဝိုခင်းခပ်းလံးမွဂ်; 100 ရူ,ပီး တေ,ထိုင် 300 ရူ,ပီး တေ, ခခင်းထေးလျု. (115-345 တေ,လျု,တေ,ဂီးလှိုဝ်း)ခခေ ယဝ်။ ဂးခခေခင်းမခိပူ,ရဂေး ခိုခင်းခမ်လှိုဝ်မး ဗှိုင်း ယမ်းလိဝ်ဂခင် ဂှိုတ်းထိုင်မွဂ်; 350 ရူ,ပီး တေ,ထိုင် 700 ရူ,ပီး တေ,ခခင်းထေးလျု. (400 - 800 တေ,လျု,တေ, ဂီးလှိုဝ်း) ခင်းပီ 2019 - ဂှိုဝ်ဂှိုဝ်ထုဂ်,လမ်းခတ်း ပိခင်း 10-20 ပုခင်း သုင်လှိုဝ်မွဂ်;ဂှိုပီပူခင်းမးယဝ်။ ပိဂ်သမ့် ဝးကမ်,မီးခေးမုခင်း ကခင်ဂှိုမ်,ငမ်းတင်းသိင်းသေ တျု,ဂေး ဂါခင်တွင်းထမ်ပခင်တင်းခွဲးလုံဝး ဂါခင် ဗှို,သွမ်းခမ်ခိုခင်းမးလိင်းလိင်း ဗှိုင်းယမ်းလိဝ် ဂခင်ယဝ်။

လိမ်မိုဝ်း 2010 မးခခေ လံးဂူ.ဝးမီးလှိုဝ်း ဂှိုတ်းသိုင်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်ဂှိုင်းဂှိုင်း ခင်းမခိပူ,ရ ဂလး; ကခရုချုချု ပရတီတံသ် ဂူလ်းဂးဂှိုခင်းလိင်းကော, လှိုဝ် ခင်းပိုခင်းတီးတိုင်,လှိုဝ်း ခင်းကိခင်းတီးယားယဝ်။ သိခင်းတင်း ဂလးခွင်းသိုင်လှိုဝ်းယူ,သပ်းဂိခင်းသိုင်; ဂမ်းဗှိုင်း လံးထုဂ်,သိုင်မး ကခင်ပးဂှိုင်းဂှိုင်း၊ ဂှိုင်း ပခင်းခမ်၊ ဗှိုးဗှို. ဂလး; ခခင်းသခင်ဗှိုခင်းလှိုဝ်း ခခေယဝ်။ လောင်းသူခင်တီးမခိပူ,ရဂေး လံးဂှိုခင်းလှိုဝ်း ခိုဝ်းခေး ခင်းဂါခင်ထိမ်ပခင်းလှိုဝ်းဂမ့်လုံ;ပံးယူ,လီ သေ တီးခင်းကွင်းတီးတိုင်,လှိုဝ်းဂေး မီးမးဝိုခင်းဂူ; ယိမ်ဂမ်းဗှိုင်း ပုခင်းတျု,လှိုဝ်းတူဝ်ခခေ ဂါခင်ဗှို, သွမ်းယဝ်။

ခင်းကခရုချုချု ပရတီတံသ်ခခေ လမ်းလှိုဝ် ပွင်လှိုဝ်းပိုခင်းတီးခပ် ထိမ်ပခင်းခမ်ဂတ်းဂူခင်းဝါခင်း ဂှို ဝိုခင်းခပ်းလှိုဝ်းဂါခင်ထိမ်ပခင်း ဝုဝ်း၊ ဂှိုး၊ လှိုဝ်းဗေခင်း ဂလး; ဗှိုခမ်,ပုခင်းတျု,မန်း,ဝိုခင်းခပ်းလှိုဝ်းခခေ၊ ဂလး; ခပ်းတျု,ဂိခင်းဂူ;လှိုဝ်းတီးခင်းဝခဂှိုင်းယဝ်။ ခခေသေ တျု,ဂေးလောင်းသူခင်ဂမ်းပးခမ် လာတ်းယမ့်ဝး မီး လှိုင်းဂှိုင်း,ဂမ်းခမ် - ကခင်ဂှိုခင်းလိင်းသုတ်း ဂိဝ်,ဂပ်း

လူလုံး တောင်းခံမိလေးလွင်းမီးဝံ့ခေမ့်သီခင်းသို့ (ကော၊
 ဝံ့)။ဂါခင်တေ့သုင်၊ဂူခင်းတင်းခေမိလေးလွင်းဂမ့်လွံး
 ပံးယူ၊လီ ကိတ်၊ပုးခင်းသင်းဂါခင်ကိတ်၊ခေခေမ့်ထူမ်း
 ခင်းလွင်းမင်လိုင်း တီးဝခရုင်းယဝံ့။ ခွက်၊သေခခေ
 ခပ်ပီခင်သီင်လီဝဂါခင်သေ လာတ်၊သမ့်လွင်းလမ်၊
 လွင်းဂါခင်လွံးထီမ်ပခခေခပ် တေ့တေ့တီးရှ်းဂါခင်ရှု
 ကိတ်လီင်တွင် ငလးတူခင်းတေ့ငိုခင်းခပ်၊ခပ် လက်၊
 လံာမး ယွခေပိုင်းတုးယမ်းလီဝ ဂမ်းခေမိလံးပိုင်းကိတ်
 လွင်းတူင်ခိုင် ဂါခင်ဗုတ်၊သွမ်း ပိုင်လူင်မခင်း ဂါခင်
 ဗုတ်၊ယးလမ်ခေခေယဝံ့။

မးရှပ်းတူလုံးလိုင်း မီးလွင်းမမ်းမခင်းရှင်းခေ
 ပိုခေတီးသေတေ့ဂေ့ လွင်းလံးလောင်းသုခင်ယးလမ်
 ခင်းလီင်၊ရှင်းဝခင်းကွက်၊ကိတ်ခင်းတီးယး ခွံးမိုခင်ဂါခင်တင်း
 ရှင်းလောင်းသုခင်ခင်းမိုင်းမခင်းယဝံ့။ ယးလမ်ထုတ်၊သိုပ်၊
 လံးဗုတ်၊ပိုင်လူင် ပုခင်းတုးယိုင်းကါခင်းဂါခင်ယူ၊လွတ်၊
 ငလးတူင်၊ရှင်းတင်းသီင်၊ ပိုင်းကိတ်ငိုခင်းခပ်၊ကခင်ကပ်
 လံးမးတီးယးလမ် တေ့ခေခေတင်းလူင်၊ပိုခေထာခင်ခပ်
 ယဝံ့။ ပိတ်သမ့်တုး ဂါခင်လူင်ပွင်လိုင်း ခတ်းလွံးရှ်းခွင်း
 သင်းလွင်းယူ၊သင်းကိတ်သင်း ငလးလွင်းဂမ့်လွံးပိုခေ
 ထာခင်လိုင်းခေခိုင်းခေမးသေတေ့ဂေ့ ဂါခင်ဗုတ်၊ယး
 လမ် -ကခင်တင်းလူင်၊ပိုခေတီးငလးရှ်းမိုင်းမိုင်း ကိတ်၊ဂေ့
 ခခင်ကခင်ခေမိခိုခင်းမး ထီမ်ကီးပခပ်ဝံ့ခေခေ - ခွက်၊မး
 မိုင်းရှပ်းသိပ်းပီပူခေမးခေခေယဝံ့။

သုခင်ယးလမ် ခင်းလီင်၊ရှင်းဝခင်းကွက်၊ကိတ်ခင်းတီးယး

ခင်းတင်းလိုင်းခေခေခေလီင်၊လီင်းတုး လွင်းခပ်၊
 လိမ်ဂါခင်ပုတ်၊ပွင်လိုင်းခေခေရှပ်း မိုခင်တေ့ကမ်၊ခေခေ
 ပခင်ရှုဂါခင်ဗုတ်၊ယးလမ် ငလးလွင်းတင်းဗံ၊လင်
 တင်၊လိုင်းမိုခင်ခေခေ လွင်းခင်းခတ်းဂါခင်သိုက် ငလး
 ဂါခင်ပိုခေပိတ်၊တင်းဂါခင်မိုင်းခေခေဂေ့ လူင်၊လံးခေ
 ခံယဝံ့။ တေ့တေ့ယွမ်းရှပ်းတုး ဂါခင်လွံးတိုင်းယးလမ်လွမ်း
 ထုင်းငလးတင်းလူင်၊ပိုခေတီးကိတ်၊ရှ်းမိုင်းမိုင်း ကခင်
 သိုပ်၊မီးမးဝံ့တင်းသွင် တေ့သိုပ်၊မီးရှု၊ယူ၊ခေခေခေ
 ဂေ့လမ်၊လွင်းယဝံ့။ ယွခေပိုင်းခခေငလး လူင်၊လံးမီး
 ဂါခင်မမ်းမခင်းရှင်၊ခွင် လွင်းပီခေတေ့မီးတေ့ ငလးခေ
 ခင်း၊တေ့လိုင်းခေ ကိတ်၊ပုးယမ်းရှင်း တင်းဂါခင်ရှင်၊ရှ်းခင်း
 မံမီးလိုင်းခေခေယူ၊ယဝံ့။

**လွင်းယးယူင်းလွံးမိတ်၊ကိတ်ခင်းဗုတ်၊ထမိခင်း (ATS)
 ခေခေခိုခင်းမး**

ဗွင်းမိုင်းဂါခင်ဗုတ်၊ယးလမ် ယွမ်းလွင်းမးခေခေ
 မိုင်းမခင်းငလးတင်၊မိုင်း လိုင်းမီးခင်းပိုခေတီး လံးရှင်
 ဂါခင်ရှ်းကွက်၊ငလးဂါခင်လွံးတိုင်း ATS ခေခေခိုခင်းမး
 ဗွင်းဗံယဝံ့။ ခင်းရှပ်းသိပ်းပီပူခေမးခေ ဗွင်းမိုင်းဂေ့
 ခခင်လူတ်းလွင်း ကမ်၊ခခေ မီးတိမ်၊ဝံ့ခေခေ ယး ATS
 ရှုလံးငံးလိုပ်ယဝံ့။ ပိတ်သမ့်တုးမီးဂါခင်ရှပ်းသိမ်း ငလး
 ဂါခင်တို့လွမ်းခေမးသေတေ့ ခင်းတင်းမိုခင်ဂါခင်လံး
 ထုတ်၊ရှင်မိခင်း လွမ်းပိုခေတီးတင်းသီင်၊ယဝံ့။ ငဝ်းလံး

ကန်ဆွဲ လိုက်ကွက်၊အလွင်ကန်၊မိခင်းယမ်ပေးလသီ၊
ယမ်းလီဝ် - ပိုင်လူင်မခင်း ကန်ကိုင်ပုံခိုင်ဂါခင်တိုက်
တိုင် - တၢ၊ဂုမ်းဂမ် ဂါခင်မီးလေးဂါခင်လှဲတိုက်ယးမု
ခေခေယဝ်။⁹¹

ပွတ်းကွန်၊တွခင်းခိုင်; ဂါခင်အလေးလိုင်, ATS
ခင်းပိုခေတီး ပိခင်းယွခေခွဲတွခင်းဂါခင်ခွဲတီး - တီးယုးလှဲ
လေးယုးဂိုက်ကွန်, ခွဲတီးခိုင်;ဂျာတီးခိုင်;ခေခေယဝ်။
ခေခေသေတၢ၊ဂေ; ပိဂိုသမ္ပိဝုးဂါခင်သွခေပိခင်းပွတ်း
တွခင်း ကန်မီးခင်းခင်းလွက်ဂါတ်,ယးလမ် လေး ATS
သေတၢ၊ ဂါခင်ခွဲတီးခွဲလှဲလှဲ ကမ်,ပိခင်းလံ;ပုခင်းတၢ၊
ဂါခင်အလေးလမ်းခင်းဂါခင်ဂိုက်ကွန်,လေးဂါခင်လှဲတိုက်
တင်းသိုင်လံ; တီးတေ့မခင်းလိုင် ဂါခင်ရှုခင်းမုခင်းလွက်
ဂါတ်, ATS လွမ်းပိုင်လွင်;လိက်;လံ;ခွင်မခင်းရှင်းမခင်းသေ
ယဝ်ဂေ; ထုဂ်,လံ;ဂိုက်ကွန်,လူလှဲ; လွင်;လိက်;လံ;
ပံးမာဂ်;မီးတူင်,ဝုင်း တီးခင်းမိုင်းလိုင်ထုဂ်,တုမုယွခင်း -
ကန်လိက်;လံ;ဝံးဝံး လုဂ်ကပ်ဂါခင်ပံးမာဂ်;မီး ကန်
ကိုင်ခိုင် ဂါခင်အလေး,သွမ်းဝါခင်းခွန်,ခေပိုင်, လူးတူင်,
ဝုင်းလိုင်ကိုင်ခိုင်ခွပ်,ဝိုင်;ပံးလက်;လေး;လွက်ဂါတ်,
ခေခေယဝ်။⁹²

လွင်;ဂါခင်ဂါ,ခံ။ လွင်;ဂွင်ဂါ,ဂါခင်တေ့,သွင်,
လေးခွင်;သင်းလွင်;ယု,သင်းဂါခင်သင်း; အလေးလိုင်,ခေမ်
မးလွမ်းပိုခေတီးခေ ပိုင်လူင်မခင်း ပိခင်းပွတ်းတွခင်း
လမ်,လွင်; ခင်းဂါခင်ဂိုက်ကွန်;မီးမး ကမ်,ခေခေ ဂမ်ထိမ်
လွင်;ခွာဂ်;ဂါခင်ဂါ,ခံ လေးဂါခင်အလေးလိုင်, ATS ယဝ်။
အလေးယမ်းရှုင်သိပ်းပိပုခင်းမးခေခေ ယးမဝ်းဂမ်ခွဲခွဲ
လိခင်းလိခင်းလံ;လိုင်မး - ထုဂ်,ကပ်မုဂ်;ပုံ ခင်းခေ;ဂုခေ,
လေးခွင်;ခွင်တိုင်,လိုင်ယဝ်။ ခင်းခါဝ်းယမ်းလိဝ်ဂခေ
ခေခေ ဂုခင်းခေမ်,တင်းခေမ် လိုင်လံ;ဂိုက်ကွန်ခင်း
တွခင်းလမ်,လွင်;ပံးမာဂ်;မီး လိုင်ကမ်,ပေးမီးပိုင်ခေခေ
ခေ,လှဲတိုက်ယး ATS မး ရှိပေးခါခင်းပုခင်းခင်းလံ;
ဂါခင်ယပ်,အိုတ်, လေးလွင်;ကမ်,ခေခေခင်းလိုင်ခေမ်
ခိုခင်းမး လူလှဲ;လွင်;ထိမ်ရှင်းထာခင်းဂါခင်ဂိုက်ကွန်,
လေးငိုခင်းခင်းခိုခင်းခေ;ခေခေမးခေခေယဝ်။

ဂါခင်လှဲတိုက်ယးမဝ်းဂမ်လွမ်းခေ;ဂါခင်လိုင်
ခေခေ,ခေ - ကန်မိုခေခေ ခင်းခေ;ဂုခင်းခေ;လူတုလိုင်
လေးထိမ်သွဲခါဝ်းတင်းဂံ ဂုခင်းဂိုက်ကွန်ခင်းခေခေ တီး
ခင်းရှင်းဂါခင်ခွတ်းခေ;လေးတိုင်,လိုင် ကပ်,ပုတွခင်း

ဂါခင်မိတ်းပုလေး; ဂါခင်ဂေ့,သင်းလိုင်ခေခေ ခေတီး
မီးမးပိခင်းပိုင်လွင်;ခေ ကန်ခေခေလမ်းပိုင်ယဝ်။ ကန်မီး
လွင်;ကမ်,ခေခေသင်းမိုခေခေခေခေ - တူင်,ဝုင်းလောင်း
သုခေတင်းသိုင်; ကမ်,မီးလွင်;ခေခေသင်းမး ယွခေလူလှဲ;
ဂါခင်သိမ်းတီးလိခေ လေးခင်းလံ;ပံးမာဂ်;မီးလိက်;လံ;
ဝံး အလေးယမ်းသိပ်းပိပုခင်းမး - ကန်ဂိုက်ကွန်;လေးတူင်,
ဝုင်းလေးဂေ့,လှဲခေခေ လံ;ထုပံးမိခင်းဂါခင်လံ;ပံး
ယခေဝါခင်းပိခင်းမုဂ်ပိခင်းဂေ့,လေး တင်းယပ်,အိုတ်,
ပံးမာဂ်;မီးရှင်းရှင်းခေခေယဝ်။ ဂါခင်ဂိုက်ကွန်ပိခင်း,ပိုင်;
လိက်;လံ;လိုင်ခေ တိုင်ပိုင်လံ;လီ ပုခင်းတၢ၊ဂါခင်
ခေခေလမ်းဂါခင်ဂါ ATS လေးဂါခင်လှဲတိုက်ကန်
ပိခင်းကူးလးပုပတ်; တင်းသွင် - ပိခင်းရှင်းခေခေယမ်း
ရှင်းခေ;ခေခေခေ လိုင်ကမ်,ထုဂ်,မိခင်းခေခေယဝ်။

ဂါခင်ဂိုက်ကွန်,ယး ATS သိခင်းယု,ခင်းပိုခေတီး
လံ;ယုမ်,ယမ်းဝုးခေ,မးခင်းမိုင်းထံ ခင်းလိုင်ပီ 1990s
ခေ;မခင်းခေ;ဂျာခင်းမိုင်းမာခေ; လေးတိုင်,မိုင်းလိုင်
ခေခေယဝ်။ ကန် MTA ခုခေသု,ဝါခင်းခိုင်းဂျာ, ခင်းလိုင်ခေ
ဂျာခေ,ခေခေဝေ, 1996 ခေခေ ဂါခင်းဂါ,ခံယးခေ ခိုခင်း
ခွဲဂါခင်ဂိုက်ကွန်,ယးဂျာ,လူးခင်းကွင်;တီး လိုင်မီးခေ,
တုးဂုမ်းဂမ်လမ်းလောင်းခိုင်းဂိုက်ကွန် - ကန်ခေခေခေ
တီးသုတ်းခင်းပိုခေတီးဂပ်;ဂါခင်လေးဝု,ယဝ်။⁹³ ခေ;တိပ်း
တတ်းကန် UWSA ဂိုက်ကွန်;ခေခေခေခေ,တူင်
ဂါခင်ရှမ်းယးမဝ်းဂမ်မီးလွင်;ခင်းကွင်;တီးခေ ခေ,
ကပ် 1995 ဂျာခေခေ ဂိုက်ကွန်;မီးမးလွင်;ခွဲလံ;ဂါခင်ဂိုက်
ကွန်,ယး လုဂ်ကပ်ယးခေခေ,ခေခေ, ပိခင်းမးယးမု
ခင်းခေယဝ်။

ခင်းပီ 2009 ခေခေ လွင်;ဂပ်;သိုပ်,ခင်းခေ;ဂါခင်
ပု,တီး,ခေခေခေခေ;လေးမိုင်းဝု.(UWSP)လေးတပ်မတေ့,
ရှာလု,မး ဝံးလင်ခေ;ကွန်ရှု ကမ်,ယွမ်းလွမ်းခေ;
သင်,တပ်မတေ့, တၢ၊တေလိက်;လံ;ပိခေ တပ်ပု.လိခေ
လိခေ - ကန်ဂိုက်ကွန်;မီးမး ရှင်းတိတ်းတင်းဂါခင်မိုင်း
လေးပံးမာဂ်;မီး တီးခေခေပိဂ်,ဂါခင်သိုက်;မခင်း - UWSA
ခေခေယဝ်။လုမ်းပီ,တူ.လိတ်တင်းခေခေခင်းမိုင်းတံးလံ;
အလေးလိတ်;ကန်ခေ ယွခေပိုင်;ဝုး ယမ်းခေခေ ခေလံ;
ထုဂ်,တပ်မတေ့,ပခေခေလီ တၢ၊ဂိုက်,ခင်းဂါခင်ခေ;
မံမီးရှု;မိပ်းမိပ်းကန်မီးပုယးမဝ်းဂမ်ခေခေယဝ်။အလေး
မိုင်းဂုခင်းလွင်;တိုခင်းခေ,ခေ; မီးပုခင်းအလေးလိုင် ပုခင်း
တၢ၊ဂါခင်ဂိုက်ကွန်,လေးဂါခင်ဂါ,ခံခေခေလမ်းလိုင်ခေ

ရောင်းချသူ၊ လက်ကား၊ ဆေးရုံ၊ ဆေးရုံ၊ ဆေးရုံ

ပိုင်လူင်မခင်း လံးထုဂ်,ဂိဝ်,ခွင်;ခင်းဂါခင်ထံမ်ပခင်ပိုခွဲ တီး လိုဝ်းမီးလွင်းရှမ်းလူမ်းခခေယဝ်။ ကိင်ကပ်ဗူ; တာင်တူဝ် UNODC ဂေး.ခိုင်;ဝးလိုင် -

“လုမ်းဂေး,ဂါခင်ဗိတ်းမံမီးယွဲ,ဂူးမိုင်းမိုင်း လွဲ.ကွင်း တီးကခင်မီးလွင်းခိုင်;ခတ်းဂခင်ခင်းပွတ်းရှင်,တျ, ဂျကပ်ယးနှိခင်,ဗိုဂ်, ဂလး;ဂှိတ်းကွဂ်, ကိတ်,ဂျ.ခံ ဖဲယးခေးမီးလိုဝ်းခခေယဝ်။ခပ်ခပ်;ထိုင်လံးပိုခွဲ တီးဂလး;တောင်းဂပ်;သိုပ်,ကခင်ခပ်လူဝ်, တျ,ဂှိတ်း ဂါခင်ပံးမာ်;မီးယဝ်။”⁹⁴

ယမ်းလိဝ် ယွခေပိုင်;လုမ်းပိ,တူ.လိတ်းလိုဝ်း ပိခင်ကူလုးလိတ်းတဝ်မတေ, လံးထုဂ်,ပခင်လွင်း လွတ်းလိဝ်း ဂိဝ်,ခွင်;ခင်းဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်, ကိတ်,ဂျ.ခံ ATS ဂလး; ခပ်ပိခင်မူးကူလုးလိဂှိမ်းပံးမာ်;မီး ကခင်မီး ခမံ့တွခင်းပုခင်းတျ,ဗူ;လွင်းတိုခင်းခပ်ယဝ်။ ထိုင်;ဗံ, ခိုင်;လိုင် လုမ်းပိ,တူ.လိတ်းခပ် လံးထုဂ်,မာ်,ခေး ပခင်ယူးလမ်းဗူ;မီးလခေတဝ်မတေ,ခပ် ခင်,ဂှိတ်းတေ သိုပ်,ဂါခင်ငါခင်းခေလံးခခေယဝ်။⁹⁵

လိမ်မိုဝ်းယမ်းခေမူး ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်, ATS ခခမ် ခိုခင်းမူးတေ့တေ့ဝးဝး - လံးထုဂ်,ခခေဝး ဂါခင်ဂှပ်; သိမ်းယး ATS ဂလး;ယးယူးလင်းလိမ်မိုဝ်းကွဂ်,မူးမို, (NPS) ကခင်ဂှိတ်းသင်းခင်းမိုင်းမာခင်း ဂလး;လွမ်းကေးသျူး လိင်,လခင်းဝခင်းကွဂ်, လိမ်မိုဝ်း 2010 ခခေခေခေခိုခင်း မူးသိမ်းပုခင်းခေယဝ်။⁹⁶ ခိုင်;လွဲ.တျ,ဂှိတ်းကွဂ်, ATS ကမ်, ဂတ,မီးမူးတီးမိုင်းမာခင်း၊ ဂူလုးဂျ; လံးထုဂ်,လဂ်ကပ် ခပ်;မိုင်း ပိုင်လူင်မခင်း လုဂ်တီးမိုင်းဂှိမ်းရှမ်းကခင်ပိခင် မိုင်းခခေ,မူး ဂလး;ဂမ်းပျ;ကေး,ဂေး လုဂ်တီးမိုင်းကိခင်း တီးယး ဂလး;မိုင်းထံးမူးယဝ်။

ခွဂ်;လိုင်သေ လွဂ်းဂတ်,လွမ်းထုင်းဂလး;သီခင်း တင်းဂျ.ခံ လုဂ်မိုင်းတံးထိုင် မိုင်းခခေ, မိုင်းလမ်း ဂလး; မိုင်းထံးခခေ သီခင်းတင်းမို,ခပ်;ခင်းမိုင်းပင်းဂလး တိတ်းသ လတ်းတင်းမိုင်းရခိုင်,ဂေး ဗုတ်းမီးမူး ခင်းပိ ပုခင်းမူးလိုဝ်းခခေ - ကခင်မီးလုမ်းဂိဝ်,ခွင်;ပခင်ဂျူပိုခွဲ တီးတင်းခခေ ကိတ်,ပူးလပ်;ခေးတီးတင်းသွင်ဗံ,လိခင် လိခင်ဂိဝ်,ခွင်;ပူးခခေယဝ်။⁹⁷ ဂါခင်ခွဂ်;ရှင်းဂါခင်ATS လံးထုဂ်,ဂှိတ်းရှင်းငံးလုမ်းမူး လုလုးလွင်းခိုပ်;ခေးခွင်း သင်းဂါခင်ယူး,သင်းဂါခင်သင်း; ဂလး;ဂါခင်ဂျ.ခံလွမ်း

လိခင်လိခင်မိုင်းမာခင်း တင်းမိုင်းခခေ, ကိတ်,မိုင်းထံး ဂလး; ပုခင်းမူးကမ်,ပေးဂှိတ် တင်းမိုင်းပင်းဂလး;တိတ်းသ ခခမ် ခိုခင်းမူးတေ့တေ့ခခေယဝ်။ ကမ်,မိုခင်မိုဝ်းပုခင်းမူးခခေ ယးမင်းဂမ်လံးထုဂ်,ကပ်သိုင်, ခင်းဂေးဂုခင်း,တင်း,လိုဝ်း သေ ကပ်ခမ်းလိခင်လိခင်တင်းခခေတင်းလံး - ကမ်, လွဲ;ဝး လဂ်တေ့.ကေး,ကေး,ဂူလုး။⁹⁸

ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်,လံးလံးလိုဝ်း ကခင်မီးဝံခင်းလုမ်း ATS ဂေး လိုင်,ခခမ်မူးတေ့တေ့ဝးဝး - မိုခင်ခင်,လံး ထုဂ်,ခခေသင်းသေ,ဝံ လုလုး;မိတ်းယးမူးခခေခိုခင်းမူး (ရှံ့လေးပူးဝံခင်းပုခင်း ကခင်ရှူး.ဂခင်ဝးယးမူး) ကခင် ဂျူသိုဝ်းလံးလွမ်းဂတ်,ပိုခင်းတီး ဂလး; ဂါခင်ယးခမံ့ခိုင် ဂလး;လိုင်,ဝံးမူး - ပိခင်ဗင်ရှင်;ယးမူး ကခင်ကပ်သမ်း လံးပူးခခေယူး။⁹⁹ ဗွင်းယမ်းမိုဝ်းလိဝ်ဂျ.ခခေယးလိုဝ်း ခေ့တူဂ်းလွင်းဂျ, - ကခင်လိခင်ခေး ဂျ.ခခေဂှိတ်းကွဂ်,ယွမ်း ရှိင်း ယွခေပိုင်;ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်, လုလုး;ခိုင်;လတ်,လိုဝ်း ခခေ ဂလး;သီခင်းပံးမာ်;မီးလမ်း,လွင်းလိုဝ်းခခေ ယဝ်။¹⁰⁰ ဗွင်းမိုဝ်းယးမူးလံးထုဂ်,ဂှိတ်းကွဂ်,ပိုင်လူင် ပုခင်းတျ, ဂါခင်လွဲ.တိုဝ်းပိုခင်းတီးဂလး;ဂါခင်သုင်,ကွဂ်, ခခေ ယးမူးခမံ့ခိုင် မိုခင်ရှင်;လံးထုဂ်,ကပ်သုင်,ကွဂ်, ဂမ်းပျ;ခခေ ပခင်မိုင်းကွတ်းသတေးလီးယိုင်; ဂခေ,ဂလး; ဂျူပခင်, ပိခင်လွဂ်းဂတ်,လမ်း,လွင်း ပုခင်းတျ,ယးမူး ခမံ့ခိုင် ကခင်ဂှိတ်းကွဂ်,ခင်းမိုင်းတံးခခေယဝ်။¹⁰¹

လုဂ်တီးဂါခင်လိဂ်;လံးခေသေ မီးဗွခင်းယွခင်း တင်းခခေယဝ်။ ဗွင်းမိုဝ်းဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်,ယးလမ်း ပိခင် လွင်းတူင်ခိုင်ရှိင်းဂါခင် ကခင်ပခင်ဗွခင်းလိဂူခင်းတင်း ခခေလံး (လမ်းသုခင်း၊ ဂူခင်းဂါခင်လမ်းလံးဝခင်း ဂလး; ဂူခင်းဂျ.)ခခေ ခမံ့တွခင်းကခင်ကပ်လံးမူးတီး ဂါခင် ဂှိတ်းကွဂ်,ယးခေးမီးခခေ ဂမ်းပျ;ခခေ တုမ်ဂေ့ဝံတီး လိဝ်ခခေယဝ်။ တီးတေ့မခင်းလိုင် ပိဂ်သမံ့ဝးခိုင်;လွဲ. မိုခင်ခင်, ဂေးဗုတ်းတရိခင်းဂလး; သျူးတူဝ်းဂေးဗုတ်း တရိခင်း ရှံ့လံးကပ်မူး တီးတူခင်းဂေးဗုတ်းတရသေ တျ.ဂေး ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်, ATS ခေ ကမ်,ပေးလံးပိုင်; ကိင်ခိုင် ဂါခင်ဗုဂ်,ဂလး;ဂါခင်လွဲ.တိုဝ်းတူခင်း မိုခင် ခင်, ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်,ယးလမ်းလွမ်းထုင်းလိုဝ်းခခေ ယဝ်။¹⁰² ယွခေပိုင်;ခခေဂလး; ဂါခင်ဂျ.ခံကိတ်;လမ်း သုခင်းခပ်ကွဂ်,ခွဂ်;သံတျဝံးဝံးယဝ်။ယွခေပိုင်;ပိခင်ယး မင်းဂမ်ခေးမီးကခင်သီခင်းသုသုင်ဂလး; ဂါခင်ဂှိတ်းကွဂ်, ယးမူးခေ လုဝ်,လံးမီးဗူ;လုလုးလိခင်,ရှိမ်းဝံခင်း,ခေးမီး

သိုင်,သိမ်းပိုလံးခေခဲ နှိတ်းရှ်းဂါခဲလါမ်းခါတ်းခေင်, ခေခဲ နီခဲးပီခဲပခဲရှ်းမူးလိုဝ်ယဝ်။

ရှပ်းခေခဲလး; ဂါခဲလှိုဝ်းလါတ်းလူခဲလှိုဝ် ကါခဲဝူးမိုဝ်းမါခဲးပီခဲမူး မိုဝ်းရှ်းကွက်, ATS ခဲးလှိုဝ်း; ကါခဲခဲဝ်း - ကမ်,ယွဲ,သုတ်းသေတု.ဂေး - လးလံး ငါခဲးလှိုဝ်းဂီဝ်,လူလှ်းဂါခဲရှ်းကွက်, ရိုဝ်ဂါခဲခေခဲမ မူးခေခဲ ထုတ်,လီဝ်သတိသေ ရှ်းသါင်းလွမ်းယဝ်။ မခဲးလမ်,လွင်းတု.တေဂူးဝူး ဂါခဲတိုလှိုဝ်းလံးခေမ မူးခေခဲ လါင်းပီခဲယွဲခဲပိုဝ်းလွင်းတါင်းတါင်း,လှိုဝ်း သေ ဂါခဲတိုလှိုဝ်းလံးလှိုဝ်းခဲ ကမ်,မါထိုင်ဂါခဲသိုဝ်း ဝူး ဂါခဲရှ်းကွက်,ခေမခိုခဲးမူးလွမ်း ခဲခေခဲယဝ်။

4. ဗွပ်,ဝုင်းပေးလသီ,

ဗွပ်,မါမီး; လး; ဂါခဲရှ်းကွက်းသါင်း; ဂီဝ်,ဂပ်းပေးလသီ,

ခဲးပီ 2018 ခေခဲ မိုဝ်းမါခဲး; ဗေး,ခေမ့ဗေး, တူဝ် ဂါခဲပီခဲ,ပိုင်;လီဂ်းလံး;မါမီးဂုမ်းဂမ်ယူးမပ်း ဂမ် ဂမ်းကွခဲတါင်းသုတ်း ခဲးလံးရှိုဝ်သိမ်းပီခေခဲယဝ်။ မါမီးယူးမပ်းဂမ် လး; မိုဝ်းယူးယူင်းလှို (Psychotropic substances) ပီ 1993 လှိုဝ်းခေခဲ လံးထုတ်,ခိုခဲးမမ မိုဝ်းဝခဲးထို 14 လှိုခဲးဗှိုပီဝ်,ဝရီ, ပီ 2018 သေ တံး လင်ကမ်,တခဲးထိုင်ဝုင်း; ပေးလသီ,ဂုမ်းဂမ်ယူးလခဲ လှိုင်းမိုဝ်းဂမ်းကွခဲတါင်းသုတ်း လံးထုတ်,ကပ်လှို. တိုဝ်းမူးယူ,ယဝ်။ ဂါခဲပီခဲ,ပိုင်;လီဂ်းလံး; - ကခဲ ပီခဲဝ်လွင်;မဂ်းမခဲး; လွင်;မါမီးလှိုင်းမိုဝ်းကမ်,ဂုမ်, ထုခဲး; တု.ဂေး,ခဲခေးခိင်,တု. လှိုဝ်းကခဲဂါခဲလှို. ယူးပီခဲဝ်ကူးလူးပူးပတ်း; ဂါခဲရှ်းကွက်, ကိတ်, ဂါခဲလဂ်းတေးခဲ. ဂေး,ပခဲဝ်ခေခဲ - ယိုဝ်းကါခဲး ဝ်လီင်းလီင်း ရှ်းဝ်လွင်;ခေခဲးခေလှို,လှိုဝ် တီးခဲဝ်ပံး ယူ,လီ လး; ဂါခဲပူဂ်းပွင်ဂုခဲးမိုဝ်းသေ မဂ်းခခဲ; လွင်;ပိုင်;ကိင် တါင်းယုမ်းရှိုင်းလွင်;ဗိုင်,ပိုင်;ဂါခဲ ကပ်တါင်းဗိတ်း တေးထိုင် တါင်းဗိတ်းယူးမပ်းဂမ် ရှပ်းရှိုင်းတီးသုတ်းလှိုဝ်းခေခဲယဝ်။ ခဲးတွခဲးဗှိုဂ်း သါရှ်းလိုဝ်း လှိုဝ်းလမ်,လွင်;တင်းလုမ်းတူဝ်,ဝုင်းဂုခဲး လံးထုတ်,ရှ်းသါင်းမူး - တင်းဝ်တါင်းမုင်းမွင်းခိုခဲးခမ်, ဝူး မိုဝ်းမါခဲး;တေခံးလံးထိုင် ဂါခဲယါင်းလူးဂါခဲ ဂုမ်းဂမ်ယူးမပ်းဂမ် ကခဲတေမီးလွင်;လွဲးထီမ်လှိုဝ် လး; ကခဲကိင်ခဲဝ်သါင်းသေ,ခေခဲယူ,။

ဂါခဲကပ်,ကူဝ်းခဲဝ်ခိင်, တီး; ICAD 2 ခဲးမိုဝ်းထံး

လွင်;လှိုကမ်,လီလွမ်းတေဂေး; ခွဂ်းလှိုဝ်သေ လွင်;ခိုဝ်းခေးဂမ်းဗှိုင်း; ကခဲကွခဲဂခဲဂုဝ်တွခဲးဝ်. ခေခဲ ခဲးတွခဲးဂါခဲပီခဲ,ပိုင်;လီဂ်းလံး; လူ.လီဝ်ဂျု, ကမ်,မိုခဲခေင်,တါင်းမုင်းမွင်းသေ ဂါခဲခံးယါင်းကခဲ ပိုခဲးဗေဝ်,ဝ်ခေခဲ ကမ်,လံးရှ်းရှ်းတိမ်ထုခဲးမူး သေပွဂ်း;။သင်ဝူးပေးလသီ,ဂုမ်းဂမ်ယူးမပ်းဂမ်လှိုင်း မိုဝ်း ကပ်လှိုသ့,လီင်းလီင်း တီးခဲဝ်ပံးယူ,လီ လး; ဂါခဲပူဂ်းပွင်ဂုခဲးမိုဝ်း ပိုဝ်းတု.ဂေး,ခဲဂါခဲလှို.တိုဝ်း ယူး လှိုဝ်းပီခဲကူးလူးပူးပတ်း; လး; ဂါခဲဗှို,ယူး လမ်ခေခဲလှိုင်းမါမီးယူးမပ်းဂမ်ကခဲခိုခဲးမေးဝ်တိုဂ်

သိုပ်ပိုင်၊ ပိုင်၊ ကိုင်ခင်းလှမ်း တီးခိုက်လွင်း၊ ကြားဖိုင်၊ ပိုင်၊ ဂါခင်ကပ်တင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ တိုက်ခတ်ခင်း၊ တူတီး၊ တာမ်၊ ဗွတ်၊ ကခင်ရှာပ်၊ နှိုင်းလှည့်လှည့်လှိုက်လှိုက် ပုခင်း၊ တျာ၊ ဂူခင်းလှိုက်၊ တိုင်းယား (မိုင်းထုတ်၊ တိုင်းယား၊ မိုင်းမား၊ မိုင်းမား၊ ကိုတီးကွတ်)၊ ခင်းစိုင်း၊ သူခင်းယားလှိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ကိုတီးကွတ်၊ ပုခင်း၊ တျာ၊ ဂါခင်ယူ၊ လွတ်၊ သိုပ်ခင်းခင်းယူ။ ခင်းစိုင်းလှိုင်းသေခင်း ပေးလသီ၊ ကခင်၊ ဂိုက်၊ ဂွင်းခင်းတင်း မိုင်းမား၊ သေ ဝိုင်းလှည့်လှိုက်၊ တိုင်း ပေးမိုင်းသိုပ်ပိုင်ယာဉ် ယင်းကခင်၊ ပို၊ လို၊ ကခင်၊ ခင်းစိုင်း၊ တူဝိုင်းခင်း။

လွင်း၊ ပိုင်၊ ပိုင်၊ ခင်းစိုင်း၊ မိုင်းမား၊ ခင်းစိုင်း၊ ပေးလသီ၊ ခင်းစိုင်းပိုင် ခင်းစိုင်းလွင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ခင်းစိုင်းခင်းစိုင်းမိုင်းမား ခင်းစိုင်း၊ ပိုင်၊ ဂါခင်၊ ဂိုက်၊ မိုင်းမား၊ မိုင်းမား၊ ကခင်၊ ပိုင်၊ ဂါခင် သွင်းကခင် - မိုင်းမား၊ ကိုင်၊ ဂိုက်၊ ဂါခင်၊ တိုင်း၊ တိုင်းကခင်၊ တျာ၊ ခင်းစိုင်းမိုင်းမား၊ ကခင်၊ ပိုင်၊ ဂါခင်၊ သိုပ်ပိုင်၊ ပေးလသီ၊ ခင်းစိုင်း၊ ယင်းလှိုင်း ခင်းစိုင်း၊ ပေးလသီ၊ မိုင်းမား၊ ကခင်၊ ယူဂို၊ မိုင်းမားလွင်း၊ လိုက်၊ လိုက်၊ ပိုင်၊ ယင်း၊ သေ ကိုင်ခင်းစိုင်း၊ ယူ၊ လိုက်၊ ခင်းစိုင်း၊ သိုပ်ခင်း၊ လိုက်၊ သိုပ်ခင်း၊ ပိုင်ခင်းစိုင်း ကိုက်၊ ဂါခင်၊ ပိုင်၊ ခင်းစိုင်း ယင်း။¹⁰⁵

ကခင်၊ ပိုင်၊ ပိုင်၊ လှည့်ခင်း၊ ဂပ်၊ လိုက်၊ ယင်းလှိုင်း ပွင့်လှိုင်း၊ တျာ၊ ခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ ယူ၊ လှည့်ခင်း၊ မိုင်းမား၊ ခင်းစိုင်း လိုက်၊ ထုတ်၊ ခင်းစိုင်း၊ ပိုင်၊ ပိုင်၊ ဂါခင်၊ သွင်း ကခင်၊ ခင်းစိုင်းယင်း။ ထိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ တင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ ပိုင်၊ ပွင့်

တင်းတိုင်းခင်း လိုက်ထုတ်၊ လှည့်ပွင့်လှိုင်း၊ ဂါခင်၊ ထိုင်းစိုင်း၊ ဂူခင်း တင်းခင်းစိုင်း၊ ပိုင်၊ ဂါခင်၊ ခင်းစိုင်း၊ လိုက်၊ လှည့်ပွင့်လှိုင်း၊ ပုခင်း၊ တျာ၊ လှည့်ပွင့်လှိုင်း၊ ဂါခင်၊ ယူ၊ သွင်း၊ ယင်း - ခင်းစိုင်း၊ ကခင်၊ လိုက်၊ ဂါခင်၊ ကခင်၊ လှည့်ပွင့်လှိုင်း၊ ပွင့်တင်းတိုင်းခင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ပေးလသီ၊ ဂိုက်၊ မိုင်းမား၊ မိုင်းမား၊ ကခင်၊ လှည့်ပွင့်လှိုင်း၊ မိုင်းမား၊ ခင်းစိုင်းယင်း။ ထိုင်း၊ လိုက်၊ ခင်းစိုင်း၊ သိုပ်ခင်း၊ ဂူခင်း၊ တိုင်းတိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ တိုက်ထုတ်၊ လှိုင်းလှိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ တိုင်းစိုင်း၊ သိုပ်ခင်း၊ လိုက်ခင်းစိုင်း၊ ကခင်၊ ခင်းစိုင်း ကခင်၊ မိုင်းမားလွင်း၊ လှိုင်းထိုင်းစိုင်း၊ ထိုင်းစိုင်း၊ ကခင်၊ မိုင်းမားလွင်း၊ လှိုင်းထိုင်းစိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ ပုခင်း၊ တျာ၊ တူဝိုင်းလှိုင်းလှိုင်း၊ ထုတ်၊ တူမိုင်းယင်း၊ ခင်းစိုင်းယင်း။ ခင်းစိုင်းလှိုင်းသေခင်း ဂါခင်၊ ခင်းစိုင်းခင်းစိုင်း၊ တူဝိုင်း ခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ ပိုင်၊ ပွင့်တင်းတိုင်းခင်း ခင်းစိုင်း၊ တိုင်းစိုင်း၊ ယူ၊ သွင်း၊ ယင်း၊ လှိုင်းခင်းစိုင်း မိုင်းမား၊ ပိုင်၊ လှိုင်း၊ တူခင်း၊ တိုင်းခင်း ကခင်၊ ပိုင်၊ တွင်းတျာ၊ ဂါခင်၊ ခင်းစိုင်း၊ လိုက်လှိုင်းခင်းစိုင်း မိုင်းမား၊ ခင်းစိုင်း၊ ခင်းစိုင်း၊ လှိုင်းလှိုင်းလှိုင်း ခင်းစိုင်းခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ လှိုင်းခင်းစိုင်း၊ (တူလှိုင်းတွင်းခင်းစိုင်း “ဂါခင် ပိုင်၊ ပွင့်တင်းတိုင်းခင်း ခင်းစိုင်း၊ မိုင်းမား” ခင်းစိုင်း၊ တိုင်း) ယူ၊ ယင်း။

မိုင်းမား၊ ထိုင်းခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ တိုင်းကခင်၊ ယင်းခင်းစိုင်း ကိုက်၊ ဂါခင်၊ လှိုင်းတိုင်းယင်း ကခင်၊ ပိုင် ကခင်၊ လှိုင်းပိုင်၊ ခင်းစိုင်း ခင်းစိုင်းလှိုင်းလှိုင်း၊ တိုင်း ကခင်၊ တူလှိုင်းထိုင်း ကခင်၊ ခင်းစိုင်း တင်းလှိုင်းတိုင်းခင်းစိုင်း၊ ယင်းမိုင်းမား၊ ပိုင် ခင်းစိုင်း၊ ဂါခင်၊ သိုင်း တေးလှိုင်းခင်းစိုင်း၊ ခင်းစိုင်းယင်း။¹⁰⁶

လွှားလိက်; 3. လက်ခမ်းဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်း ငလးတွမ်းသွမ်းလှိုင်းလံးရှ်ခမ်းရှု့ဝံ

ဂာန်ပွင်,လှို ဗွမ်းယွမ်းဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းခွမ်းခေးပင်, ခင်းကွင်းတီးလှိုင်းဗုဂ်,ယုးလမ် ကာန်ရှု့ဝံ; ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းခေခံ မီးလွင်းခိုပ်;ခေးမးတေ့တေ့ဝံ;တုးယဝံ။ တိုင်းရှမ်းထိုင် ကာန်ခံ လှိုကပ်တီး; ဂာန်ကပ်လှိုသ့,ခွမ်းဂာန်မာန်,တိုင်တံခမ်းသေ လိက်;လံးပိခံ ဂာန်ပွင်,လှို ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းကာန်ခွမ်းခွင်လှိုပိ ဝိခံမးခေင်,တိုင်းရှမ်းထိုင်ရှမ်းရှမ်း ကာန်ခေးခံလွင်း တိုင်းငပ်;ငါ့,ဂာန်ဗုဂ်,သွမ်းခွမ်းမံမီး; ငလး; ပိခံဝံခေင်,လံးယုးခွမ်းခွမ်းဂာန် ဂာန်ပိခံပွတ်းတွမ်း ဗီခံဂာန်ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းယုးယုး။¹⁰⁷ မိုခံခေင်, ဗုဂ်ခွမ်းပင်ဂုမ်လှိုရှမ်းရှမ်းရှမ်း,ဂာန် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်း (ICAD) ပီ 2011 ခပ် ခွတ်,ယုတ်;ဝံ - “သင်လတ်;ခေပွတ်းပွတ်းပေးခံလှို တိုင်း ဂွတ်းဗေခံ ပိခံဝံလွင်းတိုင်းလမ်,လွင်းလှိုင်းခေခံကာန်ခိုင်; ကာန်ပခံရှိုင်းကီးဂာန်ဗုဂ်,တုမ်း ယုးလမ်ငလးခွမ်း,ဂု,ယု,ယဝံ။ ဂာန်ကပ်လှိုသ့,ခွမ်းဂာန်ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်း ထုဂ်,လီလံးကပ် ယိုင်းခေးခံ လွင်းတိုင်းငပ်;ငါ့,တိုင်းဂွတ်းဗေခံ ငလးရှိုတ်းရှိုင်းငပ်;လံးပံးမာန်;မီးတုင်,ဝုင်း ရှမ်းတုင်, ဝုင်းလှိုင်းခံခိုပ်;ခေးမးယဝံ။ ပေးခေခံ ဂာန်ဗုဂ်,သွမ်းခွမ်းမံမီးခေခံ ပိုင်လှိုမခမ်းထုဂ်,လီလံး;ဝံ ပိခံခေင်,ပခံရှု့ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းယဝံ။”¹⁰⁸

ယဝံဂေး ယမ်းမီးမးဂာန်ကုပ်,ကုင်း ရှိုပ်,ခေးလှိုခေခေလွင်းကွင်,မာခံ ငလး; တု,တုလှိုခမ်း; လွင်းလှိုတ်းယွမ်း ဂာန်ဗုဂ်,ခွမ်းမံမီးခမ်းပွတ်းသေ ကပ်လှိုသ့,ဗုဂ်လံးလံးဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းယုး ခေခံယု,။ ကာန်ခံ - မခမ်းလံးထုဂ်,ယိုင်းကာခမ်းဝံ - တေ့ရှိုတ်းရှိုင်းမီးဂာန်လှိုတ်းယွမ်း လခံဂာန်ဗုဂ်, လှိုင်းခေခံယဝံ။ လွမ်းခေင်,လံးငါခမ်း 2018 ခွမ်း,မသျိုခံ,ရှိုပ်,ဂပ်;ယုးမပ်;ဂမ် (CND) လှိုင်း - “ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ် တိုင်တံခမ်း ထုဂ်,လီလံးထတ်းသင်း; လွမ်းလှိုလှို;ခေးလှိုခေခေဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းသေ ကမ်,လှို; လွမ်းခေင်,လွမ်းလံး လွင်းရှိုတ်းသင်း;ခေးမုခမ်းဂာန်ရှိုတ်းကွတ်,ခွမ်းမံမီးလှိုင်းခေခံ။ လှိုင်းသေခံ လှိုင်းခေင်;မုလှိုလှိုလှို;လွင်းခမ်းလိမ်ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်း ကာန်ယိုင်းလှိုတ်းယွမ်းဂာန်ဗုဂ်,သွမ်းခွမ်းမံမီး ခေခံ ရှိုတ်းရှိုင်းတုင်,ဝုင်းဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းခွမ်းခွင် ဂံယုခံဂု,ယဝံ။”¹⁰⁹ လံးယုင်းကပ်ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင် တံခမ်းဝံခေင်,ခေခံခေခံဂေး တေ့ရှိုတ်းရှိုင်းခွမ်းမိခမ်းဂခံတင်း ယိုင်းမံဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်း (SDGs) ကာန်ထုဂ်,ပင်ဂုမ်လှိုရှမ်းလွင်းလွင်းလတ်;လှိုင်းလှိုင်းဗုဂ်.ကပ်လှို.ခင်းပီ 2015 ပိခံခေင်, “ခေးတုတ်း ယွမ်းရှိုပ်,တင်းလှို;ဗုဂ်. တု,ရှိုင်းလွင်းဂွတ်းဗေခံသတ်းသီင်း; တု,ရှိုတ်,ခေခေ.ဂင်းလိခံမိုင်း; ငလး ထိုင်မးပီ 2030 တု,ရှိုင်းတင်းသီင်း; လံးလမ်း,ပုလှို;လွင်းငမ်းယိခံငလးလွင်းခိုခမ်းယု,မာန်;မီး လီပိခံခေခံယဝံ။”¹¹⁰

ဂာန်ခမ်းလိမ် ထုဂ်,လီလံး;ခပ်ဂခံဝံလီလီ။ ပိုင်လှိုမခမ်း လှိုင်းဂေးဂာန်ရှိုခံလီလှိုတွင်ခမ်း ယုမ်း ငလး; ကာန်ခမ်းရှိုမ်းပံ,မီးဝံပခံခေခံ ကမ်,ထုဂ်,လီမီးဂာန်ခေခံ;မုလှို ကမ်,ခေခံ ဂာန်ဗေခေ, ခေခံဗေခေ,တုင်လွင်းရှေ့.ရှမ်းယုးလမ်. ယုးပင် ငလး; ယုးခွမ်း,ဂု,လှိုင်းခေခံ။ ဂာန်လှို;ထိမ် ခင်းဂာန် လှိုတ်းယွမ်းဂာန်ဗုဂ်,ယုးလမ် ကမ်,ထုဂ်,လီလံး;မီးဂာန်တမ်းဝင်းဝံခွပ်,။ ဗိုခံလံးငါခမ်း UNODC 2008 ခေခံခမ်းဝံ; “လှိုင်းဂေးရှေ့တေ့ရှိုခမ်းလတ်;သုခံသီခမ်းလီလှိုခပ် ပံ,လှို.လံး;ဂာန်ရှိုခံ လီလှိုတွင်ကာန်ခမ်းရှိုမ်းငလး;ခမ်းယုမ်းခေခံ ယုးရှိုမ်းမီးဂာန်ခေခံ;မုလှို ငလး; ရှိုမ်းဂာန်ခမ်းလိမ်လှိုင်း ခေခံထုဂ်,ခပ်ဝံလီလီ” ငလး; “ယုးရှိုတ်းရှိုင်း လွင်းလှို;ထိမ်ဂာန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တံခမ်းမီးဝံလွင်းတမ်းဝင်း ခွပ်, တီးလွင်းလှိုတ်းယွမ်းဂာန်ဗုဂ်,သွမ်းခွမ်းမံမီး;” ခံယဝံ။¹¹¹

လွင်းလမ်း၊လွင်းသုခင်၊လံးတီးလိခင် လောင်းသူခင်သီခင်းလိဂ်ခင်ခေခေ ကမ်၊လောင်းထုဂ်၊လုတ်၊ လူခေလှိုင်လံး။ လောင်းသူခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်းတင်းခမ်ခင်းမိုင်းမာခင်း လှဲ.တိုင်းဂါခင်ဗုဂ်၊ခွဲတီးလွမ်းသခင် လွဲသေ သုခင်၊ပီခင်လင်းခွင်တီးလိခင်ခင်ခေခေ ကမ်၊လံးထုဂ်၊မာမီးလှိုင်မိုင်းရှေဂင်းပခင်ဝံ။ လွင်းဂါခင် လွင်းတိုခင်းဗံ၊ခွက်၊ခင်းခမ်မား ခင်းကွင်းတီးခင်လှိုင်ခေခေ ရှိတ်းရှ်းမီးမားဂါခင်သိမ်းတီးလိခင် ငလး လွင်းခွတ်းဗခင်ထိုင်၊ တီးခင်းတူင်၊ဝိုင်းလှိုင်တိုခင်းကူခင်းကွခင်၊ဝံ - မာင်ပွဂ်၊ ရှိတ်းရှ်းမီးဂါခင်ခွဲတီးဂျ၊ ကွင်းတီးလှိုင်ခင်လှိုင်ထိုင်၊ တျ၊တေတေ၊ ကမ်၊ခေခေ သိုပ်၊ဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်းယူ၊ယဝံ။

ဝိုက်သျှပ် ICAD ရှိတ်းရှ်းလှမ်းဂိပ်၊ခွင်းခင် “ရှ်းကပ်လှိုင်သျှပ်၊သုခင်၊လံးတီးလိခင် ငလး တိုခင်း ဂါခင်လတ်းဂါခင်တီးလိခင်လှိုင်ခင်၊ခွင်း ဖွင်းမိုင်းကွက်၊ရှင်၊ဗခင်၊ ဗေ၊ခမ်ဗေ၊တူင်၊ ပုံ.တူလှ်း ငလး ထတ်းထွင်ခွင်းဂါခင် ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်း ကခင်မီးပျး သုခင်၊လံးဂူခင်းဂိုက်းမိုင်းငလးတူင်၊ ဝိုင်းပိုခေတီး ကခင်ဂူမိုင်းမိုင်းမာခင်း”သေ ရှ်းမာခင်းမာခင်းဝျး “ဂါခင်ဗုဂ်၊မာ၊မိပ်လိပ် ရှိတ်းရှ်းမီးဗေ တင်းခမ် ပုခင်းတျ၊တူင်၊ဝိုင်းပိုခေတီးခင် ကခင်မီးပျး ဂါခင်ယု.လိပ်သိုင်၊ဝိတ်လွမ်း၊ ဂါခင်ပိုင်းကိင်ခေခေ တင်းလှိုင်၊ငလးဂျ၊ခခင်လွက်းဂတ်၊၊ ကိတ်၊ဂါခင်လှိုင်ယွမ်းကွင်းတီးဗုဂ်၊သွမ်းလှိုင်တုမ့်တိုဝံ လွင်း ဂုမ်၊ထုခင်းခင်ခမ်တင်းဂါခင် ငလးဂါခင်ရှ်းခင်လိင်တူင်တင်၊လှိုင်”ခေခေယဝံ။¹¹² ဗုဂ်လှိုင်ခင်းရှ်းမီး ပာင်ဂုမ်ပိုဝ်၊လိခင်၊ကခင်ခေခင်း မွတ်၊လုတ်၊ ခင်းခေတျး လွင်းခင်းလိမ်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်း “ထုဂ်၊ လိမီးပျး သုခင်၊လံးပီခင်လင်းခွင်တီးလိခင်ကခင်သင်၊ထုဂ်၊ ငလးရှိတ်းသင်းခင်းခွပ်၊မာမီးလိင်၊လိင် ကခင်ပခင်ဖွခင်းလိကိတ်၊ရှေ.ဂင်းပခင် သုခင်၊လံးလောင်းသူခင်သီခင်းလိဂ်” ငလး ဂါခင်တိပ်းတတ်းဂိပ်၊ လူလှ်း လွင်းလိတ်၊ လွင်းလှဲ. ကိတ်၊ဂါခင်လတ်းဂါခင်တီးလိခင် “လှိုင်၊လံးမီး ဂါခင်ခင်းရှ်းမီးငလးခေ၊ လံးလှိုင်တူင်၊ဝိုင်းပိုခေတီး” ယူ၊ယဝံ။¹¹³

ကမ်၊ခွမ်ဝျး ခေ၊ရှေ၊တေ၊ရှ်းခင်းလှိုင်ထုဂ်၊လှိုင်ခေခေဂူလှ်း တျ၊ကပ်တူင်၊ဝိုင်းတင်းသီခင်းခင်း ပျးခင်းလွင်းခင်းလိမ်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်းခေခေဂေ၊ လမ်းလွင်းယဝံ။ ပွတ်းကွခင်၊တွခင်းခေခင်း ကခင် ခေခင်းခွင်၊ခခင်တင်း လွင်းပခင်ရှ်းဂါခင်မီးလွင်းတမ်းဝင်းခွပ်၊ ကခင်မာခင်းတတ်းဝျး ဂူခင်းလှိုင်တူင်၊ တခင်းတျ၊ဗေ၊ဝင်းပိတ်းဂါခင်ဗုဂ်၊ယားလမ်း ခွပ်၊ဂျ၊ ကမ်၊ခေခေ ယားပင်းခေခေဂူလှ်း တေလံးမီး သုခင်၊ကပ်လံးတင်းလှိုင်ထိမ် ဗံ၊တျးခွင်းဂါခင်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်းလှိုင်ခေခေခေယဝံ။

တူင်ယာင်၊မခင်းလှိုင် လွင်းခင်းလိမ်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်းခင်းခွင်း ကပ်လှိုင်သျှပ်၊တီးခေ၊ရှေ၊ တေ၊ရှ်းခင်း ကမ်၊ခေခေ တူင်၊ဝိုင်းလှိုင်ခင်းခွင်းခင်းဂါခင်ဗုဂ်၊ခွက်၊မာမီး - ကခင်ကမ်၊မီးခွခင်းလိတွခင်း တျ၊ဂူခင်းခင်းဝါခင်း ကမ်၊ခေခေ ကွင်းတီးလိပ်ဂါခင် လှိုင်ကမ်၊ဗုဂ်၊ယားခေခေယဝံ။ ခေခေသေတျ၊ဂေ၊ လံးယာင်၊ကခင်ခေ လောင်းလိတ်၊ခေတူင်၊ဝိုင်းသေ ရှ်းမီးလွင်းခင်းခင်းခင်း ကိတ်၊ပခင်ရှ်းလံးယဝံ။ ကခင်ခေ ဂေ၊လောင်းမီး ဖွခင်းယွခင်းငလးခွခင်းသိုပ်၊ကမ်၊လိ ခင်းခေ၊ရှေ၊တေ၊ရှ်းခင်းငလးတူင်၊ဝိုင်းခင်းခွင်း လှိုင်ကမ်၊ယမ်းဂိပ်၊ခွင်းခင်းဂါခင်ဗုဂ်၊သွမ်းခွက်၊မာမီး တိပ်းတတ်းဗုဂ်၊ ခေခေ၊ရှ်းမီးသုခင်၊ကပ်လံး တင်းလှိုင်ထိမ်ယူ၊ယဝံ။ ခွက်၊လှိုင်သေခေ ပေ၊လသီ၊လှိုင်ခေခေခေ ခေ ခေခေတေကမ်၊ပူခေလံး လံးယာင်၊ “မာ၊တင်တီခင်း” - ကခင်ပိုခေပွဲ၊ပိတ်း ပခင်ရှ်းတူင်၊ဝိုင်းခွင်းခွင် လှိုင်ပီခင် တင်းဗခင်၊ လွင်းကမ်၊ ဗခင်၊ပိင်၊ လွင်းခင်းခင်းခင်း၊ ဂါခင်ခင်းထိုင်တင်းလှိုင်ထိမ် ဗံ၊ဂါခင်ရှ်းခင်းငလးဗံ၊ယူ၊လိ၊ တီးလိခင် ငလး လွက်းဂတ်၊ ကိတ်၊ပျး ဂါခင်ခွဲတီးခေခေယူ၊ယဝံ။

တျ၊မီးသုခင်၊ကပ်လံး ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီခင်းခေခေ မာင်လှိုင်ယိုခင်းခေခေခွပ်၊ပိုင်ပိတ်၊ပိုင်၊ မိုခင် ခေခေ၊ ထာခင်းခိုခင်းခင်းမီးဝံ ကမ်၊ခေခေ တင်းခမ်လိခင်တီးကေ၊သုတ်း - ကခင်ရှိတ်းရှ်းမီးပခင်ရှ်း လှိုင်

မို့ခင်ဂခင် တင်းလွင်းတမ်းဝင်းမွပ်, ကခင်ကပ်ကုပ်,လတ်းဝံ့ခေ,ခိုင်ခန့်ယဝ်။¹¹⁴ ယွခန့်ပိုင်းလွင်းတင်း လိုင်းခန့် ငလး ပံးဝူခန့်ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တံခင်း - ဂ်ဂံ့ခတ်းဂခင်တင်းဂခင်ထူပီးမိုင်း - ယမ်းလီဝ် ဂ်ဂံ့ လံးထုဂ်,ပိုခင်းခေ; ပီခင်းခေ,လံးယင်းခင်းဂခင် ငလးခေ,ပွတ်းတွခင်း;ခပ်မံဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တံခင်း ဝါခင်းခွဂ်;ခေပင်, လခန့်လိုင်းမိုင်းကခင်ဂွင်းခွင်လိုင် - ကခင်ခေ;ခံ ပခင်ဂျဂခင်ပုဂ်းပွင်ဂွင်းခွင်ခင်း တူင်,ဝူင်း ကမ်းခေခေ ကွင်းတီးတင်းသိုင်; တင်ဂခင်ကပ်လုံသို့,ခိုင် ခေ;ခေတေဂျဂခင်းကခင်လုံကခင် ခခေယူ,။

ဂခင်ခေဂ်,တူခင်းယးလမ်း ယးခွင်,ဂျ,ငလးယးပင်း ဂ်ဂံ့ပီခင်းခင်းကွင်းတီးလိုင်းမီးလွင်းခင်း; ခတ်း၊ လွင်းကမ်း,မီးရှမ်း,လူမ်း ကိဂ်,လွင်းကွခင်း,ခေ;ခေ;လမ်းဝံ့ခခေယဝ်။ လွင်းခင်းလိမ်ခပ်ထုဂ်, လီခင်းခင်းယိုင်း ယိုင်းကခင်းဂခင်ခေ.ဂင်းသုခင်း,လံးသုခင်း,ပီခင်းဂူခင်း၊ ဂခင်ခေ;ခံလွင်းခင်းခင်း;ခတ်း၊ ဂခင် လူတ်းယွမ်းတင်းခခေ ငလးဂခင်ရှမ်း,လူမ်းဂူခင်းလိုင်းခခေယဝ်။ ခပ်ဂေ;ထုဂ်,လီလုံ.တိုင်း လံးယင်း; ကခင်ပုဂ်းဂခင်ခင်းရှမ်း; ငလးခေပွင်ယမ်းခင်း;ငလးဂျ;ခခေလွမ်းထုင်း - ကခင်မီးပုဂ်း ဂခင်လုံ.တိုင်းယး လမ်း ယးခွင်,ဂျ, ငလးယးပင်း လွမ်းထုင်းငလးခင်းခခေယဝ်။

တျ,ရှ်းတူင်,ဝူင်း လိုင်းခေဂ်,တူခင်းယးကခင်ထုဂ်,လုံ.တိုင်းတျ,ဂခင်ရှ်းကွဂ်,ယးခွဂ်;မံမီး လံးခင်းရှမ်းပုဂ်းခင်းဂခင်ကုပ်, ငလးခပ်တွခင်းရှ်းတင်းသင်းဂခင်တံပီးတတ်း ဂိဂ်,လူလ်းလွင်းတင်းလိုင်း မီးလွင်းတုမ့်ယွမ်းယို,လူင်ခိုင်လူင်းပခင်းခပ်ခခေဂေ; လမ်း,လွင်းယဝ်။ ကိုင်ခိုင်လမ်းခခေကခင်ဝု; “ကမ်း,ပုဂ်းရှမ်း ကမ်း,လုံ;လွင်းရှမ်း”ခခေသေ ခပ်ထုဂ်,လီမွဂ်,လတ်းလံးတင်းမံးလုံခပ် တီးခင်းခင်း, (ခေလီတုံခခေ) လံးလံးလိုင်းခခေယဝ်။

တီးခင်းလီတုံတံခင်း,ကခေ,ရီဂခေခခေ မီးခေဂ်,ရမ်း, (ပင်ဂုမ်း) လံးလံးလိုင်း ပခင်းလမ်းသုခင်းခွင်, ဂျ,ခပ် တျ,ကပ်ခပ်ခင်းရှမ်းခင်းဂခင်ကုပ်,ကူင်းပေ,လသီ,၊ ငလးတျ,ပခင်းခင်း, (ခေလီတုံခခေ) လတ်း ဂခင်ရှင်းခပ် ငလး ကွဂ်,သိုင်ခေ;တုဂ်းယွမ်းခပ်လိုင်းခခေယဝ်။ ကခင်ခန့် ပိုင်လူင်မခင်းပီခင်းယွခင်းဝု; မိုင်းခေဂ်,ခွင်,ဂျ, တင်းသမ်းမိုင်း (မိုင်းပေ,လီးဝီးယး၊ မိုင်းဂူင်,လမ်း,ပီ,ယျ, ငလး မိုင်းပေ,ရှမ်း) မခင်းမခင်း ဝံ့ ပွတ်းတွခင်းဂခင်ခေဂ်, ခင်းမိုင်းပီခင်းတင်းဂခင် ငလး; ခေပွင်ယမ်းဂခင်ရှ်းတင်းသင်းလွမ်းထုင်း ကိဂ်, သုခင်း,လံးသုခင်း,ပီခင်းဂူခင်းခိုင်းခိုင်းခပ်ယဝ်။

ခင်းခေ;သျးလိုင် ကခင်ခန့်ခခေသမ်းသေ,ဝု; မခင်းခိခင်းယပ်,ယီခင်းလိုင် ယွခန့် - ခွဂ်;သေ ဂခင်ခေဂ်,မီးဝံ့ ပုခင်းတျ,ယိုင်းကခင်းကပ်ရှ်းတင်းပီခင်းယးယျ ခင်းခေ;မိုင်းကိခင်းတီးယးဂမ်းခင်း; ခခေ - ဂခင်ခေဂ်,ယးလမ်းလံးထုဂ်,ဝံ့ပီခင်းဂခင်ခေတမ်းမံမီးခေ;ခေ ကွင်းတီးပုခင်းတျ,လမ်းသုခင်း ခပ်တုမ်းဂခင် ခင်းမိုင်းရှ်းကွဂ်,ပိုင်လူင် (မိုင်းမခင်း, မိုင်းလမ်း ငလးလိုင်,ရှင်,ဝခင်းကွဂ်,ကိခင်းတီး ယး) လံးထုဂ်,မခင်းခင်းဝံ့ ဂွမ်းပိုင်းခေ;ခေ.ရှမ်းရှင်းလူင်ပွင်လိုင်း; ကိဂ်,ပခင်ဂျ,လွင်းခင်း;ခတ်းဂခင် သိုင်းကခင်သိုပ်,ပီခင်းယူ,ခခေယဝ်။ ခခေသေတျ.ဂေ; ဝံးလင်ဂခင်ခင်းခင်းသိုင်းခေပွင်ယမ်းပီ ကိဂ်,ဂခင်တိုင်းတိုင်သုခင်း,လံးတူင်,ဝူင်းခခေ ခပ်တွခင်းဂခင်ပီခင်း,ပိုင်းလိဂ်;လံးခင်းမိုင်းမခင်း; ကခင် ငတ,မုးခင်းပီ 2011 ခခေ ပိုတ်,ပခင်တိုင်းတင်းမ့်,လိုင်းခခေယူ,ယဝ်။ လုံ.တိုင်းကွင်းမ့်,ခခေသေ ပင်ဂုမ်း လူင်လမ်းသုခင်းယးလမ်းခေ;သျးလိုင်,လမ်းခင်းကွဂ်,ပွဂ်;ဂမ်းကွခင်းတင်းသုတ်း လံးထုဂ်,လတ်း ခင်းပီ 2013 - ကခင်ကပ်တုမ်းခေ;တင်တူင်,ဝူင်းဂိဂ်,ခွင်းခင်းဂခင်ခေဂ်,ယးလမ်းမိုင်းမခင်း; ငလးလိုင်, ရှင်,ဝခင်းကွဂ်,ကိခင်းတီးယး 30 ဂေ. ခခေယဝ်။ ထိုင်;ပီခင်းမုးခခေ ခေ;ခင်းရှမ်း;ခပ်ငတ,ရှ်း

သား၊မား ပါင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင်ယားလမ်မိုင်းမာခင်း; (တူလင်း လွင်းလိက်; 4 “ပါင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင် ယားလမ်မိုင်းမာခင်း;” ဗဟိုတွဲ) ယဝ်။

တွခင်းသွခင်တင်းခေမ် ကခင်လောင်းဝဂ်မားလံးဗဟိုခိုင်ခန့် ဝံခင်းခေ လွင်းလူင်လံးမီးတား မုင်းရှခင် ကိတ်၊ဂျမ်းမခင်းခင်းယောင်း ကခင်ကပ်ပေ၊လသီ၊လေးခင်းဂါခင်ယိုင်းဂါခင်ပုဂ်းပွင် လိုင်း မီးလွင်းပီခင်ဂုခင်းခေမ်လိုင် လေးခပ်ဂခင်ဝံလီ ဂိုက်းရှမ်းဝံ - တားရှပ်ရှင်းလွင်းခင်းယောင်းခေခန့် ကခင် ကပ်ဂုခင်းလိုင်းထုတ်၊ယိုင်း တူင်တူင်ခိုင်ခိုင်ခပ်ရှမ်းလွမ်းလိမ်မိုင်းခေတ၊မခင်းယူ၊ယဝ်။ တွခင်းသွခင် လိုင်းခန့်တင်းခေမ် ယွခင်းထိုင်ဝံ. ခင်းလင်းခင်းခင်းကွခင်ယူ၊ကိတ်၊ ကိတ်၊လူလင်းဂါခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တီခင်း ကခင်ထုတ်၊ရှပ်လွဲ.ခင်းပီ 2013 ယူ၊ယဝ်။¹¹⁵

ခွဂ်းလိုင်သေခန့် မီးမားဝံပါင်ကုပ်၊ကူဝ်း ကိတ်၊ဂပ်းဂါခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တီခင်းမိဝ်းလွဲလံးထုတ်၊ ယုတ်မုခင်းမားတေတေ၊ လေးဗွင်ဂေ၊ကပ်ဗွခင်းလီလံးတီးသုတ်း တီးဂါခင်ပုဂ်းပွင်ခေခန့်ခေယူ၊ယဝ်။ ပီပုခင်းမားလိုင်းခေခန့် ခမ်၊ပခီ၊ခမ်းလီခင်လီခင်လေးလူင်ပွင်လိုင်းတိုင်၊လိုင်း ရှိတ်းသား၊မားဂါခင် လွမ်းရှပ်လိခင်ဗုတ်၊သွမ်းတင်းလူဂ်းယွဲ၊ဂျင်း - ဂမ်းပုးခေမ် တီးခင်းမိုင်းငိုခင်းခပ်းကေ၊လေးပါခင်ဂါင် - ရှိတ်းရှပ်ပီခင်မား လွင်းယု၊ဂပ်းဂါခင်ရှပ်ခင်လီဝံတွဲ၊ လွင်းလံးခံးတီးယူ၊ လေးလွင်းသုမ်းခင်းခွင်လိုင်း ခန့်ယဝ်။

ခေးကခင်လမ်၊လွင်းပီခင် ပခင်ရှပ်လွင်းဂါခင်ယိမ် လေးခင်းဗုတ်းဗုတ်းလုမ်းဗုတ်းယဝ်။ ဗွင်းယမ်းခင်း ဂါခင်ကုပ်၊ကူဝ်းကိတ်၊ပေ၊လသီ၊ယားမင်းဂမ်ခန့် ခေးကခင်ဝုး “ဂါခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တီခင်း” ပီခင်ဝံလွက်း ဝါင်းဗီခင် လွင်းရှိတ်းသား၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ဝါခင်းခွဂ်းခေးပါင်၊ ခင်းကွင်းတီးလိုင်းမာတ်၊ခပ်းတပ်းခေမ် လံးထုတ်၊ဗုတ်၊ တိုင်ဂါခင်ရှိတ်းကွတ်၊ယားခွဂ်းမံမီး - သင်ကပ်တီးပွင်၊ဂျင်းဝုးလိုင်း ခေးခန့်လံးထုတ်၊ ကပ်လွဲ.တိုင်း တားမွတ်၊လတ်းခေသီခင်းတောင်းဂါခင်ပုဂ်းပွင် လူလင်းယိုင်းမံလံးလိုင်း - ကခင်မီးပုး ဂါခင်ခပ်းရှမ်း လေးဂုခင်းမိုင်းပီခင်ဂါခင်ခေခန့်ယဝ်။¹¹⁶ ကခင်ခန့်လံးထုတ်၊ယုတ်မုခင်းပီခင်ကခင်တီခင်း တိုင် ပိုင်ယိုင်၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ရှမ်း၊ခမ်း ကခင်ထုတ်၊ကိတ်ခိုင်ပေ၊လသီ၊ပံးမာတ်၊မီးလွတ်းလိမ်းလံးမွဲ - ကခင်ကပ်လွဲသွဲ၊ခိုင် ဂါခင်ဂျပ်းခါလွတ်းလိမ်းကိတ်၊လွက်းဂါတ်၊ပိုတ်၊ ဂါခင်လွင်းတိုခင်းခွဂ်းမိုင်း၊ လေး ဂါခင်ဗုတ်၊သွမ်းသီခင်းယွဲ၊ ကခင်ထုတ်၊လတ်းဂါခင်လူလင်း ဂါခင်မာတ်၊မီးယွဲ၊ ဂ်းပီခင်လိုင်းမိုင်းလံးလံး မိုင်းခပ်ခေခန့်ယဝ်။

ဂါခင်ကုပ်၊ကူဝ်း ကိတ်၊လူလင်းပိုင်ယိုင်၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တီခင်းလိုင်းခန့်ဂေး လံးလိပ်းရှိခင်း ဂါခင်တမ်း တိုင်လီခေလွင်းကွင်၊မာခင် လံးလံးလိုင်းခေခန့်ယူ၊ ပိုင်ယိုင်၊လိုင်းခေခင်၊ခေ ထုတ်၊လီခေပွဲ ယမ်သုခင်းလံးသုခင်းပီခင်လောင်းသူခင်သီခင်းလီဂ် လေး တိုင်၊ဝုင်းလောင်းဗုတ်၊သွမ်းသခင်လွဲ ခင်းပိုခန့် တီးရှိတ်းသား၊ဂါခင်ခံးတီးဗုတ်၊သွမ်း ကခင်မီးပုးလောင်းသူခင်ဗုတ်၊ယားလမ် (လိမ်လောင်းသူခင်ဂပ်၊ လိုင်း ယမ်းဗုတ်၊ယားလမ်) တင်းခေမ်ခေခန့်ယဝ်။ ဗိုင်၊ခံး ကမ်၊ခေခင် ရှိတ်းရှပ်ခပ်ပီခင်မားဂုခင်းရှိတ်းဂါခင် လွမ်းဝခင်း တီးဂါခင်ဗုတ်၊သွမ်းသီခင်းယွဲ၊လိုင်းခေခန့် ဂါခင်ခပ်ဂမ်ထိမ်လေးလူင်းတိုခင်းခင်းဂါခင်ရှိတ်း ကွတ်၊ခပ်းခေမ်တောင်းဂါခင် ပုခင်းတား၊တိုင်၊ဝုင်း ကိတ်၊လိုင်သေခေခန့်ခေခန့် ထုတ်၊လီဂ်းလူင်ပွင်လိုင်းလခန့် လိုင်းမိုင်းလေးပိုခန့်တီး မာတ်၊မခင်းလေး ဂမ်ထိမ်ရှပ်းခိမ်လိမ်လီလိုင်မားယဝ်။ ဂါခင်လွင်းတိုခင်းခင်း ဂါခင်ဗုတ်၊သွမ်း တီးခင်းကွင်းတီးလိုင်းခေခန့် ထုတ်၊လီလံးခေပွဲယမ်သုခင်းလံးသုခင်းပီခင်ဂုခင်း - ကခင်မီး ပုး သုခင်းလံးတီးလိခင်၊ ခေမ်လေးခပ်းခေမ်တောင်းဂါခင်၊ ကိတ်၊သုခင်းလံးဂုခင်းဂိုက်းမိုင်းလိုင်းခေခန့်ယဝ်။

တူင်,ဝိုင်းခင်းခင်း; ဘီးခင်းမိုင်းတံးပွတ်းရွင်,လေး
မိုင်းခင်း ယင်းလံးတံးပွတ်းတံးသင်း; ဂါခင်းဂုမ်း
ဂမ်ယုမ်းမင်းဂမ်ခင်းခင်း - တင်းခိုခင်းမုးဂါခင်းတူင်ခိုင်း
ရွင်ဝုး “ဗီတ်,ဂျသခင်း,” ကခင်းကပ်လံးရှိုင်းမုးဝံးဗွင်း
ဗီတ်။ လုဂ်းလုမ်းခင်းတိုလွင်း ငလးမင်းပွတ်းမင်းလွဲ ပေ့
ထုပ်ဂုမ်းလွဲ.တိုင်းယုမ်းမင်းဂမ်သေ သူင်,ခပ်ဂျုးတီး
ရှိုင်းတိုင်းမုးခင်းမင်းတူင်လွဲယုဝ်။ ခပ်ဂေ့း သူင်,လုမ်း
ဗုးလွဲ;ဂါခင်းခပ် ဗီတ်;ပိတ်;သူခင်းတူခင်းယု; တီးခင်း
ကွင်းတီးလှိုင်းဗုဂ်,သွမ်းယု;လမ်းခင်းယုဝ်။

လိုခင်းသုတ်းမုး ခပ်လံးထုဂ်,ဂုမ်းတူင်ခိုင်း
ဂါခင်းမိုင်းခင်းခင်းယုဂ်ယုင်း ယုခင်းခင်းခပ်ပုခင်း
ယုမ်းမင်းဂမ်လှိုင်းခင်းခင်းသေတု.ဂေ့း တင်း,လှိုင်း
ခင်းဂါခင်းတူင်ခိုင်းဝုးပုခင်းပိတ်သုခင်း,လံးသုခင်း,ပိတ်
ဂုမ်း ငလး; ကမ်,မီးဂါခင်းထိမ်းတင်းလွဲ;ထိမ်းပုခင်းတီး
တူင်,ဝိုင်းလှိုင်းထုဂ်,ပိုခင်းပိတ်; - ကိတ်,တင်းဂုမ်းလှိုင်း
လွဲ.တိုင်းယု; ငလး;လောင်းသူခင်းယု;ခပ်ယုဝ်။ ဂါခင်းခင်း
ရှိုင်းဗုဂ်လှိုင်းလှိုင်းခင်း,ခပ်ခို လံးယင်,ရှိုင်းမင်းခင်းဝု
တီးခင်းလွင်းလှိုင်းလှိုင်းငလးလွင်းကမ်,မိုခင်းလွဲ ကခင်း
ဂုမ်းယု,ခင်းပိုခင်းတီး မုမ်း,ယုခင်းခင်းမုးဝုခင်းရှိုင်း
ငလးပွင်,ဝု; မီးရှိုင်းဗုဂ်ဂါခင်းပိုခင်းပိတ်;လှိုင်းလှိုင်း
ကိတ်,ပေ့,လသီ,ယုမ်းမင်းဂမ် ကခင်းကမ်,မိမ်းယမ်း
ခင်းယုဝ်။ လွင်းလှိုင်းကမ်,လီလွမ်းသမ့် သင်ကမ်,မီး
ဂါခင်းခင်းလွင်းတင်းငလး, ဂျုးဂါခင်းလွဲ.တိုင်းယု;
ကခင်းပိတ်ကူးလုးပုးပတ်; ဂါခင်းဗုဂ်,သွမ်းယု;လမ်း
ငလး; ဂါခင်းရှိုင်းကွတ်,ယု; ကိတ်,ဂါခင်းသိုဝ်ခါဂျင်းဂျင်း
ခွင်ခွင်လှိုင်း ပခင်းရှိုင်းဂိတ်,ခွင်း မိုခင်းတေကမ်,ရှိုင်း
လံး။¹¹⁷

ယိုင်းကခင်းလှိုင်းပိုခင်းတီး တု,ကပ်လံး; “လွင်း
လွတ်;ဂင်းယုမ်းမင်းဂမ်” လုမ်းမိုင်းကေးသုးလှိုင်း,လောင်း
ဝင်းကွတ်, (ASEAN)¹¹⁸ ငလး;ဂါခင်းတမ်းဝင်းပဝ်မံကိတ်,
သီခင်းခိတ်, လှိုင်းကမ်,ပိတ်လံး;တေ့ ကခင်းလံးထုဂ်,
ခံးယုဝ်ခင်းခင်း သိုပ်,ရှိုင်း,ငလး;ရှိုင်းရှိုင်းလု.လု. ငလး;
ခင်းရှိုင်းဗုဂ်ပေ့,လသီ,ယုမ်းမင်းဂမ် ကခင်းလှိုင်းပွင်
လှိုင်းဂုးသိုပ်,သိုပ်,ကိတ်,လုမ်းယမ်းခင်းဂင်း,လောင်းခိုင်း
ခပ် ကပ်လွဲ.ဝုမိုခင်းခင်းခင်းယု,ယုဝ်။ ပိတ်သမ့်ဝု;မီး
လွင်းရှိုင်းသင်း;ဂါခင်းထုမ်းမိုင်း ပိတ်,ပိုင်းဂါခင်းသေတု.
ဂေ့း လုမ်းဗီတ်,ဗေ့,ခင်းဗေ့,တူင်လှိုင်းခင်း မီးခေ့း

ရှိုင်းမိုခင်းခင်း ကခင်းခပ်ရှိုင်းထိုင်ဝု; တိုခင်းလှိုင်း,
လံးရှိုင်း - ဂါခင်းဗီတ်;မုးယုမ်းမင်းဂမ် - ကခင်းလောင်း
ကပ်လံး;လွမ်းဂါခင်းလွဲ.တိုင်းပိုင်းခင်းခင်း ငလး;လွင်းရှေ့
ရှိုင်းဂျတ်,လောင်းယုမ်းမင်းဂမ်ဂုမ်းယု,ယုဝ်။ ခေ့းဂပ်,
ခံးပိုင်းလှိုင်း ကခင်းရှိုင်းထိုင်ယုမ်းမင်းဂမ်ပိတ်ခင်းဝုခင်းတေ့,
လွင်းငလးယမ်း လွင်းခင်းသင်း ငလး;ခိုင်းဂုမ်းခင်းခင်း
ခင်းလွင်းခင်းတင်းသေ တင်းဝုလွင်း;ခွင်ခမ်းယု,လှိုင်း
ဂါခင်းလွဲ.တိုင်းပေ့,လသီ,ဂါခင်းပိတ်ဂုမ်း ငလး;မိမ်း
ယမ်းလှိုင်းကခင်းခင်း;ကခင်းလှိုင်း တု,ခင်းခင်းလှိုင်း
ယမ်းပခင်းရှိုင်း လှိုင်းပိတ်မုးလှိုင်း; ဂါခင်းရှိုင်းကွတ်,
ဂါခင်းဂုးခါ ငလး;ဂါခင်းလွဲ.တိုင်းယုမ်းမင်းဂမ် ခင်းမိုင်း
တံး။ မိုင်းမခင်း ငလး;တင်း,တီးတင်း,လှိုင်းခင်းယုဝ်။

ဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တံးခင်း ခင်းမိုင်းမခင်း;

ခင်းမိုင်း;တိတ်,ဂါခင်းတင်း မိုင်းလှိုင်းရှိုင်းကွတ်,
ယုမ်းယု,လှိုင်းတင်း,လှိုင်းခင်းခင်းလှိုင်း တူင်,ဝိုင်းလှိုင်းဗုဂ်,
ယုမ်းလမ်း ခင်းမိုင်းမခင်း; ကမ်,ပေ့လံး;ရှိုင်းတင်းလှိုင်း
ထိမ်းဂုးရှိုင်းပခင်းတု, ဂါခင်းရှိုင်းခင်းလှိုင်းတွင်တင်
တံးခင်း တီးလှိုင်းပွင်လှိုင်း; ကမ်,ခင်းခင်း လုမ်းဂိတ်,ဂါခင်း
ပုဂ်းပွင်ဂုးမိုင်းမိုင်းဂုးရှိုင်းသင်း။ ကပ်ဂါခင်းလံးငါခင်း
ယုမ်းမင်းဂမ်လုမ်းဗုဂ်.ပီ 2015 ဝုးလှိုင်း မိုင်းလှိုင်းမီးခင်း
လိတ်,တိတ်,ကမေ,ရိတ် ရှိုင်းလံး;တင်းလှိုင်းထိမ်းဂုးမိုင်း
မိုင်း တင်းသင်း;မုး; 60% ငလး; မိုင်းကဗုဂ်ခင်း,ခိတ်,
သတခင်း, ရှိုင်းလံး; 36% ခင်းယမ်းပီ 1998 - 2013
ခင်းယုဝ်။ မိုင်းမခင်း;ငလး;မိုင်းလောင်း လံး;ရှိုင်းကပ်
ကေ,တေ့တေ့။¹¹⁹ ဂါခင်းလှိုင်း;ရှိုင်းရှိုင်း UNODC ထိမ်း
ကခင်းခင်း; ဂိတ်,လှိုင်း;ဂါခင်းလှိုင်းထိမ်းလုမ်းဗုဂ်. ပုခင်း
တု,ဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တံးခင်း ခင်းယမ်းပီ 2013 -
2017 ခင်းပိတ်,ခင်းဝု; မိုင်းမခင်း;လံး;ရှိုင်း ခင်းခင်း;
3.4 ငလး; 5.6 လါခင်းတေ့,လု, တေ့,ပိတ်ယုဝ်။ သင်
တိတ်;ဂါခင်းတင်း ကဗုဂ်ခင်း,ခိတ်,သတခင်း, (74.5 -
153.6 လါခင်းတေ့,လု, မိုင်းပေ့,ရူး (26-35.2 လါခင်း
တေ့,လု,။ ငလး;ပေ့လီခင်းယု; (0.5 - 9.9 လါခင်း
တေ့,လု,။) လှိုင်းကခင်းခင်းလံး;ဝု;ကေ,ယု,ယုဝ်။¹²⁰ ခင်း
ဂမ်လှိုင်း;ဂမ်းပု;ခင်းလုဂ်မုးတီး; မိုင်းယု,ကိတ်;သိုပ်,
မုးပိတ်ဂျိုင်း,မခင်း, ငလး; ကီးယု,ယုဝ်။¹²¹

မီးခေါ်သပိးလင်း လုံလုံလုံလုံပုခင်းတျာ့ကခင်
ခန့်ယူ။¹²¹ ပီယာဝင်းခင်းတိုင်းမားခခေတ်ကလွင်းတင်းဂါခင်
မိုင်း ယွခန့်ပိုင်းပိုင်သိုက်ခင်းခင်းမိုင်း ငလး ဂါခင်
ပုခင်းပိခင်းသုခင်း၊လုံးသုခင်း၊ပိခင်းဂုခင်း လိုင်းခခေတ်သေ
ကမ်၊ပေးမီးလွင်းလွှဲထိမ် ဂါခင်ပုခင်းပွင်ဂုခင်းမိုင်း
ပခင်းတီးမိုင်းမားမားသင်။ ကခင်ခန့်လုံးလိက်လုံးမား
လူလုံးခက်တွခင်း ဂါခင်ပိခင်းပိင်းလိက်လုံးပိခင်းပွတ်း
တွခင်း ကခင်ခတ၊မားခင်းပီ 2011 သေ ဂါခင်ဂိုတိုဂါခင်
မိုင်း ငလးပံးမားမီး လိုင်းကခင်မိုင်းတိုက်ဂိုတိုင်းသင်း
ခင်းပီ 1990s ခခေတ် လုံးထုတ်၊ယုတ်လိုက်ပခင်းမားယဝ်။
ခခေတ်သေတျာ့ဂေး တံးလင်ဂါခင်တပွဲမတေ့တိုက်
တိုင်ရှင်ဂုခင်းလောင်းရှင်၊ဂိုခင်းဂျာခင်းမိုင်းရခိုင်၊ဂိုတိုင်းရှင်
လောင်းရှင်၊ဂိုခင်းဂျာ 750,000 ပံး ပံးခင်းမိုင်းပင်းဂလး
တိုတိုခခေတ် ဂါခင်လင်းတျာ့ခခေတ်ခင်းခင်းထိမ်မိုင်း
မားမား လူတိုင်းယွမ်းလင်းဂျာယဝ်။¹²² ခင်းလိုခင်းခင်းပွဲ
ပိပ်၊ဝရီ၊ ပီ 2020 ခခေတ် မိုင်းဂျိုဝ်၊မခီ၊ - လင်းတျာ့ခ
ခင်းတျာ့ဂါခင်ပုခင်းပွင်တိုင်တိုခင်းလမ်းလွင်းတျာ့မိုင်း
မားမားလင်းခင်း - ဂိုတိုင်းယဝ်ပိတ်၊ ဂါခင်ရှမ်းသင်း
ဂါခင်ပုခင်းပွင် ကခင်လုံးလွဲဂခင်းသွင်ခင်းတင်းသိုင်
တင်းမိုင်းမားမား “ဂါခင်တေ့ထိုင်မိုင်းမားမားဂိုတိုင်းရှင်
ဂုခင်းပံးခင်းရှင်၊ဂိုခင်းဂျာ မီးလွင်းလွတ်၊ခင်းပွတ်း
ခိုခင်းဝါခင်းဂပ်၊မိုင်းလင်” ခခေတ်ယူယဝ်။¹²³

ပုခင်းမားကမ်၊ပေးရှင်သင်ခန့် လုံးမီးမားဂါခင်
ဂိုတိုင်းပံးမားမီးမိုင်းကခင်ဂုခင်းမိုင်းဂိုတိုင်းသင်း တံးလင်
ဂါခင်တပွဲမတေ့သိမ်းကမ်းခခေတ်၊ လိုခင်းခင်းပိပ်၊
ဝရီ၊ ပီ 2021 - ထိုင်ရှင်ရှင်သံင်လွင်းလွှဲထိမ်ဂါခင်
ပုခင်းပွင် ဧက၊လိုဝ်မားယဝ်။ ရှမ်းတုမ်းယူရှင် (EU) ပိုခင်း
ခခေတ် “ဂါခင်ဂိုတိုင်းယိုတိုင်းလွင်းကီးယူ လွှဲထိမ်ခင်း
တီးလှင်ပွင်လိုင်းဂမ်းသိုင်းငလးဂါခင်သိမ်းပွဲလွင်းလွှဲ
ထိမ်ရှင်ကီးယူတင်းသိုင်၊ ကခင်တေ့လင်းထုတ်၊ရှခင်း
မိခင်းဝါး ပိခင်းဂါခင်ကခင်ဂိုတိုင်းရှင်လှင်ပွင်လိုင်းသိုက်
ခင်းတင်းဂါခင်ခခေတ်ယဝ်။”¹²⁴ မိုခင်းခခေတ်ခင်းဂပ်၊
လုမ်း (ဧကးဂျိုခင်းခင်းသီ၊) ကမေ၊ရီဂခင်း၊ ပုခင်းတျာ့ဂါခင်
ပုခင်းပွင်ဂုခင်းမိုင်း (USAID) ပိုခင်းခခေတ်၊ဝံးတေ့ကပ်
“ခင်းလွှဲထိမ် 42.4 လာခင်း တေ့လျာ့ရှင်၊ယာခင်းခခေတ်
ဂါခင် ကခင်တေ့လင်းပခင်းခခေတ်လီလှင်ပွင်လိုင်းမိုင်း
မားမား” ဂမ်းလိပ်ခင်းယဝ်။¹²⁵

လွင်းတင်းလမ်းလွင်းထိုင်ကခင်ခခေတ်၊ ကခင်
လင်းတျာ့ခလှင်ရှင်၊ဂါခင်ပုခင်းပွင်တိုင်တိုခင်းခင်း ကမ်၊
ပေးမီးဂါခင်လွှဲထိမ်မိုင်းမားမားခခေတ် ပိခင်းယွခင်းတျာ့
တင်းခတ၊ကပ် ပီ 1990s ခခေတ် ယျာ့ခခေတ်၊ခခေတ်၊တီး
လွင်းဂါတ်၊ မိုင်းယူ၊ကံတိုင်းငလးကီးယူ၊ ကမ်၊လုတ်
တီးမိုင်းမားမားဂျာခခေတ်ယဝ်။ ယွခန့်ပိုင်းခခေတ်ငလးယူ၊
ကံတိုင်း ငလးကီးယူ၊ခင်း ကပ်လှင်ပုခင်း လွင်းလွှဲထိမ်
ဂါခင်ပုခင်းပွင်တိုင်တိုခင်းဂမ်းပျာ့ခခေတ် တီးကွင်းတီး
လိုင်းခခေတ်၊သွမ်းခင်းဂျာ (တီးလိတ်တိုခင်း၊ကမေ၊ရီဂ)
ငလးယျာ့လမ်း (ကခင်းခခေတ်၊ခခေတ်၊သတခင်း၊ ငလးလိတ်
တိုခင်း၊ကမေ၊ရီဂ) လိုင်းထိမ်ပခင်းလွင်းဂါတ်၊ ခင်း
ခင်းငလးယျာ့ခခေတ်၊ခခေတ်၊ခင်းခခေတ်ယဝ်။ မိုင်းကမ်၊
မီးတင်းလွှဲထိမ်လိုင်းခခေတ် မီးလုမ်းဂုခင်းမိုင်း
သမ်လုမ်း - UNODC, လုမ်းရှမ်းသင်းဂုခင်းမိုင်းရှင်
မိုင်းဂျာခခေတ် (JICA) ငလး ခခေတ်၊တေ့သျာ့ခင်းခင်းခခေတ်
လှင် (MFLF) - ဂုခင်းဂိုတိုင်းသင်းဂါခင်ခခေတ်၊ခခေတ်တိုင်
ခင်းဂါခင်ဂါခင်ပုခင်းပွင်တိုင်တိုခင်း တီးခင်းမိုင်းတံး
ခခေတ်ခခေတ်ခခေတ် လူလုံးကမ်၊ပေးမီးခင်းလွှဲ ငလးလွင်း
ခင်းခခေတ်၊ဂါခင်သင်။

ခတ၊ကပ်ခင်းယမ်း 1992-1996 ခခေတ် ခင်း
ဂါခင်ဂုခင်းဂမ်းယျာ့မင်းဂမ်းဂုခင်းမိုင်း ရှင်ယူ၊ကံခင်း
(UNDCP: ကခင်လုံးလိုင်းပိခင်း UNODC တင်းခတ၊ပီ
2002 မား) ခခေတ်ခခေတ်တိုင် ခင်းဂါခင်ဂါခင်ပုခင်း
ပွင်တိုင်တိုခင်း ကွခင်းကခင်ခခေတ်၊ တီးခင်းမိုင်းတံး
ပွတ်းကွက်၊မားယဝ်။ ခင်းဂါခင်ခခေတ် ရှမ်းပျာ့ဝါခင်း
ဂမ်းခင်း ခင်းခင်းဝင်းတျာ့ခခေတ်၊လိက် တီးမီးပွဲလုမ်းပီ၊
တုလိတ်ကျာ့ခခေတ်၊ ကခင်တပွဲမတေ့ဂုခင်းဂမ်းမား ငလး
တိုင်၊ပုခင်းခင်းခင်း တီးခင်းပိုခင်းတီးသလိုင်း မိုင်းလျာ့
ကခင်ထုတ်၊ဂုခင်းဂမ်းလူလုံး NDAA ခခေတ်ယဝ်။ ခင်းဂါခင်
လိုင်းခခေတ် ပိုင်လှင်မခင်း ကပ်လှင်သိုင်းတီး ဂါခင်လိက်၊ပခင်း
တူခင်းလိုင်းခခေတ်မားမား၊မို ငလးဂါခင်လိက်တိုင်သတ်း
(ကံတိုင်းကွတ်း) ကံတိုင်း၊ဂါခင်သင်းသိမ်းတင်းလှင်
ဝါခင်းလိုင်းခခေတ်ယဝ်။

မိုင်းခင်းပီ 1998 ခခေတ် UNDCP ချာ့တီးပိုခင်း
တီးဝါး လှင်တိုင်းလွင်းလုံးဂါခင်ပုခင်းပွင်ဝါခင်းခခေတ်၊
ခင်းပင်၊ ရှမ်းဂခင်းခခေတ်လိုင်းမားယူယဝ်။ ခင်းဂါခင်

ဂါဇန်ပုဂံပွင်တင်တိုင်းတီးဝၢ၊ ခင်းမိုင်းတံး ပိခင်းခင်း
ဂါဇန်ယံးတီးသုတ်းရှင်း UNDCP - သီင်းငိုခင်းလံး၊
15.5 လာခင်းတော့လာလှိုင် ပုခင်းတၢ၊ ဖွင်းယာမ်းပီ
1998–2002ယဝ်။¹²⁶ ဂါဇန်ခင်းလိမ်ခင်းဂါဇန်လှိုင်းခခေ
ရှမ်းပုး ပံးယုလီ၊ ပံးဂါဇန်ရှိုခင်း၊ ဂါဇန်စုဂ်၊ သွမ်း၊ ခင်း
သးပိုခင်းထာခင်း ဧလး၊ ဂါဇန်ပုဂံပွင်တင်၊ ဝှင်းယဝ်။
ခင်းပီ 2003 ခခေ UNDCP လှိုင်းထိမ်ရှိုခင်းယု၊ ကီခင်း၊
18 လုမ်း ဧလးလုမ်းကီခင်း၊ ရှိ၊ ကူဝ်၊ ရှိုခင်းမိုင်းခမ်း
ခင်းထိုင် တီးခင်းပိုခင်းတီးဝၢ၊ ဧလးဂင်းဂာင့် ပိခင်းဂါဇန်
ရှမ်းကုလ်းကခေရှင်ဝၢ၊ ဂါဇန်ကွခင်းသးရှင်းဂင်းဂာင့်
ဧလးဝၢ၊ (KOWI) မးယဝ်။ ခင်းဂါဇန်ခခေ ယိုင်းကာခင်း
လှိုင်းထိမ်လင်းသုခင်းယုလမ်း ဧလးခင်းရှိုခင်းခမ်း
တၢ၊ ကပ်လံး၊ တာင်းလှိုင်၊ ပိုခင်းထာခင်းဂုခင်းခမ်း
လုလ်းကမ်း၊ ကပ်ငိုခင်းခင်းလုဂ်မးတီးယုလမ်းခခေယဝ်။
KOWI မီးခင်းခင်းဂါဇန် 15 ပီ တီးခင်းတွခင်း၊ ဂါဇန်လံလံ
တွခင်း၊ တၢ၊ ရှိုခင်းသုခင်းပွင်းသေ ကပ်လံးငိုခင်းလှိုင်းမး
တီး ယု၊ ကီတုသ်ဧလး၊ ဂျာပခင်း၊ ယဝ်။¹²⁷ ခခေသေတၢ၊
ဂေ၊ ဂါဇန်လှိုင်းထိမ်ငိုခင်းတွင်းတၢ၊ KOWI လံးထုဂ်၊
တံးပံးပိတ်၊ ပံးလင် ဂါဇန်ခင်းလုမ်းတြး နီတုတေရ၊
ယု၊ ကီတုဧလး၊ ဂါဇန်ယုခင်းရှိုခင်းသုင်၊ ယိုခင်းခင်း၊
ကွခင်းရှင် UWSA ကီဝ်၊ လှိုင်းဂါဇန်ဂါးမံးယုမင်းခင်း
လှိုခင်း ဂျခင်းခင်းဝရီ၊ ပီ 2005 ခခေရှိုခင်းယဝ်။¹²⁸

တုဂ်းလှိုင်းဂါဇန်ရှိုခင်းတိုင်းဂါဇန်တင်း EAOs ခမ်း
မီးပုး UWSAI ဧလးပုးပုးလှိုင်းလမ်းလှိုင်သုခင်း၊ တုဂ်တင်း
ခင်းကွခင်းရှင် EAOs ခမ်းမးယဝ်။ လှိုင်းသိုင်းလှိုင်ခင်း၊
လှိုင်ခင်း ဧလးဂုခင်းမခင်းဂေ၊ ယုဂ်မုခင်းဂါဇန်ရှမ်းသး
ဂုခင်းမိုင်းရှိုခင်းလှိုင်းပေ၊ လသီ၊ ယုမင်းခမ်း ဧလးလှိုင်း
ထိမ်ရှိုခင်း UNODC ကီဂ်၊ လုမ်းဂုခင်းမိုင်းတင်၊ လှိုင်း ခမ်း
ထိုင်တီးခင်းကွင်းတီးရှိုခင်းတိုင်း လှိုင်းလင်းပိခင်းခင်း
ခခေယု။ ပံးလင်ဂါဇန်ယု၊ ပိတ်၊ လုမ်းခင်းလှိုင်၊ ခမ်း
ခင်းသိုင်းခခေ ဂါဇန်ဂင်းသိုင်းခင်းခင်းလှိုင်ပွင်လှိုင်
တပွမတေ၊ ဧလးလုမ်းလှိုင်းရှိုခင်းတိုင်း မိုခင်းခင်း၊
UWSA ယုခင်းလှိုင်းမးခင်းခင်းခင်းသေ ဂါဇန်ပုခင်းတၢ၊ လုမ်း
ဂုခင်းမိုင်းခင်းခမ်းထိုင်တီးခင်းကွင်းတီးလှိုင်ခင်းယပ်၊
ယိုခင်းလှိုင်မးတေတေယု၊ ယဝ်။

ခင်းလှိုင်သေခင်းခင်းပီ 2006 ခခေ လေ၊ မိုင်း
ယု၊ ခခေခင်း၊ ဂမံ့ပခင်းခင်းဂါဇန်တင်တိုင်းယုလမ်းတၢ၊
လှိုင်ခင်းယုခင်းဂါဇန်ခင်းတုခင်းယု၊ ခင်းမိုင်းမခင်းပွတ်း
ရှင်၊ ဧလးမိုင်းလမ်းယဝ်။ မိုင်းသီင်းပီ 2007 ခခေ ခမ်း
ပခင်း၊ ဧခင်း 135 ဂါဇန်လှိုင်တိုင်း 169 လာခင်းယုခင်း (26.5

ပံးလင် UWSAI ခခေခင်းခင်းတုဂ် ဂါဇန်ရှေ့
ရှမ်းယုလမ်း (တုလ်းတွခင်း “ဂါဇန်ရှေ့ရှမ်းယုလမ်း
ဝၢ၊ ပီ 2005” နီ၊ တုဂ်) ခခေ ဂါဇန်ခင်းတုခင်းယု၊ တီး
ခင်းပိုခင်းတီးဝၢ၊ ဧလးဂင်းဂာင့် ကမ်းမီးယဝ်သေ ဂုခင်း
လှိုင်ပွင်လှိုင်၊ သိုင်းမခင်းခင်းခင်းခင်း ဧလးလမ်းတၢ၊
ခင်းခင်းဂုခင်းမိုင်းမိုင်းခမ်း ကမ်းခင်းလှိုင်ပိတ်။ ခမ်းဝှိုင်
ဝၢ၊ ယုခင်းပိုင်း ဂါဇန်ခင်းယု၊ ကမ်းမီးတီးခင်းပိုခင်းတီး
ဝၢ၊ ကီဂ်၊ ဂင်းဂာင့်ယဝ်ဧလး၊ ကမ်းလှိုင်လံးသိုင်း၊ ရှိုခင်း
သးဂါဇန်လှိုင်းထိမ် ဂါဇန်ပုဂံပွင်တင်တိုင်းတီး
ခခေထိုင်ယဝ်ခင်းယု။

ခင်းဂါဇန်ခခေဂေ၊ လံးထုဂ်၊ တုမံ့တိုင်းရှိုခင်းရှို
လု၊ လုလှိုင်း ဂါဇန်ဂုဂ်၊ လာငိုပိတ်၊ လုမ်းခင်းခင်းလှိုင်၊
ခမ်းသိုင်း (MI) ပီ 2004 ဧလးဂါဇန်တီလှိုင်းလှိုင်သိုင်း
လှိုင်ခင်းလှိုင် ကီဂ်၊ ဂုခင်းလှိုင်လခင်းသုင် MI တင်၊
လှိုင်ခင်းယဝ်။ ခမ်းလှိုင်ခင်း ကုဂ်၊ ကုဂ်၊ ကပ်လံးခေ၊

ခင်းခင်းရှိုခင်း၊ ICAD 2 တီးဂါဇန်လှိုင်ရှိုခင်းတီးခင်းမိုင်းထံးပွတ်းရှင်၊

တော၊လှ၊ယူ၊ကိတ်) တာ၊ဗုဒ္ဓ၊မာ၊တင်တံခင်း 17,000 နှိတ်၊ထိုဝ်၊ပံ တီးခင်းမိုင်းမာခင်းယဝ်။¹²⁹ ကပ် ဂါခင်လံးငါခင်း UNODC ကခင်ခိုင်၊ဝုးလိုင် -

“ပွတ်းကွခင်း၊တွခင်းခိုင်၊ ယွခင်းဗုဒ္ဓကွခင်းရှင်ဝုး ခပ်ဝုခင်းဝုး UNODC ငလ၊လုမ်း KOWI တင်၊လိုင် ကမ်၊ထိမ်ပခင် တင်းလွံးထိမ်လံးခင်၊တင်းခမ် ကခင်ပခင်ဂျမ်းမခင်းဝံ ကမ်၊ခခင် ယွခင်းပိုင်၊ ကမ်၊မီးတိုဝ်တင်း တာ၊ကပ်လံးခမ်တွခင်းတီး နှင်းဂါခင်ခင်၊ခခင်ငလ၊ ခပ်ငတ၊ဂမ့်ထိမ်ဂါခင် ခွက်၊ဗုဒ္ဓ၊တူခင်းယင်မုးယူ၊ယဝ်။ ယွခင်းခခင် ခခင်မခင်းခိုခင်းသေ ပံးမာ၊မီးခခ၊ရှိုင်းမုးငလ၊ လွက်၊ဂတ်၊ယု၊ပုခင်းတာ၊တူခင်းယင်ဂေး၊ ခိုခင်း ယု၊မုးတီးခင်းမိုင်းခခ၊ယဝ်။”

ငဝ်းလံးလိုင်ခင်းတင်းသိုင်၊ နှိတ်းရှိုင်းမီးဂါခင် ဂိုတ်းပိတ်းနှင်းဂါခင် KOWI ခင်းပီ 2008 မုးယဝ်။ ခခင် သေတာ၊ ယွခင်းပိုင်၊ဝုး လခင်းဂါခင်လွံးထိမ် တာ၊ရှိုင်းခုပ် မိခင်း လွင်းတုမ့်ယွခင်းဂါခင်ရှေ့ရှမ်းယုးလမ် ပီ 2005 ကမ်၊ဂုမ်၊ထူခင်းခခင်ငလ၊ လောင်းသူခင်ယုးဂပ်၊ဝု ငလ၊ဂပ်၊ဂင် ထူပင်းတင်းခခင်လွံးလွင် လူလုးဗွခင်း သိုပ်၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်လိုင်ခင်းယဝ်။ UNODC မွက်၊လတ်၊ ဝုး -

“တင်းလုင်၊ဂုခင်းဝုးခပ်ယု၊ခခင်ဝံငလ၊ လွင်း လွံးထိမ်ကခင်ထိမ်ပခင်ဝံ ကမ်၊ဂုမ်၊ထူခင်းတာ၊ ရှိုင်းခုပ်မိခင်းဂခင်တင်း တင်းလုင်၊လောင်းသူခင် လိုင်မီးလွင်းကွခင်းကွခင်း၊ တင်းသိုင်ခခင်လံး။ ယွခင်းပိုင်ခခင်ငလ၊ ပုခင်းတာ၊ငဝးလံး၊ ဂါခင် ဂုခင်းခပ်ခံတီးယူ၊ ငလ၊ငဝးဂါခင်ခပ်သိုပ်၊ဗုဒ္ဓ၊ ယုးလမ်ခခင် လုင်၊ရှိုင်းခခင်တီးမီး လွင်းလွံးခိုခင်း ခပ်၊ ကိတ်၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ကခင်ခင်းယဝ်းယူ။”¹³⁰

တာ၊တေခင်းခပ်ခင်ရှာကခင်မီးဝံခခင် နှင်း ဂါခင်လွံးထိမ်ခင်းခခင်တင်းဂါခင်လုမ်းဗုဒ္ဓ (WFP) လံးထုတ်၊ကပ်ခင်းလွံးထိမ်ပခင် လောင်းသူခင်လိုင်ခင်းခင်း ကွင်းတီးဗုဒ္ဓ၊ယုးလမ်ခခင်မုးယဝ်။ ခခင်သေတာ၊ ဂေး၊ ယွခင်းပိုင်၊ဝုး WFP လိတ်၊ခပ်၊သခင်ခိုခင်းခပ်ပခင် ဂုခင်းဝါခင်းခင်းမိုင်းတံး ပွတ်းရှင်၊ကိတ်၊ပွတ်းလတ်ခင်း

မိုင်း MNDA, UWSA ငလ၊ PNO ရှမ်းဂါခင်ဗုဒ္ဓ၊ယုး လမ် ခင်းလင်ပီ 1990s ကိတ်၊ဂင်ပီ 2000s ခခင်ငလ၊ ဂါခင်လွံးထိမ်ခခင် ယု၊ဝံဗုဒ္ဓ၊တုးထခင်း “ဂါခင်လွံးထိမ် ဂုခင်း” ဝံယဝ်။

ဝံးလင်သေ လွင်းလိတ်၊လံးလိုင်ခင်းခခင်ခခင် UNODC ငတ၊မုးနှင်းဂါခင်မု၊ကခင်ခိုင်၊ တီးခင်းမိုင်း တံးပွတ်းလတ်ခင်း - တီးကခင်ပိခင်းမုးကွင်းတီးဗုဒ္ဓ၊ယုး ပိုင်လုင်ခင်းမိုင်းမုးခခင်ယူ။ နှင်းဂါခင်ကခင်ခခင် လွင် လွက်၊လံးမာ၊မိတ်းလိတ် ခင်းဂါခင်ယုဂ်မုခင်း ဂါခင်ဗုဒ္ဓ၊ ဂျ၊ဗီ၊ပိခင်ပံးမာ၊မီး - ကခင်ယိုင်၊ကပ်နှင်းဂါခင်ဂျ၊ ဗီ၊ UNODC ခင်းမိုင်းပေ၊ရှေ့ ခခင်ယဝ်။ နှင်းဂါခင်ခခင် ဂုမ်၊ငမ်း 55 ဝါခင်း ခင်းငလ၊ဝိင်းဂုင်ပုင်းငလ၊လွံးလိမ် လူလုးဂါခင်ခင်းရှမ်း လင်ရှိုင်းမွက်၊ 1,000 ခခင်။ ဗွင်း မိုင်းနှင်းဂါခင်ခခင် တင်ဝံဂါခင်လွံးထိမ်ကခင်လိတ်ပွတ်း တွခင်းတီးကေး၊သုတ်းပုခင်တာ၊ခေးရှိုင်းလိုင်ခင်းခခင်ခင်း ဗွင်းခခင် မခင်းဂုလုးပိခင်းခခင်ခခင်၊ယွတ်၊ တီးခင်း ခခင်ပင်၊လံ၊ မိုင်းဝုခင်းသွခင်း၊ 250,000 – 300,000 မုင့် ရှေ့ရှိုင်းကခင်လမ်းခတ်၊ဝံခင်းမိုင်းမာခင်းလိုင်ဂါခင် ရှာဂါခင်လိတ်တွင်ခပ်ပိုင်၊ကိတ်ဂါခင်ဗုဒ္ဓ၊ယုးလမ်ခခင် ယဝ်။

ခင်းပီ 1997 ခခင် JICA ငတ၊နှင်းဂါခင်(ပာဂ် ဝိတ် - ခပ်၊ဂျင်၊မိတ်၊ခခင်) ပိခင်မာ၊တင်တံခင်းယုး လမ် တီးခင်းပိုခင်းတီးဂပ်၊ဂင်မုးယဝ်။ ထိုင်မုးမိုင်း လပ်၊ခေးတီးဂပ်၊ဂင်ခပ် ဖေ၊ခခင်ဖေ၊တူင် ဂါခင် ရှမ်းယုးလမ် ခင်းပိုခင်းတီး ပီ 2002 ခခင် နှင်းဂါခင် ခခင် လံးထူပင်းမုးခေးခိုင်၊တာ၊လံးလံးလိုင်ခင်းယဝ်။

တီးခင်းမိုင်းဂျပခင်၊ခခင် ပာဂ်ဝိတ် လံးကပ် လွင်၊ဂါခင်ခင်းပုးခခင် ပိခင်ဖေ၊ရှင်ခင်းခင်းသွင်းသွင်း ပု၊ ဂုလုးဂျ၊ လွင်းရှင်၊ဂါခင်ဂတ်၊ ငလ၊ကခင်ကမ်၊ မီးခခင်တွခင်းခခင် ပိခင်ဝံလွင်းခွင်ခပ်ယု၊လုင်ယူ၊ ယဝ်။ လိုခင်းသုတ်းမုး နှင်းဂါခင်ခခင်လံးထုတ်၊ပိတ်၊ ကိုတ်းပိတ်၊ ယွခင်းဂါခင်ခခင်လမ်းပင်တိုင်းခင်းပိုခင်း တီးဂပ်၊ဂင် ခင်းခင်းတပ်သိုင်းမာခင်းငလ၊ MNDA ခင်းပီ 2009 ကခင်ပိခင်ရှင်၊ရှိုင်းမုးထိုင်၊ ခင်းပီ 2015 ခခင်ယဝ်။¹³¹

ယမ်းခင်၊ခခခ MFLF ထံ တိုက်ရှိုက်ဂါခင် ဖေးခမ်းဖေးတူခင် ခွင်းဂါခင်ပွားပွင်တောင်တီခမ်း တီးခင်းလေးစိုင်းပင်လွင်း မိုင်းတီးပွတ်းလခင်း ရှမ်း ဂခင်တင်းခတလ (ရွင်းဂါခင်ခမ်း၊လီခင်လီခင်လေး ပွားပွင်လောင်းခိုင်း)။ ဖွင်းလူင်ခမ်း၊လီခင်လီခင် လေး ငဝ်းဂေဂမ်းဂါခင် ဂါခင်ဂမ်းဂမ်းလွင်းလွ်တိုင်းယားမဝ်း ဂမ်းခိတီးပိုင်း (CCDAC) ယဝ်း။¹³² ခွင်းဂါခင်ကခင်ခတ၊ 2018 – 2025 ခခခ သွ်းရှိုင်းကီးဝံတီး ခွင်းသင်းဂါခင် ယူ၊သင်းလေးဂါခင်ခမ်း၊သွမ်း မိုခင်ခင်၊ သီခင်းတင်း ခပ်းလူးဝါခင်း၊ လွင်းလံးပခင်ခမ်းသွမ်း/ခေး၊ ငိုခင်း ဂွင်ဂင်လီခင်သတ်းလေးဂါခင်ခမ်း၊တီခင်းတင်-ဂျာဗီ၊ လေး ခပ်းဂါပ်၊ (ခပ်းဂါပ်၊ CP) လိုင်းခခယဝ်း။ ခွင်းဂါခင် ခခခ ရှမ်း၊ထိုင်သီ၊ကိုင်း၊ကခင်မီး 99 ဝါခင်း၊သေ ထိမ် ဖွင်းလီပခင်လောင်းသူခင်ယားပိုခင်းတီး၊ခပ်ယဝ်း။

ခွင်းဂါခင်ကခင်ခခ လံးခွါဂ်းကပ်မားတီး ခွင်း ဂါခင်ငဝ်း ခင်းလေးစိုင်းတားခီးလီဂ်းလေးမိုင်းသတ်၊

မိုင်းတီးပွတ်းကွင်၊ ကခင်လံးထုဂ်၊ဖေး၊ခခခဖေး၊ တူဝ်မား ခတ၊ကပ်ပီ 2013 ထိုင် 2017 ခခခယဝ်း။ ယိုင်း ဂါခင်းပိုင်လူင် ခွင်းဂါခင်မိုင်းလွင်ခခခပီခင် တွခင်း တားခင်းခပ်းရှာ လိုင်းလွင်မားတီးဂါခင်ဂျာဗီယား လိုင်း ခခခလမ်းဝံ တီးခင်းကွင်းတီး လူလ်းယိုခင်းပခင်ခေး လိုင်းဂါခင်ရှာဂါခင်လီခင်တွင်တင်တီခင်း ကခင်ထုဂ်၊ မံမီးခခခယဝ်း။ MFLF ခတ၊ရှိုက်သင်းပခင်ပိုခင်း ထခင်းလိုင်းပခင်လွင်းလူမင်လွ် မိုခင်ခင်၊ ပိုင်ဂါခင်ပခင် ခခခခေး၊ ဂါခင်ယုဂ်မုခင်းခွခင်း၊ကွင်၊ခပ်း ပုခင်းတား၊ ထိမ်ပခင်လွင်းဂမ်းထုခင်းခပ်းခခခတင်းဂါခင်၊ ဂါခင် သွခင်ပခင် ဖေးရှာပ်၊ဂါခင်ယူတီးယားသတ်း၊ တင်းငိုခင်း ဂွင်ဂင် ယားယားတားသတ်းလီခင် လေးလွင်းယုဂ်မုခင်း ဂါခင်ခမ်း၊ ယိုင်းခခခယား ပီခင်ကားရှာဂါခင်သတ်းလိုင်း ခခခယဝ်း။¹³³

ယဝ်းဂေး မီးခွင်းဂါခင်ပွားပွင်တူခင်၊ဝိုင်းပိုခင်း တီး ကခင်ကီခင်၊ဂျီ၊ကွပ်၊ ခင်းမိုင်းကီဂ်း၊ရှမ်းမိုင်းမိုင်းလံ၊ လံလုမ်းရှိုက်သင်း တီးခင်းတူခင်၊ဝိုင်းလိုင်းတိုက်ခမ်း၊ ယားလမ် လေးလိုင်းယမ်းခမ်း၊မား ခင်းမိုင်းခင်လေး မိုင်းတီးပွတ်းရွင်၊ ကီဂ်းပွတ်းလခင်းခခခယူ။ ရှမ်း ဂျာဂမ်းခခခ လိုင်းခခခကမ်း၊လံးထုဂ်၊မွဂ်၊ခခခဝေး ပီခင် ခွင်းဂါခင်တင်တီခင်း ကမ်းခခခ ဂွင်ဂါ၊ဂါခင်တီဂ်း၊ တီဂ်း၊လီခင်းလီခင်းတင်း ယိုင်းဂါခင်းဂါခင်ဂမ်းဂမ်းယား မဝ်းဂမ်းခင်၊ဂပ်၊။

လွင်းတုမ့်ယွခင်း ဂါခင်တီဂ်းခိပ်းမူလှ်ယားလမ်

ခွင်းလှိုင်းသေ ဂါခင်ပွားပွင်တင်တီခင်းခခခ သင့်လမ်းပေးလသီ၊ပိုင်လူင်ထိုင်၊ကခင်ခခင်း ပုခင်း တားယွမ်းလွင်းဂါခင်ခမ်း၊ယားလမ်ခခခ ပီခင်ဂါခင် ကပ်ရှိုင်းတူဝ်ယားပီတီးသူခင်တူခင်းယား ကခင်ရှမ်းဂါခင် ဝေး ဂါခင်ခိပ်းမူလှ်ခခခယူ၊ယဝ်း။ ဖွင်းမိုင်းရှိုက်မီး သီခင်ဂါခင်မိုင်းလင်ခွင်း တားလွ်လံးဂါခင်ခိပ်းမူလှ် ခခခလှိုင်းမားခခခ ပေးလသီ၊လံးထုဂ်၊ရှိုက်သင်း ခေးလင် ရှမ်းဂါခင်တင်း ခွင်းဂါခင်တင်တီခင်းခခခသေ တား ကမ်းမီးသား၊သေ၊တီးတားဝေး ပေးလသီ၊ခခခ၊ ခခခ တေရှိုက်ရှိုက်ဂါခင်ခမ်း၊ယားလမ် မီးလွင်းလူတီး ယွမ်းခင်းယားတေတေလံး။ (တူလှ်း လွင်းလီဂ်း 3

“လက်ခမ်း ငလး တွခင်းသွခင်းဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း လိုဝ်းလံးရှ်ခင်းရှူ” ဗဟံ၊ခိုင်)။ ခခင်းသေတၢ်ဂေး ဂါခင်းပုဂ်းသို၊တီ၊ဂါခင်းဗိဝ်းမူလှ် မီးဗွခင်းသိုဝ်၊ရှ်၊ လၢရှ်၊ရှ်ခင်း ပုခင်းတၢ်ရှ်၊ရှ်ခင်းပိုခင်းတီ၊သေ မင်ပွဂ်း မး လၢင်းရှ်တီးရှ်၊ ထာခင်းဂါခင်းဗုဂ်၊ခမ်းတိုဝ်းလှ်မး ဂါခင်းခခင်း ဂါခင်းယံ၊ဂါခင်းဗုဂ်၊ရှ်၊တီ၊ ကွင်းတီ၊ တင်၊လိုဝ်းယဝ်။¹³⁴

တီခင်းလိုဝ်းကခင်းလံးထုဂ်၊ ဗဟံ၊ရှ်၊လှ်၊ ငလးလိုဝ်း ကမ်းဂီဝ်၊ခွင်းဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်၊လိုဝ်း ကွခင်းဝံခခင်း ကမ်းခါဝ်းယၢဝ်းလံးသေလၢင်းမီးဗွခင်းသိုဝ်၊ခင်းဂါခင်း ငဗးလၢမ်း ကမ်းခခင်းဂါခင်းဗုဂ်၊ယးလမ်းခွဂ်းမံ မီးခိုခင်း ကမ်းခခင်း ခင်းဂါခင်းသၢင်းငဝ်းလံးရှ်၊လၢ လၢင်းလိုဝ်း - ကခင်းကမ်းပေးမီးဂါခင်းရှ်၊လှ်၊ခခင်း ယူ၊ယဝ်။¹³⁵

တူဝ်ထုပ်းတီ၊ဂါခင်းဂေးခခင်းဂါခင်းလှ်၊ဂါခင်း ပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း ငလးဂါခင်းဗိဝ်းမူလှ်မိုဝ်းလိဝ်လွမ်း ဂါခင်း - ရံ၊ရှ် ထုဂ်၊ကၢင်းကိဝ်း ‘လွဂ်းလံးပိုဂ်းလိဝ်ငလး ခွခင်း’ - ခခင်း ဗွလ်းလံးမခင်းခတ်းဂါခင်းယဝ်။ လွင်း ထတ်းသၢင်းဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တီခင်း ကခင်း UNODC ရှ်တီးသၢင်းခခင်းခခင်းဝး ‘ခွင်းဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်

လှ်ပွင်လိုဝ်းမိုဝ်းမခင်း တီ၊ခင်းတိုဝ်းပေး လသီ၊တီ၊ခင်းတီဝ် တၢ်လှ်ယွမ်းဂါခင်းဗုဂ်၊ယးလမ်း လိမ်းမိုဝ်းပွတ်းလင် ပီ 1960s ပုခင်းယဝ်။ ဂါခင်းတီ၊ခင်း ဗိဝ်းမူလှ်ယး လံးထုဂ်၊ရှ်တီးသၢင်းမး လိမ်းမိုဝ်းပီ 1974 လှ်လှ်လွင်းဂမုးဂါခင်းခင်းငလးလံးရှ်တီး လံးသၢင်းတီ၊လှ်ပွင်လိုဝ်းမိုဝ်းယူ၊ကီတံသ် မိုဝ်းဗွင်း

လၢင်းသုခင်းပကုဝ်း တီ၊ရှ်ခင်းဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တီခင်းဂါ၊ဗိ၊ ခင်းလေးဝ်းရှ်၊ပုဂ်း

ယာမ်းခေခန့်ယဝ့်။¹³⁶ဂါခခ်ဂမ့်လွဲးကခခ်ခန့်လဲးထုဂ်,ယူ, က်တဲးသ်ဂိုတဲးယဝ့်ပိတ်း; ဝဲးလင်ဂါခခ်တပွဲမတေ့, တီဂ်းယု.ပိတ်းဂါခခ်တူခိုင်တီ,မူဂ်,ခရေ,သီ, ခန့်းပီ 1988 ဂလးဂါခခ်ပူခန့်ပိတ်းသုခခ်,လဲးသုခခ်,ပိတ်းဂူခခ်း ခခ်န့်ယဝ့်။¹³⁷ ခခ်ခခ်သေတု.ဂေ့း ဂါခခ်ခန့်,ယုးလမ် တိုဂ်သိုပ်,မီးဝံ ခခ်,လဝါးသုခခ်ယုးလုးဂူ,တီးလေ; ဝိင်းမိုင်းသတ်, မိုင်းတဲးပွတ်းကွဂ်,လီခခ်ခခ်န့်ယူ, -

“လူင်ပွင်လိုင်; နီဝ်;မူလုသုခခ်ယုးခးရှင်းခပ် လိမ်မိုင်းခးရှင်းတိုဂ်ပိတ်းလုဂ်;ကွခခ်,သေ ခပ် ယင်းတိုဂ်ရှိတ်းသင်း;ကခခ်ခခ်န့်ယူ,။ ယုးလမ် ကမ်,ယာမ်းရှံဂျ,တီးဝါခခ်;ရှင်း။ ယုခခ်ခခ် ဂါခခ် ခပ်ခတ်းလဲးနီဝ်;ယုးလမ်ခခ်န့် ကမ်,မီးလွင်း; ကွင်,မခခ်မး။ လူင်ပွင်လိုင်; ထုဂ်,လီလံးလံး ရှိတ်းလံးသင်း;ခပ်ယဝ့်။”

ဂူးပီပီ လူင်ပွင်လိုင်;မခခ်; ရှိတ်းသင်း;ဂါခခ် နီဝ်;မူလုပိတ်း;သုခခ်ယုးလမ်ယူ,ယဝ့်။ ခန့်းပီ 2020 ခခ်န့် လဲးထုဂ်,လံးဝါခခ်းဝုး သုခခ်ယုးလမ်ခခ်လီဝ် 2,000 ရှိတ်း,ထိုဝ်, လဲးထုဂ်,ယု.ပိတ်း; ခန့်းခါဝ်းပီခန့်, 2019 – 2020 ခခ်ယဝ့်။ ဂါခခ်နီဝ်;မူလုပိတ်း;ခခ်လီဝ် 90% ခန့် မီးမးခန့်မိုင်းတဲး - ပိုင်လူင်မခခ်း ခန့်းပွတ်း လဝါခခ်းယဝ့်။¹³⁸

မီးပခခ်ရှုလံးလီဝ်; လူလုး;ကခခ်ခန့်ယူ,။ ဂမ်; ကွခခ်တခင်းသုတ်းလိုင် ဂါခခ်နီဝ်;မူလုမီးမး ခန့်းကွင်း; တီးလိုင်;လဝါးသုခခ်ခပ် ကမ်,မီးတခင်းလီဝ်; လိုင်; ပိတ်းဂါခခ်ရှုဂါခခ်လီဝ်;တွင်;သေကိတ်းခခ်န့်ယဝ့်။ခခ်, ဂခေဝံခခ်,ခခ်ခခ်လိုင် တူင်,ဝူင်းလိုင်;ခန့်,ယုး ထုပီး ပခခ်ရှုတခင်းခခ် ကခခ်မီးပုး ဂါခခ်ကမ်,မီးလွင်း;ဂုမ်, ထုခခ်;ခပ်;ခခ်တခင်းဂါခခ်။ လွင်း;ကမ်,မီးဂါခခ်ခပ်; ထိုင်ဂါခခ်ဂူးယိမ်ခလးလွဂ်းဂါတ်,။ ဂလးလွင်း;ကမ်,မီး ဂါခခ်ခပ်;ထိုင်ပံးယူ,လီ ကိတ်း,ဂါခခ်ရှိတ်းယူ,ယဝ့်။ ဂါခခ်နီဝ်;မူလုပိတ်း;သုခခ်ယုးလမ်ခပ်ခခ်န့် ကပ် ပိတ်းလွဂ်းလံးဂါခခ်ယူ,လွတ်း;ခပ်လူလုး;ကမ်,မီးဂါခခ် ဂခး;ခပ်ခခ်ရှုခပ်လိုင်;ခခ်န့်ယဝ့်။ ကခခ်ခန့်ရှိတ်းရှု;မီး တခင်းယပ်,ခန့်တ်,ယွဲ,လူင် ပုခခ်;တု,ဂူခခ်းတခင်းခခ် ယဝ့်။ ကပ်လဝါးသုခခ်ဂေ့.ခခ်;ဝုးလိုင် -

“သမ်ပီပူခခ်မးခခ်န့် လဝါးသုခခ်ဂေ့.ခခ်;ခန့်း ဝါခခ်;ရှင်း ဂါခခ်ယုးခးယုဂ်;ခးတူဂ်တံ ဝခခ်း ကခခ်သုခခ်ယုးမခခ်းလဲးထုဂ်,တမ်,ခန့်တ်,နီဝ်; မူလုပိတ်း;ခခ်န့်ယဝ့်။ ဂမးမခခ်းလံးဂိုတဲးဝံခခ်, လင် တင်းလုဂ်;ကွခခ်,သွင်ဂေ့.သေ မခခ်းခခ်း လဲးခံတီးလိခခ် တု,တေသံ;ခခ်;ခပ်ယဝ့်။ မခခ်း ခခ်း သုခခ်းလဝ်;ခန့်တ်။ သုခခ်းတီးလိခခ်။ သုခခ်းဂူး လိုင်ဂူးပိုင်သေ ယာမ်းလိမ်မခခ်းခခ်းရှိတ်းဂါခခ် ပိတ်းဂူခခ်းဂါခခ်လဝါး;တု,တေလီဝ်;လူလုဂ်;ကွခခ်, မခခ်းခခ်းဂျ,ယူ,ယဝ့်။ လူဂ်;ပခခ်မခခ်းခခ်း ခန့် ပိတ်းဝံလွင်း;ဂါမ်,ရှံဂါခခ်ခခ်;တေ့တေ့ယဝ့်။”

လဝါးသုခခ်ထိုင်;ဂေ့.ခခ်;မွဂ်,လဝါတ်;ဝုး -

“သုခခ်ယုးလမ်ခးရှင်းလဲးထုဂ်,တမ်,ခန့်တ်,နီဝ်; ပိတ်း;ပီဂံ။ ခးရှင်းသုခခ်းမး ဂါခခ်လူင်းတိုခခ်းတခင်း သိုင်; ဂလး; ရှိတ်းဂါခခ်ခခ်းရှုခခ်းခးရှင်း 3 လိုခခ် ကခခ်လဲး.လုမ်းလုးသုခခ်ယုးမးခခ်န့်ယူ,။ ရှင်း ကမ်,ပေ့မီးခခ်းရှုခခ်သေ လဲးဂူးယိမ်ခခ်း တု, လွဲးခခ်းရှုခခ်းဂလးလူင်းတိုခခ်းခန့်းသုခခ်ယုးလမ် ပီခန့်ယူ,ယဝ့်။ခးရှင်းမုင်း;မွင်းဝုးတမ်,ခန့်တ်,တေ ကမ်,မးယု.ပိတ်း;ခခ်န့်ယူ,။ သင်မးယု.ပိတ်း;လိုင် ခးရှင်းတေလဲး;ခံတီးလိခခ် ဂလး;ခွင်း;ခွင်လိုင်;မီး သံ;တိတ်းခခ်;ယူ,ယဝ့်။”

လဝါးသုခခ်ခခ်းယိင်းပကူဂ်း တီးလေ;ဝိင်း ရှုဂ်ပူင်း မွဂ်,လဝါတ်;တူဂ်ထုပီးမခခ်းခခ်ဝုး -

“လုမ်းနီဝ်;မူလုယုး မးသေ နီဝ်;မူလု.ပိတ်း; သုခခ်ယုးခးရှင်း ခန့်းပီ 2017 – 2018 ခခ်န့်ယဝ့်။ မိုင်း;ခခ်းယာမ်းခခ်န့် ခးရှင်းဂူလုးသိမ်းဝံယာင် ယုးလမ်ဂမ်;ခခ်; ယုခခ်ခခ် ခပ်လွဂ်,ခိုတ်း;ခး ရှင်းသေရှု;ခးရှင်းပခခ်ဂးမပ်,မွဲ 15,000 ပျး (မွဂ်; 10 တေ့,လု,။ ယူ,ယဝ့်။ ရှင်းကမ်,လဲးပခခ်ခွခခ်, သင်မးလွမ်းကွင်း;တီးရှုဂ်ပူင်းခန့်းပီ 2014–2015။”

ကပ်ဂူခခ်းရှိတ်းဂါခခ်ပူဂ်းပွင်ပိုခခ်တီး ဂေ့. ခခ်;ဝုးလိုင် - ဂါခခ်နီဝ်;မူလုသုခခ်ယုးလမ်ခခ်န့်ဂေ့; ထိုင်;ရှိတ်းရှု;တူင်,ဝူင်းခပ် မီးဂါခခ်ခံတီးယူ,မးယဝ့်။

“ဘုရားလုံးကုပ်, လာတီးတော့, လုဂ်းလုမ်း MOFF
သေ လုံးရှာခင်းဝါး, ဂူခင်းခေမ, (ယိုင်းလံးတင်းသွင်)
70% ခင်းဝါးခင်းခင်းခင်း မီးတီးခင်းမိုင်းထံး
ရှိုတ်းဂါခင်းတု, ထိုင်းထိုင်းတိုင်းရှိုင်းခင်းယွခင်း
ဂါခင်းခင်းမူလုယုယု။ မာဂ်, ခင်းတင်းခင်းတင်း,
ထိုင်းကမ်း, မီးဝင်းလံးလီတု, ခင်းယွခင်းတု, ကမ်း, မီး
လွဂ်းဂါတ်, တု, ခါး ငလးတင်းထိုင်းထိုင်းသင်းတီး, လုင်
ပွင်ထိုင်းသေ ဂူခင်းခေမ, ခင်းရှာခင်းဂါခင်းဝံယု။”¹³⁹

ပုခင်းတု, ဂူခင်းထိုင်းယု, သင်း ခင်းကွင်းတီး
ယာခင်းဂူခင်း တီး, ကခင်းလုင်ပွင်ထိုင်းကမ်း, ထိုင်းလံးငါး
ငါးခင်းခင်း ကမ်း, ပေးဂုးရှိုင်းသေတု, ဂေး ခင်းယိုင်း
ထိုင်းခင်း, ယုလမ်း မံးလု ကခင်းမာဂ်, ယုခင်းတေလံး
ထုဂ်, ခင်းမူလုပိတ်းခင်းယု, ဂေးခင်းမုဂ်, လာတီး
ဝါး -

“ရှိုင်းလံးပခင်းခင်း, တီးဂူခင်းလုင်ဝါခင်းယု။ ပေး
ခင်း သင်းခင်းလံးလံးခင်း, ဝါးလုင်ပွင်ထိုင်းတေ
ခင်းခင်းမူလု, သူခင်းယုလမ်း ခင်းကွင်းတီးပေး
ခင်းထိုင်း မခင်းလံးတေမုဂ်, လာတီးရှိုင်းဝံလုင်းခင်း
ငလးပခင်းခင်းမုဂ်, ဂပ်း ခင်းယမ်းငလးတီး
ကခင်းလုင်ပွင်ထိုင်း တေမုဂ်, ခင်းမူလုပိတ်း
ခင်းယု။ ခင်းဝင်းထိုင်းခင်း လာင်းသူခင်းယုလမ်း
ခင်း ကမ်း, လံးယု, သင်းဝံလုင်းထိုင်းသူခင်း။ ခင်းလံး
သိုင်း, တုဝံယု။ သူခင်းခင်းခင်း လံးထုဂ်, ခင်း
မူလု, ပိတ်းသေ မာင်သူခင်း ကမ်း, လံးထုဂ်, ခင်းမူလု
ပိတ်း။ ကခင်းသူခင်းရှိုင်းထိုင်းခင်း တေလံးထုဂ်,
ခင်းမူလုပိတ်းခင်း ရှိုင်းလံးမံးလုတု, သေ, ယု။”

ဂါခင်းခင်းမူလုခင်းဂေး ဂွင်းဂါခင်းတင်း ဂါခင်း
ဂါခင်းလုလမ်း ငလးဂါခင်းမိပ်, ဂါခင်းခင်းယု, ယု။ လာင်း
သူခင်းခင်း လံးပခင်းခင်း, တီး လင်းခင်းတီးပိုခင်းတီးလံး
လံးထိုင်း ကခင်းမီးပု လုမ်းယိုင်းခင်းဂါင်း, လင်းခင်း
တီး, လုင်ပွင်ထိုင်း ငလးတပွဲမတေ, ယု။ မိုင်းလုမ်း
ခင်းမူလု, ငလး, ထိုင်း တီးဝါခင်းထိုင်းခင်း, ယု
လမ်းခင်း တု, ထိုင်းခင်း လံးရှိုင်းခင်းငလးလီလု
ခင်းသေ လံးသိတ်းဂုးသိတ်းခင်း ကခင်းဝါခင်းတေလံး
ပခင်း ပုခင်းတု, ငလးဂါခင်းခင်းမူလုသူခင်းခင်းထိုင်း
ထိုင်းခင်းယု။

ပေး, လသီ, ယုမင်းဂမ် ကခင်းမီးဂါခင်းတိုင်း
ထိုင်း မိုခင်းခင်း, ဂါခင်းခင်းမူလုယု ခင်းကွင်းတီးထုဂ်,
ပခင်းဂါခင်းသိုင်းတုယုခင်းထိုင်းခင်းခင်းဂေး ရှိုတ်းရှိုင်း
မီးပခင်းဂုးလုင်ဂပ်, ယု။ တုယု, တီးခင်းထိုင်းခင်း
ခင်း လာင်းသူခင်းယု ငလးလုဂ်, လုမ်း BGF ခင်း ခင်း
ဂါခင်းရှိုတ်းသင်း လုဂ်, လုမ်းခင်း, ဂုသခင်း, ခင်းခင်း
မူလုသူခင်းယုလမ်း ခင်းကွင်းတီးသတင်းခင်းယု,။
တီးခင်းပိုခင်းတီးတုခင်း မိုင်းခင်းခင်း လာင်းသူခင်း
ယုလမ်းဂေးခင်း လံးထုဂ်, ခင်းတု မိုင်းခင်း, ဂု
သခင်း, ရှိုတ်းသင်း ဂါခင်းခင်းမူလု, ယုတီးခင်းယု။
တီးခင်းထိုင်းတုပွတ်းရှိုင်း, ခင်း လုမ်းကမ်း, ရှိုတ်းတိုင်း
တပွဲသိုင်းပုတ်းပွဲ, ထိုင်းလာတီး, တကင်း (TNLA) လံးပခင်း
ပခင်းတိုင်းဂါခင်းတင်း ပီ, တု, လီတုပခင်းသေ မိုင်းခင်း
ယု, ပိတ်းသူခင်းယုထိုင်းပီ, တု, လီတုခင်းဂမ်းခင်း
ယု, ယု။

လုခင်းသုတ်းမု မီးခင်းထိုင်းထိုင်းခင်း, လမ်း,
လွင်း ရှိုင်း, လုလုလွင်းခင်းယမ်းဂါခင်းခင်းမူလု ပီခင်း
ဝံခင်းပေး, လသီ, ပုခင်းတု, လုတ်းယုမင်းဂါခင်းခင်း,
ယုလမ်းခင်း, မီးခင်းယု,။ ကခင်းဂါခင်းလံးခင်း
ဂါခင်းထိုင်းထိုင်း ကခင်း UNODC ယိုခင်းထိုင်း ခင်း, မ
သိုခင်း, ယု, ကခင်း, ရှိုင်း, ယုမင်းဂမ် ခင်းပီ 2008 ခင်း
“ယုခင်းပိုင်းဂါခင်းခင်း, ယု ခင်း, ထိုင်းတင်း, တီး, ငလး
ဂါခင်းခင်းမူလု လုတ်းယုမင်းဂါခင်းခင်း, ယုခင်းမီး
ခင်းယမ်းကခင်းဝါးခင်း ကမ်း, မီးသင်း, သေ, သင်း။”¹⁴⁰

ကခင်းလာင်းသူခင်းယု ခင်းယိုင်းလုဂေး, ဂေး
ခင်း တီးလေး, ဝိုင်းထိုင်းပိုင်းဝါးထိုင်း -

“တီးထိုင်းကခင်းရှိုင်းခင်း, ယုလမ်းခင်း ဂါခင်း
ယု။ သင်းရှိုင်း, တီးခင်း, ဝါးလင်းရှိုင်းခင်း ငလး
ဂါခင်းခင်းခင်းထိုင်း ရှိုင်းရှိုင်းတီးခင်း မုဂ်, 3 မုင်းဝါး
ခင်းယု။ သင်းတီးဂါခင်းခင်း, သွမ်းလမ်းဝါခင်းထိုင်း
လုင်ပွင်ထိုင်းတေမုဂ်, ခင်းမူလုပိတ်းယု။ ရှိုင်း
ရှိုတ်းထိုင်းဝံတီးခင်းသူခင်းယုလမ်းရှိုင်းသေ မာင်ပွဂ်
ခင်းတီးခင်းယု။ တီးခင်း, ထိုင်းခင်းဂေး ရှိုင်း
လံးထုဂ်, လင်းခင်းခင်းခင်းမူလုယု။ ဂုလုဂေး
သင်းရှိုင်းခင်းခင်း, သေထိုင်းထိုင်းထိုင်း ရှိုင်းပခင်း
ခင်း, ရှိုင်းဂါခင်းယု, ယု။ ခင်းတုခင်းဂါခင်းခင်းမူလု

လံးထုဂ်၊ ဖေၤအမံၤဖေၤတူၢ်လုၤလုၤ; တမ်၊ ခေတုၢ်၊ တင်းဂူၤခင်းလုၤဝါခင်းခေၤခေၤဂူၤလုၤ; ကမ်၊ လိၤဂူၤလုၤ; လုၤမးယိၤပံးဂွၢ်ဂါၤ၊ မိုၢ်းဖွၢ်းယမ်းခေၤခေၤ လာၢ်း သူၤခင်းခပ် တေလံးသိုၣ်၊ တူၢ်ခပ်ဝံၤယဝ်။”

ကပ်လာၢ်းသူၤခင်းပကူၢ်ဂေးခိုင်; တီးလေၤဝင်း; ဂူၢ်ပုၤဝေးဝေးလိုင် -

“PNO ဖေၤအမံၤဖေၤတူၢ် ဂါၤခင်းဂေၤရှမ်းယး လမ်ခိၣ်ခိၣ် ငလး; နီၣ်မူၤလုၤသူၤခင်းယးလမ် တီးခင်း ကွၢ်တီးဂူၢ်ပုၤဝေး ခင်းပီ 2010 ယုၤယဝ်။ သူၤခင်းယး လမ်ခိၣ်တင်းသီၣ်; လံးထုဂ်၊ ယုၤလိၤဝေ ခးရှမ်း ကမ်၊ လံးသင်ခိုခင်း။ ခးရှမ်းမီးခိၣ်သေ ကမ်၊ မီး တိုဝ်တိုၤတင်းရှုၤခင်းခပ်; တွၢ်ခင်းတုၤခး တီးခင်းဝါခင်း၊ ယုၤခင်းခေၤ ခးရှမ်း လံးတိၤပံးတတ်းတုၤခး၊ မိုၢ်း ထံးသေ ရှုၤရှိတ်းဂါၤခင်းယဝ်။ ခးရှမ်းခါးသွၢ်တူၢ် တုၤပခင်းလုၤမးတေၤသုၣ်၊ ဂူၤခင်း ရှိၤကပ်ခးခပ်; ဂူၤ မိုၢ်းထံး။ မိုၢ်းခးရှမ်းရှုၤတီးခင်း; မခင်းကမ်၊ မိုၢ်းခင်းခေၤ၊ ခးရှမ်းမွၢ်ခင်းဝံၤ။ ဂါၤခင်းကမ်၊ လိၤဝေ ဂး လာၢ်းတိၤမံၤ၊ ယုၤခင်းဝေးရှမ်းပိၤခင်း ဂူၤခင်းခါးခပ်; မိုၢ်းကမ်၊ လုၤမးမံၤခိၣ်ခေၤခေၤယဝ်။ ခင်းမာၤလိုင်ခေၤခေၤ လဝ်း ဂါၤခင်းယင်းကမ်၊ ပခင်းဂးလာၢ်းဂွၢ်ခင်း။ ဝံးလင်ရှုၤဂ်း လိုၤခင်းယဝ် ခးရှမ်းတိၤပံးတတ်းပွၢ်ခင်းခိၣ်မး တီး ဝါခင်းသေ ငတ၊ ဂါၤခင်းဖုၤဂ်၊ ယုၤလမ်ထီၣ်; ဂမ်းခိုင်; ယဝ်။”

ဂါၤခင်းခိၣ်; မူၤလုၤယးလမ် ခင်းမိုၢ်းထံး

ဂမ်းပးခင်းလုၤပွၢ်လိုင်ခင်းခပ်ရှိတ်းသင်းလမ်း ဂါၤခင်းမာၤပံး၊ ခေၤကခင်းဂူၤမိုၢ်းမိုၢ်းရှိတ်းသင်း လုၤလုၤ; ယိုခင်းယခင်းဝေး ခပ်တေရှိတ်းရှိတ်းဂါၤခင်းဖုၤဂ်၊ ယုၤလမ် ပိၤခင်းကခင်းကမ်၊ မိခင်းလမ်းမံၤခိၣ်; ငလး; ပခင်းခေၤခေၤမခင်း; ဂိၤခင်း၊ တုၤခါး; တိုဝ်းရှိတ်းသင်း ဂါၤခင်းခိၣ်; မူၤလုၤဂါၤခင်း ဖုၤဂ်၊ ယုၤခင်းမံၤခိၣ်ခေၤယဝ်။ တင်းခတ်းလိုင်လုၤမးဖုၤ တုၤလုၤတီးယုၤမးဂုၤခင်း၊ ယုၤ ကခင်းရှိတ်းရှိတ်းဂါၤခင်းခိၣ်; မူၤလုၤမာၤဂ်၊ လိုၤခင်းခင်းမံၤခိၣ်; မးကွၢ်ခင်းတင်း ဂါၤခင်းတမ်း ရှိၤမီး ဂါၤခင်းရှုၤဂါၤခင်းလိၤဝေတွၢ်တင်းတိၤခင်းဝံၤထုၤလိုင်; ခေၤခေၤ ရှိတ်းရှိတ်းလာၢ်းရှိတ်းလာၢ်းခေၤခေၤပုၤလုၤလုၤခေၤ ဂွၢ်တီး

ဖေၤခင်းဂူၤသေ လုၤခင်းကပ် လုၤဝ်းပခင်းခပ်ကခင်းမီးဂုၤဂ်၊ မုၤခင်းခေၤခေၤပိတ်းယဝ်။

ခေၤခေၤသေတုၤ တီးခင်းမိုၢ်းထံးသမံၤ မိုၢ်းခင်းပီ 1980s ငလး; 1990s ခေၤခေၤ ယုၤခင်းတုၤခင်းဂါၤခင်းကွၢ်ခင်း ရှုၤလုၤမးထမ်း လဝ်းရှေၤခမ်း ပုၤမိပေး ကတုၤလိယ တိတ်းသေ လုၤပွၢ်လိုင်ခင်းလိုၤဂ်းကပ်ဂါၤခင်းတင်းတိၤခင်း ယုၤ; ပိၤခင်းကခင်းဝါခင်းမိုၢ်း လုၤဂ်းရှိတ်းသင်းကွၢ်ခင်း တင်းကခင်းခိုင်; - လုၤလုၤ; ဂါၤခင်းလုၤတိုခင်းယုၤ, ကခင်း လုၤဂ်းမးတီးလုၤပွၢ်လိုင်ခင်း; ငလး; တွၢ်ခင်းဂါၤခင်းသူၤခင်း တူၢ် လိုဝ်းခေၤခေၤ တင်းသွၢ်ယဝ်။ လုၤလုၤဂ်းလံးတင်းခေၤ သေ လဝ်းရှေၤခမ်း ထီၣ်ပခင်းဂါၤခင်းပုၤဂ်းပွၢ်သခင်းလုၤမး ယုၤယဝ်။ ခင်းကခင်းမီးလုၤဂ်းရှုၤမံၤခိၣ်တီးသုတ်းခေၤခေၤ ပိၤခင်းခေၤကခင်းမခင်းလဝ်းလိၤဝေခေၤခေၤ လုၤဂ်းဂး ပံၤမီးမးလိုင်တင်းတိၤခင်းလိုၤခင်းခေၤခေၤ တူၤခင်းယုၤတေ ကမ်၊ လံးထုဂ်၊ ယုၤပိတ်းခေၤယဝ်။ လဝ်းရှေၤခမ်းပွၢ်, လုၤဝေး ဂါၤခင်းကပ်ပိတ်း တူၤခင်းတေၤခင်းခင်းဂူၤခင်း သခင်းလုၤတင်းပိုၤခင်းခေၤခေၤ တေရှိတ်းရှိတ်းပိၤခင်းခေၤခေၤတေၤ ဂူၤခင်းလိုၤခင်းပိုင်; ကိၣ်ယုၤလမ် ကခင်းပခင်းခိုင်ခင်းခပ်; မး လံာ်သိုၣ်, လံာ်ပခင်းခေၤခေၤခေၤယဝ်။

ကပ်ကခင်းခေၤပိၤခင်းပံးဂူၤခင်းကွၢ်ခင်းခေၤခေၤ ခင်း ဂါၤခင်းပုၤဂ်းပွၢ်သခင်းလုၤမးပးခင်း ဝံၤလုၤခင်းခေၤခေၤ လုၤလုၤ; တုၤခင်းခိုင်ဂါၤခင်းပုၤဂ်းပွၢ် လိုဝ်းယိုၣ်းကါၤခင်းထီၣ် ရှိတ်းပခင်းတုၤခင်း ဂူၤခင်း မီးဂုၤဂ်, မုၤခင်းသေယုၤလုၤတီးလံး လုၤလုၤ; ကမ်, လံးပိုင်; ကိၣ်ခိုင်ခင်းခပ်; ကခင်းလံးမးတီး ဂါၤခင်းဖုၤဂ်, ယုၤလမ်ခေၤခေၤယုၤ။ ခင်းတွၢ်ခင်းတုၤလုၤဂ်းကပ် တီးဂါၤခင်းပိုင်; ကိၣ်ခေၤခေၤရှိတ်းတီး ဂါၤခင်းဖုၤဂ်, ယုၤလမ် သေ ခါးပိုင်; ကိၣ်တူၢ်ဂပ်, လုၤမးလံးရှုၤခင်းခင်းတင်း တိၤခင်းလိုၤခင်းခေၤခေၤ ယာၢ်, ယိၤခင်းငလး; လံးလုၤခင်းယမ်း - ပိုင်လုၤခင်းမခင်း ခင်းခေၤလုၤမးလာၢ်းခိုဝ်း တီးကခင်းယုၤ လမ်ပိၤခင်းဝံၤပွတ်းတွၢ်ခင်းလုၤဝ်းပခင်းတုၤခင်း, ငလး; နီၣ်; ထုၤခင်းခပ်ခေၤခေၤယဝ်။ နီၣ်မိုၢ်း; TNI ငလး; MOFF လတ်း ဂါၤခင်း ပာၤကိၣ်, လိၤဂ်းလံး; တီးလေၤတွၢ်ခင်းကူၤမးရှိတ်း ခင်း လေၤမိုၢ်းရှိတ်းမံၤခေၤခေၤ ကခင်းခေၤလံးထုဂ်, ယိုခင်းယခင်း မိုၢ်းခေၤခေၤယိုၣ်းလာၢ်းရှုၤဂေးခိုင်; မွၢ်, လာတ်းဝေး -

“တပုၤသိုၣ်ထံး ငလးလဝ်းခေၤခေၤတီးလုၤပွၢ်လိုင်ခင်း ခပ် မးတီးဝါခင်းသေ လာတ်းရှမ်း ယုၤရှိတ်းဖုၤဂ်, ယုၤ

和平实现二十周年

တပ်မှူးသပ်သားများ စတင်တန်းခင်းသင်တန်း ဘိန်းခင်းဖျက်ဆီးကြပုံ။

部队官兵深入山区铲毒

ဂၢၤဆဲးစိပ်းမူလုံသုခ်ယုလမ် ကဆဲး UWSA ရှိတ်းသၢင်း ရှိမ်းလိခ်လိခ်ထံး

ယွခန့်ပိုင်; မခင်းကမ်,မိခင်းလွမ်းမံမိ; လွမ်းလူလှ်; မံမိ;ထံးခံယဝ်။လူင်ပွင်လိုင်;ပခင်တင်းလွံးထီမ် တီးရှင်း ရှ်းဗုဂ်,ဂျ,ဗီ, ခိုင်; ငလး; မိုင်သေ ခပ် ဂေးလွံးထီမ်ရှင်းဂွင်ဂခင်တင်းလွမ်းဂတ်, တျ,ခံ လိုဝ်းရှင်းကပ်လံးမးယဝ်။ သင်ရှင်းကိုတ်းဂခင် ဗုဂ်,ယျးလမ်လိုင် တပ့်သိုဝ်းထံးမွဂ်,ရှင်းဝျး ခပ် တေသင်း;ပခင်ရှင်းယျ ငလးရှ်တီးရှ်းတင်းခပ်; ထူးဝါခင်း; နိမ့်လိုင်မးခံယဝ်။ ချးရှင်းတွပ်,ခပ် ခိုခင်းဝျး ရှင်းတေသိုပ်,ဗုဂ်,ယျးလမ်ခံယူ,ယဝ်။ သင်ကမ်,မီးယျးလမ် ဂူခင်းခိုဝ်းလျးရှ်းကမ်,ယူ, လံး; ယွခန့်ပိုင်;ဝျး မခင်းပီခင်ပွတ်းတွခင်း;ဗိုင်;ထုင်း ဗိုင်;ငင; ငလး;တီးရှ်းယမ်ရှင်းခခေယဝ်။”

သင်တိုက်;တင်း လွမ်းလံးဂေ.ရှမ်းဂျတ်, လာင်ရှင်းမိုင်းထံး - ကခင်လွံ.ခပ်းယမ်း ခင်းဂခင် ရှ်းတီးရှ်းတူင်,ဝူင်းပွင်,လွံ တျ,ပိုခန့်ပိတ်းဂခင်ဗုဂ်, ယျးလမ် ငလး;ကပ်ခပ်;ခမ့်တင်းဂိခင်မးခေပခင် တင်းဂူခင်းဝါခင်း; ဗွင်းယမ်းခပ်ယူ,ခခေလိုင် ဂခင် ဖေ့ခမ့်ဖေ့တူင် ဂခင်တိုက်;ဗိုင်;မူလှ်ယျးလမ် ခင်းမိုင်းမခင်းခခေ ရှပ်;ရှ်းပံ့ယဝ်။ လာင်းသူခင် ပကူဝ်း လုဂ်;လုမ်း MOFF ဂေ့.ခိုင်; ကခင်ခပ်;ရှ်း; ပာင်ကိပ်,လိဂ်;လံး; တီးမိုင်းထံးခခေ ခိုခင်းခံ; ငခေဝျး -

“မိုင်းချးရှင်းရှခင် လံးသိုဝ်းငလး;တမ်,ခနုတ်,ထံး ခပ် ဂပ်းသိုပ်,ဂူခင်းဝါခင်း;ခပ်ခခေ ချးရှင်းကိုတ် ခန့်လွံတေ့တေ့ ခမ့်တျပေးတူဂ်းယဝ်။ ခပ်ပုံ ဂူခင်းဝါခင်း; ပီခင်ခခေ,ဂူခင်းမိုင်းခပ် ငလး; ပီးခခေ ခပ်ယဝ်။ခပ်ကမ်,လွဂ်,ငိုတ်;ဂူခင်းဝါခင်း;ခပ်,ဂူလှ်း ယင်းကပ်ခပ်;ခမ့်တင်းဂိခင်မးသေ လိဂ်,ပခင် ဂူခင်းဝါခင်း;ခပ်ယဝ်။ မခင်းပိုင်;ဂခင်တင်းပိုဂ်း တင်း တမ်,ခနုတ်,မခင်း;လိုင်;မးတီးဝါခင်း;ရှင်းသေယျ. ပိတ်;သူခင်ယျးလမ်ရှင်း လိုင်;ခခေယဝ်။ရှင်းလံး; ယိမ် ဂျးဗုဂ်;ဝီးလိုင်;ကခင်လီ ရှပ်;ခပ်တီးရှ်း တမ်,ခနုတ်,လေးဝိုင်;ခပ်သေ ပျးခပ်မးထိုင်ဝါခင်း; ရှင်း ငလး;လံး;ကပ်ခပ်;ခမ့်တင်းဂိခင် ကိဂ်,ပီ,ယျ လီလီ ရှပ်;တွခင်း;ခပ်ယဝ်။ ခပ်ဂေးယွခင်းငိုခင်းတီး ရှင်း - လွဂ်,ငိုတ်;ဝျး သင်ရှင်းကမ်,ပခင် သူခင်ယျး တင်းသိုင်; တီးဝါခင်း;ရှင်းတေကမ်,မီးယဝ်ခံယဝ်။”

မိုင်းထံးဂေး ဖေ့ခမ့်ဖေ့တူင် ငလး;ယုဂ် မုခင်းလွမ်းလံး ကပ်ဂခင်ပူဂ်းပွင်မးကွခင်တင်း - ကခင် တမ်းပုံဝျး သင်ဂူခင်းမိုင်း ပံ့,ကပ်လံး;ဂခင်ရှ်ဂိခင် လိုင်တွင်တင်တံခင်းပေးခခေလိုင် ကမ်,ထုဂ်,လီမီးဂခင် ဗိုင်;မူလှ်သူခင်ယျးလမ်ခံယဝ်။¹⁴¹

ပေးလသီ,ယျးမပ်းဂမ် ရှင်းလုမ်းယိပ်းရှင်းဂင်,ခပ်

ခင်းမိုင်းမခင်း; မီးပုံလုမ်းယိပ်းရှင်းဂင်,လာင်း ခိုဝ်း မွဂ်; 20 လုမ်း ကခင်ဂမ်;ခခေ ရှ်းလံးဂေးတင်း; မိုင်းရှ်းဗီတုတေရ, ကခင်ကိုင်ခခေ လမ်းခမ်းတီး, မူပ်,ခရေ,သီ,လိုင်;ခခေယူ,။ ဂမ်;ဗွင်း; ယမ်းတိုဂ်း တေးဂခင်တင်းလူင်ပွင်လိုင်;ဂင် ရှိုင်လိုင်ခိုင်;ရှပ် ပဂ်,ပီမးယဝ်။ ခခေသေတျ.ဂေး; တီးလွမ်းလံး;လိုင်; တျ,ကပ်လံး;ယိုင်;မံခပ်ခခေ ခပ်ပိုင်;ဂခင်ဝံ.ယဝ်။ ခပ်ဂေး; မီးပေးလသီ,ယျးမပ်းဂမ်လိုင်;ပိုင်;ဂခင် - ဂမ်;ပျးခခေ ပိုင်;ခခေ လွင်းလိုင်;ပီခင်တေ့လွမ်းပိုခေ တီးယူ,ယဝ်။

ကပ်တင်းသိုင်;ဝျး ငလး; ပိဂ်သမ့်ဝျးမီးလွင်း ပိဂ်,ပိုင်;ဂခင်လိုင်;ခခေသေတျ.ဂေး; ပေးလသီ,ငလး; တင်းရှ်းသင်း; လုမ်းယိပ်းရှင်းဂင်,လာင်းခိုဝ်းခပ် မီးလွင်းလိုင်;မိုခင်ဂခင်လိုင်;လိုင်; တင်းလွမ်းလံး;ဂခင် ဂမ်;ဂမ်ယျးမပ်းဂမ် ရှင်းလူင်ပွင်လိုင်;ယူ,ယဝ်။ မံမိ; ငလး;ပေးလသီ,ခပ် လံး;ထုဂ်,ရှပ်;ရှ်းလိုင်;လိုင်; ရှ်း ခူပ်;မိခင်း;ဂခင်တင်း လွမ်းလံး;ပေးလသီ,လွံ.မံမိ;ခိုင်; ခိုင် ကခင်ကိုင်ခခေဂခင်တိုက်;တိုင် ငလး;ဂခင်ပခင် တမ်, ကခင်ကမ်,ပေးပခင် ကမ်,ခခေ ကမ်,ပခင် တင်းလွံးသင်တီး; ဂူခင်းမိုင်းလိုင်;လွံ.တိုဂ်းယျ. လာင်း သူခင်ယျးလမ် ကိဂ်,တူင်,ဝူင်းလိုင်;လံး;ထုဂ်,တုမ့်တိုဝ် လိုင်;ခခေယဝ်။ ခင်းခပ်းယမ်းလိုင်;ဂခင်ခခေ လွင်း ရှ်းတင်းသင်း; လာင်းပိုင်;ဂခင်တေ့တေ့ဝျးဝျးတင်း ပေးလသီ,တင်းဂခင် - လိုင်;ရှ်းလံး;ထုဂ်,လိုင်; ကမ်, ခခေ ကမ်,ခူပ်;ဂခင်သေ လွံ.တိုဂ်းခခေယူ,။

လွင်းပိဂ်,ပိုင်;ဂခင် ခင်းခေ; “ပံးဝူခေငလး; ဂခင်တူင်ထူပ်း”ခခေ ရှ်း လံး;ထုဂ်,ရှခင်ထိုင် ပီခင်

ခေင်,လွင်း,ခွင့်ခမ်ပိုင်လူင် ခင်းဂါခင်ဒဂး,ခံဂါခင်ရှ်တံး ကွက်,၊ ဂါခင်ဂျ.ခံါ ငလးဂါခင်လွံ.တိုဝ်းယျးမဝ်းဂမ် ခင်း မိုင်းယူ,ယဝ်။ ခေခင်သေတျ.ဂေး; လွင်းတောင်းထတ်း သင်း;ရှေ့.ရှမ်,ဝံ လွင်း;ကခင်ဂါခင်တံးတံးတိုင် ငလးဂါခင် ပခင်တမ်, - လှိုင်သေဂါခင်ဂျာတ်,လင်္ဂကျခင်းကွခင်, ကခင်ခပ်ရှခင်မိခင်း;ဝံ - လံးထုဂ်,ရှ်တံးရှ်;ကမ်,ပိခင် ဂါခင်မူးလိမ်မိုဝ်း;ငတ,မခင်း ထိုင်တံး;ခပ်ပိုခင်ပွံ,ပိတ်း လွင်းတောင်းငဝ်းဂါခင်ဂျ.ခံါယျးမဝ်းဂမ်၊ ဂါခင်ဗုဂ်, ယျးလမ် ကိဂ်,ဂါခင်လွံ.တိုဝ်းယျး လိုဝ်းပိခင်ကူးလျး ပျးပတ်း;သေ ကမ်,ပခင်လွက်းလံးဒဂး;ခံပခင် ပခင်ရှ် ဂျခင်းမိုင်းလိုဝ်းခေခင်ယဝ်။

ထိုင်;ဗခံ,ခိုင်;ခေခင်သမ္ပ လုမ်းယိပ်းဂွင်းဂါင်, လောင်းခိုဝ်း မိုခင်ခေင်, KIO ငလး; TNLA ရံ့ရံ့ တံးရှ်တံး သင်း; ဂါခင်တူင်ခိုင်သါခင်ခတ်းယျးခိုင်;ခိုင် ခင်းကွင်း; တီးလိုဝ်းဗခံ,တျးဂုမ်းဂမ်ခပ်ယဝ်။ လိုဝ်းခေခင်မီးပျး ဂါခင် ဗခိပ်;မူလှ်သုခင်ယျးလမ် ကိဂ်,ဂါခင်တိုလှ်ပွဲး ဂျခင်း လိုဝ်းဂိပ်,ခွင်း; ခင်းဂါခင်ဂျ.ခံါယျးမဝ်းဂမ် ငလး; ဂါခင် တံးရှ်: “ယူတ်းယျ ကိဂ်,မူခေခင်မးတူင်လှ်ပခင်” ဂျခင်း

လိုဝ်းလွံ.တိုဝ်းယျးမဝ်းဂမ်ခပ်ယဝ်။ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်း ရွင်,ခေခင် တူင်,ဝိုင်းပိုခင်တီး;ခပ် ငတ,မူးဂါခင်တူင် ခိုင်ဗေတ်,ဂျသခင်, - ကခင်ထုဂ်,ပင်ဂုမ်ခရိတ်လောင်း ခါင် (Kachin Baptist Convention)ဂမ်ထိမ်ရှ်င်းရှ်င်းငလး; ယင်းလံးယုမ်,ယမ်ဝံဝျး ကပ်လံးပျးလွင်း;ဂမ်လွံ; ငလး; ရှ်င်းဂမ် KIO ခမ်ယဝ်။ ဂါခင်တူင်ခိုင်ကခင်ခေ - ကခင် ငတ,မူးခင်းပိ 2014 ခေခင် ကပ်လံးရှ်င်းမူးဝံးဝံးသေ ဝံးလင်မူး ချာဂ်;ဂျ,ထိုင်ငလး;မိုင်းခါင်ယဝ်။

ကပ်ဗူးပခင်ခါင်, တီးဂျတံးခါင်ဂေး.ခိုင်;ဝျးလိုဝ် -

“တေးထိုင် 2014 ခေခင် KIO ရှ်တံးကမ်,ရှေ့.ကမ်, ရှခင် ဂါခင်ဗုဂ်,ယျးလမ်ဂမ်;ဗွင်း; ခင်းမိုင်းတံး ပွတ်းရွင်,သေ ခပ်ဂိပ်းခွခင်,ခေခင်မူးယူ,ယဝ်။ ကခင်ခေခင်ပိခင် တီးခင်းငလး;ဝိုင်းဂျတံးခါင် - ပိုင်လူင် မခင်း ခင်းကွင်း;တီးဂုမ်းဂမ်ငလး;ငလး လူလှ်; KIO ငလး;လုမ်းပိ,တူ.လိတ်ဂွင်းမူးယဝ်။ လောင်းပိခင်ဝျး ကခင်ခေ ပိခင်ပေ,လသီ, KIO ပိုခင်တီး;သေ ကမ်, လှ်;လူလှ်; KIO ခမ်တင်းသိုင်;။ ခပ်ဂေး;လောင်းပွင်,

ပံ.လွင်းတူင်.ခိုင်;ဂါခင်သါခင်ခတ်းယျးမဝ်းဂမ် ရှ်င်းဗေတ်,ဂျသခင်, တီးငဝ်းလိုဝ်း; KIO - လံး,တျ

လုံခြုံစေရန်၊ ခပ်ကပ်ကပ်၊ လောင်းထိမ်ပခင် ငိုခမ်းမဝ်းတောင် တီခမ်းပခင်လောင်းသူခင်မဝ်း။ ဝါးလှေကား၊ မဝ်ပခင် မဝ်းယမ်း၊ နဂး၊ နွင်းလိက်၊ လံး၊ တီးလောင်းသူခင်မဝ် ပုံယူ၊ ရှိင်ခံယူ။ ဂူလှ်းဂး၊ နတ၊ ကပ်ပီ 2014 မး ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယးလမ် ခင်းကွင်းတီးမဝ်လှိုင်းခခေ ခပ်ရှမ်းတင်းပိုက်၊ နလးရှ်တီးရှ်၊ ဂိုတ်းပိတ်၊ ယဝ်။ ခံ့ဂေး၊ ပီခင်မဝ်းယမ်းခိုခင်းသုင်သုတ်၊ ဂါခင် တူင်ခိုင်ဗတ်၊ ဂျသခင်၊ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊ ယဝ်။ ဝါးလင်ခခေ မဝ်ယီခင်ဂျ၊ ဂမ်းလွဲလွဲ ခင်းပီ လွမ်းမးဗုဂ်၊ လင်ခခေယဝ်။”

TNLA ကခင်ပန်းဝံ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊ ဂေး လွမ်းဝံပေးလသီ၊ ကခင်မိုခင်ဂခင်ယဝ်။ TNLA လှ်ရှ်း ကီး လွင်းတူင်ခိုင် ဂါခင်သခင်ခတ်းယးမဝ်ဂမ်ပီခင် ပိုခင်းသေ ဗေ၊ ခမေဗေ၊ တူင် ဂါခင်ရှမ်းယးလမ် တင်းပိုက်၊ လွမ်းလှိုင်းကီခင်ရှ်းမခင်းမီးဂီခင်၊ ခိုင် ခင်း မိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊ ယူ၊ ယဝ်။ ကပ်ခေးမုခင်းခပ်၊ ကခင် လိပ်ဂခင် တီးဂူတံးခါဝါးလှိုင်း -

“ယးမဝ်ဂမ်ခံ့ ပီခင်ခီခင်မံခိုင်၊ TNLA သေ တပုံမတေး၊ ပီခင်ခီခင်ထိုသွင်ယဝ်။ ကခင်ခံ့ ပီခင် ယွခင်းဝါး ရှင်ဂူခင်းတကောင်း လံးထူပင်းလွင်းလူ လိပ်ရှမ်းရှ်း တီးဂါခင်တိတ်းလပ်းယးမဝ်ဂမ် ကခင်ရှ်းတီးမီးမး ပခင်ရှ်းတူင်၊ ဝိုင်း နလးတင်း ယပ်၊ ဗိုတ်၊ ပါးမာ်၊ မီးရှမ်းရှ်း ပုခင်းတေးတူင်၊ ဝိုင်းတကောင်းလှိုင်းခခေယဝ်။ မဝ်ဝူခင်းဝါး မခင်း ရှ်းတီးမီးမး ဂါခင်ပွဲ၊ ဗေးဝံဂူခင်းခိုင်းတကောင်း တီးခိုင်ခိုင်၊ ဂါခင်မိုင်းလှိုင်းမိုင်း နလးဂါခင်ရှ်း တီးခပ် ကမ်၊ မီးလွင်းခိုင်းခေးမးခခေယဝ်။”

လံး EAOs နလး လှမ်းလှိုင်းကိုင်လွင်းရှိုင်းယမ် မဝ် ယင်းလှမ်းယးမဝ်ဂမ်ရှမ်းရှ်းလှိုင်းခခေ မီးဝံ ပုခင်းဗွခင်းပွတ်းကွခင်းတွခင်းခိုင်၊ ပုခင်းတေးလွင်း လိပ်လံး၊ ခင်းလံးလှိုင်းယးမဝ်ဂမ် ခင်းမိုင်းတံး ပွတ်းရှင်၊ ယူ၊ ယဝ်။ လှိုင်းခံ့ ပိုင်လှင်မခင်း လှိုင်းကပ် ဂါခင်သူ၊ ယးလမ်သေ ခံ့လံးလှိုင်း ဂါခင်သူ၊ နလးဂါခင် သမ်းယးဗုခင်၊ ဗိုတ်၊ ကိတ်၊ ဂါခင်လှိုင်းတိုင်း ATS ယဝ်။ တေးယူ၊ လွမ်း လွင်းလိပ်လံးခခင်းတင်းဂုခင်၊ ယွခင်း ယးလမ် မီးကေး၊ မး ဗွခင်းမိုင်းယးဗုခင်၊ ဗိုတ်၊ ကိတ်၊

ATS လှိုင်းဂေးခခေထုတ်၊ လှိုင်းခခေလှိုင်း၊ ဝံခခေ ရှမ်း လှိုင်းတိုင်းယးမဝ်ဂမ်မဝ် လှိုင်းကပ်တီးယးကခင်မီး ဗေးကေး၊ သေ ခံ့လှိုင်းယးလှိုင်းမီးဗေးခခေလှိုင်း ကမ်၊ ခခေ လံးလှိုင်းတိုင်း လှိုင်းမီးဗေးခခေမးခခေယဝ်။ ဝါးလင်မး ဂါခင်ခံ့လံး၊ လံးလှိုင်းယးမဝ်ဂမ်လှိုင်း မိုခင်ဂခင်ဂေး၊ မီးမးတီးခင်းမိုင်းခင် ပိုင်လှင်မခင်း တီးခင်းကွင်းတီးပူထပ်၊ နလးလိပ်ခခေတင်၊ လှိုင်း ကခင် BGF ခင် ကိတ်၊ လှမ်းပီ၊ တူ၊ လိတ်တရတင်၊ မဝ်ဂမ်း ဂမ်ခခေယဝ်။

ခွင်၊ သီ၊ ကပ်ခိုခင်းလှိုင်းတံးဂေး၊ တေကမ်၊ ဝံ ပေးလှိုင်း ရှမ်းလှိုင်းတိုင်း နလးရှမ်းဂေးခံ့ယးမဝ်ဂမ် ခင်းကွင်းတီးမဝ်မိုခင်ဂခင်၊ ဂူလှ်းဂေး ယွမ်းရှပ် ဂါခင် ကခင်တူင်၊ ဝိုင်းဝါခင်းခွတ်၊ လှိုင်းပိုင်းကိုင်ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယးလမ် တွခင်းတေးဂါခင်ယူ၊ လွတ်းခပ်ခခေယူ။ ယွခင်းပိုင်းခခေနလး ခင်းဂါခင်တူင်ထူပင်းလှိုင်း ဂမ်းပေး ခခေ လှမ်းခံ့ခင်းလွင်းရှ်းသခင်၊ ဂါခင်တိတ်းဗိုတ်၊ မူလှိုင်းသေ ပွဲ၊ ပခင်ဝံ - နလးဂိပ်းခွခင်း - ဂါခင်ဗုဂ်၊ သွမ်း ယးလမ် ကမ်၊ လှိုင်းတင်းဂါခင် ခင်းကွင်းတီးလှိုင်းမီး ဗုဂ်၊ တွမ်းခပ်ဂမ်းဂမ်ခခေယူ။

ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းလှိုင်းခခေ လှမ်းယိပ်းရှင်၊ ဂါခင်၊ လောင်းခိုင်းတင်၊ လှိုင်း မိုခင်ခခေ၊ RCSS နလး PNO မဝ်ဂေး၊ ခတ်းလှိုင်းတင်းသခင်၊ ဂါခင်ဗိုတ်၊ မူလှိုင်းသူခင်ယး လမ်းမးယူ။ ခခေသေတေးဂေး လံးရှ်းလှိုင်းခံ့ ရှ်းတီးမီး ဂါခင်တူင်၊ ဝိုင်းပိုခင်းတီး - လှိုင်းမဝ်လံးပိုင်း တင်းဂမ်လှိုင်းဝံ - တုမိုတွပ်၊ ရှမ်းရှ်း ခင်းကွင်းတီးမဝ် ဂမ်းဂမ်လှိုင်းခခေယူ၊ ယဝ်။ ကမ်၊ ထိမ်ပခင်လံးတိုင်း တင်း ဂါခင်ရှ်းဂါခင်လှိုင်းတွင်တင်တီခင်းနလး လှမ်း ယိပ်းရှင်၊ ဂါခင်၊ လောင်းခိုင်းလှိုင်းခံ့ ယီခင်ယီခင်သေပခင် ခွင်လောင်းသူခင်သီခင်းလိပ်ခပ် ဗုဂ်၊ ယးလမ် ခင်းခေး တီးမဝ်ခခေယဝ်။ မဝ်ဂေး၊ ဂိပ်းခွခင်းလောင်းသူခင်ယး လမ်းမဝ် (မိုခင်ခခေ၊ မဝ်ဂိပ်းလောင်းသူခင်လှိုင်းဗုဂ်၊ မာ်၊ မဝ်၊ တပ်၊ ခမေတင်၊ လှိုင်း) သေ ယွခင်းခခေ လံးငိုခင်း မဝ်၊ ဂမ်းဗွခင်း တီးကခင်ခံ့ယူ၊ ယဝ်။

PNO တိတ်းရှ်းသခင်၊ ဂါခင်ရှမ်းယးလမ်းတင်း ပိုက်ခင်းပီ 2005-2007 လှိုင်းဗိုတ်၊ မူလှိုင်းပိတ်၊ သူခင်ယး လမ်းတင်းသီခင်း ခင်းကွင်းတီးလှိုင်းမခင်းဂမ်းဂမ် မိုခင်

ထိုင်းခန့် ပီခင်တၢ်ပွဲၤပုၤပုၤတၢ်တီးခပ် ငလးကပ်လုံသ့၊ ခန့်ဂါခင်ပံးမာ်မီးခခေၣ်ယဝ်။

မာ်ပွၢ်မာ်လုံမီးမးလွင်းပိုတ်းယိုဝ်းဂခေၣ်ခင်း ဂးလုမ်းယိပ်းခင်းဂါင်ခပ် လူလုၢ်ပေးလသီ၊ယးမဝ်း ဂမ်လုဝ်းခတ်းဂခေၣ်ဝံခခေၣ်ယူ။ ဗွၢ်ခင်းသိုပ်၊မခင်းလိုင် KIO ငလး TNLA တိုက်တင်း တပွဲမတေၤ ငလးပီ၊တူၤ လိတံ့ ကခေၣ်လုင်ပွင်လိုင်ယူ၊ဝံ့ဗံးလင် ခင်းကွင်းတီး လိုဝ်းခန့်ယဝ်။ တူဝ်ယာ်မခင်းလိုင် ခင်းလုခင်မာ်တံ့ချီ ပီ 2020 ခခေၣ် TNLA ပိုတ်းယိုဝ်းဂခေၣ်တင်း လုမ်းပီ၊တူၤ လိတံ့ပာ်ခင်းသေး ငလးတပွဲမတေၤ မိုဝ်း TNLA တိုက် ယုပိတ်းသုခင်ယးလမ်ကခေၣ်ထုက်၊ပီ၊တူၤလိတံ့ပာ်ခင်း သေးဂုမ်းဂမ်ဝံ့တီးခင်းလေးဝိုင်းခခေၣ်ခင်းယဝ်။¹⁴² ဂခေၣ်တေၤထိုင်ယာ်ခင်းလိဝ်ခန့် လွင်းကမ်၊ခခေၣ်သဝ်း ငလး လွင်းကမ်၊ခခေၣ်ခင်းတိုက်ခေးခင်း၊ခခေၣ် တိုက်သိုပ်၊ပီခင်ဝံ့ယူ။

ဂါခင်တၢ်ဂေၤရှၢမ်းယးလမ် ပီ 2005

ပိုခင်းတီးတၢ် ကခေၣ်လပ်းဂခေၣ်တင်းလိခင်လိခင် ယူ၊ခခေၣ်ခခေၣ် ပီခင်ဝံ့သခေၣ်လွံသုင် ကခေၣ်ကမ်၊ပေး မီးဝုဝ်၊ ကမ်၊ခခေၣ် လိခင်ပိုင်းခခေၣ်ယဝ်။ မိုဝ်းတိုက်၊ ဂခေၣ်တင်းပွတ်းတွင်းမိုဝ်းတံးတိုင်၊လုဝ်းခခေၣ်ရှုဂုခင်း ခွဲးခခေၣ်ဝံ့။ ဂမ်းပုၤဂေၤ၊ဗုဂ်၊ခပ်းလံး တၢ်လိဝ်လုခေး ဂေၤတေၤရှုခင်း ငလး ကပ်ပိုခင်းတၢ်လိုင် ပိုင်းကိင်ဂါခင် ဗုဂ်၊ယးလမ် ပီခင်မာ်၊ငိုခင်းခပ်းပိုင်လုင် တၢ်သိုဝ် ခပ်းခခေၣ်တင်းဂါခင်၊ သိုဝ်းခွဲး ငလးယးယုခခေၣ်သေ တၢ်ဂေၤရှု ဂုခင်းဂမ်းပုၤခခေၣ် ပီခင်လၢင်းသုခင်ရှုဂါခင် လိဝ်တွင်းရှုတံးသၢင်းဂါခင်ဗုဂ်၊ခပ်းလွမ်းသခေၣ်လွံသုင် ယဝ်။ ပိုခင်းတီးခန့် လံးထုက်၊ဂုမ်းဂမ်လုလုၢ် UWSA ကခေၣ် ပီခင် EAO ရှိင်းယုၤသုတ်းခင်းမိုဝ်းမာ်ခင်း ငလးလုင်း လံးမိုဝ်း ခေးလံးလုံဂိုတ်းတိုက်ဂခေၣ် တင်းတပွဲသိုက် မာ်ခင်း ခင်းပီ 1989 ခခေၣ်ယဝ်။

ဗုဂ်ကွခေၣ်ရှု UWSA တိုက်တတ်းရှုမ်းဂါခင် ဗုဂ်၊ယးလမ် ခင်းကွင်းတီးဗုဂ်၊တံးခပ်းဂမ်းဂမ် - ငဝ်း ငဝ်းမခင်း ရှိတ်းသၢင်းလွမ်း ဂါခင်မိပ်၊ကီးဂါခင်ဂုမ်းဂမ် ယးမဝ်းဂမ်ဂုးမိုဝ်းမိုဝ်း ပိုင်လုင်မခင်း ကခေၣ်လုဂ်မး

တီးမိုဝ်းခခေၣ်၊ မိုဝ်းထံး ငလးမိုဝ်းယူ၊ကိတ်သံခခေၣ်ယဝ်။ ခင်းဂါခင်ပီခင်၊ဝံး၊ခိုခင်းသမ့် ဗုဂ်ကွခေၣ်ရှုဝံ့ခပ် မုင်း မွင်းရှုပုလံး၊ ဂါခင်မာ်မခင်း၊ဂါခင်မိုဝ်း၊ ဂါခင်လွံးထိမ် ဂုခင်း ငလးတၢင်းလွံးထိမ်ဂုးမိုဝ်းမိုဝ်း တွင်းတၢ်ပုၤ ပွင်ပိုခင်းတီးခပ် ကခေၣ်လိဝ်ယွခခေၣ်သိုက်းသိုဝ်သေ ထုပ်း တၢင်းဗခေၣ်ဝံ့ခခေၣ်ယူ။

ဂါခင်ဂေၤရှုရှုမ်းယးလမ် ခင်းပိုခင်းတီးတၢ် မီး ဗုဂ်လၢင်းဂါခင်မး မိုဝ်းဝခင်းထို 26 ဂျူခင်း ပီ 2005 - ကပ်မံာ်တွင်းတၢ် ဝခင်းသၢခင်းခတ်းယးမဝ်းဂမ်ငလးဂုၤ ခံာ်ခွတ်းမံးမီးဂုးမိုဝ်းမိုဝ်း ရှင်းယူ၊ကိတ်ခင်းခခေၣ်ယဝ်။ ပါင် ပွဲးကခေၣ်မီးပုၤဂါခင်ဗုဂ်ယး လံးထုက်၊လတ်းရှိတ်းတီး ငဝ်းငုခင်း UWSA ခင်းပါင်ခမ်းမး။ ရှုဝ်ပဝ်း UWSA ပဝ်း ယူသျိုင်၊ ပိုခင်းဗခေၣ်ပိုခင်းတီးတၢ်တင်းသိုင်၊ ပီခင် “ကွင်းဂါင်းယးလမ်”သေ ပခေၣ်ဂုမ်းမခင်းတၢ်မံးမီးဂုမ်း ဂမ်ယးမဝ်းဂမ်မိုဝ်းတၢ် တေထုက်၊လံးလုံတိုက်ခင်းခင်း ခိုင်ခိုင်ခခေၣ်ယဝ်။ မခင်းပခေၣ်ဗုဂ်တၢ် ဗုဂ်ကမ်၊လွမ်း ကမ်၊ ခခေၣ် ကမ်၊ရှိတ်းလွမ်း ဂါခင်ရှုမ်းယးလမ်ဂေၤ တေ လံးထုပ်းတၢ်ခင်းခေး ခခေၣ်ယူယဝ်။

“လိမ်မိုဝ်းဂါခင်ဗုဂ်၊ယးလမ် ပီခင်မးတူခင်းတေၤ ငိုခင်းခပ်းပိုင်လုင် ပုခင်းတၢ်ရှုဂုခင်းပိုခင်းတီးတၢ် ခခေၣ် ခာ်းယာ်ခင်းရှိုင်မး 120 ပီပံာ်ယဝ်။ ကခေၣ်ခန့် တုမ့်တိုဝ် ခခေၣ်ဂတ်းကခေၣ်ရှုခင်းရှုဝ်းခွင်ကွတ်၊လံး တေတေတေတေတေ ငလးပီခင်မးဝံ့ လွင်းရှုဂါခင်းယု၊ လုင် တွင်းတၢ်ဂါခင်ပုၤပွင်ပိုခင်းတီးယဝ်။ ဝံးလင် ဂါခင်ဂေၤတင်းဂါခင်ကုပိုဝ်းပိုင်၊တၢ် ခင်းပီ 1989 ခခေၣ် ဂုခင်းမိုဝ်းတိုက်တတ်း တၢ်တေရှုမ်းမိုဝ်း ဂခေၣ်တင်းတူင်၊ဝုင်းဂုးမိုဝ်းမိုဝ်း ပိုင်တၢ်ဗုဂ်မုလု ပိတ်းတူခင်းတေၤယးမဝ်းဂမ် ငလး ခိုခင်းယွခင်း ပိုခင်းတီးတၢ် ရှုပီခင်မး ပွတ်းလိခင်မုတ်းသ့ကခေၣ် ခိုင်ယဝ်။ ဝံးလင်ဂါခင်ဂေၤရှုရှုမ်းယးလမ်ယဝ် ခခေၣ် ဂုခင်းမိုဝ်းခပ် တေသိုပ်၊ယူလွတ်းဂုၤလံး လိုင်ရှုဝ်? ခန့်ပီခင်ခေးထာ်ယုၤသုတ်း ကခေၣ်ဗုဂ်၊ ဗုဂ်ခင်းပိုခင်းတီးဂုးလခေၣ်ထုပ်းလုးယဝ်။”¹⁴³

ဂါခင်တိုက်ရှုမ်းယးလမ် လုလုၢ်ကမ်၊မီးဝံ့ ဂါခင်ရှုဂါခင်လိဝ်တွင်းတိုင်တိုက်ခင်းခပ်းယာ်း ပခေၣ်ဝံ့ ခခေၣ် ပီခင်လွင်းလုသုမ်း ပုခင်းတၢ်လၢင်းသုခင်ပိုခင်း

တီး၊ ထိုင်းမီးသံလုံ ယွခွဲဂါခင်ဖုန်၊သွမ်းယားလမ်မား ပါခင်သိုပ်၊ပါခင်ခေခွဲယဝ်။ ဂါခင်ရှမ်း၊ လံးထုန်၊တိန်း လုံ့။ လူလုန်းကမ်၊မီးလွင်းလွဲးထိမ် ဂါခင်ပုန်းပွင် ကခင် လုန်းမားတီးလူင်ပွင်ထိုင်၊ ငလး၊ မီးဂါခင်လွဲးထိမ်ဂါခင် ရှာဂါခင်လိင်တွင်ကေ၊မာင် ကခင်လုန်းမားတီး၊ဖါ၊ဖွင်း ငမ်းဝါ၊ ကမ်၊ခေခင် တူင်၊ဝုင်းလုမ်း၊ဖှာ၊ ကခင်လွဲးထိမ် ဂူခင်းမိုင်းယူ၊လွတ်၊လံးခေခွဲယူ၊ယဝ်။

ဖွခင်းသိုပ်၊မခင်းထိုင် ဂါခင်ဝါ၊ရှေ့ရှမ်းယား လမ်ပီခင်တူင်ယာင်၊လိင်းလိင်းလံးခပ်ပုခိတ်းဂါခင်ခပ်၊ လိမ်ပေ၊လသီ၊ယူ၊ယဝ်။ ယား၊ဖုမ်းဝါးသား၊ပခင် ဂါခင်ရှာဂါခင်လိင်တွင် ကွခင်တင်းသုတ်းသေ လူတ်း ယွခင်၊ ဂါခင်ရှိတ်းကွန်၊ယားလမ် ဂမ်းလွဲးလွဲးခွခင်၊ ဂါခင်ရှေ့ရှမ်း၊ လံးထုန်၊တိန်းလုံ့။ လူလုန်းကမ်၊မီးတိုဝ် တင်း ပံးမာန်၊မီးတိုင်၊ထိုင်းသင်ခေခွဲယဝ်။ လောင်း သူခင်ခပ် ကပ်တူင်ယူ၊လွတ်၊မားလူလုန်း၊ ခံဝုင်းရှားခပ်၊ တိပ်းခိုခင်းခံ။ ရှာဂါခင်ခွင်ထိုခင်၊ ကမ်၊ခေခင် ခံ၊ရှာမိုင်းခေ၊ရှိတ်းဂါခင်လွမ်းခမ်းလုံခမ်းခေခွဲယဝ်။ လောင်းသူခင်ယားလမ်ဝါ၊ဂေ၊ခိုင်၊ တီးလေ၊ဝိင်း မိုင်းပွန်၊ မွန်၊ခံ၊ခေ ဖွခင်းသိုပ်၊ဂါခင်ရှေ့ရှမ်းယား လမ် ပုခင်းတု၊ခေ၊ရှိတ်းမခင်းဝံ့ဝါး -

“တင်းခိမ်လူင်၊ပါခင်ခေ၊ရှိတ်းခေ၊ရှမ်း လံးယူပံး ယွမ်းမားလိင်းလိင်း လိမ်မိုင်း၊ ကမ်၊ပခင်ရှမ်းဖုန်၊ ယားလမ်ခေခွဲယူ။ ယွခွဲရှမ်းရှမ်းတူခင်းတေ၊ ငိုခင်းခပ်၊ကခင်ယွ၊ရှမ်းငလး၊ ဂါခင်လုံ့၊လံ၊ခေ၊ ရှိတ်း လံးထုန်၊ကပ်လူတ်းယွမ်းမားယဝ်။ ရှမ်းယမ်း၊ ရှာဂါတ်၊ဝိင်းဂူးဝခင်းဂါတ်၊ (ဂါတ်၊ရှားဝခင်း ခိုင်၊ ပွန်း)သေသိုဝ်ဂူးထိုင်းထိုင်းကခင်ရှမ်းလူင်၊ရှာလုန်း ဂါးယမ်းလိပ် ရှမ်းဂူးလုန်းရှာဂါတ်၊ ခိုင်၊လို့ခင် ခိုင်၊ပွန်း၊သေ သိုဝ်ခွင်ခွင်ထိုင်းကခင်လမ်၊လွင်း တေတေ တွခင်းတု၊လူင်၊ပါခင်ဂူးဝခင်းဝခင်း ရှမ်း - ပိုင်လူင်မခင်း ခပ်၊သခင်၊ ရှိတ် ငလး၊ မာန်၊ ခိတ်ထိုင်းခေခွဲယဝ်။ တေ၊ခေမိုင်းခိတ် လံး ထုန်၊မွတ်၊ပိတ်၊ခင်းသီခင်း၊ခံသိုဝ်ရှမ်းခေ၊ခေ၊ရှမ်း ယွခွဲပိုင်၊ယမ်းလိပ် မခင်းလံးထုန်၊ဝံ့ပီခင် ဂုခင်၊ ဂါးခေယွ၊ - ပိုင်လူင်မခင်း ခင်းခေင်၊ယမ်းကမ်၊ မီးတူခင်းတေ၊ငိုခင်းခပ်၊ ကခင်တမ်းလုံခေခွဲ ယဝ်။ ဝခင်းမိုင်းလိပ် ငိုခင်းခပ်၊ကေ၊မာင်ရှမ်းဂမ်း

ခေခွဲ လံးလုံ့၊တိုင်း ခင်းဂါခင်သိုဝ်ခပ်၊သခင် လိင်ခေ၊ရှိတ်းယဝ်။ ရှမ်းလံးလူတ်းယွမ်းဂါခင်လုံ့၊ လံ၊ရှမ်းတင်းသီင်း - ကခင်မီးပု၊ ဂါခင်လူ၊တခင်း ပခင် ရှင်းမုခင်လပ်၊ လွင်းရှိတ်းတင်းသင်းလွမ်း ထုင်း ငလး၊ပင်ပွဲးထိုင်းခေယဝ်။ လွင်းမူခင်းလွင်း သိုင်းခေ ကမ်၊တပ်၊ထမ်ရှာယဝ်။ ပူခင်းမားပွန်း ခိုင်၊တေဂေ၊ ရှမ်းသိုဝ်လံးခွင်တွခင်းဂမ်းဖွင်း သေ ကိပ်၊ယိမ်းပီးပီးခေခွဲခေခွဲ၊ ငလး၊ မိုင်းဂူခင်း မားငလး၊ရှမ်း ရှမ်းလောင်းရှပ်တွခင်းခပ် တင်းပီးယု၊ ငလး၊ ခပ်၊မုခင်းခပ်၊ပွင်း ကိတ်၊တင်းဂါခင်တင်း ယိမ်ကခင်ခိုက်ခိမ်တိုင်၊ထိုင်း ကခင်ကပ်မိုင်းခေ၊ ခပ်၊မားခေခွဲယဝ်။ ဝခင်းလိထိုင်းမီးမိုင်းပူခင်းမား ခေခွဲ လံးရှာ၊ယဝ်။”

ဖုန်းကွခင်ရှပ်လခေသုင် UWSA ခပ် မိုခင်ဖှာင် မိခင်း၊ ပခင်ရှာဂါခင်ပံးမာန်၊မီးတူင်၊ဝုင်း ခင်းပိုခင်းတီး - ကခင်ပီခင် ဖွခင်းသိုပ်၊ခေ၊တိပ်းတတ်းရှမ်းရှာခင်ခပ် ခေခွဲယူ။ ရှိမ်ရှပ်ပပ်၊ UWSA သီပ်၊မိခင်းလျိုင်၊ ယွမ်း ရှပ်ဝါး -

“သင်သူလပ်၊ထမ်သေဂေ၊ ကခင်လံးလုံ့လူလုန်း ဂါခင်ရှေ့ရှမ်းယားလမ် ရှမ်းယုန်မိုင်းခေထိုင် ခေ၊ရှမ်း တမ်းလုံဝါး ဖွခေကမ်၊ယုန်။ ရှမ်းရှိတ်းသင်း၊ ဂါခင်တိပ်းတတ်းကခင်ခတ်းဂခင်တင်းဂါင်လုံရှပ် ဂူခင်းတင်းသီင်း၊ ခင်းပိုခင်းတီးဝါးယဝ်။ ရှမ်းဂူးလုန်း လခင်ကပ်ဝါခင်၊ခပ်၊ဂူခင်းမိုင်းရှမ်း - ကခင်ခပ် ပိုင်၊ကိတ်မားလံသိုပ်၊ လံ၊ပါခင်ခေခွဲယူ။ ရှမ်းပွင်၊ လုံ့ယူ၊ဝါး လူင်၊ပါခင်ကမ်၊မီး ယားလမ်ခေခွဲ ယာပ်၊ယိမ်းခေတေ၊ ယဝ်ဂေ၊ တု၊လတ်းခမ်း၊ ပူခင်း တင်းယာပ်၊ခေတ်၊ကခင်ခေ ရှမ်းခတ်းလုံ လွဲးထိမ်ဂူခင်းမိုင်းရှမ်းရှမ်းလိတ်းသုတ်းယဝ်။ ခေခင် သေတု၊ဂေ၊ တု၊တေခေ၊ခံ ရှမ်းဂူးလုန်းခေခွဲပခင် ရှာခေယွ၊တွခင်းတု၊ရှမ်းခေခင်း။ တု၊တေရှေ့ လွင်းပီခင်မား တင်းယာပ်၊ယိမ်းဂါခင်လွဲးလို့ဝ် ဂူခင်း တီးခင်းပိုခင်းတီးဝါ၊ ကခင်လောင်းပီခင်မား လူလုန်းဂါခင်ရှမ်းယားလမ်ခေခွဲ ရှမ်းတိုက်လူင်၊ တင်းလွဲးထိမ်တင်းခေမိတ်းလူင်ပွင်ထိုင်၊ဂါင်ရှမ်း ငလး၊ တူင်၊ဝုင်းဂူးမိုင်းမိုင်း တင်းသွင်ယဝ်။”

တီးခင်းပိုခင်းတီးဝါးခင်း ဂါခင်းရှမ်းယားလမ်
 ရှိတီးရှုံးဂါခင်းဗုဂ်၊ယားသီခင်းယွဲ၊ ကခင်းရှင်ရှင်ပာဂ်၊
 ပီပံသုတ်းသီင်းဂျ၊မိခင်းမိခင်းယမ်ယမ် - လူလုံးဗွခင်း
 သိုပ်၊လင်လီင်းလီင်း ပုခင်းတျ၊တူင်းပိုခင်းတီးခပ်
 ခခင်းယူ။ ခပ်ပိုင်းကိင်ယားလမ် ပီခင်းမာဂ်၊ငိုခင်းခပ်
 တျ၊သိုဝ်ခင်းလွဲ.သွဲခပ်၊ ဂါခင်းရှမ်း၊ ကီးသုင်၊ရှုံး တူင်း
 ပူင်းဗုဂ်၊ယားလမ်ခပ် ခပ်လူးတင်းဗခင်းခပ်းယား
 လိုဂ်လိုဝ်ဂျ၊သေ ရှိတီးရှုံးလွင်းဂုမ်၊ထူခင်းခပ်းခမ်
 တင်းဂါခင်းခပ် ယွမ်းလူင်းဂျ၊ယဝ်။ လီမ်ဗခ်၊ဗွင်းငမ်း
 ပိုခင်းတီး၊ ကိဂ်၊လိုင်းမိုင်း ကမ်၊ခခင်း တူင်းပူင်းဂျ၊မိုင်း
 မိုင်း ဗွကမ်၊လုံးထိမ်ပခင်း တူခင်းတေငိုခင်းခပ်းတင်
 တီခင်းပခင်းတူင်းပူင်းလိုင်းခခ်။ ကခင်းတင်ခခင်းသမ့်
 ခပ်ယုဂ်မုခင်း ဂါခင်းလူင်းတိုခင်းခခ်၊ ကခင်းပီခင်းဂါခင်း
 ဗုဂ်၊သွမ်းမာဂ်၊မိမ်းလီပ် - ပိုင်လူင် ကခင်းပီခင်း တူခင်း
 ယင်ခခင်းယူ၊ယဝ်။¹⁴⁴ ခင်းဂါခင်းလိုင်းခခ်ရှိတီးရှုံးမီးမား
 ဗွခင်းသိုပ်၊ လိုင်းကမ်၊မိုခင်းလွဲတင်းခခင်းသေ ကမ်၊
 ပခင်းဗွခင်းလီရှင်ဂုခင်းလိုင်းမီးဝဲဂျ၊ရှိပ်။ လောင်းသုခင်း
 ဗုဂ်၊ယားလမ်ဂပ်၊ခင်းပိုခင်းတီးဝါး ပိုင်လူင်မခင်း ကိင်
 ပိုင်းခခိုပ် ရှင်းဂါခင်းလူင်းခပ်း ငလးရှုဂ်းပုခင်းခွင်
 ထိုခင်း၊ ပီခင်းလုံးငိုခင်းခပ်းတင်တီခင်းကခင်းခခိုင်း
 ယဝ်။¹⁴⁵

ကပ်ဗုဂ်လုံးဝါးဂေ၊ခခိုင်း တီးမခင်းမင်းသီင်
 ခင်းတွခင်းဗွင်းငမ်းရှင်းခေဝါးဝါးလိုင်း -

“ခင်းပီကွခင်းတင်းသုတ်း လင်ဂါခင်းရှမ်းယားလမ်
 ခခင်း ယွခင်းရှင်းကမ်၊မီးငိုခင်းခပ်းငလး၊ ရှင်းထူပံး
 ပခင်းရှုမားတေတေဝါးဝါးသေ ကမ်၊ရှု.ဝါးတေ
 ရှိတီးသင်။ ရှင်းတူလုံးထိုင်ဂခင်းမား ပိုင်းတျ၊ယူ၊
 လွတ်းလုံးယူ၊ယဝ်။ ယမ်းလီပ် ရှင်းရှုငိုခင်းလုံး
 ဂမ်းဗွင်း လူလုံးရှိတီးဂါခင်းတီးသုခင်းယင်ယဝ်။
 ရှင်းဂေ၊ ငမးရှင်၊ရှိခင်းတီးလိခင်းပိုခင်းဗွင်း
 သေ ရှင်းရှုပိုခင်းခပ်းဂမ်းဗွင်း တီးယူ၊ကီခင်း၊ (ဗခင်း
 ဂါခင်းခပ်းခခင်းတင်းဂါခင်းလမ်းဗုဂ်၊ ခပ်းခခင်း
 တင်းဂါခင်း ပုခင်းတျ၊ဗခင်းဂါခင်းခခေးဂါခင်း) ပုခင်း
 တျ၊ကပ်ဗုဂ်၊ခခင်းယူ၊ယဝ်။”¹⁴⁶

ကပ်လောင်းသုခင်းဝါးထီင်းဂေ၊ခခိုင်း တီးလေး
 ဝိုင်းခွင်ခိတ်၊ ပခင်းတင်းရှင်းဝဲဝါး -

“ငိုခင်းခပ်းရှင်း ဂူလုံးလုဂ်မားတီးဂါခင်းရှုဂ်းရှမ်း
 ရှင်တီးခင်းထိုခင်းယဝ်။ ဝါးသေဂ်းပုခင်းယဝ် ရှင်း
 တာဂ်၊ရှင်းသေ ခါးလိုင်းခခ် 2 ဂါးလူင်း လုံး 5 ယွခင်း
 (ကေ၊လိုပ် 1 တေ၊လျ၊)။ တျ၊လုံးတင်းခခင်း ကခင်း
 ခခ် ရှင်းလုံးလွဲ.ခပ်းယမ်း 4 ဝခင်းယူ။ ခခ်ပီခင်း
 ငိုခင်းခပ်း ကခင်းပီခင်းလုံးလုံးလီပ်ယဝ်။ ရှင်းဂါခင်း
 လွမ်းဝခင်းခခင်း ရှုယပ်၊တေတေ။ သင်ဝါးမီး
 ဂါခင်း ရှင်းလောင်းရှုငိုခင်းလုံး 20 ယွခင်း (ကေ၊လိုပ်
 3.5 တေ၊လျ၊) တေ၊ဝခင်းယူ၊ ဂူလုံးဂျ၊ ခခ်ကမ်၊
 ပေးသုးမီး။ ခခ်ပီခင်းလွင်းတင်း ဂူခင်းဂမ်းပုခင်း
 ရှုဂ်းရှမ်းရှမ်းရှင်ယူ၊ယဝ်။ ရှင်းယူ၊သင်းလွမ်း
 လူလုံး ကခင်းရှင်းမီးဝဲ.ခခင်းယဝ်။ ဗခင်းပိုင်လူင်
 ရှင်း ပီခင်းခေ၊မိုသေ ရှင်းကမ်၊ပေးသုးလုံးရှင်း
 ခခိုင်းဂျ၊ရှိပ်။ ခပ်းယမ်းလိုင်းခခ် ယပ်၊ဗခိုတ်၊တေ
 တေယဝ်။ ဗခ်၊ခေး ဂါခင်းရှမ်းယားလမ်ခခင်းလိုင်း
 ရှင်းကပ်လုံးငိုခင်းခပ်းဂမ်းထူခင်း လူလုံးရှိတီး
 ဂါခင်းခင်းသုခင်းယားလမ်ယူ၊ယဝ်။ ယမ်းလီပ် ရှင်း
 ဂူလုံးကပ်လုံးငိုခင်းဂမ်းဗွင်းတီးရှမ်းရှင်လိုင်းခခ်
 ယဝ်။ တျ၊ရှုခပ်းခခင်းတင်းဂါခင်းသမ့် ရှင်းလူင်၊
 လုံးဂျ၊ခင်းထိုခင်း။ ရှင်းကမ်၊ဂါခင်းမာဂ်၊ဗခိုတ် ရှင်း
 ယူ၊လုံးယူ၊ ဂူလုံး ရှင်းလူင်၊လုံးမီးရှိပ်။”¹⁴⁷

**တင်းလူင်၊တျ၊မီးမား တူင်ယင်၊
 ဂါခင်းပုဂ်းပွင်တင်တီခင်းမို၊**

ဂါခင်းထိမ်ပခင်းတင်းလွဲးထိမ် ဂါခင်းပုဂ်းပွင်
 တင်တီခင်း လုံးထုဂ်၊ယွမ်းရှုပိုခင်းမား ပီခင်းဂါခင်းခပ်း
 လိမ်လူင်၊ရှိတီးသင်းကွခင်းတင်းပုခင်းတျ၊ခခ်ဂါခင်း
 ဗုဂ်၊သွမ်းယားလမ်ခခင်းမာမီး ခင်းမိုင်းမခင်းယူ၊ယဝ်။
 ခင်းဂါခင်းဂမ်းဗွင်း လုံးငတ၊ခင်းပီပုခင်းမားကမ်၊ပေး
 ရှိင်လိုင်းခခင်း - ကခင်းလုံးရှု.ဂါခင်းခခင်း တီးခင်းမိုင်းတီး
 ပွတ်းလောင်း - လူလုံးတင်းလွဲးထိမ်လုဂ်မားတီး UNODC
 ခခင်းယဝ်။ ခင်းဂါခင်းလိုင်းခခ် ကပ်လွင်းခိုပ်းခေး လိုင်း
 လီရှုပိုတွခင်း ပခင်းလူင်းပခင်းလောင်းသုခင်းယား ငလး
 တူင်းပူင်းခပ်းဂမ်းဗွင်း မိုခင်းခခင်း၊ခင်းယိုင်းပကူင်း
 တီးဝါခင်းလူင်ရှုံး ငလးဝိုင်းရှင်ပူင်း လိုခခင်းယူ၊ -

“ခးရှ်းဗုဂ်,ဂျးဗီ, 1.5 ရှ်းထိုင်, လူလုံးတင်း လုံးထိမ်ကခ်လံးမးတီး UNODC ယဝ့်။ ခးရှ်း ရှပ်လံးထိုင်ဂျးဗီ,ခိုင်းလုံးဂမ်းဗွင်း,ဗုခ်,ဗုလး ယးခးယိုင်းထိုင်းခံ့ယဝ့်။ဗုလုံးထိုင်ခ်,ခပ်တီး UNODC ဂေး ထိမ်ပခ်ဂခ်သွခ် ဂ်း,လံးရှင်; ရှ်ခင်းဂခ်ဂးထိုင်ဗုခ်း။ ဂခ်ခံ့ဗုဂ်, ဂခ်ဂခ် လုံးဗုခ်, ဗုလး လွှ်းလံးထိမ်းသိမ်းတူခ်းဂျး ဗီ,တင်,ထိုင်ယဝ့်။ ခးရှ်းလံးပိတ်းဂျးဗီ,ဂမ်း ကွခ်တင်းသုတ်း ခ်းပီ 2018 သေ မခ်းတိုဂ် ကေ,ထိုင် ကခ်ခးရှ်းကပ်လံးမး တီးယးလမ် ခခ်းသေတျးဂေး ယမ်းလိပ် ခးရှ်းလံးငိုခ်း ခပ်းဂ်းဂမ်းဗွင်းပုခ်းတျးခေးရှ်းခးရှ်းယဝ့်။”

လင်းသူခ်ထိင်းဂေးခိုင်း တီးဝခ်းပင်ခွခ် ခ်းလေးစိင်းလိပ်ဂခ် မွဂ်,လာတ်းခေ လွင်းခွပ်းလှိုင် တိုင်တွေဝျးမိုခ်ဂခ် ပုခ်းတျးဂခ်လံးရှပ်းတင်း လုံးထိမ် ဗုလးလံးခပ်းပုခ်းခိုင်းဂခ်ခခ်ယူ, -

“ခးရှ်းကပ်ဂုင်,မုခ် ကခ်လံးပီခ်ပွတ်းတွခ်း; ဂေးရှ်းသင်းလင်းသူခ်ဂျးဗီ, ဂရိုခ်းဂှ်းလံ

သေ သူင်,ကွဂ်, ဂျးဗီ,တင်းခိမ့်သုင်ပခ်မိုင်း ဗုဂ်,သိတ်ယူ,။ ဂရိုခ်းဂှ်းလံ လံးလင်းလံး မိုင်း ခေးဂ်ခခ်ခ်,တင်း မးလင်းဂှ်း (ဗုလုံးခွပ်း ဂျးဗီ,မိုင်းဗုဂ်,သိတ်း)။ခပ်ပခ်ဂှ်းမခ်းတျး သိုဝ့် ဂျးဗီ,ရှ်းတျးရှ်းပီ ကခ်မီးဂးခခ်ရှပ် ရှင်းဝံ့ခခ်ယဝ့်။”

ခခ်သေတျးဂေး တျးတေထတ်းသင်း ရှပ် ယွံ့ရှပ်ယိမ်းခခ်လှိုင် တီးလွင်းရှ်းသင်းတူပ်ထူပ်း လံးလံးထိုင် ကခ်လံးထုဂ်,ဗေး,ခမ့်ဗေး,တူပ် ဗီ, တျးလှိုင်,လွင်း “ဂခ်ပုဂ်းပွင်တင်တီခ်း”ခခ် လမ်, လွင်းယဝ့်။ ဂမ်းကွခ်တင်းသုတ်း ခိုင်းဂခ်ပုဂ်းပွင် တင်တီခ်းခိုင်းမခ်း ရှပ်ကပ်ပီခ် ဂခ်ခပ်းလိမ် ထိုင်း ဝပ်းမခ်း ယိုင်းကခ်ကပ်မဂ်,ငိုခ်းခပ်း ကခ်ထုဂ်,လွမ်းမံးမီး ကခ်လိပ် ကမ်,ခခ် ခခ်လှိုင် တင်တီခ်းယးလမ် - ကခ်မိုခ်ဂခ်တင်းခိုင်းဂခ် မဂ်,ခပ်းတပ်းခမ့်တင်တီခ်း ကခ်ကမ်,ခပ်းယပ်း မိုင်းလှိုင် ကခ်မီးဝံ့ကွခ်တင်းလွင်းခိုင်းခေး ပံးဝူခ်း ဂခ်ပုဂ်းပွင်တင်တီခ်း ထိုင်းခခ်ယူ,ယဝ့်။

ခေးထိုသွင်ဂေးခူးခူးဂါခဲပုဂ်းပွင်တင်တီခဲး
ခပ် ဂ်ဂ်ပိုခဲပိတ်း ငဝ်းလံးလမ်၊လွင်ပိုခဲလင် လိုဝ်း
ရှ်တီးရှ်းလောင်းသူခဲ လိုဝ်းယု၊သဝ်းခဲးကွင်းတီးဗုဂ်၊
ယုလမ် ကူခဲးကွခဲး - မိုခဲခင်၊ လွင်းလံးထုဂ်၊ပက်၊
ပိတ်းတင်းဂါခဲမိုဝ်း၊ဂါခဲလံးထုပဲခဲးရှ်သိုဂ်း ကခဲ
ရှ်ခဲခဲခဲ၊ ကိဂ်၊ဂါခဲပက်၊ပိတ်းတင်းပံးမက်၊မီးယု၊
ယဝ်။ သင်ကမ်၊ခေးခဲလံး ပခဲးရှ်ငဝ်းလိုဝ်းခဲလိုဝ်
ဂါခဲဗုဂ်၊ယုလမ် မိုခဲခင်၊ရှ်ခဲးတေကမ်၊ရှ်တီး
ကွင်းတီးလိုဝ်းခဲရှ်။မိုခဲခင်၊ရှ်ခဲးခဲမေးခဲခဲယဝ်
ဂါခဲဗုဂ်၊ယုလမ်ခဲ ကမ်၊ဂူလ်းပိခဲးဗုခဲးသိုပံ၊
လွင်းယုပံးယုမံး တိုဝ်တင်းဂါခဲပံးမက်၊မီး ငလး
ဂါခဲခပ်းထိုင် ဂါခဲရှ်ဂါခဲလိဝ်းတွင်တင်တီခဲး ကခဲ
ပိခဲတင်းဂါခဲလိုဝ်းခဲခဲ။ ယုခဲခဲခဲငလး ဂါခဲ
ဗေးခဲမိုဗေးတူဝ် ခူးဂါခဲပုဂ်းပွင်တင်တီခဲး
လူဝ်၊လံးခဲးပုခဲ လွင်းထိမ်ပခဲးတိုဝ်တင်းဂါခဲရှ်
ဂါခဲလိဝ်းတွင် ငလးဂါခဲပုဂ်းပွင်ပံးမက်၊မီးပိုခဲတီး
ခဲခဲဂူလ်းသေ ငေးခဲပခဲးရှ်ဂိဝ်၊ခွင်းတင်၊လိုဝ်း -
တေးမိုဝ်းလိုဝ်းခဲ ပိခဲကခဲတုမိုဝ်းတွင်းသေ လူဝ်၊
လံးမီးလွင်းလံးရှ်တီးသင်၊ခဲးရှ်ခဲခဲယု၊ယဝ်။

လွင်းခွက်၊ဂါခဲပုဂ်းပွင်ပံးမက်၊မီးငဝ်းတိုခဲး
လင်း - ကခဲရှ်ခဲလိဝ်းပိခဲးခဲးရှ်ခဲးဗုဂ်ဂါခဲပုခဲး
ခေးမုခဲးသင်ရှ်ခဲး၊ ဂါခဲဗုဂ်၊သွမ်၊ယိုဝ်းကါခဲးတု၊
သူင်၊ကွဂ်၊ - ခဲခဲ လံးဝုးပိခဲးခဲးလမ်၊လွင်း ခဲး
ဂါခဲပက်၊ပိတ်း တင်းပံးမက်၊မီးလောင်းသူခဲခပ်ယမ်း
လိဝ်ခဲခဲယဝ်။ ဂါခဲပိခဲးပိင်၊လိဂ်၊လံးဂါခဲမိုဝ်း
ကိဂ်၊ပံးမက်၊မီး ထုဂ်၊ဗေးခဲမိုဗေးတူဝ်ဝဲတီးခဲး
မိုဝ်းမခဲး မိုဝ်းပုခဲးမေး 30 ပီလိုဝ် - ကခဲမီးပုး ဗွင်း
ယမ်းခဲးတွခဲး ဂါခဲပိခဲးပိင်၊လိဂ်၊လံးပွတ်းကွခဲး၊
တွခဲးခိုင်း ရှပ်သိပ်းပီတိုဂ်ပုခဲးမေး - ခဲခဲ မိခဲး
ဗွင်းလိဝ်ဂခဲတင်း ဂါခဲသိမ်းတီးလိခဲးရှ်ရှ်ခဲး၊
ဂါခဲတိဂ်းရှ်းခဲး ငလးဂါခဲယုလိဝ်သိုဝ်၊ဝိတ်းလွမို ခဲး
တူင်၊ပုဝ်းဝါခဲးခဲးတင်းခဲး-ဂ်ဂ်ဂိဝ်၊ခွင်းဂခဲတင်း
ခူးဂါခဲပံးမက်၊မီးရှ်းသူခဲသိခဲးယု၊ လိုဝ်းခဲခဲ
ယဝ်။¹⁴⁸

ကခဲပိုင်းဝဲသမို လွင်းခေးခဲပခဲးရှ် ဂါခဲပုဂ်း
ပွင်တင်တီခဲးဂမ်၊ဗွင်းခဲ လံးကိင် ဗိင်၊မိုခဲဂခဲ
တီးခိုဝ်လွင်းယုဂ်မုခဲး ဂါခဲဗုဂ်၊သွမ်၊ယိုဝ်းလူး

လွင်းဂါတ်၊၊ မက်၊ငိုခဲးခပ်း လူလ်းမက်၊မိဝ်းလိဝ်ရှ်ခဲး
ငလး ဂါခဲလိဝ်းခဲးလောင်းရှ်တီးဂါခဲ ကိဂ်၊ခဲမိုဂတ်
ဂါခဲရှ်တီးကွဂ်၊ကခဲခဲခဲတိုဝ်းမေးခဲခဲယု၊ယဝ်။ခဲး
မင်လွင်းလိုဝ် ခူးဂါခဲတင်တီခဲးလိုဝ်းခဲခဲ လောင်း
ရှ်တီးရှ်း လွင်းကမ်၊ဗိင်၊ပိင်းလိုဝ်းမီးဝဲ ရှ်လိဝ်မေးသေ
ယုဗုခဲးဝုး ရှ်တီးရှ်းခဲးခဲးပုခဲ တင်းဗေးခဲလံး
ခွခဲ၊ လောင်းရှ်းသံင်ရှ်မေး ပုခဲးတု၊လောင်းသူခဲခပ်
တင်းခဲယဝ်။

ပိုင်လူင်မခဲး ခဲးမိုဝ်းမခဲးပိခဲးမေးလိုဝ်းခဲ
ယဝ်။ တူဝ်ယင်၊မခဲးလိုဝ် ပုခဲးတု၊ရှ်တီးရှ်းဂါခဲ
ဗုဂ်၊ ငလး ဂါခဲထိင်းသိမ်းတူခဲးဂု၊ဗိ၊မိခဲးယမ်
လွမ်ပံးမက်၊မီးခဲခဲ။ ခဲးခူးဂါခဲပုဂ်းပွင်တင်
တီခဲးကခဲမီးကေးခဲခဲ ခူးဂါခဲကခဲခိုင်း ကခဲ
လံးထုဂ်၊ဗေးခဲမိုဗေးတူဝ်ခဲးမိုဝ်း မီးဝဲပိုင်တမ်း
ဂါခဲပခဲးသိခဲးမံ ရှ်းမီးဝဲလွင်းလိခဲးယု၊ဂမ်၊ထုခဲး
ငလးမီးဝဲခိုခဲးတိုခဲးဂမ်၊ထုခဲး တု၊လံးဂူခဲးဂိခဲ
လောင်းခပ်ယု၊ယဝ်။ ကခဲခဲ မိုခဲပိခဲးတင်းလူဝ်၊
ဂါခဲထုပံးမိုဝ်းခဲသေတု၊ဂေး မခဲးပက်၊ကွဂ်၊ဝဲ
ဂူခဲးလိုဝ်းကမ်၊မီးတီးလိခဲ ငလးငိုခဲးတိုခဲးသေကိတ်း
ကမ်၊ခဲခဲ ဂမ်၊ထုခဲး - ဂူခဲးလိုဝ်းကူခဲးကွခဲးတီး
သုတ်း ငလးဗုဂ်၊ယုလမ်လိုဝ်းခဲခဲယု၊။ ကခဲပွင်၊
လိုလံးလိုဝ် လောင်းသူခဲသွင်ဂေး တီးဝါခဲးရှ်ခဲး ငလး
ဝိင်းလွံလိမ် ငလးတီးဝါခဲးလွဂ် ငလးဝိင်းရှပ်ပုဝ်း
မီးဂါခဲထတ်းသင်၊ခဲး ကိဝ်၊ခူးဂါခဲခဲးကွင်းတီး
ခပ်ဝဲဝုး -

“ခေးရှ်း ကမ်၊လံးတင်းငဝ်းထိမ် တီးခူးဂါခဲခဲ
ယုခဲးခဲးရှ်း ကမ်၊မီးတီးလိခဲးဂမ်၊ထုခဲးခဲခဲ
ယဝ်။ ယုခဲးသင်ငလးခဲးရှ်း ကမ်၊ဗုဂ်၊ထုခဲးဂု၊
ဗိ၊ မွက်၊ခဲပုပက်၊မခဲးလံး တီးတင်းလင်ရှ်ခဲးခဲး
ရှ်းဂေး ခဲးရှ်းကမ်၊ဂူ။ မခဲးကမ်၊ဗိင်၊ပိင်
တွခဲးတု၊လောင်းသူခဲခွတ်းဗေးခဲ လိုဝ်းမီးတီး
လိခဲးကေး၊မိုခဲးခဲးရှ်း။ ခပ်မေးတီးဝါခဲးရှ်း ဂူလ်း
တု၊ရှ်တီးရှ်း လောင်းသူခဲလိုဝ်းမက်၊မီး မက်၊မီးလိုဝ်
မေးခဲခဲယဝ်။ ဂူခဲးခွတ်းဗေးခဲခင်၊လိုဝ်းရှ်း
ဂူလ်းလံးရှ်တီးဂါခဲ ခဲးသူခဲဂု၊ဗိ၊လိုဝ်းခဲခဲ
ပိခဲးဂူခဲးဂိခဲလောင်းလံးဝခဲးယု၊ယဝ်။”

“ဗျားရှမ်းကမ်းလုံးလှိုလှိုမိုး နှေးရှာပ်၊ဂါခင်ခိုင်းဂါခင်
ငလး၊ ဂူခင်းဝါခင်းလှိုင်းခင်းရှမ်းခိုင်းဂါခင်။ လိမ်မိုဝ်း
ခိုင်းဂါခင်ငတ၊မူးခေခေ တမ်းခေတတ်၊ခပ် မူးခေခေ
မူလှိုသူခင်ယူးလမ်းရှမ်းဂူးပီယဝ်။ မိုဝ်းရှမ်းထာမ်ခပ်
ခေခေ ခပ်မွတ်၊ဝူး ခပ်လှိုဝ်၊လုံးခေခေ၊မူလှိုပိတ်၊သူခင်
ယူးလမ်းရှမ်း ယွခေဝူးဝါခင်းရှမ်း ကပ်လုံးတင်းလှို
ထိမ်ယဝ်ခေယဝ်။ တီးတေ့မခင်းလှို မှင့်ရှေးရှိုခင်း
လှိုင်းယူးတီးခေခေ၊ ကေ၊လှိုဝ် 10 ပုခင်းခေခေဂူလှို
ကပ်လုံးတင်းလှိုထိမ်။ ဂူလှိုဂူး မိုဝ်းသူခင်ယူး
လမ်းရှမ်း ထုဂ်၊လုံးယူးလိပ်ပိတ်၊ခေခေ ရှမ်းဂမ်းပူး
ခေခေ ကမ်းမီးတူးဂါခင်သင်ယဝ်။”

ယူးနုမ်းဝူးရှိုတီးရှိုခပ်လှိုတီးယွမ်းခွခေ၊ တူဝ်
ယာင်၊ကခင်ခေ ခေခေလုံးခိုင်းဂါခင်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်
တီးခင်းလှိုင်းကခင်ကမ်းလုံးထတ်ထွင် လှိုင်းတင်းငပ်
ငူးဂါခင်ခေ၊ယူးလမ်း ကမ်းလုံးတင်းလှိုသေ လာင်း
ရှိုတီးရှိုမီးခေခေ လှိုင်းကမ်းခေခေ၊ပိင်းလှိုင်းခေခေလှိုဝ်
ရှိုင်းမူးယဝ်။ ကခင်လိလှိုလှိုလှိုခေခေလှိုဝ် လာင်းသူခင်
လှိုင်းယူးသင်းဝဲ တီးကွင်းတီးလှိုင်းခေခေ မီးဝဲခေ
လှိုဂ်းကိတ်းကွခေ၊ခေခေ၊ဂူလှို - ပံးပိတ်၊ဝါခင်းခပ် တူး
ရှိုတိုဝ်တင်းရှိုတီးဂါခင်ခေခေ၊မိုင်း ကမ်းခေခေ ခေခေဝိင်း
လှိုဝ်၊ ပွဲ၊ခေခေပိတ်၊ဂါခင်ခေခေ၊သွမ်း၊ ကခင်ပိခေဂါခင်ရှို
ဂါခင်လိလှိုတွင်သေ သင်ပိခေလုံး၊ ခွဲလုံးလှိုပိုင်ဂါခင်
ခေခေ၊သွမ်း၊ကခင်ကိခေခေဂါခင်သူင်၊ကွဂ်၊ကမ်း၊ခေခေ
ခွဲ၊ရှိုတီးဂါခင်ခေခေလှိုဝ် တူးသိုပိတ်၊ရှိုတီးသင်းဂါခင်ခေခေ၊
ယူးလမ်း တီးလှိုပွင်လှိုင်းငလးလှိုမီးရှိုတီးဂါခင်ပူဂ်း
ပွင်တင်တီးခင်းခပ်ကမ်းခပ်ထိုင်လှိုင်းခေခေယဝ်။ ခိုင်း
ဂါခင်တင်တီးခင်းယူးလမ်းရှမ်းမိုင်းခေခေ ခေခေမိုင်းမခေခေ
ခေခေ ခေခေပိခေပခေရှိုလှိုဝ် - ယွခေပိုဝ်းဝူး ခိုင်းဂါခင်
လုံးလုံးလှိုဝ်း ကခင်ထုဂ်၊ယုဂ်မုခင်းခေခေ၊တွဲပိုင်မီးခေ
လှိုပခေ နှေးခင်းလိပံးမခေခေမီး ရှမ်းဂူခင်းဂမ်းပူးကေ၊
ဂူလှိုခေခေယဝ်။ ခိုင်းဂါခင်ဂမ်းပူးခေခေ မီးခေခေရှိုင်း
ဂါခင်လှိုင်းတိုခင်း ခေခေဂါခင်ခေခေ၊မခေခေ၊မိဝ်းလိဝ်သိခင်း
ယွဲ၊ ဂမ်းခေခေ ပိခေတူခင်းယာင် ကိတ်၊တင်း ဂါခင်ဂေ့၊
သင်းခိုင်းသင်းဂါခင်ယူးသင်းပိုခေ.ထာခေ မိုခေခေခေ၊
သိခင်းတင်း၊ ခိုဝ်၊ ရှိုင်းယူး ငလး၊ ရှိုင်းရှိုခင်းလှိုင်းခေ
ယဝ်။ ကမ်းပိတ်၊ပိုင်လှိုသင်ခေခေ၊ဂပ်၊ ဂါခင်ခေခေ၊သွမ်း
မခေခေ၊မိဝ်းလိဝ်လှိုင်းခေခေ ကမ်းပေ့ပခေခေခေခေလိ
လာင်းသူခင်ယူးလမ်းသိခင်းကွခေ၊ခပ် လှိုလှိုလှိုသင်

ဂူလှိုရှိုတီးရှိုမီး ဂါခင်သိမ်းတီးလိခေခေမူး ငလး
ဂါခင်သင်းဂူလှိုလိမို၊ခေခေခေ၊ခေခေလှိုင်းတိုခင်းခေခေ၊ခပ်
တင်းလင်းခေခေတီးပိုခေခေတီး လှိုင်းဝဂ်ကပ်တိုဝ်တင်း
ခေ ရှိုတီးရှိုခေခေခေလိခပ် ဂါခင်၊ခေခေခေခေလှိုင်းမူးခေခေ
ယူးယဝ်။¹⁴⁹

မူးလှိုမီးတင်းခေခေကခင်မီးပူးလှိုမီးယူးကိခေ၊
လင်းတူးခေခေထိမ်ခပ် ငလးလှိုပွင်လှိုင်းခေ - ရှို
ရှိုင်းကပ်ပံးဝူခေ ကိတ်၊ခေခေတင်းဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်
တီးခင်း ပိခေဝဲဂါခင်ခေခေလိမ်ကခင်ထုဂ်၊ခေခေခေခေလှိုဝ်၊
ရှိုတီးသင်းကွခေတင်း ရှိုလှိုတီးယွမ်းဂါခင်ခေခေ၊ယူး
လမ်းခေခေ၊မီးယူးယဝ်။ ခေခေသေတူးဂေ့၊ တူးဂါခင်
ယူးလှိုတီး ပုခင်းတူးလာင်းသူခင် လှိုင်းခေခေ၊ယူးလမ်း
ခပ်ခေခေ လှိုင်းပိခေတေ့ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီးခင်းခေ
ပိုင်လှိုခေခေ ပိခေဝဲလှိုင်းလုံးဂါခင်တူဝ်ထုပ် တူး
လှိုတီးယွမ်းခေခေလှိုလှိုင်းတူမိုယွမ်း၊ ဂါခင်ခေခေ
မူလှို - ကခင်ခေခေဝူးဝူးတေ့သိုပိတ်၊ပိခေယူးခေခေ - သေ
တီးတိမ်၊သုတ်းဂေ့၊တူးရှိုပေ့လှိုပိုင်ရှိုသိမ်းတီးခင်း
တင်လှိုင်းလှိုသွမ်းခေခေယဝ်။ ယွခေခေခေငလး
ဂါခင်လာင်းသူခင်ရှိုတီးသင်းလှိုမီး ခိုင်းသင်းဂါခင်ပူဂ်း
ပွင်တင်တီးခင်းခေခေ ကမ်းမူးရှိုရှိုခေခေခေ တီးခေခေ
လှိုထိမ်ကမ်းမီးလှိုင်းမခေခေ - ခေခေလာင်းသူခင်
ခေခေယိင်းပကွင်းဂေ့ခေ တီးဝါခင်းလှိုရှို ခေခေ
ခိုခင်းဝူး -

“ပေ့တေ့လာတ်၊ တိတ်၊တိတ်၊လိင်းလိင်းခေခေလှိုဝ်
ဗျားရှမ်းကမ်းမူးခေခေ၊ခေခေ၊ပခေခေခေခေလှိုင်းလှို ယွခေ
ဝူးဂူးခေခေကခင်ခေပခေခေခေ ကေ၊ရှိုင်းလှိုဝ်
ကခင် ဝိခင်းရွှို (Winrock International - ကခင်လုံး
တင်းလှိုထိမ်တီး USAID) ပခေခေခေယဝ်။ ခေခေ
သေတူးဂေ့၊ နှေးယမ်းလိဝ်လှို ဗျားရှိုတိုဂ်လုံး
ခေခေ၊ခေခေ၊ပခေခေခေခေလှိုင်းလှိုယူး၊ ပေ့ကမ်းခေခေ
ဗျားရှိုတေ့ကမ်းကပ်လုံး တင်းလှိုထိမ်တီး
UNODC ခေခေယဝ်။”

လှိုင်းဂူးငပ်းလုံးငလးပိုခေခေလှိုခေခေခေခေ လှိုင်း
ရှိုတီးရှိုပိခေမူး လှိုင်းခေခေလာမ်းဂါခင်ခေခေ၊ယူးလမ်း
သိုပိတ်၊မီးယူးခေခေ ခိုင်းဂါခင်ပူဂ်းပွင်တင်တီးခင်းလှိုင်း
ခေခေ တေ့ကမ်းမီးခေခေယွမ်းခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ

ယုဒလမ် လီလိုင်ဂခင်တင်းဂခင်တိုက်ခင်းမူလှုံခင်, ဂပ်,။ဂခင်ခင်းခံ လွင်းပက်;ပိတ်;တင်းဂခင်မိုင်း။လွင်း; ကမ်,မီးရှုမ်,လူမ်းကိတ်,ပခင်ရှုဂခင်သိုက်;တီးခင်းကွင်း; တီးလှိုင်းခန့်ခခန့် တီးတိုက်;သုတ်;ဂေး; လမ်,လွင်း; မိုခင်ဂခင်တင်း ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်းပံးမက်;မီးယဝ့်။ ပေးကမ်,ခခင်လိုင် ဂွမ်းမခင်းကခင်တူး ဂခင်ပုဂ်းပွင် တေရှိုက်;ရှို;ဂခင်ခင်,ယုဒလမ်ရှိုဂွေ,သေ ရှိုက်;ရှို;မီး ခေးခင်းခံပခင်ရှုဂခင်သိုက်;မူး ရှင်းမခင်းခခခခန့် တေလင်းရှိုက်;ပီခင်ပုံ လွင်းယုမ်,ခခင်းပိုင်းယု,ယဝ့်။

သုခင်,လံ;သုခင်,ပီခင်ဂခင်; ဂခင်ခင်,မက်, ခခင်းမံမီး; ခင်းဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိုခင်း¹⁵⁰

ဂခင်ခင်းလိမ် လွင်းဂခင်ဂမ်ယုမမ်းဂမ်ယု, ကိခင်,သမ်ကခင် (ပီ 1961, 1971 ခင်း 1988) ခင်း ခေး ပိုခင်ခင်း,ဂခင်မိုင်း ကိတ်,ခခင်ဂခင်လွင်းတူခင်းခင်း

ယု,ကိခင်,လှိုင်းလွမ်းမူး (1998, 2009 ခင်း 2016) ခခင်း ဂေးတင်းမူး ခင်းသင်းမံမီးခင်းပေး,လသီ,ဂူးမိုင်းမိုင်း ပုခင်းတူးလံးတင်းလှိုက်;ယုမ်းဂခင်,ထိမ် လှိုင်းကပ် လှိုင်း,တီးခခင်းမက်,လှိုင်းလှိုင်း တူး,ဂခင်ရှိုက်;ကွက်,ယု မမ်းဂမ်ခခင်းမံမီး;လှိုင်းခခင်းယဝ့်။ ခင်းမိုင်းမခင်းလိုင် လံးတင်းလှိုင်းခင်း,ခခင် ရှိုမီးပူး လွင်းရှိုက်;သင်း; ဂခင်တိုက်;ခင်းမူလှုံ ခင်းဂခင်ခင်းခင်းခင်း,တူပ် ရှမ်းယုလမ်ခင်းခင်း ကခင်ရှိုက်;ရှို;တူင်း,ပင်းခင်းမီး တင်းယပ်,ခခင်း,ယု,လှိုင်း (တူလှိုင်းတီးလှိုင်းတွင်း; “လွင်းတုမ့်ယုခင်းဂခင်တိုက်;ခင်းမူလှုံ” ခင်း “ဂခင် တူးရှမ်းယုလမ်ပီ 2005”ခင်းခင်း) ခခင်းယဝ့်။

ခင်းဂခင်ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိုခင်း ပီခင်ပုံပိုင် လှိုင်းဂခင်ခင်းလှိုင်း တူး,တေသွက်;ရှုလွင်းခင်း,ပီခင်း ဂခင်ပီခင်ဂခင်းခင်းခင်းခင်း ခင်းခင်းပုခင်း;ခင်းဂခင် ဂခင်ဂမ်ယု;။ ပေး,လသီ,တူး,လှိုက်;ယုမ်းဂခင်,ထိမ် ခင်းဂခင်ရှေးဂင်းသုခင်,လံ;သုခင်,ပီခင်ဂခင်း လှိုင်း ဂခင်ရှိုဂခင်လိုင်တွင်းခင်း ပိုင်းကိတ်ဂခင်ခင်း,ယုလမ် ခခင်းမံမီး;ခခင်းယု,။ ခခင်းခင်းတူး,ဂေး ဂခင်ပုဂ်းပွင် ဂိတ်,ဂပ်;လှိုင်း; လံးတင်းဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိုခင်း; ဂခင်လှိုင်းထိမ်ခင်းထုခင်းမခင်း ခင်းလွင်းဂွင်းဂံ,မခင်း တင်းဂခင်ရှေးရှမ်းဂွတ်,လင်း - ဂံ.လှိုင်း;ပုံလီလိုင် - ကခင်ရှိုက်;သင်း;ခင်းယမ်းလိပ်ဂခင်တင်း လွင်းရှိုက်; သင်းဂခင်ခင်းမူလှုံလှိုင်းခခင်း လံ;ထုပေးခင်း, တူး လှိုင်းယု,လှိုင်းပုံယု,ယဝ့်။

ခေးလမ်,လွင်းကခင်ခင်း; ကခင်တိုက်;ယုမ်းပုံ တီးခင်းပင်ကုပ်,ကင်းလှိုင်းခခင်း တေး,ထိုင်ယမ်းလိပ် ခခင်း ပီခင်ဂခင်လှိုင်း,လံ;ခင်းယမ်း သုခင်,လံ;ပံးမက်; မီး; တူင်း,ပင်း ခင်းခင်းထုခင်းတူင်း,ပင်း လှိုင်းဂိတ်,ခင်း ခင်းဂခင်ခင်း,ယုလမ်ခခင်းယဝ့်။ ပုခင်းမူးရှိုင်းသိပ်; ပီပံးခခင်း ခင်းတမ်းတင်းပေး,လသီ,ခင်း လှိုင်းဂူးမိုင်း မိုင်းကိတ်,လှိုင်းပိုခင်းတီးခင်း ကပ်လှိုင်း,မူးခခင်းသုခင်, လံ;သုခင်,ပီခင်ဂခင်း ဂခင်းလှိုင်းလှိုင်းတိုင်းယု; ခင်း ဂခင်ပုခင်းပီခင်သုခင်,လံ;လှိုင်းခခင်း မိုခင်ခင်း, ဂခင် တိုက်;ယုတ်;ယုပခင်း လွင်းပခင်တမ်း,ခင်းခင်းရှိုင်း ပုခင်း တူး,ဂခင်းမီးတင်းခင်းခင်းခင်း, ဂိတ်,လှိုင်းယု; မမ်းဂမ် ခင်းလွင်းကမ်,မီးဂခင်ခင်းထိုင်ယုယုလှိုင်း လှိုင်းယု,ခခင်းယဝ့်။ခခင်းခင်းတူး,ဂေး,တူး,တေဂိတ်,

ခေပခမ် သုခမ်,လံးသုခမ်,ပီခမ်ဂူခမ်းတူင်,ဂူင်းဝါခမ်း
 ခွဂ်း (လောင်းသူခမ်လှိုင်းရှာဂ်ခမ်လီင်တွင်၊ လောင်းသူခမ်
 လှိုင်းဂူ;ပခမ်လှိုင်းခမ်း၊ ဂူခမ်းရှိုတ်းဂ်ခမ်ဂါခမ်လံး
 ဝခမ်း) လှိုင်းဂ်,ခွင်းခွင်းဂါခမ်ဗုဂ်,၊ ဂါခမ်ကပ်၊ ဂါခမ်
 ရှိုတ်းသင်း; ငလး; ဂါခမ်ဂုးခံဂုခမ်,လိပ်း - ခင်,ယး
 လမ် - ကခမ်ကပ်လှိုင်းတိုင်း ပုခမ်းတး,ဂါခမ်ရှိုတ်းကွဂ်,
 ယးမဝ်းဂမ်ခွဂ်းမံမီးခခေ မီးဂါခမ်ကပ်လှိုင်း,ကေ,
 မင်ဂုးယဝ်း။

ဗိုခမ်လိဂ်းဗွခမ်းလံး; တွခမ်းခိုဂ်းတွခမ်းဂ်,
 လူလှိုင်းယးမဝ်းဂမ် ပင်ဂုမ်လူင်လတတ်းလှိုင်းလှိုင်းဗု
 (UNGASS) ပီ (2016) - ကခမ်တင်ဝံ ခေးလံးလှိုင်းခခေ
 သုင်သုတ်းလှိုင်းဗု, ဂ်,ဂါခမ်ဂုမ်းဂမ်ယးဂူ;မိုင်းမိုင်း
 ခခေ - ပီခမ်ဝံဗိုခမ်လိဂ်းဂမ်းကွခမ်တင်းသုတ်း ကခမ်
 ကပ်လှိုင်း, တီးတွခမ်းခိုဂ်းတွခမ်းသုခမ်,လံးသုခမ်,ပီခမ်
 ဂူခမ်းငလးဂါခမ်ပူဂ်းပွင် - ရှိုတ်းရှိုတ်းပခမ်ရှာတင်းသွင်
 လိင်းလိင်း တီးပင်ကပ်,ကူဂ်းပေး,လသီ,ယးမဝ်းဂမ်
 လှိုင်းဗု,ခခေယဝ်း။ ဗိုခမ်လိဂ်းဗွခမ်းလံး; UNGASS
 2016 ခခေ ပခမ်ဂုမ်းမခမ်းဝံ “တးခပ်ယမ်၊ ဂ်,ခေ
 ငလးယုဂ်းမုခမ်း သုခမ်,လံးသုခမ်,ပီခမ်ဂူခမ်းတင်းသီင်၊
 လွင်းလွတ်းလိင်း လှိုင်းပီခမ်ပိုခမ်ထာခမ်ငလးဂုင်,မုခမ်

ကခမ်ဂူ;ဂေး,ဂိုတ်,ပးမးကိဂ်,ဂါခမ်ဗွင်းငမ်းမံမီးတီး
 ခွင်းဂါခမ်ပူဂ်းပွင် ငလးဂါခမ်ဗေး,ခမ်ဗေး,တူင်ပေး,
 လသီ,ယးမဝ်းဂမ်လှိုင်းခခေယဝ်း။¹⁵¹

ယင်းလမ်,လွင်းထိင်းကခမ်ခိုင်; မီးမးခွင်းပီ
 2019 လူလှိုင်းဂါခမ်ကိတ်,ကွဂ်,ပပုလီခခေသီခမ်းတင်း
 ဂူ;မိုင်းမိုင်းဂ်,လူလှိုင်းသုခမ်,လံးသုခမ်,ပီခမ်ဂူခမ်းငလး
 ပေး,လသီ,ယးမဝ်းဂမ်ယူ,ယဝ်း။¹⁵² ခေးလီခခေသီခမ်း
 တင်းလှိုင်းခခေ လံးထုဂ်,တိမ်းမးလူလှိုင်း; မိုင်းလုဂ်းလှိုင်း
 လတတ်းလှိုင်းလှိုင်းဗု,လတတ်းလှိုင်းလှိုင်းဗု,ရှိုမ်းဂ်,
 လူလှိုင်း; HIV/AIDS ခွင်းဂါခမ်ဂါခမ်ပူဂ်းပွင်လတတ်းလှိုင်း
 လှိုင်းဗု, လှိုင်းပံးယူ,လီလှိုင်းဗု, ငလးဗု;လူလှိုင်း
 လိခမ်,လမ်လွင်း လှိုင်းဂ်,လူလှိုင်းသုခမ်,လံးသုခမ်,ပီခမ်
 ဂူခမ်း ကိတ်,ပေး,လသီ,ယးမဝ်းဂမ်လှိုင်းခခေသေ
 ထိမ်ပခမ်ဝံ “လဂ်းလိင်မံမီးဂူ;မိုင်းမိုင်း လှိုင်းတိမ်
 ထုခမ်း ကခမ်ကပ်ဂုင်,မုခမ်ဂူခမ်း ငလး; ဂါခမ်ပူဂ်းပွင်
 ခါင်းယာင်း ဝံပီခမ်သုခမ်ဂါခမ် ဂါခမ်ခေးခံပံးမားမီး
 ယးမဝ်းဂမ်ခွဂ်းမံမီး မိုင်းလုဂ်းလှိုင်းခခေ
 ယူ,”¹⁵³

ဗုခမ်းလှိုင်းလှိုင်း; MOFF ငလး; တပုခိုဂ်းတွခမ်းသါခမ်ခါတ်းယးမဝ်းဂမ် ရှိုင်း; RCSS

သုခင်,လံးသုခင်,ပီခင်ဂူခင်းခင်,ခခခင် ပုခင်း တၢ,တူင်,ဝှင်း လိုဝ်းဂိဝ်,ခွင်း ဂၢခင်ဗုဂ်,ယၢးလမ်ခင်းမိုင်း မၢခင်းမီးပၢး - ခွင်းသေသုခင်,တၢင်,လိုဝ်းခခခင် - သုခင်, လံးဂွံးမီး ထၢခင်းလွင်းယူ,သဝ်းဂိခင်သၢင်း တီမ်ထူခင်း (ကခင်မၢ်မခင်းဝံ ခင်းခေးလံးလုံဂူ,မိုင်းမိုင်း ဂိဝ်,လူလ်း သုခင်,လံးပံးမၢ်မီး၊ တူင်,ဝှင်း ခလး, ဗှိုင်းထင်း - ICESCR, ကခင်မိုင်းမၢခင်းလူင်းလံးမိုင်းမၢး ခင်းပီ 2017) ခခခင် ယဝ်။ တူင်ယၢင်,မခင်းလိုင် ဂၢခင်တီဂ်းဗီဝ်;မူလ်းခလး; ဂၢခင်ရှၢမ်းယၢးလမ် ကခင်ကမ်,မီးဂၢခင်ရှၢဂိခင်လီဝ်တွင် တၢင်တီခင်းပခင်းခခခင် ပုခင်းပီခင်သုခင်,လံးသုခင်,ပီခင် ဂူခင်းရှဝ်း တၢ,ယူ,သဝ်းလူဝ်း;ပၢခင်ရှၢမ်းမီးဂုင်,မုခင်၊ တၢ, လွတ်;ယၢခင်လွင်းကိပံးယၢဂ်; ခလး;သုခင်,လံးခပ်တၢ,မီး ထၢခင်းဂၢခင်ယူ,သဝ်းဂုမ်,ထူခင်းခခခင်ယူ။ ပိုဝ်းခခခင် ခလး; တၢ,ရှၢးလံးတၢင်းခခခင်,ခခခင် ထုဂ်,ခပ်ဝၢင်းဝံလီလီ၊ ရှၢးမီးဂၢခင်လိဂ်,ယိဂ်;ခင်းခေးလခင်းဂၢခင်ရှၢဂိခင်လီဝ်တွင် ခလး;ဂၢခင်ဗုဂ်,တၢ,ပံးမၢ်မီး မိဂ်,ယၢ,ရှၢးလၢင်းသုခင် သီခင်းလိဂ်ခပ် ထုဂ်,ဝံပီခင်ဂူခင်းဗီဝ်းမံမီးခခခင် လမ်, လွင်းယဝ်။ သင်တီဂ်းဂၢခင်တင်း သီခင်းတၢင်းလူဝ်,တူင်, ဝှင်းလိုဝ်းဂိဝ်,ခွင်းဝံခင်းဂၢခင်ဗုဂ်,ယၢးလမ်လိုင်ဂၢခင်လုံ; ခွင်းဂၢခင်ဂၢခင်ပုဂ်းပွင်တၢင်တီခင်း ခင်းမိုင်းမၢခင်းယၢမ်း လိဝ် မီးလွင်းမၢ်ခင်းဝံတေ့တေ့ယဝ်။ ခင်းခင်းလံးခခခင်, ခခ - တီ;တိုခင်းကမ်,မီး လွင်းဂမံလုံ;ဂၢခင်ပုဂ်းပွင်သေ ကိတ်း ထီမ်ပခင်လိုဝ်းတၢင်တီခင်းဂၢခင်ဗုဂ်,ယၢးလမ် ခခခင်လိုင် လွင်းရှိုတ်းသၢင်းဂၢခင်ဗီဝ်;မူလ်းယၢးလမ် ခလး; ဂၢခင်ဗေၢ,ခမံဗေၢ,တူင် ဂၢခင်ရှၢမ်းယၢးလမ် လိုဝ်းခခခင် ပီခင်ဂၢခင်ပုခင်းပီခင် သုခင်,လံးသုခင်,ပီခင် ဂူခင်း ကခင်ခခင်းယဝ်။

ခေးလမ်,လွင်းထီင်းကခင်ခခင်း ပီခင်သုခင်,လံး တူင်,ဝှင်းလိုဝ်းဗုဂ်,ယၢးလမ် တၢ,ခပ်;ရှၢမ်းခင်းခပ်တွခင်း ရှိုတ်းသၢင်းဂၢခင်တီပံးတတ်း လိုဝ်းတုမံယွခင်းလူဝ်း;ပၢခင် ခပ်ခခခင်ယဝ်။ မိုဝ်းကွဂ်,ရှၢင်းဗၢင်၊ ဗေၢ,ခမံဗေၢ,

တူင် ခလး; ထတ်းထွင်လွင်းခပ်;လိမ် ဂၢခင်ပုဂ်းပွင်တၢင် တီခင်းခခခင် တူင်,ဝှင်းခပ်ကမ်,ထုဂ်,လီလံး;ကုပ်,ကူဝ်း လံးလံးဂူလ်း ထုဂ်,လီမီးပၢးဂၢခင်ခပ်;ရှၢမ်းမီးတီ;ပွင်, ခင်း လခင်းရှိုတ်းသၢင်းဂၢခင်တီပံးတတ်းတင်းသီင်း လိမ်မိုဝ်း ခတ,မၢးခခခင်ယဝ်။ ခွင်းလိုဝ်းသေခခခင် ခင်းခပ်တွခင်း; ဂၢခင်ခီခင်,တီမ်;မံမီး; ခလး; ဗေၢ,လသီ,ယၢးမၢ်မီးခခခင် တူင်,ဝှင်းလိုဝ်းခခခင်ဂေး ထုဂ်,လီရှၢးလဝ်း;ခေးတီ;လခင်း ပိုခင်းတီ; ခလး; လခင်းလိုဝ်းမိုင်းခပ် ကုပ်,ကူဝ်းသေကပ် ခပ်;ပၢးယူ။

ခွင်းလိုဝ်းသေခခခင် ဂၢခင်တီဂ်းရှၢး လၢးရှၢး၊ ခေးဂၢ ဂယၢခင်း ကမ်,ခခခင် တူင်,ဝှင်းလၢင်းခိုဝ်းတၢင်,လိုဝ်း ကခင်မီးထင်းလုံ.တိုဝ်းယၢးလမ်မိုခင်ဂခင် ဂၢင်းယၢခင် ယၢးလမ် လူလ်းလံးဂၢခင်တီဂ်းဗီဝ်; ကမ်,ခခခင် ရှိုတ်း ပီခင်လိုခင်းခံ ဂၢခင်လုံ;ထီမ်ဂၢခင်ပုဂ်းပွင်တၢင်တီခင်း ခခခင်ဂေး ပီခင်ဂၢခင်ပုခင်းပီခင် သုခင်,လံးသုခင်,ပီခင် ဂူခင်းပိုခင်းတီ;ခပ်လိဝ်းလိင်းယဝ်။ ဂူခင်းပိုခင်းတီ;ခပ် ကမ်, ဂွမံတၢ,မီးသုခင်, တၢ,ပံး.ပၢး ကမ်,ခခခင် သိုပ်,သံလုံ ခေး လုံ.ဗှိုင်းခင်းခပ် ခလး;ယၢးယၢလွမ်းထင်းခပ်ခခခင်ဂူလ်း မီးပၢးသုခင်,လံး; ဂၢခင်တီမံးတတ်းရှင်းတူင်ဂပ်, ခလး; ခေးလံးလုံလွတ်;လိဝ်း ကခင်ပခင်ရှၢ.လူင်းခေးသေ ငှပ် ငိကပ်လံးမၢး (FPIC) ဂိဝ်,လူလ်း;ခေးတီပံးတတ်းလိုဝ်း တုမံယွခင်းခပ်ခခခင်ယဝ်။

ပခင်ရှၢလိုဝ်းခခခင် လံးကပ်ကုပ်,ကူဝ်းတီ; UNGASS ပီ 2016 ဂိဝ်,လူလ်း;ယၢးမၢ်မီးလိုဝ်းခခခင်ယူ။ တီ;ခခခင်; ဂူခင်းလူင်လၢတ်;လိုင်းလုမ်းဗှၢ. ဂိဝ်,သုခင်,လံးသုခင်, ပီခင်ဂူခင်းမိုဝ်း;ဗှိုင်းခခခင် ကခင်မီးလိုဝ်း လီတုံ ရကီတုံ ကော့ ရှတ်,လိင်, မွဂ်,လၢတ်;တီ;ခင်းခေးမွဂ်,လၢတ်; တၢင်းဂၢခင်မခင်းဝံတၢ; ခေးရှၢမ်းသုခင်,လံးသုခင်,ပီခင် ဂူခင်းဂိုဂ်းပိုခင်းတီ; တီ;ခင်းဗီခင်လိဂ်;ဗှိုင်းလံး;ခခခင် “ကမ်,တီဂ်,လိင်း”။¹⁵⁴

လွက်လိဂ်; 4. ပၢင်ဂုမ်လူင်လၢင်းသုခင်ယၢးလမ်မိုင်းမၢခင်း;

ပၢင်ဂုမ်လူင်လၢင်းသုခင်ယၢးလမ်မိုင်းမၢခင်း; လံးထုဂ်,လုမ်းဗှၢ;ကွခင်ရှၢင်လၢင်းသုခင် လိုဝ်းတၢင်ဝံ တူင်,ဝှင်းဗုဂ်,ယၢးလမ် ခင်းမိုင်းတံး၊ မိုင်းခၢင် ခလး;မိုင်းယၢင်းလိင် တင်းမၢးခင်းပီ 2013 ယဝ်။ ရှိုင်းသုခင်းခခခင်

လှည့်မားတီးလောင်းသူခင်ယားလမ်မိုင်းမာခင်; လိုဝ်းလံးဂျးခပ်ရှမ်းပာင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင်ဂူးမိုင်းမိုင်း - ဂမ်းဗွင်းယမ်းခပ်ရှမ်း ပာင်ဂုမ်လူင်ဗုဒ္ဓိတီးကွက်,ယားခွက်မံမီးလုမ်းဗုဒ္ဓိ ဂမ်းကွက်တောင်းသုတ်း ကခင်လတ်းရှိုတ်းတီးခင်းပျးသီ,လှိုင်းခင်းယား ခင်းပီ 2009 သေ တာင်,လိုဝ်းသမ့် လံးခပ်ရှမ်းပျး ခင်းပာင် ဂုမ်လူင်လုမ်းဗုဒ္ဓိပွက်ဂမ်းသွင် ခင်းဝလံခင်းသီးယား ခင်းပီ 2012 ခေခင်းယဝ့်။ လွင်းတူင်ထူပီးလေးဂါခင် ခပ်ရှမ်းခင်းဂါခင်တူင်ခိုင်လောင်းသူခင်လုမ်းဗုဒ္ဓိကခင်ခွံ ရှိုတ်းရှိုတ်းလောင်းသူခင်ယားလမ်ခင်းမိုင်းမာခင်; ပွင်,လိုမား လွင်းလမ်,လွင်းဂါခင်သူခင်းတုမ် တျးဂိတ်,ခေသုခင်,လံးသုခင်,ပီခင်ခပ် လေး တျးရှိုတ်းရှိုတ်း ပိုခင်းရှူးလွင်းခပ်မားခေခင်.ယဝ့်။

MOFF ခွံ ရှိုခင်းဂါခင်ပီခင်ခင်း;သါခင်လွတ်းလိမ်းလူမ်လှို လေးလတ်းပာင်ဂုမ်ပီ လူလမ်းမီးပျး ဂါခင်ခပ်ရှမ်းဗုဒ္ဓိတောင်တူင်,ဝှိုင်း လိုဝ်းလှိုမားတီးကွက်;တီး လိုဝ်းရှိုတ်းကွက်,ယားလမ်ပိုင်လူင်ခင်း မိုင်းယဝ့်။ ပာင်ဂုမ်လူင်ပီ ပီခင်ကွက်;တီးဂါခင်သူခင်းတုမ်ပိုင်လူင်တီးခိုင်; တီးကခင်လောင်းသူခင်ယား လမ်ခပ် လောင်းမွက်,လာတ်; တာင်းမံးလှိုခပ် လေး လောင်းယိုခင်းခေဗျးတုက်ယွခင်းဂါခင်မိုင်းခပ် လွမ်းခေဗျး ပိုခင်ဗေင်,ပာင်ဂုမ်ခေခင်းယူ။¹⁵⁵ လုက်လုမ်းလိုဝ်းကွက်ရှိုဝ့် ခိုင်;ပီခွံထူပီးဂါခင်လံာ်လံာ်ပွက်; ပုခင်းတျး ကုပ်,ဂုမ်လွင်းတူင်ခိုင်လိုဝ်းတေမီးမား လေးရှိုတ်းသါခင်းဂါခင်တံပီးတတ်းလွမ်းဗီခင် ဂိတ်,ဂမ်းဂါခင် ရှမ်းမိုင်း ကိတ်,ဂါခင်သါခင်းခင်း;သါခင် လွမ်းလုမ်းတူင်,ဝှိုင်းဂူခင်း၊ ပျးတီး,ဂါခင်မိုင်း၊ လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်း လေးလုမ်းဂူးမိုင်းမိုင်းလိုင်းခေခင်းယဝ့်။

MOFF ဂေဗျး တူင်ခိုင်ရှိုတ်းသါခင်း ခင်းလွင်းတူင်ခိုင်ဂါခင်သူခင်းတုမ်ပေ,လသီ,ယားလုမ်း ဗုဒ္ဓိခေခင်းယူ။ ဗုဒ္ဓိတောင်တူင် MOFF ဂပ်;ဂေဗျး ခပ်ရှမ်းမားပာင်ဂုမ်လူင်လုမ်းဗုဒ္ဓိ.ဂိတ်,ဗုဒ္ဓိရှိုတ်းကွက်, တူခင်းလိုဝ်းထုက်,ရှမ်း - ကခင်လတ်းရှိုတ်း တီးခင်းမိုင်းခေဗျး,တျးလိခင်,ခင်းလိုခင်ဂျိုခင်,ခိတ်;ဝရီ, ပီ 2016 - ရှမ်းတင်းလောင်းသူခင် ယားပာင်း၊ ခွပ်,ဂျး လေးယားလမ်သီခင်းလိက် လိုဝ်းလှိုမားတီး 14 မိုင်းခေခင်းယဝ့်။ ဗုဒ္ဓိလောင်းပာင်ဂုမ်လူင် ကခင်ပီခင်“ခေဗျးပိုခင်ဗေင်, ရှမ်းသထိုက်”¹⁵⁶ လံးထုက်,ကပ်ယိုခင်းထိုင် တွခင်း ခိုက်တွခင်းပာင်ဂုမ်လူင်ဂူးလွင်းလွင်းလာတ်;လိုင်းလုမ်းဗုဒ္ဓိ. ဂိတ်,ပခင်ရှုယားမင်းဂမ်လုမ်းဗုဒ္ဓိ. ကခင် လတ်းရှိုတ်းတီးခိတ်;ယွဂျို ခင်းလိုခင်ကေ,ပရိုပ်, ပီ 2016 - ကခင်လုက်လုမ်း MOFF ဂေဗျးခိုင်;ဂေဗျးခပ်; ရှမ်းမားခေခင်းယဝ့်။ တိုဝ့်တာင်းတျးလောင်းသူခင်ဗုဒ္ဓိ,ယားလမ်မိုင်းမာခင်; လံးခံ;ခေတောင်းရှခင်ခပ် လေး ပံးဝူခင်းခပ်ခေခင်း ပီခင်မားဝ့်လွင်းလိက်;လံးလမ်,လွင်းကခင်ခိုင်; ခင်းပာင်ကုပ်,ပေ,လသီ,ယားမင်းဂမ် ဂူးမိုင်းမိုင်းခေခင်းယူ။

လိမ်မိုင်းဂါခင်ဂေဗျးတင်းခင်းပီ 2013 ခေခင်း MOFF ကပ်လံးမားလွင်းကွက်,မာခင်လာက်,လံးခင်းဂါခင် ရှိုတ်းရှိုတ်း ဂူးမိုင်းမိုင်း၊ ခင်းဂါခင်မိုင်း ကိတ်,ဗုဒ္ဓိတမ်းတင်းပေ,လသီ,ခပ် ဝိခင်းသိုင်လိုဝ်းကမ်,ယမ်းဝိခင်း ခေခင်းယဝ့်။ လုက်လုမ်းလံာ်လံာ်ဂေဗျး လံးခပ်ရှမ်းခင်းပာင်ပိုက်သျှပ် လေးပာင်ဂုမ်လူင် ပီခင်ခိတ်,မွက်,လာတ်; ခေဗျးရှမ်း - ကခင်ပီခင်ပာက်,ခေဗျး ဗုဒ္ဓိတောင်တူင်လုမ်းရှေ့ရှမ်းဂျာတ်,လာင် လေးဗုဒ္ဓိမီးလခင်းလူင်ပွင်လိုင်း တာင်,လိုဝ်း လိုင်းခေခင်းမားယူ။ ခင်းပီ 2018 ခေခင်း MOFF လံးခပ်ရှမ်းပီခင်တာင်းဂါခင် တီးခင်းခပ်တွခင်း; ကုပ်,ဂုမ် ဂိတ်,လူလမ်းပေ,လသီ,ဂါခင်ဂုမ်းဂမ်ယားမင်းဂမ်လခင်းလိုဝ့်လာတ်; ဂမ်းကွက်တောင်းသုတ်းရှင်း လိုင်းမိုင်းယဝ့်။ ခပ်တွခင်းကခင်ခွံ CCDAC ဗေင်,တုတ်းလုမ်းဗွင်းလူင်ဗေင်,ခင်းမိုင်း ဂေဗျးကွက်ရှိုတ်းသါခင်း ယဝ့်။ ခေဗျးခေခင်း MOFF ဂမ်းဗွင်း မိုခင်ခေင်, လွက်လံးကပ်ဂါခင်ပုက်;ပွင်လူတ်းယွမ်းဂူခင်,ထီမ် လံး ထုက်,ကပ်ခပ်;ပျး တီးခင်းပေ,လသီ, ခပ်လိုခင်းသုတ်းယူ,ယဝ့်။ ဗုဒ္ဓိတောင်တူင် MOFF ဂေဗျးခိုင်; လံးခိုခင်း

ရွတ်ပတ်ပတ်ပတ် ခွဲခွဲ၊မသိအောင်တိုက်တော့ယာယာမင်းဂမ် တီးဝိုင်းခေး ခင်းပီ 2020 သေ လုံးမွတ်၊လတ်၊
ယွန်းရှိုးမီးပေ၊လသီ၊ဂမ်းဂမ်ယာယာမင်းဂမ်ကန်ကန်ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ခမ်းဝံခမ်းလှိုင်းမား လေး တု၊ရှိုးမီး
ပုဂ်းဂါခင်ခင်းရှမ်းလောင်းသူခင်ဗုဂ်၊ယာယာလမ်ခပ် ခင်းဂါခင်မင်းမင်းခင်းခင်းဂါခင် ကိတ်၊ဂါခင်တိတ်တတ်
လွင်းလှိုင်းတုမ့်တိုဝ်လှိုင်းပါခင်ခပ်လှိုင်းခင်းခင်းယဝ်။

ခင်းပီ 2018 ခေခေ MOFF ထံ၊မူးလှိုင်း “လောင်းသူခင်ယာယာလမ် - လှိုင်းပါခင်လှိုင်းရှိုက်ကွတ်၊တူခင်း
လှိုင်းထုတ်၊ရှမ်း၊ ခင်းမိုင်းမားခင်း” ကန်ကန်ကွတ်၊ခေခေခင်းရှင်း၊ လှိုင်းပါခင်မုင့်ရှေးရှိုးခင်းဗုဂ်၊ယာယာလမ်
သွင်လင် ခင်းမိုင်းမားခင်းသေ ပိုင်းဗိုင်းခေတင်းယာယာ၊ဗိုတ်၊ခပ်ခေခေယူ၊ယဝ်။ လှိုင်းခေခေ လုံးထုတ်၊ကပ်
သံခေခေမူး လံလံကွင်းတီးသေ ခင်းပီ 2019 ခေခေ ကပ်လုံးသူ လှိုင်း(ခေခေ)မံတွင်းခမ်းခမ်းတီးသုတ် တီး
ပတ်ပွဲလှိုင်းသူခင်၊လုံးသူခင်၊ပီခင်ဂုခင်းဝတေခင်း၊ ခင်းမိုင်းမားခင်းခေခေယဝ်။¹⁵⁷

တု၊လိတ်၊လုံးပံးပူခေ၊လွင်းတုထုတ်ပေးလေးလွင်းရှိုက်တင်းသင်း၊ဂါခင်ကွန်ရှပ်ရှမ်းဂါခင်ကိတ်၊
ခင်းတွင်းရှိုက်သင်းဂါခင်တိတ်တတ်လှိုင်း လွှမ်းလုံးတီးမူဝ်၊ခေခေ MOFF ခေ ပီခင်းခင်း၊
ကန်ပခင်းရှိုး လောင်းသူခင်ယာယာလမ်ခပ်ထုတ်ပေးခင်းလုံးတု၊သေ၊ယဝ်။ခင်းပတ်ပတ်ထုတ်ပေးခင်းမူးလှိုင်းခေခေ
လောင်းသူခင်ခပ် ကပ်လုံးလွင်းမခင်းလှိုင်းတုဂပ်၊သေ ခေတု၊တုထုတ်ပေးခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ဗေခင်းတု၊မုင့်ရှေးခင်းပိုင်းဂါခင်ပုဂ်းပွင်သူခင်၊တုထုတ်ပေးယဝ်။

ခေးတုဂ်းယွခင်း လေးခေးခေခေခင်းပိုင်းလှိုင်း ရှင်း MOFF လှိုင်းခေခေ မီးပုဂ်း၊ ဂါခင်ဗုဂ်၊ခေခေ
ကမ်၊လှိုင်းတင်းဗိုတ်သေ လောင်းသူခင်ယာယာလမ်ခပ် ကမ်၊ထုတ်၊လီကပ်ပီခင်းဂုခင်းမီးတင်းဗိုတ်ခေခေ
ယဝ်။ MOFF ဂေးယုမ်၊ယမ်းခင်းခေခေ လုံးယာယာ၊ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ထုတ်၊လီမူးကွန်တင်း၊ ဂါခင်ခင်းမူလှိုင်း
ခေခေ ထုတ်၊လီကပ်ပူခေ ဝံလင်ဂေးတင်းမီးမူးဂါခင်ရှိုက်ခင်းလှိုင်းတွင်းခင်းယာယာဝံခင်းဂုလှိုင်း။ ဂါခင်လှိုင်း
ထိမ်ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ခေခေ ထုတ်၊လီပီခင်းခင်းယာယာ လေးခင်းပုဂ်းတင်းသင်း - ကန်ကမ်၊ကပ်ဗိုတ်
ဝံဗေခင်းလင်။ လှိုင်းလှိုင်း MOFF တင်းခေခေ ယူ၊သင်းတီးခင်းကွင်းတီးလှိုင်းပီခင်းပခင်းရှူး ယွခေခေခေလေး
တု၊တေဂိုတ်ပိတ်ပခင်းရှူး ဂါခင်သိုင်း လေးခေခေခင်းမုင့်လှိုင်းခင်းမိုင်းလှိုင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ခေခင်းမူးလှိုင်းခေခေ MOFF ဝံ ခင်းခေခေ ခင်းဂါခင်ပုဂ်းပွင်ထုတ်၊လီကပ်ဂိုက်ပုဂ်းခင်း ခင်းခင်းဂါခင်
ရှင်းခင်းခင်းခင်းခင်းယဝ်။ MOFF ဂေးယုမ်၊ယမ်းခင်း ဂါခင်လှိုင်းယာယာလွမ်းထုတ်ပေးခင်းလေးခင်းခင်းခင်း
ထုတ်၊လီမင်းမင်းခင်းပခင်းဝံသေ ဂါခင်ဗုဂ်၊ယာယာလမ်ထုတ်၊မိခင်းလှိုင်းမံမီးပုခင်းတု၊ယာယာလွမ်းထုတ်
ကိတ်၊ ရှင်းခင်းရှိုက်ယာယာခေခေ ထုတ်၊လီပူခင်းသွခင်းပခင်းယူ၊ခေယဝ်။

လှိုင်းသုတ်လှိုင်း MOFF မီးတင်းရှင်းခင်းလှိုင်း ဂိတ်၊သူခင်၊လုံးလောင်းသူခင်ယာယာလမ် ရှိုးခင်းရှမ်း
ခင်းခင်းခင်းရှိုက်သင်းဂါခင်တိတ်တတ်တင်းသင်း ခင်းခင်းဂါခင်ဂါခင်ပုဂ်းပွင် - ကန်မီးပု ဂါခင်
ထုတ်ထုတ်တင်းလှိုင်း၊ ပိုင်းဗေခင်း ဂါခင်ဗေခင်းခေခေတု၊ ဂါခင်ပွဲတုလှိုင်း လေးဂါခင်ထုတ်ထုတ်လှိုင်း
ခေခေယဝ်။ လောင်းသူခင်ယာယာလမ်ခပ် ထုတ်၊လီမီး သုခင်းလုံးဂါခင်ခင်းရှမ်းကန်မီးတီးပွင်၊ ခင်းလှိုင်းခင်း
တွင်းလှိုင်းပီခင်း ဂါခင်ပုဂ်းပွင်ပေ၊လသီ၊ လေးဂါခင်ခင်းတိတ်၊မံမီးခေခေယူ။

မခင်းမွှ်၊လၢတံးဝါး “သင်မွှ်၊လၢတံးတံာ်၊ လိင်းဝါး ဂုဏ်းဂိုဏ်းပိုဆဲးတီးခပ် လုင်၊ထုဂ်၊ပခင်ခွာ်လုင် တိုဝ်းယးမဝ်းဂမ် ခင်းလွင်းဂိုဏ်းသၢင်းတုင်ထုပ်းလွမ်း ဗှိုင်းဒေ၊ ဗှိုင်းထုင်း ကမ်၊ခခေင် တီးဂိုဏ်းယမ်ခပ် မိုဝ်း မိးဝံပိုဆဲးထၢခင်ပိုဆဲးပုခင်းတၢ၊ကခင်ခေံလိုင် မခင်း တေလုင်၊လံးလီမးလိုင်ခေံ” ခေံယဝ်။¹⁵⁸

ဂၢခင်ဗုဂ်၊ယးလမ် ကခင်လံးဝံ့ ငလးခွဂ်၊မံမိး ခင်းမိုင်းကိခင်းတီးယး

ဂိုဝ်၊လုဂ်းဂၢခင်ဗုဂ်၊ယးလမ် ခင်းကေးသျှး ခေံလိုင် ခင်းဂၢခင်ပခင်ဝံ့လၢင်းသုခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယၢင် ယးလမ် တၢ၊ယိုင်းကၢခင်း လုင်.ပိခင်ယးယၢင်လးပံး သံးခခေင် မိုင်းကိခင်းတီးယးခေံ ပိုင်းပိုဆဲးဝံ့ယဝ်။ မိုင်းခခေ၊ မိုင်းခွဂ်းရီးယးလၢခင်း ငလးမိုင်းဂျပခင်၊ ဂေး ဗုဂ်၊ယးလမ်ထုဂ်၊လွမ်းမံမိးယု၊ ဂုဂ်းဂၢ ဂိုဏ်း လုင်.လွဂ်းလံးသီခင်းတုခင်းယးခွခင်းဂေၤ လုဂ်းပံး လၢဂ်းလိုင် ငလး ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးလမ် ပိုင်လုင်မခင်း တွခင်းတၢ၊ယိုင်းကၢခင်းလုင်. ပိခင်ယးယၢင်ခင်းမိုင်းသေ တၢ၊သုင်၊ကွဂ်၊သမံ ကေ၊လိုင်မိုင်းကိခင်းတီးယး ယဝ်။¹⁵⁹ ခင်းမိုင်းကိခင်းတီးယးခခေင် ဂၢခင်ဗုဂ်၊ယး လမ် လံးထုဂ်၊ဂုမ်းဂမ်ဝံ့လွမ်းမံမိး တီးခင်းမတျပရ တီတံ့သံ၊ ရၢဂျသထၢခင် ငလးကုတံ့ထုပရတီတံ့သံ လိုင်းခခေင်ယု၊ယဝ်။ ဂၢခင်ဗုဂ်၊ယးမိခင်းလွမ်းမံမိး ပုခင်းတၢ၊ ဂၢခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးယၢ (ဂမ်းပုခေမ် မေးဗှိုခင်း၊ ခုတံ့တိခင်း ငလးတီး၊ပံးခင်း) လံးထုဂ်၊ ပခင်ခွာ်လုင်ဗှို၊တံး ခေးလံးလုင်ကခင်လိဝ်လၢတံးလိုင် လုမ်းဗှို.ဂိုဝ်၊ဂပ်းယးမဝ်းဂမ် ပီ 1961ကခင်မိုင်းမၢခင်း ဂေး ပိခင်ဗုဂ်လုင်းလံးမိုင်းဝံ့ခခေင်ယဝ်။ လုမ်းပွတ်၊ ဂုမ်းဂမ်ယးမဝ်းဂမ်ဂုးမိုင်းမိုင်း (INCB) ပွဲ.တုဂ်းဂၢခင် ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးလမ် ကခင်မိခင်းလွမ်းမံမိးခင်းလုဂ်း သေ ခေံသုခင်၊တုဂ်း တင်းခခေင်ဂၢခင်ဗုဂ်၊ယးလမ် ကခင်လုင်၊ ပုခင်းတၢ၊ဂၢခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊လုင်.ပိခင်ယး ယၢ ကိုင်ခေံဂၢခင်လၢမ်းခါတံးဂုးပီ ကခင်လုမ်းလိုင် ခပ်းဂုမ်းခေးဂိုခင်၊ဂိုခင်၊ 1961 ပခင်ဝံ့ ခခေင်ယု၊ယဝ်။

ခေးဂိုခင်၊ဂိုခင်၊ကခင်ခေံ ပခင်ဂုးလိုင်မိုင်းခပ် ဗုဂ်၊ယးလမ်ငလးဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးလမ် မိခင်းလွမ်းမံ

မိး ပုခင်းတၢ၊ယိုင်းကၢခင်းလိုင်လုင်.တိုဝ်းပိခင်ယးယၢ ခင်းမိုင်း “ဂုမ်းထုခင်းပုခင်းတၢ၊တၢင်းလုင်၊ခပ်မိးဝံ့” ယဝ်။ INCB လၢင်းထၢမံခေးထၢမံလုး လုင်ပွင်လိုင်မိုင်းလိုင် ခခေင် ငလးလၢင်းလုင်၊ဂိုဏ်းသၢင်းဂၢခင်ထတံးသၢင်း ဂၢခင်ဂုမ်းဂမ်ခင်းပိုဆဲးတီးယု၊ ဂုဂ်းဂၢ ကမ်၊သၢခင် ခတ်းဂၢခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ခခေင်လံး။ ခေးဂိုခင်၊ဂိုခင်၊ဂေး ပခင်ခွာ်လုင်.တိုဝ်းယးလမ် ကခင်လုင်လံးခင်းဂၢခင် ဂၢ.ခံခွဂ်းမံမိး ပိုင်းဂၢခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးလမ်မိခင်း လွမ်းမံမိး ပုခင်းတၢ၊ယိုင်းကၢခင်းကပ်ဂိုဏ်းပိခင်ယး ယၢတၢ၊ဂၢခင်လုင်.ခင်းမိုင်း ကမ်၊ခခေင် ဂၢခင်သုင်၊ကွဂ်၊ ခခေင်ယု။ လိုင်မိုင်းလိုင်ခင်းခင်းသုင်၊ကွဂ်၊ယးလမ် ပုခင်း တၢ၊ဂၢခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ လုင်.ပိခင်ယးယၢခခေင်လိုင်ဂုးတခင်၊ ပခင် တၢင်၊မိုင်းခခေင် လုင်၊လံးပွင်၊ခပ်၊ပခင် ခွင်၊သီ၊ ပံးမၢဂ်းမိးငလးတုင်၊ဝုင်းလၢတံးလိုင်လုမ်းဗှို - “ကခင် လၢင်းမၢဂ်းမခင်းပခင်ခေးပွင်၊ထိုင် ကမ်၊ခခေင် လၢင်း ငခေခင်းပခင်ခပ် ယးဂုးခပ်းဂိုဝ်၊ခွင် ခင်းဂၢခင်ဂိုဏ်း ကွဂ်၊ယးလမ်ပိုင်းသုင်၊ကွဂ်၊” ခခေင်ယဝ်။¹⁶⁰

ဗှိုင်းယၢမ်းမိုင်းလိဝ်လိုင် လိုင်မိုင်းပိုင်လုင် လိုင်းလံးခွာ်တၢ၊သုင်၊ကွဂ်၊ယးလမ် ပုခင်းတၢ၊ဂၢခင် ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးယၢခခေင် ပိခင် ကွတံ့သတေးလီးယိုင်း (တတံ့သံမခင်းယး)၊ ဗှိုရင်၊သီတံး၊ ဂှင်၊ငဂ၊ရီ၊ ကိခင်း တီးယး၊ ထိုင်၊ရီ၊ ငလးမိုင်းကင်းဂိုဏ်းယဝ်။ ဂုဂ်းဂၢ ကိခင်းတီးယးပိခင်ဝံ့မိုင်းလိဝ် တီးလၢင်းသုခင်ခပ်ခတ်၊ ကပ်ယးလမ်လိပ်း မိုခင်ဂခင်တင်းလံးဂၢခင်ဗုဂ်၊ယး လမ်ခွဂ်းမံမိးခခေင်ယဝ်။ လိုင်မိုင်းတၢင်၊လိုင်တင်း သီင်း ကခင်ဂိုဏ်းကွဂ်၊ယးလမ်လွမ်းမံမိးခခေင် လုင်. တိုဝ်း “လံးဗှိုင်းတုခင်းယး” - ကခင်လုင်.လၢဂ်းကပ် တုခင်းယးလမ်တင်းတုခင်း ကမ်၊လုင်လုင်.ဂိုဏ်းဂၢခင် ခတ်၊ကပ် - လုဂ်းတီးခခေင်သေ ကပ်ကေးခလုင်.ကွဂ်၊ မးခခေင်ယဝ်။¹⁶¹

ဂုးပီပီခေံ လုင်ပွင်လိုင်ကိခင်းတီးယး လုင်ခခေ ကွင်းတီး လိုင်းဂၢခင်ဗုဂ်၊ယးလမ်ကပ်ဝံ့လံး ငလး ငိုခင်းခံဂုးလွင်း ပုခင်းတၢ၊ဂၢခင်ကွဂ်၊ပခင်ဝံ့လိုင်ခခေင် ယဝ်။¹⁶² ခွဂ်းသေတၢင်၊လိုင်ခခေင် ငိုခင်းခံဂုးလွင်းလွင်း မိးပုး ဗုဂ်လံးကွဂ်၊ခိုတ်းလခေင်တီးတံမ်၊သုတ်း ကခင်ဗုဂ် ဗုဂ်၊သွမ်းခပ်လုင်၊လံးဂိုဏ်းကွဂ်၊ တၢ၊မိးသီတံး၊ကပ်ဝံ့ လံးခင်းပိခေး ငလးကွင်းတီးခခေင်သုတ်းကခင်လၢင်း

သူခင်ခပ်ဗုဒ္ဓ၊ သွမ်းလံးခေခေယဝ်။¹⁶³ ငဝ်းပိဝ်၊ ရှပ်၊ ဂိဝ်၊ ဂဝ်းယးမဝ်းဂမ် (CBN) ကပ်ကွက်၊ ဝှပ်ခေလောင်းသူခင် ခပ်ယဝ်။ ခိုင်၊ သူခင်ခိုင်၊ သူခင်ခေခေ ငဝ်းခေတီး၊ CBN ခပ်ဂေ့၊ တိတ်၊ ပခေ ခေင်၊ ရှပ်ခပ်ဝေကမ်၊ ပူခေ လှိုင်ကွင်းတီး၊ ကခေလံးဝှပ်ခေခေယဝ်။ လောင်းဗုဒ္ဓ၊ သွမ်း ခပ် လှပ်၊ လံးကပ်ယးလမ်ကခေခပ်ခတ်၊ ကပ်ဝှပ်တင်း သိင်၊ ခံပခေ CBN လွမ်းခေင်၊ ဂးခေလှိုင်ပွင်လှိုင်၊ တမ်းဝှပ်ခေယဝ်။

ဗွင်းယမ်းကပ်ယးခေခေ CBN တင်းဝှပ်ကွင်း တီး တီးလောင်းသူခင်ခပ်ဂိဝ်းယးလမ်သေခံပခေ CBN ယူ၊ ယဝ်။ ပီခိုင်၊ တင်းပီခိုင်၊ ဂးခေခေပိုင်၊ ဂခေ ဂူလှ်း ဂး မီးလွင်းခိုခေ၊ လှိုင်၊ ရှမ်း၊ 1,800 ရှပ်၊ ပီး တေ့၊ ခိုင်၊ ဂီးလှ်း (24 တေ့၊ လှ်း) ခေ့ယူ။ တီးလှ်းဂတ်၊ ကမ်၊ မိခေ၊ လွမ်းမံမီးခေခေသမ့် ယးလမ်လိပ်းခိုင်၊ ဂီးလှ်း ခေ့ လောင်းကပ်လံးဂးခေခေသင်ခေခေလှိုင် - မွတ်၊ 40,000 ရှပ်၊ ပီး တေ့၊ ခိုင်၊ ဂီးလှ်း (530 တေ့၊ လှ်း) ဗွင်းခမ်း မခေ၊ ငလးတေ့၊ ထိုင် 150,000 ရှပ်၊ ပီး တေ့၊ ဂီးလှ်း (2,000 တေ့၊ လှ်း) ခေ့ယဝ်။¹⁶⁴

မံမီးယးမဝ်းဂမ် ငလးယးယာတုမ့်တိုဝှ်တင်း ပံးလှ် 1985 (NDPS Act) တမ်းပခေဝှ် ခွပ်၊ ဂခေခေ၊ ရှမ်း၊ ဂွတ်၊ လာင်ယးမဝ်းဂမ် ခေ့မိုင်းကိခေတီးယးယဝ်။ NCB ပီခေလှ်းကခေလှ်းရှ်းတီးသင်းပိုင်လှိုင် ပုခေ၊ တေ့၊ ဂခေခေခေခေခေတူဝ်ယဝ်။ ခေ့ခေတီးတင်းခေခေ ဗံ၊ သခေခေတီးယးမဝ်းဂမ်ကပ်လှ်းပိုင်လှိုင် ခေ့မိုင်း ကိခေတီးယးကခေခိုင်၊ ခေခေ ပီခေ “လွင်းလှိုင်ကွက်၊ ငလး၊ ဂခေခေခေ၊ မူလှ်းဂခေဗုဒ္ဓ၊ ယးခေခေမံမီး၊ ကိတ်၊ ယးပင်းငလးယးလမ် ကခေကွက်၊ လွမ်းထိုင်ခေ၊ ခေခေ ယဝ်။ ဂခေဗုဒ္ဓ၊ ယးလမ်၊ ယးပင်းကမ်၊ ခေခေခေ၊ ဂး လှိုင်၊ ပီခေခေခေမံမီး၊ ငလးကမ်၊ မီးဝှ်ခေခေ မီးတမ်း၊ ခေခေခေ - တမ်း၊ ခွတ်၊ ထိုင် 10 ပီ ငလး၊ မပ်၊ မွ့် တေ့၊ ထိုင် 100,000 ရှပ်၊ ပီး (1,350 တေ့၊ လှ်း) ယဝ်။ ဂခေကခေလောင်း သူခေယးလမ်လှိုင်မီးဝှ် လှ်းတိုဝ်းယးလမ်ခေခေတီးဗုဒ္ဓခေ ခေခေ လောင်းလံးထုတ်၊ ပခေတမ်း၊ ခေခေလှိုင် - တမ်း၊ ခွတ်၊ 10 - 20 ပီ ငလး၊ မပ်၊ မွ့် 100,000 - 200,000 ရှပ်၊ ပီး (1,350 - 2,700 တေ့၊ လှ်း) ယဝ်။¹⁶⁵

ဂိဝ်၊ ဂဝ်းလှိုင်၊ တင်းခေခေကေ၊ ဂခေရှ်းတီးကွက်၊ ယးလမ်ခေခေမံမီး၊ ခေ့ကိခေတီးယး ကမ်၊ ပေးမီး လွင်းလံးငခေခေသင်၊ ဂူလှ်းဂး လှိုင်တီး၊ ဂခေရှပ်၊ လံ တီး၊ ဂခေဗုဒ္ဓ၊ ကခေလံးဝှ် ငလးကမ်၊ လံးဝှ်တင်းသွင် သေ လံးထုတ်၊ ထိုင်၊ ထိုင်ဝှ်၊ မခေခေယူ၊ (တူလှ်း တွခေ၊ “ဂခေဗုဒ္ဓ၊ ယးခေခေမံမီး၊ ခေ့မိုင်းကိခေတီး ယး” ဗံ၊ ခေခေ)။¹⁶⁶ ခေ့ပီ 2018 ခေခေ လှိုင်ပွင်လှိုင်၊ မိုင်းကိခေတီးယး တိုလံးယးလမ်ခေခေမံမီးတင်း သိင်၊ 4 တခေ၊ - ကခေယု၊ ခေခေထိုင်သီ၊ တမ်းဗံ၊ လင် ကီ၊ ရခေ၊ ကဗုဂခေ၊ ခေခေတီး၊ သတခေ၊ ငလးပု၊ ဂိတ်၊ သ တခေ၊ ယဝ်။¹⁶⁷ ဂခေဗုဒ္ဓ၊ ယးလမ်ခေခေမံမီး၊ ခေခေတီး သုတ်၊ တီးခေ့မခေပူ၊ ရခေလး၊ ကရုခေခေ၊ ပရတ်တိုသ် ယူ၊ ယဝ်။

5. တောသိုပ်,ကွခန်ဂခန်ဂျ,တၢင်း ခေးလိုင်ရှိုင်?

လွင်းတုမ့်တိုဝ် ကိတ်,ဃုခင်းယုခင်းလိုင်ပီခမ်မး
ယုခင်းခွင်းဝိတ် 19 ငလ; လွင်းမးခမ်းလိုင်
ဂိတ်,ခွင်း

ပီခမ်ပိုင်ခင်းရှမ်းခင်းခင်းခေ, - တီးကခန်ဂခန်
ငဃ;လၢမ်းခွင်းဝိတ်-19ငတ,မးခခေ-သေမိုင်းမၢခမ်း
ခန့် လံ;ရှခမ်ပီခမ်ကခန်လမ်ဃေး ဂၢခမ်ငဃ;လၢမ်း
ခခေလိုင်ယဝ်။ မီးလွင်းမံးလုံယု,လူင်တု; ပိုင်ဂၢခမ်
ကူခင်းကွခန်,ပံးယု,လီမိုင်မၢခမ်း;တေကမ်,လၢင်းယိပ်
ဂမ်လံ;လွင်းခိင်,တု.တင်းခမ် ယုခင်းခွင်းဝိတ်-19 သေ
မခင်းတေလၢင်းရှ်တီးရှ်;မီးမး ပခမ်ရှုပံးယု,လီရှမ်း
ရှိုင်းတီးခင်းမိုင်းယဝ်။ ပိုင်လူင်မခမ်း ကခန်ပီခမ်ခေင်,
ခမ်ခန့်ပီခမ်တီးခင်းကွင်းတီးတင်းခမ်လိုင်တုမ့်ယုခင်း
လူလု;ပၢင်တိုက် - ဂမ်းပးခမ် မီးဝံတီးလီခမ်လီခမ်
လၢင်းခိုင်း - တီးမီးဝံလုမ်းရှပ်ခေပုဂူခင်း လိုင်တုမ့်တိုဝ်
လံ;တံ;တင်းခမ်ခခေယဝ်။ ယုခင်းပိုင်; ဂၢခမ်လူင်ပွင်
လိုင်လွံ;ထိမ် ခင်းကွင်းတီးလိုင်ခန့်တင်းခမ် ရှိုင်း
ကေ, ကမ်,ခခေ တိုခင်းကမ်,မီးဝံငလ; တင်းခမ်လံ;
ထုဂ်,ပွဲ,ဝံ ရှ်;ပိုင်;ကိုင်တူဂ်ဂပ်, ကမ်,ခခေ ပိုင်;ကိုင်
ခိုင်ဃံ,လွံ;ထိမ်ပံးယု,လီပိုင်ခင်းတီးခပ်ယဝ်။¹⁶⁸

မီးဝံတၢင်းရှပ်ယု,လူင် ဂိတ်,ဂပ်;ပခမ်ရှုပံးယု,
လီကခန်တေလၢင်းရှတ်;ထိုင်မး ငလ;ပိုင်ဂၢခမ်ပံး
ယု,လီ ကခမ်လံ;ရှပ်,ခမ်းလူခင်းလိုင်ဝံသေတု.ဂေး
မိုင်းငတ,မခင်းလိုင်လွင်းတုမ့်တိုဝ်ခွင်းဝိတ်-19တီးမိုင်း
မၢခမ်း မီးလွင်းမးခမ်းဝံ။ ဂူခင်းတိတ်;လပ်;ခွင်းဝိတ်
ဂမ်းကွခန်တၢင်းသုတ်; လံ;ထုဂ်,ပိုင်ခခေ, မိုင်းဝခင်း
ထို 23 လိုခမ်မၢတ်;ဗျီ ပီ 2020 သေ¹⁶⁹ ဃု;ထတ်;သၢင်းခပ်
လို့ခခေတု; ဂၢခမ်ဂူတ်,ထတ်;ဂေး မီးလွင်းမးခမ်း
ခမ်သေတု.ပုခမ်းဂၢခမ်တိတ်;လပ်;လိုင်မးဂမ်းလွံ;လွံ
ယု,။ ခင်းလိုခမ်မၢတ်;ဗျီ ပီ 2020 လူင်ပွင်လိုင်; ကိုတ်;
ဃမ်းတူလီခမ်လီခမ် ကမ်,ရှ်;ဂူခင်းခွင်းမိုင်းခပ်; ငလ;
ရှမ်း ယု,ရှ်;ရှိုင်းမိခမ်ဂူ;မိုင်းမိုင်းမးလူင်းယု,။ ခင်း
လိုခမ်ကေ,ဃရိုင်,လီခခေ ယုခင်းဂူခင်းတိတ်;လပ်;
ခမ်မးငလ;လူင်ပွင်လိုင်;ရှေ.ရှမ်းယု,ရှ်;မီးဂၢခမ်လူ.
တုမ် 5ဂေး.ကမ်,ခခေခမ်လိုင်သေတမ်းပိုင်ဂျ,ဃိပ်
ဝံယဝ်။

လၢင်းသုခမ် တီးရှိုင်းဂၢခမ်ပုဂ်;ပွင်တၢင်းတိတ်;ခမ်းဂျ,ဃိ, UNODC ငလ;ရှိုင်းလုံလီခမ်

ဂၢၤခၢ်မၤနးခၢ်တၢ်လၢၤ,လၢၤ: မိးပးဂၢၤခၢ်ဂီၢ်တံး
ယၢ်ဝဲ,သးလးဂီၢ်မိခၢ်ဂူ;မိခၢ်မိခၢ်: ယၢ်ဂၢၤ: မိးပး
ဂၢၤခၢ်တိုခၢ်လံးဂၢ်တၢ်သၢ်ပူၤ; ပုခၢ်တၢ်ဂူခၢ်ခၢ်
မိခၢ်လၢၤပွၢ်မးခိုခၢ်: လူၤဂၢ်ဂီၢ်မိခၢ်လၢၤထီၤ ကမ်,
ခၢ်လၢၤလိခၢ်လိခၢ်ခၢ်ယၢ်။ ခၢ်ဂၢၤလၢၤခၢ်
ကၢၤဂၢၤတၢ်သံ ပီ 2020 ခၢ်ပုခၢ်ဂၢၤခၢ်တံးလၢၤ
ဂီၢ်ဂၢၤခိုခၢ်မး - ခၢ်ယၢ်ခၢ် တၢ်သံ;ပီခၢ်ယၢ်ခၢ်
ဂၢၤခၢ်ခၢ်လၢၤခၢ်မိခၢ်ယၢ်။¹⁷⁰ လူၤပွၢ်လၢၤတၢ်
တၢ်မးလူၤဂၢၤခၢ်တၢ်လၢၤ;မၤခၢ်လၢၤမးထီၤ;
ကမ်မိးလၢၤတၢ်တၢ်ခၢ်ဂၢၤခၢ်ဂၢၤခၢ်သံ,လၢၤ;
ဂၢၤခၢ်ကွၢ်,ခၢ်တၢ်ခၢ်ခၢ်လၢၤယၢ်။

ဂၢၤခၢ်တၢ်ခၢ်လၢၤ;မၤခၢ်လၢၤ;လၢၤ;တၢ်ခၢ်
လၢၤ;ဂၢၤခၢ်ခၢ်လၢၤလၢၤ: ပုခၢ်တၢ်ဂူ,ဂၢၤခၢ်ဂၢၤခၢ်
ခၢ်လၢၤ;ခၢ်ခၢ်ခၢ်-19 မိခၢ်;ခၢ်,မၤခၢ်: မိခၢ်ကမ်,မိး
လၢၤ;တၢ်တၢ်ခၢ်လၢၤကမ်,ခၢ်ခၢ်တၢ်တၢ်လၢၤ
ဂၢၤခၢ်ခၢ်,ယၢ်လၢၤဂၢၤခၢ်ယၢ်လၢၤကမ်,ခၢ်ဂၢၤခၢ်
လၢၤ;လၢၤ;လၢၤ;တၢ်, တၢ်ခၢ်ခၢ်;တၢ်လၢၤခၢ်,ခၢ်ခၢ်။
ကမ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်,ပုခၢ်လၢၤ;ပီခၢ်တၢ်ခၢ်;ပုခၢ်တၢ်;သေ
တၢ်,တၢ်ဂၢၤ;တၢ်လၢၤ;လၢၤ;ခၢ်ယၢ်,သေတၢ်
ဂၢၤခၢ်မၤခၢ်;ခၢ်;ခၢ်ကမ်ထုၢ်,တၢ်ခၢ်: တၢ်,
ဂီၢ်,ခၢ်ဂၢၤခၢ်ခၢ်လၢၤ;ခၢ်ခၢ်-19 ကမ်မိးပး
ဂၢၤခၢ်ဂၢၤလၢၤလိခၢ်လိခၢ်ခၢ် ကမ်,တၢ်ယၢ်ခၢ်
ဂၢၤခၢ်ခၢ်,ယၢ်လၢၤလၢၤ;ဂၢၤခၢ်ခၢ်။ ကမ်ခၢ်ဂၢၤ
ခၢ်ဂၢၤ;ခၢ်လၢၤ;ကမ်,ပီခၢ်ဂၢၤခၢ်ဂၢၤခၢ်ဂၢၤခၢ်,တၢ်,
ဂီၢ်တၢ်သံ;ဂၢၤခၢ်တၢ်တၢ် - ကမ်,ခၢ်ခၢ် တၢ်လၢၤ;
လၢၤ;ယၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်;ကမ် - လၢၤ;ဂီၢ်;ကွၢ်,
လၢၤ;ဂၢၤခၢ်ယၢ်မၤခၢ်ခၢ်ယၢ်။

ကပ်လၢၤ;သုခၢ်ယၢ်လၢၤ ခၢ်ယၢ်လၢၤ;လၢၤ,
ဂၢၤခၢ်ခၢ်; တၢ်;လၢၤ;ခၢ်:မိခၢ်:ပီခၢ်:တၢ်;လၢၤ;

“ခၢ်ယၢ်ခၢ်တၢ်လၢၤ ဂၢၤခၢ်ခၢ်တၢ်ယၢ်,ခၢ်တၢ်,
တၢ်ခၢ် ယၢ်ခၢ်ပီခၢ်;ခၢ်:လၢၤ: ဂၢၤခၢ်ခၢ်လၢၤ;
ခၢ်ခၢ်;ဂၢၤခၢ်;ခၢ်ခၢ်;လၢၤ ယၢ်ခၢ်ပီခၢ်;တၢ်
ဂၢၤခၢ်,မိးခၢ်ခၢ်လၢၤ;ဂၢၤခၢ်ထီၤလၢၤ; ဂူခၢ်ဂၢၤ
ကမ်,ဂၢၤခၢ်လၢၤ;။ ခၢ်;တၢ်,မိးဂူခၢ်မးသီဝဲ
ယၢ်လၢၤ။”

ထီၤ;ဂၢၤခၢ်ခၢ်;လၢၤ;တၢ်; -

“ခၢ်ယၢ်ခၢ်ဂၢၤခၢ်ခၢ်လၢၤ;ခၢ်ခၢ်-19 ခၢ် ဂၢၤ
ကမ်,လၢၤ;ဂၢၤခၢ်,လၢၤ တၢ်ခၢ်ခၢ်;တၢ်;ဂၢၤခၢ်
မၤခၢ်ယၢ်,တၢ်,ဂၢၤခၢ်။ ဂၢၤခၢ်;သီဝဲ,ယၢ်
လၢၤ;တၢ်ခၢ်;သုခၢ်သေ ကမ်,တၢ်,မးလၢၤ;တၢ်;
ဂၢၤခၢ်။ သၢ်လၢၤ;တၢ် ဂၢၤခၢ်မးဂၢၤခၢ်သေထုၢ်
လၢၤခၢ်,ဂူခၢ်,ထုၢ်ခၢ် ဂၢၤခၢ်တၢ်ထုၢ်,တၢ်
လၢၤ;ယၢ်,ယၢ်။ ဂၢၤခၢ်ယၢ်လၢၤ;လၢၤ; လၢၤ;လၢၤ;
ဝဲယၢ်။ မိခၢ်;ပုခၢ်မး ဂၢၤခၢ်လၢၤ; ခၢ်ခၢ်;ခၢ်
ခၢ်;ခၢ်; 8 လၢၤ; 10 သီခၢ် (မၤခၢ်; 500 ထီၤ 600 US
တၢ်,လၢၤ;) သေ ယၢ်လၢၤ; ဂၢၤခၢ်လၢၤ;လၢၤ;
ထီၤ 4 သီခၢ် ကမ်,ခၢ်ခၢ် 5 သီခၢ် (မၤခၢ်; 250 ထီၤ
300 US တၢ်,လၢၤ;) သေတၢ်,ဂၢၤခၢ် ကမ်,မိးဂူခၢ်
သီဝဲမၤခၢ်။”

ခၢ်ခၢ်;သီဝဲ,ဂၢၤခၢ်မၤခၢ်;ခၢ်ခၢ်-19 လၢၤ;
ခၢ်ယၢ်လၢၤ;တၢ်လၢၤ; ဂူခၢ်;ဂၢၤခၢ် ဂီၢ်;လၢၤ;သုခၢ်
ယၢ်လၢၤ; လၢၤ;ခၢ်;ဂၢၤခၢ်ခၢ် မိးတၢ်ယၢ်,ခၢ်တၢ်,
လၢၤ;တၢ်,ဂၢၤခၢ်ခၢ်ခၢ် - မၤခၢ်;မးဂီၢ်;မိးလၢၤ;
ခၢ်;ခၢ်;ခၢ်;ခၢ်: လၢၤ;ပီခၢ်,ခၢ်ခၢ်;ဂၢၤခၢ်သီဝဲ;
သမ်, ကမ်ကမ်,ခၢ်,ပီခၢ်;ဂၢၤခၢ်ခၢ်ယၢ်။

**ဂၢၤခၢ်သီဝဲ;ကမ်;ခၢ်; လၢၤ; ခၢ်ခၢ်;သီဝဲ,မၤခၢ်;
ပုခၢ်;တၢ်,ဂၢၤခၢ်ခၢ်,သုခၢ်;ယၢ်လၢၤ**

ဝဲယၢ်;သီဝဲ,သီဝဲ;ကမ်;ခၢ်; မိခၢ်;
ခၢ်;ထီၤ 1 လၢၤ;ခၢ်ခၢ်ပီခၢ်,ဝဲယၢ်, လၢၤ;ဂၢၤခၢ်
သီ,လၢၤ;ဂၢၤခၢ်ခၢ်ခၢ်: (SAC) ခၢ်ခၢ် ဝဲယၢ်;
မိခၢ်;တၢ်;ထီၤ လၢၤ;ကမ်,ခၢ်ခၢ်;လၢၤ;မးဂၢၤ,
ဂၢၤ,ယၢ်။ SAC ဂၢၤခၢ်; NLD ကမ်,ပုခၢ်;လၢၤ;
ပွၢ်လၢၤ;မ့, ဝဲယၢ်;သေမၤခၢ်;ကပ်ခၢ်,ပွဲ;လၢၤ;ခၢ်;
လၢၤ;တၢ်;လၢၤ ခၢ်ခၢ်ခၢ်,ဝဲယၢ်,ပီခၢ်, ပီ 2020
ခၢ်ယၢ်။ လၢၤ;ခၢ်ခၢ်;ခၢ်မး SAC ယၢ်;ခၢ်ခၢ်;
တၢ်: ဂၢၤခၢ်ဂီၢ်;ခၢ်;ဂၢၤခၢ်လၢၤ;တၢ်; တၢ်,ခၢ်;
လၢၤ;ဂၢၤခၢ်;မိခၢ်; ကမ်;ခၢ်;လၢၤ;လၢၤ;
လၢၤ;ဂူခၢ်;တၢ်;ခၢ်။ ဂၢၤခၢ်;တၢ်;ခၢ်;ခၢ်;
ဂၢၤခၢ်ယၢ်;ဂီၢ်;သံ; တၢ်,ဂၢၤခၢ်;လၢၤ;ဂူခၢ်;မိခၢ်;
တၢ်

ခိုင်သခင်ခတ်းကမ်းခေတ်း (CDM) ငလ၊ ဂါခင်ခိုခင်; တိုက်း မုဂ်လုမ်းသိုက်းလောင်းခိုဝ်း လိုဝ်းကွက်, မးဂ်တတ်, ခေလွင်; တူင်; ခိုင်ဂါခင်ခေဂါင်လုံခေခေယဝ်။ တူင်, ဝူင်းတင်းခေမ် လံးယူ, သဝ်းယာပ်, ဗိုတ်, တေ့တေ့တး ဝး လူလုးလွင်; ဂမ့်လွံး; လိုဝ်းလူင်ပွင်လိုင်; နှိတ်းသင်; ပခင်ဂူခင်းမိုင်း ကမ်, ပေးပခင်, ခေခေယဝ်။ ဗွင်းလံး ထူပေးဂါခင်ပံးမာ်; မီးကမ်, လီ ယွခေပိုဝ်းဂါခင်တုမ့်တိုဝ် ခူဝ်းဝိတ်-19 ခေခေ ငဝ်းလံးရှ်းလူလုလုးဂါခင်သိမ်း ကမ်းခေတ်း; နှိတ်းရှ်းငဝ်းလံးဂါခင်ပံးမာ်; မီးတူင်, ဝူင်း ရှ်းလူလုလုမး ပုခင်းတး, ခေခေတေ့တေ့ရှ်းခင်းတင်းခေမ် ယဝ်။

တွခင်းဂါခင်ယေးငိုခင်း မီးတင်းသီင်းယူ, ဂူလုး ဂးလူမ့်လီဝ်ဝံ။ တးရှ်းတီးတး, ဂူင်; ကမ်, နှိတ်းဂါခင်၊ ဂူခင်းရှ်းဂါခင်လူင်ပွင်လိုင်; တင်းခေမ် ယူ, ခေဂါင် လုံဝံ။ မိုဝ်းတိုက်; ဂါခင်တင်းငိုခင်းတေ့, လူ, ငလ, ငိုခင်း တာင်, လိုဝ်းခေခေ ခခင်ငိုခင်းမာခင်းဂေးတူက်းလူင်းတေ့ တေ့တေ့တး၊ ဂါခင်လုံ. လံ, ဗူးလုံ. တိုဝ်းခပ်ဂေးယွမ်း လူင်း ယွခေပိုဝ်းဂူခင်းမိုင်း ကမ်, မီးလွင်; မခင်းလုံ ခာဝ်း ခေဝေးခေခေ; - ရှ်းခေခေ ငလ; ဂါခင်ပံးမာ်; မီးတင်း ခေမ်လံး; ကိုတ်းပိတ်; ယွခေပိုဝ်း; ခခင်လွင်; သုဂ်ယုင်; ဂါခင်မိုင်း ကမ်, ခူဝ်းဝိတ်-19 ငလ; ပုခင်းဂူခင်းကမ်, မီး ဂါခင် ခေမ်ခိုခင်းရှ်းမး၊ သိုပ်, သမ့်တိုမ်းပခင် လွင်; လူ.

သုမ်းဂါခင်ငါခင်းကခင်မီးသုင်ဝံ ယွခေလူလုးဂါခင်ခေခေ; လမ်းတင်းပီခင်ယူ, ယဝ်။ ကခင်ရှ်းရှ်းငဝ်းလံးရှ်း; ရှ်းမးခေ ပီခင်ဂါခင်တိုတ်းလမ်းခူဝ်းဝိတ်-19 “ခတ်ထို သမ်” မွ, ကခင်ခေခေလမ်းဝံးလွမ်းဝါခင်းမိုင်း လီမ်မိုင်း လိုခင်ဂျူ, လံ, 2021-ကမ်, ပးခင်းပိုခေတီးပိုင်လူင်လိုင်; ဗုဂ်, ယးခေခေယဝ်။¹⁷¹

လွင်; တင်းလိုင်; ခေခေတင်းသီင်း ထိမ်ပခင်ဂါခင် ခေခေလမ်းမ့်, ခင်းဂါခင်ဗုဂ်, ယးလမ်းယူ, ယဝ်။ ခေ; သိမ်းကမ်းခေတ်း; ခင်းလိုခင်ဂျူခေ, ခခင်းဝရီ, ပီ 2021 ခေခေဂူလုး ဂးခခင်ယးလမ်းခေ, ခိုခင်းမးထီင်းယဝ်။ လာဝ်းသူခင်လိုင်; လံးထုဂ်, တွင်းထာမ် တွခင်းတး, ဂါခင် ခူခေခူ. ကခင်ခေခေမုဂ်, လာတ်; တး ဂူခင်းဂးတင်းခေမ်မး သိုဝ်ယးလမ်းတီးဝါခင်းခပ်ခေယဝ်။ ကခင်လိုင်; လိုင်; လီလိုင် တင်းလူင်, ကခင်သိုပ်, မီးဝံ ပုခင်းတး, ယးလမ်း ငလ; ယးခေခေ, ဗုဂ်, မိုင်းမာခင်း ပီခင်ဝံတွခင်းလမ်း, လွင်; ကခင်ခိုင်; ခင်းဂါခင်ကီးရှ်းဂးခခင်ယးလမ်းဗက်း တူသူခင်ခိုခင်းမးထီင်းသေ ဗူးလူင်းတိုခင်းငလ; ဂူခင်း ဂးတီးခင်းလွက်းဂါတ်, ယးလမ်းခေခေဂေး, နှိတ်းသင်; လွမ်းခေခေ, ဂးခခင်ကခင်ခိုခင်းမးခေခေယူ, ယဝ်။ မိုခင် ခေခေ, ဂါခင်လံးငါခင်းဗုခင်ခေခေခေခေခေ ဂါခင်ဗုဂ်, ယးလမ်းခင်းမိုင်းမာခင်းတူက်းလူင်းဂျူ, ဗွင်းယမ်းပီ လိုင်; ပုခင်းမး ယွခေပိုဝ်းတင်းလူင်, လူတ်းယွမ်း ငလ;

“ဂါခင်ဗုဂ်,ယုလမ်ခံ့ ကမ်,ယမ်းဂိုတ်းသေ ပွဂ်။ မခင်းယွမ်းလူင်းမားယု, ဂူလုံးဂး ယမ်း လီဝ် ခးရှင်းဝူခင်းဝုးမခင်းလီပံးပိခင်းခါးယမ်းလီ တးခါးဂါခင်ဗုဂ်,သွမ်းယဝ်။ မီးသုပင်းလှိုင်းတွင် မံးယု,တင်းခမ် ယွခင်းခင်းခးရှင်းဝူခင်းဝုး သင် လောင်းသူခင်ယုလမ်ခပ် လောင်းသူင်,ဂူခင်းရှိုတ်း ဂါခင်လွမ်းဝင်းဂျ,လိုင်ခပ်တေဂျ,တီးခင်းယု, ယဝ်။”¹⁷³

ဗိုခင်လိဂ်းလံးငါခင်းပိုခင်းတီး ပူခင်းမားကမ်, ပေးရှိုင်းလှိုင်းခင်းခင်းဂေးခင်းဝုး ဂါခင်ဗုဂ်,ယုလမ် ခမ်ခိုခင်းမားထိုင်; ခင်းခါးဗုဂ်,သွမ်းခံ့ - ခင်းကွင်း တီးဂမ်;ပးခမ်ခင်းမိုင်းမခင်း; ဧတ,ဗုဂ်,မွဂ်;လှိုခင် သိပုံထိမ်းပိုင်,ရ် - ကွဂ်,ထူင်းပိုင်,ရ်သေ ရှိုင်းတေ,ထိုင် ခါးကပ်ဗွင်းယမ်း ဂျခင်း,ခင်းဝရီ, - ဗွံပိုင်,ဝရီ, ခခင်းယဝ်။¹⁷⁴ ကပ်ဗုဂ်,တင်တုပ် CSO ဂေးခင်း; တီး မိုင်းတုံးပွတ်းလားခင်းဝုးလိုင် -

“ဝံးလင်ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်; လောင်းသူခင်ခပ် မီးတင်းယပ်,ဗိုတ်,တေ့တေ့ တးရှိုခင်လိုင်

တွင်ယဝ်။ ယွခင်းခင်းခပ် ခပ်လံးပိုင်းဂိုင်ဂါခင်ဗုဂ်, သွမ်းယုလမ်လှိုင်းမားယု,။ တပုံသိုဂ်းပံ,ပခင်းခိုခင်း တီးလိခင် ကခင်းခပ်သိမ်းကပ်ပုံ၊ ကမ်,မီးလွဂ်း ဂါတ်, ပုခင်းတးမဂ်,ခပ်;တပ်;ခမ်တင်,လှိုင်း ဧလးဂါခင်တေ့.သူင်,ဂေး လံးထုဂ်,ရှမ်းဝုံလံာ လံာလံးယဝ်။ ပီခံ့ ကမ်,ပံ,မီးဂါခင်ဗုဂ်;မူလှို ဂူလုံးဂး ဗွံကမ်,ရှူ.ဝုးဂီးသင်တေပိခင်းမား။”¹⁷⁵

လောင်းသူခင်ယုလမ်ဂေးခင်း; တီးလေးဝင်း ရှိုင်းပိုင်းထိမ်းလတ်;ဝံ.ဝုး -

“ခါးယမ်းတေးလီဝ် ဂးခင်းယုလမ်လီတေ့ တေ့ဝုးဝုး ခင်းခါးယမ်းဂါခင်သုဂ်ယုင်းခံ့။ ဗွခင်းသိုပံ,မခင်းသမ့် ဂါခင်ဗုဂ်,ယုတီးခင်း ခမ်လှိုင်းမား။ ယဝ်ဂေး ကမ်,ပံ,မီးဂါခင်ဗုဂ်;မူလှို [ခါးဂါခင်ဗုဂ်,ကခင်းခံ့]။ ခံ့ပိခင်းဗွင်းယမ်းပီ ကခင်းလီဂှိုင်းတီးသုတ်းယဝ်။ရှင်းယွခင်းသူးယု,ရှ်; ခပ်မားဗုဂ်;မူလှို.သူခင်ရှင်းယု,ယဝ်။”¹⁷⁶

ကပ်ဖူးတောင်တူင် MOFF ဂေ့ခိုင်ဝါးလိုင်-

“ပီခွံ ဂါခင်ဖုဂ်,ယျးလမ်ခမ်လိုင်မး - ပိုင်လူင် မခင်း ယွခွံပိုင်;ဖွခင်းသိုပ်,ခွင်းဝိတ်-19 ငလး; ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်;ယဝ့်။ ကမ်,ပေးမီးတိုဝ့် တာင်းငိုခင်းခပ်; ပုခင်းတျ,မာဂ်,ငိုခင်းခပ်;တောင်, လိုဝ်းဂျးဂိုဝ်။ တူဝ်ယောင်,လိုင် တီးခင်းမိုင်းတံးပွတ်း လာခင်းခေခွံ လွှင်းဂါတ်,သူင်,ကွဂ်,ဂျ,ခီ,ယွမ်း လူင်းဂျ, ယွခွံပိုင်;လွင်းမဂ်းခင်းခွင်းဝိတ်း-19 ငလး;ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်;ယဝ့်။ တေ့,ထိုင် ယမ်းလိပ် ကမ်,မီးဂါခင်ခီဝ်;မူလှ်ခင်းပီခွံခေင်, ဂပ်,။ ချးရှပ်းဝူခွံဝါး; ဂါခင်ဖုဂ်,ခေမ်ခိုခင်းမး တီး ခင်းပိုခင်းတီးဖုဂ်,သွမ်းယျးလမ် ဂမ်းပျးခေမ်ယဝ့်။ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းကွဂ်,ခေခွံ ဂါခင်ဖုဂ်,ယျးခေမ် ခိုခင်းမး ယွခွံဂျးခေမ်ယျးလမ်ခိုခင်းမးခေခွံ ယဝ့်။”¹⁷⁷

ကခင်ထိုင်;ရှိုင်းပခင်ရှုခေခွံပီခင်ဝါး; ဝံးလင် ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်; လဝ်;တျ,ခေ့ငိုခင်းမိုင်းတူဂ်း ခပ်ဂိုတ်းယိုတ်းပိတ်;လွင်းဂမ့်လွံ;ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တီးမိုင်း မာခင်း (တူလှ်းတီးတွခင်း; “ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တောင်တံခင်း ခင်းမိုင်းမာခင်း” တာင်းခိုင်)။ လံးရှိုတ်းသိုင်;ကခင်ခွံ တုမ့်ယွခင်းတီးဂါခင်ဂမ့်လွံ;ငိုခင်းဂမ်းလိပ် ပုခင်းတျ, လွင်းခပ်;လိမ်ဂါခင်ပူဂ်းပွင်တောင်တံခင်း ငလး;ခွင်းဂါခင် ပူဂ်းပွင်တောင်,လိုင်; ကခင်လာင်းလွံ;ထိမ်ဂါခင်ရှုဂ်ခင် လိင့််တွင်တူင်,ဝူင်း ခင်းပိုခင်းတီးလိုင်;ဖုဂ်,ယျးလမ် ခေခွံယဝ့်။

ခွဂ်းလိုင်သေခွံ ခေ့မုခင်းပိုခင်းတီး; ကခင်မီး ပျးဂူခင်းလှ်.တိုဝ်းယျးမဂ်းဂမ် ငလး;ဂူခင်းခံယျးယွံ; မွဂ်,လာတ်;ဝါး; လိမ်မိုင်းဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်;ခေခွံ ဂါခင်လှ်.မံမီးယျးမဂ်းဂမ်ဂိုတ်းယဝ့်ဂျ,ပိတ်; ယွခွံ ပိုင်;ဝါး; တပ့်ရှုမ်,လူမ်းခပ် ဂါခင်ခေမ်လူလှ်;လွင်းတီး ယျ.ပိတ်;ဂါခင်တူင်ခိုင်ခေဂောင်လှ်သခင်ခတ်း SAC ခေခွံယဝ့်။ ကပ်ခေ့မုခင်းပိုခင်းတီး;ကခင်ခိုင်;ဝါး; လိုင် - ယွခွံပိုင်;ဂါခင်ကပ်လှ်ပဂ်း လိဂ်;ခံ့ဂျ,လူးဂါခင် ရှေ့.ဂင်းငလး;လွဂ်းလံးပွံ.ပျးခွင်းဝိတ်-19 ခေခွံငလး; ယုမ်းဂူင်းဂါခင်ခီဝ်;မူလှ်ယျးမဂ်းဂမ် ကမ်,လံးထုဂ်, ကပ်လှ်သို,တေ့တေ့ဝါး;ဝါး; -

“တျ,တေ့လူတ်းယွမ်း ဖေးဂါခင်တိတ်းလပ်းလွင်း တုမ့်တိုဝ့်လူလှ်;တူင်ခေခွံ ဂါခင်ပခင်,လိပ်;ပွံ. ယမ်းလွမ်းပိုင် ငလး;ဂါခင်ဂူတ်,ထတ်းလူတ်းဂျး ကိဂ်,ခွင်းခွင်ကခင်ကွဂ်,မး ခင်းကွင်းတီးရှိုတ်း ကွဂ်,ယျးလိုင်;ခေခွံ ခွံ;ဝါး;ဂိုတ်းဂျ,ယူ,ယဝ့်။ ဂါခင်မာဂ်;မီးယျးမဂ်းဂမ်ဂေ့; လိဂ်;လံးလွမ်းငပ်း လံးခွင်းဝိတ် - ပိုင်လူင်မခင်း လွမ်းဂါခင်ဂပ်းသိုပ်, ငလး;ဂါခင်တေ့.သူင်,ယျးမဂ်းဂမ် လူလှ်;ကမ်, ပေးမီးဖေးဂါခင်သွဂ်;ရှု ငလး;ဂါခင်တိုလှ်;လိုင်; ခေခွံယဝ့်။”

ဂါခင်ယျးမဂ်းဂမ်လံခပ်;လူးဝိင်း - ပိုင်လူင် မခင်း ယျးဖွခင်း,ခီဂ်, ငလး; ATS - ခေမ်လိုင်မးတေ့ တေ့ဝါး;ဝါး; လိမ်မိုင်းခွင်းဝိတ်-19 ရှုခင်ခိုင်;ခေခွံယဝ့်။ ခေ့မုခင်းပိုခင်းတီး;ကခင်မိုခင်ဂခင် မွဂ်,လာတ်;ဝါး;ဝါး; -

“ကွင်းတီးဝိင်းလိုင်;ခေခွံ လံးထုဂ်,ယျးမဂ်းဂမ်တင်း ခေမ်လံခပ်;မး; ဝံးလင်ဂါခင်သိမ်းကမ်းခေတ်; ယွခွံပိုင်;ဝါး;တပ့်ရှုမ်,လူမ်းတင်းသိုင်; ငလး;လုမ်း ထိမ်ရှိုင်းခပ်လံးထုဂ်,ခမ်ဝိုလူလှ်; ဂါခင်တိတ်းယျ. ပိတ်; လွင်းခေဂောင်လှ်သခင်ခတ်းဂါခင်သိမ်း ကမ်းခေတ်;ခေခွံယူ,ယဝ့်။ SAC မီးလွင်းယူပ်; ယွမ်းရှိုင်းဂူခင်းသေ ယျးမဂ်းဂမ်ကမ်,မီးဝိုတီးခင်း သီခင်းမံ၊ ကခင်လူင်,ရှိုတ်းသိုင်;ခေခွံ လိင်းလိင်း လီယူ,။ မိုင်းတိတ်;ဂခင်တင်းခေ့;ခီဝ်,တျ.ကခင် ခပ်ထုပ်; တျ,တေ့ရှိုတ်းရှို;ဝါခင်းမိုင်းခိမ်သပ်း ငလး; တျ,ဂိုတ်းပိတ်;လွင်းဂူခင်းမိုင်းသခင်ခတ်း ခပ်ရှပ်;ရှိုင်းခေခွံ ယျးမဂ်းဂမ်ကမ်,ပခင်ဖေး လွင်းရှုမ်,လူမ်းခပ်သင်။”

ဖူးတောင်တူင် ခိုင်;သခင်ဂူခင်းလှ်.တိုဝ်းယျး ခင်းတျးဂုင်း မွဂ်,လာတ်;ဝါး; လိမ်မိုင်းဂါခင်သိမ်းကမ်း ခေတ်;ခေခွံ ဂျးခခင်ယျးဖွခင်း,ခီဂ်, ငလး; ATS လူင်းမးတေ့တေ့ဝါး;ဝါး;သေ ယျးလိုင်;ခေခွံ ခွံ;ဝါး;မီး ယူ,ဂူ;တီး; -

“ဂျးခခင်ယျးဖွခင်း,ခီဂ်, ခိုင်;တပ်;ပီခင်,ခီ,သ လိခင်, ခင်းတျးဂုင်းခေခွံ လုဂ်ကပ်တီး 15,000 လူင်းဂျ,ထိုင် 3,000-4,000ပျး-လူလှ်;ဂူခင်းခံဂေ့;

ထိုင်းပခင်ပုဒ်မိမ် ငလးကွင်းတီးသမ်းလှိုင်းခေခေ ယူယာဝ်။ ယွခေခေ တွခင်းတုယုးခေခေလှိုင်း၊ ခင်းလှိုင်းလှိုင်းခေခေ မှိုခင်းကမ်းမီးလွင်းခွင့် ခမ်သင်။”

သေတုဂေး ကခင်းကမ်း၊ခင်းလွတ်လံးခေ လွင်းရှိုတ်းရှိုတ်းကခင်းသိုပ်၊ပိခင်းယူ၊ ရှိုတ်းရှိုတ်းလွင်း တိုက်၊လတ်တူင်၊ပိုင်းခင်းဂခင်းမိုင်း ရှိုင်းရှိုင်းလှိုင်းမား တီးခင်းမိုင်းယာဝ်။ SAC လံးပိုင်းကိုင်ပီ၊တူ.လိတ်တုငလး၊ BGF ကခင်းတပုံမတေ၊ယူ၊ခေ၊လင်ပုံ ခေခေလှိုင်းမား ပုခင်းတု၊တေ၊သု၊ ဂခင်းလှိုင်းခေခေသခင်းခင်းလှိုင်း ပွင်လှိုင်း ငလး၊ EAOs ခင်းကွင်းတီးမီးပင်တိုက်လွမ်း လိခင်းလိခင်းလှိုင်းခေခေယာဝ်။ လှမ်းပီ၊တူ. လိတ်တု ငလး၊ BGF တင်းခေခေ ကခင်းယူ၊ခေ၊တု၊ဂခင်း တပုံမတေ၊ဂုမ်းဂမ်းမားခေခေဂိုက်၊ခွင်းလိုက်လိုက်ပုးတီး ခင်းဂခင်းမားမီးခင်းမားမီး - ကခင်းမီးပုးဂခင်းဂု.ယုး၊ ဂခင်းမားမီးဂု.သီ၊ခေခေ၊ ငလး၊ဂခင်းခင်းခင်း ဂခင်း ရှို.ဂခင်းပုံ တီးခင်းမိုင်းခင်း၊ မိုင်းယင်းခေခေ၊ ငလး၊မိုင်း တီးလှိုင်းခေခေယာဝ်။ လှိုင်းဂခင်းလှိုင်းလှိုင်းပုးမားမီး တင်းဂခင်းသေ ခေခေလှိုင်းခေခေတီးတင်းခေခေ ယုမ်းယမ်းဝုး ဂခင်း SAC ငလး၊ပီ၊တူ.လိတ်ပိုင်းကိုင် ပိုင်းခင်းခင်းတီးပုးမားမီးခင်းမားမီးခေခေ ပိခင်းပိုင်းသိုင်း ကမ်းမီးတင်းမုင်းမွင်း - ကခင်းမီးခေခေသိုပ်၊ရှိုတ်းကခင်း ခေခေတူင်၊ပိုင်းဂခင်း၊ဂခင်းမိုင်းခင်းဂခင်းလှိုင်းထိမ်ဂခင်း ပုခင်းတု၊မိုင်းမားခင်း ခင်းပိတေမားလှိုင်းခေခေယာဝ်။¹⁷⁸

ခေ၊မုခင်းဂမ်းခင်းလှိုင်းလှိုင်းဝုး လွင်းသုတ်ယုင်း ခင်းမိုင်းမားခင်းခေ ပိခင်းတိုင်းတင်းတု၊ဂခင်းဂု.ငလး၊ ဂခင်းရှိုတ်းကွင်း၊ယုးမင်းဂမ်းခင်းယာဝ်။ ကပ်ခေခေခခင်း ပာဂ်၊ UNODC ဂေ.ခင်းဝုးလှိုင်း -

“ခင်းခင်းလွင်းသုတ်ယုင်းကခင်းဂမ်း ခင်းမိုင်းမားခင်း ခေ လှမ်းလတ်းဂေ၊တင်းခေခေ ငလး၊ ပီ၊တူ. လိတ်ကုလှိုင်းသိုက်မားခင်းခင်း ခင်းမိုင်းမားခင်းပွတ်း ကွင်း၊ လိပ်၊တေလင်းကပ်တိုင်းတင်း ရှိုတ်းရှိုတ်း ဂခင်းဂုမ်းဂမ်းခင်းခင်း ရှိုမ်း တု၊ယူ၊လွတ်လွင်း ကမ်းခေခေသင်း ကခင်းဂခင်းသိုက်သိုက်မားခင်းခင်း ရှိုတ်းပိခင်းပိုင်း မိုင်းခေခေပိပ်၊ဝရီ၊ 1 ဝခင်းခေခေယာဝ်။ သင်လှိုင်းဝုး လွင်းရှိုတ်းသင်းခေ၊လင်ပိခင်းပိုင်း

ကခင်းလှိုင်းခေ ကခင်းတေလှိုင်းမားခေခေလှိုင်း ပေ၊ ခေခေ ရှိုင်းလင်းလံးရှိုင်း လွင်းခေခေတိုင်းဂခင်း ရှိုတ်းကွင်း၊ယုးမင်းဂမ်း ကခင်းလှိုင်းသခင်းခင်းမီး ထိုင်းကခင်းခင်းယူ၊ယာဝ်။ လံးခေခေသုတ်း တု၊ရှို ဝိုင်းခင်းယုး၊ခင်းခေခေ ပိခင်းဂခင်းဂု.ယုးမင်း ဂမ်းသေ တု၊တေခင်းဂခင်းမားခေခေ ယုးမင်းဂမ်း မီးပိုင်းတီးဂုးတင်းယူ၊ယာဝ်။”¹⁷⁹

တု၊တေခင်းလမ်းမခင်းဂိုခင်း၊ ဂိုက်၊လှိုင်း ခေခေသိုပ်၊ရှိုင်းခေခေ ခေခင်းတင်းလှိုင်းခေခေ တိုက် လှိုင်းယူ၊ ဂုလှိုင်းမား မီးပိုင်းခင်းခင်းခေခေလှိုင်းလှိုင်းလီ ဝုး ဂခင်းသိုက်မားခင်းခင်းမိုင်းမားခင်း - ငလးလွင်း ကမ်းခေခေသင်းဂခင်းမိုင်းခင်းဂခင်းမားမီး ကခင်း ဂခင်းသိုက်မားခင်းခင်းရှိုတ်းပိခင်းမား - ထိမ်ပခင်းထိုင်း ဂခင်းတူင်၊ပိုင်းပိုင်းတီး ပိုင်းကိုင်ဂခင်းခေခေ၊ယုးလမ်း ခေခေလှိုင်းမားသေ ဂခင်းရှိုတ်းကွင်း၊ကိတ်၊ဂခင်းဂု.ခေ၊ယုး မင်းဂမ်း ခေခေခင်းမားလှိုင်း ပီ၊တူ.လိတ်ကခင်းမီးပိုင်း ခေခေ၊တု၊ဂုမ်းဂမ်းတပုံမတေ၊ ငလး၊ လှမ်းဂေ၊တင်း ခေခေလှိုင်းခေခေယာဝ်။ ခင်းခေခေယမ်းခေ ဂခင်းလှိုင်း ထိမ်ပုခင်းတု၊တူင်၊ပိုင်း လှိုင်းခင်းခင်းခေခေခင်းလမ်းလမ်း ခေခေပိုင်းခေခေ တုက်လှိုင်းဂုးခင်းယမ်းယူ၊ယာဝ်။

6. ခေးထုတ်းသင်းလူပီးလင် ငလး၊ ခေးခေခမ်း

မိုင်းမာခင်း၊ ရိုတ်းဂါခင်ပီခင်းဗူးရှိုတ်းကွက်၊ ယားလမ်ယို၊ တီးသုတ်းခင်းလုမ်းဗူး၊ ငတ၊ ကပ်ဂင်ပီ 1990s ခေခေယဝ့်။ ဂါခင်လူတ်းလူင်းကခင်းခေ ဝီခင်းဗွခင်း သိုပ်၊ လူတ်း၊ လွင်းတင်းလံာ်လံာ်လိုဝ်း ရူးမိုင်းမိုင်းငလး ပိုခင်းတီးရှမ်းဂခင်းယဝ့်။ ဂမ်းကွခင်းတင်းသုတ်း ယား ဗိုခင်းဗိုခင်း၊ ကခင်းရှိုတ်းကွက်၊ ခင်းမိုင်းမာခင်းခေခေ ရှမ်း ဂါခင်းခပ်းထိုင်လွက်းဂါတ်၊ ယားမင်းဂမ်းမိုင်းယူး၊ ကိုတ်းသ် ငလး၊ ကီးယူး၊ တီးကခင်းလံးထုတ်း၊ တင်တီခင်းတေ့တေ့ ဝါးဝါး လူတ်းယားဗိုခင်းဗိုခင်း၊ မိုင်းခွင်၊ လမ်ပီယိုဝ်း၊ မိတ် သီ၊ ခွင်၊ ငလး၊ ကဗူဂခင်း၊ ခိတ်၊ သတခင်း၊ လိုဝ်းခေခေ ယဝ့်။ ဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်းခံာ်၊ ပွတ်းကွခင်း၊ တွခင်း၊ ခင်း၊ တီးပွတ်းတွခင်းတင်၊ လိုဝ်းမိုင်းတံး ကခင်းရှူးဂခင်း ဝါး “ဗွခင်းသိုပ်၊ မာဂ်၊ ပွင်းလူမ်း” ခေသေတု၊ ဂေးလွင်း ဗေဗေခေမေဗေတူဝ် ဂါခင်းရှေ့ရှမ်းယားလမ်းကခင်း နိုင်၊ နိုင် တီးခင်းပိုခင်းတီး မိုင်းလား၊ ဂပ်းဂါတ် ငလး၊ ဝါး - တေ့ထိုင်ယမ်းခေခေ ကခင်းပီခင်းပိုကွင်းတီးဗုဂ်၊ ယား ပိုင်လူင် ခင်းမိုင်းမာခင်း - ဂေးထိမ်ပခင်း လွင်းလူတ်း ယွမ်းကခင်းခေယဝ့်။ ခခင်းသေတု၊ ဂေး လိမ်မိုင်း ခခင်းမား လခင်းဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်းတင်းသိုင်၊ ခခင်းမား ပိုခင်းမိုင်းမာခင်း၊ ဗွင်းယမ်းရှိုင်သိပ်းပီပူခင်းမား၊ မီးဂါခင်း ခိုခင်းလူင်း ခင်းငဂး 30,000 ငလး၊ 60,000 ရှိုတ်းထိုင်၊ ယဝ့်။ ကမ်းမီးသီခင်းသံာ်၊ ကခင်းတမ်းလုံလံးသေတု၊ ဂေး ဂါခင်းဗုဂ်၊ ယားလမ်းဂေး လံးရှူးဝါးခခင်းခိုခင်းမား တီးခင်း လိုင်၊ ရွင်၊ ဝခင်းကွက်၊ မိုင်းကိခင်းတီးယား ခင်း ဗွင်းယမ်းလိပ်ဂခင်းယဝ့်။

မိုင်းဗွင်းယားလမ်း ခွခင်းတုမ်ပိုဂမ်းပုးခခင်း တီး ခင်းငလး၊ မိုင်းမခေပူ၊ ရ ငလး၊ ကခေရုဗုပရတိတ်သ် ခင်းလိုင်၊ ရွင်၊ ဝခင်းကွက်၊ ကိခင်းတီးယားခခင်း ယားလမ်း လံးထုတ်း၊ သွမ်းပိုပိုင်လူင် တီးခင်းကွင်းတီးသခင်းလွံဂံ ယာခင်းဂူခင်း ခင်းမိုင်းတံး၊ မိုင်းခါင်၊ မိုင်းချင်း ငလး၊ မိုင်း ယင်းလိုင် ကိတ်၊ ပိုခင်းတီးငလး၊ ရိုင်းခင်းမိုင်းမာခင်းယဝ့်။ ဂမ်းပုးခခင်း ယားလမ်းလံးထုတ်း၊ တူင်၊ ဝိုင်းလောင်းခိုဝ်း သခင်းလွံဗုဂ်၊ ပီခင်းမာဂ်၊ ဝိုင်းခပ်း၊ တု၊ သိုဝ်းခပ်းခေမို တင်းဂါခင်းငလး၊ ရိုင်းလုံ၊ သွံတင်၊ လိုဝ်း ကိတ်၊ ပုးဂါခင်း ခပ်းထိုင်ပံးယူး၊ လီငလး၊ ပံးဂါခင်းရှိုခင်းယဝ့်။ မီးလွင်း

လှိုင်းလက်၊လုံးပိုဆင့်တီးသေတၢၤဂေး၊ ကွင်းတီးလှိုင်း
ဆွဲတင်းခေမ် မီးဖောင်ရှင်းမိုခ်ခေမ်သေ တူဝ်ယာင်၊
မခင်း လံးထုဂ်၊တုမ့်ယွခ်းတင်းရှိုင် လူလှ်းလွင်းခိုင်း
ခတ်းဂါခ်သိုဂ်း ငလးလွင်းပိုဆင့်ပိတ်းတင်းဂါခ်ပံး
မာဂ်းမီးကိဂ်၊ဂါခ်မိုင်းယု၊ယဝ်။ ပုခ်းတၢၤတူင်၊ဝူင်
လှိုင်းခေင်၊ခေမ်ခေမ် ဂါခ်ဖုဂ်၊ယုလမ်ပိတ်းဝံ ဂါခ်ရှု
ဂါခ်လိင်္ဂတူင်လမ်၊လွင်းကခ်ခေင်၊ ကခ်ထံမ်ပခ်
ဂါခ်ယု၊လွတ်းဂမ်းသိုဂ်းခပ်ယု၊ယဝ်။ လွင်းရှိုတ်း
သင်း၊ တီးခေင်၊ငလးတီးခေင်၊ပိုင်းဂခ်သေ တူင်၊ဝူင်
ဂမ်းဖွင်း၊ ပိုဆင့်ပိတ်းလွင်းရှိုတ်းသင်းလှိုင်းခေမ်သေ
တၢၤ ယုလမ်ဂေးလံးထုဂ်၊လှိုင်းခွာင် ပိတ်းဝံယု
ယုလွမ်းထင်း ကမ်၊ခေမ် ပုခ်းတၢၤယိုင်းကါခ်း
ဖွင်းငး၊ဖွင်းထင်းငလးပာင်ပွဲ လွမ်းလှိုင်းကွင်းတီး
လှိုင်းခေမ်ယု၊ယဝ်။

ဂါခ်ဖုဂ်၊ယုလမ်ကခ်သိုပ်၊မီးမး ခွဲးမိုင်း
မခင်း ငလးလိင်၊ရှင်၊ဝခ်းကွဂ်၊ကိခ်းတီးယုခေမ်
လှိုင်းခေမ်လွင်းကမ်၊မိတ်းယမ် ဂါခ်ရှေ့ရှမ်းယု
လမ်ငလးလွင်းတူင်ခေင် လှိုင်းပိတ်းဂါခ်ခေင်ယု၊ ကခ်
ရှိုတ်းရှိုတ်းဂါခ်ဖုဂ်၊ယုလမ် ခံ့ရှုတီး ကွင်းတီးမ့်၊
လှိုင်းခေမ်ယဝ်။လွင်းဖေ၊ခေမ်ဖေ၊တူင်ဂါခ်တိဂ်း
ခေင်၊မူလှ်းယုလမ် ငလးဂါခ်လှိုင်းတိဂ်းရှိုတ်းသင်း
ကခ်ကမ်၊ထံမ်ပခ်လံးဂါခ်လှိုင်းထံမ်လှိုင်းခေမ် မီး
ဝံလွင်းပုခ်းပိတ်းသုခ်းလံးတူင်၊ဝူင် ငလးပံးမာဂ်းမီး
လၢင်းသုခ်းခပ် ကိဂ်၊ရှပ်ခေမ်ပုဂ်းလှိုင်းမီးလွင်းကွခ်း
ငကးတၢၤလှိုင်း - ကခ်ကမ်၊လံးထုဂ်၊ယိုခ်းပခ်
ဂါခ်ရှုလိင်္ဂတူင်တၢၤတိတ်း ငလးကခ်ရှမ်းသုခ်း
တၢၤယု၊သပ်းလွတ်းလိင်္ဂ ကခ်ဂါင်းယုလွင်းကိပ်း
ယာဂ်းသေ ရှိုင်းမီးဂါခ်ရှိုတ်းပုခ်းတၢၤလုဂ်းကွခ်းခပ်
လှိုင်းခေမ်ယဝ်။ လွင်းရှိုတ်းသင်းဖုဂ်၊ရှမ်းခပ် ငလး
လွတ်းလံးတိတ်းတိတ်းလှိုင်းခေမ် ကမ်၊ငကးခံပခ်ရှုသေ
လွင်း လှိုင်းတုမ့်ယွခ်းတူင်၊ဝူင်ဖုဂ်၊ယုလမ် - ကခ်
လံးသိုပ်၊ထုဂ်၊တုမ့်ယွခ်း လူလှ်းဂါခ်ကမ်၊မီးခပ်းမီး
ခေမ်၊ လွင်းကမ်၊မီးဂါခ်ခပ်းထိုင်ဂါခ်ဂုးယိမ်ငလး
လွတ်းဂါတ်၊ လွင်းတင်းယာပ်၊ဖိုတ်၊ တၢၤကပ်လံးတီး
လိခ်ငလးငပ်းလံးလံးသိုပ်၊ထူပ်းလွင်းခေင်၊ခတ်းဂါခ်
သိုဂ်း ကိဂ်၊လွင်းကမ်၊ခေမ်သပ်းဂါခ်မိုင်းခေမ်ယဝ်။

ကခ်ရှင်းရှိုတ်းလှိုင်းသေပိုခ်းသမ့် ဂါခ်ရှမ်း
ယုမပ်းဂမ်ငလးလွင်းတူင်ခေင်ဂါခ်ခေင်မူလှ်း မီး
လွင်းတုမ့်ယွခ်းကမ်၊လိယု၊ရှင်း တီးခေင်လှိုင်းပုခ်း
လၢင်းသုခ်းခပ်သေ ကီးရှိုတ်းတူင်၊ဝူင်တင်းသိင်၊ခပ်းလှိုင်း
တင်းဖေခေင်လှိုင်းလှိုင်းယဝ်။ လွင်းရှိုတ်းသင်းဂါခ်
ခေင်၊မူလှ်းဂေး ထိုင်၊ပခ်ရှိုင်းဖွဲး ဂါခ်မိပ်၊ကပ်ပိုခ်း
ပိုခ်း၊လွင်းဂါခ်သုဂ်ဂါခ်လၢပ်း ငလး၊ဂါခ်ဖုတ်းကွဂ်၊
ယုလှိုင်းမီးဖေလှိုင်း ကိဂ်၊တင်းရှိုတ်းသင်းဂါခ်လှိုင်း
တိုင်းယုခွဲးငကးဂုခ်းမိုင်းယု၊ယဝ်။ ကခ်ရှိုတ်းရှိုတ်း
ပိတ်းဖေမိုခ်းဂါခ်သမ့် ဂါခ်လပ်းတၢၤလှိုင်းထံမ်ဂါခ်
ဂုမ်းဂမ်ယုကခ်ခေင်၊ခေင် လူလှ်းကမ်၊ကပ်လှိုင်းခွပ်၊
ဝူင်၊ဂါခ်မိုင်းလွင်းဖုဂ်၊ယုခေမ် မာင်ပွဂ်၊မာင်လှိုင်း
သုခ်းရှိုတ်းမီးလွင်းခေင်၊ခတ်း ကခ်မီးဖေခေင်သိုပ်၊ကမ်၊
မိုခ်းလှိုင်း ပုခ်းတၢၤဂါခ်ငမ်းယိတ်းခေင်မိုင်းယဝ်။ ခွဲး
ခတ်းယမ်းလိင်္ဂခေမ်ခေမ် တင်းလှိုင်းယု၊ဖွဲးခေင်၊ဖိုဂ်၊
ကခ်သိုပ်၊မီးဝံ - မံထိုင် ခွဲးမိုင်းငခေ၊ ငလးတၢၤမိုင်း
လှိုင်းမီးခွဲးပိုဆင့်တီး - ငလး၊ ဂါခ်မီးဝံလွတ်းဂါတ်၊ပိုဆင့်
တီး ပုခ်းတၢၤဂါခ်လှိုင်းတိုင်းယုလမ်လွမ်းထင်း ငလး
တၢၤပိတ်းယု၊ယုခေမ်ပွင်၊ဝု၊ မခင်းပိတ်းဝံမာဂ်း၊ကခ်
လခ်လှိုင်း ငလးမီးခေမ်မိတ်းခေမ်တွခ်းဝံခေမ်
ယု၊ယဝ်။

ထိုင်၊ဖေ၊ခေင်၊တင်းခေင်၊ဂေး လွင်းခပ်းလိမ်
ဂါခ်ပုဂ်းပွင်လှိုင်းယိုင်းကါခ်းငကးခံ လွင်းတင်းငပ်း
ဂါခ်ဖုဂ်၊ယုလမ်ခေမ် မီးလွင်းလံးထုဂ်၊မာဂ်းခေမ်
တေ့တေ့ဝု၊ဝုသေ လှိုင်းလံးခွာဂ်းပိတ်းဂါခ်လမ်၊
လွင်းကခ်ခေင်၊ယု။ ဂါခ်ပုဂ်းပွင်လှိုင်းခေမ် ကပ်လံး
မးဂါခ်ခိုပ်းခေမ်ကခ်လိင်္ဂတွခ်း ခွဲးလှိုင်းပုခ်း
လၢင်းသုခ်းယုလမ်ခပ်သေတၢၤဂေး တေ့ထိုင်ယမ်း
လိင်္ဂ ခွဲးဂါခ်ကမ်၊ပေလံးဖေ၊ခေမ်ဖေ၊တူင်သင်။
ခေမ်သေတၢၤဂေးတၢၤတေ့ပွင်၊လှိုင်းမီးလှိုင်းခေမ်
ထတ်းသင်း လွင်းရှိုတ်းတင်းသင်းလံးလံးလှိုင်း ကခ်
ထုဂ်၊ကါင်းကိပ်းဝု၊ ပိတ်း “ဂါခ်ပုဂ်းပွင်တၢၤတိတ်း”
ခေမ်လမ်၊လွင်းယု၊ယဝ်။

ဂမ်းကွခ်တင်းသုတ်း ပုခ်းတၢၤရှိုတ်းသင်း
လွင်းပိတ်းပိုင်းလမ်၊လွင်း - လူလှ်းလွင်းကပ်လှိုင်း
ခေင် ဂါခ်လှိုင်းထံမ်လၢင်းသုခ်းဂမ်းပုဂ်းကေး၊ရှိုတ်း -
ကခ်ခတ်းဂါခ်တင်း တူင်၊ဝူင်တင်းသိင်၊ ကမ်၊ခေမ်

ဂၢၢ်ခၢ်န့တဲာ်,ယုးလၢမ် ခၢ်န့းလၢ်းဒၢ်,န့ခၢ်,

လှိုဝ်းကၢခၢ်မီးတၢင်းလှိုဝ်းယုး,ခၢ်န့ တူင်,ခွပ်,ခလး; လွင်းခပ်;ထိုင်ဂၢခၢ်ခပ်;လိမ်လှိုဝ်းခန့် န့န့မီးလွင်းမၢ်း ခၢ်န့;တေ့တေ့တုးတုးယဝ်။ ခေးထီသွင်သမ့် ခူင်းဂၢခၢ် ဂၢမ်;ဒွင်း; - မံာ်ထိုင်လှိုဝ်းကၢခၢ်ဂူခၢ်းလှိုဝ်းတိုခၢ်းခၢ်, ဖေးခမ့်တူင်ခၢ်န့ - မီးဒွင်းသိုပ်,ကမ်,လီတေ့တုး ပုခၢ်းတုးတူင်,ဝူင်းသေ တူင်ယၢင်,မၢ်း နှိတ်းနှိးမီး ဂၢခၢ်သိမ်းတီးလိခ် ခလးလွင်းလူ.လိပ်သိုင်း,ဝိတ်လွမ့် ယဝ်။ ခေးထီသၢမ်သမ့် ခူင်းဂၢခၢ်ပူဂ်းပွင်တၢင်တံခၢ်း မှိုခၢ်ရှၢင်းဂၢမ်;ပုးခမ့် ပၢ်းသ့,တီးခွပ်,ဝူင်းပံးမၢ်းမီး ဂၢခၢ်ခၢ်,သွမ်းယုးလမ် လူလှ်းကမ်,ကပ်လှိုဝ်း,ဂုမ်, ထူခၢ်; တီးလွင်းတၢင်းလှိုဝ်းရှၢ်ခၢ်လိင်းတၢင်,လှိုဝ်း မှိုခၢ် ခၢ်,လွင်းခၢ်;ခတ်းဂၢခၢ်သိုဂ်းခၢ်န့ယဝ်။ ခေးထီ သီ,သမ့် လုမ်းနှိတ်းသၢင်းဂၢခၢ်ပူဂ်းပွင် န့န့ပိုခၢ်ပိတ်; ကမ်,ခၢ်န့ ကမ်,နှိတ်းနှိးလွင်းပိတ်တေ့ ဂၢခၢ်လှို. တိုဝ်းယုးလမ်လွမ်းထုင်း ခလးဂၢခၢ်ပိတ်ယုးခၢ်န့တူင်, ဝူင်းပိုခၢ်တီး ပိတ်တၢင်းဂၢခၢ်မုးခၢ်န့ယဝ်။ လိုခၢ်း သုတ်းမုး ခူင်းဂၢခၢ်ပူဂ်းပွင်လှိုဝ်းခၢ်န့ လံးထုဂ်,ရှၢင်း ခူင်း; ထုဂ်,ကွခၢ်ခလးထုဂ်,ဖေးခမ့်ဖေးခမ့်တူင် ပိတ် ရှၢင်းပိတ်ခၢ်လူလှ်းလုမ်းပူဂ်းပွင်ခလးလုမ်းလူင်ပွင်

လှိုဝ်း; - ကၢခၢ်တေ့.ခတုးမီး ဂၢခၢ်ကုပ်,ကူဝ်းလွမ်းလၢမ်း သူခၢ် ခလးလၢမ်းသူခၢ်ထုဂ်,ဝူခၢ်ပိတ်ပိတ် ကူလှ်းရှုမ်း ဂူလှ်း ကမ်,လှို;ဂူခၢ်းလတ်းဂၢခၢ်ခၢ်န့ယဝ်။

ဂၢခၢ်ခၢ်;တိုခၢ်း တၢင်းခၢ်န့ခူင်းဂၢခၢ်ပူဂ်းပွင် ကၢခၢ်လေးမှိုင်းနှိတ်းသၢင်း ခၢ်န့ရှုပ်သိမ်းပီပူခၢ်မုး တီး ခၢ်န့ကၢခၢ်ရုးပုရတိတ်သံလိင်,ရှုင်,ဝခၢ်းကွဂ်,ကိခၢ်း တီးယုး ကမ်,ခၢ်န့ - ကပ်တူင်ယၢင်,တုး တီးလေး; ဝိင်းသီ,သိင်,ခၢ်န့မှိုင်းမၢ်းခၢ်; ဝံးလင်ဂၢခၢ်ဂိုတ်းတိုဂ်း 1991 ခၢ်န့ခၢ်;တပွဲသိုဂ်းမၢ်းခၢ်; ခလး; PNO ခၢ်န့ နှိတ်း နှိးမီးဂၢခၢ်ခပ်;ထိုင်ခူင်းသၢင်း;ဂၢခၢ်ယုးသပ်းခလးလွင်း လှိုဝ်းထိမ်ကၢခၢ်လူင်ပွင်လှိုဝ်းနှိတ်းသၢင်း;ပခၢ် ခိမ်လိပ်; လှိုဝ်းမုး ပုခၢ်းတုးတူင်, ဝူင်းတီးကွင်းတီးလှိုဝ်းခန့်ယဝ်။ ခပ်ကမ်,နှိတ်းသၢင်း; လွင်းပိတ်,ပိုင်းလၢဂ်,လံးပခၢ် ဂၢခၢ်ခၢ်,သွမ်းယုးလမ် ခၢ်န့ကွင်းတီးလှိုဝ်းခန့်သေ တုးဂေး; လှိုဝ်းခန့်ပိတ်ယၢင်းလှိုဝ်းကၢခၢ်လိခ် ကမ်, မီးခေးထၢင်,ထိုမ်။ ကမ်,လူမ်တူင်လှိုဝ်းရှိုဝ်းရှိုဝ်းဂေးယုး ကၢခၢ်ခန့်မၢ်းထွင်,သံလိင်းပခၢ် လွင်းပိတ်တေ့မီး တေ့ ကၢခၢ်ကမ်,ပၢဂ်;ပိတ်;လံးခၢ်န့ယဝ်။ ကပ်လှိုဝ်း;

မခင်းဝါးလှိုင် ချွင်းဂါခင်ပုဂ္ဂိုလ်ပွင့်တင်တီခင်းကခင်လိပ်
ဂူလှ်း မခင်းကမ်း၊ နှိုးပိုင်၊ ဂခင်တင်း ဂါခင်ဗီင်း၊ မူလှ်းတု၊
တီဂ်းရှ်း ကမ်း၊ ခခေင် လူတီးယွမ်းဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးလမ်
ရှ်းမိခင်း၊ ယမ်ခခေင်ခခေင်၊ ဂပ်၊ ။ လိင်း၊ လိင်း၊ လီဝါး လှိုင်၊
လံးမီးလွင်းရှ်းတီးသင်း၊ ရှမ်းဂခင်လှိုင်မုး - ကခင်မီးပုး
မံမီး၊ ငလး၊ ပေ၊ လသီ၊ နိမ့်လှိုင် ကခင်လှ်းထိမ်လောင်း
သူခင်သီခင်းလိပ် ငလး၊ မဂ်းမခင်း၊ နှိင်း၊ ငငး ငလး၊ နှိင်း
ထင်းခပ်လှိုင်ခခေင်ယဝ်။

ဗူးတမ်းဝါးပေ၊ လသီ၊ ငလး၊ လင်း၊ ခေးတီး
လခေင်လှိုင်၊ မိုင်း၊ ကိတ်၊ ပိုခေင်တီး ကမ်း၊ ပေးမီးဂါခင်ဂုမ်း
ဂမ်ခိုင် ခင်းတင်းလွန်းဂါတ်၊ ယုးဂူးမိုင်းမိုင်းခင်း
လှ်းသင်။ ဂူလှ်းဂုး လှိုင်ခေင်မီးလွင်းတုမ့်ယွမ်းယု၊
လှိုင် ခိုင်ဂါခင်ဗုဂ်၊ ငလး၊ ဂါခင်ရှ်းကွတ်၊ ယုးလမ်
ခင်းမိုင်းမခင်းယဝ်။ ခခေင်သေတု၊ ဂေး၊ လင်း၊ ခေးတီး
ခင်းမိုင်းမခင်း၊ လောင်းရှမ်း၊ ငမ်းလံးခိုင် ပိုင်ပီခင်ပိုခေင်
တီးပွတ်းကွမ်း၊ တွမ်းခိုင်၊ သေ ရှ်းတီးသင်း၊ လွမ်းရှ်း
ကီးလမ်၊ လွင်း၊ ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုး မိုခေင်ခခေင်၊ တင်း၊ ဗခါခင်၊
ပခေင်ရှုငလး၊ လွင်း၊ ယုပုးယွမ်း ဂါခင်ခပ်၊ ထိုင်ယုးယု
လှိုင်လမ်ပီခင်ခခေင်ယဝ်။

ကခင်ပူခေင်လှိုင် ဂါခင်ခေင်သင်း၊ ဝံခခေင်သမ့်
တု၊ တေခေင်ခင်းလံး၊ ဂိပ်၊ ဂပ်းခင်းခွင်ကခင်တူင်၊ ဝှင်း
ထုပ်းမိခင်း၊ ငလး၊ တု၊ တေခိုခင်း၊ ငမးခိုခင်း ခေးယှိုင်
ကခင်းပေ၊ လသီ၊ ယုးမဂ်းဂမ် ကိတ်၊ လံးထတ်းလွင်း
ကွင်း၊ မခင်းခပ်တင်းသွင်ခခေင် လှိုင်၊ ရှ်းခွတ်၊ ဂါခင်
ကုပ်၊ ကွင်း လွင်း၊ ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးလမ်ယု၊ ယဝ်။ ဗိုင်၊
ကပ်လှိုင်သို့၊ ခိုင်ဂါခင်လူတီးယွမ်း ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးလမ်
ခင်းပွတ်းခခေင် ပေ၊ လသီ၊ ယုးမဂ်းဂမ် ထုတ်၊ လီမီး
ခေးယှိုင်၊ ကခင်းကခင်သုင်လှိုင် ငလး၊ ခင်းယဝ်းလှိုင်
ရှ်းခွပ်းမိခင်း၊ ဂခင်တင်း ဂါခင်ရှ်းတီး၊ တင်း၊ နိမ့်လှိုင်
ပခင်းခိုပ်၊ ခေးမုးခင်း၊ ဂူးခင်းမိုင်းခပ်လူလှ်း၊ ဂါခင်ကပ်
လှ်းပင်းလိင်း၊ လိင်း ခိုင်ဗွမ်းလံးလှိုင်ခခေင်ယဝ်။
ကခင်ခေင် လှိုင်၊ လံးမီးဂါခင်တေ၊ သူး၊ ငင်းလံးဂါခင်မိုင်း
ကခင်ရှ်းတီးရှ်းတူင်၊ ဝှင်းလောင်းသူခင်တင်းခခေင် ဗုဂ်၊
ယုးလမ် ဂမ်းကွမ်းတင်းသုတ်း - ကခင်မီးပုးလွင်း၊ နိင်း
ခတ်းဂါခင်သိုဂ်း ငလး၊ ဂါခင်ပိုခေင်ပိတ်၊ တင်း၊ ပံးမဂ်းမီး
ကိတ်၊ ဂါခင်မိုင်းယဝ်။ ကပ်ဂါခင်တိတ်၊ တေးဝါးလှိုင်
ကခင်ခေင်ပွင်၊ ဝါး ရှ်းတီးသင်း၊ တု၊ တေဂိုတ်းပိတ်၊ ဂါခင်

ထုတ်းသိုဂ်း ငလး၊ ဂမ့်ထိမ်ဂါခင်ရှ်းတီးသင်း၊ ပင်ကုပ်၊
ကွင်းလခေင်လှိုင်၊ မိုင်းကခင်ပုးတင်းသိင်း၊ ကိတ်၊ ယုလှိုင်
ခင်း၊ ဂါခင်ကုပ်၊ ဂါခင်မိုင်းလှိုင်ခခေင်ယဝ်။

ဂူခင်းလှိုင်လှိုင်၊ ပခင်းခပ် လံးထုတ်၊ မံမီး၊ ကိတ်၊
ပေ၊ လသီ၊ ယုးမဂ်းဂမ်တုမ့်တိုဝ်းဂမ်းသိုဂ်း ငလး၊ ခင်း
ဂါခင်ပုဂ္ဂိုလ်လှိုင်ခခေင် ထုတ်၊ လီလံးမီးတီးပွင်၊ သေ
ကပ်ခပ်၊ ပုးခင်းဂါခင်ကုပ်၊ ကွင်း ကမ်း၊ လှိုင်ထုတ်၊ လူတီး
လခေင်လှိုင်တီး၊ လခေင်ဂိမ်ဝံ ကမ်း၊ ခခေင် ထုတ်၊ ကုပ်၊
ဂုမ်လံးလံးဂူလှ်း မိုခေင်ခခေင်၊ ဂံပီခင်မုးခခေင်ယဝ်။
လောင်းသူခင်ယုးလမ်ခပ် ထုတ်၊ လီလံးခပ်၊ ပုးခင်းဂါခင်
ကုပ်၊ ကွင်းပေ၊ လသီ၊ ဂိပ်၊ လူလှ်း၊ ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုး ကိတ်၊
လွန်းလံး ဂါခင်ပုဂ္ဂိုလ်ပွင့်တင်တီခင်းလှိုင်ခခေင်သေ
သင်လှိုင်ဝါးမံမီး၊ ယုးမဂ်းဂမ်ကခင်မီးဝံ ပီခင်လွင်း၊ ခွင့်
ခပ်ပုခင်းတု၊ ဂါခင်ခပ်၊ ရှမ်းခပ်လှိုင် မံမီးလှိုင်ခခေင်
ထုတ်၊ လီလံးမုခေင်မေး ကမ်း၊ ခခေင် ယု၊ ပိတ်၊ ယဝ်။

လှိုင်ပွင်လှိုင်၊ မိုင်းမခင်း၊ လင်း၊ ရှုလှိုင်၊ တိုင်းပေ၊
လသီ၊ ဂုမ်းဂမ်ယုးမဂ်းဂမ်လှိုင်၊ မိုင်း ပွတ်၊ ဂမ်းကွမ်း
တင်းသုတ်း - ကခင်မဂ်းမခင်း၊ ဂါခင်ပုဂ္ဂိုလ်ပွင့်တင်တီခင်း
ပီခင်ဂါခင်ခပ်၊ လိမ်လှိုင်၊ ရှ်းတီးသင်း၊ ကွမ်းတင်း ပိုင်၊
တု၊ ငခေင်ခပ်ပခေင်ရှုဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးခွတ်၊ မံမီး ငလး၊ တု၊
တေခခေင်လွင်းခေင်ယမ် သုခေင်၊ လံးသုခေင်၊ ပီခင်ဂူခင်း
ခခေင်ယဝ်။ ယွခေင်ပိုင်၊ ခခေင်ငလး၊ လွင်းတူင်ခိုင်ဂါခင်
ဗီင်းမူလှ်းယုးမဂ်းဂမ် ထုတ်၊ လီဂိုတ်းဂမ်းလိပ်သေ ဂါခင်
ဗုဂ်၊ ယုးသီခင်းလိပ်ပုခင်းတု၊ ယှိုင်၊ ကခင်းဂါခင်သိုပ်၊
သံလှိုင်လှိုင်ခခေင် ကမ်း၊ ထုတ်၊ လီဝူခေင်ပီခင်ဂါခင်ဗီင်း
မံမီး၊ ကခင်ပခေင်တမ်း၊ ခွတ်၊ ခခေင်ယဝ်။

ယွခေင်ပိုင်၊ ဝါး တင်းလှိုင်၊ ယုးလမ်ကိတ်၊ ယုး
ဗှိခေင်၊ ဗှိခေင်၊ တီးလွန်းဂါတ်၊ ခွတ်၊ မံမီးခခေင် တေကပ်
လံးဂုးခခေင်သုင်ငံး လှိုင်လှိုင်မီးတီးလွန်းဂါတ်၊ လွမ်း
မံမီးခခေင်ငလး၊ လွင်းဂပ်းသိုပ်၊ ခင်းဂါခင်ဂါခင်ဗုဂ်၊
ယုး ရှ်းမိခင်းလွမ်းမံမီးခင်းမိုင်းမခင်းခခေင် မိုခေင်တေ
ကမ်း၊ ကွမ်းရှ်းမီးဂါခင်လူတီးယွမ်းလမ်၊ လွင်း ဂါခင်
ဗုဂ်၊ ယုးခွတ်၊ မံမီးခခေင်လံး။ ခခေင်သေတု၊ ဂေး
ဂါခင်ဗုဂ်၊ ယုးလမ်လွမ်းမံမီးခေင် လောင်းထိမ်ပခေင်
တူခင်းတေ၊ ငိုခင်းခပ်၊ လွမ်းမံမီး၊ ပုခင်းတု၊ တူင်၊ ဝှင်း
ဂမ်းခွင်း - လောင်းရှုတ်းထိုင်မုင့်ရှုရှိုခင်းတင်းခခေင်လှိုင်

ကဆင်ခွင်းဂါဆင်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းတိုင်းလွမ်းထွင်း နှိတ်း သင်း၊ ခင်းလံာ်ပီပုဂ္ဂိုလ်မား - ငလး၊ လွဲးငး၊ ခါဆင်ခါတတ်၊ ယးယုလှိုင်းနှိတ်းကွက်၊ လူလှိုင်းယးလမ် လှိုင်းလမ် ပီဆင်တီးခင်းမိုင်းမားယု၊ ယဝ့်။

ခွင်းဂါဆင်ခေတ်၊ ယးထုတ်၊ လွမ်းမံမီး၊ ကိုင်တူင်၊ ဝှိုင်း ကဆင်နှိတ်းနှိုင်းတူင်၊ ဝှိုင်းလောင်းခိုင်းသိုပ်၊ လှိုင်းတိုင်း ယးလမ် ပုခင်းတု၊ ယှိုင်းကါခင်းခိုင်းငးငလး၊ ခိုင်း ထွင်းခပ် - ကဆင်မိုခင်းဂါဆင်တင်းလှိုင်းကဆင်လှိုင်းတိုင်း တီးခင်းပေးလိဝီးယှိုင်း၊ ခွင်၊ လမ်ပီယှိုင်း ငလး၊ ပေးရှူး ပုခင်းတု၊ ဝှိုင်းခေတ်၊ ယုထုတ်၊ လီဝှိုင်းသွမ်းပေး လူလှိုင်းမီးဝှိုင်းလံာ်တူင်၊ ဝှိုင်းဂုမ်းဂမ် ပုခင်းတု၊ တေ လှိုင်းဂါဆင်ခေတ်၊ ယးလမ်ထုတ်၊ လွမ်းမံမီး၊ ငလး၊ ငှေ့ ဂင်း၊ ဂါဆင်ယးလမ်ရှိုင်းလှိုင်းလွင်းဂါတတ်၊ ယးမင်းဂမ် ခေတ်၊ မံမီးခေတ်ယဝ့်။

ယးလမ်သိုပ်၊ ပီဆင် ဂါဆင်ရှိုခင်းလီဝှိုင်းတွင်းပိုင် လှိုင်း တီးကွင်းတီးကဆင်ဂံယာဆင်ဂုခင်း ခင်းမိုင်းမား ယဝ့်။ ယုခင်းပိုင်၊ ခေတ်ငလး၊ ဂါဆင်ခေတ်၊ ယိုင်းတီးခင်း ခါတုခင်း၊ ဂါဆင်ခေတ်၊ ငလး၊ ကပ်ယးခေတ် လောင်းထုတ်၊ လတ်းလံး၊ တု၊ တေလှိုင်းလှိုင်းယွမ်း လွင်းကမ်၊ ခေတ်၊ ပိုင်းလံာ်ယိုင်းငလး၊ နှိုင်းပွင်ခေတ်၊ ဂါဆင်ခေတ်ယု။ တု၊ တေယုမုခင်းလွင်းလံာ်ခေတ်၊ ပုခင်းတု၊ တူင်၊ ဝှိုင်း လှိုင်းထုတ်၊ ပါး၊ ပိုင်း၊ ခပ်၊ ရှိုင်းခေတ်လှိုင်းမားခေတ် လွင်း ခေတ်၊ ယိုင်းလှိုင်းခေတ်၊ ယးလမ် ခပ်၊ ရှိုင်းခင်းပင်ဂုမ် ငလး၊ ပင်ကပ်၊ ပေးလသီ၊ ခေတ်လှိုင်းမားခေတ်ခေတ်၊ လမ်၊ လွင်းတေတေယု၊ ယဝ့်။

ယမ်းလီဝှိုင်း မိုင်းမားတူင်းဝှိုင်းတိုင်းယပ်၊ ခိုတ်၊ ဂါဆင်မိုင်း ငလး၊ ဂါဆင်ပံးမားမီးတူင်၊ ဝှိုင်းယဝ့်။ ဝံးလင်ဂါဆင်တပ်မတေ၊ သိုင်းကမ်းခေတ်၊ ခင်းလှိုင်း နှိုင်းပိုင်၊ ဝရီ၊ ပီ 2021 ငလး၊ ဂါဆင်ဂေ၊ တင်း SAC ခေတ် ဝါခင်းမိုင်းတူင်းခပ်၊ ထိုင်ဂျ၊ နံ၊ တွဲး ဂါဆင်ရှိုင်း ရှိုင်းငလး၊ ဂါဆင်လှိုင်းလီဝှိုင်း ပံးမားမီးတူင်၊ ဝှိုင်းယဝ့်။ ခင်း လွင်းတုမုတွပ်၊ လှိုင်းဂါဆင်သိုင်းကမ်းခေတ်၊ ခေတ်၊ ဂါဆင် ဂှိုင်းမိုင်းမိုင်းလှိုင်းထိုင်းလှိုင်းပွင်လှိုင်းဂမ်းသိုင်း၊ လံးထုတ်၊ ရှိုင်းယဝ့်ပိုင်း၊ ယုခင်းလံးထုတ်၊ ရှိုင်းဝှိုင်းပီဆင်ဂါဆင်ဂမ် ထိုင်း ကမ်၊ ခေတ် ဂါဆင်မားမား SAC ပီဆင်တိုင်းဂါဆင် ခေတ်ယဝ့်။

ယုနှိတ်းသင်း၊ ငလး၊ လှိုင်းမိုင်းမိုင်း ထုတ်၊ လီ လှိုင်းထိုင်းမိုင်းမား၊ လှိုင်းရှိုင်းလွင်းလံာ်သင်းထုတ်၊ ထိုင်းပခင်းလှိုင်းလှိုင်းလှိုင်း ကိုက်၊ ပေးတူင်၊ ဝှိုင်းခင်း ပိုခင်းတီးခေတ်၊ ယးလမ် - လှိုင်းကဆင်မီးဝှိုင်းကွင်းတီး ကဆင်လံးထုတ်၊ လွင်းခိုင်းခေတ်၊ ဂါဆင်သိုင်း တုမုတိုင်းဝှိုင်း ခေတ်ယဝ့်။ ခေတ်၊ ခေတ်၊ ဝှိုင်းလှိုင်းလှိုင်း ယုရှိုင်းလံး ထုတ်၊ ကပ်ခေတ်တွင်း ပီဆင်လံာ်တု၊ မားမား SAC ပီဆင်တိုင်းဂါဆင် တိုင်းဂါဆင်မိုင်း - ကဆင်မီးပုခင်း၊ ခေတ်၊ ပုခင်းတု၊ ပခင်းရှိုင်းလံာ်တိုင်းခေတ်ခေတ်ယဝ့်။ လွင်း လှိုင်းထိုင်းခေတ် ထုတ်၊ လီယု - ကမ်၊ လှိုင်းနှိတ်းနှိုင်းရှိုင်းရှိုင်း - လွင်းတိုက်၊ လတ်တူင်၊ ဝှိုင်း ငလး၊ ဂါဆင်မိုင်းလှိုင်းခေတ် ယဝ့်။ တွင်းတု၊ ဂါဆင်ကဆင်ခေတ် တူင်၊ ဝှိုင်းမိုင်းမိုင်း ဂေ၊ ထုတ်၊ ပခင်းတိုင်းလှိုင်းထိုင်းမိုင်း လတ်းတိုင်းခွင်း သင်း၊ လှိုင်းတူင်၊ ဝှိုင်းမိုင်းမိုင်းငလး၊ လောင်းခိုင်းခပ် တီးခင်း ကွင်းတီးလီဆင်လီဆင်လောင်းခိုင်းခပ်ယဝ့်။

လှိုင်းသုတ်းမင်းလှိုင်း တု၊ တေသင်းငင်းငု၊ မီးသား၊ သေ၊ နီဆင်၊ ခေတ် ပုခင်းတု၊ ဂါဆင်ကပ်၊ ကွင်းခင်း ငလး၊ လှိုင်းဂပ်၊ ပခင်းရှိုင်းတိုင်း၊ လှိုင်းလံာ်ပီဆင်လံးတိုင်း ခေတ်ခေတ် မင်းလမ်၊ လွင်းတု၊ သင်းမားခေတ်မုခင်း ကဆင်လံးတိုင်းလှိုင်းလှိုင်းငလး၊ ဂါဆင်ထုတ်းသင်း၊ ကဆင်မီး လွင်းခေတ်၊ ပိုင်းခေတ်ယု။ ဂှိုင်းမိုင်းမား၊ တိုက်လံးရှိုင်း ဂါဆင်ခေတ်ခေတ်ပေးပေး၊ ယုခင်းပခင်းရှိုင်းပုခင်းမား ကိုက်၊ ယမ်းလီဝှိုင်းခေတ်ယု။ ခေတ်သေတု၊ ဂေ၊ ကဆင်ခေတ် ကမ်၊ လှိုင်းလံးပီဆင်မားလွင်းခွင်းခေတ်လှိုင်း ခေတ်၊ ခေတ်၊ တေကပ်လံးပုခင်းတု၊ မိုင်းခေတ်။ သင်ဝှိုင်းလတ်းတိုက်၊ တိုက်၊ လိုင်းလိုင်းသေခေတ်လှိုင်း ဂါဆင်လှိုင်းလီဝှိုင်းဂါဆင်မိုင်း လှိုင်းလတ်းယမ်းလီဝှိုင်း ငလး၊ ဂါဆင်ခွား၊ ပခင်းရှိုင်းခေတ် ဂမ်ခေတ်၊ တု၊ ငလး၊ ခေတ်လှိုင်းတူင်းသုတ်းလှိုင်းမိုင်းကဆင် ရှိုင်းခေတ်မားခင်းမိုင်းခေတ် ခေတ်ပီဆင်ခေတ်ယမ်းတု၊ ရှိုင်း မီးလွင်းခေတ်လှိုင်းမားယဝ့်။ ခင်းဂါဆင်သိုင်းသိုပ်၊ ခေတ်၊ ငမ်းထိုင်းခေတ်ဂါဆင်ပွင်၊ လှိုင်းတွင်းလမ်၊ လွင်းယးမင်း ဂမ်ခင်းတူင်၊ ပခင်းရှိုင်း ငလး၊ လွင်းကမ်၊ ခေတ်သင်းမိုင်း မားမားပီဆင်ယင်းလမ်၊ လွင်းကဆင်လှိုင်းလံးနှိတ်းသင်း ယဝ့်။ တီးခေတ်ငင်းပိုခင်းကဆင်ခေတ်ရှိုင်း ကဆင်ပေးလ သီ၊ လှိုင်းခေတ်မုခင်းတိုင်းထုခင်းငလး၊ မိုင်းယမ် လောင်း ထုတ်၊ ရှိုင်းသင်း၊ ခိုင်းမားလံး။ တွင်းသွမ်းလှိုင်းမီးခင်း ပိုခင်းခေတ် လိုင်းလီဝှိုင်းလီယု၊ ယဝ့်။

ခေးမံတွင်းလူပးလင်

1. TNI (2014) ဂါခင်ဝံ၊ပွဂ်းခိုခင်း - သာမ်လိင်၊ခမ်း ကခင် ခိုခင်းရွတ်းထိုင်ငဝ်းလံးရှံဂဝ်၊။ ကံမ်၊သထိုင်၊တမ်၊ : ထရခင်းသံခေ သျခင်း၊ခိုင်၊ ကိခင်းသထီထျတိုထံ (TNI) ခေး 16-19. မိုင်းကိခင်း တီးယား ကမ်၊လံးရှံတီးသင်းဂါခင်လူင်းဂ်းခေးမုခင်းလံးငါခင်း ယားလမ်သင်။
2. ခင်းဂါခင်လူင်းခူခင်းဗျုပိုခင်းတီး ရှံတီးသင်းပုခင်းတျ၊ခေး လံးငါခင်းကခင်ခေခေခေ လောင်းသူခင် 62 ဂေ့၊ လံးထုဂ်၊တွင်း ထမ် ခင်းမိုင်းမခင်း (လံး 40 ဂေ့၊ ငလးယိုင်း 22 ဂေ့၊) - လွမ်းဂခင် တင်းဂါခင်တွင်းထမ်ထိုင်လံးကခင် ကခင်ရှံတီးသင်းလွမ်းဗျု ပွင်၊ခပ်၊လမ်၊လွင်းလိုင်ခေခေယဝ်။ တီးခင်းလိုင်၊ရွင်၊ဝခင်းကွဂ်၊ ကိခင်းတီးယားခေခေ လောင်းသူခင် 61 ဂေ့၊ ငလးဗျုပွင်၊ခပ်၊လိုင် လမ်၊လွင်း လံးထုဂ်၊တွင်းထမ် (လောင်းသူခင် 11 ဂေ့၊ ခင်းမခေပု၊ရ ငလး လောင်းသူခင် 50 ဂေ့၊ ကိဂ်၊ဗျုပွင်၊ခပ်၊လိုင်လမ်၊လွင်း တီး ခင်းကခေရုချု ပရတိုတိုထံ) မားယူ၊ယဝ်။
3. Renard, R.D. (1996) ဂါခင်ဝွင်္ဂါ၊မိုင်းမခင်း၊ ယားခွဂ်းမံမီး ငလးဂါခင်ပီခင်မားသမ်လိင်၊ခမ်း။ Boulder, CO & London: Lynne Rienner, ခေး 14.
4. Aye Aye Hlaing (2008) “ယားလမ်ခင်းမိုင်းမခင်း”, ဗိုခင်ခူခင်း ဗျု.ကပ် PhD, ငခေလွမ်းမခင်းတလေး၊ ခေး 7-9.
5. ဗီပူဂ်းဂွင်၊လိုင်ဂမ်းပုးခေခေတံဂွင်သေ တိုဂ်းလံးထုဂ်၊လောင်း ပုတိုတင်းခေခေဝံးသျ။
6. မွင်၊မိခင်းဗီဝ်၊ခေတို (ဗီမွင်၊မိခင်းဗီဝ်၊) ခေ ပီခင်လုဂ်းလံး ခုခင်ရှေခမ်းလိုင်လိုင်လင်ပယိခေခေခွင်၊-ဂေ့၊ဗွင်းငမ်းမိုင်းငတ၊ ကပ် 1551 တေ့ထိုင် 1581. မွင်၊မိခင်းဗီဝ်၊ခေတိုခေ “ပီခင်ဂ်မ် မိုင်းကျ၊တု-ဂေ့၊ခိုင်ခေ ဂူပုဂ်းဝံတင်း ဗျုမီးလခေတပ်မု-ဝံ ယဝ်။မခင်းတံယွခေဂ်ခင်ယားလမ်လူခေလိုင်ခေခေယဝ်။ဗီခေလံး ထုဂ်၊တင်ပီခင်ဝံ ကွခင်းလံးခေခေ၊ ခေခင်းဝံခေခေရှေမွဂ်၊မူဝ် ကမ်၊ ခေခေ ခေခေမွဂ်၊မူဝ်ခင်းရှေ - ခေခင်းဝံခေခေရှေ - ပဝ်၊ပီ၊ဝံ”။ Sir R.C. Temple (1906) ဗီသမ်သိမ်းလိတ်းတူခင်း ခေခေဂါခင်ဝံးဗီ ကခင်မီး ဝံခင်းမိုင်းမခင်းခေခေခေ။ London (1991 reprint, Kiskadale Publications, London, ခေး 65-66)။
7. Renard (1996) ဂါခင်ဝွင်္ဂါ၊မိုင်းမခင်း၊ ခေး 29.
8. Ibid, p.15.
9. Ibid, pp.15-20.
10. McCoy, A. (1991) ဂါခင်မိုင်းယားဗိုခင်းဗိုခင်း၊ - လွင်း CIA သုဂ်း ယင်း ခင်းဂါခင်ဂုးမံယားလမ်းဗျု။ New York: Lawrence Hill Books, ခေး 106-109.

11. UNODCCP (2001) ခေခင်းတင်းယားခွဂ်းမံမီးတင်းလမ်းဗျု။ 2001. New York: ဂါခင်လိပ်းရှံခင်း ODCCP ဂ်ဝ်၊လူလမ်းယားမဝ်းဂမ် ငလးဂါခင်ပူခေပီခင်မံမီး၊ ခေး 46; Renard (1996), ခေး 36.
12. McCoy (1991) ဂါခင်မိုင်းယားဗိုခင်းဗိုခင်း၊ ခေး 122.
13. Ibid, ခေး 352.
14. ပုခင်းတျ၊ဂါခင်လိပ်းရှံခင်းရှုဝ်ယွံး ရိဝ်၊လူလမ်းလွင်းခေ ငလး ဂါခင်ဂ်ဝ်၊ခွင်း CIA ခင်းဂါခင်ဂုးမံယားမဝ်းဂမ်လမ်းဗျု။ တူလမ်း - McCoy (1991) ဂါခင်မိုင်းယားဗိုခင်းဗိုခင်း၊။
15. ပုခင်းတျ၊ရှုဝ်ယွံးထိုင်တူလမ်း - Chao Tzang Yawng hwe (1987) တံးခင်းမိုင်းမခင်း - ဗိုခင်မံတွင်း တံးပံးယားခေခေ။ Singapore: Institute of Southeast Asia Studies.
16. Cowell, A. (2005) ‘ခွခင်းရှေခမ်းယားလမ် ခင်းမိုင်းတံး’. ခင်း M. Jelsma, T. Kramer and P. Vervest (Eds.), ပခေရှေခင်းသမ်လိင်၊ - ယားလမ်ငလးလွင်းခေခေခေခင်းခင်းမိုင်းမခင်း၊ Chiang Mai: Silk Worm Books, ခေး 16-17.
17. Ibid; and Lintner, B. (1999) ဂါခင်လုဂ်းဗိုခင်းမိုင်းမခင်း - ယားလမ်ငလးဂါခင်ခေခေထိုင်ခေခေလုဂ်းဗိုခင်း လိမ်မိုင်းပီ 1948. Chiang Mai: Silk Worm Books.
18. Renard (1996) ဂါခင်ဝွင်္ဂါ၊မိုင်းမခင်း၊ ခေး 48-49.
19. Ibid, ခေး 52.
20. UNODCCP (2001) ယားခွဂ်းမံမီးလမ်းဗျု။ ခေး 32.
21. Ospina, G.A., Hernandez Tinajero, J. and Jelsma, M. (2018) တူခင်းယားလမ်၊ ယားလမ် ငလး ယားဗိုခင်းဗိုခင်း၊ - ဂါခင်ရှံတီးကွဂ်၊ ခင်းမိုင်းခွင်၊လမ်၊ပီ၊ယား ငလးမိဂ်၊သီ၊ခွင်၊။ ကံမ်၊သထိုင်၊တမ်၊ : ထရခင်းသံခေသျခင်း၊ခိုင်၊ ကိခင်းသထီထျတိုထံ။ ခေး 26.
22. Ibid., ခေး 27.
23. Ibid.
24. Murphy, J.W. (1983) ‘လွင်းဗေဗေခေခေတူဝ် ဂါခင်ဂမ်း ဂမ်ယားမဝ်းဂမ် ဂူးမိုင်းမိုင်း - လွင်းသခေခေခေခေခေခေခေခေခေခေ ခင်းမိုင်းပုဂ်းတို၊သတခေခေ’, ဂါခင်ထတ်းခိုခင်း မံမီးဂူးမိုင်းမိုင်းငလး ကခင်တိုဂ်းဂခေ ရှင်း ခေးလိဂ်းချို ပုဂ်းသတခေခေ, 6(1) လိဂ်းပွင် 7, ခေး 199-200. <http://lawdigitalcommons.bc.edu/iclt/vol16/iss1/7>
25. Ibid., ခေး 229.
26. UNODCCP (2001) ဂါခင်ဂုးမံယားခွဂ်းမံမီးလမ်းဗျု။ ခေး 42.

27. ဝါးလင်လဆွဲပာဇ်ဂျွေ့၊ယေးမခမ်း သုတ်းသီင်ယဝ်ခေခွဲ တပွဲသိုက်ခုခင်သျှ၊ မိုဝ်းခတ၊မခမ်း လံးဂ္ဂု.ဂခင်မးဝး တပွဲသိုက်တံး ဂ္ဂုမ်းပွင်း (SUA) ခင်ယဝ်။ ဂုလ်းဂး ဝါးလင်ဂ္ဂုမ်းလေးဂခင်တင်း တာင်၊လုမ်းခေခွဲ - ဂမ်းခေခွဲ ယွခွဲဂိုင်းတိုက်ဂခင်သိုက် - တပွဲသိုက် မခမ်းယွဲ၊မး၊ လံးဂ္ဂု.ဂခင်လီမးဝး ပီခင်တပွဲသိုက်မိုင်းတံး (MTA) ခွဲးပိုခင်းတွခင်းလင်ယဝ်။

28. Jelsma, M., Kramer T., Vervest, P. (2003) ယးမဝ်းဂမ်ခလး လွင်းခိုင်းခတံးခွဲးမိုင်းမခမ်း - တာင်းယာပ်၊ဗိုတ်၊ ပုခင်းတျှ၊ဂခင် ဂိုက်သိုက်၊ဂပ်းပေးလသီ၊။ ကိုမ်၊သထိုပ်၊တမ်၊ - ဗိုခင်လိက်၊ လိုဝ်းဂိုက်၊ ဂခင်ကုပ်၊ကုပ်းလွင်းယးမဝ်းဂမ်ခလးပခင်ဂုမံ 9, ခွင်း ဂခင်ယးမဝ်းဂမ်ခလးတီ၊မုဝ်၊ရေ၊သီ၊ - ထရခင်းသံခေသျှခင်၊ခိုဝ်၊ ကိုခင်းသထိုပ်တုတ် (TNI)။ ပုခင်းတျှ၊ဂခင်ထတံးသင်တိုင်း တုလ်း ပု၊ Chao Tzang Yawng hwe (1987) တံးခွဲးမိုင်းမခမ်း - Lintner, B. (1999) ဂခင်လုဂ်ဗိုခင်မိုင်းမခမ်း၊ ခလး၊ Cowell (2005) ‘ခုခင်ဂျှ ခမ်းယးလမ် ခွဲးမိုင်းတံး တီးမိုင်းမခမ်း’။

29. Ibid., ခေး 49.

30. UNODC (2007) ‘ဂခင်ဗုဂ်၊တုခင်းယးလမ် ခွဲးကေးသျှး လိုင်၊လခင်းဝခင်းကွက်၊ မိုင်းလဝ်း၊ မိုင်းမခမ်း၊ မိုင်းထံး’၊ Vienna: UNODC.

31. UNODC (2015) ‘ဗိုခင်ထတံးသင်ယးလမ် ကေးသျှးလိုင်၊ လခင်းဝခင်းကွက်၊ 2015၊ မိုင်းလဝ်း၊ မိုင်းမခမ်း’၊ Vienna: UNODC, ခေး 11.

32. TNI(2009)ဗုဂ်၊ခင်လင်ခွဲးသမ်လိုင်၊ခမ်း-လွင်းကမ်၊ ခခမ်သပ်းလွက်၊ဂတ်၊ယး၊ ကိုမ်၊သထိုပ်၊တမ်၊ : ထရခင်းသံခေ သျှခင်၊ခိုဝ်၊ ကိုခင်းသထိုပ်တုတ်၊ ခေး 18.

33. UNODC (2015) ‘ဗိုခင်ထတံးသင်ယးလမ် ကေးသျှးလိုင်၊ လခင်းဝခင်းကွက်၊’ ခေး 3 ခလး၊ ခေး 9.

34. ပိပ်၊ရုပ်၊ဗေ၊ခွဲးမိုင်းကမေ၊ရိဂခင်၊ ပုခင်းတျှလွင်းယးမဝ်း ဂမ်ဂုးမိုင်းမိုင်း ခလးဂခင်ဂျှ.ရှမ်းဂျှတ်၊လခင်း (1999) ‘လံးခခင်း လွက်လံးဂမ်းဂမ်ယးမဝ်းဂမ်ဂုးမိုင်းမိုင်း (INCSR): ကေးသျှးလိုင်၊ လခင်းဝခင်းကွက်၊ခလးဗုဂ်၊ခင်’။ Washington, DC: US Department of State, ခေး 4.

35. ဗေ၊ရှိုတ်းခိုဝ်ပိုင်လင်မခမ်း ပီခင်ဗုဂ်ကွခင်ဂုဂ်၊ယေးဂပ်၊ လေးသိုက်၊ဂခင် ဂေးလံးထုဂ်၊ပွဲ၊ကွက်၊ခွက်၊မးသေ ဂပ်းသိုပ်၊ဗုဂ်၊ ကွခင်ဂုဂ်လဝ်းဂပ်းဂင်၊ခပ်လပ်လပ် တျှသုခင်းရှိုတ်းခိုဝ်၊ကွက်၊ တင်း ပု၊တီ၊ခွမ်၊မိပ်၊ခခိတ်မိုင်းမခမ်း (CPB) သေ ရိုတ်းယိုဝ်းဂခင် တင်းတပွဲမတေ၊။ ပုခင်းတျှ၊ရှိုတ်းယွဲးထိုင်၊တုလ်း - Lintner, B. (1990) ဂခင်ခိုခင်းလုင်း ပု၊တီ၊ခွမ်၊မိပ်၊ခခိတ်မိုင်းမခမ်း (CPB). Ithaca, New York: ခွင်းဂခင်ကေးသျှးလိုင်၊လခင်းဝခင်းကွက်၊ လခင်းလွမ် ခေးခခင်းလီ။

36. TNI (2012) ဂခင်ရှိုတ်းရှိုတ်းလွင်းလုသုမ်း သိုပ်၊မီးသံ၊လိုင်ခခေ၊ လခင်းဂျှ၊ - ခွင်းဂခင်တင်တိုခင်းယးလမ်ရှိုင်းမိုင်းခခေ၊ တီးမိုင်း မခမ်း၊ ပွတ်းရှိုင်း၊ ကိုမ်၊သထိုပ်၊တမ်၊ : ထရခင်းသံခေသျှခင်၊ခိုဝ်၊ ကိုခင်းသထိုပ်တုတ်။

37. UNODCCP (2021) ဂခင်ဂျှယးခွဲးမိုင်းမခမ်း၊ လုမ်းဗုဂ်။

38. TNI (2009) ဗုဂ်၊ခင်ယွဲးထိုလင် ခေး 59-62. တုလ်းပု - လုမ်း ကိုပ်၊ခွင်းဂခင်ခေးခပ်ပခင်ဂျှ၊မိုင်းမိုင်း (2009) ‘ဗုဂ်၊ခင်းခခေခိုဝ် - လွင်းခိုင်းခတံးခွဲးမိုင်းမခမ်းယးမဝ်းဂမ် ခွဲးမိုင်းတံး မိုင်းမခမ်း’၊ မံ၊ဂခင် လံးခခင်း 299. Brussels, ICG.

39. Ospina, Hernandez Tinajero and Jelsma (2018) တုခင်းယး လမ်၊ ယးလမ် ခလးယးဗုဂ်၊ခင်၊ဗုဂ်၊ ခေး 26.

40. TNI (2009) ဗုဂ်၊ခင်ယွဲးထိုလင်၊ ခေး 25.

41. ကိုပ်၊ဂပ်းလုလ်းလခင်းဂခင်ဗုဂ်၊သွမ်းယးလမ် - ခိုဝ်ခခေမး ဝါးလင် - ယွခွဲးဝး ခွခင်၊ကွက်၊ယးလမ်ခွဲးမိုင်းမခမ်း၊ တံမ်၊လိုဝ် သေခွဲးမိုင်းကဗုဂ်၊ခင်၊ခခိတ်၊သတခင်၊။ ကပ် UNODC ဝးလိုဝ် မိုင်းခွဲးပီ 2019 ခခေ မခမ်းမီးမွက်၊ 15.4 ဂီးလုင်းတေ၊ရှိုက်၊ထိုပ်၊ ခလးခွဲးပီ 2020 ခခေ 13.7 ဂီးလုင်းတေ၊ရှိုက်၊ထိုပ်၊ယဝ်။ တီးခွဲး မိုင်းကဗုဂ်၊ခင်၊ခခိတ်၊သတခင်၊လိုဝ် ခွခင်၊ကွက်၊ယးလမ်ပုခင်မး လိုခင်းသုတ်း ပီခင်မွက်၊ 27.3 ဂီးလုင်းတေ၊ရှိုက်၊ထိုပ်၊ ခွဲးပီ 2017 ခလး၊ မွက်၊ 24.4 ဂီးလုင်းတေ၊ရှိုက်၊ထိုပ်၊ ခွဲးပီ 2018 ယဝ်။ တုလ်း UNODC (2021) ‘ဗိုခင်ထတံးသင်ယးလမ်မိုင်းမခမ်း၊ 2020 - ဂခင် ဗုဂ်၊သွမ်း၊ ဂခင်ရှိုတ်းကွက်၊ခလးဗုဂ်၊ခင်းယွဲးခွဲး’ ခေး 111 ၊ ခလး UNODC (2018) ‘ဗိုခင်ထတံးသင်ယးလမ် မိုင်းကဗုဂ်၊ခင်၊ခခိတ်၊ သတခင်၊’ ခေး 5.

42. Chao Tzang Yawng hwe (2005) ‘ဂခင်မိုင်းမိုင်းတံး - လွင်းယး လမ်-ယးဗုဂ်၊ခင်၊ဗုဂ်၊ခင်’။ ခွဲး Jelsma, M., Kramer, T. ခလး၊ Vervest, E. (Eds.), ပခင်ဂျှခွဲးသမ်လိုင်၊၊ ခေး 25-26. တုလ်းပု၊ TNI (2009) ဗုဂ်၊ခင်ယွဲးထိုလင်၊ ခေး 14-17. ခုခင်သျှ - ဗုဂ်၊ခင်ရှိုက်၊ယေး ဂပ်၊ တပွဲသိုက်တံးဂ္ဂုမ်းပွင်း (SUA) ခလး၊ တပွဲသိုက်မိုင်းတံး (MTA)၊ ယဝ်၊ ဂေး ရှိုတ်းလံးထုဂ်၊ထတံးသင်ယး တျှ၊တေကုပ်၊သီခင်းဂခင် ဂျှ၊ခခေခွဲး - ခပ်၊ခင်းဂေးလီ ကမ်၊ခခေ ခတ်းဂေးလီ - မခမ်း ပီခင်ပုခင်းတျှလွင်းမခမ်းမီးလီပီခင် လုမ်းတင်းခခေခွဲးလုက်၊ယး မဝ်းဂမ်ယဝ်။

43. Renard (1996) ဂခင်ဂွဲးဂံ၊မခမ်း၊ ခေး 8-10.

44. TNI (2014) ဂခင်ဝံ၊ပွက်၊ခိုခင်း : သမ်လိုင်၊ခမ်း ကခင်ခိုခင်း ရွတ်းထိုင်ခင်းလံးရှိုက်၊၊ ခေး 20-23.

45. TNI (2009) ဗုဂ်၊ခင်ယွဲးထိုလင်၊ ခေး 88.

46. Ibid., ခေး 87-88.

47. Tom Kramer (2010) ဂါဇာလမ်းခရီး၊ လွင်းတုမ့်ယွမ်းပခင် ဂျာနယ်အိုင်ဒီအင်းလမ်းအား၊ ခန့်ဝင်ဂါဇာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တိုင်းခင်းယာဝ်း - လိုဝ်းပီခင်းခေးလမ်းလွင်း၊ ပုခင်းတု၊ ဂါဇာခိုခင်းဗုဂ္ဂိုလ်၊ တူခင်းယား လမ်း ခင်းကေးသျှူးလီင်၊ လာခင်းဝခင်းကွက်၊ UNODC, ဂါဇာရှမ်း၊ သင်းတင်းလမ်းအား၊ ပုခင်းတု၊ ခင်းဂါဇာဂါဇာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တိုင်း (GLO/144), May.

48. Ibid.

49. တူလ်း Kramer, T. (2007) ပု၊ တီ၊ လေး၊ မိုင်း၊ ဗုဂ္ဂိုလ်၊ တု - တပုံ သိုင်းယားမင်းဂမ် ကမ်၊ ခခေ ပု၊ တီ၊ လိုဝ်းလတ်၊ လာဝ်းခိုဝ်း? Policy Studies 38. Washington, DC: East-West Center, ခေး 54-56.

50. UNODC (2021) 'ဗိုခင်းထတ်းသင်းယားလမ်းမိုင်းမခင်း 2020; ဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်း၊ ဂါဇာခိုခင်းကွက်၊ ငလး၊ ဗုခင်းယွမ်း၊ ခေး 7.

51 UNODC (2017) 'သင်း၊ သေး၊ ဂါဇာထိမ်ခိုင်းလိုခင်း၊ ဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ ယားလမ်းခင်းမိုင်းတံ၊ မိုင်းမခင်း၊ ဗုခင်းယွမ်း၊ ပုခင်းတု၊ ဂါဇာပုဂ္ဂိုလ် တိုင်တိုင်း၊ လွင်း၊ ငမ်းယီခင်း ငလး၊ လွင်း၊ ခခေသင်း၊ ခေး iii.

52. UNODC (2021) 'ဗိုခင်းထတ်းသင်းယားလမ်းမိုင်းမခင်း' ခေး 47.

53. Ibid., ခေး iii.

54. ပာင်ဂုမ်လူင်ရှမ်းမိုင်းခိုင်းဂိုဝ်း၊ ဂါဇာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တိုင်း (ICAD) (2011) 'ပွတ်းတွမ်း၊ ပာင်ကူပီးလမ်း လွင်း၊ လံး၊ ငခင်း ပာင်ဂုမ်လူင်ရှမ်း မိုင်းခိုင်းဂိုဝ်း၊ ဂါဇာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်တိုင်း (ICAD)', 6-11 November 2011, ငလးတွမ်း၊ ဂိုင်းရှမ်း ငလး၊ ဂိုင်းမံ၊ လိုင်းထံ။

55. UNODC (2019) 'ဗိုခင်းထတ်းသင်းယားလမ်းခင်းမိုင်းမခင်း 2018, ဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်း၊ ဂါဇာခိုခင်းကွက်၊ ငလး၊ ဗုခင်းယွမ်း', Vienna: UNODC, p.3.

56. TNI Commentary (2019) 'တင်းရှင်းလု၊ လွင်း၊ ပီခင်းတေ့ - ယားမင်းဂမ်ငလးလွင်းခိုင်းခတ်း ကိုဝ်း၊ ဗိုခင်းထတ်းသင်း ယားလမ်း မိုင်းမခင်း၊ ပီ 2018 ရှင်း UNODC'. <https://www.tni.org/en/article/a-distortion-of-reality-drugs-conflict-and-the-unodcs-2018-myanmar-opium-survey>. ကပ်ဗိုခင်းထတ်းသင်းရှင်း UNODC ဝုး လိုင်း - "ခင်းငလးမိုင်းခင်းခခေ ဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ ယားလမ်းခေးတိုင်းသတ်း မီးခင်းကွင်းတိုင်းလိုဝ်းမီးခင်း၊ တု၊ ဂါဇာခိုခင်းဂမ် ကမ်၊ ခခေ ဂါဇာ ရှမ်း၊ ငမ်း ရှင်းတပုံသိုင်းလွတ်းလီဝ်းခင်း (KIA)၊ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်း ရှင်း၊ လမ်း ခင်းကွင်းတိုင်းတပုံသိုင်းတီ၊ မူဝ်၊ ခရိုတ်တိုင်းရှမ်းရှမ်းလိုဝ်း လတ်းမိုင်းမခင်း (MNDA)၊ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းလမ်းလမ်း တိုင်း တပုံသိုင်းပွတ်းပွတ်းလိုဝ်းလတ်းပကူဝ်း (PNLA) ငလး၊ ဗွင်၊ သီ၊ ကပ် ခိုခင်းလိုင်းတံး (RCSS) တပုံသိုင်းလိုင်းတံး (SSA-S)၊ ငလး၊ ခင်းမိုင်း တံးပွတ်းကွက်၊ လမ်း တိုင်းလမ်းပီ၊ တူ၊ လိုတ် (PMF) - လူလ်းကခင်းရှမ်း လမ်းလမ်းခင်းဂိုဝ်း၊ ခင်းလွင်းခိုင်းခတ်းဂမ် လိုင်းမီးလွင်းရှမ်း ရှင်းငလးတင်းခခေပိုင်းဂမ်ခခေယူ။"။ ခေးမွက်၊ လတ်းလိုင်းခခေ

တင်းသိုင်း၊ ပီခင်းပိုင်းလွင်းထုဂ်၊ ထိုင်ဂခင်းသေ ဂမ်းပုးခခေခိတ်းပုံ ယဝ် - မခင်းကမ်၊ လိုင်း KIA ရှမ်း ပီခင်းတပုံပွတ်းလီခင်းလီခင်းသွင်းလမ်း (BGFs) ယဝ် ကခင်းဂမ်းဂမ်ပိုခင်းတိုင်း၊ ဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ ယားလမ်းတင်းခခေ ခင်းမိုင်းခင်း၊ တံးလင်းသွမ်းဂါဇာခိုခင်းဂမ်ဂပ်းဂါဇာ ခင်းပီ 2009 ခခေ MNDA တူခင်းခိုင်းပီခင်းတပုံသိုင်းသိုင်းမတ်းသေ ကမ်၊ ဂမ်း ဂမ်ခေးတိုင်းလမ်းလွင်းသေကခင်း - ယားလမ်းတု၊ သူခင်းယားလိုင်း ခခေခွမ်း၊ မခင်းကမ်၊ လိုင်း PNLA ရှမ်း ပီခင်းတပုံသိုင်းလိုင်းလတ်း ပကူဝ်း (PNA) ယဝ် ကခင်းခင်းခင်းကွင်းတိုင်း လိုင်းမီးဂါဇာဗုဂ္ဂိုလ်၊ သွမ်းယားလမ်းသိုင်းယွမ်း။ လွင်းတပုံသိုင်း တပုံမတေးဂိုဝ်း၊ ဗွင်၊ ပုး ငလးကခင်းပီ၊ တူ၊ လိုတ်ခပ် လံးထုဂ်၊ တပုံမတေးဂိုဝ်းဂမ်းပိုင်းလိုင်း ခခေ UNODC ဂေးကမ်၊ လံးမွက်၊ လတ်းပုးပို။

57. Network Media Group (2019) 'KIO ကမ်၊ ဂမ်ထိမ် ဗိုခင်း ထတ်းသင်းယားလမ်းရှင်း UN လူလ်းတိုင်းလိဂ်းပိုတ်၊ ယိုခင်းထိုင်', 26 February; Lintner, B. (2019) 'ဗိုခင်းထတ်းသင်းရှင်းယူ၊ ကိုခင်း၊ ဂိုဝ်း၊ ယားလမ်းမိုင်းမခင်း၊ လံးထုဂ်၊ ဂါဝ်၊ ခခေ', Asia Times, 6 March; Frontier Magazine (2019) 'ဗိုခင်းလိဂ်းထတ်းသင်းယားလမ်းရှင်း ယူ၊ ကိုခင်း၊ ဂိုဝ်း၊ ခခေ၊ မိုင်းခင်းရှမ်းရှမ်းယဝ်-လမ်းပခင်းတင်းရှမ်းထိုင် မွက်၊ လတ်းခခေ၊ ခခေ', 6 March.

58. Swe Lei Mon (2019) 'KIO ပိုခင်းကွက်၊ ဗိုခင်းထတ်းသင်းယား မင်းဂမ် တု၊ တုမ့်တွပ်၊ ဗိုခင်းထတ်းသင်း ရှင်း UNODC', Myanmar Times, 1 July.

59. ဂါဇာဂပ်းသခင်းတင်းဗုဂ္ဂိုလ်တိုင် RCSS, 14 January 2020.

60. Ibid.

61. UNODC (2021) 'ဗိုခင်းလံးငခင်းယားလမ်းမိုင်းမခင်း 2020', ခေး ii.

62. ပုခင်းတု၊ ရှမ်းယွမ်းထိုင်း တူလ်း - Khun Moe Htun (2018) ယူ၊ သင်းလွမ်းယားလမ်း - လွင်းလံးဂါဇာရှမ်းလီဝ်းတွင်း ခင်းခင်း လာဝ်းသခင်းလွတ်းခင်းခင်းပာင်၊ ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းလာခင်း၊ မိုင်း မခင်း။ ဂိုင်းမံ - တင်းရှမ်းထိုင်လမ်းလွင်း ခင်းတွမ်းဂါဇာရှမ်း ရှမ်းပိုခင်းတိုင်း၊ တိုင်းကိုတ်၊ လိဂ်း လခင်းလွမ်းဂိုင်းမံ။

63. Renard (1996) လွင်းခွင်းဂိုဝ်း၊ မခင်း၊ ခေး 15 ငလး၊ ခေး 29.

64. 'ခေးပိုခင်းခခေ၊ ပာင်ဂုမ်လူင်လာဝ်းသုခင်းယားလမ်းမိုင်းမခင်း ပွက်၊ ဂမ်း 7th ဗိုခင်း၊ မိုင်းတံးပွတ်းလာခင်း၊ 10 May 2019.

65. ဂါဇာတွင်းထာမ် ဗုဂ္ဂိုလ်သျှူးသခင်း၊ တိုင်းပိုင်းတံးပွတ်း လာခင်း၊ 14 December 2015.

66. Meehan, P. (2015) 'ရှမ်းရှမ်းခင်းမိုင်းဂိုဝ်းခိုင်း 'ရှိုင်း' ရှမ်းလူ လီဝ်ပီခင်းပွတ်းပွတ်း? ပံးမခင်းမီးဂါဇာမိုင်း ဂါဇာရှမ်းယားလမ်း/ ယားဗိုခင်း၊ ဗိုခင်းမိုင်းမခင်း၊ မိုင်းမခင်း 1988-2013', Critical Asian Studies, 47: 253-282. <https://doi.org/10.1080/14672715.2015.1041280>

67. Kramer, T. (2020) “‘ပာင်သိုင်းကမ်း၊လှဲ; ငမ်းယီခင်ကမ်း၊ပီခင်’ : ကာခင်ကိုတီးကိုး ကိတ်၊ကာခင်ခီဝ်းသိမ်း ကာခင်ကမ်း၊ပီခင်ကာခင်ခိုင်း လီခင်လီခင်လောင်းခိုင်း မိုင်းမာခင်း’ , The Journal of Peasant Studies. <https://doi.org/10.1080/03066150.2020.1834386>; Jones, L. (2014) ‘ပံးမာ်းမီးဂါခင်မိုင်း လူလှဲ;ဂါခင်ခံ့လံး; ခိုင်းမိုင်းမာခင်း’ , Journal of Contemporary Asia, 44(1): 144-170. <https://doi.org/10.1080/00472336.2013.764143>

68. ‘ခေးပိုခင်ခေဝ်, ပာင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင်ယားလမ်မိုင်းမာခင်း၊ နံးခိုင်း၊ မိုင်းတံးပွတ်းလောင်း၊ 10 May 2019.

69. လွှဲးလံးတေးသူ;လံးလှဲ;လှဲ;ခိုင်းခိုင်းခိုင်း ကာခင်ယိုင်းကာခင် တံးပိတ်းလွင်;ဂွင်္ဂါ,သီ,ကာခင် ခိုင်းခေးလှဲ;ယိုင်းခိုင်းဂိုင်,ခေးလှဲ; ဂူခင်းမိုင်း (ခါဝ်,ခါဝ်;ခေးတောင်းခါခါ, ဝိုင်းခိုင်းထံးခေးလှဲ;ဂါခင်ဂိုပံး သိုင်းမိုင်း,ခေးလှဲ;ကာခင်မီးပုး ဂါခင်လှဲ;သင်, လှဲ;ဝါခင်းလှဲ;မီးပိုတီးခိုင်း ကွင်းတီးခိုင်းခိုင်းခါခါ ခံ့ဂွါ,ယု,ခိုင်းကွင်းတီး;တပုံမတေးမာခင်းမခင်း ပခင်ပို-ဂမ်းပုးခေခင်လမ်ဝိုင်းကမ်း,ခေခင်လမ်တီးသင်းတပုံမတေး ခင်လှဲ;ခေးခေခင်။ လင်ခေခင် ကွင်းတီးလှဲ;ခေခင် လှဲ;ထုဂ်,ပိုခင်ခေဝ်, ပီခင် “ကွင်းတီးယိုင်းလှဲ;လှဲ;လှဲ;လှဲ;”, တေးမွဂ်,ခေးဝါးဂွင်္ဂါခေခင်တီး ခေခင်းဝါးလင်သီခင်းခိုင်း, လောင်းထုဂ်,သွခင်း,ပီခင် “ဂူခင်းလှဲ;ခိုင်း” သေ ထုဂ်,ယိုင်းတံးထင်တီးလှဲ;ယု။ Smith, M. (1991 & 1999) မိုင်းမာခင်း - လံးလှဲ;ခိုင်း ခေးလှဲ;ဂါခင်မိုင်းလောင်းခိုင်း။ London: Zed Books, pp.258-262.

70. ဂါခင်လှဲ;လံး; ပီခင်ဝိုင်းတေးလှဲ;ယု,ယု,ကိတ်တံးတင်းသိုင်း လှဲ;ထုဂ်,ခေပွဲလှဲ;ခေခင်လှဲ;ဝိုင်း ခေခင်း ခေခင်းခေခင်ယု။

71. Land in Our Hands (LIOH) ‘ဂါခင်ယု.လှဲ;လှဲ;ပာခင်ဂူခင်း မိုင်း - လှဲ;ထုဂ်,ယု,ခေးဂါခင်သိမ်းတီးလှဲ;ခေခင် တီးခိုင်းတိုင်,ဝိုင်းခေခင် ခိုင်းမိုင်းမာခင်း’, December 2015; Kramer (2020). “‘ပာင်သိုင်း ကမ်း၊လှဲ; ငမ်းယီခင်ကမ်း၊ပီခင်”။

72. Kramer, T. (2015) ငမ်းလံးပေးလှဲ;သါ,သါခင်ခေခင်းယု;မင်း ဂမ်း ခေးပာင်ကုပ်,ကုပ်;ဂါခင်ပီခင်,ဝိုင်းလှဲ;လှဲ;ဂိုင်း,လှဲ;လှဲ;ယု; မင်းဂမ်းယမ်းလှဲ; ခိုင်းမိုင်းမာခင်း။ Washington, DC: Brookings Institute.

73. Woods, K. (2015) ‘ဂါခင်တုဂ်;လှဲ;လှဲ;ခေခင်,ခေခင်,သီ,ခေခင်, ခိုင်းမိုင်းတံး; မိုင်းမာခင်း - ပိုင်းပီခင်ပိုခိုင်းတီးကာခင်ခိုင်း; လှဲ;လှဲ;ပိုင် ဂါခင်ခေခင်,သွခင်း,ဂိုင်းဂါခင်လှဲ;လှဲ; ကာခင်ကိုင်ခိုင်းကွင်းတီး’, ခေခင် လှဲ;ပာင်ဂုမ်လူင် BICAS မံ 35. လခေခင်လှဲ; ဂိုင်းမံ, 5-6 June.

74. ‘ခေးပိုခင်ခေဝ်, ပာင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင်ယားလမ်ပွတ်း;ဝို 7th’. 2019.

75. ကပ်လိုင်,ခေးမုခင်းတီးခိုင်းဝါးလှဲ; “ခေခင်းခေခင်,တဂ်,ဂိုင်း; ပီခင်မိတ်းမံးပုင်းသေ ဂူခင်းဂိုင်းလှဲ;တိုင်းပိုင်းတိုင်ဂူလှဲ; ခေးလှဲ;တိုင်, လှဲ; မိုင်းမာခင်း,မီးခေခင်းခေခင်,တဂ်,ဂိုင်း;ပိုခေခင်ဂူလှဲ;။ ဂါခင်ဂိုင်း သါခင်တင်းလိုင်,ခေးမုခင်း ကာခင်လှဲ;လှဲ;လှဲ;လှဲ; တီးမိုင်းတံး ပွတ်းလှဲ;, 25 November 2021.

76. ပာင်ဂုမ်လူင်ဂါခင်ပုဂ်;ပွင်တိုင်,ဝိုင်းလှဲ;လှဲ; (2016), ‘လှဲ;ခေခင် လှဲ;ထုဂ်; - လှဲ;ထုဂ်;လှဲ;လှဲ; ခေခင်းခေခင်းခေခင်း’, July, p.41, ခေးလှဲ;TNI(2015), ‘ဂါခင်ကိုင်တီးလှဲ;ခေခင်းခေခင်းခေခင်းခေခင်းခေခင်းခေခင်း - လှဲ;ထုဂ်;မာခင်းမခင်း,တိုင်,လှဲ; ခေခင်းပေးလှဲ;လှဲ;,လှဲ;.တိုင်းတီးလှဲ;ခေခင်း ဝါခင်းမိုင်း’, February, pp.6-7.

77. UNODC (2021) “ခေခင်းထုဂ်;သါ;ယု;လှဲ;မိုင်းမာခင်း; 2020’, ခေး ii.

78. Ibid.

79. ‘ခေးပိုခင်ခေဝ်, ပာင်ဂုမ်လူင်လောင်းသူခင်ယားလမ်မိုင်းမာခင်း ပွတ်းဂမ်း 7th၊ နံးခိုင်း၊ မိုင်းတံးပွတ်းလောင်း၊ 10 May 2019. ပာင်ဂုမ်လူင်ကာခင်ခေခင် လှဲ;ထုဂ်,ခေးတိုင်တိုင်,ဝိုင်းလှဲ;ခေခင်, ယု;လှဲ; ခါခါ။ ယင်းလှဲ;။ ဂါခင်းခေခင်း; လှဲ;လှဲ; ခေးလှဲ;တီးခိုင်း; လှဲ;ထုဂ်;ထိုင်ယု,ယု။

80. ဂါခင်တွင်းထမ်တင်း လောင်းသူခင်ဂေးခိုင်း တီးဝါခင်းပေး ဂလှဲ;။ လေးဝိုင်းသီ,သိုင်,။

81. ဂါခင်တွင်းထမ်တင်း လောင်းသူခင်ယိုင်း တီးဝါခင်းလှဲ;ခေခင်း လေးဝိုင်းလှဲ;ပုင်း။

82. TNI (2014) ဂါခင်ဝါ,ပွတ်းခိုင်း : သါခင်လှဲ;,ခမ်း ကာခင်ခိုင်း လှဲ;ထုဂ်;ထိုင်ငမ်းလံး;ဂိုင်း, ခေး 18-19.

83. ဂါခင်တွင်းထမ်တင်း လောင်းသူခင်းတီး,လှဲ;ပွင်လှဲ;ခေခင်း ကိတ်း တီးယု; 19 October 2009.

84. Chouvy, P.A. (2014) ‘ဂါခင်ဂိုင်းကွတ်,ယု;လှဲ;ခေခင်းမံးမီး ခေခင်း လှဲ;ထုဂ်; ကာခေခင်းပေး ပေးတိုင်းသါ ကိတ်းတီးယု’, European Bulletin of Himalayan Research, 45: 9-32.

85. Ibid.

86. <https://anjaw.nic.in/agriculture/> and <https://www.geopium.org/illegal-opium-production-in-the-mishmi-hills-of-arunachal-pradesh-india/>

87. ဂါခင်လှဲ;.ခေခင်း,သေကပ်ခေခင်း ပီခင်ကာခင်လှဲ;.ဂါခင်ယု,ခေခင်း ကွင်းတီးခေခင်း ယုခေခင်းပိုင်းဝါး ယု;လှဲ;ယမ်းပိုင်းခေခင်းယု။ ကာခင်ခေခင်း ဂေး လှဲ;ထုဂ်,လှဲ;.တိုင်း တီးခေခင်းပွတ်းတွင်းခေခင်းမိုင်;ခါခါ ကိတ်, လေးတွင်းခေခင်း - ခေခင်း,တေး လှဲ;ထုဂ်,လှဲ;.လှဲ;ယု;လှဲ; လှဲ; ကာခင်ကွတ်,မာ;တီးမာ်,ယု;လှဲ;ယု။

88. <https://dor.gov.in/narcoticdrugspsychotropic/punishment-offences>

89. United States Department of State (2021) ‘ဗဟိုခင်းလုံးငါးခင်း လွှားလုံးရမ်းဂမ်းယားမင်းဂမ်း ရှားမှိုင်းမှိုင်း’ . Washington, DC: USDS, p.153.

90. 1 ထေးလ ပီခင် 11.7 ရရမ်း၊။

91. Cachia, R. and Thura Myint Lwin (2019) “ဂါခင်းလုံးတိုင်းယား မှားခင်းမှိုင်းမာခင်း၊ မှိုင်းထုံးလေးမှိုင်းခေပွတ်းလာခင်း - ဂါခင်းထတ်း သင်း၊ လွင်းရှိုတ်းတင်းသင်း၊ ဂါခင်းလူတ်းယွမ်းဖေး၊ ကိမ်း၊ သထိုဝ်းတမ်း၊ : ထရခင်းသံခေသျှခင်းခိုင်၊ ကိမ်းသထိုဝ်းတမ်း။

92. TNI (2009) ဗှာင်ရှားရှားခင်းလင် ခေး 52-55.

93. ICG (2009) ‘ဗှား ခေး၊ ခေမှိုင်း’.

94. UNODC (2019) ‘ဂါခင်းဗှားယားလမ်းမှိုင်းမာခင်းတူတ်းရှားထိုင်၊ ယွခင်းပိုင်းတေး ဂါခင်းမာခင်းမီးယားမင်းဂမ်းပိုခင်းတီး သိုပ်းလိတ်းလုံး နိုပ်းခေးထပ်းဂါခင်းယွခင်းခေသျှ’ , 19 February. <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2020/February/myanmar-opium-cultivation-drops-again-as-the-regional-drug-economy-continues-to-evolve.html>

95. ဂါခင်းတွင်းထမ်းလပုံ TNI 2018 ခေး၊ 2019. တူလုံးပေး - SHAN (2010) ‘ပီ၊တူ၊လိတ်းလုမ်းသိုက်း ယင်းခင်းခင်းကွင်းပပ်းတူး’ , Shan Drug Watch Newsletter, Issue 3, June.

96. UNODC (2020) ယားခင်းမီးခင်းကေးသျှခင်းကွင်းခေး၊ ခေး၊ လိင်၊လာခင်းခင်းကွင်း၊ - ဂါခင်းခိုပ်းခေး၊ ခေး၊ခေးခင်း၊တူးလိုခင်း သတ်း။ လုမ်းပိုခင်းတီး ကေးသျှခင်းလိင်၊လာခင်းခင်းကွင်း၊ ခေး၊ ဗှာသိခင်း။

97. ဂါခင်းခွခင်းရှား TNI 2021, ခေး၊ ပိုင်းဂမ်းထိမ် ဂါခင်းထတ်းသင်း တူင်းဝင်း၊ မှိုင်းမာခင်း၊ ကိမ်း၊ဂါခင်းရှားခါယား။

98. ICG (2009) ‘ဗှား ခေး၊ ခေမှိုင်း’.

99. Dr Bibhu Prasad Routray (2008) ပံးမာခင်းမီးယားမင်းဂမ်း ခင်းမှိုင်းမာခင်း - လှိုတ်းယားလမ်း တေးထိုင် ATS, ISPSW Strategy Series No. 522.

100. TNI, ဂါခင်းခွခင်းရှားလွင်းဂါတ်းယား ခင်းကေးသျှခင်းလိင်၊လာခင်း ဝင်းကွင်း၊ တိုက်းတေကပ်းကွင်း၊။

101. ICG (2009) ‘ဗှား ခေး၊ ခေမှိုင်း’.

102. Ibid.

103. Routray (2008) ပံးမာခင်းမီးယားမင်းဂမ်း ခင်းမှိုင်းမာခင်း။

104. တူလုံး - တူဝ်ယင်း၊ - Reuters (2008). <https://www.reuters.com/article/cnews-us-malaysia-drugs-idCAKCN1IToFH-OCATP>; Hogan, L. (2018) ABC News, <https://www.abc.net.au/news/2018-07-29/myanmars-meth-crisis-reaches-australia/10044502>

105. Cachia, R. (2018) မှိုင်းမာခင်းတေရှိုတ်းသင်းယင်းတူင်း၊ ဂါခင်း လိတ်းလုံးလူး လွှားလုံးရမ်းဂမ်းယားမင်းဂမ်း ဂါခင်းကိင်ခိုင်သင်း၊ သေးခေခင်းယွရှိုပ်း၊ကိမ်း၊သထိုဝ်းတမ်း၊ ထရခင်းသံခေသျှခင်းခိုင်၊ ကိမ်းသထိုဝ်းတမ်း။ <https://www.tni.org/en/article/will-myanmar-complete-its-transition-towards-an-evidence-based-approach-to-drug-control>

106. Kachin Women’s Association Thailand (KWAT) (2014) ဂါခင်း တိုက်းသိုင်ယိခင်းလွှားလုံးတပိုက်းမာခင်းပခင်းရှိုင်းဗှားပခင်းရှားယား မင်းဂမ်းခါ၊ မှိုင်းထုံး KWAT.

107. Brombacher, D. and David, S. (2020) ‘လှိုတ်းကပ်းတီးဂါခင်းပူင်း ပွင်တင်တိခင်း ယင်းလူးပေးလသီ၊ယားမင်းဂမ်း ဂါခင်းယိုင်းလူး ဂါခင်းပူင်းပွင်’ ,ပေးလသီ၊ယားမင်းဂမ်းခေး၊ဂါခင်းပူင်းပွင် Chapter4, ခေး 64-78. https://doi.org/10.1163/9789004440494_005

108. ပါင်ကူပ်းလုမ်း ပီခင်းပွတ်းကွင်းတင်းသတ်း ပါင်ကူပ်းလုမ်း ခေး၊ပါင်ကူပ်းလုမ်းဂါခင်းပူင်းပွင်တင်တိခင်းရှားမှိုင်းမှိုင်း ဂါခင်းမှိုင်း ထုံးထတ်းလွမ်းဂါခင်းတင်းလုင်ပွင်လိုင်၊ပေးရှား ခေး၊ရှားရှိုတ်းသင်း၊ နိုတ်းလမ်းတင်း UNODC ယူ၊ယင်း။ ဂါခင်းခိုခင်းရှားမီး 104 ဂေး၊ ဂါခင်းမီးပေးဗှားလှိုင်းလိခင်း၊ဂါခင်းပူင်းပွင်တင်တိခင်းခပ် ခေး၊ဗှား တင်တူဝ်လုင်ပွင်လိုင်၊ 28 မှိုင်းယင်း။ တူလုံးပေး ICAD (2011).

109. Commission on Narcotic Drugs (2008) ‘လုံးငါးခင်းထိုရှား ဗှားထတ်းဂါခင်း ကိမ်း၊လုလုံးပခင်းရှားယားမင်းဂမ်းလုမ်းဗှား၊ ဗှားခင်း ဂါခင်းတူင်းခိုင် ဂါခင်းရှားမှိုင်းမှိုင်းမှိုင်းမှိုင်း ကိမ်း၊ဂါခင်းခိမ်းမူလှိုမ်း၊ ယားခင်းတင်းဂါခင်း ခေး၊ကိမ်း၊ဂါခင်းပူင်းပွင်တင်တိခင်း’ , တွခင်း 51, Vienna, 10-14 March 2008, E/CN.7/2008/2/Add.2.CND.

110. United Nations Development Programme, ‘ယိုင်းမာဂါခင်း ပူင်းပွင်တင်တိခင်းခင်းယင်း လိုင်းခေခင်းပီခင်းသင်?’, <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

111. Ibid.

112. International Workshop and Conference on Alternative Development (2011) ‘ပွတ်းတွခင်းပါင်ကူပ်းလုမ်း လွင်းလုံးငါးခင်း ပါင်ကူပ်းလုမ်းခေး၊ပါင်ကူပ်းလုမ်းဂါခင်းပူင်းပွင်တင်တိခင်း ရှားမှိုင်း မှိုင်း 6-11 November, လေးတွခင်းရှိုင်းရှား ခေး၊ရှိုင်းမံ၊ လိုင်ထုံး ICAD.

113. Commission on Narcotic Drugs (2014) ‘ဂါခင်းခင်းထိုင် လုမ်း ကိမ်း၊ခွင်းမှိုင်း၊ ခင်းပိုခင်းဂါခင်းပူင်းပွင်တင်တိခင်း၊ UNODC-GIZ Expert Group Meeting, 11-12 November 2013, Berlin, Germany’, Fifty-

seventh session Vienna, 13-21 March 2014. E/CN.7/2014/CRP.7.CND.

114. Ibid.

115. ချေးလို့လမ်းခေလှိုင်းခန့်ပီခင် ဗွဒ်ခင်းလုံးခွဲတွင်းကခင် ဧတ၊မူးလွမ်း ပာင်ကုန်းလူမ်း ICAD ကခင်ထုတ်၊လတ်းရှိုတ်းတီး မိုင်းထံး ခင်းလှိုင်းခန့်ပီခင်၊ ပီ 2011 ကခင်ဗုဒ္ဓလှိုင်းခင်၊ လွတ်းလိမ်းခလေးလှိုင်းပွင်လှိုင်းခင် ခိုခင်းရွတ်း၊ ခလေးဂခင်တိတ်း တမ်းခိုခင်း ပာင်ကုမ်းလှိုင်းခင် ICAD ခင်းမိုင်းပေ၊ရူး ပီ 2012 - ပိုင်လှိုင်းခင် ကခင်ခင်းဂခင်မိုင်း ခလေးဗွဒ်တင်ခင်ခိုခင်းရွတ်း ခခင်းယဝ်။

116. Nederveen Pieterse, J. (1996) 'ပိုင်တူင်ယာင်၊ဂပ် ရှိုပ် ပိုင် တူင်ယာင်၊မိုး? ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း၊ ဝါးလင်ဂခင်ပုဂ်းပွင်၊ ဂခင်ပုဂ်းပွင်ငင်းတွင်းခိုခင်း', Working Paper Series No. 229. The Hague: Institute for Social Studies.

117. TNI (2016) 'ပာင်တိုင်းယးမင်းဂမ် ရှင်းဂူခင်းမိုင်း ခင်းခေ; မိုင်းခင်း - ဂခင်လှိုင်းခခေပေ၊လသီ၊လှိုင်းကမ်၊ပီခင်ဂခင်။' ကမ်၊ သထိုင်း၊တမ်၊ : ထရခင်းသ်ခေသျှခင်းခိုင်၊ ကိခင်းသထိုင်းထျှတံ> <https://www.tni.org/en/article/peoples-war-on-drugs-in-kachin-state-indication-of-failed-policies>.

118. ဂခင်ပိုခင်ခေ၊ရှမ်း၊ ပုခင်းတု၊ခေသျှခင်းကခင်ဂခင်းယခင် ယးမင်းဂမ်။ https://asean.org/?static_post=joint-declaration-for-a-drug-free-asean

119. UNODC (2015) ဂခင်လံးငခင်းယးမင်းဂမ်လှိုင်းဗုဒ္ဓ 2015. Vienna: UNODC.

120. UNODC (2019), 'ဂခင်ရှပ်းထတ်းသင်း၊ ခင်းဂခင်ပုဂ်းပွင် တင်တိတ်းတင်းလှိုင်းဗုဒ္ဓ 2013-2017', p.18.

121. Ibid.

122. ပုခင်းတု၊ဂခင်ထတ်းသင်းလှိုင်းပုခင်းရှင်းခေ၊လိခင်ကိတ်၊ ဂူခင်းမိုင်းခင်းခခေ တူလှိုင်း Smith, M. (2020) Arakan (Rakhine State): ခေ၊လိခင်မီးလှိုင်းခင်းခင်း တီးခေ၊ပွတ်းတူင်းမိုင်းမခင်း။ ကမ်၊သထိုင်း၊တမ်၊ : ထရခင်းသ်ခေသျှခင်းခိုင်၊ ကိခင်းသထိုင်းထျှတံ။

123. The Daily Star (2020) 'ရှိုပ်၊မခေ၊ဂိုတိုယင်းပိတ်း လှိုင်းရှမ်း မိုင်းဂခင်ပုဂ်းပွင် တင်းမိုင်းမခင်း', 27 February.

124. Council of the European Union (2021) 'မိုခင်း၊မူး/ပူးမူး : ဂခင်ကီးယူ၊ရှိုတ်းကပ်တင်းခိတ်း ပွတ်းဂမ်းသမ် ခိုင်ဂခင်သိုင်း သိမ်းကမ်းခေ၊တီး ခလေးဂခင်တိတ်းတင်ဂပ်းလှိုင်းမူးခေ၊လင်', Press Release, 21 June.

125. Cornish, L. (2021) 'လင်းတု၊ခေခင်းခင် တုမိုတွပ်၊ဂခင် သိမ်းကမ်းခေ၊တီးမိုင်းမခင်း၊ လှိုင်းဂခင်လံးသိမ်းတင်းခိုခင်း လှိုင်းထိမ်', Devex, 15 February.

126. UNDCP (2001) 'ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း : ယိုခင်းမိုင်းလှိုင်း၊ ရှိုတ်းတင်းသင်းလိ တေ၊သူးပခင်ရှိုင်းပီခင်ခေ၊' ပာင်ကုပ်၊ ပိုခင်းတီး၊ ရှိုပ်၊ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း ပုခင်းတု၊ဂခင်ခေ၊မခင်း၊ ခခင်းမခင်း : ပေ၊လသီ၊ လှိုင်းလံး ခလေး၊ ဂခင်တူင်ခိုင်၊ တူခင်းတီး 16-19 July, ခေ၊ 45.

127. UNODC Myanmar Country Office 'KOWI - ဂခင်ရှိုင်း၊ တု၊ကိတ်၊ ဂပ်းဂခင်း'. http://www.unodc.org/myanmar/projects_kowi.html

128. Kramer, T. (2007) 'ပု၊တီး၊ခေ၊မိုင်းတု၊ဗွဒ်ရှမ်း : တပွဲသိုင်း ယးမင်းဂမ် ကမ်၊ခခေ ပု၊တီး၊လှိုင်းလတ်းလတ်းခိုင်း?' , Policy Studies 38. Washington, DC: East-West Center, ခေ၊ 54-56; Renard, R. (2007) 'ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း လှိုင်းသုင်ဂခင်တီးခင်းမိုင်းထံး၊ မိုင်းလတ်း ခလေးမိုင်းမခင်း : ခွဲတွင်းရှိုပ်၊ဂခင်လိမ်းရှိုင်းကခင် ခခင်း'. Vienna: UNODC, ခေ၊ 113.

129. TNI (2012) ဂခင်သိမ်းခင်းခွင် လှိုင်းလှိုင်း၊ဂမိုထိမ်ပခင်းခိုခင်း တွင်း၊ ခေ၊ 22.

130. UNODC (2008) 'ဂခင်ဗုဒ္ဓ၊ယးလမ် ခင်းခေ၊သျှခင်းလိင်၊ လခင်းဝခင်းကွတ်၊ 2007'. Vienna: UNODC, ခေ၊ 24.

131. TNI (2015) 'ဂခင်တေ၊သူးတင်းဂခင်သိုင်း ရှိုပ် ပာင်ကုပ်၊ ဂခင်မိုင်း : ဗွဒ်ခင်းသိုပ်၊ပခင်ရှိုင်းဂခင်း တွင်းတု၊ခင်းယိခင်းခလေး ထိ၊မူပ်၊ခေ၊သီ၊ ခင်းမိုင်းမခင်း။' ဂခင်လံးငခင်းပေ၊လသီ၊မိုင်း မခင်း၊ မံ၊ 15, July.

132. လှိုင်းလံးဂခင်ရှမ်းရှမ်းပေ၊လသီ၊ယးမင်းဂမ်လှိုင်းပွင်လှိုင်း မခင်း - ဂခင်ဗုဒ္ဓခင်းခင်းမခင်း ပီခင်ပုံခေ၊တု၊တပ်၊ခေ၊တပ်၊ မိုင်းမခင်း - ခေ၊ဗွဒ်လှိုင်းခင်းမိုင်း။

133. <https://www.maefahluang.org/en/international-program-01/>

134. Commission on Narcotic Drugs (2008) 'ခေ၊ခခေတူင်ခိုင် ဂခင်ရှမ်းမိုင်းရှိုင်းမိုင်း ရှိုပ်၊ဂခင်ခေ၊မူလှိုင်းမခင်း၊ယးခခင်းမခင်း၊ ခလေး၊ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း'၊ပခင်ရှိုင်းမင်းဂမ်လှိုင်းဗုဒ္ဓ၊ဂခင် လံးငခင်းဂမ်းထိုရှိုင်း ဗုဒ္ဓလတ်းဂခင်၊ တွင်းသိုပ်၊လင်၊ တွင်းရှိုင်း သိမ်းကိတ်း၊ Vienna, 10-14 March 2008, 17 December 2007, E/CN.7/2008/2/Add.2. CND.

135. United Nations (2005) 'ဂခင်ပုဂ်းပွင်တင်တိတ်း : ဂခင် ထတ်းသင်းလှိုင်းလှိုင်းခခေတင်းလှိုင်း၊ လံးငခင်းကပ်လေ၊ပုခင်း လှိုင်းသတ်း' , New York.

136. TNI (2014) ဂါဇင်တံ၊ပွန်၊ခိုခင်း : သာမ်လိင်၊ခမ်း ကာဇင်ခိုခင်း ရွတ်၊ထိုင်ငင်းလံး၊ရှံ၊ဂပ်၊ ခေး၊ 25.

137. United Nations Government Accountability Office, 'ဂါဇင် ဂုမ်းဂမ်ယားမဝ်းဂမ် : ဗီဇ်ယား၊ဗီဇ်၊ဗီဇ်၊ လံးထူပံးလွင်း၊ဗွင့်ခမ် တင်းခေမ် ခင်းကေးသျှးလိင်၊လါဇင်၊ဝဇင်ကွန်၊ (ဗီဇ်လံး၊ဇာဇင် တင်းလိင်၊ 03/01/96, GAO/NSIAD-96-93)', ဂါဇင်လံး၊ဇာဇင်လူး ဗုဒ္ဓယိုခင်း၊ယွဇ်းသဗေး၊ March 1996, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/GAOREPORTS-NSIAD-96-83/html/GAOREPORTS-NSIAD-96-83.htm>

138. UNODC (2021) 'ဗီဇ်ထုတ်းသင်း၊ယားလမ်မိုင်းမာဇင်၊ 2020', ခေး၊ 23.

139. ဂါဇင်ဂပ်းသါဇင်တင်း ဂုဇ်းရှံ၊တီးဂါဇင်ပုဂ်းပွင်ပိုခင်းတီး၊ 10 December 2021.

140. Commission on Narcotic Drugs (2008) 'ဗီဇ်ဂါဇင်တူင့်ခိုင် ဂါဇင်ရှမ်း၊မိုင်း၊မိုင်း၊မိုင်း ကိုပ်၊ဂါဇင်ဗီဇ်၊မူလှ်မာ၊ယားခွန်၊မံ၊မီး၊ ငလး၊ဂါဇင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တံခင်း'။

141. Renard, R. (2001) 'ဂါဇင်လူတ်းယွမ်းယားလမ် ခင်းမိုင်းထံး 1970-2000: ခာမ်းတင်းသါမ်သိပ်းပီ၊ မိုင်းကွန်၊'၊ ခုင်းဂါဇင်ဂုမ်း ဂမ်ယားမဝ်းဂမ်၊မိုင်းမိုင်းလတ်းလိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ သုဇ်ပိုခင်းတီး ပုဇ်းတု၊ကေးသျှးပွတ်းကွန်၊ငလး၊ဗေသီဗီဇ်။ မိုင်းထံးဂေး၊ ၅၇ ပီဇင်လင်း၊ရှံ၊ခင်းပာင်ဂုမ်လူင်ဂါဇင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တံခင်း 2011 (ICAD - တူလ်းလွန်းလိင်၊ 3: "ပိုင်ဂါဇင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တံခင်း ငလး၊တွဇ်း သုဇ်လိုင်၊လံး၊ရှံ၊ခင်း" ဗီဇ်၊ခိုင်) တီး၊မခင်းယုဂ်းမုခင်း လင်း ခမ်းလိုင်၊ခင်း။

142. Burma News International (BNI) (2020) 'TNLA, ပီ၊တူ၊လိတ် ပီဇင်ပာင်တိုင်းဂဇ် ဗွင်းယမ်းဂါဇင်တူင့်ခိုင်သါဇင်ခတ်းယားမဝ်း ဂမ် ခင်းမိုင်းတံးပွတ်းရှင်၊'၊ 16 March; Lawi Weng (2020) 'TNLA တိုင်းတေး ကွင်းတီးလမ်၊လွင်း လိုင်၊ဗုဒ္ဓ၊သွမ်းယားလမ်ရှားတီး ခင်းမိုင်းမာဇင်၊ပွတ်းရှင်၊'၊ The Irrawaddy, 16 March.

143. ခေး၊မွန်၊လတ်း၊ခေး၊ဂုမ်း ပဝ်းယူ၊သိုင် - ရှပ်ပဝ်း၊ UWSF ငလး၊ ဗုဒ္ဓကွန်ရှပ်ယို၊ UWSA တီးခင်းပာင်ဂါဇင်ပိုဇင်ဗေ၊ 'ကွင်းတီး၊ဂါဇင် ယာဇင်ယားလမ်'၊ ပာင်ခမ်း၊ 26 June 2005.

144. TNI (2012) ဂါဇင်ရှံ၊တီးရှံ၊လွင်း၊လုသုမ်း သိုပ်၊မီး၊သံ၊လိုင်ဗေး၊ လမ်း၊ရှံ။

145. Kramer, T. (2009) 'လုဂ်းတီး၊သါမ်လိင်၊ခမ်း လူး၊သံ၊ဂိတ်း ယာင်? မိုင်းခေး၊ဂါဇင်ရှမ်း၊ယားလမ်ခင်းပိုခင်းတီး၊ဂပ်း၊ဂါဇင်ငလး၊ ဝု။ ကိုပ်၊သထိုင်၊တမ်း၊ : ထရမ်း၊သံ၊ဗုဇ်၊ခိုင်၊ ကိုခင်း၊သ ထီထူ၊တိုထံ။

146. Ibid.

147. Ibid.

148. TNI (2012) ဂါဇင်ရှံ၊တီးရှံ၊လွင်း၊လုသုမ်း သိုပ်၊မီး၊သံ၊လိုင်ဗေး၊ လမ်း၊ရှံ။

149. Ibid.

150. တွဇ်းခိုင် ကိုင်ခိုင် Jelsma, M. (2018) ဂါဇင်ကပ်တွမ်၊လိုင်၊ ခေဇ်လပ်းဂဇ် ... သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်း၊ ဂါဇင်ဗုဒ္ဓ၊ခွန်၊မံ၊ မီး၊ ငလး၊ဂါဇင်ပုဂ်းပွင်တိုင်တံခင်း။ ကိုပ်၊သထိုင်၊တမ်း၊ : ထရမ်း၊သံ ခေသျှင်၊ခိုင်၊ ကိုခင်း၊သထီထူ၊တိုထံ။

151. UNODC (2016) 'ဗီဇ်လိင်၊ဗွဇ်းလံး၊ တွဇ်းခိုင်၊တွဇ်း ပာင်ဂုမ်လူင်လတ်းလိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ 2016 ကိုပ်၊ပဇ်ရှားယားမဝ်းဂမ် လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊'၊ Thirtieth Special Session General Assembly, New York, 19-21 April.

152. သုဇ် သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်း ငလး၊ပေး၊လသီ၊ယားမဝ်း ဂမ်၊မိုင်းမိုင်း၊ လုမ်း၊ဗွင်းတိုင် သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်းလတ်း လိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ ခုင်းဂါဇင်လတ်းလိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ ရှပ်၊လုလ်း၊ HIV/AIDS (UNAIDS), ခုင်းဂါဇင် ဂါဇင်ပုဂ်းပွင်လတ်းလိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ (UNDP), မုဂ်းလုမ်း၊ပံး၊ယူ၊လီလုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ (WHO) (2019) ခေး၊လီလုမ်း၊ ငလး၊သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်း ငလး၊ပေး၊လသီ၊ယားမဝ်းဂမ်၊ မိုင်းမိုင်း။ New York: UNDP. <https://www.undp.org/publications/international-guidelines-human-rights-and-drug-policy>

153. Ibid.

154. Zeid Ra'ad Al Hussein (20 April 2016) "ခေး၊ပိုဇင်ဗေ၊ Zeid Ra'ad Al Hussein, ဗွင်းတိုင်သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်းလတ်း လိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊'၊ ဗီဇ်ခိုင်၊ 3: လွင်းတိုင်၊လိုင်၊ခွင်း၊ဂဇ် - ယားမဝ်းဂမ်၊ငလး၊သုဇ်၊လံး၊သုဇ်၊ပီဇင်ဂုဇ်း၊ ဂုဇ်းခေမ်၊ ခမ်း၊ယိုင်၊ လုန်း၊ကွဇ်၊ ကိုပ်၊တိုင်၊ပိုင်၊ တွဇ်းခိုင်၊တွဇ်းပွန်၊ဂမ်း 30th ကိုပ်၊လုလ်း၊ပဇ်ရှားယားမဝ်းဂမ်လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ၊ ပာင်ဂုမ်လူင်လတ်း လိုင်၊လုမ်း၊ဗုဒ္ဓ။ <http://webtv.un.org/meetings-events/general-assembly/watch/round-table-3-30th-specialsession-on-world-drugproblem-general-assembly/4855628109001>

155. တူလ်း - တူပ်ယာင်, : <https://www.tni.org/en/article/statement-from-the-6th-myanmar-opium-farmers-forum>

156. <https://www.tni.org/en/article/the-heemskerk-declaration>

157. TNI Commentary (2018) 'ငင်းတူင့် : လာင်း၊သုဇ်ယားလမ် ; လုင်း၊ပဇ်ရှားခင်းလိုင်၊ရှံ၊တီး၊ကွန်၊ တူဇ်းထုဂ်း၊ရှမ်း၊ ခင်းမိုင်းမာဇင်'၊ 17 December. <https://www.tni.org/en/article/film-opium-farmer>

158. Hussein (20 April 2016) 'ခေး၊ပိုဇင်ဗေ၊'။

159. https://www.incb.org/documents/Narcotic-Drugs/Technical-Publications/2020/Narcotic_Drugs_Technical_publication_2020.pdf

160. Ospina, Tinajero Hernandez and Jelsma (2018) တူခင်းယားလမ်း၊ ယားလမ်း ငလးယားဗြိဇ်၊ဗြိဇ်၊ ခေး 6.

161. Ibid.

162. <http://www.goaf.gov.in/about-us.html>

163. ခင်းပီ 2015-2016, တူဝ်ယာင်၊မခင်း၊ MQY လံးထုဂ်၊တင်း 58 ဂီးလူဝ်းတေးဂ်၊ထိုဝ်၊ တီးခင်း မတျ ပရတီတိုသ် ကိဂ်၊ရျ၊ဗျ သတခင်း၊သေ 52 ဂီးလူဝ်းတေးဂ်၊ထိုဝ်၊ တီးခင်းကုတိုထား ပရတီတိုသ်ယဝ်။ ဂျးခခင်ကခင်လူင်ပွင်လိုင်၊တမ်းပိုပီခင် 1,800 ရှ၊ပီး တေးဂ်၊လူဝ်းယဝ်။

164. ချးခခင် ကခင်လောင်းသူခင်းခင်းကခရုဗျူ ပရတီတိုသ် လံး ငါခင်းခခလုဂ်၊ဂ်၊ခင်းခေးလိဂ်၊ခို တေလု ဗွင်းယမ်းဂခင်လူင်း ခုခင်းဗျူပိုခင်းတီး ခင်းလိုင်ခင် March 2021.

165. <https://dor.gov.in/narcoticdrugspsychotropic/punishment-offences>

166. Paoli, L., Greenfield, V.A., Charles, M. and Reuter, P. (2009) 'ယားယုယုတောင်းပီခင်းတင်းလမ်းဗု၊ ကိခင်းတီးယား : ဗုဂ်၊တီး ကွဂ်၊ယားလမ်းခင်းမံမီးယို၊သုတီးထိုသမ်?' , 6 February. <https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2008.02511.x>

167. <https://wdr.unodc.org/wdr2020/en/drug-supply.html>

168. ပုခင်းတျ၊ဂခင်ထတ်းသင်း၊ ပခင်ဂျူခင်းပိတို 19 ခင်၊ထုဂ်၊ ပိုတ်၊ခခပိုခင်းမိုင်းမခင်း၊ တူလ်း TNI (2021) 'ဗု၊ကမ်၊ထုဂ်၊လံး ကပ်ဂိုတ်းပိုခင်း၊လင်ဂိုတ်း? ခုဝ်းပိတို 19 ငလး တင်းခတ်းလု ပုခင်း တျ၊ငမ်းယံခင် ငလးလွင်းတြေးဗင်၊ပိုင်း ခင်းမိုင်းမခင်း' , ဂခင်လံး ငါခင်းပေးလသီ၊မိုင်းမခင်း၊ No.25, November.

169. Myanmar Now (2020) 'မိုင်းမခင်းပိုခင်းဗေဝ်၊ ဂခင်တိတ်း လမ်းခုဝ်းပိတို ဂမ်းကွခင်တင်းသုတ်း' , 24 March.

170. Zaw Zaw Htwe (2020) 'မိုင်းမခင်းပုခင်းမိုင်းထံး ခင်းဂခင် တိတ်းလမ်းခုဝ်းပိတို 19' , The Irrawaddy, 16 September.

171. TNI (2021) 'ဗု၊ကမ်၊ထုဂ်၊လံးကပ်ဂိုတ်းပိုခင်း၊လင်ဂိုတ်း?'။

172. Zsombor P. (2021) ဂခင်လူမိုလိဝ်ပံးမခင်းမီးမိုင်းမခင်း၊ မိုခင် တေကီးဂျးဂခင်ဂိုတ်းကွဂ်၊ယားလမ်းခင်းမိုခင်းမား - လတီးလိုင်၊ လမ်းဗု၊မွဂ်၊လတီး' , VOA News, 31 May.

173. Ibid.

174. ကခင်ခို ဂမ်းခခင် ကိင်ခိုင်ငဝ်းလံးဗု၊ဗုခင်းငလးတင်း သုင်ခေးခခပိုပာင်၊လံးယဝ်။ ခင်းကွင်းတီးလိုင်၊မီးတင်းသုင်လိုင် ခခခို-တူဝ်ယာင်၊ခခင်၊ခင်းပိုင်းသီ၊သီင်၊-ဂခင်ဗုဂ်၊တေ၊ခင်းလိုင်ခင် August သေ ခာဝ်းကပ်ပီခင်းခင်းဂခင်လိုင်ခင် November ယဝ်။

175. ဂခင်ဂပ်းသခင်တင်း ဗု၊တောင်တူဝ် လုမ်းတူင်၊ပူင်းဂူခင်း (CSO) တီးမိုင်းတံးပွတ်းလခင်း 29 November 2021.

176. ဂခင်ဂပ်းသခင်တင်း လောင်းသူခင်းယားလမ်း တီးလေးပိုင်း ရှပ်ပူင်း 3 December 2021.

177. ဂခင်ဂပ်းသခင်တင်း လုဂ်၊လုမ်း MOFF, 13 December 2021.

178. Frontier Magazine (2021) 'လွင်းယင်းယာင်၊ခင်းမိုင်း မခင်း၊ ပီခင်းဗေးဂျးဂခင်ဂျးမံယားမု၊လိုင်၊ခခင် ပုခင်းတျ၊မိုင်း ထံးယဝ်။' 29 March.

179. Strangio,S.(2021)'လွင်းယင်းယာင်၊ပီခင်တိုဝ်တင်းပုခင်းတျ၊ လုမ်းလိုင်၊ဂျးမံယားမိုင်းမခင်းယဝ်။' The Diplomat, 29 March.

Kramer, T. (2007) 'ပျံ့တီး,လေးမြိုင်းတူးဖွင့်ရမ်း : တပွဲသိုက်ယား မင်းဂမ် ကမ်းခေတ် ပျံ့တီး,လှိုင့်လတ်းလတ်းခိုင်း?', Policy Studies 38. Washington, DC: East-West Center

Kramer, T. (2009) 'လှိုင့်တီးသမ်လိုင်,ခမ်း လူးသံဂိုတ်းယာင်? မိုင်းခေးဂါခေတ်ရှေးရှမ်းယားလမ် ခင်းပိုခင်းတီးဂင်းဂါငဲ့လေးတူး'။ ကိုမ်း,သထိုဝ်,တမ်, : ထရခင်းသ်ခေသျှခင်းခိုဝ်, ကိုမ်းသထီ ထျှတိုတ်ထီ။

Kramer, T. (2010) 'ဂါခေလမ်းခတ်း လွင်းတုမ့်ယွခင်းပခင်းရှု ဂါခေပိုခင်းလမ်းယား ခိုဝ်ဂါခေပွန်းပွင်တင်တီးခင်းခင်းယာင်း - လိုဝ်းပီခင်းခေးလမ်းလွင်း ပုခင်းတူးဂါခေခိုခင်းဖုဂ်,တူခင်းယား လမ် ခင်းကေးသျှလိုင်,လခင်းဝခင်းကွဂ်,။ UNODC, ဂါခေ ရှမ်းသင်းတင်းလမ်းယား ပုခင်းတူးခင်းဂါခေဂါခေပွန်းပွင်တင် တီးခင်း (GLO/144), May.

Kramer, T. (2015) *ငဝ်းလုံးပေးလသီ,သခင်းခတ်းယားမတ်းဂမ် ငလး ပါင်ကုပ်,ကူဝ်း ဂါခေပီခင်းပိုင်းလ်းလ်းဂိုတ်,လူသ်းယားမတ်း ဂမ်ယာမ်းလ်းခင်းမိုင်းမခင်း*။ Washington, DC: Brookings Institute.

Kramer, T. (2020) "'ပင်သိုက်ကမ်း,လှိုင်း ငမ်းယီခင်းကမ်းပီခင်း": ဂါခေဂိုတ်းတိုက် ကိုက်,ဂါခေခိုဝ်းသိုင်း ကခေကမ်း,ပီခင်းဂါခေ ခင်း လိုခင်းလိုင်လတ်းခိုင်း မိုင်းမခင်း', *The Journal of Peasant Studies*. <https://doi.org/10.1080/03066150.2020.1834386>

Lintner, B. (1990) *ဂါခေခိုခင်းလှိုင်း ပျံ့တီး,ခွမ်,မိတ်,ခေတိုမိုင်းမခင်း (CPB)*. Ithaca, New York: ခင်းဂါခေကေးသျှလိုင်,လခင်းဝခင်း ကွဂ်,။ ထခင်းလွမ် ခေးခေးလ်။

Lintner, B. (1999) *ဂါခေလှိုင့်ခင်းမိုင်းမခင်း - ယားလမ်းငလးဂါခေ ခတ်းထိုခင်း,လှိုင့်ခင်း လ်းမိုင်းပီ 1948*. Chiang Mai: Silkworm Books.

McCoy, A. (1991) *ဂါခေမိုင်းယားခင်းခင်း,ခင်း - လွင်း CIA သုဂ်ယုင်း ခင်းဂါခေဂျ.ခံယားလမ်းယား*။ New York: Lawrence Hill Books, pp.106-109.

Meehan, P. (2015) 'ရှိုတ်းရှိုတ်းဝခင်းမိုင်းခိုခင်း,ခိုင် 'ရှိုတ်' ရှိုင်းလူလိုင် ပီခင်းပွတ်းပွတ်း? ပံးမာဂ်းမီးဂါခေမိုင်း ဂါခေဂျ.ခံယားလမ် / ယား ခင်းခင်း,ခင်း, ခင်းမိုင်းတံး၊ မိုင်းမခင်း 1988-2013', *Critical Asian Studies*.

Murphy, J.W. (1983) 'လွင်းခေးခေမိုင်းခေးတူဝ် ဂါခေဂမ်းဂမ် ယားမတ်းဂမ်းမိုင်းမိုင်း - လွင်းသခင်းခတ်း ဂါခေဖုဂ်,ယားလမ် ခင်းမိုင်းပျံ့တီး,သတခင်း', *ဂါခေထတ်းခိုခင်းမံးမိုင်းမိုင်းခင်းငလး ဂါခေတိုက်,ဂါခေ ရှင်းခေးလ်းခိုဝ်,သ်တခင်း*, 6(1) လ်းပွင် 7.

Nederveen Pieterse, J. (1996) 'ပိုင်တူဝ်ယာင်,ဂပ် ရှိုဝ် ပိုင်တူဝ် ယာင်,မိုင်း?ဂါခေပွန်းပွင်တင်တီးခင်းဝံးလင်ဂါခေပွန်းပွင်,ဂါခေပွန်း ပွင်ငဝ်းတွဂ်းခိုခင်း', Working Paper Series No. 229. The Hague: Institute for Social Studies.

Land in Our Hands (LIOH) 'ဂါခေယားလိုင်လှိုင်းပခင်းမိုင်း - လွင်းတုမ့်ယွခင်းဂါခေသိုင်းတီးလိုင် တီးခိုဝ်တူင်း,ဝိုင်းခင်းခင်း မိုင်းမခင်း', December 2015.

Ospina, G.A., Hernandez Tinajero, J. and Jelsma, M. (2018) တူခင်း ယားလမ် ယားလမ်းငလး ယားခင်း,ခင်း, -ဂါခေရှိုတ်းကွဂ်, ခင်းမိုင်း ခွတ်,လမ်း,ပီ,ယားငလးမိတ်,သီ,ခွတ်,။ ကိုမ်း,သထိုဝ်,တမ်, : ထရခင်းသ် ခေသျှခင်းခိုဝ်, ကိုမ်းသထီထျှတိုတ်ထီ။ ခေး 26.

Paoli, L., Greenfield, V.A., Charles, M. and Reuter, P. (2009) 'ယား ယားယာတင်းပီခင်းတင်းလမ်းယား ကိုမ်းတီးယား : နူးရှိုတ်းကွဂ်, ယားလမ်းခွဂ်,မံးမိုင်းယု,သုတ်းထိုသမ်', 6 February.

Renard, R.D. (1996) *ဂါခေခွင့်ကံးမိုင်းမခင်း၊ ယားခွဂ်,မံးမိုင်း ငလးဂါခေပီခင်းမားသမ်လိုင်,ခင်း*။ Boulder, CO & London: Lynne Rienner.

Renard, R. (2001) 'ဂါခေလှိုင်းယွမ်းယားလမ် ခင်းမိုင်းထံး 1970-2000: ခတ်းတင်းသမ်သိုင်းပီ မိုင်းခွဂ်', ခင်းဂါခေဂမ်းဂမ်ယား မင်းဂမ်းမိုင်းမိုင်းလတ်းလိုင်လမ်းယား သုခင်းပိုခင်းတီး ပုခင်းတူး ကေးသျှပွတ်းကွဂ်,ငလးဖသီခိုဝ်။

Renard, R. (2007) 'ဂါခေပွန်းပွင်တင်တီးခင်း လိုဝ်းသုဂ်ဂခေ တီးခင်း မိုင်းထံး,မိုင်းလမ်း ငလးမိုင်းမခင်း : ခင်းတွခင်းဂိုဝ်,ဂါခေလ်းရှိုခင်း ကခေခိုင်း'. Vienna: UNODC.

Routray, B.P. (2008) *ပံးမာဂ်းမီးယားမတ်းဂမ် ခင်းမိုင်းမခင်း* - လှိုင့် ကတ်ယားလမ် တေးထိုင် ATS, ISPSW Strategy Series No. 522.

SHAN (2010) 'ပီ,တူးလိတ်လမ်းသိုက် ယာင်းခင်းခင်းကွင်းပဝ်,တူး', Shan Drug Watch Newsletter, Issue 3, June.

Sir R.C. Temple (1906) *ခေသမ်သိုင်းလ်းတူးခင်း ခင်းဂါခေဝံးခေ ကခေမီးဝံးခင်းမိုင်းမခင်းခင်း*။ London (1991 reprint, Kiskadale Publications, London.)

Smith, M. (1991 & 1999) *မိုင်းမခင်း - လ်းလှိုင့်ခင်း ငလးဂါခေ မိုင်းလတ်းခိုဝ်*။ London: Zed Books.

Smith, M. (2020) *Arakan (Rakhine State): ခေးလိုင်မီးလွင်း ခိုင်းခတ်း တီးခေးပွတ်းတူဂ်းမိုင်းမခင်း*။ ကိုမ်း,သထိုဝ်,တမ်, : ထ ရခင်းသ်ခေသျှခင်းခိုဝ်, ကိုမ်းသထီထျှတိုတ်ထီ။

'ခေးပိုခင်းခေဝ်, ပင်ဂမ်းလှိုင်းလတ်းသုခင်းယားလမ်းမိုင်းမခင်း ပွဂ်း ဂမ်း 7th ခေခခေ, မိုင်းတံးပွတ်းလခင်း 10 May 2019.

TNI (2009) *ခေဂါခေခင်းခင်းခင်းသမ်လိုင်,ခမ်း - လွင်းကမ်းခေမ် သတ်းလွဂ်းဂါတ်,ယား*။ ကိုမ်း,သထိုဝ်,တမ်, : ထရခင်းသ်ခေသျှခင်း, ခိုဝ်, ကိုမ်းသထီထျှတိုတ်ထီ။

TNI (2012) *ဂါခေရှိုတ်းရှိုင်းလှိုင်းလှိုင်း သိုဝ်,မီးသံလှိုင်းခေးလမ်း ခွတ်*။ - ခင်းဂါခေတင်တီးခင်းယားလမ် ရှင်းမိုင်းခေ, တီးမိုင်းမခင်း

ပွားထွက်မှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပိုင်၊ တစ် : ထရောင်းသိဒဿန၊ အိုင်၊ ကိုခင်း
သထိထူထွက်ထိုက်။

TNI (2014) *ဂရိတ်၊ ပွားထွက်မှု : သာမင်္ဂလိပ်၊ မင်း ကရားခိုခင်းကွတ်၊
ထိုင်ဝင်းလုံးကွတ်၊ ကိုခင်းသထိထူထွက်ထိုက်* : ထရောင်းသိဒဿန၊ အိုင်၊ ကိုခင်းသထိထူထွက်ထိုက်။

TNI (2015) ‘ဂရိတ်ကပ်တီးလိခင်းလေးအင်းယိုင်းကွတ်၊ ဂရိတ် ခင်း
မိုင်းမာင်း - လွင်းမင်းမင်း၊ ဂရိတ်၊ ရှိ ခင်းပေးလသီ၊ လှေတိုင်း
တီးလိခင်းတိုင်း’၊ February.

TNI (2015) ‘ဂရိတ်တေးသူးဂရိတ်တင်းဂရိတ်သိုင်း ရှိပ် ပာင်ကုပ်၊
ဂရိတ်မိုင်း : ဗွင်းသိုပ်၊ ပခင်းကွတ်၊ ဂရိတ် တွင်းတေးလိခင်းလေး
ထီး၊ မိုင်းမာင်း၊ ခင်းမိုင်းမာင်း။’ ဂရိတ်လုံးကွတ်ပေးလသီ၊ မိုင်း
မာင်း No.15, July.

TNI (2016) ‘ပာင်တိုင်းယုမ်းမင်းရှင်းကွတ်မိုင်း ခင်းလေးမိုင်းမာင်း -
ဂရိတ်လိခင်းပေးလသီ၊ လိုင်းကွတ်၊ ပခင်းကွတ်။’ ကိုခင်းသထိထူထွက်ထိုက်၊
: ထရောင်းသိဒဿန၊ အိုင်၊ ကိုခင်းသထိထူထွက်ထိုက်။

TNI (2021) ‘ခင်းကွတ်၊ လုံးကွတ်၊ ကိုခင်းခင်း၊ လင်ကွတ်? နှင်း
ပိတ် 19 လေး တင်းမင်းလှ ပခင်းကွတ်၊ လိခင်းလေးလွင်း၊ ကွတ်
ခင်းပေးလသီ၊ ခင်းမိုင်းမာင်း’၊ ဂရိတ်လုံးကွတ်ပေးလသီ၊ မိုင်းမာင်း
No.25, November.

TNI Commentary (2018) ‘ခင်းကွတ် : လင်းကွတ်ယုမ်းလမ်း ; လှင်း
ပခင်းကွတ်၊ လိုင်းကွတ်၊ ကွတ်၊ ရှိ ခင်းမိုင်းမာင်း’၊ 17
December.

TNI Commentary (2019) တင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ပခင်းကွတ် - ယုမ်းမင်း
ဂရိတ်လေးပခင်းကွတ် ကိုခင်းခင်းထိုက်၊ ယုမ်းလမ်းမိုင်းမာင်း ပီ
2018 နှင်း UNODC’.

United Nations (2005) ‘ဂရိတ်ပွားထွက်တိုင်းခင်း : ဂရိတ်ထိုက်
သင်းလှင်းလှင်းခင်းတင်းကွတ်၊ လုံးကွတ် ကပ်လေးပခင်းခင်း
သိုင်း’၊ New York.

UNDCP (2001) ‘ဂရိတ်ပွားထွက်တိုင်းခင်း : ယိုခင်းမင်းလှင်းကွတ်
တင်းကွတ်၊ လှေကွတ်၊ ပခင်းကွတ်၊ လိုင်းကွတ်၊ ပာင်ကွတ်၊ ပိုခင်း
တီး ကိုခင်းကွတ်ပွားထွက်တိုင်းခင်း ပခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်၊ ခင်း
မိုင်း : ပေးလသီ၊ လှင်းကွတ်၊ လေးကွတ်၊ တွင်းခင်း၊ တွင်းတီး
16-19 July.

ပိတ်၊ ရှိပ်၊ ခင်းမိုင်းကွတ်၊ ရှိပ်၊ ပခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ယုမ်းမင်း
ကွတ်မိုင်းမိုင်း လေးကွတ်၊ ရှိပ်၊ လှေကွတ် (1999) ‘လုံးကွတ်
လှင်းကွတ်၊ ယုမ်းမင်းကွတ်မိုင်းမိုင်း (INCSR): ကေးသျှင်းလှင်း
ကွတ်၊ လေးကွတ်၊ လှေကွတ်။’ Washington, DC: US Department
of State.

United States Department of State (2021) ‘ခင်းကွတ်၊ လှင်း
ကွတ်၊ ယုမ်းမင်းကွတ်မိုင်းမိုင်း’ . Washington, DC: USDS.

UNODC (2007) ‘ဂရိတ်ပွားထွက်တိုင်းခင်း ခင်းကေးသျှင်းလှင်း
ကွတ်၊ မိုင်းကွတ်၊ မိုင်းမာင်း၊ မိုင်းထိုက်’ Vienna: UNODC.

UNODC (2008) ‘ဂရိတ်ပွားထွက်တိုင်းခင်း ကေးသျှင်းလှင်း
ကွတ်၊ 2007’. Vienna: UNODC.

UNODC (2015) ‘ခင်းထိုက်သင်းယုမ်းလမ်း ကေးသျှင်းလှင်း
ကွတ်၊ 2015 မိုင်းကွတ်၊ မိုင်းမာင်း’ Vienna: UNODC.

UNODC (2016) ‘ခင်းကွတ်၊ ဗွင်းလေး တွင်းကွတ်၊ တွင်းပာင်ကွတ်
လှင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ 2016 ကိုခင်းပေးလသီ၊ မိုင်းမာင်း
ခင်း’၊ Thirtieth Special Session General Assembly, New York,
19-21 April.

UNODC (2017) ‘သင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ထိုက်ခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ပွားထွက်
လမ်း ခင်းမိုင်းကွတ်၊ မိုင်းမာင်း၊ ဗွင်းကွတ်၊ ပခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ပွားထွက်
ပွားထွက်တိုင်းခင်း၊ လှင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ခင်းမိုင်းမာင်း။’

UNODC (2019) ‘ခင်းထိုက်သင်းယုမ်းလမ်းခင်းမိုင်းမာင်း 2018,
ဂရိတ်ပွားထွက်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊ လေး ဗွင်းကွတ်’ . Vienna:
UNODC.

UNODC (2019), ‘ဂရိတ်ကွတ်ထိုက်သင်း နှင်းကွတ်ပွားထွက်
တိုင်းခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ 2013-2017’. Vienna: UNODC.

UNODC (2020) ‘ယုမ်းမင်း ခင်းကေးသျှင်းကွတ်၊ လေးလှင်း
ကွတ်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊
လှင်းကွတ်၊ ကေးသျှင်းလှင်းကွတ်၊ လေးကွတ်၊ လှေကွတ်။’

UNODC (2021) ‘ခင်းထိုက်သင်းယုမ်းလမ်းမိုင်းမာင်း 2020; ဂရိတ်
ပွားထွက်၊ ဂရိတ်ခင်းကွတ်၊ လေး ဗွင်းကွတ်’ . Vienna: UNODC.

UNODCCP (2001) *ခင်းကွတ်ယုမ်းကွတ်၊ မိုင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်*. 2001.
New York: ဂရိတ်လှင်းကွတ် ODCCP ကိုခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ယုမ်းမင်းကွတ်
ဂရိတ်ပွားထွက်ပခင်းမိုင်းမာင်း။

Woods, K. (2015) ‘ဂရိတ်ကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ်၊ မိုင်းမာင်း၊ ခင်း
မိုင်းကွတ်၊ မိုင်းမာင်း - ပိုခင်းကွတ်၊ ကွတ်ခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊
ပွားထွက်၊ ယုမ်းမင်းကွတ်၊ ဂရိတ်လှင်းကွတ်၊ ကွတ်ခင်းကွတ်၊ ခင်း
ပာင်ကွတ် BICAS မှာ 35. ကွတ်ကွတ်ခင်းမိုင်းမာင်း၊ 5-6 June.

Zeid Ra'ad Al Hussein (20 April 2016) “*ခင်းကွတ်ခင်းကွတ်*, Zeid
Ra'ad Al Hussein, ခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊
ကွတ်ခင်းကွတ်၊ 3: လှင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ် - ယုမ်း
မင်းကွတ် လှင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ်၊ ကွတ်ခင်းကွတ်၊
ခင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ်၊ ခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ 30th
ကိုခင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ယုမ်းမင်းကွတ်၊ လှင်းကွတ်၊ ပာင်ကွတ်၊
လှင်းကွတ်။”

